GRETA GARBO

246.

C E Z A R P E T R E S C U

GRETA GARBO

R O M A N

DESENE DE N. N. TONITZA

Colecţia Curentul Bucureşti

O colecţie şi un roman

Prima decadă a după-răsboiului, n’a fost prea generoasă cu romanul.

Pretutindeni s’au ridicat glasuri vestindu-i decadenţa şi plângându-i moartea. Mai întâi răsleţe, mai apoi numeroase şi organizate, aceste cobiri s’au răsfăţat pe toate paginile revistelor şi gazetelor, în toate cronicile şi foiletoanele literare. S’au molipsit până şi editorii Ca să grăbească lichidarea romanului, un editor francez dintre cei care n’au sărăcit tipărind romane, Bernard Grasset, nu se lăuda oare că are să-i „sfărâme picioarele”?

Romanul totuşi trăeşte. E mai viu, mai întreg, mai încăpător ca oricând. Ceia ce părea simptom al decreptitudinei, era tocmai o criză de creştere. De la un gen cu forma împietrită şi cu orizontul limitat, a căpătat respiraţie, a devenit clasic pentru a cuprinde toată viaţa fluidă a epocei, sub aspectele ei cele mai diverse şi cu dramele ei, care nu mai sunt demult pe măsura suferinţei tânărului Werther.

De altfel, o spune mai autorizat şi mai complect, unul din cei mai mari romancieri ai timpului, Iakob Wassermann:

„Cred că romanul, astăzi în înflorire, va continua să fie în apropiatele decade, genul privilegiat. Prin el se vor exprima poeţii; “el le va îngădui să dea o formă viziunei lor despre Univers. Este adevă- ratul mijloc de expresie al timpului nostru, cel care se va substitui teatrului în decadenţă. În decandenţă. În vremea tui Schiller era so- cotit ca un fel de rubedenie mai nevoiaşă a poetului. De atunci a trecut cam multă apă pe sub poduri... Romanul perfect — admiţând că per- fecţiunea este o experienţă reală şi nu o idee abstractă — va fi ceia ce-a fost DIVINA COMEDIE pentru evul mediu; un tablou vast şi com-plex al timpului şi al spiritualităţii sale; recrearea tuturor luptelor spirituale, religioase, sociale pe care le-a văzut desfăşurâhdu-se sub ochi şi ale caracterelor celor mai reprezentative”.

Recrearea, şi am adăoga: recapitularea, situarea şi organizarea lor întro vastă frescă; un document şi o sinteză.

Fireşte, în evoluţia normală a literaturei, noi am sosit mai târziu.

Şi nici n'am căutat să mergem prea repede. În vreme ce romanul francez, rus, englez, scandinav, italian, parcurgea diversele etape dela romantism la realism, la naturalism şi psicologism, la simbolism şi la romanul cu vădite teze sociale, abia ne puteam înfăţişa istoricului literar cu un singur roman autentic, CIOCOII VECHI ŞI NOUI ai lui Nicolae Filimon, cu romanele de modeste dimensiuni dar rezistând brav timpului, ale lui Duiliu Zamfirescu, şi cu vre-o câteva romane istorice — de fapt povestiri arbitrar etichetate în raftul vecin.

Societatea românească oferea totuşi, un abundent, pitoresc şi virgin material pentru un romancier. Dela revoluţia lui Tudor Vladimirescu şi dela generaţia patruzecişioptistă, principatele Moldovalahe au străbătut istoria cu un dinamism uluitor. Prefaceri istorice, prefaceri sociale. O lume care dispărea cu bunele şi relele ei, alta care se înălţa lacom cu o frenezie balzaciană. Agonia unor tradiţii, dospirea alora proaspete. Un imens creuzot istoric, în care se plăsmuia o lume nouă.

Materialul a rămas neexplorat şi neexploatat. Pierdut pentru scriitorii timpului. Ca să-i căutăm urmele, nu ne putem adresa nici unui romancier, căci n'a existat nici unul în înţelesul cuprinzător al cuvântului. Vremea a răsunat în versurile lui Eminescu, în versurile şi teatrul lui Alexandri, în comediile şi Momentele lui Caragiale. Micile romane ale tui Duiliu Zamfirescu, cu strania lor curbă descendentă dela „Viaţa la Tară" până la „Ana, sau ceia ce nu se poate citi", înseamnă o prea neîndestulătoare recoltă. E un spaţiu de-o sută de ani, fertil în tipuri, episoade, procese de fontă şi refontă, vrednic de toată atenţia romancierilor. Tot atâtea romane care aşteaptă să fie scrise, cum prea bine a înteles'o Mihail Sadoveanu când abătându-se de la drumul său îm vagile epoci voevodale, din amintirile copilăriei şi ale tinereţei a plăs-muit romanul „Venea o moară pe Siret..."

Şi neaşteptat, îndată după războiu, în vreme ce cronicarii literari ai occidentului confundând o criză de creştere cu una de decadenţă, a- nunţau moartea romanului; noi, cei sosiţi mai târziu, cuceream etapele pierdute. A fost pentru literatura românească, epoca de naştere şi de maturizare a romanului. Căci nimeni nu va tăgădui: abia născut, roma-nul românesc a

atins o maturitate surprinzătoare şi dacă voiţi, consolatoare. În zece ani, romancierii noştri au recuperat un veac pierdut. E un fapt care îndeobşte scapă cronicarilor literari, atunci când sincronizând, judecă un roman românesc cu excesivă severitate, pretinzându-i perfecţiunea de technică şi ineditul de conţinut în paralelă cu romanul contemporan francez, englez, rus, italian, german sau scandinav, moştenitor al unei tradiţii şi experienţe de cel puţin un secol. Cum odinioară Mihail Eminescu a fost silit să-şi creeze singur materialul verbal al poeziei sale, tot aşa romancierul român s'a aflat în situaţia ingrată să creeze el singur o disciplină, o tradiţie a genului. Să parcurgă în experienţa lor individuală, ceiace aiurea au parcurs trei-patru generaţii de romancieri, achiziţionând fiecare un bun şi o experienţă, pe care le-au transmis urmaşilor, ca un bun câştigat al genului E locul s'o recunoaştem. Romancierii români s'au achitat mai mult decât onorabil. Viitorul istoric literar va privi cu uimire, abisul dintre anii dinaintea războiului, cu rubrica romanului deşartă, şi dintre fecunda epocă actuală; fecundă prin numărul romanelor, prin problemele sociale şi psi- cologice înfruntate cutezător, prin diversitatea de temperamente, de optică, de realizări. A proceda prin enumerare, nu-şi are nici un rost. Nu- mele autorilor şi titlurile cărţilor, sunt pe buzele tuturor. Cititorul român s'a dovedit pregătit şi sensibil acestei eflorescenţe. Tirajul roma- nelor româneşti, raportat la procentul nostru de autentici intelectuali, nu stă mai prejos de tirajul celor mai răspândiţi romancieri francezi, englezi sau nemţi. Căci zece sau cincisprezece mii de lectori români nu reprezintă oare o proporţie mult mai elocventă, decât o sută sau două de mii de cititori de limbă franceză, engleză, germană, rusă sau spaniolă, răspândiţi pe tot globul?

Iată de ce îmi pare mult exagerată, alarma pretinsei crize de ce- titori. În câţi ani s'a epuizat oare prima ediţie de 3000 exemplare a „Doamnei Bovary", în Franţa care oricum, însemna, chiar atunci, alt- ceva decât România de astăzi? În câţi ani a străbătut în marele public, primul volum al lui Marcel Proust, ca să venim mai încoace? Durează şi acum o discuţie, între Edmond Jaloux şi G. da Silva Ramos, pentru a lămuri definitiv, dacă Swann al lui Proust, a fost sau nu înregistrat, nu de massa cea mare a cititorilor, dar măcar de cronicarii literari ai epocei. Socot îndestulătoare aceste două exemple, pentru a trage o

concluzie favorabilă lectorului român, mult mai atent şi mai întreprid, mult mai deschis formelor inedite şi mult mai puţin sclerozat de prejudecăţi. Dacă romancierii noştri au realizat în zece ani adevărată operă de prospectori, descoperind filoane nebănuite de predecesori în societatea românească, inventariind, exploatând şi organizând un material neglijat şi părăsit de scriitorii de până acum, neobicinuiţi să privească în faţă viaţa, s'o observe şi să mediteze asupra ei; dacă acest miracol a fost cu putinţă, el nu s'a înfăptuit şi nici nu s'ar fi putut înfăptui fără această participare a cititorului român. Ar fi ingratitudine să no recunoaştem.

Pentru acest cititor, iubitor de romane, ne-am hotărât să inaugurăm colecţia ziarului „Curentul". O facem cu îndoit scop: pentru a servi cititorul, punându-i la îndemână cărţi reprezentative în atmosfera şi preocupările epocei, tipărite îngrijit, cu preţ accesibil tuturor pungi-lor; o facem în acelaş timp pentru scriitorii de romane, punându-le la îndemână o posibilitate mai mult de străbatere în marele public. Nu ne-am gândit să ne orientăm după nici un criteriu preconceput, în alegerea romanelor care vor alcătui colecţia Curentului. Asemenea criterii de obiceiu cad; sînt contrazise de primul contact cu realitatea, contra- zise şi anulate. Vom tipări, în al doilea volum un roman de Al. O. Teo- doreanu, ingeniosul şi şugubăţul autor al „Hronicului, măscăriciului Vălătuc". Va urma un roman de Romulus Dianu. Vor continua altele.

Singura noastră grijă, a fost şi va rămâne, ca în această colecţie să deschidem ospitalitate romanelor inspirate de realităţile noastre sociale şi psicologice. Realităţi trecute prin prisma unui temperament de autentic creator. Căci aceasta e în definitiv, definiţia şi condiţia unui roman. Prelucrarea realităţii; refonta realităţii.

Când Cezar Petrescu, autorul atâtor romane cu atât de diverse surse de inspiraţie şi cu atât de diverse posibilităţi de investigaţie, ne-a anunţat că v'a scrie un roman intitulat „GRETA GARBO", l-am privit cu neîncredere şi mirare.

— Cum? După „Întunecare" şi „Comoara Regelui Domichet", după „Baletul mecanic" şi „Calea Victoriei", după „Simfonia Fantastică" şi „Scrisorile unui răzeş", un roman care se intitulează „Greta Garbo"? Ce poţi scrie într'un roman, care se numeşte „Greta Garbo"?

„Tocmai — mi-a răspuns Cezar Petrescu, zâmbind cu acea placidă candoarea cu care rosteşte adevărurile cele mai teribile — tocmai fiindcă am scris Întunecare şi Comoara Regelui Dromichet şi Baletul Me- canic şi Simfonia Fantastică şi Scrisorile unui răzeş şi La Paradis ge- neral şi Drumul cu Plopi şi Omul din vis şi Omul care şi-a găsit umbra şi Kremlin şi Plecat fără adresă, tocmai pentru acest fapt, trebuie să scriu neapărat, am datoria să scriu, şi un roman care se numeşte Greta Garbo... Căci n'ai observat? Din ceiace am făcut până acum, din ceia ce se lămureşte că am făcut până acum, nu observi care e profesiunea mea de credinţă scriitoricească? Înregistrez realitatea. O înregistrez parcelat. Articulez o realitate cu alta, o problemă socială sau psicologică, cu alta. Un roman cu altul. Toate vor alcătui o frescă. O frescă a epo-cei, cu problemele ei şi cu realităţile ei. Iar fiindcă problemele şi rea-lităţile sunt diverse, diverse sunt şi subiectele mele, divers şi tonul, diversă şi atmosfera, divers şi scrisul... N'ai observat, că fiecare carte a

mea, conţinea sâmburele contrariului, adică tocmai al romanului care avea să-i urmeze? Contradicţia e numai aparentă. Mă recreez de-o carte, de atmosfera unei lumi, închizând uşa cu zăvorul în urmă şi intrând pe altă uşă în altă lume, cu altă atmosferă. Între Întunecare şi Baletul Mecanic, între Scrisorile unui răzeş şi Kremlin, între Comoara regelui Dromichet şi La Paradis General, contradicţia e numai aparentă — de fapt sunt contrastele aceleiaşi lumi, unde mă simt totuşi la mine acasă, fiindcă tu ştii că eu am trăit viaţa, orice fel de viaţă, dela aspiraţiile cele mai înalte până la căderile cele mai de jos... Şi voi scrie Greta Garbo, fiindcă e un caz reprezentativ, un fenomen de depersonalizare caracteristic epocei, o dramă şi o comedie dacă vrei, tot atât de semnificativă pentru epocă şi tot atât de ispititoare pentru un romancier, cum ţi s'a părut ţie că merită să fie scris un roman ca Întunecare, Comoara Regelui Domichet sau Baletul Mecanic. Voi serie romanul Greta Garbo, romanul unei victime foarte curente a fascinării pe care o re-prezintă lumea Hollywoodului şi al deformaţiei sufleteşti care face ravagii în anumite suflete şi vieţi, tocmai aşa cum scriu romanul Apostol al învăţătorilor, romanul Oraş patriarhal, al

vieţii de provincie, roma- nul 1907 al revoluţiei ţărăneşti, romanul Taina a şasea, al căsătoriei... Întru cât socoţi, că unul e mai puţin vrednic de luareaminte decât celălalt? Întrucât o viaţă, e mai puţin interesantă, dramatică şi reprezentativă decât cealaltă?...

Acestea spunând, Cezar Petrescu şi-a luat pălăria, a plecat, s'a închis în casă şi a scris romanul.

Acum îmi pare că nici el, nici eu, nici lectorul, nu au de ce să regrete că s'a ţinut de cuvânt.

Pamfil Şeicaru

P R O L O G

Ce spaimă i-a fost!

Ce nălucire absurdă de creer istovit, de nervi destrămaţi, de nopţi cu sbuciumul prelungit prin somn. Mereu aceiaşi ameninţare nelămurită şi cu atât mai chinuitoare, suspendată în vis chiar, în mijlocul unui hohot de râs chiar, în privirile ocolite ale servitorilor chiar.

Încă odată îşi frecă pleoapele şi se ridică într'un cot, pe pernă.

Surâse calmat, de spaima-i fără nici un temeiu.

Adineaori, când a deschis ochii într'un vuiet de năruire şi în flăcări albastre, ţâşnind, brăsdând, săgetând peretele, a crezut că e un început ori un sfârşit de incendiu. Cu acel vertiginos şi instantaneu tumult de imagini sinistre care premerg panicei, a văzut tavanul prăbuşindu-se des- picat, s'a văzut ca un rug viu şi aprins, alergând în flăcări spre toate eşi- rile astupate de grinzi în jăratec, de fum şi de vâlvătaie. Focul lăuntric, vâltoarea mistuindu-l fără curmare de 3 luni încoace, încheindu-se, con- fundându-se, absorbindu-se, neantizându-se în dogoarea focului din a-fară. O moarte ca pentru el. Un sfârşit ca pentru asemenea pasiune care i-a scrumit şi măduva oaselor.

Dar nu era decât furtuna de-afară, din noapte, cu fulgere lungi, văzută în oglinda şifonierei.

O furtună cum n’a mai fost, din miez de August. O deslănţuire a elementelor, crăpând catapiteasma cerului cu rostogoliri de stânci, inun-dând noaptea cu o lumină ireală şi rece; grandioasă feerie electrică aprinzând lampioane de un milion de volţi, trosnindu-le în ţăndări ca să aprindă altele de două milioane, de trei, de nenumărate — atâtea câte n’a ştiut să măsoare vreodată nici o uzină din lume.

Cea mai înfricoşată şi superbă furtună, capturată în rama unei oglinzi.

Când fulgerile albastre irump în lacul vertical de cristal şi argint viu, toată încăperea e mai iluminată ca ziua; fiecare jâlţ, fiecare obiect, cel mai neînsemnat amănunt din acest refugiu al lor de trei luni. Tran-
dafirii culeşi aseară, în vasul chinezesc: senzual amestec de culori catifelate. Mănuşile ei svârlite pe braţul fotoliului. O carte deschisă, cu pagina îndoită la jumătate. O batistă căzută. Un pieptene de păr, cum a lunecat pe covor acum câteva ceasuri. Toată capricioasa şi divina dezordine a nebuniei lor care durează de trei luni, întreruptă numai prin somn, ca să înoade firul rupt mâine şi să continuie încă, încă, în afară de timp, fără început şi fără sfârşit.

Furtuna din oglindă cu fulgere reci, care printr’un miracol nu sparg, nu topesc cristalul, îi soarbe privirea magnetic. Nu-i îngăduie să întoarcă ochii spre fereastra fără perdele, la furtuna cea de-aievea, de afară. Şi până acum i-a paralizat chiar gândul. Chiar amintirea.

E nevoie de o încordare dureroasă să rupă vraja fluidului. Şi-a amintit. Cum de nu s’a gândit mai dinainte? Cum de nu i-a fost grija aceasta, cea dintâi?

Ei întotdeauna i-e frică de fulgere şi de trăsnete. Mai ales pe-o furtună de noapte, cum n’a mai fost. În camera de dincolo, în patul ei, desigur e ghemuită cu fruntea în perne, cu ochii ascunşi. Poate l-a strigat. Poate glasul ei l-a deşteptat din somn, iar el n’a răspuns.

Chiamă încet, încă în şoaptă:

Greta!

Şi ascultă.

Răspunde numai rostogolirea tunetelor.

Încăodată, chiamă mai tare:

Greta! Greta, dormi?

Un fulger, şi altul, şi tunetul năruit spăimântător de aproape. Poate a trăsnit alături un brad din parc, pavilionul lor, plopul cu banca lor de dedesubt.

— Greta! Greta mea mică... Greta!

Acum chemarea a devenit strigăt. Şi în aceiaşi clipă, călcându-şi jurământul, a fost lângă uşă, a fost dincolo.

Mâinele răscolesc patul cald. Patul gol. Ochii o caută în ungherele luminate de fulgere, pitulată, cu palmele strânse să astupe privirea, cu urechile astupate să înăbuşe cataracta tunetelor.

— Greta! Unde eşti, Greta? Unde te-ai ascuns, Greta?

A fost mai întâi strigăt de fiară căutându-şi femela s'o ocrotească în deslănţuirea furtunei. A devenit scâncet fără putere, de desnădejde, implorând.

— Unde eşti, Greta? Încetează, jocul acesta, Greta...

Se teme el. Venise s'o apere; acum se teme el, imploră el.

Patul e cald, perna e caldă: păstrează încă forma adâncită a ca-
pului care a fost culcat. Dar nu mai este nici o haină, nimic al ei: deodată camera pustie şi moartă. Se teme să înţeleagă. Mâinele, alte mâini, nu ale lui, cu un suflet şi cu o voinţă a lor, răsucesc tremurând butonul de fildeş să facă lumină continuă, deschide de perete dulapurile de haine, pipăie crispate golul, caută lacome o speranţă să se acaţe, acolo unde nu mai există nici una. Şi tot mâinile acelea, desfac în lături ferestrele spre furtuna de-afară.

E ceiace-a presimţit. Ceiace-a, ştiut.

La capătul aleei, în cascadarea ploii, în lumina sincopată a fulge- rilor — un automobil cu farurile stinse. Ea alergând într'acolo.

Plecat pe pervazul ferestrei, strigă în noapte. Chiamă în furtună:

— Greta! Greta!

S'a întors. L-a auzit? A fost glasul lui mai puternic decât detu-
năturile cerului?

S'a întors numai să privească o clipă îndărăt, la refugiul lor de trei luni. A făcut un semn. Nu lui. Nu pentru el. Un semn de despăr- ţire zidurilor, parcului, nopţilor, zilelor de trei luni — vieţii, trecutului, vieţii care a devenit atât de repede, într'o clipă, un trecut. A făcut un semn în noaptea cu fulgere, după

perdeaua lichidă a ploii. A trântit portiera. S'au aprins farurile automobilului, s'a mişcat încet adunându-şi puterile, a svâcnit după copacii uzi, şi n'a mai rămas în urmă nimic.

Nimic.

O noapte lichidă, tăiată de fulgere şi un om strigând cu braţele întinse spre furtună:

— Greta! Nu e adevărat, Greta. Nu poate să fie aceasta, Greta!

Era atât de ireală furtuna din oglindă! Cu cât mai ireală e acum furtuna cea aievea de afară, şi golul pe care nu-l poate umple o singură chemare, un nume; un nume într'o sută de chemări.

De trei luni, ştia că trebuie să vie ceasul acesta. Chiar ea i-a spus-o din cel dintâi ceas. Ştia, şi nu putea crede. El mai credea în miracole. Toată spaima suspendată în somn, pre¬zenţa ceasului acestuia ascuns în sâmburele viitorului şi tresărind în mijlocul unui hohot de râs, stre- curându-se între dânşii chiar când buzele erau încleştate în sărut, durerea ascuţită şi atroce care se amesteca în fiecare zi a lor, i s'a pă- rut doar preţul scump al unei voluptăţi inedite, altora interzisă. Ameninţarea care sfârşeşte sărutul în scrâşnet, presară polen de melancolie în cel mai mărunt gest, umbreşte privirea într'o seară cu parfum capitos de vegetaţie coaptă, dă mai sfâşietoare intensitate clipei trecătoare: toate le-a socotit un dar al providenţei mai mult, un privi- legiu numai al lor.

Că într'adevăr va pleca fără să spună unde şi când, că va reteza singură mrejele de mătase care-i ţineau atât de încleştat prizonieri într'o atât de fermecătoare captivitate, că într'o zi nu-i va rămâne să sărute decât urmele paşilor şi să îmbrăţişeze o umbră de fum; toate-i păreau în afară de orice putinţă, nebunesc şi injust.

Aseară nimic în sărutul ei nu vestea oboseala, o hotărâre pe care nu i-a citit-o în ochi, crescând, şi închegându-se în dosul frunţii tot atât de senine ca întotdeauna. Nimic. Ce-ar fi putut să îndreptăţească o asemenea presimţire? Trandafirii culcaţi pe braţul ei, când i-a adus să-i aşeze în vasul chinezesc, ca în fiecare seară? Mănuşile aruncate pe braţul fotoliului? Cartea cu pagina întreruptă? Totul a fost ca oricând, într'o viaţă orânduită aşa pentru o eternitate. Chiar capriciul camerei dealături, unde a vrut o noapte să doarmă singură, jurământul

să nu-i calce pragul până dimineaţa — n’a fost jocul lor drăgăstos cel dintâi. „Am să vin mâine să te deştept, cu un brat de flori, ca după o călătorie lungă de unde m’am întors pe neprevăzute!”

Călătoria fără întoarcere. Drumul pentru totdeauna pierdut.

Un om prăbuşit lângă fereastră, întinzând mâinele spre furtuna din noapte, implorând o amăgire:

— Greta, nu poate să fie aceasta! Greta, spune că nu e adevărat, spune că e un vis rău... Spune că a fost numai o joacă răutăcioasă, pe care n’ai s’o mai reîncepi niciodată, Greta, niciodată... Nu e aşa?

O furtună despicată de fulgere afară, şi un om căzut lângă ferea-stră, frământându-şi mâinile, întinzându-le după o umbră. Un om care vorbeşte singur. Care de-acum nu va mai vorbi decât singur.

*

În port a ancorat de trei zile un yacht alb. Nimeni nu ştie de unde-a venit, încotro pleacă, de ce-a poposit aci şi nu aiurea. E un yacht enigmatic, cu pavilionul unei ţări exotice, din celălalt emisfer.

Dimineaţa când plaja se populează cu umbrele multicolore, cu femei pârguite de soare în costume muiate în toate cernelile curcubeului, când marea presărată de înotători, pare o imensă tavă de email albastru pe care s’au rostogolit capetele a o mie de ghilotinaţi după o execuţie capitală în bloc ordonată de un crunt satrap al Orientului; dimineaţa, toţi ochii se îndreaptă spre yachtul nemişcat şi alb, căutând să-i descifreze secretul. Nici un binoclu n’a descoperit în trei dimineţi nimic nou. Nici un ochean. Matrozi spălând puntea, alama şi nichelul scânteind în soare. Pe urmă pustiu. Nici o suflare. Un yacht enigmatic şi mort; venit nimeni nu ştie de unde, poposit aci nimeni nu ştie dece, plecând nimeni nu ştie încotro.

A patra dimineaţă yachtul a dispărut. Portul a rămas mai gol. Pe plajă întrebările au fost mai multe — şi răspuns n’a putut da nimeni. Iar pe emailul albastru al mării se rostogolesc legănate de valurile moi, aceleaşi capete de ghilotinaţi după o execuţie capitală — capetele înotătorilor care se depărtează câteva sute de metri de tărm, ca să se întoarcă fideli şi osteniţi, la

mediocritatea lor terestră din- totdeauna, la casa cu copii plângând şi uzând pantalonii, la sfârşitul concediului când iarăşi vor intra în birouri întunecoase să înşire cifre în condici, la slugi şi la ratele de chirie, la aventurile extraconjugale în camere urâte şi străine, la boli şi la scadenţe, la fumul oraşelor şi la nasturele care trebuie cusut.

În vremea aceasta, pe drumul apelor, departe spre mările de sud cu alte constelaţii şi cu peşti fosforici, sburând într'aripaţi peste proră, yachtul înaintează cu fiecare milă spre o lume magică unde nimic nu mai supravietueşte din vulgarul cotidian. O lună şi altă lună. Apar insulele de coraliu cu înalţi cocotieri, plecându-şi frunzele palmate pe lagune, culcând pe nisipul de sidef umbre albastre cum nu le-a cutezat nici un pictor.

Acolo apa e străvezie de se citesc stâncile adâncurilor cu stele de mare şi cu ciudate apariţiuni, pe care nu le ştii dacă aparţin regnului animal sau vegetal. E adevăratul tezaur, nesăcătuit, al oceanelor, cu mai multe brăţări încrustate, mai lungi coliere de nestemate, mai multe rubine, mărgăritare, smaragde, topaze şi ametiste, de cât s'au înecat odată cu galioanele Spaniei. O apă străvezie şi caldă, unde înotul e aerian şi de unde seara, când te întorci la tărm, pe nisipul blond, cad stropi de lumină fiindcă ai înotat într'o apă de lumină, cu miliarde de microorganisme fosforice.

— N'are să sfârşească niciodată călătoria noastră, Greta! şopteşte bărbatul culcat pe plaja unde n'a călcat nici un picior omenesc.

Şopteşte, cu bărbia în pumni, şi ridică ochii să aştepte încuviinţare.

— Totul sfârşeşte întotdeauna...

Atât e răspunsul femeii, fără tristeţe, fără revoltă, resignată unui destin, împotriva căruia zadarnică e orice rezistenţă.

— De ce să ne gândim la aceasta? adaogă. La mâine? Mereu mâine?...Astăzi marea e atât de caldă, cerul atât de albastru — şi vine, nu ştiu de unde, de pe alt tărm, din larg, un parfum de vanilie... Nu simţi? Ne întoarcem înot, până la yacht şi pornim chiar acum, într'a- colo, de unde ne chiamă parfumul pe vânt. Poate fi ceva mai delicios, decât să alergi la chemarea unui parfum?

Drumul înotătorilor e ritmic, spintecând apa cu jerbe fosforice, într'o întrecere sprintenă de libere animale marine

redate elementului marin. Când au ajuns sus pe punte, şuroaiele luminoase, curg de pe două statui de argint. Iar botul yachtului se îndreaptă împotriva vân-tului cu parfum de mirodenii, spre insula necunoscută cum spre un necunoscut ostrov aleargă fiecare viaţă, chiar cea mai mizerabilă, chiar cea mai mocnită şi fumurie.

A doua zi dimineaţa popasul e acolo. A treia zi aiurea. A patra zi, yachtul a devenit o jucărie scuturată ca o coajă de nucă în ciclon. Şi după o săptămână, se leagănă leneş în ancoră, într'o insulă a pescuitorilor de perle, însemnată pe harta Pacificului cu un punct abia vizibil sub lupă.

De-un an durează rătăcirea aceasta fără ţintă sub stele cu nume necunoscute în oraşele ei negre şi triste de-acasă. Cerul şi marea se confundă în acelaş albastru pe orizontul circular. Au trecut prin fur-tuni. Au cules naufragiaţi de pe-o plută şi i-au semănat în drum, într'un port cu albe clădiri cubice sub palmieri. Au târât după dânşii cetele de rechini aşteptând o pradă care nu mai sosea. Au ascultat în mijlocul nopţii, cules din văsduhuri pe antena aparatului de Radio, concertul de la Paris, şi jazzul din New-York, şi apelul către tot proletariatul lumii lansat cu voce gravă de bas de postul din Moscova — şi au sfărâmat pe urmă maşina sonoră care îi mai lega de univers, ca să nu mai străbată până la dânşii nici o chemare de nicăieri. Să rămână singuri, numai cu ei, în vastitatea mărilor.

Pe urmă, într'o dimineaţă, s'au aflat tăcând. Privind fiecare în altă parte. Ocolindu-şi ochii. Au înţeles fără să-şi spună nici un cuvânt.

Un ordin. Yachtul alb a întors botul spre nord. O lume de stele a rămas în urmă, scufundate în ocean, pe vreme ce apăreau celelalte; cele vechi, cele uzate, cele triste.

Şi portul a fost acelaş. Cu plaja pustie, fără înotătorii de-atunci, ca tot atâtea capete ghilotinate după execuţia capitală în bloc, ordonată de-un satrap sângeros. Pustie — fiindcă e sloată şi vânt; trei luni mai sunt până la sezonul de vilegiatură. Nu e nimeni să întrebe de unde-a venit yachtul alb, de ce-a poposit aci şi nu aiurea, încotro se îndreaptă.

O amurgire vânătă şi cruntă, cu stropi săraţi svârliţi din şfichiuri de vânt. De pe punte coboară o umbră neagră şi sgribulită. Se clatină şi s'a oprit. Nu face nici un semn. Priveşte cu mâna rezemată de bara de fier şi nu simte îngheţarea

fierului. Yachtul s'a întors. Se strecoară printre bastimentele gigante şi negre. Nu se mai vede. Îi ştie drumul. Unde va fi mâine, şi peste o lună, şi peste trei; în mările calde şi străvezii, cu vietăţile multicolore culcate ca într'o vitrină de nestemate pe catifeaua adâncului, cu apa care şuroieşte caldă şi fosforică, după ce-ai înotat până departe în laguna cu inelul de cocotieri. Aci s'a sfărâmat un val amar, înegrit de catran; s'a sfărâmat de dig şi i-a udat haina urâtă şi tristă, haina cernită ca pentru ţările nordului.

Nu se mai vede nimic. Ce-aşteaptă? Nu i se mai vede nici faţa. Noaptea a coborât de funingine. În întuneric e o pată sgribulită de întuneric. Şi simţi din sgribulirea aceia, că e strânsă acolo toată dezolarea lumii, că n'o va mai încălzi de-acum toată blândeţea lumii.

*

E cea mai animată staţiune pentru sporturile de iarnă.

Încinsă între albele creste alpine, cu hoteluri şi vile geometric aliniate, a adunat răsfăţaţii destinului, să-şi destindă mădularele jucân- du-se, fiindcă viaţa i-a scutit de osânda să le destindă muncind.

Aci se pot vedea cei mai vestiţi patinori, cele mai fabuloase salturi cu schiul, cele mai nebune curse de bob. Chiar chelnerii servesc ceştile aburinde de ceaiu, purtând tava în mână, în curbe savante de patinaj.

Ninsoarea cade molatec. Fulgii albi, fulgi mari. Se lipesc de obrajii învăpăiaţi, se topesc pe gene, răcoresc buzele. O feerie în alb. Şi ce râset, ce veselie, ce goană nebună pe muchi de otel, pe tălpi de lemn, în sănioare purcese din înălţimi cu viteză vertiginoasă de bolid! S'ar spune că nu mai există altă iarnă, cealaltă iarnă, cea adevărată, a copiilor scâncind lângă soba rece, a cerşitorului degerat cu mâna în-tinsă pe-o treaptă de catedrală, de unde se rostogoleşte stârv congelat, a flămândului privind vitrina băcăniei, a troienelor unde înoată până la genunchi văduva cu pâinea rotundă şi neagră subsuoară, grăbind spre-un bordeiu unde zac sub ţoale trei prunci pe cari nu s'a îndurat Dumnezeu şi tifosul să-i elibereze, ci i-a lăsat în viaţă să ceară viaţă şi pâine. Dacă există cumva şi lumea aceia, şi iarna aceia, sunt foarte departe.

Aci e numai un decor magic pentru svelţi patinori.

Şi totuşi femeia aceia, e tristă, dece?

Privirile la ea s'au oprit fascinate de cum a sosit. De-o lună, nimic altceva, nimeni altcineva n'a mai fost vrednic de luare aminte, pentru nimeni. A întrecut saltul celui mai temerar schior. Patinele ei erau până eri, cele mai sprintene aripi de oţel la picior. Pentru ea valsul orchestrei dansat pe luciul de ghiaţă; pentru ea sania cea mai superbă cu cei patru înaintaşi, în valtrapuri şi explozii sonore de zurgălăi; pentru ea tot ce-a fost aci vreme de-o lună, belşug, desfătare, răsfăţ, admirare. Tristeţea fără pricină, din dimineaţa aceasta, de unde atunci? Şi de ce?

Îi atârnă mâinile dealungul trupului. Vorbeşte şi buzele sunt moarte. Priveşte şi ochii sunt morţi. Ascultă şi ştii bine că nu aude. E un sfârşit venit de departe. Un rău misterios, iremediabil, mistuind de demult. Un rău atavic. Ghiceşti că morţii ei s'au deşteptat şi o chiamă, nu la moartea lor, ci la o moarte mult mai spăimântătoare, moartea din viaţă, sufletul mort lăsându-i trupului osânda să-l caute ca o fantomă fără odihnă, din loc în loc, din om în om, de pe buze pe buze.

S'a oprit lângă ea, cu o piruetă de sfârlează, cel mai elastic şi invidiat patinor. Cel mai invidiat — fiindcă o lună a fost tovarăşul ei, numai al ei, nedespărţit. Îi prinde mâinile:

— Greta, a fost o glumă nu e aşa? Nu pleci, nu e aşa?... Am dat ordin să desfacă bagajele. Greta, uită-te în ochii mei.

Mâinele au căzut neînsufleţite. Ochii privesc, dar privesc dincolo de el.

Mai este nevoie de vre-un cuvânt?

Tovarăşul nedespărţit vreme de-o lună, a plecat capul şi nu mai aşteaptă nimic, cu mâinele lui căzute şi ele dealungul trupului. Stau faţă în faţă. Nu s'au ştiut nici odată atât de streini, atât de departe.

Nu-şi mai au nimic de spus. Ea se îndreaptă spre holul hotelului, unde bagajele vor fi acuşi clădite în piramidă, gata de plecare, oriunde în lumea vastă. El se îndreaptă spre-un serv galonat. Porunceşte să-i aducă schiurile. Ştie un loc sus, de unde când ţi-ai dat drumul cu mâinile înlături, crucificat în spaţii, sbori într'o lume din care nu te mai poate întoarce nimeni, nici o minune, nici o înviere din morţi.

Sania cu patru cai înaintaşi, aleargă spre gară în explozie sonoră de zurgălăi. Sbor bulgării de zăpadă din copite. E-o

goană în aerul proaspăt, în decorul alb, ca spre-o mare şi albă şi luminoasă fericire. Dar femeia din sanie e ghemuită într'un colt, cu obrazul ascuns — şi cu toate blănurile înfăşurate tot îi mai clăntăne dinţii. Nu priveşte în sus, nicăeri. În sus, pe povârnişul alb-diamantin în scânteerea luminei, unde o cruce vie lunecă imaterial şi vertiginos, se clatină o clipă în aer şi se cufundă în abisul albastru.

Poate a strigat, a chemat o ultimă oară:

— Greta!

Poate a fost numai o părere.

N'a auzit nici ea, nici nimeni. N'a văzut nici ea, nici nimeni. Până
mâine se aşterne un strat gros de zăpadă, iar acolo, în fund, de altfel nămeţii nu se topesc nici vara. Câteodată gheţarul duce cu el în vale, printre morene, cadavre miraculos de intacte după o duzină de ani.

Orchestra cântă un vals melodios. A înceout să ningă din nou, molatec, peste o sută de voioşi patinori. E cea mai nebună înveselire, în cea mai animată staţiune pentru sporturile de iarnă.

Dar iată şi cealaltă iarnă. Cea cruntă, a celor mulţi; cu gerul muşcând în carnea vânătă cu dinţi câinoşi, cu scâncet de copii lângă soba rece, cu muribunzi clănţănind pe paturi de lemn, în camere unde a îngheţat apa în cană.

Pe străzile Vienei suflă un vânt acidulat şi subţire.

E o lumină lugubră, galbenă-verzuie, de zori de zi, în cartier calic; acolo unde încep să geamă sirenele uzinelor înainte de a se stinge firmele incandescente ale cabaretelor de pe Graben şi din bulevardele centrale; acolo unde mulţimea în haine sdrenţuite, copii cu ghetele sparte, moşnegi gârboviţi, bătrâne în şaluri de văduve, pornesc dela miezul nopţii să aştepte coadă la pâine. E Viena mizeriei, după înfrângere şi revoluţii, când pâinea se plăteşte cu un milion de coroane hârtie şi economiile dintr'o viaţă de om n'ajung pentru un pachet de ţigări.

A lunecat lângă perete, a căzut de foame şi de boală, o fată în straie subţiri de săracă. Au ridicat-o unii. Alţii s'au repezit să-i ia locul la coada brutăriei. Întotdeauna, în orice lume, se aleg dela sine în mulţime, ca oile Domnului cele bune şi lupii, milostivii deoparte, lacomii de alta. Cei mai mulţi sunt acei care-

şi fac loc cu coatele să prindă locul cel mai bun şi dacă e nevoie, să calce în picioare, căzuţii pe drum.

Pe fata săracă au dus-o acasă. E casa consilierului calicit într'o noapte şi paralizat într'un jilţ. N'are timp mult de zăcut, fata adusă pe braţe. Săracii n'au voie, n'au când să fie bolnavi. S'a întremat cu o ceaşcă de băutură caldă — poate ceaiu, poate cafea lungită, poate numai apă fierbinte cu o bucată de zahăr. Şi a pornit mai departe, să vândă o haină, să caute un loc de muncit. Sunt fel de fel de munci. Cele mai bine plătite sunt acele din orbita desfrâului şi plăcerilor. Lumea nu are nevoie de o croitoreasă, de o secretară, de o dactilografă, de o vânzătoare mai mult. Este întotdeauna loc însă pentru o dansa-toare mai mult, o cântăreaţă de cabaret mai mult. Fata consilierului paralizat şi sever a devenit o dansatoare şi o cântăreaţă mai mult.

Dece a întâlnit-o acolo, în fumul acru de tutun, în mirosul strepezit
de parfumuri ieftine şi de sudoare, în hohotele groase de beţivi, de ce-a întâlnit-o acolo chiriaşul strein pe care il iubea, care-o iubea, fără să-şi fi spus niciodată? De ce există întotdeauna o fatalitate neîn- durată, să sfarme într'o singură clipă tot ce-a fost durat încet şi fragil, ca o pânză diafană de paianjen?

O explicare nu poate fi. Nici că murdăria spurcată pe ea n'a atins-o. Nici că n'ai voie să alegi între un fel de muncă sau altul, când acasă te-aşteaptă un tată paralizat şi o soră mai mică, flămândă. S'au privit o singură dată, dureros. Privirea cea din urmă. Poate în ochi i-a citit atunci adevărul, l-a întrevăzut într'o fulgerare: Bărbatul a întins braţele, chemând-o, cerându-şi iertare pentru bănuiala nedreaptă şi crudă:

— Greta!... Greta, am înţeles, ştiu... Greta!

Dar chemarea e în deşert, braţele întinse nu mai pot aduce în- dărăt o umbră care s'a topit.

În localul de beţie şi desfăt, e amestec de râsete groase şi de cântece deşanţate. Fata consilierului paralizat, simte pe spatele gol de cântăreaţă o mână păroasă, târându-se ca un paiajen care pândea de mult o pradă rară. E întâia oară când nu tresare cu desgust la asemenea atingere, când nu se mai fereşte de ea. Îi este tot una. De- acum orice, îi este tot una. Şi fiindcă viaţa a ucis ceva în ea, va ucide şi ea de-acum, ca o insectă veninoasă, tot ce va întâlni în viaţă cald, bun şi pur; tot

ce viaţa mai păstrează luminos ca să sfârşească în- tr'aceiaşi cloacă. E o răzbunare aceasta ca oricare alta. O răzbunare pe viaţă.

*

Mai este o despărţire, undeva, foarte departe, într'un fiord scandinav. Acolo unde ţărmul zimţat pe hartă pare o jucărie tăiată de un copil cu fierăstrăul de traforaj.

Apa fiordului e verde, adâncă; vertical oglindeşte ţărmul de stâncă, palasul vestit cu trepte de marmoră coborând de pe terasă până în unda imobilă. Un pui de focă demesticit, cu pielea lucioasă, se soreşte pe trepte la picioarele femeii care în această dimineaţă nu mai râde, nici nu mai cântă, nici nu se mai svârle ca o naiadă să înoate fugărită de tovarăşul din totdeauna. Acum priveşte cu bărbia în pumni, dincolo de apă şi de stânci, undeva în nevăzut. Nu simte când s'a apropiat el, nu tresare când i-a pus mâna pe umăr, nu-i ascultă glasul.

— Greta... Toată viaţa noastră de-aci... O lună unică... Ori unde ai să fii, ori unde am să fiu, n'o putem uita... Greta, dacă tu...

Mâna a întrerupt ostenită, cuvintele care nu-i mai spun nimic. La ce bun? Morţii sunt morţi; moartea e moarte.

S'a ridicat de pe treaptă. În haina de voiaj, se pleacă să alinte o ultimă dată botul lucios al puiului de focă domesticit. Animalul o priveşte cu ochii rotunzi şi buni. Poate pricepe şi el. În nici o privire de animal vreodată n'a fost atâta iubire. O iubeşte şi puiul de focă. Şi totuşi, nimica n'o mai poate retine, nici chemarea bărbatului, nici privirea umedă a vietăţii de apă.

Bagajele au fost transportate în cabina vaporului. Se aude sem- nalul de plecare.

— Greta! mai strigă omul de pe trepte, ridicând braţele în urmă. De ce? Nu poate să fie adevărat... Spune că te întorci. Spune că...

Uşa s'a trântit grea.

Un bărbat cu obrajii ascunşi în palme pe trepte. Un pui de focă domesticit. Şi fiordul pustiu, cu ţărmul vertical de stâncă reflectat în adânc, cu frumuseţea lui inutilă, acolo pe harta Scandinaviei pare o jucărie tăiată de un copil cu fierăstrăul de traforaj.

*

În pădurea subtropicelor, cu miros de bureţi veninoşi şi cu fluturi nocturni pictaţi pe aripi ca paravanele japoneze, lianele fac o perdea groasă unde nu poţi desluşi dacă e plantă acăţătoare care se balan- seză sau un şarpe care aşteaptă să-şi dea drumul în gâtul antilopei venită cu paşi subţiri la locul de adăpat.

Au poposit trei europeni, în costum alb, cu căşti coloniale. Doi bărbaţi şi o femeie. Trei vânători europeni şi o ceată de vânători indigeni.

Focul s'a stins. În cort nu mai mişcă nimeni. Numai departe, precaut, dau târcoale fiare cu ochii sticloşi, ca minuscule faruri fosfo- rice 'n noapte. Au simţit mirosul omului. Au simţit şi indigenii mi- rosul fiarelor.

— Stăpâne! vorbeşte şoptit omul pe jumătate gol, deşteptând cu un deget uşor vânătorul. Sunt tigrii. Eu cred o pereche.

Celălalt, cel tânăr, de ce doarme atât de greu? Adineaori, în întuneric era cu ochii deschişi. Acuma doarme mai greu ca un mort.

— Nu face nimic. Are să se aleagă cu o spaimă sdravănă la detunătura puştii.

— Şi nu-l trezim, stăpâne? întreabă vânătorul cel pe jumătate gol. Sunt doi tigri, nu strică să fie două puşti...

— Am două focuri la puşca mea, îmi ajunge! vorbeşte orgolios streinul cărunt, care n'a pierdut niciodată un cartuş în vânt.

Pe urmă au plecat, şi omul dormind atât de greu, a deschis ochii şi a încordat cu tremur auzul.

Afară, în noaptea umedă cu miros de bureţi veninoşi, sclipirile fosforice sunt când aci, când dincolo, după frunzele late, după per-deaua groasă de liane. Sunt patru luciri fosforice, ca patru văpăi verzui pe bălţi cu miasme. Se apropie, şi se depărtează două câte două; apar şi dispar.

Două focuri ajung pentru cel mai vestit vânător; câte un foc de fiecare pereche de ochi, de fiecare fiară pe care nu-ti este iertat s'o greşeşti.

A potrivit puşca şi a tras odată. Detunătura a cutremurat codrul de liane şi a deşteptat o mie de maimuţe speriate care-au început să se vaete cu o mie de glasuri groteşti. Dar văpăile verzi nu s'au stins; nici la focul dintâi, nici la cel de al doilea. Şi fiarele au năvălit cu două salturi spărgând perdeaua de liane, să sfâşie pieptul vânătorului răsturnat cu ghiarele lungi şi cu dinţii care trosnesc oasele.

Cel mai bun tintaş din lume şi cel mai încercat, nu poate culca vânatul cu două cartuşe oarbe. Aceasta o ştie mai ales omul din cort, care ciudat, nu s'a deşteptat nici la detunăturile puştii, nici la strigătul indigenilor, nici la vaetul celor o mie de maimuţe speriate sărind în grotească lor spaimă din vârf de copac în vârf de copac.

A înteles-o mai târziu şi femeia.

— A fost pentru tine, Greta. Să fii numai a mea, Greta! se târâie omul în genunchi, sărutându-i genunchii.

— Cum te urăsc!... N'am urât niciodată pe nimeni, aşa...

— Dar înţelege, a fost pentru tine, Greta...

Femeia nu-l ascultă. A căzut pe trupul sfâşiat şi neînsufleţit, cer-când să-i sufle viaţă caldă de pe buzele ei.

Iar celălalt, a plecat în codrul cu miros de bureţi veninoşi cu şerpi veninoşi, cu tigri şi fiare care-ti sar în cârcă de după liane; a plecat fără armă, cu capul gol, cu mâinile goale. E şi aceasta o sinucidere ca oricare alta, când nu mai ai pentru cine trăi şi când ai pierdut o iubire fiindcă într'o desnădăjduită nebunie ai ucis s'o câştigi.

Pe targa de frunze, patru oameni pe jumătate goi, poartă pe umeri un cadavru sfâşiat, acoperit cu o pânză albă. A rămas desvelită numai fruntea şi tâmplele cărunte. În drum maimuţele se pleacă pe otgoanele de liane, curioase să privească, se caţără cu agilitate de acrobaţi şi dispar cu un strigăt în scorburi cu păianjeni cât pumnul. Pe fruntea de ceară, s'a aşezat un fluture uriaş, cu aripile pictate ca paravanele japoneze.

Pe urmă sunt alti morţi, alte despărţiri, alti oameni frângându-şi mâinile şi chemând.

Întotdeauna acelaş nume:

— Greta! Greta! Greta!

Povestea e foarte veche. Depretutindeni şi din totdeauna.

Când afară e frig, pe străzile urâte aleargă o mulţime ostilă şi urâtă, tristă şi fără nici o speranţă; destul să intri întro sală unde

nimeni nu cunoaşte pe nimeni în întunericul opac, şi deodată pe pânza albă din fund se deschide o lume de magie, caldă şi ireală, o lume unde domneşte ea: Greta! Numele eroinelor din povestea luminoasă n'are nici o însemnătate. Nici nu durează în amintirea nimănui. Toţi ştiu că e un nume conventional şi mincinos. Cel adevărat şi unic, făp- tura adevărată şi unică, e numai ea, întotdeauna aceiaşi. Când apare, osoasă şi androgină, cu şoldurile strâmte şi cu pieptul plat, mai neli- niştitoare decât ar fi frumoasă, mai tragică în pasivitatea ei decât şi-ar frânge, mâinile în sbucium patetic, în tot întunericul sălii mulţimea magnetizată de acelaşi fluid, uită deodată existenţa reală de unde-a venit şi unde se va întoarce peste un ceas, evadează din ea însăşi şi dela mizeriile ei obscure, anonime, mizerabile, pentru a trăi o supra- existenţă fictivă, mai reală decât realitatea — o pasiune de unde ba- nalul şi trivialul e isgonit. Pe urmă, când totul e sfârşit, când lumea himerică s'a năruit, când toţi se întorc la realitatea lor de afară, stră- zile sunt mai pustii şi urâte, frigul mai duşmănos, iubita mai fără mi-ster, iubitul mai vulgar, totul mai fără speranţă. Într'o mie de oraşe de sub toate latitudinile, în zece mii de săli, un milion de oameni, zece milioane, evadează din destinul lor în acelaş destin de două ceasuri, ca să se descopere apoi mai singuri şi mediocri cu gustul cenuşei în gură.

Există vre'o fată care să nu-i fi pizmuit făptura, privirea, desti- nul? Vre'un adolescent care să nu-i fi căutat sărutul pe buzele iubitei?

Alina, într'o seară, când erai încă o copilă şi te puteam apropia de genunchi ca pe un copil, fără să presimt sub mâna-mi bărbătească tremurul cărnei de femeie, am descoperit că ai să semeni cu Greta Garbo. Mi-ai amintit că nu eram cel dintâi să ti-o spun. O ştiai de mult. Şi atunci am observat că într'adevăr, în pieptănătura voit dezordonată şi câlţoasă, în hainele bizare, în privire, în gest, căutai să faci asemănarea mai apropiată. Am râs. Mi s'a părut o joacă inofensivă. Tot inofensivă mi s'a părut şi copilăroasa încântare cu care mi-ai pus sub ochi fotografia ta şi a Gretei Garbo, din care n'am ştiut să deosibesc la prima vedere, care era într'adevăr a ta şi care a idolatrizatei eroine din film. Pe urmă, când am înţeles ce joacă primejdioasă era aceasta, a fost prea târziu. Nu mai aveam nici

o putere, cum n’au mai avut nici ai tăi, nici nimeni; cum n’a mai avut nici viaţa putere să te întoarcă la tine cea adevărată.

Fără putere, am rămas astfel martorul unei ciudate drame cum n’a imaginat-o nici un specialist al ecranului. Până ce te-am pierdut din vedere. Unde mai eşti acum? Ce mai eşti acum? Nimeni n’o ştie — şi poate nici n’aş voi s’o ştiu. Căci vezi, cunosc şi eu, că viaţa cea de aievea se mişcă sub poruncile unui regisor mai crunt şi mai intolerant ca toţi regisorii din Hollywood.

Dar atât cât ţi-am ştiut din viaţa ta Alina, îmi ajunge pentru substanţa unui roman, pe care închipuirea nu l-ar fi putut plăsmui oricât ar fi fost deprinsă să sbenguie fără nici o înfrânare. Mă ierţi că ţi-am divulgat secretul, brutal? Sau poate acolo unde te afli, îţi este acum indiferent?

Cu atâta mai bine.

Dacă pentru tine Alina, mai poate exista undeva acuma, vre’un bine.

Cartea întâia

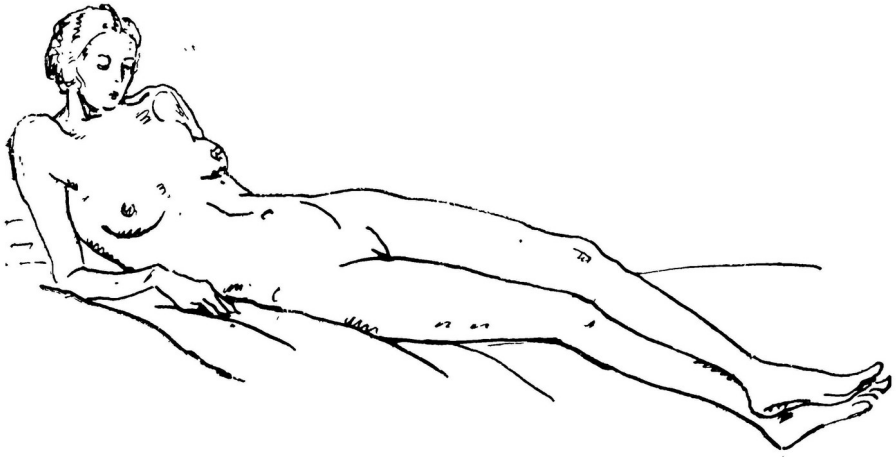

CAPITOLUL I.

În cea mai urâtă crisalidă dormitează un fluture

— Iar tu, Stamatiu? După două scrisori, ai tăcut subit. Tocmai când îmi făgăduiai detalii picante, despre nostimul tău maestru de înot?... Ce a fost cu el? Ce-a fost cu tine?

Stamatiu Elena roşi sub pielita arămie. Aşa cum roşesc cei care-au atins maximul curei de soare. Un roşu de aramă înfierbântată la jar. Şi fiindcă nu putea înfrunta, privirile curioase ale camaradelor, cu lacrimi în ochii verzi de pisică, isbucni ciudoasă:

— Am fost o proastă că v'am scris. De-acuma tot anul aveţi să mă tachinaţi cu maestrul meu de înot. Mai ales, tu Alexandrescu. Tu atâta aştepţi...

Alexandrescu o prinse de după gât şi o alintă, exagerat, ca pe-o orfană a nimănui, în hohotul celorlalte colege;

— Mititica de ea, că tare-i prostuţă şi tachinată! De mâncat nu mai mănâncă. De dormit nu mai doarme. De învătat n'are să

mai învețe... De-acum tot anul are să tânjească după mare şi după înot. Anul trecut o dăduse gata muntele şi maeştrii de sky. Vă aduceţi aminte fetelor, cum a venit din vacanţa Crăciunului dela Sinaia?... Trei luni, ne-a făcut numai elogiul skiului şi al patinajului şi al bobului şi al hockeyului. De-acuma să vă aţineţi bine.. Trei luni ne aşteaptă numai prelegeri asupra înotului, înotul în apă dulce şi în apă sărată. Înotul în decursul veacurilor şi înotul ca factor de progres al omenirii. Înotul la fenicieni şi înotul la protozoare. Înotul pe spate şi înotul indian. Înotul pe uscat şi înotul în vis... De fapt tot are o calitate, Stamatiu a noastră. E fidelă sporturilor şi mai fidelă încă maeştrilor. Eri un maestru de sky şi de patinaj, azi un maestru de înot... Mâine, ce Stamatiule? Ce surpriză ne mai rezervă sporturile?

Stamatiu Elena se smulse din strânsoarea camaradei şi fugi cu pumnii încleştaţi de înciudare. După câţiva paşi se întoarse, arun- cându-le în faţă isbucnirea mânioasă:

— Ce ştiţi voi? Sunteţi nişte... nişte...

— Nişte antisportive...

— Ba nişte vaci! Na! Nişte vaci...

Luca Eleonora, celebră în toată şcoala pentru darul neîntrecut de a imita toate glasurile faunei domestice şi sălbatece, dela cocoş până la porc şi dela broască până la cucuvaie, replică spontan cu un muget de vacă vădană chemându-şi viţelul, sau în cazul de faţă profesorul de înot ori de sky. Şi toată harţa sfârşi în chicot de râs. Două prietene alergară s'o împace pe Stamatiu Elena şi-o aduseră prizonieră, îndărăt, la banca de sub castan, unde se adunaseră să-şi povestească peripeţiile vacanţei.

Era o după amiază caldă de Septembrie, cu soare molatec şi palid, în curtea liceului de fete „Elena Doamna". Cea dintâi zi de şcoală. Melancolică şi dureroasă, ca după orice sfârşit de vacantă. În uniformele negre, toate se simţeau mai stânjenite, mai urâte şi mai sărace. S'ar fi spus că au îmbrăcat toate doliul vacanţei. Până mai eri, în haine colorate şi luminoase de vară, libere şi risipite, care la ţară, care la mare sau la munte, în localităţi de vilegiatură, îşi aveau o viaţă a lor, o personalitate a lor — micile lor drame şi bucurii, copilăroasele lor pasiuni, duioasele lor nelinişti din pragul adoles-cenţei.

Erau Mimi, Eleonora, Corina, Zoica, Jeny, Marietta, Coca, Florica. Tot atâtea nume de alintare, de-acasă, dintre prietene, fraţi şi surori; unele dintr'un bileţel de inofensivă tandreţe, demierdat de un verişor, de fratele unei prietene, cald şi intim.

Aci numele lor se uscase deodată, devenise ostil şi strein, înmatriculat în catalogul şcoalei: Stamatiu Elena, Alexandrescu Corina, Luca Eleonora, Ţurcan Zoica, Stoianovici Jeny, Dobrescu Maria... Şi li se păreau numele acestea împerechiate, atât de ne-ale lor, după două luni jumătate de armistiţiu şcolar, încât nu şi-l recunoşteau, uitau să răspundă când o colegă striga din urmă:

— Stamatiu! Alexandrescu! Luca! Dobrescu Maria!

Două luni jumătate fuseseră numai Elena şi Lenuţa; Corina şi Corinel; Eleonora, Lenora, şi Nora; Maria şi Marietta şi Marcela şi Mărioara. Numele lor întreg, înmatriculat în catalog, li se părea tot atât de trist, uniform şi neaderent fiinţii lor adevărate, ca uniforma cea posacă şi neagră a şcolii, în care s'au simţit împuţinate şi urâţite.

Cand au sfârşit de povestit peripeţiile vacanţei, au trecut la profesoare. Se anunţau, schimbări mari. Din trei ore de astăzi dimineaţă, două rămăseseră libere. Madam Ciuraşcu de matematici — „Isoscela" — plecase mutată în celălalt capăt al ţării, la Severin. Directoarea — „Tanti Cleopatra" — era în concediu de boală, la un sanatoriu din Elveţia. Profesoara de română, domnişoara Ţuţu Mustea, cunoscută mai mult sub porecla Moustique, se măritase cu un căpitan de aviaţie şi plecase după soţ în garnizoană, lăsând o suplinitoare încă necunoscută:

— Un fel de păpălugă! Înaltă, cu un nas uite aşa şi când merge, călcând uite-aşa!...

Spunând, Luca Eleonora, arătă cum merge şi ce fel de nas are suplinitoaiea Mousticei, atât de elocvent încât fiecare dintre camarade fu sigură că are s'o recunoască pe stradă, înainte de a o fi văzut pe catedră vreodată. Pe urmă veni rândul colegelor care sau mutat la alte şcoli; rândul celor ce-au sfârşit ultima clasă şi au trecut la Universitate. Printre ele, multe avuseseră o „flamă". Pe multe le socoteau infidele şi ingrate, fiindcă s'au logodit sau fiindcă le-au văzut ală- turi cu un tip, fireşte antipatic şi scârbos, fie pe stradă în micul lor orăşel, fie undeva, la Slănic, la Mehadia, la Călimăneşti, la mare.

— Biata Novleanu, aţi auzit? întrebă Stoianovici Jeny. Tanţi Novleanu frumuseţea şcolii, gloria clasei a opta de anul trecut? S'a măritat cu un moş-Tăgârţă. Un fel de maimuţoiu păros, cu labele până la genunchi... Când mă gândesc, mă apucă oroarea... Un sărut cu barbă şi cu mustăţi — cu ghimpi. Puah! Fiindcă are moşie şi automobil? Un văduvoiu cu trei copii, dintre care un băiat mai mare ca dânsa...

— Cu atâta mai bine! interveni Dobrescu Maria, care ţinea la reputaţia feroce de cinica şcolii, deşi era o făptură puţină, delicată şi sentimentală, cu cinismul fabricat din paradoxele lecturilor. Cu atâta mai bine. Poate să se consoleze de maimuţoiu cu puiul maimuţoiului, dacă puiul e nostim cumva şi cu picăţele.

— Eşti un monstru, Dobrescu! se încrâncenă Stoianovici Jeny. Cum poţi vorbi aşa? Cum te poţi gândi la asemenea orori?

— Eu nu văd nici o oroare. Dimpotrivă, mi se parte foarte natu-
ral. Numai că nu sunt ipocrită ca voi. Spun ceiace gândesc. Viaţa are drept la viaţă, tinereţea la tinereţe. Dacă mâine aş şti că biata Tanţi... În loc s'o condamn ca voi, să fac cor cu toate ipocritele oraşului, aş alerga la dânsa s'o pup: „Bravo! Tanţi... Eu te înţeleg Tanţi"...

— Şi poate i-ai cere să-ţi dea cu împrumut puiul de maimuţoiu, supralicită Stoianovici Jeny.

— De ce nu? Numai dacă e într'adevăr nostim şi cu picăţele şi dacă nu s'o fi temând că am să i-l restitui şifonat

Dobrescu Marietta, mică şi genoasă, cu obrazul ei de copil pur şi rumen în pometi, îşi privi provocator colegele, convinsă că le-a înspăimântat cu cinismul ei teribil. De fapt, toate ştiau că e o fetiţă sâr- guitoare şi timidă, de trei ani plângând pe ascuns, fiindcă un văr haimana şi fluşturatec, nu s'a uitat niciodată la dânsa, absorbit în aventurile lui cu nişte femei pe care bărbaţii se jenează să le salute pe stradă.

— Apropos de maimuţoiu. L-am văzut aseară pe Titi, pe vărutău, Marietta! rosti cu neîndurată cruzime Luca Eleonora. Era la grădina publică, la Bufet. Cu un fel de panoramă de-ale lui, vopsită şi miro- sind a parfum prost, nemţesc, de-o poştă. Toată lumea era scanda- lizată, de cum se purtau. Îşi făceau scene... Un teatru întreg, pe gratis. Staţi să vă arăt, fetelor. Uite... Ea stătea aici, aşa, picior peste picior la masă, fumând şi

mozolind cartonul ţigării între dinţi. Iar dumnealui, domnul Titi, Titişor, dincoace, bătând toba cu degetele pe masă. Ner-vos grozav, domnul Titişor! Ea dă-i şi dă-i şi dă-i! Îi mergea guriţa — adică guroaia, că avea o gură să se muşte de urechi cu dânsa — îi mergea gura ca o maşină de cusut. El cu degetele pe masă, dă-i, şi dă-i şi dă-i! Bătea la tobă. Marşul lui Napoleon. Pot să vă jur. Ştiţi cel care-l cântă bărbierii la chitară, cu efecte de apropiere şi de depărtare, à la „Luntraşii de pe Volga". Pe urmă după ce s'au certat destul, a venit capitolul împăcării. Ei bravo! Vă spun drept că atuncea mi-a plăcut domnul Titi. E un maestru Titişor, al tău, Marietta! Numai ce-a tras scaunul alături şi a început s'o magnetizeze dumnealui cu privirea şi să-i facă masaj magnetic pe mânuşiţele dumisale, şi s'o desmierde şi s'o alinte, până ce dumneaei a plecat capul răpusă, ca o porumbiţă lovită în piept de săgeata amoraşului... Uite aşa... Vedeţi scena? S'au împăcat şi-au plecat brat sub braţ. N'aveau timp. Uite aşa au plecat.

Luca Eleonora, neîntrecută în arta mimicei cum neîntrecută era şi în meşteşugul de a imita toate glasurile animalelor şi păsărilor do- mestice şi sălbatece, jucase sub ochii colegelor toată scena dela Bufet, inclusiv epilogul împăcării şi al plecării precipitate; o jucase atât de desăvârşit şi elocvent încât în genele lungi şi frizate ale Mariettei Do- brescu atârnară lacrimi cât boabele de rouă. Tot cinismul artificial, de lectură, al şcolăriţei, dispăruse ca să rămână ceiace era într'adevăr; o biată copilă îndrăgostită fără speranţă de o puşlama mueratică, de un Don-Juan de provincie, care nici n'avusese timp să-i observe existenţa.

— Şi pe urmă cum a mai fost? Ce-a mai fost? întrebă un glas, după ce-au contenit râsetele.

— Ce-a mai fost, cum a mai fost? — de unde pot eu să ştiu? continuă Luca Eleonora cu prefăcută nevinovăţie. Aceasta numai o imaginaţie cinică şi pervertită, aşa ca a Mariettei, poate să şi-o închipuie. Eu nu mai ştiu nimic. Maman mi-a spus să schimb locul şi să nu mă mai uit la nişte stricaţi, care n'au ruşine de lume. Parol, Ma-rietta! Acestea-s vorbele lui maman. „Nişte stricaţi"... Bietul Titişor, şi stricat! Am vrut să-i iau apărarea şi mi-a tras maman un perdaf ca acela! Zice că-i ruşinea şi ocara oraşului! Şi că nici n'are să-l mai primească în casă. Parcă el are nevoie de casele noastre! De asta să nu-l

plângi tu, Marietta. Găseşte el casă, de unde nu-l dă nimeni afară...

Răutăcioasa joacă ar mai fi continuat poate. Căci după cum în puii nevinovaţi de panteră dormitează viitoarele pantere care se vor sfâşia cu ghiarele pentru o pradă sau pentru un tovarăş de culcuş, tot aşa în şcolăriţele adunate nevinovat să-şi tachineze flirturile de va- canţă dormitau viitoarele femei care-şi vor smulge una alteia un iubit, un logodnic, un sot, îşi vor pizmui reciproc o toaletă, mobila din salon, automobilul, leafa bărbatului şi calitatea invitaţilor dela ceaiul săptămânal. Tor aşa încep a se hârjoni inofensiv puii de felină cu labe catifelate şi tot aşa scot unghii să-şi sgârie botul fără să ştie dece şi cum. Nimic n'ar fi oprit şi joaca aceasta să degenereze cum au pornit-o, după o victorie atât de uşoară în care scoseseră două colege din luptă, cu ochii încă uzi de lacrimi: Stamatiu Elena bronzată de vântul şi de soarele marin, visând cu bărbia în pumni la maestrul de înot; Dobrescu Marietta, mică şi genoasă ca o miniatură de femeiuşcă, silindu-se să surâdă nepăsătoare de isprăvile verişorului Titi, alintat cu diminutivul de diminutiv: Titişor.

Dar o providenţă există întotdeauna'să pună capăt supliciilor.

Deastădată providenţa apăru pe poarta şcoalei şi se arătă sub chipul unei fete năltute, lată şi dreaptă în umeri, strâmtă în şolduri, cu bereta de uniformă trasă neglijent peste buclele lungi, încârlionţate şi bălane: o siluetă necunoscută cu un mers ciudat şi totuşi de undeva cunoscut.

Elevele de pe banca de sub castan, de pe trunchiul răsturnat alături, din picioare făcând roată împrejurul Eleonorei Luca, tăcură încordân- du-şi privirile să recunoască noua sosită. Pe urmă se uitară una la alta, ridicând sprincene nedumerite.

— Trebuie să fie vre'un leat „vărsat" la noi, de la altă armă! se dădu cu părerea Alexandrescu Corina care în calitate de fiică de colonel, dovedea cu deosebită predilecţie şi oarecare aproximativă competinţă în utilizarea termenilor cazoni.

— Dar e Gabor, fetelor! Gabor Alina! sări în picioare Stoianovici Jeny. E Gabor a noastră.

Şi îndată o strigă, cu semne exagerate de simpatie:

— Gabor! Gabor Alina!

Noua venită ridică ochii fără să arate nici un fel de bucurie sau de surpriză. Păru un moment că ezită. Pe urmă se îndreptă

spre ele, cu mersul acela lung şi ciudat, care nu era al ei de astăvară când s'au despărţit şi totuşi li se părea tuturor de undeva cunoscut. Se apropie şi în- tinse o mână moale, indiferentă.

Întrebă, de formă: „Ce faceţi, fetelor?"— şi nu aşteptă nici un răspuns.

Nu era iubită de colege, nici urâtă de ele. Nu era prietenă cu nimeni. Nu strălucise vreodata prin nimic. Şase ani, trecuse neobservată şi insignifiantă din clasă în clasa, cu note mijlocii, cu purtarea mijlocie, aşezată întotdeauna într'o bancă dela mijlocul clasei şi părând foarte mulţumită de aceasta existenţă şcolară, molcuţă şi mediocră. Dar acum tuturor camaradelor li s'a aratat deodată altceva. Altcineva. I-au făcut loc alături, cercând cu toatele să descopere de unde secretul acestei impresii de noutate şi de mister.

— Te-ai schimbat mai mult decât noi toate, Alina. Ai crescut. Şi nu te-a mai văzut nimeni. Unde-ai fost toată vacanţa?...

— La ţară... Un fel de rudă de-a mamei.

Pe urmă nu mai avu nimica de spus. Privi în gol. O frunză de cas-tan, pretimpuriu ruginită, coborî în spirală şi-i căzu pe genunchi. Alina Gabor duse mecanic coada veştedă la gură, muşcă şi scuipă fără nici o distincţie sucul vegetal şi acriu. Era ca întotdeauna absentă. Colegele regretară că au chemat-o între ele — chiar cele două victime de adinea-ori, pentru care apariţia ei însemnase o providenţă, căci întrerupsese joaca răutăcioasă. O simţeau însă mai străină ca altădată. Şi straniu— prezenţa ei atât de absentă, le intimida.

— Am găsit! isbucni, Luca Eleonora. Am găsit, fetelor... Te înşeli, dragă Gabor, dacă-ti închipui că ne prosteşti, pe noi, cu una cu două. N'aţi observat ce calculată intrare? Spune drept, Gabor Alina, cât ai studiat efectul în oglindă?

Alina Gabor ridică privirea încărcată de surpriză şi de reproş:

— M'am studiat eu în oglindă? Eu care nu mă uit decât o singură dată în oglindă, o jumătate de minut, dimineaţa?...

O clipă păru că mai vrea să continue. Dar cuprinsă de torpoarea şi de indiferenţa dintotdeauna, sfârşi cu un gest de renunţare. Poate gestul mai însemna şi o invitare colegelor să se uite mai atent la dânsa, la îmbrăcămintea neglijentă, la părul sburlit, la bereta de uniformă trântită indolent pe ceafă şi pe-o

sprinceană. Destule mărturii să confirme că nici acum, ca şi altădată, nu s'a confruntat prea mult cu oglinda.

Ochii se întoarseră spre Luca Eleonora, care dovedi îndată că nu se lasă atât de uşor bătută. Se ridică, invitându-şi colegele:

— Aşteptaţi! Priviţi! Dacă vreţi aplaudaţi! Şi pe urmă să-mi spu-neţi dacă eu sau dânsa am avut dreptate.

Spunând, se răsuci într'un picior şi plecă spre poartă. Toate se pregătiră să privească întocmai ca la teatru. Cu Luca Eleonora, toată viaţa lua îndată un tempo artificial de spectacol.

La poartă, Eleonora Luca îşi sdrobi părul sub beretă, îndreptă ume-rii orizontali şi se întoarse, parcurgând distanţa cu paşi lungi, indolenţi, cu mâinele înfundate în buzunările unui pardesiu imaginar de ploaie —mersul Alinei Gabor de adineaori şi un altfel de mers, altfel cunoscut.

— Greta Garbo! isbucniră toate fetele în cor. E mersul Gretei Garbo.

— Ceiace era de demonstrat! trase concluzia Luca Eleonora, tră- gându-şi şi bereta la loc, şi buclele părului sub beretă. Mersul Gretei Garbo şi mersul Alinei Gabor. Cu diferenţa că pe mine fizicul mă de- savantajează, pe când pe ea?... N'aţi observat? Bucăţică ruptă. De asta s'a retras la ţară, să se studieze trei luni şi să ne apară transformată, ca să ne dea gata. Pe mine m'a dat.

Într'adevăr totul se lămurea acum. Tot ce păruse nou şi de nerecu- noscut în făptura Alinei Gabor şi totuşi tuturor atâta de cunoscut. Făcură cerc în jurul ei. O ridicară în picioare, răsucind-o ca pe-un manechin. Luca Eleonora cu instinctul ei de teatru complectă din câteva răsucituri de mână lipsurile. Îi potrivi bereta mai „à la Greta Garbo" când rătăceşte fără ţintă, prin ploaie şi vânt. Îi descoperi urechea tră-gându-i cârlionţii bălani pe ceafă. Îi strânse cordonul pe şorţul negru de uniformă şi o târî după ea, luându-şi dintr'odată înfăţişarea unui noctambul care acostează pe stradă o biată epavă a vieţii rătăcind flă-mândă în mulţimea ostilă a marilor Capitale — aşa cum le rămăsese tuturor vie în amintire un episod al Gretei Garbo cea adevărată, din ultimul film.

Asemănarea era uimitoare. Scena reconstituită magistral. Iar minunea se săvârşise datorită amânduror colege, cel puţin în măsură egală. Luca Eleonora, cu darul ei de mimică, împotriva uniformei de şcoală, a beretei şi a staturei nepotrivite,

înlăturând toate aceste obstacole şi făcându-le invizibile, isbutise să evoce silueta noctambulului cu ţigarea de foi în coltul gurii şi cu bastonul înfipt în buzunarul blănii. Gabor Alina, poate fără să vrea, fără nici o sforţare, prin fireasca ei pasivitate şi absenţă, „jucase" admirabil rolul celălalt. Reconstituise o Greta Garbo, bătută de toate vânturile şi de toate ploile, enigmatică şi fatală, dureroasă şi tragică, aşa cum trăia în adoraţia tuturor. Fu o explozie de aplauze. Luca Eleonora mulţumi cu reverenţe de primadonă şi acordă publicului un supliment de spectacol, imitând într'un vertiginos pot-pouri guiţatul porcului şi cotcodăcitul găinelor, glasul Mousti- cei şi marţialitatea Tantei Cleopatra, doamna directoare, când intră în clasă pe nevestite inspectorul general, cearta şi împăcarea lui Titişor la Bufetul din grădina publică, sincopele saxofonului şi sosirea rapidului în gară; un mic eşantion din repertoriul ei inepuizabil.

Gabor Alina se aşezase pe marginea băncii, cu totul indiferentă şi streină de înveselirea colegelor.

Când Eleonora Luca sfârşi şi râsetele se potoliră, întrebă tărăgă- nat, aşa ca o achitare de conştiinţă:

— Ce e în definitiv cu această Greta Garbo?

Toate privirile o scormoniră, în acelaş timp nedumerite şi scandalizate. Nu puteau înţelege ce poate fi: glumă, naivitate sau făţărnicie în asemenea întrebare absurdă.

— Cum ce e cu Greta Garbo, dragă Alina? Nu-i fi vrând să spui că trebuie s'o înveţi dela noi, când trei luni te-ai chinuit să-i fabrici o replică după chipul şi asemănarea ei. Prea ne crezi...

Alina făcu o sforţare de împotrivire:

— Credeţi ce vreţi... Eu vă jur că n'am văzut-o niciodată. Nici n'am fost în viaţa mea la cinematograf decât de trei ori. Cu mama paralizată de cinci ani şi singure cum suntem, vă imaginaţi voi că numai de cinematograf nu-mi mai ardea. Spuneţi vă rog, dacă m'a văzut cineva vreodată în altă parte decât aci la şcoală, sau pe drumul dela şcoală acasă şi îndărăt?

Întrebase şi părea că n'aşteaptă nici un răspuns, istovită de efortul prea mare!

Camaradele o priviră ca pe-o vietate căzută din lună în mijlocul lor.

Era de necrezut, şi cu toate acestea, într'adevăr, nici una nu-şi amintea s'o fi văzut la vre-un cinematograf, la spectacolul

vr'unei trupe în turneu, pe-o altă stradă chiar, în afară de aceea dela şcoală acasă, la vre-o serbare din grădina publică — nicăiri. Într'un oraş ca al lor, unde fiecare pas al oricui era ştiut, cântărit, comentat şi categorisit, nimeni nu observase existenţa obscură şi discretă, a celei mai insignifiante eleve de la liceul de fete, pe care o scotea brusc din anonimat această stranie asemănare cu faimoasa vedetă a ecranului. Întâmplarea devenea cu atât mai ciudată, cu cât la sfârşitul anului se despărţiseră de o colegă urâţică, disgraţioasă, stângace, amorfă — şi acum, după mai puţin de trei luni, revenise alta, schimbată, fără să fi schimbat totuşi nimic din ce-a fost în ea disgraţios, stângace şi amorf. Căpătaseră doar toate acestea, alt accent, al timbru. Dintr'o crisalidă urâtă, cenu-şie, se desprinsese un fluture în care nu mai supravieţuia nimic din larva ce-a fost. O metamorfoză în afară de legile metamorfozelor învăţate la şcoală. O transfigurare încă mai inexplicabilă, dacă era într'adevăr nepremeditată, datorită hazardului, aşa cum pretindea Alina Gabor şi cum, judecând bine, recapitulându-i viaţa, n'aveau nici un cuvânt să n'o creadă. Multe dintre ele, visaseră să imite ceva din făptura, din portul, din mişcările eroinei din film. Fusese o adevărată epidemie. Renunţaseră descurajate — cu singura amintire a acestor strădanii, colecţiile de fotografii bătute în perete deasupra patului. Şi iată că dintre toate, cea mai modestă şi impersonală, cea care nu însemna nimic pentru nimeni, dela profesoare până la tovarăşa de bancă, dela verişorii cu primele exerciţii de stil epistolar amoros până la junii sublocotenenţi de cavalerie ai garnizoanei; tocmai aceasta, fără să vrea, fără să caute, fără să ştie, trăia visul lor. Li se părea un capriciu injust al destinului. O eroare. Dar fiindcă nu erau îndestul de femei, n'avură destulă putere rea s'o pismuiască. Dimpotrivă, găsiră în sufletul lor fraged generozitatea să contribuie fiecare cu priceperea şi ingeniozitatea, pentru a desăvârşi prin artificiu ceiace hazardul făcuse simplu şi spontan.

Stoianovici Jeny scoase dintr'o pungulliţă cleştele de argint pentru smuls părul, escamotat din trusa maternă şi se oferi să execute prima retuşare.

— Ceiace mai trebuie neapărat, e să-ţi epilezi sprincenele. Toată partea de jos, ca să măreşti distanţa dintre ochi şi

sprincene... Îţi garantez eu că abia, ai să simţi câteva înţepături uşoare...

Şi se pregăti să înceapă operaţia.

Alina Gabor se apără, cu aceiaşi lipsă de energie cu care în altă
împrejurare poate ar fi acceptat, rostind cu glas lânced:

— Lasă aceasta...

— Dar trebuie neapărat! stărui Stoianovici Jeny, agitând cleşti- şorul de argint, ca un instrument de tortură. Îţi spun eu, că şi ea şi-le smulge.

— N'are decât să şi-le smulgă sănătoasă! strânse Alina din umeri.

Toate colegele o priviră cu desaprobare. Felul acesta de a vorbi despre idolul lor, li se părea o profanare. Hotărît, Alina Gabor „nu merita" tocmai ea, să se fi întâlnit cu norocul pe care nu ştia să-l pre- ţuiască. Nu merita şi era o ingrată. Sau poate mult mai făţarnică şi mai orgolioasă, de cum o arăta mutra ei de pisică leşinată.

— Am să-ţi aduc mâine o colecţie de fotografii. Am colecţia întreagă! se oferi o altă camaradă care tăcuse tot timpul.

— De ce? întrebă Alina tipărindu-şi şorţul negru pe genunchi. Ce să fac cu ele?

— Eşti imposibilă, Gabor! Imposibilă! declară Stoianovici Jeny. Ţi s'a urcat greto-garbismul la cap. Poate te crezi mai teribilă ca ea...

Alina Gabor nu găsi necesar să răspundă, nici să se apere. Cu un cot pe genunchi, cu bărbia în palmă, privea mersul unei furnici în nisipul cald, târând un paiu prea mare pentru făptura ei putină. Fără să ştie, în toată înfăţişarea, în gestul sprijinit în cot, în privirea dusă — reconstituia o „poză" familiară a Gretei Garbo, când pare departe de viaţă şi când tocmai atunci îşi adună puterile lăuntrice pentru o hotă- rîre. Luca Eleonora cunoştea prea bine atitudinea aceasta, gestul, privirea. Le studiase — le repetase în faţa oglinzii. O pătrunse o îndoială. Nu-i mai părea adevărat că Alina Gabor nu s'a gândit niciodată la asemănarea ei cu artista de cinema, că n'a disecat şi că nu şi-a apropriat fiecare mişcare, în dorinţa să se identifice cât mai desăvârşit cu modelul.

De aceia la plecare îi prinse braţul şi depărtându-se de grupul colegelor, o întrebă prin surpriză, scrutându-i obrazul:

— Spune drept, Gabor. Nu e aşa că nu-i adevărat?...

— Nu-i adevărat, ce?

— Că n’ai văzut niciodată un film cu Greta Garbo? E o poveste născocită ca să ne epatezi...

— Dar ţi-o jur, Luca. Pe ce am mai scump...

Se opri, fiindcă descoperi în clipa aceia că ea n’are nimica pe lume scump, deoarece toate i-au fost indiferente şi nimic nu i-a adus niciodată vre’o bucurie întreagă. Reluă:

— Ţi-o jur pe ce vrei tu... Dacă nu-ţi ajunge cuvântul meu. Am
auzit de dânsa. Poate i-am şi văzut odată, de două ori, fotografia. Niciodată nu m’am gândit însă la ideia aceasta a voastră...

— Şi totuşi ai nu numai figura, statura ei... Ai şi ţinuta, şi mersul, şi indolenţa, şi gestul... Dacă într’adevăr nu e nimica voit, calculat, e mai mult decât o coincidenţă. E o predestinare, Gabor. Chiar numele Gabor, Garbo... E o predestinare. Şi eu în locul tău, n’aş şti dacă să mă bucur sau să mă tem.

Alina Gabor strânse din umeri:

— Eu nu cred în predestinare.

— Ce ştii tu! o dojeni cealaltă. Ce ştim noi?

Într’adevăr încă nimeni nu ştia, ce joacă perfidă şi crudă, e aceea a predestinărilor.

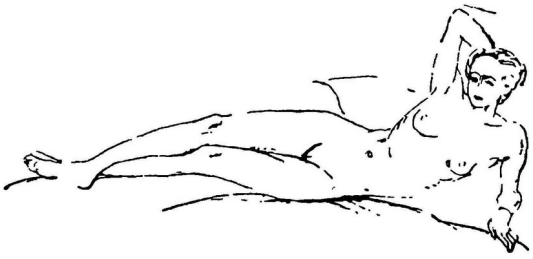

CAPITOLUL II

„Papalugo proboscidiensis”

Alina Gabor nu minţise.

Oricât de aspră fusese viaţa cu dânsa şi cu mama-i ţintuită de cinci ani în jâlţul de paralitică, încă n’o învăţase să mintă şi n’o silise să caute drumurile întortochiate, unde te pierzi singur, şi nu mai ştii care e adevărul şi minciuna din tine.

Nu văzuse nici un film cu Greta Garbo lăcrimând în primul plan boabe de glicerină din gene, nu-şi bănuise nici pe departe turburătoarea asemănare cu vedeta Hollywoodului, nu se visase navigând pe nici un yacht alb cu John Gilbert în mările tropicale, nici ascunzându-şi o dragoste vampirică într’un fiord cu apele verzi, nici rătăcind cu sufletul devastat într’un oraş cu luminile spectrale în ceaţă.

Era o fată simplă şi somnoroasă, cu sângele molcom în vine şi lipsită de orice curiozitate. Cea dintâi bucurie în viaţă, cea dintâi deşteptare la altceva, proaspăt şi viu, fusese vacanta din

acel an, petre- cută la tară, la un conac aproape părăginit, al unei rubedenii bătrâne şi ruinate.

Acolo se scuturase din somnolenţă.

Două luni trăise direct şi viu, ca un animal tânăr şi liber, scăpat din cuşcă, adulmecând cu nările lărgite toate chemările orizontului. Dimineaţa îşi înviora sângele în baia gheţoasă din pârâul prefirat pe prunduri în fundul livezii. Toată ziua cutreera fâneţele, se căţăra în carele încărcate cu fân; în pădure împărţea alunele crude cu veve- riţele, aducea acasă puii de iepure prinşi de secerători pe hatul lanurilor, mânca din tainul prăşitorilor şi bea din ciuturele fântânelor, cot la cot cu fetele de ţară, care o pofteau Dumineca la joc şi o socotiră îndată, mai puţin boieroasă şi cu mai putină ţâfnă ca fata vechilului şi ca nepoatele popii.

Conacul pornit pe pustiire, părea drumeţilor urât şi sărac, trist în marginea satului, fără împrejmuiri, cu grajdurile într'o râlă şi cu hambarele descoperite, cu pluguri ruginite şi scoase din funcţie sub şuri fără uşi, cu scheletul unei batoze arse de foc. Ca şi stăpânul maniac şi ursuz, de departe anunţa un sfârşit de viaţă, de neam, sleirea unui trecut — o jalnică neadaptare la semnele grăbite ale vremii. Dar pentru Alina Gabor însemnase un paradis fără seamăn; libertatea şi fără grija pe care încă nu le cunoscuse un mic voevodat sălbatec unde domnita era ea, când pornea dimineaţa printre stâlpii de poartă fără poartă, între cei doi câini de stână: Dolofan şi Nevăstuica. Sburda odată cu dânşii. Îi întreba din ochi: „Unde mergem azi?" Şi pleca încotro se îndreptau ei, ca să se întoarcă numai când lor începea să li se facă foame.

Stăpânul dezolatelor aşezări — unchiul Stroe — unchiu de-al doilea după mamă, no cerceta când a venit şi unde s'a dus. Închis în cancelarie, bărbos şi fără guler, în papuci şi cu o calotă neagra pe chelie, „studia" neclintit dela birou douăsprezece ceasuri pe zi, un plan de refacere economică a ţării, prin irigaţii, drenaţii, captări de apă, turbine, electrificări şi alte năsbâtii, cu care-şi mâncase de treizeci de ani timpul şi averea. Când ieşea dintre dosarele, memoriile, planurile şi graficele lui, privea uimit, clipind sub ochelari, universul de-afară, îl respingea ca pe-o realitate ostilă şi incomodă, refuzând să-i acorde, vre-o importanţă. El lucra pe altă scară, vastă şi altfel însemnată. Ve- chilul în vremea aceasta îşi dura casă, argaţii

furau, chelarii se înstăreau, creditorii îşi adjudecau la licitaţie alte porţiuni de pământ. Un-chiul Stroe, asista cu dispreţ la asemenea spectacol degradant şi meschin. Compătimea nimicnicia despuietorilor. Iar când îşi zărea nepoata, se vedea bine din privire că-i uitase existenta şi că se întreba nedumerit:

— Ce caută copila aceasta, aci?

Pe urmă îşi amintea:

— A, da... Tu erai, fetiţo? Ce-ai mai făcut azi, fetiţo?

Îi spunea „fetiţo”, poate fiindcă uitase într’adevăr cum o chiamă.

Alina răspundea tot atât de vag.

Şi nu se mai vedeau câte două trei zile. Poate nici nu i-ar fi observat plecarea, la sfârşitul vacanţei, dacă Alina nu l-ar fi deranjat dintre hârţoagele lui să-şi ia a treia oară rămas bun. Ridicase ochelarii pe frunte şi o privise mirat:

— Cum, pleci, fetiţo?

— Dar unchiule, de două zile mă tot pregătesc de plecare. Şi e a treia oară când îmi iau ziua bună, în dimineaţa asta...

— Înţeleg. De două săptămâni de când eşti aci, te-ai plictisit destul.

— Două săptămâni? Sunt aproape două luni jumătate de cand am venit.

— Se poate, fetiţo. Totul e posibil pe lume.

Apoi îşi coborîse ochelarii pe nas şi nasul îl coborîse în foile scrise mărunt, pe care le şnuruia, le închidea în plicuri şi le expedia în triplu exemplar, miniştrilor, subsecretarilor de stat, directorilor de bănci şi de societăti, de treizeci de ani, cu aceiaşi stoică tenacitate. Docarul nici nu ajunsese în şosea, şi uitase cu desăvârşire cum şi cu cine ple- case. Alina Gabor se strânse sgribulită în pardesiul subţire. Era o dimineaţă cu ploaie, de început de Septembrie. O dimineaţă mâhnită ca pentru plecări.

În oraş, o aşteptau aceleaşi oftaturi ale bolnavei din jâlt şi aceleaşi îndatoriri pretimpurii; să poarte cheile dela camară şi să numere bucăţile de zahăr ca să aiungă până la sfârşitul lunii. Destule toate, ca să cadă din nou în torpoarea dintotdeauna. Încă doi ani de şcoală, nu-i pjăreau nici prea mulţi nici prea putini. Nu se întrebase niciodată ce poate să-i ceară vieţii mai departe. Nu voia nimic, nu spera nimic, după cum nici nu se desnădăjduise vreodată de nimic. Suporta viaţa — n’o trăia.

Şi nici nu-şi dădea seama că o suportă şi că n'o trăeşte. Ceiace poate îndeamnă capitularea cea mai plină de înfricoşare — moartea înainte de a fi muşcat cu toţi dinţii din fructul vieţii, oricum ar fi el, amar sau dulce dar divin.

Aşa îşi târâse la şcoală, paşii lungi şi nehotărâţi, fără nici un fel de grabă şi fără nici un fel de repulzie, resignată să înceapă un an nou în care va avea note mijlocii la studii, mijlocii la atenţie, mijlocii la purtare — unde va sta la o bancă din mijlocul clasei şi va trece neobservată printre colege, fără prietene şi fără duşmane, cea mai impersonală dintre eleve. Iar pe neaşteptate, conjuraţia aceasta! Căci îi părea o adevărată conjuraţie, îndârjirea organizată cu care toate camaradele îi repetau acelaş lucru. La început na dat nici o însemnătate născocirei că ar fi replica aidoma a unei femei celebră în cele cinci continente: aidoma cu dânsa la chip, la gest, la mers, ba şi la mis- terul care-i fulgeră numai câteodată întrevăzut în surâs şi'n privire. O glumă. Una din glumele lor. Dar a doua-zi, o colegă i-a adus un vraf de fotografii să se confrunte. Alta, o colecţie de reviste cinema-tografice, să afle cum trăieşte, cum doarme, cum citeşte, cum joacă, cum înoată, cum îşi păstrează silueta Greta Garbo. Veneau eleve din clasa opta să vadă minunea. Se înşirau la intrare, pe culuoare, elevele mai mici s'o admire şi s'o salute roşind şi ghiontindu-se. Nu mai era născocire, nici glumă. În orice caz, o născocire ori o glumă a destinului destul de neplăcută, fiindcă o scoteau din anonimatul ei unde se simţise atât de în larg. Se anunţa un an greu.

Semnalul îl dădu suplinitoarea de limba română.

Titulara, fostă domnişoara Ţuţu Mustea, cu toată porecla ei înţepătoare: Moustique, era adorată de întreaga şcoală. Subţire, neastâmpărată, vibrând ca un bâzâit de ţânţar în cancelarie, pe catedră, pe culuoare, printre bănci, umplea tot liceul de fete „Elena Doamna" cu prezenţa-i zumzăitoare. La conferinţe, tinea partea elevelor. La inspecţii era complice cu ele împotriva oaspeţilor morocănoşi şi pedanţi. Orele treceau fără să bage nimeni de seamă când a sunat clopoţelul. Iar de dragul ei, poate şi prin îndemânarea ei, elevele sfârşeau clasa dobă de carte şi la examenele de bacaloriat sau la concursuri, liceul „Elena Doamna" ţinea fruntea. Încât căpitanul aviator, care-o răpise şcolii s'o ducă în altă garnizoană, îşi asigurase vrăjmăşia a două sute de fetiş-cane, dela cele din clasa întâi cărora le cădeau

ciorapii, până la cele din clasa a opta, care înţelegeau în definitiv că un ţânţăraş ca Moustica era sortită să-şi însoţească viaţa cu un pilot de coşcogea ţânţar Far- man, de trei sute de cai putere şi cu două sute de kilometri viteză pe oră. Aceasta o înţelegeau, dar n'o puteau ierta.

Succesoara Mousticei se dovedi îndată de altă stofă. Cum a apărut în clasă, au recunoscut-o după zugrăveala atât de plastică a Eleonorei Luca. „Un nas uite-aşa şi un mers uite-aşa! Un fel de păpălugă!"

Păpăluga — i-a şi rămas numele, înainte încă de a fi ajuns cu tălpile late până la catedră şi de a-şi fi înfipt în catalog nasul lung şi moale, parcă fără sfârcuri, de cocă vânătă. Glasul îi complectă înfăţişarea, prin legea contrastelor. Un glas pitigăiat, din cap, comic la o namilă care născută cu sexul contrar şi obligată să satisfacă legea recrutării, ar fi ţinut flancul drept la regimentul de escortă regală. Cu glasul acela subţire ca aţa, strigă catalogul încet şi metodic oprindu-se la fiecare nume, ridicând nasul moale ca un moţ violet de curcan şi sfredelind inchizitorial elevele, cu ochii ei mici de mazăre verde, să-şi întipărească figurile şi să le descifreze chipurile, caracterul.

La eleva Gabor Alina se poticni mai îndelung, pipăindu-şi între degetele vinete, nasul vânăt. Aceasta însemna poate concentrarea unui efort de memorie. Luca Eleonora şopti vecinei, sub palma făcută paravan gurei:

— Dacă şi-o trage nasul aşa la fiecare, până la sfârşitul catalogului are să-l lungească dincolo de sobă. Şi are s'o cheme „Păpăluga cu trompă" — Papalugo proboscidiensis".

Latineasca Eleonorei Luca era mai mult decât aproximativă, dar rezultatul fu fulgurant.

Vecina de bancă, Dobrescu Marietta, încearcă o clipă să-şi stăpânească râsul. Încercare cu efect dezastruos. Căci conform legilor care prescriu că efectul explozibililor creşte în raport direct cu patratul forţelor de comprimare (sau aşa ceva), în loc de râs uşor şi inofensiv, dintre degetele încleştate la gură, printre buzele muşcate în dinţi, din genele, din obrajii, din toată făptura minusculă a Mariettei Dobrescu, isbucni acel formidabil tumult de cascadări, pe care un vechiu şi răsu- flat clişeu literar, l-a botezat „râsul homeric".

Desumflată, Dobrescu Marietta, fu şi mai mică. Aproape invizibilă, după tranşeia pupitrului.

— Ce-a fost aceasta? întrebă cu mirare şi cu glas de supraso-pranănă, profesoara.

— Râs! explică inocent, Luca Eleonora.

De după tranşeia băncii, Dobrescu Marietta se umflă din nou, vă- zând cu ochii, şi luptând să-şi stăpânească a doua erupţie de râs. (Dovadă că avertismentul unei experienţe e de-o utilitate iluzorie, chiar în clipa cea mai imediată, după ce prima experienţă s'a consumat). Aşa dar, Dobrescu Marietta se dilată, se svârcoli să biruie irezistibila năvală a hohotului, se încleştă cu unghiile de bancă şi când sfârşi această spasmodică gimnastică, izbucni în al doilea hohot de râs, mai catastrofal şi total, ceiace înseamnă că şi un „râs homeric" îşi găseşte stăpânul şi că orice record e condamnat să fie bătut de alt record. După care ispravă, calmată miraculos, Dobrescu Marietta, se desumflă, iarăşi mică şi modestă, ocupând un derizoriu loc în spaţiu.

— Şi aceasta, ce mai fu? întrebă cu supermirare şi cu glas de superhipersoprană, profesoara de pe catedră.

— Tot râs, domnişoară! lămuri cu aceiaşi placidă inocenţă, Luca Eleonora

— Afară! Afară amândouă! haima... spurc... dob... canaliilor! ţipă „Papalugo proboscidiensis", bâlbâindu-se în alegerea epitetelor, îne-cându-se de mânie, deşirându-se pe catedră cât era de lungă şi repezind succesiv indexul dextrei spre cele două haima... spurc... dobi... canalii. Unde vă aflaţi aci? Ce e aci? Şcoală sau circ?

— Şcoală! confirmă Luca Eleonora dela uşă.

— Mai răspunzi?

— Aţi întrebat, răspund.

— Să taci!

— Am tăcut...

— Pleacă!

— Am plecat...

Luca Eleonora plecă. Dar plecă cu paşii, cu nasul, cu mersul lălău al profesoarei atât de identic, încât şi „Papalugo proboscidiensis" păru că îl recunoaşte de undeva. Strigă:

— Fă-te îndărăt! Cum mergi?

— Aşa merg... rosti Luca Eleonora.

Şi ca să arate cum merge, făcu o demonstraţiune, parcurgând dis-tanţa de la uşă până la catedră cu paşii, cu

nasul, cu mâinele bălăbă- nite ale profesoarei. Pe urmă se opri şi privi ţintă, cu o fixitate de imbecilă, în ochii de mazăre verde ai profesoarei. Păpăluga începu să se îndoiască de virtuozitatea ei fizionomistică. Crezuse că are de-aface cu o obraznică. Avea înainte, desigur, o cretină. Trase concluzia:

— Acesta e mers? Asa se merge? Acesta e mers de tâmpită...

— Dacă spuneţi dumneavoastră...!... Vă pricepeţi mai bine. Mie întotdeauna mi-a spus domnişoara Mustea, că eu n'am nici un simţ de autocritică.

Profesoara nu înţelese unde bătea eleva. Îşi luă asupră-şi o chestie care-i părea de-o mai acută actualitate:

— Domnişoara Mustea, domnişoara Mustea! Vă rog să nu-mi mai pomeniţi mie despre domnişoara Mustea. Ce făcea, ce spunea, domnişoara Mustea o priveşte. Ce fac şi ce spun eu, mă priveşte. Aci aveţi de-aface cu mine, nu cu domnişoara Mustea

— Helas!

— Ce-ai spus?

— Helas! E-o exclamaţie franţuzească. Uitam că suntem în ora de limba română! declară cu cel mai perfect aer de imbecilă Luca Eleonora, uitându-se în tavan, pe pereţi, la vârtul pantofilor.

— Cu dumneata n'am să termin niciodată. Ţi-am spus să părăseşti clasa. Fă stânga 'mprejur!

Luca Eleonora, ridică talpa cum scrie la cartea recrutului, descompuse mişcarea, bătu călcâile şi porni în pas ostăşesc spre uşă. Acolo se răsuci înainte de a păşi pragul şi cu un aer de miloagă, implorând gra-ţia şi în acelaş timp încurajarea tiranului, rosti senin:

— Vedeţi, domnişoară? Acuma n'am mai mers ca o tâmpită. Dacă este cine să mă înveţe.

— Eşi! pitigăi glasul profesoarei.

Eleva făcu din nou stânga 'mprejur, trecu pragul în pas de defilare şi închise uşa.

— Ce clasă, Doamne! Ce clasă! suspină „Papalugo proboscidien-sis". Ce şcoală! E ceva inconcevabil.

Pe urmă ridică ochii la Gabor Alina, care rămăsese tot timpul în picioare şi nu participase cu nimic la acest intermezzo. Îşi aduse aminte că voise să întrebe ceva şi încordându-şi memoria să descopere ce, în mod automat îşi tipări din nou cu degetele, nasul vânat şi moale. Era se vede plasat acolo, împotriva

oricărei logice şi învăţături, centrul memoriei. Gabor Alina aştepta nepăsătoare, rezemată într'o mână pe bancă, ca întotdeauna indolentă şi străină de tot ce se petrecea în jurul ei, cu ea, cu oricine.

— A da... Ai o figură cunoscută, vorbi profesoara. Îmi eşti de undeva cunoscută. N'ai fost cumva eleva mea la Râmnic?... Sau poate la Sighet?

— Am urmat toată şcoala aci, fără întrerupere, din clasa întâi...

— Şi totuşi... Totuşi. Cum te numeşti?

— Gabor Alina.

— Greta Garbo! şopti un glas din fundul clasei, într'o tăcere de se auzea bâzâitul muştei.

— Aaaaa! se lumină cu un rânjet triumfal profesoara. Aceasta era? Acum înţeleg de unde-ţi cunosc mutrişoara aceasta. Aşa dar mi-o faci pe Greta Garbo? Facem pe actriţele? Ne fandosim şi ne miorlăim, ca să copiem toate desmăţăturile filmelor? Acesta e exemplul pe care l-am descoperit noi mai vrednic de imitat în viaţă? Acesta ne e idealul? Hai?... Există o madame Curie pe lume, care ne face onoare sexului, ia premiul Nobel, o admiră un Univers întreg... Nu, nu ne trebuieşte Ma-dame Curie. Există savante, preşedinte de Crucea roşie şi de societăţi filantropice, femei doctoriţe vestite, matematiciene, deputate, economi- ste directoare de gazete, femei în diplomaţie şi subsecretare de stat, în Anglia, în Suedia, în America: a existat Cornelia mama Grahilor, Doamna Chiajna, sora lui Renan care a trecut la nemurire fiindcă s'a sacrificat o viaţă să ajute la gloria fratelui — ce ne interesează toate acestea? Nu înseamnă nimic... Fleacuri! Noi invidiem faima actriţelor de cinematograf! Şi tocmai pe cine ţi-ai găsit să admiri? Pisica aia leşinată! Poftim! Uitaţi-vă la dânsa. Spune-mi cu cine vrei să te-ase-meni, pe cine-o faci, ca să-ţi spun cine eşti...

— Domnişoară, eu nu „fac" pe nimeni. Nu vreau să m'asemăn cu nimeni... începu să se apere Alina Gabor şi renunţă, deodată indiferentă.

Dar „Papalugo proboscidiensis" nu înţelegea să închee discuţia aşa. Se supărase cumplit, după cum arăta nasul care atinsese culoarea ultravioletă, din vânăt sadea. Avea se vede o

chestiune personală cu Greta Garbo. Ţipă la cel mai înalt diapazon:

— N'o faci? Hehei, copiliţo-copiliţo, cu cine mi te joci oare? N'o faci? Dar părul acesta, ce-i? Dar bărbia aceasta, ce-i? Dar gura acea- sta, ce-i? Dar ochii aceştia ce-s, mă rog? Răspunde aci pe loc!... Vezi că n'ai ce răspunde? Pentru aceasta ne dau părinţii la şcoală şi chel- tuesc o avere cu noi, ca să râvnim la destrăbălarea actriţelor? ca să ne jucăm acilea de-a Greta Garbo. Cu mine nu merge, fetiţo! Una, o face pe tâmpita. Alta pe Greta Garbo... Mă rog care mai este? Care, ce vrea să mai fie? Să se ridice în două picioare şi să dea ochii cu mine.

Toată clasa rămase nemişcată; indiciu cert că nimeni nu mai voia „s'o facă" pe nimeni. „Papalugo proboscidiensis" privi cu ochii de ma-zăre crudă fiecare bancă, din elevă în elevă, să descopere undeva o veleitate suspectă: vre'o odioasă creatură care în loc să râvnească la destinul Corneliei, mama Grahilor, a doamnei Curie sau a Chiajnei- Doamna, suspină după gloria Hollywoodului. Nu suspina nimeni. Se au- zia numai fâşâiul unei pagini întoarse. Vre'o fată care căuta în Larousse — ,.Je semme à tout vent" — ce e cu madame Curie şi cu mama Grahilor. Dar spre surpriza tuturor, Alina Gabor, dădu un semn de revoltă:

— Domnişoară, vă rog întrebaţi toate colegele mele. N'am minţit niciodată. Nu mint nici acuma. Nu m'am gândit să imit nici o Gretă Garbo...

— Nu minţi? spumegă „Papalugo proboscidiensis". Atunci mint eu? Nu te-ai gândit să imiţi nici o Gretă Garbo? Atunci o imit eu? Aceasta vrei să spui? Uită-te în ochii mei şi spune-mi-o răspicat. O fac eu pe Greta Garbo? Aşa e? Spune, în cale s'o aud.

— Nu spun nimic... strânse din umeri, cu glas toropit, Alina Gabor.

— Şi cum îmi vorbeşti, rogu-te? Ce e afectarea aceasta? „Nu spun nimic..." Unde-ţi e glasul? Nu-ti dă de mâncare acasă? Şi ce e poziţia aceasta, într'o rână? Stai dreaptă, când vorbeşti cu mine!...

Alina Gabor făcu o sforţare să se solidifice, îndreptându-şi umerii şi pieptul. O sforţare numai pe jumătate isbutită.

Era atât de nedreaptă învinuirea şi atât de absurd supliciul născocit de noua profesoară, încât Alexandrescu Corina, fiică de

colonel, crescută în cultul loialităţii şi al bravurei, se ridică să ia apărarea slabilor şi oropsiţilor:

— Domnişoară, vă garantăm noi, colegele lui Gabor Alina de şase ani pe al şaptelea, că nu s'a gândit niciodată la cele ce-i atribuiti dumneavoastră. Nu e ea fata aceia...

— Cine te-a invitat la discuţie? De unde mi-ai ieşit dumneata, cu garanţiile?... Aaaaa! Aşa dar ne aflăm în faţa unei conspiraţii? V'aţi înţeles să inauguraţi anul şcolar cu obstrucţii. Biine, puicelor! Deocamdată, dumneata Gabor Alina, şi dumneata Alexandrescu Corina, aveţi să vă prezintaţi în recreaţie la cancelarie. Să vedem ce aviz îşi dă doamna Dirigintă şi direcţia. Şi să-mi poftiţi şi pe celelalte două. Cea care-o face pe imbecila şi cea care-mi pufneşte în nas...

Ora sfârşi într'o tăcere apăsătoare şi ostilă. În şase ani, elevele se învăţaseră cu profesoare prietenoase şi iubitoare, uneie mai severe, altele capricioase, celelalte achitându-se cu indiferenţă de datoriile pedagogice, dar toate păstrând şcolii o atmosferă lipsită de asprime. Liceul de fete „Elena Doamna", constituia prin aceasta o adevărată, poate unică excepţie. Iar „Papalugo proboscidiensis", venea din senin şi din celălalt capăt al ţării, să rupă o veche tradiţie.

În cancelarie, cele patru inculpate, se prezentară front lângă uşă, fiecare în poziţia pe care le-o comanda firea şi apucăturile. Luca Eleonora, printr'un inexplicabil şi prodigios efect de iluzie optică, avea acum nasul, ochii, mâinele spânzurate lălâu şi tălpile late ale suplinitoarei de limba română. Dobrescu Marietta, avea alternaţii de melancolie în ochii genoşi când se gândea la vărul Titişor ţi sclipete irezistibile de râs, când îşi amintea scena din bancă. Alexandrescu Corina, se ţinea severă şi eroică, poate gata să-şi ardă mâna în foc fără să clipească, după pilda lui Mucius Scevola. Iar Gabor Alina, absentă şi toropită, aştepta desfăşurarea evenimentelor cu un umăr sprijinit de uşor, ca şi cum n'ar fi capabilă în viaţă să-şi păstreze linia verticală fără un suport din afară.

— Poftiţi! se adresă „Papalugo proboscidiensis" colegelor din can- celarie. Priviţi la dânsele, ce frumoase exemplare ne oferă şcoala de astăzi!

— Dar ci-i soro dragă? se sperie cu cel mai teribil accent din ţara de sus a Moldovei, doamna Aglăiţa Costăchescu, diriginta

clasei. Ci naiba o mai putut să mai facâ şi copchilile aistea, câ doar li ştiu cuviin- cioasâ şi silitoari di când erau atâtica.

— Le veţi fi ştiind, doamnă Dirigintă! clătină din trompă „Papalugo proboscidiensis”. Le veţi fi ştiind, dumneavoastră. Eu le cunosc altfel. Datorită acestor exemplare „cuviincioase şi silitoare”, am fost pusă astăzi, în imposibilitate să-mi ţin cursul.

— Asta-i mari istorie! se minună sincer, Aglăiţa Costăchescu. Dară
ci dracu aţi făcut, bre fetilor, câ vă ştiam nişti copchile di treabă? se adresă direct culpabilelor

— Ştie domnişoara! se oferi să dea explicaţii Luca Eleonora, tră- gându-şi sfârcul nasului între degete, ca şi cum ar fi voit prin repetarea ticului familiar al suplinitoarei de limba română, să-şi ajutore memoria. Noi nu ştim nimic. N’am priceput nimic. Nu ne amintim nimic.

— Asta-i alta! exclamă complect nedumerită diriginta clasei.

— Să vă spun eu, interveni „Papalugo proboscidiensis”. Mai întâi lipsă totală de respect. O regretabilă lipsă de respect faţă de profesoară. Eu aci am principiile mele. Îmi daţi voie? se adresă celorlalte profesoare.

— Poftim! Poftim! se grăbiră să-i acorde autorizaţie colegele, în- dreptându-se pe scaune şi pe canapeaua învelită cu muşama, într’o binevoitoare încordare de atentie.

— Principiul meu e acesta, îl desvoltă suplinitoarea de limba româ- nă. Profesoara trebuie să impună respect. Nu numai respect. Să provoace emoţie. Cunoaşteti un cuvânt al lui Lamartine?... Într’o zi, un prieten i-a adus un tânăr, un ucenic şi şi i-l’a prezintat. După câteva momente, Lamartine l-a concediat destul de aspru. Atunci prietenul l-a întrebat care o cauza acestei atitudini. Marele poet a răspuns: „C’est un imbécil: il n’a pas été emu en me voyant”. Aţi sesizat?

— Spuni direct soro ci vrei sâ spui, câ acuma nu-i timpu di cimilituri! se frământă pe scaun Aglăiţa Costăchescu, corpolentă şi făcân- du-şi vânt cu catalogul transformat în evantail. Lasă-l mata pi Lamartine, câ acuma sună clopoţelul de intrare.

— Bine, îl las pe Lamartine, dacă nu vă pot interesa cuvintele cele- bre ale istoriei! rosti cu ironie dispreţuitor-compătimitoare, suplinitoarea. Să redau numai faptele. Am spus. Mai întâi lipsă totală de respect. Luca Eleonora, mi-o face pe tâmpita...

— Ha asta-i fată dişteaptă, soro! Crema clasei, fruntea oalei. Fără dânsa, tăti sărbătorile şi producţiile şcolare n'ar mai avè nici un haz.

— Astălaltă, Dobrescu ai spus că te numeşti? Astălaltă, Dobrescu, îmi pufneşte de râs în nas. O face pe comica, pe Charlie Chaplin al clasei.

— Cum ai făcut tu asta Dobrescu Mariette? o dojeni cu blândeţe şi cu neîncredere diriginta. Da ci v'o apucat bre fetilor? Aţi căpiet?... Domnişoară profesoară, asta-i o fată eminentă. Pot puni mâna pi cruci pentru dânsa. Trebuie să fie o eroare ceava, altfel nu pot pentru ca să-mi explic.

— Aveţi să vă explicaţi în curând! rânji verde pe sub trompă
„Panalugo proboscidiensis". Deocamdată să termin cu fiecare. Ceastălaltă, Alexandrescu, mi-o face pe eroina, pe generoasa, pe avocatul din oficiu al obijduiţilor...

— Şi aceasta e ceva rău? întrebă cu mirare Aglăiţa Costăchescu.

Suplintoarea de limba română, nu găsi de cuviinţă să răspundă. Continuă:

— Şi însfârşit, pentru culminarea scandalului, a patra şi cea din urmă, eleva Gabor Alina, mi-o face în clasă pe Greta Garbo. Vă rog priviţi-o! De aceasta v'am adus-o aci, vie şi naturală.

Profesoarele o examinară de sus în jos şi de jos în sus. Era sin- gurul caz din cele patru, unde în mod exceptional acuzatoarea avea dreptate.

— D'apoi când naiba te-ai schimbat aşa copchiliţă hai? făcu diriginta fără nici un fel de scandalizare în glas. Adivarat. Leită Greta Garbo. Ia, fă-te mai încoace, Alino...

Gabor Alina se mişcă doi paşi, înaintând legănat şi evitând să privească în ochii profesoarelor. Se lăsă cercetată, cu indiferenţa pasivă a unei noatene, scoasă la vânzare în bâlciu şi examinată din toate păr-ţile de geamnaşi.

— Asta-i ceva nostim di tăt! trase concluzia cu oarecare entuziasm, Aglăiţa Costăchescu. Greta Garbo în picioare.

„Papalugo proboscidiensis", printr'o eroare de interpretare, crezu, că descifrează în glasul dirigintei o nuanţă de dezaprobare şi se grăbi să acumuleze acuzaţiile;

— Vă rog, priviţi... Şi spune-ţi dacă nu e un scandal? Gura Gretei Garbo. Ochii Gretei Garbo. Bărbia Gretei Garbo. Distanţa

dintre ochi, a Gretei Garbo... Se poate tolera maimuţăria aceasta într'o scoală care se respectă?

Diriginta clasei se răsuci pe scaun, şi lăsând jos catalogul-evantail, se uită întâia oară cu o încruntare la noua profesoară, părăsindu-şi bonomia voioasă de până atunci:

— Şi ce vină, mă rog matali, i-ai găsit?

— Cum ce vină? Ce-am înşirat eu până acum? Gura, ochii, băr- bia, nasul, distanţa dintre ochi... Toată maimuţăreala aceasta.

— Iară mata crezi că ie ş'o făcut gura şi ochii şi bărbia şi nasu şi distanţa dintre ochi? Ie s'o putut maimuţări aşa? Apoi atuncea ar fi uşor. N'ar mai exista fimei urâte, dacă ne-am schimba la comandâ ochii şi nasu şi gura, cum crezi mata. Aiestea, dragă domnişoară, din ninorociri nu ni li putem faci noi. Ni li-o făcut odată pentru totdeauna mama şi tata fiecăreia. Aş vrea să ti văd eu venind pi mata mâni dimineaţă, cu nasu şi cu ochii şi cu gura şi cu bărbia Gretii Garbo... Atuncea mă închin. Şi atuncea o pedepsesc pe Gabor Alina, după cum ţi-o dicta inima, matali.

Profesoarele zâmbiră. Elevele priviră în tavan. Numai Gabor Alina părea streină de tot ce vedea şi auzia.

— În acest caz... se ridică iritată de pe scaun „Papalugo probosci- diensis". În acest caz am înţeles...

— Ce-ai întăles mata, drăguţă? Ia ti poftesc să şăzi binişor pi scaun şi să lăsăm supărarea la o parte.

Se întoarse spre eleve:

— Voi plecaţi.

Elevele ieşiră pe uşă. Nimeni n'a ştiut ce-a mai urmat în cancelarie. Vinovatele s'au ales cu un punct sau două scăzut la conduită — pedeapsă iluzorie pentru a satisface noua suplinitoare. Numai Alina Gabor fu crutată, fiindcă nu exista o rubrică specială să pedepsească elevele care s'au născut cu ochi, gură, nas, bărbie, la fel cu ale vedetelor de cinematograf. Dar „Papalugo proboscidiensis" purtă grijă ca notele elevei Gabor Alina la limba română, să nu depăşească limita numărătorii până la trei.

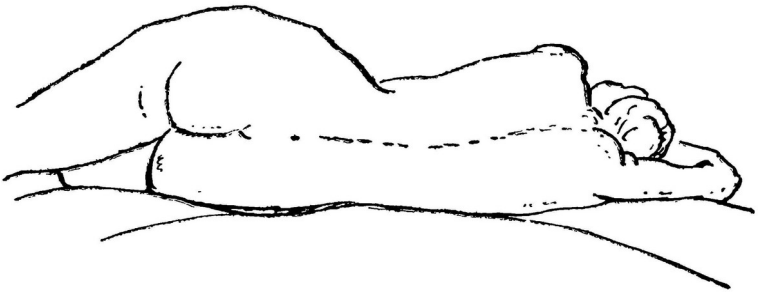

CAPITOLUL III

Cei buni, plătesc pentru cei răi

— Tu ai ceva, Alino...
— Nu, măicuţă.
— Te-a necăjit, cineva?...
— Nu, măicuţă.
— Poate eşti bolnavă?...
— Nu, măicuţă.
— Alino, tu îmi ascunzi ceva. Vino mai aproape, să mă uit în ochii tăi.

— Iată, măicuţă. Vezi şi mata că n’am nimic, n’ascund nimic, nu m’a necăjit nimeni.

Alina îşi plecase un genunchiu pe taburet, la picioarele jâltului, ca să fie cu ochii la înălţimea bolnavei. Încercă să surâdă. Voia să dovedească aşa că întradevăr n’are nimic, n’ascunde nimic, n’a necăjit-o nimeni. Surâsul fu silnic, trist, cu o umbră de preocupare stăruind în privire, dincolo de crispaţia comandată a buzelor. Mama şi fiica îşi întâlniră numai o clipă ochii. Pe urmă paralitica se uită în pământ; Alina întoarse ochii spre fereastră, afară, unde ningea cu fulgi mari, moi, leneşi, ca într’un decor de piesă scandinavă.

Mâna stângă a bolnavei, singura care câteodată se mai supunea puţin şi nesigur voinţei, se mişcă pe braţul jâltului, precaut, cum se desmorteşte o făptură din somn. Dar îndată viaţa sleită se stinse. Mâna muri. Paralitica oftă. În intenţia ei se închipuise alintând mâna copilei, îmbărbătând-o, consolând-o de pe acum pentru mâhnirile viitoare. Nu era vrednică să îndeplinească nici măcar atât. Rosti:

— Alino, Alino! Mă tem pentru tine... De trei luni, de astă toamnă,
nu te mai recunosc. Mă tem pentru tine... Şi eu mă simt tot mai slăbită. Ce-ai să faci tu, dacă rămâi singură? Cui rămâi?

— Dar măicuto, ce înseamnă acestea? Mai bine să iei doctoriile. S’a împlinit ceasul.

Ca să înlăture gândurile bolnavei, Alina păru îngrijorată numai de întârzierea nepermisă, de cinci minute, peste ora medicamentelor. Turnă picăturile numărate în paharul cu apa pe fund. Apropie paharul de buzele palide, uscate, ale paraliticei. Simţi rezistenta, şi cu înfăţi- şare autoritară de infirmiera mult încercată care nu tolerează capri- ciile bolnavilor, îşi impuse voinţa cu o blândă asprime:

— Haide, măicuto! Nu începe iar. Mai avem trei zile şi pe urmă, când se sfârşeşte flaconul, doctorul ne-a promis o săptămână de repaos.

— Repaosul meu nu poate să mi-l dea doctorul, Alino. Nu-l aştept dela nimeni. Şi n’are să fie numai de o săptămână... Îl presimt apro- piindu-se.

— Măicuto! o mustră Alina.

— Lasă, Alino, eu ştiu ce ştiu. Pune doctoriile în dulap şi vino lângă mine. Aşa... Acum aşează-mi mâna pe creştetul tău. Eu

n’o pot întinde singură. Astăvară mai puteam încă. Ai văzut cum creşte moar-tea în mine? E ca în poveştile pe care ţi le spuneam când erai mică. S’a uitat odată vrăjitoarea cea rea şi voinicul a împietrit până la genunchi. S’a uitat a doua oară şi a împietrit până la brâu... S’a uitat a treia oară şi i-a împietrit suflarea... Alino, mă tem pentru tine.

— Să ştii că mă îmbrac şi mă duc, ameninţă copila.

Bolnava începu să râdă. Un râs bizar, mut, chinuit.

— N’o faci asta, Alino. O spui întotdeauna, şi n’o faci niciodată. Te cunosc bine şi de aceasta mă tem pentru tine. Eşti din neamul cestălalt, al nostru. Neamul acela care plăteşte pentru cei răi.

Mâna aşezată pe creştetul Alinei mai încercă o desmierdare, dar neputincioasă, renunţă.

Un timp tăcură amândouă.

Copila chincită pe taburetul dela picioarele jilţului, în haina ei neagră, de uniformă. Bolnava cu ceafa rezemată pe spătar, cu ochii în- tredeschişi, pe trei sferturi împietrită. Aceasta era viaţa lor din zi de sărbătoare, când Alina Gabor nu lipsea de-acasă, la şcoală. Viaţă de fiinţe singure şi părăsite, într’un oraş unde nici curiozitatea iscodi- toare care tinea o strictă contabilitate a fiecărui gest şi a tuturor întâmplărilor, nu izbutise să le scormonească taina. O văduvă încă tâ- nără şi paralizată, cu o pensie modestă şi fără nici o rudenie în vecinătăţi în afară de acel Stroe, maniac şi ruinat, fabula ţinutului, chel- tuindu-şi de treizeci de ani averea în planuri himerice de drenajuri şi electrificări; o fetiţă ştearsă la chip şi la înfăţişare — aceasta au văzut toţi, ştiau toţi, au acceptat toţi. Ion Gabor, tatăl Alinei, n’a lăsat nici o amintire. N’a avut când. Abia sosiseră mutaţi din alt oraş al Moldovei şi îndată fusese trimis „în interes de serviciu”, dintr’un capăt al tării în celălalt. Apărea două-trei zile pe lună, aducea cu el agitare, miros de tu-tun, de parfumuri femeeşti în haine; în zilele acelea la masă răsăreau mâncări neobicinuite şi scumpe, icre şi aperitive picante, sticle de vin şi de lichior. Pe urmă dispărea în veşnicile-i delegaţii de unde dădea semne de viaţă pe cărţi poştale cu vederi şi cu o fugară semnătură. Alina nu pricepea încă nimic, dece omul acela aproape strein, e întot- deauna voios, grăbit, trântind uşile, apărând din necunoscut; dece acasă, femeia rămasă singură era din ce în ce mai tăcută şi posomo- râtă. Îl admira. Reprezinta noutatea fără de grijă;

mirosea plăcut, avea întotdeauna haine frumoase, cămăşi de- o albeaţă strălucitoare, crăvăţi de culori extraordinare. N'o întreba nici odată, nimic despre note. N'o dojenea fiindcă se culca, înainte de a termina lecţiile. Nici nu se interesa despre toate acestea. Poate nici nu observa că mai există şi acestea.

Când Alina era încă mică — nu se mutaseră aci — o ridica uneori pe genunchi cinci minute; îi dădea ceasul de aur să se joace cu el, inelul cu piatra mare şi roşie, bricheta care scăpăra flacărea fume- goasă dacă apăsai pe butonul cu resort. Pe urmă se plictisea şi o de- punea jos. Trecea în faţa oglinzii să-şi aşeze cravata, să-şi înfigă acul cu perlă; îşi netezea părul lucios, îşi schimba batista potrivindu-i coltul în buzunarul dela piept, după ce-a stropit-o cu apa de lavandă din pulverizator, pleca fredonând şi răsucind morişcă bastonul.

Cum nu l-ar fi admirat?

Aducea veselie, nepăsare, sgomot, grabă, într'o casă unde era întotdeauna prea mare tăcere, stolurile întotdeauna trase şi unde o fe- mee pretimpuriu posomorâtă, cutreera încăperile cu paşi neauziţi ca o umbră, când nu rămânea ghemuită într'un colt de canapea, cu batista mototolită pe genunchi şi cu ochii roşii de plâns.

Abia mai târziu a înţeles, ce însemna plânsul acela. Abia după ce Ion Gabor şi-a sfârşit existenta vagabondă într'un accident de tren, ca să lase în urmă datorii cu greu lichidate din zestrea femeii cu ochii roşii de plâns. A înţeles de ce-şi căutase înadins o slujbă care să-l poarte pe drumuri. Acum mai ştia şi unde alerga întotdeauna proaspăt bărbierit, periat şi parfumat.

— Cei buni, plătesc în viaţa aceasta pentru cei răi.

Plătise Elena Gabor în toate felurile. Mai întâi cu puţina ei avere, plătise datoriile bărbatului risipelnic. Pe urmă plătise cu sănătatea, în jâlţul de paralitică, singură şi cu un copil pe braţe, într'un oras unde era streină cu totul şi unde numai întâmplarea îi cruţase adăpo- stul unei căsuţe pe-o stradă mărginaşe.

Iar acum moartea înainta în ea. O împietrea an cu an, până ce avea să-i împietrească şi răsuflarea. O simţea ea. O ştia mai bine încă Alina, nu din cuvintele şi prescripţiile medicului, ci din clătină- rile neputincioase din cap, din

intonările glasului care trădau dezarmarea ştiinţei faţă de-un caz dinainte condamnat.

— Alino, mi se pare că este cineva la poartă.

Alina tresări sub mâna osoasă, aşezată protector pe creştet, ca şi cum mâna aceia infirmă mai putea să ocrotească pe cineva împotriva cuiva. Alina tresări, dar nu întoarse ochii.

— Nu e nimeni, măicuto. Nu poate să fie nimeni.

Ştia totuşi, că este cineva.

Sau liceanul cu coşuri violete sub pudra roză, cu şapca ştrengă- reşte plecată pe-o sprinceană, cu ţigarea de emancipat în colţul gurei vânătă în frig ca o rană gangrenată şi cu părul năclăiat de „gomina argentina". Sau sublocotenentul de cavalerie, sunându-şi ostentativ pintenii să-şi afirme prezenţa şi tenacitatea. Sau domnul necunoscut, cu guler de lutru şi cu ţigareta de foi. Unul din trei, dacă nu cumva un al patrulea, încă neştiut de ea.

În două luni se deprinsese cu obsedanta lor îndărătnicie. Fugea de dânşii, căuta drum pe străzi ocolite, întârzia înadins la ieşirea din şcoală, cerca să se piardă printre celelalte colege. Apărea unul sau celălalt, sau tustrei, distanţaţi, întrebuinţând fiecare o tactică specială. Liceanul îi călca direct pe urmele paşilor, îi trecea înainte şi se răsucea brusc pe călcâie, să-i apară în faţă şi s'o privească languros, cu ochii umezi de vitel. Dela dânsul veneau fără îndoială cărţile poştale ilustrate: colecţia întreagă de fotografii înfăţişând pe Greta Garbo în di- ferite filme, costume şi decoruri — cărţi poştale semnate când John Gilbert, când Ramon Novarro, când Jean Angelo, când Jaque Catelain, Charlie Chaplin, Douglas Fairbanks, Emil Janings, Buster Keaton, Rod La Rocque, Harry Liedke, Harold Lloyd, Jean Murat, Conrad Na- gel, André Roanne, Ivan Petrovici, Conrad Veidt sau John Barrymore. Un adevărat pot-pouri cinematic. Toţi gologanii de prăjituri şi de ţigări, ducându-se pe ilustrate şi pe timbre poştale... Sublocotenentul proceda la o mişcare de împresurare mult mai savantă, sosind ca din întâm-plare, uitându-se blazat în vitrine şi fulgerând-o cu ochii pe sub cozo- roc, numai când ajungea la distanţă de-un pas. Iar domnul cel gras cu- blană şi cu havană, îşi făcea apariţia câteodată, aşezat comod într'o birjă c'un cal şi întorcând cu mare dificultate gâtul gros. s'o urmărea-scă cu sincer şi placid extaz, cum se depărtează în hăinuţa subţire de şcolăriţă.

Strania asemănare cu steaua de cinematograf, făcuse înconjurul oraşului şi după ce deşteptase o inofensivă curiozitate, părea că şi-a localizat efectul în aceste trei atât de diverse exemplare ale sexului forte.

— E un adevărat scandal! exclamase indignată „Papalugo probo- scidiensis” în cancelaria liceului Elena Doamna.

— Da lasă soro, copchila în pace! îi luase apărarea Aglăiţa Costăchescu. Ci-i adicâ di vină fata dacâ bărbaţii au ajuns să nu mai aibâ nici o ruşine? Ai văzut-o vorbind? Ai văzut-o oprindu-se? Ai văzut-o fandosându-se? Atuncea da, zâc. Ţi-o chem frumuşel în cancelarie şi ţi-o muştruluiesc, să-ţi facâ plăcere şî matali.

— Şi crezi dumneata, doamnă Dirigintă, că li s’au năzărit indivizilor ălora, aşa din senin? Un bărbat poate fi ţinut oricând la respect. Depinde de femee. Vă întreb, de ce nu îndrăzneşte oare să mă ambe-teze pe mine nici un bărbat? Aci e hicul! Distanţa!

— Nu ştiu unde ţi-o fi hicul, soro dragă. Dar aşa îţi pot spune că nici pi mini nu mă mai ambetează nimenea, cam di multişor. Numai că eu, distul să mă uit în oglindă ca să ştiu undi-i hicul şi di undi vini distanţa.

Aglăiţa Costăchescu avea cincizeci şi cinci de ani trecuţi, aproape nouăzeci de chilograme, o mustecioară căruntă, băieţi însuraţi şi fete măritate. Îşi purta eroic pe stradă corpolenţa, un palton preistoric, o pălărie neagră înfruntând cu discreţie vremelnicia modelor şi o poşetă de dimensiuni anormale, celebră în tot oraşul. Acestea toate n’o împiedecau să fie iubită de eleve, respectată de colege şi salutată până la pământ de jumătate din trecătorii de pe Strada Mare, începând cu calfele dela „Frizeria modernă” şi sfârşind cu preşedintele de tribunal sau cu prefectul judeţului. Suplinitoarea de limba română, socoti de prisos să continuie discuţia. Dar replica Tanti-Aglăitei — cum o numeau colegele — şi comparaţia deplasată, au turnat atunci o picătură corosivă în sufletul gingaşei făpturi cu apendice olfactiv de probosci- diană. Reduse raporturile dintre ea şi Dirigintă, numai la strictele obligaţii oficiale. Când intra în cancelarie şi din întâmplare se afla numai doamna Aglăiţa Costăchescu, saluta cu un aer de arhiducesă ofensată, păşind pe tălpile late ca pe jăratec, îşi trăgea scaunul aproape de fereastră şi îşi muia trompişoara violet-stacojie între filele unul

tom savant, ai cărui simplu titlu de pe copertă constituia după opiniile sale secrete, o sdrobitoare superioritate faţă de lecturile Tanti Aglăitei. Tomurile acela se numeau „Guide de la Femme intelligente en présence du Socialisme et du Capitalisme” „L’Homme et le Surhomme” de Bernard Shaw, „La Trahison des Clercs” sau „La Fin de l’Eternel” de Julien Benda. Tanti Aglăiţa, care în timpurile juneţei, la pension şi la facultate, citise şi ea ca orice domnişoară de pe atunci romanele lui Bourget şi ale lui Tolstoi, ale lui Daudet şi ale lui Dikens, ale lui Andre Theuriet şi ale americanei Edith Wharton, fără nici un criteriu doct de selecţie, strângea cu milă din umerii de şampioană, categoria „poids lourd”.

— Pacat di ie bre fetilor, se exprimase faţă de celelalte profesoare. Asta ari sâ-i strâci capul di tăt. Când ti-o făcui mama cu o minti să nu te temi c’ai sâ mori di meningită, apoi cini ti mai împingi sâ-ţi pui crieru la încercare cu Shaw şi cu Benda? Aciia-îs oameni diştepţi — acolo trebui minti întreagă di barbat să-i înţăleagă. M’am uitat eu într’o zi, ca înadins lăsase o carti pi masă, aicea. Numai să vă spun un ti- tlu di capitol, c’atunci l’am citit di două-trii ori şi voi ştiţi câ memoria mea prindi îndatâ şi ci-o prins nu mai scapă. l’an ascultaţi, rogu-vă: „De l’Ètre pensé sous la catégorie de l’infini et sous le rapport du temps Que l’essence de l’Ètre pensé sous cette categorie est la con-tradiction à lui-méme ou l’indétermination”... Aud?... Acuma spuneţi-mi voi, ci poati să’nţăleagă din tâti aiesti, o minti ca a iei saraca, fiindcă am cam cântărit-o cu tătili di când o cunoaştim şi ştim câti parali faci? Aiasta când s’o mărita — dacă s’a mai gâsi pi lumi un prost ori un zavzac să şi-o suie în cap — în loc să aibâ grijâ di masa barbatului, ari să-l omoari, demonstrându-i „que l’essence de l’Ètre pensé sous cette categorie est la con-tradiction à lui-méme ou l’indétermination”. Fie la dânsa, acolo...

„Dânsa” tocmai intrase în cancelarie, se oprise lângă uşă ascultând sfârşitul verdictului, înţelesese despre cine e vorba şi îşi privi colegele, de sus, circular, cu milă ca o replică feminină a lui Guliver condam-nată să-şi mistuie viaţa în ţara piticelor.

Dar ispăşirea acestor întâmplări, trecu asupra Alinei Gabor. Cu o subtilă artă de torţionară, care rămâne dela o vreme poate unica zestre a fetelor bătrâne, condamnate la etern celibat, „Papalugo proboscidien-sis” se înverşună împotriva celei mai

inofensive eleve din clasa a şaptea, învătând-o astfel că în viaţă, cei buni plătesc întotdeauna pentru cei răi şi cei slabi pentru cei tari.

Bolnava închisese ochii. Părea că doarme. Mâna lunecă într'o parte, de pe creştetul Alinei, pe umăr. Alina o aşeza pe braţul fotoliului şi se ridică încet, să nu facă zgomot. Paşi în vârful degetelor şi merse la fereastră să coboare perdeaua, ca să izoleze singurătatea lor de prezentele obsedante de afară.

În stradă, în ninsoarea teatrală cu fulgi legănaţi şi moi, liceanul făcea de strajă cu o eroică fidelitate. Ca o sentinelă în aşteptarea schimbului, parcurgea monoton şi egal trotuarul din faţa grilajului. Din cand în când svârlea priviri desnădăjduite spre fereastră, printre trandafirii grădiniţei, îmbrobodiţi cu şumuioage de paie şi saci — opera Alinei. S'ar fi mulţumit cu un singur semn, o fluturare de perdea, o pri-vire. Nu — nici nu cuteza atât de mult. I-ar fi fost destul o apariţie de-o clipă, care să-i dovedească numai că a fost văzut şi că statornicia lui a fost înregistrată şi astăzi.

După aceia aprindea o ţigare umedă, cu miros infect. Căci decând cărţile poştale şi timbrele îi devorau „spezele de reprezintare" acordate cu o avară chibzuială de papà, nu-şi mai putea alimenta perseverarea decât cu tutunul cel mai popular din produsele R. M. S.-eului. Ce importă însă calitatea şi aroma nicotinei la optsprezece ani! Mai svârlea o ultimă privire languroasă de adio ferestrei şi un nor cătrănit de fum. Lungea pasul până la ceadintâi cutie poştală şi depunea cu pietate în sarcofagiul albastru, o nouă fotografie a Gretei Garbo, în ultimul film, cu o microscopică menţiune într'un ungher abia vizbil din pătratul „re- zervat pentru corespondentă"; vastă parcelă de teren polar veşnic imaculat. Trebuia un ochiu experimentat şi iscoditor ca să descopere prin-tre inscripţiile de tipar ale editorului litograf, menţiunea interceptată acolo, întotdeauna aceiaşi: „Al tău pentru totdeauna" şi semnătura întotdeauna alta: Jaque Catelain, John Gilbert, Harry Piel, Conrad Na- gel sau Willy Fritsch.

Era un licean urât, cu erupţii de acnea-rozacea în obraz, cu ochii vicioşi ai vârstei când iubirea se rezolvă în satisfacţii solitare, cu mâinile prea lungi cu glasul în schimbare, când ascuţit de cocoş precoce, când răguşit de cuc care-a mâncat cireşe; cu acel amestec tragic al adolescenţei de timiditate

împleticită şi de agresivitate animalică. Mai târziu, nu peste mulţi ani, avea să se mai întâlnească faţă în faţă cu Alina Gabor. Iar atunci, la început, ea n'avea să recunoască ţingăul insuportabil de acum, în tânărul svelt, cu faţa netedă şi mată, cu ochii inteligenţi şi gravi, în acel şarpe bărbătesc, fascinator şi sigur pe puterile lui magnetice, care şi-a lepădat pielea urâtă a celeidintâi şi tur-buri juneţi.

Viaţa rezervă întâlniri de acestea. Sunt melancolice deopotrivă, şi pentru cel care urcă şi pentru cel care coboară.

Alina Gabor îşi crispă degetele şi îşi muşcă buzele când îl văzu în stradă. Aceiaşi repulzie şi înciudare, de câte ori întrezărea sau nu- mai simţea instinctiv, una din cele trei prezente persecutoare. Trase perdeaua cu sgomot sec, duşmănos.

Păşi încet să ia de pe masa din mijlocul camerei, corespondenţa, aşa cum a fost pusă de servitoare şi cum nici nu se uitase la dânsa.

Recunoscu inevitabila carte poştală din ziua aceia. O rupse cu ciudă în două, în patru, în opt, până când cartonul rezistă puterilor ei slabe din degete şi aruncă pumnul de hârtii în foc, murmurând mânioasă:

— Bestiile!... Scârboşi... Neruşinaţi... John Gilbert cu coşuri. Ramon Novarro cu labele până la genunchi...

— Cine, ce ti-a făcut, Alino dragă? întrebă bolnava, care nu aţipise cum credea Alina, ci cu ochii deschişi o urmărea de cinci minute, din nemişcarea ei.

— Nimic, măicuţo. Nu mi-a făcut nimeni nimic...

— Eu nu ştiu ce tot e cu scrisorile acestea, Alino... Nu-mi plac. Să-mi arăţi şi mie una. Cine, ce scrie? Nouă nu ne-a scris niciodată nimeni. N'are cine să ne scrie...

— Prostii, măicuto. Farse de-ale colegelor, minţi Alina.

— Farse de-ale colegelor!... tu nu ai nici măcar o prietenă, copilo. Nu vine nimeni la tine. Nu te duci la nimeni. Viaţa aceasta nu e pentru vârsta ta.

— Măicuto, să-ţi fac un ceaiu? schimbă vorba Alina. Pregătesc trei. Acuşi are să treacă doctorul. E ziua când trece el şi întotdeauna spune că-i plac ceaiurile mele. Zice că sunt gospodină nevoie mare şi că dacă ar avea un băiat sau un nepot, aşa nevastă i-ar căuta...

Alina surâdea în silă. Rostise cuvintele la întâmplare, numai ca să abată gândurile bolnavei şi să înlăture alte întrebări. Aşteptă un răspuns. Dar Elena Gabor închisese din nou ochii. Părea că a aţipit iarăşi. Avea clipe de asemenea toropire şi absenţă, când s'ar fi spus că se exercitează, că vrea să se deprindă cu somnul cel mare şi ultim.

În fundul jâlţului, cu mâinile sprijinite în sulurile de piele, cu băr-bia în piept şi cu picioarele pe scăunasul înalt, i-ar fi apărut unui străin atunci intrat întâia oară, numai o convalescentă după o boală grea.

Era încă tânără. Păstra încă ruinele unei frumuseţi devastate, cu toată slăbiciunea scheletică şi pieliţa de-un galben straniu, întinsă pe oase. Figura subţire, cu tâmplele înalte şi înguste, sprincenele oriental arcuite, părul negru despicat în două de linia albă a cărării prelungită până la ceafă; toate respingeau ideia morţii cuibărită irevocabil, realitatea cadavrului de mâine.

Oricine, ar fi găsit foarte firesc, ca după o săptămână ori două, convalescenta întremată să se ridice singură, să înceapă a deschide uşile şi ferestrele, să surâdă soarelui şi vieţii.

Se aflau numai trei oameni pe lume care ştiau că această minune nu mai e cu putinţă: ea simţind singură cum moartea îi înaintează în artere şi'n nervi; medicul urmărind un caz ce l-ar fi interesat altă-dată şi l-ar fi socotit vrednic de o comunicare savantă, înainte de blazarea profesională învăluindu-l şi pe dânsul ca o altfel de moarte; însfârşit Alina Gabor, necutezând să se întrebe în iremediabila-i indolenţă, cum va fi viaţa ei de mâine, singură într'o lume unde perzania dă de pe acum târcoale casei, ca lupii unui ţarc în care-a fost închisă o plăpândă mioară.

Puse jar şi apă în samovar, pregăti ceştile, tava, ceainicul, sticluta de rom, feliile de lămâie. Toate, cu mişcări surde să nu turbure somnolenţa bolnavei.

Tresări.

Elena Gabor, vorbea singură între vis şi viaţă. Mai ales de aceasta se temea, Alina. Clipele acestea erau intolerabile. Bolnava cu cele cinci simţuri muribunde, căpăta un fel de al şaselea simţ. Presimţea într'o lume de fantome, estompată, o altfel de viaţă a spectrelor, prezenţe imateriale, ameninţări înaintând lunecos, insinuându-se cu încâlciri perfide de şerpi: un

alt univers mut şi invizibil, pentru care nu există obstacole materiale, nici legile materiei. Lupta cu fantasmele.

— Iar a venit, Alino! deliră bolnava. Ne respiră aerul nostru... Şi sunt alţii care aşteaptă afară... Se uită de-afară... Îi văd cu obrazul turtit la fereastră, uitându-se... Ce caută? Alino, alungă-i!... Să nu primeşti flori dela dânşii. Să arunci florile afară... Le trimit înadins ca să respire aerul nostru... Auzi, Alino? Şi Jean, tot aşa mi-a trimis întâia oară. Flori dela Jean Gabor pentru Elena... Haha! Flori ca să-mi respire aerul şi să nu-mi lase nimic... Ca să mă omoare asfixiată... Florile lui Jean Gabor!... Le simţi mirosul. Alino?... El n'are să se mai întoarcă nici odată... Dar mirosul lor a rămas... Ca să mă otrăvească. Alino... Există otrăvuri şi'n flori... Tu-i simţi cum merg?... Pe unde au intrat? De ce le-ai deschis uşa, Alino?... Ai milă de mine. Florile lor mă înăbuşe... Eu am mai murit odată de ele. Acum te caută pe tine... Alino, îi auzi cum foşnesc? Sunt lângă tine. Apără-te... Până ce nu e prea târziu, Alino...

Alina îşi astupase urechile să nu asculte monologul atroce, cu o carte
pe genunchi, aşezată la gura sobei. O carte din care n'a întors nici o filă, fiindcă n'a citit nici un rând.

Îşi desfăcu degetele dela scoica urechilor unde tăcerea ăuia ca vuetul mării în ghioc, numai când simţi că bolnava a deschis ochii şi a încetat.

— Mi se pare că am cam vorbit prin somn. încercă să surâdă Elena Gabor.

— Nu, măicuto. Ai aţipit aşa de liniştit!

— Mă toropesc doctoriile acestea noi... Ele sunt de vină.

— Oa măicuţă, ele sunt de vină.

Pe urrnă, întorcându-se spre fereastră:

— Aud clopoţei de sanie... Sunt sigură că e doctorul. Am învăţat să-i recunosc sania de departe.

Într'adevăr, sania medicului se opri în poartă. Coborî cu greutate, fiindcă era bătrân şi înfăşurat într'o blană imensă. Intră cu tot frigul proaspăt de-afară şi cu o vioiciune sgomotoasă, care sparse atmosfera mocnită din casă, ca un pumn isbit într'o fereastră să lase vânturile reci.

— Ei, ce mai veste-poveste? întrebă frecându-şi mâinile, după ce-şi lepădă blana şi şoşonii. Cum ne prezintăm săptămâna aceasta?

Se apropiase de jâltul bolnavei. Îi apucase mâna, nu să-i pipăie pulsul, ci urcându-şi strânsoarea pe brat, să-i simtă moartea muşchilor şi a reflexelor, împietrirea finală.

Avea figură de bătrân simpatic şi voios, un glas care inspira în- dată optimism bolnavilor, un fel de a-i trata ca pe nişte copii răsfăţaţi şi iresponsabili. Dar în acelaş timp, când rostea cuvinte vesele de îmbărbătare. ochii lucizi şi reci, sfredeleau adânc în realitatea cea fără de îndurare, iar în fundul luminilor apărea o umbră de compătimire. Îi trecuse atâţia condamnaţi la moarte prin mână! Alina învăţase să citească în privirea aceia. Şi descoperi cu spaimă, o umbră numai de-o clipă, dar o umbră mai întunecată ca altădată, ceiace însemna că s'a mai apropiat cu încă un pas, începutul sfârşitului, ceasul verdictului.

— Perfect-perfect! Stăm bine. Mi se pare c'am nimerit-o cu preparatul ăsta nou... Ştiam eu că are să facă minuni! minţi medicul, de- punând mâna inertă pe braţul fotoliului! Dacă merg lucrurile tot aşa, pun gâtul, că ai să dansezi cu mine un tur de vals la nunta domnişoarei Alina. Numai dacă atunci, ai să te mai uiţi la un hodorog ca mine!...

Vorbea cu toate creţurile obrazului animate de o veselie factice. Dar mistificarea caritabilă şi profesională, îl făcu să ocolească îndată privirile, la gândul că până la primăvară, dacă nu până într'o lună, va semna autorizaţia de înmormântare şi pentru această pacientă în care urmărise înaintarea morţii, săptămână cu săptămână, de cinci ani. Alungă gândul crud, ca o muscă supărătoare. Se arătă deodată foarte surprins şi entuziasmat de apariţia tăvei cu ceai aburind:

— Mă înveţi cu năravi, duduie Alinuto! Dacă aş avea băieţi sau nepoţi, aş spune că vrei să mă dai gata cu virtuţile matale de gospodină... Şi apropos, de asta. Am auzit ceva vorbindu-se în oraş. Urlă tot târgul... Nu mă întrebi ce, duduie Alinuto?

— Dumnezeu m'a cruţat de ispita curiozităţii, rosti moale Alina.

Doctorul gesticulă cu linguriţa de ceaiu:

— Măi-măi-măi! Ce mai fată exprimându-se ca din carte! „Dumnezeu m'a cruţat de ispita curiozităţii!". Mata vorbeşti ca în predicile părintelui Atanasie, ştii preotul cel nou, care-a venit director la Seminar. Tot aşa-mi spunea mie o babă necăjită şi bisericoasă, pe care o caut de vătămătură. Zice: „grozav de mândru mai vorbeşte părintele ista nou, domnule doctor!" —

„Şi ce spune?” întreb. Ea, de colo: — „Apoi asta nu prea pricep, că-s o babă proastă, şi ce spune, spune cu vorbe prea înalte pentru mine... Dară destul că vorbeşte frumos! Te moaie la inimă şi-ţi vin lacrimi în ochi... Dacă-i frumos, îi frumos!... Tot aşa şi mata, duduiţă Alino. „Dumnezeu m’a cruţat de ispita curiozi-tăţii!”... Lasă-lasă! Te-am ghicit eu. Nu întrebi fiindcă te-ai aranjat de mult „cu ispita curiozităţii”. Ştii, şi acuma nu mai ai de ce fi curioasă. Îţi dă mâna să vorbeşti ca părintele Atanasie.

— Nu ştiu nimic, domnule doctor.

— Ia să-ţi văd ochii.

— Poftim!

Doctorul o privi, potrivindu-şi ochelarii şi o ameninţă cu degetul:

— Nu-s aiştia ochii Gretei Garbo? Nu-i asta bărbia Gretei Garbo? Nu-i aista părul Gretei Garbo? Iaca dacă vrei să ştii, de ce urlă tot târgul. Şi mi se pare mie că are de ce urla! Nu vine dela mine, că eu nici nu mă mai duc la pustia de cinematograf. Am încercat de câteva ori şi am adormit îndată ce s’a făcut întuneric. Par am auzit-o de la alţii, nu odată, nu de două ori; de zece, de o sută de ori. Mi-a arătat nepoată-mea şi mie o fotografie, ce zic una? o duzină de fotografii de-ale acestei Greta Garbo, ca unuia care te-am văzut crescând de cinci ani... Şi vrei să zici că habar n’ai despre toate acestea?

— E o poveste veche, domnule doctor. O prostie veche...

— Cu atâta mai mult dacă e veche şi perzistă. Dovada cea mai bună că e întemeiată.

— Şi cine e această Greta Garbo? întrebă bolnava, demult izolată
de restul universului şi până la al cărei jâlt nu avusese cum să ajungă faima stelei din Hollywood.

— Cine să fie? O actriţă de cinematograf, un fel de femee fatală, vamp, nu mai ştiu eu cum se chiamă. Una care i-a înebunit pe toţi: bărbaţi şi femei, de nu mai aud decât despre dânsa. Însfârşit, ca să rezum: duduia Alinuţa în picioare! Cel puţin aşa a hotărât oraşul. Şi când îţi spun o sută trebuie să-i crezi. Mulţimea are întotdeauna dreptate.

Bolnava tăcu. Păru din nouă streină de ce se petrece în jurul ei. Cu ochii închişi, avea obrazul încă mai chinuit. Vorbi singură, abia auzit:

— Toate nenorocirile, Alino... Tu înţelegi aceasta, copila mea?... Ce e aceia vamp? De când eşti tu vamp?... Copila mea, vamp? A- ceasta am crescut eu la sânul meu, am hrănit cu laptele meu? Haha!... Alina Vamp. Poate e mai bine aşa, Alina. Trebuie să plătească odată cineva, pentru toate... Tu-i simţi? Îi auzi Alino? Se târâie toţi... Vin cu flori... Vor să te înăbuşe şi pe tine... Lasă-i să se apropie şi stri- veşte-i cu tocul... Nu ierta pe niciunul... Nu merită nici unul... Îi simţi cum se adună?... Alina Vamp. Fugi de lângă mine... Nu te cunosc. Nu eşti copila mea... Alina mea era blândă şi bună... Ea n'a făcut niciodată nici un rău... Era născută să sufere... Ca mine, ca toate... Ca noi... A- ceasta era Alina mea. Tu cine eşti? De unde-ai venit?...

Medicul clătină din cap şi făcu semn Alinei Gabor, să treacă împreună în altă cameră. Aci, îi vorbi cu alt glas, părintesc, prinzându-i mâinile:

— Duduie Alino, meseria mea mizerabilă, mă obligă câteodată să spun adevăruri crude... Mai este nevoie să le spun? Poate m'ai înţeles.

— Da, domnule doctor.

Copila avea lacrimi in ochi.

Doctorul continuă:

— Trebuie să scrii cuiva. Să chemi pe cineva. Nu poţi rămâne singură. Se poate întâmpla din zi în zi... În asemenea împrejurări e nevoie de o persoană energică, pricepută, cineva din familie...

— Nu avem pe nimeni, domnule doctor.

— Pe nimeni? Pe nimeni? O rudă cât de îndepărtată? Un prie- ten al casei? Un fost prieten măcar?

— În afară de unchiul Stroe...

— Care Stroe? Stroe Bârlădeanu, cel cu irigaţiile, drenajurile şi electrificările?

— Exact...

Medicul făcu un gest de neputincioasă dezarmare cu mâna:

— Cu el sau fără el!...

Pe urmă. ca o reflecţie pentru sine:

— E extraordinar cum pot trăi unii oameni într'o asemenea izo-lare! Un oraş de douăzeci de mii de locuitori... O ţară de şaptespre- zece milioane... Şi două vietăti care să n'aibă pe nimeni, să trăiască mai rău ca într'un pustiu?... Duduie Alino, te rog să comptezi pe mine. Cu tot ce-ti pot fi de folos la nevoie... Dar ştii, fără, absolut nici o jenă. Şi să mă mai asculţi ceva.

Nu-mi place paloarea aceasta. Ane- mia aceasta. Prea trăieşti închisă. Ai nevoie de aer. Chiar de azi începând, o jumătate de oră de plimbare. Ouă moi, ficat, cât mai mult ficat. Am să-ţi dau şi o reţetă... Te aşteaptă o viaţă grea. Ca să lupţi cu dânsa, ai nevoie de putere, de multă tărie. Mai multă decât îţi închipui la vârsta asta...

— O! Domnule doctor, dacă în situaţia de acum vă mai...

— Nici un „O! Domnule doctor!" — o întrerupse bătrânul. Cunosc mofturile tinereţii. Ştiu şi cum tragediază viaţa şi cum o ia prea în uşor... Dintr'o extremă în alta; nu se împacă cu drumul de mijloc. Până târziu, când vine cuminţenia... Deocamdată, fiindcă nu ai pe nimeni pe care să-l asculţi, te rog să mă asculţi pe mine. Acestea-s condiţiile pactului. Altfel, să ştii că nici nu vă mai calc pragul.

— N'aveţi s'o faceţi, domnule doctor...

— O fac, n'o fac! Atât am vrut, să ştii. Cu mine nu merge aşa! Apoi nu mă cunoşti, dragă duduiţă! Eu sunt grozav la mânie.

Încruntarea teribilă, în glumă, aduse o undă de surâs în ochii Ali-nei; o undă îndată stinsă.

— Acum să mergem, spuse bătrânul. Şi fii veselă. Să fim veseli.

Intră în camera bolnavei tropăind sgomotos şi continuând un râs, care nu fusese început:

— Asta mi-a plăcut, îţi spun drept că mi-a plăcut, duduiţă Alină.

— Dar unde aţi fost? Ce-aţi vorbit? întrebă bănuitoare bolnava.

— Am vrut să văd şi eu cum e odaia duduiei Alina. Numai aşa, ca să cunosc ordinea. Ştiam eu ce ordine am să găsesc, şi voiam să-mi tachinez o nepoată. Am o nepoată cam svăpăiată, care nu ştie nicio- dată unde-şi leapădă lucrurile; cum intră în casă, începe a svârli din prag, ici cărţile, dincolo bereta, în mijlocul casei şoşonii... Voiam să-i dau un exemplu. Odaia duduitei Alina, e bună de fotografiat şi de răspândit ca model în toate şcolile.

Doctorul nici nu se uitase la pereţii camerei. Dar socotea caritabil, să dea bolnavei această iluzie. Elena Gabor se însenină puţin la figură, atât cât se poate însenina un chip împietrit.

— Mi se pare că iar aţipisem... îşi ceru iertare. Nu ştiu. Poate din pricina medicamentelor. Îmi fac bine, dar câteodată mă pierd. Nu ştiu.

Am aţipit? Nu? Mă tem că vorbesc singură atunci. Mi se pare că vorbesc şi nu pot să-mi dau seama ce... Aşa, cum aş gândi cu glas tare.

— Aş! Erai liniştită cum doarme un prunc după baie! o asigură medicul, începând să-şi îmbrace blana şi apărându-se de ajutorul Alinei.

Când fu gata, înainte de a lua ziua bună îşi aminti:

— Cât despre această duduiţă Alina, i-am prescris un program.

O jumătate de oră de plimbare pe zi. Începând chiar de astă-zi. Te rog pe mata s'o execuţi.

— Are ceva? se alarmă bolnava. Sufere de ceva şi mi-a ascuns?

— Nu are nimic, nu sufere de nimic, în afară... de! Poate de ini- mă, cum sufăr toate fetele la vârsta ei! glumi medicul. Dar o ame- ninţă anemia, dacă duce viaţă de schimnică. Tinereţea are nevoie de mişcare, de aer; s'o bată puţin vântul şi ploaia, s'o muşte puţin gerul.

— Aceasta îi spun şi eu, domnule doctor. Nici-o prietenă. Nu se duce la nimeni. Nu-i vine nimeni. Atâta ştie: de acasă la şcoală, dela şcoală acasă... Îmi pare bine că eşti şi dumneata de aceiaşi părere.

După plecarea doctorului, bolnava nu-şi găsi liniştea până ce Alina nu-şi îmbrăcă paltonaşul negru, să inaugureze chiar din acea zi programul de plimbare. Alina încercase să se împotrivească. Cedase în silă. Afară nu ştiu încotro să apuce.

Era totuşi o zi de albă şi ireală splendoare. Toată urâţenia stră- zilor desfundate, a zaplazurilor strâmbe, a acoperişurilor negre şi ruginite, dispăruse sub nămeţii moi. Din văzduh, odată cu fulgii balansaţi, cobora ceva proaspăt, tineresc şi mai puţin trist ca de obiceiu. Tre-cătorii păşeau înviorați de-o bucurie copilărească; se auziau din depărtări zurgălăii argintii ai săniilor, apropiindu-se şi depărtându-se ca într'un vis alb.

Alina Gabor se simţi alta după câţiva paşi, pătrunsă de o fericire fără pricină, mergând cu paşi elastici ca spre o mare bucurie, sub crengile de măr ninse, întinse în stradă peste grilajuri. Când din crengile acelea se desfoiau flori reci de

zăpadă, nu se grăbea să-şi scuture genele. Surâdea singură gâdilării, aşteptând fulgii să se topească, înăl- ţând obrajii s'o ningă alţii.

Dar deodată, toată lumina orbitoare se stinse. De după un colt de stradă apăru sublocotenentul de cavalerie. Înainta clătinându-se, bi- ciuindu-şi botforii de lac cu cravaşa. Era cu dolmanul descheiat; ieşea desigur dela o petrecere. O arăta chipiul cam pe-o ureche, legănatul mersului, împăinjenirea privirii. Lărgi ochii de mirare, când o văzu în faţă. Apoi se hotărî scurt, apropiindu-se din doi paşi răschiraţi, prinzându-i braţul şi râzându-i într'o duhoare de vin dospit:

— Greta Garbo — Greta Garbo! Unde-alergi aşa grăbită? Ce-ţi sunt ochii-atât de galeşi? Ce ţi-e mersu-atât de...

Alina Gabor se smulse din strânsoare, răsucindu-se pe călcâie şi fugind îndărăt spre capătul străzii. Auzi zăngănitul pintenilor răsunând tot mai în urmă.

Când încetini, să respire, cu mâna apăsată pe sânii mici, constată cu spaimă că de acolo, o observa „Papalugo proboscidiensis", oprită în loc sub un felinar, cu un tom enorm subsuoară.

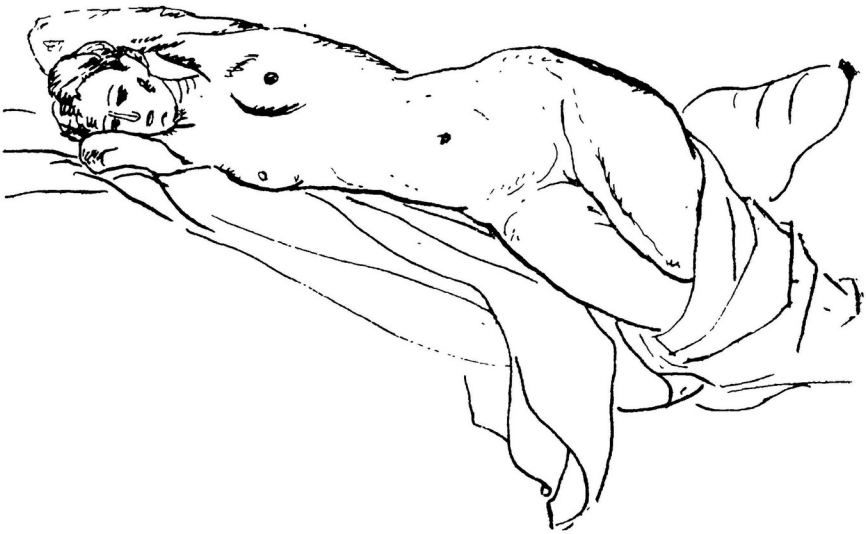

CAPITOLUL IV

„Sex-appeal”

— Altceva nou? întrebă Moustique.

— Ci poate să mai fie nou, în târgu ista! exclamă Tanti-Aglăiţa, făcându-şi vânt cu un catalog transformat în evantail. Tu nă’l cunoşti? Ci să mai poate poate întâmpla nou? O mai murit un pensionar; moş Tudorachi Bârliba, ultimul veteran dela 77, cel care-şi punea la zâci Mai redingota şi defila cu Virtutea Militară şi Crucea Sf. Gheorghi la piept... Tănăsasca a mai făcut un copchil: al optulea. Şi tot fată. A opta fată! Să-şi ia lumea în cap bietu Tănăsăscu. Domnu Vanghelie Balaso- pol şi-o mai cumpărat un automobil. Un Nash; acela pentru fată... S’o lărgit

grădina publică în fund. S'o răsădit acolo nişte chircituri di co- paci şi se face un tel di bazin cât un castron, ca s'avem şi noi Cişmi- giul nostru. Şi cu asta am terminat. Cred că nu te-o emoţionat nici unul din tăti evenimentili iesti?...

— Ba să-ţi spun drept, Tanti Aglăiţă, îmi era dor, mărturisi Mus- tica, deschizând poşeta şi procedând la o rapidă renovare a figurei, cu puful de pudră şi roşul de buze.

Tanti Aglăiţa o privea cu ochii fini, care contrastau cu făptura ei enormă şi cu limbajul ei popular.

— Ti-ai făcut nostimă şi cu picăţele! rosti cu simpatie şi cu sinceră admiraţie. Să vedi de-o poştă că'ţi prieşte măritişul...

Ţuţu Moustique, respinse această constatare cu puful de pudră. Totuşi surâse mulţumită oglingioarei din capacul poşetei, o purtă în sus şi în jos să se examineze în ansamblu şi închise încuetoarea. Cu poşeta pe genunchi, cu mâinile sprijinite în lături şi cu ceafa rezemată în spătarul canapelei învelită cu muşama neagră, picior peste picior, măsură dintr'o ochire plină de milă şi de satisfacţie, pereţii, portietele, dulapurile, masa din mijloc, scaunele goale; cancelaria aceasta de şcoală din care evadase şi unde nu se schimbase nimic.

Era acum, aci, o vizitatoare în trecăt.

Venise chemată de un real sentiment, de o nostalgie pentru oraşul şi şcoala şi colegele de care o legau cinci ani de viaţă. Dar încă dela gară, deaseară, în acest simţimânt se amestecase o desamăgire. Oraşul îi păruse mai mic şi mai păcătos; oamenii mai bătrâni şi mai calici; casele mai scunde şi mai părăginite; pustiul şi tăcerea mai intolerabile. Iar în cancelaria şcolii, decum păşise pragul, o scuturase un fior. Se mira acum cum a putut trăi în asemenea cavou cinci ani, cum s'a putut crede fericită, cum de-a putut fi întotdeauna voioasă fără s'o apese zidurile, mocneala, pustiul. Şi o cutremurase gândul că fără un capriciu al destinului, s'ar fi resignat să rămână înmormântată aci; ar fi îmbătrânit ca Tanti-Aglăiţa ţinând răbojul morţilor şi al nouilor-născuţi: s'ar fi socotit o privilegiată a sorţii faţă de alte oropsite, nebănuind că mai există aiurea o altfel de viaţă cu altfel de bucurii.

De aceia propriile cuvinte îi sunau falş, deşi eri, în tren, ar fi exprimat încă sinceritatea cea mai desăvârşită.

Reluă:

— Îti spun drept, Tanti-Aglăiţă, că-mi era dor! Dor de oraş, de dumneavoastră, de eleve. Chiar mă tachina aseară în tren, Muţu. Muţu e bărbatu meu. Aşa îl răsfăţ eu. El Muţu, eu Ţuţu...

— Şi amândoi faceţi Ţuţu-Muţu sau Muţu-Ţuţu, observă fără nici o intenţie Tanti-Aglăiţa.

Ţuţu Mostique, nu luă seamă la întrerupere sau numai se prefăcu a nu lua seama.

— Spuneam că tocmai mă tachina, Muţu, când a văzut că nu-mi mai găsesc astâmpăr în compartiment, decum ne-am apropiat. Mă tot ridicam să privesc pe fereastră, plecam capul... Mă rog, întocmai cum fac copiii când se întorc acasă în vacanţie. El stătea şi mă ob- serva pe sub gene. Zice: Nu se poate să nu fi avut vre'un flirt aci, Ţuţule... Vreun flirt, şi acum îţi ticăie inima, la gândul că ai să-l revezi...

L-am pus la rezon, fireşte. Eu nu admit prepusuri de acestea nici în glumă... Flirturile mele, le ştii prea bine, Tanti-Aglăiţă, care-au fost şi câte-au fost, vreme de cinci ani. Şcoala, colegele, elevele... Ale lui au fost ceva mai puţin inofensive. Dar i-am hotărât. Cruce pentru trecut, cu o singură condiţie... Cum nu mai există pe lume alt bărbat decât el, pentru mine; tot aşa nu mai există altă femee pentru el.

— Femei sunt întotdeauna mai multe decât trebuie pe lume! enunţă o exiomă melancolică Tanti Aglăiţă; fruct amar al unei îndelungi experienţe de căsnicie.

— Or fi! Să fie sănătoase! Chestia e să nu existe pentru el.

— Observ că eşti cam geloasă, dragă Moustique! puse diagnos-ticul Tanti Aglăiţa. Boală gre.... Pătimire lungă...

— Ba nu sunt geloasă defel, se apără Mustica. Nimic mai stupid ca gelozia. Mă oripiliază femeile crampon, care-şi păzesc bărbaţii, ca eunucii cadânele seraiului.

— Cu atâta mai bine. Deşi îmi pare că te cam contrazici, Ţânţă- raşule!

Ţuţu Moustique, socoti că discuţia a lunecat pe un teren primej-dios, căci cu toate protestările ei şi cu toată „oripilarea" pe care i-o produceau femeile geloase, era devorată de un simtimânt absurd, strein de dânsa, urât şi josnic cum îl aprecia singură, dar iresistibil, de câteori i se părea că Muţu a întârziat o privire mai stăruitoare asupra unei femei. Aduse conversaţia pe teren mai solid, întrebând cu un firesc interes:

— Şi aci la şcoală, ce mai e nou? Ce schimbări?

— Cleopatra s'o întors de-o săptămână din Elveţia. O adus'o băr- batu-su restabilită complect. Îmi pari bini şi pentru dânsa şi pentru şcoală. Să sîmţia lipsa ei. Altceva nou?... Doară cu suplinitoarea ta... Nu-ţi calcă pi urme. Într'o giumatati din an, o isbutit să fie în războiu cu toată lumea. Cu mini, cu fetele. I-au scos şi o poreclă, îndrăcitele, că numai de aieste-s bune. „Papalugo proboscidiensis"! Papalugo — dela Păpălugă. Proboscidiensis — dela proboscidiane...

— Aceasta e ceva foarte nostim! declară cu o regretabilă lipsă de solidaritate, Ţuţu Moustique. Recunosc aci antenele Eleonorei Luca. Ea are specialitatea... Şi trebuie să spun că nu dă greş decât foarte rar. Ce era acum patru ani? Un puştiu de fată din clasa a treia... Moustique mi-a scornit numele şi Moustique am rămas. E adevărat că nici n'aveam de ce mă supăra...

— Succesoarea ta a luat lucrurile altfel, dragă Moustique. Las'că şi avea di ce... Dară s'o pus cu tăt dinadinsul să-mi ducâ fetili la disperare. Li ţâni numai în trii şi patru, rar di tăt mai vezi în catalog câti un cinci-şăsî, când n'are încotro. Uitâ-ti şi tu...

Tanti Aglăiţa întinse catalogul, deschis la pagina Limbii române. Ţuţu Moustique, putu să constate cât de întemeiată e indignarea dirigintei.

— E ceva scandalos, încuviinţă Mustica. Nedrept şi scandalos. Era o clasă eminentă... Am să mă duc să-mi văd neapărat elevele. Şi am să-i vorbesc...

— Crezi că ai cu cini vorbi? I-ar trebui cineva să-i vorbească din Mahabarata ca să-i placâ.

— Am să-i vorbesc şi din Mahabarata! decise cu fermitate Ţuţu Moustique.

— Pe urmă nu numai atât. Mai ari şi altă boală. Sufere de delir persecutoriu. Când se înverşunează pe câte-o elevă, sâ-i scoată sufletu nu alta. Meteahnă de fatâ bătrână... Tu eşti în măsură să mă 'nţelegi...

— Evident! aprobă Ţuţu Moustique, clipind din gene cu superioritatea evidentă a unei tinere măritate, faţă de toată legiunea celibata-relor din cele cinci continente.

— Ca să vezi până undi merge, am să-ţi citez numai un singur caz. Îţi aminteşti de Gabor Alina?

— Gabor Alina? Gabor Alina?... repetă Moustica, micşorându-şi privirea şi plimbând-o pe perete, până'n tavan, să

recapituleze în minte chipurile şi numele fostelor eleve. A, da! Una mică şi urâţică... Nota 6 la Română, nota 6 la Religie, nota 6 la Matematică... Un batalion de 6! 6! 6! 6! 6! Mijlocul clasei, banca a patra — aceiaşi de cinci ani. Îmi amintesc perfect. O fată necăjită... Ce poate să fie cu Gabor Alina?

— Ai putină răbdare şi ai să vezi. Necăjită este. Mai necăjită dicât ştii şi di cât crezi tu. I-o murit mama acum trei luni. Orfană, fără nimenea, nimenea pe lume. Mă şi miră cum trăeşte singură... Fată necăjită este, dară urâţică nu-i di fel. Nu numai că nu-i urâţică, îi ceva mai mult decât o fată frumoasă.

— Curios! exclamă cu neastâmpăr Ţuţu Moustique, înăltând sprin- cenele şi ridicându-se de pe canapea să se aşeze pe un scaun, mai a- proape de Tanti-Aglăiţa.

— Chiar foarte curios. Ne-am trezit cu dânsa după vacanţie, schim- bată, parcă i-o făcut cineva farmece... Ca să nu mai lungesc povestea prea mult, distul să-ţi spun câ samănă leit cu Greta Garbo. Dară nu aşa, numai la ochi, ori numai la port. Bucăţică ruptă... Acuma, tu ştii cât di nebună-i lumea după Greta Garbo aceia! Nici nu mai auzi altceva: di trii-patru ani, numa cu Greta Garbo mi-o surzât tăti urechile. Şi iaca aşa dar, că are şi târgu nostru, şi liceul Elena Doamna: o Gre- ta Garbo!...

— De abia aştept s'o văd şi eu. E un caz foarte nostim.

— Dacă ai s'o vezi, ai să faci foarte bini, dragă Moustique. Şi nu numai aici, la şcoală. Ai faci bini să-i spui să ti aştepti acasă şi să ti duci pi la dânsa. E o fată nenorocită şi singură. Ari să-i facă bini o vorbă bună di la o fostă profesoară... Cât dispri nostimada cazului, eu nu văd nici o nostimadă...

— Dece? întrebă neîncrezătoare Ţuţu Moustique.

— Fiindcă de aicea o şi început să i se tragă necazurile.

— Tot nu pricep...

— Ajung unde vroiam s'ajung şi ai să pricepi. Spuneam că suplinitoarea ta s'o înverşunat cu încăpăţânarea ei de fată bătrână şi urâtă, pi câte o fată!... Din fiecare clasă câte una. Dintr'a şaptea, păcatul o căzut pi Gabor Alina. Şi asta, fiindcă Gabor Alina seamănă cu Greta Garbo şi fiindcă unii şi alţii, au băgat şi dânşii di samă lucru ista şi se uită după dânsa, de... ca după o Greta Garbo în carne şi oase.

— Poate şi ea... rosti bănuitoare Mustica.

— Nu-nu! înrerupse Tanti Aglăiţa. Ştiu ce vrei să spui şi te rog să nu crezi defel aşa ceva. Aici îi toată nidreptatea. Am avut ochii pi dânsa. Nu-i vinovată nici cât negru sub unghie. Ţi-am spus că-i o fată necăjită...

— În acest caz am să mă duc pe la ea. Biata fată! Şi am să vor- besc şi cu... Cum i-aţi spus? Papalungo Pro... pro...

— Papalugo proboscidiensis! corectă şi complectă, Tanti Aglăiţa.

— Am să vorbesc şi cu Papalugo proboscidiensis, să înceteze persecuţia aceasta.

— Ai să faci foarti bini, copila me.

Tanti Aglăiţa mai voi să adaoge ceva, dar în aceiaşi clipă intră directoarea, doamna Cleopatra Negoianu, persoană uscăţivă, înaltă, întotdeauna îmbrăcată în negru, distinsă şi distantă. Îi spuneau şi ei, colegele şi elevele „Tanti", ca Tanti-Aglăitei, dar cu altă nuanţă, de respect şi de intimidare.

— A! Ce surpriză ne faci, Moustique! Credeam că ne-ai părăsit cu totul...

Mâna fu întinsă fără grabă şi fără expansiune exagerată, cu o dozare care măsura exact distanta între o directoare şi o simplă profesoară, fie ea chiar detaşată sub altă autoritate, a altei directoare.

Ţuţu Moustique, bâzâi cu volubilitate de tântar, explicând cum a adus'o dorul de oraş şi de şcoală, cât de fidelă a rămas ea amintirilor de cinci ani, ce bucurie a simţit când a aflat că Doamna directoare s'a întors restabilită din Elveţia. Cleopatra Negoianu, asculta cu atenţie corectă şi rece, instalată în capul mesei din cancelarie şi întinzând din când în când mâna să aşeze un tampon, un toc, călimara, la locul lor, deplasat cu un centimetru.

Această pasiune uscată, pentru simetrie şi ordine, era orgoliul ei, raţiunea ei de existenţă şi fusese poate şi pricina ascunselor nefericiri conjugale. Domnul Alexandru Negoianu — Săndel, cum îl numeau amicii, conu Sănducu, cum îl numeau clienţii — avocat cu clientelă mijlocie, om vesel, bun băutor şi pătimaş jucător de cărţi, mare iubitor de femei şi de vânători, înfăţişa prin contrast, un adevărat cumul al tuturor infirmităţilor pe care doamna Cleopatra Negoianu le avea în oroare. La începutul căsniciei, acum douăzeci de ani, nepotrivirile acestea prilejuiseră adevărate drame, ameninţând să sfârşească într'o

ruptură definitivă. După o scenă patetică, de unde nu lipseau tiradele corneliane, Săndel Negoianu îşi lua pălăria şi o împungea de fugă, ocolind casa câte-o săptămână, când cerea ospitalitate la prietenii cu moşii, vii, păduri de vânători, iazuri de pescuit, pivniţe cu vin vechiu, curcani îngrăşaţi şi lăutari la îndemână. Pe urmă, cu timpul, încheiaseră un armistiţiu, bazat pe concesii reciproce. Doamna Cleopatra Negoianu, devenită Tanti Cleopatra, îşi consuma pasiunea de ordine, simetrie şi autoritate, in conducerea şcolii. Domnul Alexandru Negoianu, rămas tot Sănducu sau Săndel, cu tot începutul de chelie şi cu burta-i progresivă, continua chefurile, partidele de cărţi, vânătorile şi aventurile galante — „salvând aparentele". Adică intrând acasă. înainte de zorii zilei, cu ghetele în mână,. în vârful degetelor şi culcându-se cuminte, cu plapoma în cap, în loc să trântească uşile, să sune servitoarea ca să-i pregătească baia şi să-i aducă un ceaiu, cu rom, cum o purcese în primii ani.

Tanti Cleopatra suporta calvarul nefericirilor casnice cu o demnitate şi cu o resignare, care-i consolidase respectul întregului oraş. Cu fiecare an. devenea tot mai aspră, dar rămânea întotdeauna dreaptă.

— Măi.fraţilor, eu am Virtutea acasă! se căina cu humorul său special, Săndel Negoianu, când se întrecea cu paharele de vin şi se uita la ceas cu un început de remuşcare, amestecat cu teroare. Mă aşteaptă Virtutea acasă. Barbara Ubric!...

Iar fiindcă el nu era întruparea Virtuţii, adormea răpus în birja care-l aducea acasă, până când birjarul se dădea jos să-l ajute să se coboare şi să-l anunţe:

— Coane Săndel, aţi ajuns.

— Măi Bercule, măi! mormăia Săndel Negoianu clătinându-se şi scociorându-se în toate buzunările dela pantaloni, vestă şi haină, să des- copere mărunţiş. Măi Bercule, măi, tu eşti animal fericit.

— Vai de capul meu, coane Săndel. Aşa o fericire, nu vă doresc eu dumneavoastră...

— Ascultă Bercule, nu face pe prostul cu mine. Eşti fericit. Ţi-o spun eu...

— Dacă ziceţi, dumneavoastră, sunt, coane Săndel. De ce să nu fiu?

— Şi de ce eşti fericit, idiotule?

— Asta nu pot pentru ca s'o ştiu. Aţi poruncit ca să fiu fericit. Iaca sunt fericit, ca să vă fac plăcerile... Parcă pe mine mă costă ceva?...

— Bercule, Bercule! Mi se pare că vorbeşti prea mult.

— Dacă porunciti, tac, coane Săndel.

— Să taci şi s'asculţi. Ca să ştii de ce eşti fericit. Primo.... Tu ştii ce-i primo?

— Eu sunt un păcătos de birjar, coane Săndel. De unde să ştiu eu ce-i aceea primo, că dacă ştiam n'ajungeam eu birjar. Poate Primus, coane Săndel. Maşinăria ceia de fiert cu benzină.

— Iar vorbeşti prea mult...

— Dumneavoastră m'aţi întrebat, coane Săndel.

— Te-am întrebat dar nu te-am întrebat să-mi răspunzi prostii. Am spus Primo, adică uită-te aici. la degetul meu — primo, întâi! Primo eşti fericit, fiindcă eşti prost. Toţi proştii sunt fericiţi prin definiţie. Secundo — uită-te la deget! adică în al doilea rând — eşti fericit fiindcă eşti birjar de noapte şi nu te întreabă nimeni acasă de ce-ai venit la 3, 4, 5, 6, după miezul nopţii. Şi tertio — uită-te la deget Bercule! — eşti fericit fiindcă nu te-aşteaptă acasă Barbara Ubric! măi Bercule măi, habar n'ai tu ce însemnează aceia să te-aştepte acasă Virtutea, Demnitatea — tu nu ştii ce înseamnă să fii însurat cu o Martiră, măi... Haide, ia-ti banii tăi şi umblă.

Bercu sau Herşcu sau Sidor, încasau preţul cursei plus un bacşiş destul de rotund, şi umblau. Iar Săndel Negoianu, după ce deschidea uşa cu precauţie de cambrioleur, se aşeza pe scări să-şi desculţe ghetele, tre-cea urechile încălţărilor printre degete şi urca scările pipăind fiecare treaptă să nu răstoarne ghivecele cu flori înşirate parcă înadins, ca să transforme parcursul până sus, într'o strâmtoare plină de trape şi de căpcăni.

La asemenea dialog, asistase chiar în noaptea aceia doamna Cleopatra Negoianu, dela fereastra deschisă, unde se rezemase cu pieptul după trei ceasuri de insomnie, să privească stelele şi să regrete cele şase luni din sanatoriul elveţian, unde cel puţin isprăvile soţului, îşi pierdeau conturul şi realitatea, estompate în spaţiu. La asemenea dialog asistase, iar cuvintele îi sfâşiau şi acum auzul, îi strângeau buzele subţiri, în vreme ce se silea să asculte zumzăitul Musticei.

— Îmi pare mai ales rău, doamnă Directoare, că suplinitoarea mea n'a înţeles atmosfera de aci, n'a ştiut să se acomodeze. Tanti Aglăiţa, mi-a povestit lucruri oribile. Astfel, îmi spune că prigoneşte din senin pe o elevă Gabor Alina, pentru simplul motiv că seamănă cu o artistă de cinematograf. E o fată cuminte, inofensivă, săracă, orfană — o copilă nenorocită.

— Am auzit despre aceasta... rosti doamna Cleopatra Negoianu, cu un glas egal şi rece, din care nimeni n'ar fi putut deduce o aprobare sau o desaprobare. Am auzit, şi voi lua măsuri.

— Tocmai, interveni Tanti Aglăiţa, îi spuneam şi eu Musticei să treacă pe la Alina Gabor, acasă. Cât îi di nenorocită şi di prigonită di soartă şi di oameni, ari să-i facă bini on sămn di atenţie di!a o fostă profisoară.

— Sunt de acelaş aviz. E datoria noastră să ne interesăm şi de soarta elevelor, în afară de şcoală. M'am decis s'o chem şi eu, acasă, sus la mine, în una din zilele acestea. Să văd ce putem face...

A chema „acasă", nu în cancelarie sau în biroul direcţiei, însemna pentru doamna Cleopatra Negoianu, cea mai excepţională graţie pe care ar fi putut s'o acorde unei eleve. Era un eveniment discutat cu aprindere o jumătate de lună în toate clasele, iar privilegiata se afla silită de zece ori pe zi, să dea o amănunţită dare de seamă asupra chipului cum a invitat-o doamna Directoare să ia loc pe scaun, cum i-a spus matern pe numele cel mic, cum sunt orânduite lucrurile corect şi aliniat ca în- tr'un muzeu cu fiecare piesă etichetată şi numerotată — cum va rămâne pentru toată viaţa impresionată de atmosfera austeră a acestui sanctuar, unde domnul Săndel Negoianu se strecura în zori pe vârful degetelor, cu ghetele în mână, după prealabilul dialog cu Bercu. Herşcu sau Sidor.

Doamna Cleopatra Negoianu se ridică de pe scaun, cu încetineala solemnă a unui president de consiliu care suspendă şedinţa.

— Văd că nu se prea grăbesc doamnele colege, observă cu ton de imputare pentru absente.

— Dar Cleopatră dragă, e de-abia opt fără zăci minuti! le luă apărarea în lipsă, Tanti Aglăiţa. Noi am vinit aşa di divremi din întâm-plare. Mă întorceam di la târgueli din piaţă cu bucătăreasa, că ştii că eu fac târguelele singură şi mă tocmesc

cu zarzavagiii ca o ţaţă di mă cunosc tăţi bulgarii şi lipovenii. Când colo cu cine să dau ochii? Cu Mustica, în persoană. Pun mâna pe dânsa şi zîc: „Ţuric, mergi cu mine puico să-ţi vezi fetele...” „Tocmai acolo veneam, Tanti Aglăiţă!” spune şi dânsa. Şi o ie înainti bâzâind ca on ţânţăraş, di abia m’am putut ţini di dânsa...

Directoarea o aşteptă să sfârşească, numai cu o imperceptibilă încruntare de impacienţă între sprincene. De două ori încercase s’o întrerupă, dar Tanti Aglăiţa, nu era o persoană să se oprească la mijlocul drumului când a început să se rostogolească la vale. Când văzu că a isprăvit, doamna Cleopatra Negoianu se întoarse din uşă spre Mustica, tratând-o ca pe o mosafiră ce era:

— Mă scuzi că plec, dragă Moustique. Am de aranjat cu secretara oarecare chestiuni de administraţie. Esti aci cu soţul?

— Da, tant... doamnă Directoare...

— În acest caz am să te rog să poftiţi împreună la mine, la un ceaiu, la cinci-cinci jumătate... Vii şi tu, Aglae...

— Numai dacâ mă primeşti cu ingliţili şi cu ghemu meu di lână, câ m’am apucat să fac un jerseu pentru nepoţică-me şi vreu să-l dau sata până Sâmbătă...

Doamna Cleopatra Negoianu, nu zâmbi la aceste condiţii ale Tanti- Aglăitei. După ce distribui favorurile unor invitaţii fără precedent în existenţa sa claustrată, deschise uşa şi păşi pragul cu gravitatea amară a unei regine în exil.

— Biata Cleopatra, după cum o cunosc eu, pun gâtu că iar o vinit Sănducu-su, azi dimineaţă în zori di zî... rosti Tanti Aglăiţa, privind uşa închisă în urmă-i. Îti spun sincer, mi-i milă di dânsa. Uscatâ şi întapată, dară suflet bun şi drept, învălit în ghiaţă. Merita alt bărbat, dicât zâvzâcu di Săndel... Mai ales că e de-o gelozie, de-o gelozie!... zuliară ca o grecoaică...

— Aceasta nu o pot înţelege, declară Mustica, poate numai ca prin autosugestie şi repetire, să-şi extirpeze propria ei infirmitate.

— Lasă Ţântâraşule, că mai ai vreme. Viaţa are să te facă să mai înţelegi multe din celi pi care azi nu le ’ntelegi...

Ţuţu Moustique, păru că n’a auzit. Păşise până la fereastră, o deschise în lături să intre soarele şi mirosul jilav al primăverii. O creangă de liliac înflorit, se clătină isbită de un canat, şi reveni intrând pe jumătate în cancelaria cea tristă şi goală. Cu o

pornire copilărească, Mustica şi începu să caute în cruciuliţele viorii ale florilor, una cu trei sau cu cinci foi, semn cert de împlinirea dorinţelor.

De afară, câteva eleve o întrevăzuseră la fereastră.

Ştirea se lăţi instantaneu, cu simultaneitatea emisiunilor radiofonice:

— A venit Mustica!... Domnişoara Ţuţu Moustique, e în cancelarie, fetelor!...

— Ce domnişoară, prostuto? Doamna Ţuţu Căpitan Leonardescu...

— Fie şi doamna Căpitan Leonardescu. Pentru noi e Mustica. A rămas Mustica... Fetelor, a venit Mustica! Mustica! Mustica!...

Câteva din fostele simpatii ale fostei domnişoare Ţuţu Mustea- Moustique, se adunaseră să-i pregătească un buchet de flori şi un bun sosit, de circumstanţă.

Curtea, clasele, culoarele, trepidau de neastâmpărul şi de bucuria şcolăriţelor, nerăbdătoare să-şi revadă o profesoară, care le-a fost tuturor iubitoare ca o soră mai mare şi întotdeauna voioasă.

Aceiaşi bucuroasă surpriză desmorţi şi profesoarele venite în cancelarie, cu figurile posomorâte ca să înceapă o zi monotonă ca toate celelalte. Prezenţa Musticei, zumzăitul ei, clipotirele sonore de râs, au scuturat plictiseala mocnită. Fu o contaminare de veselie, de mirări, de întrebări, de exclamaţii. Toate o răsuceau să-i admire taiorul impecabil, vulpea argintie, pălăriuţa minusculă, ciorapii Lys pe pulpele cambrate — ochii, părul, poşeta, colierul... Numai Papalugo Proboscidi- ensis, dintr'un colt al canapelei, după un glacial „bun sosit", nu mai ridicase trompa violacee din filele unui tom gros cât un dicţionar: cine ştie ce „Untergang des Abendlandes" al lui Spengler sau „Les puissances de l'Abstraction" ale lui Paulhan, care n'o împiedecau să cadă cu o desolantă regularitate la toate examenele de capacitate şi definitivat.

Când sună clopoţelul de intrare, Ţuţu Moustique apucă de pe masă cu autoritate, catalogul clasei a şaptea.

— Mă însoţiţi în clasă? întrebă, Papalugo proboscidiensis. Are să fie o surpriză plăcută pentru eleve...

— Nu vă însoţesc deloc, domnişoară suplinitoare. Mă duc singură. Cunosc drumul. Vă scutesc o oră de corvată...

Spunând, Ţuţu Moustique făcu un imperceptibil semn de complicitate Tanti Aglăitei, şi cu latul mâinei plimbat dealungul obrazului, repetă o mimică transmisă desigur de căpitanul Muţu Leonardescu din aviaţia militară, când voia să arate, camarazilor că „l-a ras” pe vre’un grad superior. Papalugo probiscidiensis, se înclină cât era de lungă strângând din umeri şi pipăindu-şi vârful trompei violete, cu dispreţul unei fiinţe superioare care nici nu vrea să-şi uzeze meningea, căutând să priceapă intenţiile capricioase ale unei banale femeiuşti, ca titulara catedrei de limba română. Se retrase în coltul său de canapea şi deschise pe genunchi tomul de-o oca moldovenească.

În clasă, apariţia Musticei, şterse cu un burete miraculos şase luni de leşiatică viaţă şcolară. Cu un freamăt de fuste, de mâini şi de gla-suri, se ridicară toate elevele, şi uitând orânduelile disciplinei, făcură roată în jurul catedrei, să-şi vadă fosta profesoară mai deaproape, să-i aspire mirosul hainei, să-i citească schimbările în ochi, în trăsuri, în zâmbet, în glas. Ţuţu Moustique, simţi o clipă emoţia unui proscris revenit în triumf. Cum era sentimentală din fire, scutură cu unghia degetului mic, un bob de lacrimă ivit în coltul genelor. Apoi cu un sim-plu gest din mână — (nu glăsui căci ştia că are să-i tremure glasul)— le trimise pe toate la loc, cum şi-ar fi concediat sclavele fidele.

Le privi pe rând, în bănci. Se priviră.

— Sabia aceasta e cea mai frumoasă zi din viaţa mea! cita ino- cent Luca Eleonora, o inepţie celebră pe care o învăţaseră dela Ţuţu Moustique.

— Luca! o dojeni profesoara, cu blândeţe.

— Lăsaţi-ne domnişoa.. doamnă, să mai răsuflăm şi noi. Să ne mai bucurăm şi noi. De şase luni ne-am idioţit complect. Uitaţi-vă la noi...

Pe măsură ce vorbea, Luca Eleonora, ca o demonstraţiune până la evidenţă a halului de imbecilizare în care au ajuns, luă înfăţişarea, nasul, glasul, ochii, privirea suplinitoarei. Ţuţu Moustique, văzu apărând înainte-i, în carne, oase, cartilagii şi trompă, adevărata Papalugo proboscidiensis. Fu ca un ciclu complect din metamorfoza mormolocilor, prezintat într’un film instructiv.

— Luca! o dojeni Mustica a doua oară, stăpânindu-şi cu greu surâsul.

Luca Eleonora se reîncarnă în propria ei fiinţă, invocând o scuză colectivă:

— Dacă aveţi curiozitatea să vă uitaţi în catalog, o să ne înţelegeţi, domniş... doamnă! Vă spun drept... (întorcându-se spre toate colegele), spuneţi şi voi, fetelor! Este sau nu adevărat, că dacă mai durează aceasta până la sfârşitul anului, ne-am hotărît cu toatele să ne sinucidem în bloc?... Zău, domniş... doamnă!

— Luca! Te invit a treia oară să încetezi. Sau vrei să mă convingi numai decât că au dreptate, cei care se plâng că aţi ajuns o clasă insuportabilă?

— O! Nu. Numai aceasta, nu.

Fără să mai adaoge nimic, Luca Eleonora se aşează cuminte în bancă, iar în toată clasa se lăti o linişte exemplară.

Pe la jumătatea orei, Ţuţu Moustique îşi întări convingerea că elevele n'au pierdut nimic din pregătirea temeinică de şase ani. Descoperi şi soluţia care să rectifice toate notele, printr'o lovitură de stat:

— Scoateţi hârtie şi pregătiti-vă tocurile. Am să vă dictez un extemporal...

— Dar dumneavoastră corectaţi şi dumneavoastră puneţi notele!... Nu e aşa? se ridică clasa într'un glas, să dicteze la rându-i, condiţiile.

Profesoara le mustră cu privirea. Altfel, ce rost ar mai fi avut un extemporal dat de dânsa? Va pierde o noapte cu corecturile. Poate îl va pune pe Muţu să o ajute. El e întodeauna amuzant, când sub cuvânt că-i uşurează lucrul, îi citeşte tezele peste umăr şi o întreabă de douăzeci de ori într'un ceas: „Ţuţule, ce drăcie mai e şi aia rotacismul?... Iar astalaltă, de unde-a mai inventat ostrogotii ăştia de cuţo-vlahi?" Şi dă-i, şi râzi, şi tachinează-l, şi smulge-i caetul, şi fugăreşte-te după el în jurul mesei — şi împacă-te! Mai ales împacă-te! Ţuţu Moustique, surâse fără voie, gândindu-se la episodul împăcării. Elevele interpre-tară surâsul în felul lor: Titulara se înveselea de pe acum de mutra pe care avea s'o facă suplinitoarea, când va vedea înşirat în catalog coloanele de şapte şi de opturi şi de zeciuri dela exemporal. După asemenea avertisment, Papalugo Proboscidiensis va înţelege ce-i rămâne de făcut... Şi toate se aşternură cu toată sârguinţa şi concentrarea, să dea răspunsurilor sclipirea care să recompenseze o atât de generoasă intenţie.

În vreme ce elevele scriau cu frunţile plecate deasupra foilor de hârtie, Ţuţu Moustique o căută o doua oară din ochi pe Gabor Alina, la locul ei din mijlocul clasei — banca din mijloc, rândul din mijloc. În haina neagră, cu părul bălaiu-cânepiu încârliontat, cu obrazul de paloare mată şi cu lumina privirii ascunsă de genele lungi, Alina înşira cuvintele, desigur mijlocii, ale răspunsului, desigur mijlociu, fără grabă, monoton şi egal, aşa cum o ştia dintotdeauna, cu indolenta-i de şcolăriţă mediocră — „sau poate numai anemică”, îşi corectă generoasă aprecierea, Ţuţu Moustique. Toată făptura firavă, haina modestă şi cernită, asemănarea prodigioasă cu eroina de cinematograf, destinul ei de orfană, prigoana nedreaptă, înduioşară profesoara ca un film trăit.

Alina se simţi privită. Ridică o clipă ochii desvelind o lumină decolorată, buzele schiţară un început de zâmbet îndată şters. Plecă gemele şi continuă ronţăitul monoton al peniţei.

Ţuţu Moustique se simţi bună şi mărinimoasă, ca un personagiu
providential dintr’un scenariu patetic. Se înduioşa de propria ei înduioşare. Coborî de pe catedră şi puse mâna pe umărul Alinei:

— Gabor, am să trec pe la tine după amiază.

— Mulţumesc, doamnă.

— Eşti singură acasă?

— Da, doamnă...

— Scrie-mi adresa, strada şi numărul...

Alina Gabor se execută. Întinzând bucata de hârtie, se simţi datoare să adaoge:

— Numai vă rog să iertaţi, doamnă... La noi e cam modest. Să nu vă aşteptaţi la...

— Tocmai de aceia, Alina. Ştiu. Am auzit. Am înţeles... Tocmai de aceia vreau să viu, ca o prietenă mai mare, ca o soră mai mare...

— Vă mulţumesc mult, doamnă...

— Lasă acestea. Nu e nevoie de mulţumirile tale. Acum scrie...

Mâna profesoarei mângâie matern părul încârliontat. Apoi Tuţu Moustique se urcă la loc pe catedră. Gabor Alina continua să scrie, monoton şi egal, cu caligrafia ei impersonală, răspunsul ei impersonal.

— E delicioasă, Mustica, exclamară elevele în recreaţie, discutând eu aprindere. A rămas tot aşa. O soră mai mare. O prietenă. A trebuit să vină ea, ca să se gândească la soarta lui biata Gabor.

Prestigiul Musticei, adoraţia Musticei, cultul Musticei — crescură în cele trei ore, până la amiază, cu frenezia unei contagiuni mistice. Exilată în cancelarie, Papalugo proboscidiensis, citea şi adnota tomul voluminos cât un dicţionar, cu o enervare care s'ar fi putut măsura uşor după agresivitatea sublinierilor şi după vârfurile rupte de creion.

Alina Gabor îşi petrecu după-amiaza, scuturând, aerisind şi orân- duind încăperile, aşezând flori de liliac în vase de lut, ca să poată primi profesoara cu toate onorurile cuvenite. Mustica o găsi în grădina îngustă din faţa casei, făcând toaleta trandafirilor cu bobocii mici şi cruzi, în sezonul pretimpuriu. Ţuţu venise întovărăşită de Muţu.

— Soţul meu, căpitanul Leonardescu din aviaţie! îl prezintă Mustica. Domnişoara Gabor Alina, una din elevele mele preferate... După cum poţi să te convingi de visu: Greta Garbo în picioare.

— Într'adevăr! rosti căpitanul Leonardescu, sărutând degetele elevei cu o curtoazie din alt veac. Într'adevăr, e de necrezut. Extraordinar! Fenomenal!

— Ce-ti spuneam eu, Muţule! bâzâi Ţuţu, triumfătoare, încât s'ar fi părut că o bună parte din acest „fenomenal" şi „extraordinar", îi revine de drept, prin calitatea sa de fostă profesoare a extraordinarei eleve fenomenale sau a fenomenalei eleve extraordinare. Ce-ţi spu-neam eu?

— Domnişoară, decise căpitanul, eu în locul dumitale aş tăsa cartea şi m'aş apuca de cinematograf! Vă garantez un succes formidabil!

Ţuţu Moustique îl privi numai o clipă printre gene, şi păru că alungă cu mâna dinaintea ochilor o aţă supărătoare de păiajen. Nimeni nu observă privirea aceia, nici gestul. Poate nu-şi dădu seamă de ele, nici Mustica. Fiindcă îndată începu să bâzâie în grădină, printre stra-turi, mirându-se, întrebând, aprobând, admirând:

— Cum Alino, îngrijeşti tu singură de toate acestea?... Aci, ce zici că sunt? Răsaduri de zambile? Şi dincoace, rozete? Şi dincolo, pe- tunii? Şi le uzi tu singură? Le pliveşti tu singură?..

Alina răspundea şi dădea explicaţii cu glasul ei prea devreme grav, prea devreme ostenit. Îşi iubea grădina. Dar nu ca să admire aceasta, îşi închipuise că a venit profesoara. Avea nevoie de o vorbă bună, de un sfat, de o mângâiere. De nicăiri, nu i-ar fi fost mai blând balsam în singurătatea duşmănoasă sau indiferentă în care trăia, ca dela prietena aceasta mai mare, sora aceasta mai mare. Îşi făcu socoteală că grădina o trădează. Îi fură sufletul profesoarei.

— Nu poftiţi în casă? invită, înaintând să deschidă uşa.

— E foarte bine şi aci. Tu nu te simţi bine, Muţule?

— E o splendoare de grădină! exclamă căpitanul Muţu Leonardescu, cedând iresistibilei sale slăbiciuni pentru calificativele hiperbolice, care transformau universul în fenomenale splendori extraordinare, când nu erau extraordinare orori fenomenale.

Apoi, adăogă amabil un supliment, la adresa gazdei:

— Iar domnişoara e o adevărată floare între flori...

Probabil că aţa de păiajen revenise iarăşi în ochii Musticei. căci profesoara o alungă din nou, impacientată, cu mâna.

— Atunci să aduc două scaune, doamnă...

— Să vă ajut eu, domnişoară? Permiteţi?

Căpitanul intră după Alina în cameră. Nici nu apucă să pună mâna pe un scaun, şi de afară îl chemă Ţuţu, cu un glas strein, aspru, scurt, imperativ:

— Muţule!

— Present, Ţuţule! Present! La ordin!

Căpitanul se înfăţişă cu două scaune, jonglând în aer cu ele, cu o vizibilă satisfacţie de atlet care-şi poate cheltui puterile.

— Unu! numără, aşezând primul scaun deoparte. Şi doi! specifică,

înfigând picioarele celuilalt, în nisipul jilav al potecei. Mai trebuie încă unul pentru domnişoara Greta Garbo.

— Stai aci! porunci Ţuţu.

Muţu o pornise spre uşă să aducă al treilea scaun. Se răsuci pe tocuri şi reveni ca un câine de vânătoare docil la chemarea stăpânului. În privirea Musticei apăruse o alterare stranie, în obraz o crispaţie. Cunoştea ce înseamnă neastâmpărul acesta al lui Muţu, graba de a se oferi să facă servicii, ochii aceia învăluitori. Aşezată pe scaun, picior peste picior, bătu toba nervos cu degetele pe latul poşetei. Grădina atât de admirată

odinioară, îi păru ridicolă şi absurdă. O adevă- rată grădină-jucărie de copil. Căpitanul, aprinsese o ţigare şi cu mâi- nele la spate, studia cu atenţie de botanist nervurile frunzelor de trandafir. Dură o tăcere încărcată de furtună.

În această atmosferă, înaintă Alina aducând al treilea scaun, şi în urma ei, servitoarea bătrână şi cam pliurdă, cu o mesuţă pentru ceaiu.

— Aşa dar, trăeşti singură aci!.. rosti Mustica, numai ca să spună ceva.

— Da, doamnă.

— Trebuie să fie foarte greu pentru o fată tânără. La vârsta ta e foarte greu, Gabor (nu-i mai spunea Alina) şi nici nu e convenabil.

— Ce voiţi să fac, doamnă? Dacă nu am pe nimeni...

— E într'adevăr tragic, eroic şi formidabil! scăpă căpitanul Leo- nardescu din depozitul său de calificative, trei mustre la întâmplare.

Ţuţu Moustique păru că n'a auzit.

Căpitanul, cu o imprudenţă regretabilă la un aviator emerit, rosti tocmai cuvintele care nu trebuia să le rostească, aşa fără nici o legă- tură cu mersul vânturilor, ba chiar împotriva vânturilor:

— Domnişoară Greta Garbo, aveţi ochi cum n'am văzut niciodată... O culoare... O culoare, cum rămân florile albastre care-au fost presate în cărţi.

— Curios! surâse Ţuţu Moustique, oţărându-se parcă i-ar fi stors cineva o lămâie întreagă pe gât. Curios... Aşa ceva n'ai găsit niciodată să spui despre ochii mei...

— Dar ai tăi sunt negri, dragă Ţuţule!

— Ei şi?

— Cum, ei şi? Dacă sunt negri, trebuia să fiu idiot ca să-i com- par cu o floare albastră, fie ea chiar presată între foile unei cărţi.

— Merçi! mulţumi sec, Ţuţu Moustique.

Şi se ridică scuturându-şi rochia să-i împrospăteze pliurile. Întinse mâna:

— Îmi pare bine că te-am văzut, Gabor. Curaj şi cuminţenie...

— Dar doamnă, n'aţi luat ceaiul. Tocmai vă aduce ceaiul.

Servitoarea cea bătrână şi săracă cu duhul, se ivise în prag cu tava de ceaiu. Mustica o opri cu un gest autoritar:

— Nu e nevoie! N’avem timp. (Întorcându-se spre Alina.) Nu trebuia să te deranjezi, Gabor. E târziu. Şi în orice caz, n’am venit să iau ceaiul la tine. Suntem invitaţi la doamna Directoare.

Servitoarea se oprise în prag cu tava în mâini. Alina Gabor simţi lacrimile podidindu-i ochii. Întoarse capul. În aceiaşi clipă, din capătul străzii, apăru liceanul cu şapca pe-o sprinceană şi cu ţigarea în coltul curii. Merse până la capătul grilajului, de acolo se întoarse tăind strada în diagonală, traversând şi oprindu-se să privească.

— Iată de ce nu trebuie să stea o fată la vârsta ta, singură. Cred că m’ai înţeles, Gabor. Asemenea lucruri nu sunt convenabile pentru nici un fel de femee, cu atâta mai mult pentru o elevă.

Glasul era aspru, acid; mâna reteză încercarea Alinei de a se apăra.

În stradă, distanţa între cei doi soti se păstră intersideralã, cu toate tentativele căpitanului Muţu Leonardescu de-a prinde braţul lui Ţuţu şi de a lua astfel contact cu inamicul.

— Eşti extraordinară, Ţuţule! Formidabilă şi imposibilă!...

— Dumneata să taci. Cu dumneata am să mă răfuesc eu acasă,

— Cunosc! declară laconic, Muţu.

— Şi eu cunosc! nu se lăsă mai prejos Ţuţu.

— E în orice caz o fată delicioasă... Fenomenală.

— Da-da! Fenomenală! Cam ştiu unde ajung şi cum sfârşesc fenomene de acestea... Are dreptate, acum înţeleg, câtă dreptate are Papalugo proboscidiensis. Am să-mi cer scuze.

— Cum îmi cer eu, acum! spuse Muţu, apucându-i braţul prin surpriză şi întorcând-o cu faţa să-i râdă în ochi, împăciuitor. Cum îti cer eu scuze acum şi cum mă ierţi tu acum...

— Stai cuminte, că ne vede lumea, afurisitule! capitulă pe jumă-tate, Ţuţu. Ai să vezi ce păţeşti cu mine, dacă aceasta se mai repetă!... Numai mai încearcă odată!

În timpul acesta, căzută cu genunchii pe taburet şi cu fruntea pe scaunul deşert al paraliticei, Alina plângea cu sughiţuri, în încăperea pustie, pustie, pustie.

———————

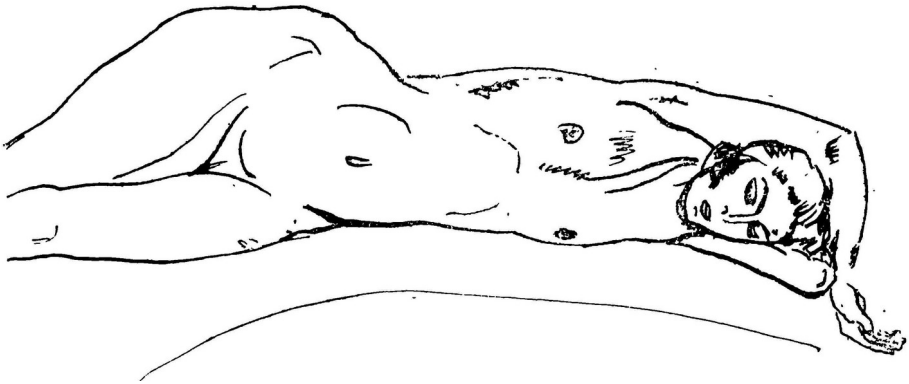

CAPITOLUL V

Cuibul cu vipere

— Gabor Alina, la cancelarie!

— Gabor, la d-na directoare!

— Gabor dintr'a şaptea, la cancelarie!

— Gabor Alina...

— Unde e Gabor?...

— Repede la d-na directoare. Gabor! Gabor Alina... Gabor, Gabor!

Chemarea fugi pe săli, urcă scările, cutreeră clasele, se transmise din
elevă în elevă aşa cum alerga telegrafia focurilor aprinse din ghergan în ghergan pe întinsul Bărăganului, când năvăleau hoardele tătăreşti. Toată şcoala ştiu că Alina Gabor e chemată la doamna directoare, în afară de Gabor Alina, care cu urechile astupate în ghiocul palmelor, izo-lată de vuetul recreaţiei, recita cu sârguintă de şcolărită începătoare, discursul lui Simeon Bărnuţiu dela 2 Mai 1848: „...Fost-am cu Goţii dar nu ne-am făcut Goţi; fost-am cu Hunii, dar nu ne-am făcut Huni; fost-am cu Avarii, şi nu ne-am făcut Avari; fost-am cu Bulgarii şi nu ne-am făcut Bulgari..."

— Gabor Alina!

„...fost-am cu Ruşii şi nu ne-am făcut Ruşi; cu Ungurii, şi nu ne-am făcut Unguri; cu Saşii şi nu ne-am făcut Nemţi. Aşa este fiilor!... Nu ne-am ungurit, nu ne-am ruşit, nu ne-am nemţit..."

— Gabor Alina! Gabor! Gabor!

„... ca să vă încoroneze cu laurul nemuririi pentru constanţa şi bărbăţia voastră! Dixi et salvavi anima meam!"

— Gabor Alina, pentru Dumnezeu! Fugi la doamna directoare. De zece minute te caută toată şcoala, şi tu... tu...

Alina se ridică fără grabă, tipărindu-şi cutele fustei. Îşi închise mai întâi cartea şi caetele în pupitru, şi numai după aceia se îndreptă spre cancelarie, cu indolenţa imperturbabilă dintotdeauna.

Colegele o priveau acum fără prietenie.

Se petrecuse ceva şi nimeni nu ştia ce. Dar desigur ceva care punea pe eleva Gabor Alina într'o lumină urâtă. Altfel, nu s'ar fi putut explica dece numai ea singură a căpătat la extemporal o notă ruşinoasă, cum nu stătea în obiceiul Musticei să împartă; dece Ţuţu Moustique a strâmbat din năsucul ei minuscul şi a schimbat vorba, când o delegaţie de fete în frunte cu Luca Eleonora, a mers să vorbească despre prigoana ne-dreaptă pe care o pornise împotriva ei Papalugo proboscidiensis şi de ce suplinitoarea a privit'o atât de triumfător, chiar dela prima lecţie când au rămas din nou sub tirania ei.

Nimeni nu avea de unde să cunoască dimineaţa de neastâmpăr şi de remuşcare, când înaintea plecării. Ţuţu Moustique, s'a judecat şi s'a condamnat singură. Toată după-amiaza, seara cât a făcut corecturile şi a trimis catalogul cu notele, i-a jucat mereu înaintea ochilor privirea aceia învăluitoare a lui Muţu. O cunoştea. O ardea. Ştia ce înseamnă. Abia a doua zi. când duhul rău s'a potolit, a măsurat monstruozitatea părelnicei năzăreli şi încă mai monstruoasa înverşunare cu care a scris în catalog, cu cerneală roşie, nota echivalând cu un verdict de condamnare. Ar fi vrut să repare, să şteargă totul, să nu fi trăit ziua aceia. Descoperise în ea un demon meschin, răufăcător; o putere josnică şi laşă. Îi era ruşine de dânsa. Desgust de dânsa.

— Numai tu eşti de vină! strânsese pumnii mici şi neputincioşi, stăpânindu-şi lacrimile şi venind în fata bărbatului. Tu, cu privirea ta pe care o cunosc...

— Eu, Ţuţule? se mirase inocent căpitanul Muţu Leonardescu, tolănit pe scaun cu picioarele răşchirate şi admirându-şi colacii fumului de ţigare. Ce vină am eu? Despre ce e vorba?... Dragă Ţuţule, mi se pare căăă...

Ideia o complectase, imitând în jurul capului o spirală, care desigur nu era de fum.

— Tu. tu! Cu fata aia la care priveai de mi-a venit mie să roşesc...

— A! Greta Garbo? îşi aminti căpitanul pufnind de râs. Tot te mai gândeşti la povestea aceasta?... O credeam încheiată pentru totdeauna.

Ţuţu Moustique mai voise să adaoge ceva. Dar Muţu svârlise ţiga-
rea, se înălţase de pe scaun şi cuprinzând-o cu braţul îi înăbuşise cuvintele pe buze cu buzele.

— Ah! Ce oribili sunteţi voi, bărbaţii! constatase Moustica mai târziu.

— Oribili-oribili, dar ne acceptaţi şi aşa, oribili. Precum se vede doamnă, s'a văzut şi se va mai vedea...

— Uriciosule!

„Uriciosul" sună omul de serviciu să coboare bagajele. Iar procesul de conştiinţă al Musticei-sfârşise aci. Se uitase la ceasul brăţară. Nu mai avea timp când să treacă pe la şcoală, să vorbească directoarei, Tanti-Aglăitei sau cu Papalugo proboscidiensis, pentru a încerca o reparaţie târzie. Îşi spuse că va scrie îndată ce va ajunge acasă. Dar ştia bine că n'are s'o mai facă niciodată. Fiindcă soarta bunelor intenţii, e să moară chiar în clipa când sau născut. Era atât de sigură de aceasta, încât rostise în chip de scuză, o frază citită în cartea din tren:

— Il faut bien que nous vivions, malgré la chute de tant de cieux...

— Ce spui tu, Ţuţule?

— Nimic.

Şi repetă, retezând spaţiul cu mâna, caşicum ar fi voit să contopească tot ce-a fost şi ce îi zădăra încă sufletul, cu o mustrare, în ace- laş neant al anulărilor:

— Nimic, Muţule. Nimic!

Dar „nimicul" germină în şcoală.

Judecata tuturor fusese simplă, logică şi consecventă. Dacă o fată bună ca Mustica, o soră mai mare şi o prietenă mai mare a lor, a luat-o la ochi pe Alina Gabor, fără îndoială că exista ceva încă neştiut de ceilalţi. Ceva urât. Ceva detestabil.

Astfel cei buni — căci Ţuţu Moustique avea drept să se numere printre făpturile rare care nu doriseră şi nu pricinuiseră vreodată, cuiva, vre-un rău — astfel cei buni, tocmai prin prestigiul şi autoritatea acestei generozităţi sufleteşti, sunt mai

în măsură să împrăştie nedreptate şi suferinţă în jurul lor, decât cei răi. Au mulţimea cu dânşii. Sunt dinainte crezuţi, justificaţi, aprobaţi. Nu mai lasă loc pentru revoltă, solidaritate şi milă.

— A chemat-o pe Gabor la doamna directoare! circulă svonul din clasă în clasă, târându-se pe scări, prelingându-se pe culoare, cuibărin- du-se în ungherele şopotirilor alarmante.

Aceasta însemna fără îndoială că şi doamna directoare cunoaşte acum ceia ce ştiuse numai Ţuţu Moustique. Însemna poate că Alina Gabor va să dea seamă de faptele şi de purtările ei.

— Te-aşteaptă, doamna directoare. Puteai să te mişti mai repede! o mustră din uşă Papalugo proboscidiensis, apăsând semnificativ şi ameninţător pe cuvinte dela înălţimea urâţeniei ei fără speranţă.

Gabor Alina intră, verificându-şi uniforma ca un recrut la inspecţia comandantului. Stoica ei resignare, înduioşă pe Tanti Aglăiţa.

— Nu pi uşa ceia Alino. Pi cealaltă! o orientă cu blândeţe.

Glasul binevoitor avu un efect tonic. Alina se simţi mai puţin singură şi fără apărare. Păşi pragul tipărindu-şi părul rebel cu degetele.

În penumbra cancelariei, directoriale, cu stolurile întotdeauna trase ca să menajeze migrenele doamnei Cleopatra Negoianu, clipi repede, neştiind încotro să se îndrepte. Numai după ce ochii se deprinseră cu semi-întunericul, şi desluşi la biroul imens, silueta neagră, înaintă câţiva paşi şi se opri cu umerii căzuţi, ca o inculpată în faţa judelui de instrucţie.

— Vino mai încoace, Alino! rosti doamna Cleopatra Negoianu, cu o mlădiere protectoare în voce, atât cât putea să se înmlădie vocea unei asemenea persoane uscate şi mecanizate.

Alina se apropie. Ochii directoarei examinară rapid, dar minuţios uniforma, ţinuta, ciorapii, pantofii, elevei. Nu descoperi nimic incorect. Simţi o satisfacţie, fireşte neexteriorizată pe chipul ei tăios şi imobil. Totul îi confirma spusele Tanti Aglăiţei. Era o şcolăriţă cuminte, modestă şi săracă. Victima unei conjuraţii de erori şi de resentimente. Spiritul ei drept, îi comanda o reparaţie care să curme odată pentru totdeauna această regretabilă injustiţie.

Spuse:

— Am auzit că ai rămas singură, Alino.

— Da, doamnă directoare.

— Şi cine îngrijeşte de tine?

— Eu singură, doamnă directoare... Şi o servitoare bătrână, pe care o aveam noi decând eram mică,

— Bine-bine. Aceasta nu e destul. Ce tutore ai?

— O rudă de departe, doamnă directoare. Un unchiu bătrân: Stroe Bârlădeanu...

— Cel cu electrificările, drenajurile, canalizările?

— Da, doamnă. E un om foarte de ispravă. Cam distrat, dar...

— Lasă recomandările. Îl cunosc. Acela are el nevoie de un consiliu de familie. Asemenea oameni dezordonaţi, ar trebui puşi sub interdicţie.

Eleva plecă capul în pământ şi tăcu. Nu-i plăcea să audă vorbindu-se cu atât de nedreaptă severitate, despre un om care în orice caz nu făcuse nici un rău în viaţă, nimănui.

Directoarea aşează un tampon deplasat cu un milimetru, dela locul lui fixat odată pentru totdeauna încă de acum cincisprezece ani. Ridică ochii:

— Uite ce e Alina... Vreau să mă interesez mai de aproape de tine. Nu te pot lăsa singură în situaţia aceasta. Ora a treia pe cine aveţi?...

— Franceza, cu doamna Grigoriu.

— La jumătatea orei, exact la douăsprezece, să-ţi ceri permisie. Să spui că eu te-am chemat. Şi să vii sus la mine. Acasă. Vreau să vedem împreună, ce putem face...

— Vă mulţumesc, doamnă!...

Indexul directoarei, înălţat, curmă acest început de expansiune care nu-şi avea locul într'o asemenea încăpere solemnă şi rece.

— Acum poţi să pleci. Şi nu uita. Douăsprezece fix. Nici un minut mai devreme, nici un minut mai târziu. Pentru mine exactitatea este prima calitate a omului civilizat.

La întoarcere, dealungul sălilor, capete curioase se iviră la uşi, să iscodească de pe chipul Alinei cum a decurs înfăţişarea cu doamna Cleopatra Negoianu.

Alina Gabor păşea uşor, cu o înviorare înfrăgezită în ochi, cu o avântare elastică în mers. Bunăvoia protectoare a directoarei o des- mortise din lâncezeala dintotdeauna. După nedreapta şi

absurda vrăjmăşie pe care i-o arătase din senin Mustica, se simţise încă mai singură şi mai fără nădejde. Acum, ocrotirea făgăduită atât de călduros de o persoană îndeobşte atât de rece şi impenetrabilă în intenţii, însemna nu numai o reparaţie binemeritată. Cuvintele blânde, fuseseră ca o licoare vrăjită. Mai exista aşa dar pe lume putină îndurare. Alina Ga-bor mulţumea vieţii cu un surâs printre lacrimi. Nici una din eleve nu mai pricepu nimic. Se aşteptaseră să o vadă împleticindu-se la ieşirea din cancelarie, ca o condamnată după pronunţarea verdictului. Dealungul culuoarelor trecea o Alina Gabor cu privirea iluminată, cu zâmbetul proaspăt, cu tristeţea alinată, cum n'au cunoscut-o până atunci.

— Ce-a fost Gabor? întrebă, Stamatiu Elena.

— Lasă, tu, o îndepărtă Luca Eleonora, prinzând braţul Alinei şi luând asupră-şi misiunea s'o supună la un interogator amănunţit, în numele tuturor colegelor. Spune-mi mie Alino, de ce te-a chemat? Ce te-a întrebat? Ce-ai răspuns?

Luca Eleonora aştepta amănuntele, gata să reconstruiască dramatic
scena: doamna Cleopatra Negoianu în dosul biroului, înălţând profilul tăios; Alina Gabor lângă uşă, cu umerii căzuţi, copleşită de ostilitatea destinului, ca autentica Greta Garbo în atâtea roluri emoţionante până la lacrimi.

— N'a fost nimic, Lenora... M'a chemat să-mi spună să urc sus, acasă, în ora a treia...

— Acasă la doamna directoare? se minunară într'un glas, Eleo-nora Luca şi Elena Stamatiu.

— De ce nu? Acasă la doamna directoare...

Privilegiul acesta atât de rar acordat unei eleve, provocă o ade-vărată desorientare. Şi fu urmat de un reviriment de opinii. Aşa dar Mustica n'a avut dreptate? S'a lăsat fără îndoială influentată de suplinitoare. Doamna Cleopatra Negoianu care ştie tot, află tot, judecă întotdeauna cu asprime, dar în totdeauna repară injustiţiile. A absol- vit-o pe Gabor Alina de cine ştie ce bănueli neîntemeiate. A absolvit-o şi o ia sub ocrotirea sa. Nu mai încape nici o îndoială în acest caz, că Alina a fost o victimă. Biata Alina Gabor! întocmai ca Greta Garbo, în filmele unde prigonită îndură răutatea oamenilor, până când Providenţa intervine să restaureze adevărul şi să vindece rănile.

— Lasă-mă să te sărut, Alino! se ridică în vârful degetelor Sta-matiu Elena. Ştiam eu că odată...

Alina nu pricepu această înduioşare. Dar se lăsă sărutată.

În timpul orei de limba franceză, rămase cu bărbia sprijinită în palmă, cu cotul amorţit pe capacul de lemn al pupitrului, absentă dela tot ce se petrecea în clasă, cu privirea pe fereastră afară, unde pri- măvara pregătea o furtună cu nori negri şi vânturi vehemente. Îşi recapitula în minte, un dialog imaginar cu doamna Cleopatra Negoianu. Întâia oară, se gândea dincolo de clipa prezentă, la un viitor care apăruse indiferent în iremediabila ei inerţie. Directoarea o va înţelege o va apăra de ameninţările câte plutesc în văzduh, câte o înconjură ca tot atâtea duhuri rele. Îi va arăta ea, drumul drept, drumul bun. Va ţine ea loc, celor care-i lipsesc în viaţă, s'o cruţe de viaţă.

La aceiaşi pregătire a furtunei de-afară, privea de pe catedră şi doamna Neta Grigoriu, făptură vaporoasă şi romantică, de o frumu- seţe inutilă într'un târg mărginit ca acela.

Asculta distrată răspunsurile la întrebările-i distrate.

În aglomerarea norilor de păcură, în sbuciumarea vântului isbind crengile de liliac în fereastră, în străpungerea săgetată a fulgerilor de foc şi în tunetele rostogolindu-se din catapiteasma cerului, regăsea furtuna ascunsă şi înăbuşită în fragila ei fiinţă. Împlinea în această zi, treizeci de ani. Aniversare neştiută de nimeni. Şi îşi amintea cu panică, odaia goală, mobilele slute şi sărăcăcioase, singurătatea unde se va întoarce peste un ceas, dejunul solitar şi meschin pe-un colţ de masă, după amiaza nesfârşită, noaptea pustie.

Toată viaţa ei purta aceiaşi pecete a tristetei şi monotoniei, fără putinţă de evadare, de şase ani, de când nişte oameni streini, i-au adus pe braţe bărbatul în agonie, după ce-şi trăsese un glonţ de revolver în tâmplă, pe stradă, rezemat de un felinar, ca să închee o existenţă desnădăjduită de cartofor mai întâi, de chibiţ al cluburilor mai apoi când nu mai avu ce pierde.

De atunci, Neta Grigoriu îşi poartă din oraş în oraş, strămutată după cererea ei la fiecare doi ani, o frumuseţe superbă, golită de suflet şi de speranţă. Nu ştie ce vrea. Nu ştie ce-aşeaptă. Fuge de dânsa. Fuge de oameni. Soseşte într'un târg, în toamnă, la început de an şcolar, cu presimţirea vagă că are să găsească altceva şi nu se regăseşte decât pe dânsa, aceiaşi. Poate abia acum, târziu, îşi dă seamă că şi-a

iubit bărbatul mai mult decât o ştiuse atunci când trăia şi când venea dimineaţa cu figura descompusă, cu barba crescută, cu unghiile murdare, cu mirosul răcit de tutun îmbâcsindu-i hainele lucii în coate, cu umilinţa lui tragică de om dominat de un viciu fără vindecare, ju- rându-i în genunchi că n'are.să mai înceapă a doua zi şi reîncepând chiar în aceiaşi seară. Poate ruina aceia de om şi de suflet, i-a ocupat pentru totdeauna inima. A ucis viaţa din ea. Căci nici o apropiere nu-i mai pare suportabilă. Iar aniversările, vin să-i bântuie singurătatea din fiecare an, cu vehemenţa furtunii de-afară şi cu spaima că încă trei sute şaizecişicinci de zile au trecut peste-o pustiire. Colegele o credeau mândră. Bărbaţii se intimidau de această frumuseţe sterilă şi distrată la toate asalturile privirilor, indiferentă la toate tentativele casanovilor de provincie. Elevele nici n'o iubeau, nici n'o urau. Căutau numai să-i copie portul patrician, ţinuta capului şi distincţia gesturilor vaporoase, glasul, pieptănătura — tot ce-o deosibeau de mediocritatea femelă a oraşelor dela periferia tării şi nu însemnau pentru ea poate, decât preţul scump al izolării în care rămânea închisă ca într'o inexpugnabilă fortăreaţă.

Furtuna cu nourii negrivioleti, încărcase văzduhul de electricitate. Împrăştiase un neastâmpăr nervos în toate băncile clasei. Ochii sclipeau fosforic. S'ar fi spus că părul şcolăriţelor abia atins, ar fi scăpărat scântei uscate ca blana pisicilor, cum scrie în manualele de fizică.

Tensiunea elementelor deafară, se transmisese în nervii încordaţi. Cel dintâi ropot de ploaie, era aşteptat ca o destindere uşurătoare. Dar ploaia întârzia. Se rostogoleau numai tunetele, săgetau numai fulgerile, se sbăteau în fereastră numai crengile liliecilor.

Neta Grigoriu întoarse privirea dela fereastră, spre rândurile băncilor. Avea o frică puerilă de tunete, trăsnete şi furtuni. Acasă trăgea stolurile, aprindea lumina, îşi astupa urechile. Atunci singurătatea îi părea mai intolerabilă şi nemeritată, pentru o făptură ca dânsa cu o frumuseţe invidiată de toate femeile târgurilor pe unde a trecut, dorită de toţi bărbaţii pe care i-a îndepărtat. Se gândi că în asemenea singurătate apăsătoare se va întoarce peste trei sferturi de oră. Şi că nimeni n'are să ştie vreodată ce prisos de duioşie şi de tandreţe, poartă din oraş în oraş; ca o comoară osândită să mucezească nefolosită, în tainiţile pământului.

Ochii întâlniră privirea elevei Gabor Alina.

Îşi aminti tot ce auzise vag vorbindu-se în cancelarie despre copila aceasta singură, orfană, a nimănui, purtând ca un stigmat infamant şi ispăşind cu uricioase asalturi ale bestiei mascule, asemănarea cu ve-deta ecranului. Era în măsură s'o înţeleagă mai bine ca oricine. Nu le urmărea oare pe amândouă un destin, aproape identic? Se hotărî să-i vorbească. Să-i propună o soluţie fericită, la care nu se gândise nici protectoarele ei: doamna Directoare şi doamna Dirigintă. Eleva locuia singură într'o casă prea mare pentru o copilă. Locuia şi ea singură, într'o cameră închiriată. Nimic mai firesc decât să se mute, să devină chiriaşa elevei, s'o ocrotească cu pre¬zenţa ei. Ar fi două singurătăţi care se ajută.

Privirea elevei o căuta stăruitor. Se apropia ora fixată de doamna Cleopatra Negoianu, şi Alina nu cuteza să se ridice.

— Vrei ceva. Gabor? întrebă binevoitor profesoara.

— Vă rog să-mi permiteţi să plec. M'a chemat doamna Directoare şi dumneavoastră ştiţi că o întârziere de...

— Bine, Gabor. Nu mai este nevoie de alte explicaţii. Când te întorci, ţin şi eu să-ţi vorbesc. Ţin foarte, foarte mult...

Neastâmpărul din clasă crescu. Întâia oară doamna Neta Grigo- riu, observa că o elevă e şi dânsa o fiinţă reală, arăta interes pentru o existentă omenească în afară de mecanica executare a programului. Aşa ceva nu se mai pomenise. Alina Gabor cumula toate favorurile sorţii: o chema doamna Directoare sus: voia să-i vorbească „în particular" profesoara cea mai pasiv-indiferentă cu tot ce se petrecea în clasă, în cancelarie, în oraş, în tot universul: „Impasibila frumuseţe" cum o calificase într'un sonet străveziu dedicat Doamnei N. Gr. poetul târgului, Laur Ceauşescu-Cătălin, proprietarul, directorul, redactorul-prim, administratorul şi corectorul foii politico-economico-literare „Plaiul Natal".

Alina Gabor ieşi în capul culuoarului odată cu primii stropi de ploaie. Între clădirea cea mare a şcolii şi locuinţa directoarei spaţiul era destul de larg. Alina se opri o clipă să măsoare din ochi drumul cel mai scurt, apoi se repezi svâcnind de sub un castan sub altul, nu atât să se adăpostească de picăturile reci şi grele ca plumbii, cât să-şi cruţe uniforma şi să nu se înfăţişeze înaintea doamnei Cleopatra Negoianu într'o irespectuoasă dezordine. În uşă făcu popas gâfâind, apă- sându-şi pieptul să-şi

potolească bătăile inimei şi să-şi biruie emoţia. Se scutură ca o pisică, apoi intră urcând scările printre ghivecile cu flori, unde adeseaori, târziu după miezul nopţii, domnul Săndel Negoianu făcea exerciţii de echilibristică în ciorapi şi cu ghetele în mână.

— Tu eşti, Alina? Aşteaptă... Ia loc pe un scaun...

În glasul doamnei Cleopatra Negoianu străbătea o iritare de-abia stăpânită. Şi cu drept cuvânt. Tot cultul său pentru ordine, prevedere, precizie, fusese odios profanat. Servitoarea trimisă în oraş, uitase să închidă ferestrele. Furtuna spărsese geamuri, umflase perdele şi răs- turnase cadre, vase cu flori; acum ploaia împroşca în încăperi ca hur- tumul pompelor de incendiu. Bucătăreasa lăsase uşa în lături, alergând să repare dezastrul. Triumfal invadase un miros gras de mâncare, plim- bându-se nesupărat din cameră în cameră. Toate catastrofele! Doamna Cleopatra Negoianu asista consternată la prăbuşirea religiei de-o viaţă întreagă. Casa ei exemplară, cu fiecare mobilă minuţios fixată într'o aliniere care nu suporta deplasare de un milimetru, luase acum înfăţişarea unei locuinţe devastate. Se auziau uşi trântite. Răpăitul ploii. Un geam zăngănind. Exclamaţiile bucătăresei, care descoperea în altă cameră, alt cataclism.

— Aracan de mine coniţă, s'o spart şi văzu cel mare de i-ai adus mata din ţara nemţască...

Alina Gabor se simţi datoare să fie de-un ajutor.

— Dacă-mi daţi voie, doamnă Directoare.

— Te rog, te rog! Stai acolo! o opri sever doamna Cleopatra Negoianu.

Spunând, închisese uşa. Nu voia să asiste nici un martor la asemenea debandadă fără precedent, pe care o socotea o înfrângere personală. Alina Gabor rămase singură în hol — unica încăpere cruţată de ravagiile taifunului. Se aşează cuminte pe marginea unui scaun şi începu să privească tablourile de pe pereţi. Erau numai tablouri alegorice, alese fără îndoială după criteriile estetico-morale ale doamnei directoare: Justiţia urmărind crima. Virtutea biruind luxura. Moartea eroului. Lăsaţi copii să vină la mine. Bătrâneţea înconjurată de res- pectul nepoţilor... Printre acestea un singur tablou strein, o copie după Veronese distona, cu eleganta şi culoritul somntuos: un apus de soare cu cerul degradat dela albastru pal la galbenul lămâiei, cu femei înve- lindu-şi goliciunea numai pe jumătate în mantii cu faldurile căzând bogat, doi amoraşi bucălaţi jucându-se fără

grijă într'o golătate fără ruşine... Desigur un tablou moştenit sau dăruit cu prilejul vre'unei onomastice sau aniversări, dela care doamna Cleopatra Negoianu întoarce ochii cu oroare.

Ploaia încetă brusc, cum se deslăntuise. Se întinse o tăcere nefirească. Dincolo de uşa închisă, se auziau numai paşi repezi, bucătă-reasa cărând ceva, strângând ceva, glasul directoarei poruncind.

Atunci se deschise altă uşă şi apăru domnul Săndel Negoianu, în pijama, frecându-şi ochii umflaţi de somn:

— Dar ce-a fost frate? Ce e istoria asta? Dau turcii? Nu se mai poate dormi în linişte în casa asta?

Monologa desigur din obiceiu, deprins să nu-l asculte şi să nu-i răspundă nimeni. După chip şi înfăţişare, se cunoştea bine că s'a fost culcat în zori şi că nici acum nu se risipiseră aburii alcoolului. Când văzu eleva pe marginea scaunului, se trase cu un pas îndărăt, acope- rindu-şi pudic cu mâna pieptul păros, din pijamaua încheiată strâmb:

— Pardon, domnişoară!

Intră îndărăt şi după o clipă reveni, înfăşurat într'un halat călugăresc, încins cu cordon împletit.

— Visam că sunt Caius Pomponiu Fucino din Pompeiu şi că a erupt Vezuviul! rosti în chip de explicare, râzând singur de aseme- nea vis năzdrăvan.

Apoi adăogă:

— Duduie, n'ai mata un chibrit? Am ţigare şi nu găsesc chibrit...

Tot singur:

— Ce întrebare stupidă!... De unde să ai chibrit? De unde să aibă chibrit o elevă a liceului de fete Elena Doamna, de sub direcţia doamnei Cleopatra Negoianu, Virtutea Negoianu, Barbara Ubric Negoianu?...

Domnul Săndel Negoianu râse foarte înveselit de absurditatea propriilor sale întrebări.

Alina Gabor privi îngrijorată, când spre uşa unde dispăruse doamna directoare, când spre uşa de jos, a ieşirii. Omul în halat îi ghici a- larma Se uită mai atent la elevă. Exclamă cu un sincer entuziasm:

— Dar aceasta este ceva extraordinar, căpriţo! Vasăzică mătă- luţă eşti fenomenul despre care vorbeşte tot târgul?... Bravo, bravis- simo, arhibravissimo! Greta Garbo în picioare!...

Adică, pardon. Greta Garbo pe scaun... Ia să-ţi vedem ochişorii mai deaproape!...

Cu mâna păroasă o apucase de bărbie şi îi înălţă capul să-i cer-ceteze ochii. Alina Gabor voi să se ferească, să se smulgă. În faţă îi năvălise mirosul de vin dospit. Domnul Săndel Negoianu ospătase desigur în timpul nopţii şi vre'o mâncare cu usturoi: pană de somn, rasol de găină sau mititei. Duhoarea, se adăoga la scârba atingerii. Alina sări de pe scaun ca o pisică gata să sgârie. Dar strânsoarea era puternică, deşi degetele tremurau ca piftia, deşi omul se bâţâia pe pi-cioare, ca în ajunul unui atac de apoplexie.

— Domnule!... Te rog, domnule... Ai milă, domnule!... gemu copila, sbătându-se să-i lunece din mână, şerpuit.

— Ce's mofturile acestea, pisicuto?

— Ai milă, domnule Negoianu... Nu mă sili să strig, domnule Negoianu...

— Lasă bombonico, nu te mănâncă nimeni. N'am mâncat încă pe nimeni!...

Omul chel, burtos, asudat, işi apropiase buzele libidinoase de obrazul copilei. Alina izbuti să scape din încleştare. Fugi, punând între dânsa şi bărbatul împleticit, un scaun. Săndel Negoianu se prăbuşi, gâbuind'o într'un ungher, atupându-i gura cu buzele unsuroase, gâ-fâind printre ţocăiturile sărutului:

— Lasă bombonico, nu te papă nimeni, bombonico!...

— Domnule Negoianu, ai milă domnule Negoianu...

Svârcolirea era inutilă. Proptit pe picioarele scurte, în halatul desfăcut pe pieptul păros, omul o înfăşurase cu mâna de după mijloc şi lacom îi sorbea tinereţea fragedă în sărutul respingător...

Aşa îl găsi doamna Cleopatra Negoianu, când deschise uşa.

Se oprise în prag. Îşi frecă ochii să alunge halucinarea. Înaintă în haina neagră, cu paşi sacadaţi, de somnambulă:

— Ce'nseamnă? Ce este aceasta, canaliilor?

Spunea „canaliilor". Vedea doi vinovaţi, nu unul.

Domnul Săndel Negoianu se întoarse, potrivindu-şi cordonul halatului, bâlbâindu-se cu un râs imbecil:

— Nu te enerva, Cleopatro... Stai să-ţi explic... A fost o glumă Cleopatro...

Alina Gabor rămăsese în ungher, cu mâinile spânzurate dealungul

trupului, cu parul sburlit de luptă; cu obrazul spurcat de atingerile umede, tremurând şi necutezând să ridice ochii.

— Ascultă, Cleopatro... E o glumă. Recunosc: o glumă idioată, Cleopatro...

Doamna Cleopatra Negoianu nu-l auzea, nici nu-l privea. Înainta sacadat, spre Alina, cu degetul ridicat, ca personagiile din tablourile alegorice, care împodobeau holul: „Justiţia urmărind crima" sau „Virtutea izgonind Luxura":

— Ai îndrăznit aceasta? în casa mea, creatură?

— Dar doamnă, doamnă, doamnă!... izbucni Alina în sughiţuri de plâns, neputând să lege alte cuvinte. Doamnă!... Doamnă!..,

— Mai îndrăzneşti să vorbeşti, creatură? În casa mea? Sub ochii mei? Creatură!

— Părăseşte casa, creatură. Dispari din ochii mei, creatură!...

Degetul doamnei Cleopatra Negoianu crescuse, parcă; umplea toată
încăperea, parcă. Alina se mişcă magnetizată, cu umerii încovoiaţi, cu pieptul mic sguduit de plâns. Se mişcă şi începu să coboare scările. În urmă-i directoarea păşea cu degetul înălţat, descinzând treaptă cu treaptă, repetând mecanic:

— Creatură! Afară din casa mea, creatură!... Afară, creatură!

Ajunsese la capătul scărilor, trecuse pragul afară; Alina alerga pe aleia udă de ploaie, împiedecându-se, cu ochii acoperiţi, şi doamna Cleopatra Negoianu cu degetul osos împungând aerul, nu mai contenea:

— Creatură! În casa mea, creatură?

Din dosul gardului viu de liliac, douăzeci de perechi de ochi, asistară cu nedumerire şi spaimă la scenă. Se adunaseră elevele după sfârşitul orei, să afle dece a chemat-o doamna directoare pe Alina Gabor, s'o întrebe cum a primit-o, ce i-a spus, să cunoască toate amănuntele evenimentului senzaţional. Cu o clipă înainte se înduioşau încă de soarta Alinei Gabor; admirau încă solicitudinea maternă a doamnei Cleopatra Negoianu, care sub înfăţişarea ei rigidă şi aspră, ascundea atâta blândeţe pentru suferinţele unei copile orfane şi pe nedrept prigonite. O aşteptaseră să apară cu obrazul luminat, cu ochii bucuroşi, aşa cum au văzut-o pe culoarele şcolii când a ieşit din cancelaria directorială. Apăruse cu părul smuls, cu uniforma de doliu boţită, cu ochii ascunşi în palme, fugind şi împiedicându-se. Iar în urma

ei, doamna Directoare, albă ca varul cum n'o văzuseră niciodată, înaltă şi uscată, mai înaltă şi mai uscată ca întotdeauna, amenintând-o cu degetul osos şi rostind cuvântul care nu i-a profanat până atunci buzele:

— Creatură! În casa mea, creatură?...

Ştirea se lăti cu iuţeala fulgerului.

Doamna Directoare a prins'o pe Alina Gabor pe genunchii domnului Alexandru Negoianu. Ba, închisă chiar în cameră cu domnul Alexandru Negoianu. Se ştiu îndată că aceasta durează de mult. De astă toamnă, când doamna Cleopatra Negoianu se afla în Sanatoriul din Elveţia să-şi caute de sănătate. Ea zăcea acolo, iar aci Alina Gabor îşi făcea de cap cu un ticălos ca Alexandru Negoianu. Fără nici o ruşine. Se mai ştiu tot atât de repede şi de sigur, că doamna Cleopatra Negoianu aflase demult isprăvile soţului, că a aşteptat să culeagă dovezile şi când le-a adunat toate, a chemat-o pe Gabor s'o confrunte cu beţivul şi stricatul de Săndel Negoianu, s'o pună faţă în faţă cu propria ei mişelie.

— Eu n'o cred capabilă pe Garbo de aşa ceva! îi luă apărarea Stamatiu Elena, ca una care cunoştea din proprie experienţă cât de exagerată e fantezia colegelor, brodând atât de monstruoase romane pe inofensivele şi succesivele ei pasiuni pentru profesorii de sky, de patinai, de hockey sau de înnot.

— Nici eu! se ralie din toată inima Dobrescu Marietta cea mică şi genoasă. Tu nu crezi, Lenora?

Eleonora Luca nu răspunse. Poate nici nu auzise întrebarea. În e- goismul ei jumătate artist — jumătate cabotin, era preocupată să rememoreze până la cel mai mic amănunt scena de un atât de patetic dramatism: Alina Gabor fugind pe alee cu obrajii ascunşi în palme; doamna Cleopatra Negoianu în capul scărilor, păşind automat cu degetul întins amenintător, ca întruparea Justiţiei, a Virtuţii ofensate, a Răsbunării sau a Expierii.

— S'o căutăm! propuse un glas. Tot de la dânsa avem să aflăm ce-a fost.

Uitaseră toate de masă, de ora târzie. Evenimentul merita o aba- tere dela monotonia programului zilnic. Se îndreptară în grup spre sala de clasă, unde desigur Gabor Alina intrase să-şi ia ghiosdanul cu cărţi şi pardesiul. O găsiră cu ochii plânşi, cu

buzele strânse, într'o încordare duşmănoasă care-i sumeţise umerii încovoiaţi, gata să înfrunte toată ostilitatea Universului.

— Alino, ce-a fost?

— Ascultă. Gabor...

— Spune-mi, mie... Tu ştii că eu întotdeauna...

O înconjuraseră, una apucându-i braţul, alta târând-o spre rân- dul băncilor, cealaltă trecându-i mâna după mijloc. Gabor Alina se smulse scuturându-se de toate atingerile. Avea ceva nou şi rău în obraz, în căutătură, în degetele gata să sgârie.

Într'adevăr, o putere nouă şi rea.

— Lăsaţi-mă! Ce aveţi toate cu mine?

— Dar Gabor!... Ascultă, Alino!...

— Am spus: lăsaţi-mă! Nu vreau nimic dela nimeni. Nu cunosc pe nimeni...

Instinctiv, se lipise cu spatele de perete şi luase poziţia unui luptător, asaltat de-o ceată prea numeroasă, dar hotărât să-şi apere până la ultima suflare libertatea. Pe această Alina Gabor nimeni n'o cunoştea. Nu se cunoscuse nici ea. Colegele o priviră cu uimire şi nelinişte. Se retraseră intimidate, cum ar fi dat îndărăt din faţa unei fiare atinse de turbă, gata să muşte. Şi ca unei fiare gata să muşte, Alinei Gabor îi clănţăneau dinţii.

Ar fi fost destul o mână blândă să-i prindă capul, să-l culce la un sân matern; s'o legene cu vorbe de alinare chiar fără şir, chiar care nu spun nimic — pentru ca paroxismul acesta să se destindă. O împresura numai o curiozitate avidă. Cu puţine clipe mai înainte, se acă- ţase de o ultimă nădejde. Când venise fugind, cu sughiţuri de plâns înecându-i răsuflarea în gâtlej, se oprise direct la profesoara care o aştepta în cancelarie. Alergase la un liman. Nu se putea să n'o asculte, să n'o înţeleagă, să nu-i dea dreptate şi la sfârşit să n'o apere. Îi sunau încă bune şi calde cuvintele de chemare, peste care nu trecuse nici un ceas, atunci când tot în jurul ei părea că a rupt vraja cea rea, că sa îmblânzit: „Ţin foarte mult, să-ţi vorbesc Alina Gabor, foarte mult"... Era încă o făgăduială de înţelegere, de ocrotire. Nici un ceas nu tre-cuse, de când totul îi părea în lume simplu, generos şi duios şi întăritor; ca un armistiţiu pe care îl acordă viaţa însfârşit umanizată. Şi totul să năruise: de ce? Doamna Netta Grigoriu se ridicase cu ochii lărgiţi de mirare, când o văzuse intrând cu părul vâlvoiu şi cu obrazul şuroit de lacrimi. Ascultase povestirea elevei, întreruptă de sughiţuri şi pe măsură

ce istorisirea înainta, pe figura ei crescuse nepăsarea, împietrirea, desaprobarea. Îşi pusese mănuşile şi nici n'o aşteptase să sfârşească. Părea mult mai atentă la defectul unui buton al mănuşii care nu se încheia bine în copcă, decât la sbuciumul fiinţei din faţa ei. O con- cediase, întrerupând-o: „Nu vreau să ascult asemenea aberaţii... Nu mă interesează... În acest caz nu mai am nimic să-ţi spun, elevă Gabor"... În acest caz!... Doamna Netta Grigoriu părăsise cancelaria, cu mersul unei arhiducese pe care n'o pot atinge, n'o pot interesa svârcolirile desgustătoare ale vulgului. Şi Alina Gabor se târâse pe culoare, până în sala de clasă pustie mai singură decât a fost. O părăseau toţi, toate. Se lepădau de dânsa, toţi, toate. Iar acum, curiozitatea aceasta lacomă, a unor streine cari au trăit alături de dânsa şapte ani, fără să cunoască nimic din Gabor Alina cea adevărată, din Gabor Alina cea singură, sin- cură, singură cum nu mai este nimeni pe lume.

— Lăsaţi-mă. Nu cunosc pe nici una din voi. Vă urăsc... De-aţi şti cum vă urăsc!...

Degetele subţiri se încovoiaseră ca ghiarele de vrăjitoare.

— S'o lăsăm...

Plecară toate. Rămase numai Dobrescu Marietta, cu lacrimi în genele lungi. Plângea fără să ştie dece. Poate numai fiindcă plângea întotdeauna atât de uşor, pentru ea şi pentru durerile altora.

— Alina... şopti, apropiindu-se.

— Lasă-mă! Ţi-am spus: lasă-mă! bătu din picior cu nerăbdare Gabor Alina. Nu vreau să te ştiu. Te urăsc şi pe tine. Pe toţi. Pe toate...

— Alina...

Gabor Alina isbucni într'un râs tăios ca un scrâşnet.

— Ce vrei dela mine?... Haha! Plângi, şi nici nu ştii pentru ce- ar trebui să plângi. Am o surpriză pentru tine. Dobrescu Marietta. O sur- pnză pe care ţi-am ascuns'o până acum... Pe care n'am să le mai as-cund de-acum înainte... Aşteaptă un moment...

Alina se desprinse de peretele unde rămăsese cu spatele lipit, în poziţie de apărare. Cu un surâs răutăcios desfăcu ghiosdanul, scutură cărţile, scoase un plic nedeslipit şi îl întinse Mariettei:

— Cunoşti scrisul? Scrisul lui Titi, al lui Titişor al tău... De-o lună de când în fiecare zi, vrea să mă convingă de talentul lui epistolar. Mă confundă cu vre'o panoramă spoită de-a lui. Am citit una; cea dintâi. Pe celelalte le-am svârlit în foc, fără să le desfac... Aceasta n'am avut timp. Mi-a dat-o factorul pe stradă... Poţi s'o citeşti. E a ta. Ti-o las ţie. E singura pe care ai s'o citeşti.... Pe celelalte, cele de mâine, de poimâine, ţi-o garantez eu că n'ai să le mai ştii. Le desfac eu de-acum. Le citesc eu de-acum. Nu te uita aşa la mine!... Păstrează-ţi ochii pentru plâns, după ce-ai să vezi ce scrie înlăuntru, Titi, domnul Titişor al tău...

În ochii genaţi ai Mariettei Dobrescu lupta spaima, durerea şi o irezistibilă curiozitate. Josnică şi umilitoare.

O înspăimântase furia Alinei. Fusese ca deslăntuirea unei alte fiinţe necunoscute, demoniace şi colcăind de ură, în locul făpturei ştiută din- totdeauna placidă şi inofensivă. O durea nedreptatea acestei uri, năpustită tocmai asupra ei, care-a rămas înadins s'o aline, să n'o lase singură, să-i şteargă ea lacrimile. Dar mai tare, biruia curiozitatea bolnavă şi lacomă să afle cuprinsul scrisorii.

Alina i-o împingea în mână cu sila. Marietta strângea pumnii mici de miniatură femenină, să nu cedeze ispitei.

— Nu te mai preface! rosti Alina Gabor cu râsul acela al ei, nou şi rău, Nu te mai preface! Arzi de nerăbdare să ştii, să vezi... ia-o! Să cunoşti şi tu scârba. Să vezi şi tu cine e Titişor, al tău...

— Alino, ce ţi-am făcut eu, Alino?

Glasul Mariettei implora.

Alina hohoti, sfârşind în scrâşnet:

— Numai tu mi-ai făcut? Toate. Toţi... înţelegi tu aceasta? Tre- bue să plătească de-acum fiecare, pentru toate, pentru toţi... Să plătească pentru ce-aţi ucis voi în mine. Pentru Alina Gabor care-a murit...

— Alino. Hai să te duc acasă... Ai nevoie de cineva. Nu poţi rămâne singură.

— Nu-mi purta de grijă. Am să găsesc eu cine să nu mă lese singură. E plină lumea de suflete caritabile... Se găsesc la fiecare colt de stradă... Aşteaptă, pândesc, la fiecare colt de stradă. Titişor al tău, sau altul...

— Nu-i mai pronunţa numele, Alino. Te rog...

— De ce nu? Cine mă poate opri? De ce mă poate opri? Citeşte colea...

Marietta Dobrescu, îşi înfipse unghiile în palmă strângând pumnii să nu primească scrisoarea. Alina se trase cu un pas îndărăt, râzând scrâşnit şi măsurând-o de sus, fiindcă era cu un cap mai înaltă decât cealaltă.

— Nu vrei s'o citeşti? Îţi fac eu atunci serviciul acesta... Ascultă Marietto, ce poate scrie alteia, auzi tu? — alteia! — Titişor al tău.

Rupse marginea plicului şi despături foaia de hârtie. Se pregăti să citească. Marietta Dobrescu se repezi şi i-o smulse din mână, o ferfe-niţi în bucăţi mărunte şi le semănă pe jos.

Alina Gabor încrucişă braţele pe piept şi o privi tăcând, cu un surâs de milă; un surâs teatral, care ar fi stârnit admiraţia camaradei lor, Luca Eleonora.

— Cu aceasta ce-ai făcut? Mâine am să primesc alta, poimâine alta... Şi ai să vii tu să mi le ceri. Mai bine rămâi aici. Eu plec. Tu rămâi aici, să culegi bucăţile de jos şi să le citeşti. Spune! Haide, îndrăzneşte să spui că n'ai să faci aceasta...

— Cum poţi tu crede, aşa ceva, Alino?

Întrebarea pornise din tot sufletul indignat şi ofensat al copilei.

Dar ochii căutau fără voie, pe podea, petecele de hârtie risipite. Şi alte întrebări creşteau, nerostite acestea: „De unde ştie Alina Gabor, că e capabilă să coboare până aci? De unde ştie atât de bine că are s'o facă? Fiindcă acum nu se mai îndoia, că are s'o facă... Ce făptură nouă a luat locul Alinei Gabor, de citeşte atât de crud, ce se petrece în sufletul ei, laş şi fără mândrie? De unde a apărut această Alina Gabor, necunoscută şi teribilă?"

Alina strânse din umeri şi îi întoarse spatele. Îşi îmbrăcă parde- siul negru de uniformă, apucă ghiozdanul şi bereta, ieşi fără să privească îndărăt. Marietta Dobrescu rămase să culeagă hârtioarele împrăştiate pe jos, căutându-le în genunchi pe sub bănci, potrivindu-le pe capacul unui pupitru, nerăbdătoare să reconstituiască scrisoarea şi să-şi împlânte în inima ei mică suferinţa precisă, ca lama unui cuţit înroşit în foc şi răsucit într'o rană sfârâită.

Afară cerul se desvelise pe jumătate, înalt şi ireal de albastru. Norii căzuseră spre apus, îngrămădiţi deasupra dealurilor

rotunde. De acolo se arcuia un curcubeu de fantastă splendoare; o punte irizată spre altfel de lume. La capătul punţii aeriene, dincolo, se desfăcea fără îndoială magia: oameni mai blânzi şi mai puri, grădini paradisiace, pasări coborând cu alb şi mătăsos foşnet de aripi să ciugulească boa-bele în palmă, ca într'o mare împăcare a vieţii după ce răutatea a fost exterminată de potopul dintâi. Aci, pe străzi încă ude, peste crenguţe rupte şi svârlite de furtună, călca duşmănos o fată înaltă, în vestmin- tele negre, cu fulgere rele în ochi. Nu vedea frumuseţea de-afară spă-lată de ploaia primăverii, cerul cu fulguiri de nori topindu-se în cleştarul boltit. Nici nu privea la cer. Poate nici nu mai credea că există un cer. Toată privirea era adunată în pământ. Când îi apărea înainte, sub ochi, o creangă de liliac ruptă, o floare căzută, verdele, albul, albastrul încă fraged şi viu, cu o voluptate vrăjmaşă nu le cruţa, încetinea pasul şi le strivea sub talpă: floarea de liliac, creanga cu cercei de stropi, frunzele crestate şi vii. Să nu mai rămână nimic pe unde-a trecut. Să fie totul strivit, călcat, murdărit, ucis.

Acasă, Alina Gabor trecu prin grădina cu trandafirii desprinşi de- lângă stâlpisorii văpsiti verde, rupţi din legăturile de rafie, culcaţi la pământ; trecu fără să-i vadă. Trânti uşa închizându-se înlăuntru. Şi aşa, îmbrăcată cu haina şi cu bereta în cap, căzu cu genunchii pe taburet, cu fruntea pe jâltul gol, neclintit dela locul lui de cinci ani, aşteptând umbra stăpânei plecată într'o lume unde nu mai este vaet şi plâns, unde cei buni nu plătesc pentru cei răi, nici cei slabi pentru cei tari. Căzu cu fruntea pe jâltul gol rastogolindu-şi capul, căutând cu mâinele genunchii absenţi, scâncind slab numai aceiaşi şi aceiaşi chemare de ajutor:

— Mamă... Măicuţo... Măicuţo... Măicuţo...

În încăperea joasă, din ungherele negre, înviau cuvintele fără şir ale bolnavei. Fantomele cuvintelor revenite din lumea lor de spectre: „Alino, îi auzi cum foşnesc?... Sunt lângă tine. Apără-te... Alino, alungă-i... Nu. Poate e mai bine aşa. Trebue să plătească odată cineva pentru toate... Auzi, tu, Alino? Vamp. Alina Vamp... Vor să te înăbuşe şi pe tine... Nu ierta pe niciunul... Nu merită nici unul... Îi simţi cum vin spre tine?... Lasă-i să se apropie şi stri- veşte-i cu tocul... Ţoti trebuie, să plătească pentru toţi... Toate, pentru toate...”

Când s'a ridicat cu genunchi amorţiţi de pe taburet, cu plânsul ogoit, Alina privi împrejur ca într'o casă streină. Orice casă devine streină, când o priveşti cu ochii streini, aşa cum erau acum ochii Alinei. Şi se opri în mers, în mijlocul camerei, cu mâna rezemată pe masă. Ceva depărtat îi revenea în amintire. Ceva scufundat într'o negură... Ea era aci, Elena Gabor dincoace, lângă sobă. Înainte de a cădea bolnavă. Înainte de a avea pentru ce purta straiele cernite, de care nu s'a mai despărţit după moartea lui Ion Gabor. Era aci, lângă sobă, în una din nopţile de iarnă, cu viscol, când Jean Gabor vestea cu telegramă că soseşte şi nu mai sosea, oprit de neprevăzutul patimilor lui. Alina era mică, ajungea cu creştetul numai până la dunga de aci a sobei „Măicuţă, spune-mi mata din nou povestea cu puii de turturică..." Elena Gabor, răscolea jarul cu cleştele şi povestea cu ochii ei negri şi adânci, pierduţi în pâlpâirile albăstrii ale focului... Nu-şi amintea Alina cum începea basmul cu puii de turturea. Nici cum sfârşeşte. Dar acea-sta îşi amintea, limpede, s'ar spune că aude glasul acum:

„Iară vrăjitoarea nu era o vrăjitoare adevărată. Era o sfântă tri- measă de Dumnezeu să vadă cum mai trăesc pe lume făpturile lui. Şi sfânta era tare mâhnită. Umbla de o lună cu toiagul ei, dealungul şi dealatul lumii, şi nu întâlnise decât lucruri urâte şi rele. Oamenii se purtau ca fiarele şi fiarele se purtau ca oamenii. Toţi se duşmăneau, îşi furau unul altuia pâinea, bucata de la gură, se alungau din culcu- şurile lor. Era numai lăcomie şi ură şi pofte nesăţioase pe pământ. Ca să-şi odihnească sufletul şi ca să uite atâtea lucruri urâte, sfânta cea cu chip şi cu straie de vrăjitoare, se oprise într'o dimineaţă să privească înduioşată la un cuib de turturele. Numai aici nu pătrunsese încă ura şi lăcomia şi urâţenia... Puii cu penele lor pufoase, piuiau încet în cuibul moale. Îşi făceau loc unul altuia. Din când în când se ciuguleau dră-găstos cu pliscul, ca nişte fraţi buni ce erau. Tot mai este ceva bun şi blând pe lume! — spuse sfânta. Şi dădu să plece. Dar de ce n'a plecat cu o clipă mai devreme? Nici nu sfârşise de rostit cuvintele, şi un fluture mic, cu aripi aurii, se aşează pe marginea cubului, poate ostenit, poate ameţit de mirosul florilor dimprejur. Atuncea puii lungiră deodată, gâtul. Unul lovi cu pliscul fluturele şi îl omoră. Altul se repezi să i-l smulgă. Al treiea îşi lovi fraţii să apuce el prada. Într'o clipă se arătă şi aici, pofta şi ura, cum era poftă şi ură şi

lăcomie pretutindeni pe pământ... Sfânta simţi că o podidesc lacrimile în ochi de mânie şi de tristeţe. Iar mânia şi tristeţea, i-au fost aşa de mari, încât a uitat da- toria ei de sfântă, trimeasă pe lume să ducă bunătatea şi iertarea şi mila. Uită, şi rămase în ea numai vrăjitoarea. O vrăjitoare urâtă şi rea, care făcu un semn deasupra cuibului şi blestemă: în pui de vipere să vă prefaceti! Cuib de viperă să vă fie cuibul vostru!... Şi blestemul se îndeplini pe dată. Puii cei pufoşi se prefăcură în pui de viperă, cuibul în cuib de vipere. Iar când turturica se întoarse să le aducă mâncare, găsi în cuibul ei cu spaimă, trei pui de viperă scoţând limbi ascutite, arătându-şi dinţii lor înveninaţi..."

Alina Gabor nu-şi amintea sfârşitul basmului, cum nu-şi amintea nici începutul. S'a îndurat sfânta, să deslege blestemul? Au rămas puii de turturea, vipere pentru totdeauna? Peste amintire se lasă din nou o negură. Dar ea ştie acum, a înţeles de abia acum, tâlcul basmului de- atunci. În pui de viperă s'au prefăcut toate fiinţele câte îi arătaseră ei bunătate şi milă şi blândeţe. În vipere veninoase. Şi în viperă a prefă- cut-o blestemul şi pe dânsa. Altfel, de unde voinţa aceasta rea, puterea aceasta rea?

În loc să se înspăimânte, surâse. Un surâs străin, bizar, adresat nimănui, nimicului, în încăperea goală.

Îşi închee nasturii hainei, îşi potrivi cordonul, bereta peste cân- lionţi părului. Căută într'un sertar, un tub gol de sticlă, rămas dela medicamentele bolnavei. Îl puse în buzunar. Mai puse un creion mic, tocit, de şcolărită. O foaie de hârtie. Culese din grădină un mănunchiu de flori, câte n'au fost rupte şi smulse de furtună.

Apoi trânti portiţa şi porni spre cimitirul din deal, cu paşi repezi, alţi paşi decât ai ei dintotdeauna. Nu privea în dreapta, în stânga, în urmă. Grăbea ca la o întâlnire unde era aşteptată demult şi dela care a întârziat.

Cimitirul se afla pe-un umăr de deal, deasupra oraşului. Un cimi- tir cu vegetaţie multă şi grasă; cu mormintele cele mai vechi invadate de flori câmpeneşti şi de iarbă înspicată; cu mormintele cele proaspete împodobite cu răsaduri de nu-mă-uita şi pansele, zambile şi rozete, petunii şi micşunele bătute, lăcrimioare şi flori de ghiaţă, ca straturile unei aliniate şi foarte îngrijite grădini.

O mare tăcere. Sbor de albine. Fluturi alungându-se din corolă în corolă. Armate de furnici traversând potecile.

O mare tăcere într'o lume pacificată.

Alina Gabor presără florile pe stratul dreptunghiular. Îngenunchie cu ochii acoperiţi în palme şi rămase îndelung aşa, astupând priveli-ştile de-afară, viaţa de-afară. În vasta singurătate din grădina morţi- lor. nu străbătea nici un răsunet de jos — colcăitul oraşului, spasmo-dica agitare a viilor.

Aci, în văzduhul limpezit după ploaie se înălţau miresme proas- pete şi pure, de pământ jilav şi de iarbă, de liliac şi de iasomie.

Dincolo jos, chiar oraşul, părea şi el o minune în miniatură. Un oraş ireal, văzut printr'un capăt întors de ochian.

Turlele de biserici, albe între livezi. Casele mărunte sub streşini patriarhale. Oamenii pitici mişcându-se ca furnicile negre. Străzi tăiate printre şiruri de plopi şi de tei. Cotul molatec al râului, înconjurând din trei părţi aşezările acestea străvechi din timpuri voevodale, cu sclipiri de oglinzi pe prunduri, cu un pod de cale ferată, cu mici cantoane albe şi roşii, jalonând câmpiile până departe, în fânete şi lanuri de-un verde metalic şi crud. De cealaltă parte se topeau colinele în pâcle viorii, în răsfirarea aburilor înălţaţi din ţărâna dospită de ploaie.

Privită de aci, închipuită de aci, viaţa celor de-acolo, părea simplă şi bună, ispititoare. O viaţă ca pentru asemenea zi de primăvară, cu aerul limpezit şi sonor, cu lumina vibrând de cleştar.

Alina ridică ochii plânşi.

Îi încruntă, ţintind neclintită, mincinoasa amăgire din vale

Ştia acum.

O muşcase viaţa de-acolo.

Ştia că ochii acelora privesc viclean şi lacom; că râsul lor e duşmănos şi crud; că poftele lor sunt neîndurate şi hâde; că toată viaţa lor e o întresfâşiere necurmată. Ştia că pentru dânşii nu există bucuria cerului înalt, a râului răsfirat pe prunduri, a livezilor cu zumzet de albine, a florilor şi a rândunicilor din cuiburile lipite sub streşini. Nu le văd acestea. Nu le ştiu acestea. Merg cu ochii în pământ, cum sunt osândite să calce numai dobitoacele; cum calcă numai dobitoacele, poate ele ruşinate de poftele lor animale, de priceperea lor mărginită, de viaţa lor goală şi fără mister. Iar fiindcă aşa e traiul celor de-

acolo, ei nu mai îngăduie altora, altceva. Strâng rândurile instinctiv, se a- liază instinctiv, să extermine din mijlocul lor, viaţa care nu se supune la orânduiala lor. S'o extermine, s'o strivească sub tălpi, s'o ucidă. Acei de acolo şi acei de ori-unde, din orice ungher de ţară, de pretutindeni unde culcuşurile omeneşti sunt prefăcute în cuiburi de vipere, unde blestemul vrăjitoarei a umplut lumea de vipere, iar nimeni n'a mai găsit de-atunci cuvântul magic să deslege vraja cea rea, descân-tecul de eliberare.

Alina Gabor ameninţă lumea măruntă de jos, cu pumnul ei mic, de aci, din lumea morţilor unde venise şi ea, ca o altfel de moartă. Ameninţă, cu mânia romantică şi răzbunătoare a vârstei, când încă adolescenţa mai crede că este ceva de răzbunat, că mai merită ceva o răzbunare.

Apoi scoase foaia de hârtie, creionul tocit de şcolărită şi folosin- du-se de crucea Elenei Gabor, în loc de pupitru, scrise larg, apăsat, cu alt scris decât al ei cel dintotdeauna, impersonal şi fără vlagă:

„Astăzi, optsprezece Aprilie, jur pe mormântul mamei mele, că voi plăti eu, tot ce a suferit ea.

„Că voi plăti tot ce-am suferit eu.

„Că voi plăti tot ce-au suferit altele.

„Jur, că nu voi şovăi niciodată. Că nu voi cruţa pe nimeni. Nu voi erta pe nimeni.

„Jur că din această zi am să fiu VAMP.

„Aşa să-mi ajute, nu Dumnezeu, care m'a părăsit; ci aşa să-mi a- jute Demonul, care mă vede şi mă ştie".

GABOR ALINA

Din obiceiu, începu să complecteze: „elevă cl. VII-a, liceul Elena Doamna". Îşi aminti, şi şterse cuvintele. Împături foaia de hârtie, o răsuci sul, o închise în tubul de sticlă şi o îngropă în ţărâna moale.

Îşi rezemă o clipă fruntea de lemnul tare al crucii, cu ochii închişi, cu umerii încovoiaţi, cerând putere şi încordare duhurilor negre din- lăuntrul pământului. Se scutură străbătută de un fior; poate umezeala văzduhului, poate ameţeala perfidă a primăverii, poate veninul atâtor muşcături de viaţă dintr'o singură zi.

Porni spre lumea viilor, în vale, fără să privească îndărăt la lumea pacificată a morţilor.

Gângănii roşii şi negre, minuscule; blânde gângănii pe care oamenii le-au numit „Vacile Domnului”, se soreau nemişcate la soare, în nisipul potecilor. Întotdeauna Alina Gabor, ferea paşii să nu le atingă. De când era copilă, învăţase dela Elena Gabor, că uciderea unor asemenea gâze înseamnă mare păcat. Acum le strivi sub picior, freca apăsat talpa să nu scape nici una şi trecu mai departe.

În oraş, se opri la un magazin unde nu intrase niciodată, unde până atunci nici nu privise în vitrină. Ieşi, strângând în pumn, în buzunarul pardesiului, un pacheţel minuscul învelit în hârtie de mătase.

Ocoli pe drumul cel mai lung, prin fata sălii de cinematograf. Afişe mari, colorate, anunţau apropiata sosire a filmului „Carnea şi Diavolul” cu Greta Garbo şi John Gilbert. Nu tresări, când din capătul străzii apăru „Papalugo proboscidiensis”, purtând un volum uriaş subsuoară. Dimpotrivă, se apropie de fotografiile prinse în ţinte, şi începu să le studieze pe rând, simţind în spate cu o satisfactie rea privirea scandalizată a profesoarei. Nu întoarse capul cu desgust, nici când îi răsări înainte sublocotenentul de cavalerie, cu lacul cismelor oglindă şi cu ochii tot atât de scăpărători sub cozorocul chipiului. Dimpotrivă, de două ori încetini mersul şi se uită îndărăt, peste umăr. Tot aşa, lungi pasul lânced şi traversă pe celălalt trotuoar, să treacă pe lângă Titi. Titişor, vărul Mariettei Dobrescu. Nu era singur. Strângea la brat, o femee cu buzele din caleafară de roşu, cu părul din caleafară de oxigenat, cu toaleta din caleafară de stridentă, cu râsul din caleafară de chicotit.

Alina privi oblic numai o clipă. Destul, ca Titi, Titişor, să se simtă pălind, să-şi desprindă braţul şi să-i pară deodată, femeia dealături de-o respingătoare vulgaritate, cu buzele ei prea roşii, cu părul ei prea galben-roşcat, cu toaleta ei prea strigătoare, cu râsul ei prea trivial. Femeia încercă să-l remorcheze din nou de brat, cu râsul retezat brusc, presimţind o nelămurită primejdie. Titi se scutură ca de-o atingere reptiliană.

Alina trecu surâzând.

În faţa casei, liceanul patrula eroic. O credea înlăuntru. Când îi auzi mersul la spate, se răsuci cu tot sângele inimei svâcnind în obra-zul tumefiat de coşurile violete sub pudra rozã. Se feri în

lături reze- mându-se cu spatele de grilaj, lăsându-i locul liber, salutând stângaciu.

— Prostuţule! şopti abia auzit Alina Gabor.

Liceanul se rezemă de astădată de grilaj, cu totdinadinsul, să nu-i lunece pământul de sub picioare

Ce adorabil rostise cuvântul! Ce divin!

— Prostuţule!

Era în acelaş timp o mustrare blândă, o ironie duioasă care alinta, o compătimire, o încurajare — un răspuns însfârşit.

— Prostuţule!

A sperat el vreodată, o răsfăţare mal dulce de cuvânt?

— Prostuţule!

„Mi-a spus: — Prostuţule! Nu, prostule!”

I se dilatase pieptul. Se lărgise Universul. Viaţa, primăvara, cei optsprezece ani ai lui, deslănţuiau triluri argintii. Toate coşurile obrazului dispăruseră. Extazul îl transfigurase.

Întindea mâinile în urmă-i, ca John Gilbert, ca Nils Asther, Conrad Nagel, Ramon Novarro.

Dar Alina trântise portiţa gradinei, trântise uşa, se încuiase în cameră. Şi fredona. Cânta în încăperea unde nu răsunase de şase ani nici o veselie întreagă, nici o bucurie, nici un cântec, nici un glas de viaţă plină.

Nu-şi desbrăcă pardesiul. N’avea răbdare. Svârlise numai bereta într’un fund de divan Aşează oglinda în faţa luminei. Desfăcu hârtia de mătase. Scoase un cleştişor nichelat. Şi fredonând începu să-şi smulgă unul câte unul, firele de păr, ca să-şi înalţe arcul sprincenelor spre frunte, ca sprincenele Gretei Garbo. La fiecare fir smuls, înţepătura scurtă îi podidea lacrimi în ochi. Durerea însă n’o simţea; ea fredona.

Deodată, în oglindă, chipul Gretei Garbo se învălui în ceaţă. Se topi. O acoperi întuneric opac. Nu mai fu decât un lac negru, de smoală.

Şi Alina Gabor căzu pe spate, scufundandu-se într’o beznă fără sfârşit; o cădere lină şi dulce, fără sfârşit.

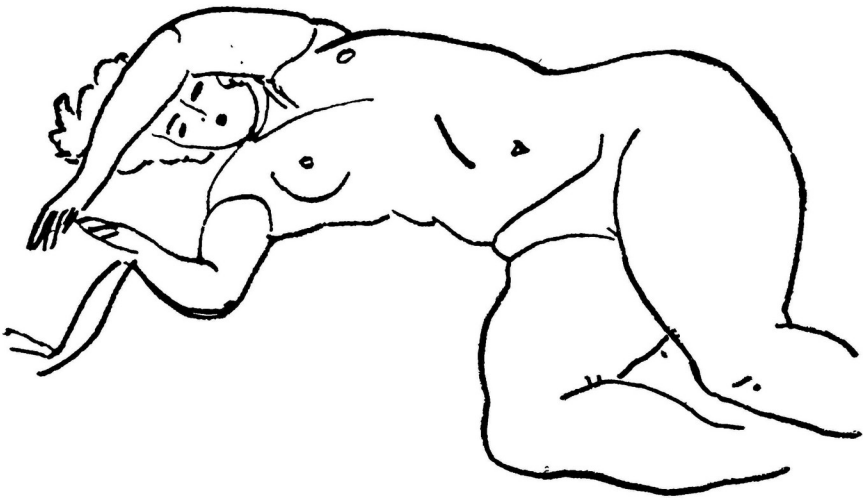

CAPITOLUL VI

Undei cei buni, nu sunt mai buni decât cei răi

— Doctore, sunt un mare netrebnic. O canalie bătrână!

— Asta e şi părerea mea...

— Cum?

Săndel Negoianu, îşi şterse chelia brobonată de sudoare. Apoi împături batista cu o meticulozitate exagerată, potrivindu-i colţurile şi tipărind-o ca să câştige timp şi să nu înfrunte privirea. O puse în buzunarul dela piept. Aşteptă.

— Asta e şi părerea mea! repetă doctorul.

Omul chel se ridică de pe scaun. Merse la fereastră. Bătu toba cu buricul degetelor în geam. Confirmarea atât de promptă

şi de sigură, îi păru prea aspră şi nemeritată. Cu o sinceră scârbă de el, se soco- tise într'adevăr un mare netrebnic şi o bătrână canalie. Nu-i plăcea însă s'o audă şi din gura altuia.

E ceiace se întâmplă întotdeauna. Eşti neîndurat cu tine însuţi, în speranţa nemărturisită că se vor grăbi alţii să-ţi acorde circumstanţe atenuante, ca să te acăţi de ele şi să-ţi adormi conştiinţa.

Doctorul îi măsura dela spate, ceafa revărsată peste guler, chelia trandafirie, toată făptura scundă, grăsună şi gelatinoasă. Sandu Negoianu nu putu suporta tăcerea. Reveni, cu privirea miloagă, de câine bătut:

— Dar întelege-mă, doctore! A fost un moment de iresponsabilitate. De eclipsă... Eşti medic, ce naiba! Poţi pricepe aceasta...

— A pricepe e una. A scuza e alta.

— Lasă-mă să-ţi povestesc, să-ţi explic... Atunci ai să vezi, că a înţelege, înseamnă şi a scuza. Ai răbdare?

— Poftim.

— O iau puţin mai de departe. Căci este un lanţ de circumstanţe. O iau de astănoapte. Am stat până la patru, cu Ionaşcu, cu Tăchiţă Stătescu, cu Gică, cu Tavi, maiorul, La Central. Am început-o cu vin, Toţi spuneau: o sticlă, două cel mult. S'au făcut cinci sticle, şapte, opt. Am schimbat-o cu şampanie. Am sfârşit-o cu lichior. Trebuie să-ţi spun, că a adus grecul un transport de lichioruri tot unul şi unul.

— Treci!

Săndel Negoianu era gata să înceapă elogios enumerarea lichiorurilor, tot unul şi unul... Readus la realitate, îşi aminti că nu e momentul.

— Trec... Am ajuns acasă la patru jumătate. Am urcat scările, ca un hoţ, descălţat de ghete. Tu nu ştii, doctore, ce înseamnă aceasta, să te aştepte acasă la orice oră din zi şi noapte, o Barbara Ubric, o Ghenoveva de Brabant...

— Treci.

— Bine, trec şi peste asta. Dar trebue să ştii că asta face parte din circumstanţele mele atenuante. Doctore, în condiţiile în care durează căsnicia mea cu Cleopatra, eu sunt în permanenţă un refulat.

În alte împrejurări, doctorul ar fi izbucnit în hohot de râs. Gravitatea ceasului nu-i îngăduia. Îşi făcu de lucru, ştergând

ochelarii şi aşezându-i pe nas, să privească mai atent omul chel şi refulat.

Sandu Negoianu continuă:

— M'am culcat aşa dar. Am adormit tun. Eu dorm tun! Asta-i norocul şi sănătatea mea... Cum pun capul jos, am şi început a sforăi... Mă trezesc într'un sgomot infernal. Tunete, trăsnete, uşi trântite, geamuri sparte... Atunci am priceput eu dece visam că sunt Caius Pom- poniu Fucino din Pompeiu şi că a erupt Vezuviul...

— Treci.

— Aşa nu se mal poate vorbi! se svârcoli pe scaun, Săndel Negoianu. Treci! Treci! Treci!... Dragă doctore, fiecare amănunt are importanta lui. Ori mă asculţi, ori nu mă asculţi?

— Continuă...

— Mă desmeticesc bine. Mă lămuresc de unde venea tot scandalul. Tu ştii ce furtună a fost pe la douăsprezece. Prăpăd, nu alta! Mi-am dat seama ce-a fost, când am văzut cum a devastat grădina, a spart ferestre, a răsturnat oalele cu flori. Eu dormeam în pace şi onor, vi- sând că sunt Caius Pomponius Fucino şi că a erupt Vezuviul...

Mâna doctorului făcu un semn mut: Treci! Săndel Negoianu re- veni la subiect:

— Deschid încetişor uşa... După infernul din casă, nu prea mă încânta perspectiva să dau ochii cu inamicul, recte Cleopatra. Dar n'a- veam chibrit. Şi asta e slăbiciunea mea. Cum deschid ochii, să aprind ţigara... Ştiam o cutie de chibrituri, în chibritelniţa de pe masa din hol. O chibritelniţă care nu şi-a schimbat locul cu un milimetru de zece ani. La mine în casă, nu mai e nevoie să-ţi spun, doctore, că... (Gestul doctorului: Treci! îl opri dela o nouă incursiune în domeniul doleanţelor conjugale. Îşi tamponă cu batista chelia asudată şi oftă din greu, fiindcă ajunsese la partea cea mai anevoioasă a istorisirei). Însfârşit!... Intru în hol să caut chibrituri. Ce-mi văd ochii, pe scaun? O fetiţă. Adică nu, fetiţă. O fată în toată firea. O fată delicioasă... Îngăimez, nu ştiu ce. Îmi cer scuze şi mă retrag. Mă retrag, ca să-mi îmbrac halatul şi să revin.

— Ca să revii, dece? întrebă doctorul cu asprime.

— De ce? Dece? Parcă eu pot să ştiu dece? Ceasul rău... Fatalitatea. Ca s'o scurtez, destul să spun că am revenit. Mă uit mai bine la fata de pe scaun... Greta Garbo leită. Auzisem

încoace şi încolo despre aşa ceva, dar nu mi-am închipuit o asemănare atât de extraordi-nară. Mă apropii să i-o spun. Ea face un gest de retragere fricoasă. Aici, să-mi dai voie să fac o parantează...

— Poftim!

— Dofctore, gestul acesta de frică, a fost decisiv. Cu o jumătate de secundă înainte, eram stăpân pe toate minţile. După o jumătate de secundă mi-am pierdut raţiunea. Gestul acela a declanşat bruta din mine...

— Vasăzică, fata era de vină! trase concluzia cu o amară ironie, doctorul,

— De ce nu!.. Poate... Desigur! se acăţă Săndel Negoianu de această circumstanţă atenuantă mai fragilă ca un paiu. Dacă nu făcea mişcarea aceia de frică, nu-mi sugera ideia nebună să mă apropii şi să-i ridic bărbia... Mă duceam direct la chibritelniţa de pe masă, aprin- deam ţigarea, îmi căutam de treburile mele... Aici să-mi permiţi să deschid a doua parantează...

— S'o aud şi pe asta...

— Ştii ce e aceia Sex-appeal?

— Cu aproximaţie...

— Ei bine, află dela mine că nu e poveste, o născocire... E o realitate, doctore! O realitate teribilă.

— Treci!

— Trec. dar aceasta e încă o circumstanţă în favoarea mea. Doctore, copila în chestie, e un caz tipic de sex-appeal. Asemenea fiinţe constituiesc o adevărată primejdie socială. Un atentat la liberul nostru arbitru.

— Exact-exact! Pricep din ce în ce mai bine. Fata e de vină. Până la sfârşit, toată vina are să se întoarcă asupra ei...

— Nu pretind asta... Doctore, am venit să-ţi cer un ajutor, nu să-ţi baţi joc de mine. M'a bătut Dumnezeu destul...

— Câte răspunderi poartă Dumnezeu, nu e mare lucru să-i mai arunci una în sarcină! În orice caz, trece-o asupra lui Dumnezeu şi cruţ-o pe biata copilă...

Săndel Negoianu nu-şi mai împături batista după ce-o plimbă pe chelie şi pe obraz. O întinse pe genunchi, să se svânteze. Vorbi pocăit:

— Recunosc. Ai tot dreptul să mă tratezi cum mă tratezi, doctore! Cum vezi, nici acum nu mi-am revenit în fire... Şi cu

toate acestea, tot trebuie să mai deschid o parantează. Ultima. Îti promit, ultima.

— Haide. Dă-i drumul.

— Ştii câţi ani am?

— Cincizeci şi patru, şi cinci...

— Şi opt!... zi: şi opt! La vârstea mea doctore, cunoşti prea bine că... însfârşit... cum să-ţi spun?... cunoşti că numai toxicele... după o noapte de alcoolizare, după ce-ai visat Vezuviul... căldura patului, toxina din tine... mă'ntelegi...

— Treci!

— Îmi pare bine că m'ai înţeles! răsuflă uşurat Săndel Negoianu. Dacă eram după un duş rece, cum intenţionam să intru la refacere după ce-aveam să-mi sfârşesc ţigarea, toată istoria n'ar fi avut loc... Unde-am rămas? A, da! O apuc de bărbie, îi ridic ochii. Fata re- zistă. Vrea să fugă. O prind. O prind şi o sărut. Ea se sbate, eu mor- măi nu ştiu ce. În momentul acela se deschide uşa şi apare Cleopatra... Dragă doctore, erupţia Vezuviului e un fleac! Ţi-o spun eu! Erupţia Vezuviului a fost un fleac! Cel puţin a erupt, i-a îngropat pe toţi, au murit toţi, s'a terminat cu dânşii. Pe când apariţia Cleopatrei!... A fost cel mai teribil moment din viaţa mea, doctore! Şi e mai teribil, că n'am murit nimeni; trăim toţi...

Săndel Negoianu gemu şi ridicând cu unghiile de mijloc batista
de pe genunchi, o vântură să se răcorească şi o trecu din nou pe chelie şi pe obraz.

— Trăim toţi, doctore. Iar eu trebue să dau ochi cu dânsa, şi până atunci să aplanăm un scandal.

— Să aplanăm? Să aplanezi! poate vrei să spui, apăsă doctorul.

— Nu să aplanez. Să aplanăm. Căci de aceia am venit la tine, să-ţi cer ajutor. Fiindcă n'am terminat... Dacă lucrurile ar fi rămas între noi trei; Cleopatra, copila în chestie şi eu, s'ar fi găsit poate o deslegare. Din nefericire, povestea a devenit publică. În patru ceasuri a făcut înconjurul târgului. Urlă tot oraşul. Şi asta numai din pricina Cleopatrei!

— Aşa dar îşi are şi doamna Negoianu partea sa de vină? insi- nuă cu o maliţioasă curiozitate, doctorul. Era de aşteptat!

— Evident, că are! Cine a pus o să coboare scările, să apară în curte, cu degetul întins ca zeiţa răzbunării, strigând „creatură”? Creatură, creatură! Au auzit toate elevele din curte.

Au născocit tot felul de basme. Ce-are să fie mâine? Poimâine? Deaceia am venit să-ţi cer o părere...

— Părerea mea o cunoşti. Ţi-am spus’o dela început...

— Care? Nu-mi amintesc...

— Când ai recunoscut singur adineori că eşti un mare netrebnic. O canalie bătrână. Suntem de perfect acord.

Sandu Negoianu coborî ochii în pământ, copleşit de severitatea verdictului.

— Ai toată dreptatea... încuviinţă, renunţând la întreaga pledoarie şi la circumstanţele invocate până acum. Dacă ar fi vorba numai de mine, aş pleca, mi-aş lua lumea în cap pentru o bucată de vreme, să se potolească scandalul. Dar nu sunt numai eu la mijloc. E situaţia Cleopatrei, prestigiul şcolii. Imaginează-ţi doctore, o anchetă. Eu ră-mân cu oprobiul public. Eram să-ţi spun ce fac eu în oprobiul public. Fiindcă un fapt precis nu există. Vorbesc din punct de vedere strict juridic. Există o plângere? Nu! Există un delict? Nu! Am sărutat o fată. Foarte urât, abject, scandalos, pentru o canalie bătrână ca mine. Dar nu te condamnă nici un tribunal din ţara românească, fiindcă ai sărutat o fată. N’ai mâncat-o. N’ai deteriorat-o, ca să zic aşa. Faptul cum se prezintă, e din nefericire altfel. Fetişcana aceia e eleva Cleopatrei. Eu sunt soţul Cleopatrei. Cleopatra e directoarea liceului Elena Doamna... Chiar fără o anchetă, opinia publică nu iartă. Cum are să mai scoată Cleopatra ochii în lume? În cancelarie? Cu elevele, cum are să mai dea ochii? Am lăsat-o acasă, legată la cap cu cartofi. Are să facă o istorie. Deabia am oprit-o să nu-şi dea dimisia telegrafic. Am oprit-o, numai cu argumentul că dimisia n’ar izbuti decât să confirme infamiile care au şi început să circule. Toată viaţa ei, nu poate, doc- tore, nu trebuie să fie distrusă aşa... O ştii. E numai jumătate de an, decând s’a restabilit... Aceasta are s’o dea gata. Nu mă poţi lăsa. Nu ne poţi lăsa...

— Te ascult de aproape o oră, şi îmi este imposibil să înţeleg ce vrei dela mine. Cu ce te pot ajuta?...

— Nu pe mine, doctore. Nu vin să mă ajuţi pe mine. Din partea mea, ti-am spus, recunosc: sunt un netrebnic, o canalie.

Nu merit nici o milă. Dispreţul; poftim! Dar e vorba să salvezi, celelalte. Pe Cleopatra. Prestigiul şcoalei.

— Pricep din ce în ce mai puţin.

— Are să-ţi spună coana Aglăiţa. Madam Costăchescu. Pe dânsa nu poţi s'o bănueşti de complicitate cu mine. Am fost mai întâi la dânsa. I-am spus totul de-a fira'n păr. Am poftit'o aci. Mă mir că n'a sosit încă.

Sandu Negoianu scoase ceasul din buzunar. Se plimbă agitat până la fereastră, cu el în mână, ca un director de lupte, aşeptând înfrigurat începutul matchului.

Privea când la ceas, când afară pe geam. Monologa, uitând prezenţa doctorului:

— Nu-mi pot închipui să mă părăsească în situaţia asta! În acest caz, în cine să mai ai încredere?... Nu poate s'o lese pe Cleopatra în gura fiarelor! Pe Cleopatra şi prestigiul şcolii... Ar însemna... Ar însemna...

Doctorul, îi urmărea plimbarea dintr'un capăt în altul al cabine-tului, cu oarecare uimire. Şi era într'adevăr uimitoare, uşurinţa cu care Sandu Negoianu se scosese singur din cauză după ce se condamnase platonic, iar acum arăta îngrijorare numai pentru situaţia doamnei Cleopatra Negoianu şi pentru prestigiul liceului „Elena Doamna".

— Vine! exclamă triumfător Sandu Negoianu, băgându-şi ceasornicul în buzunar şi îndreptându-se spre uşă. Ştiam eu că n'are să ne lese aşa!

Ultimele cuvinte fuseseră adresate doctorului, ca şi cum el ar fi pus la îndoială intenţiile doamnei Aglăiţa Costăchescu. Ba acel „n'are să NE lese aşa" — îl solidariza complect şi pe dânsul, din senin, cu isprăvile lui Sandu Negoianu, cu soarta Cleopatrei Negoianu şi cu prestigiul liceului „Elena Doamna".

Tanti Aglăiţa intră pieziş, ca să-şi facă loc prin canatul îngust
al uşii. Întinse mâna doctorului. Ochi scaunul cel mai încăpător. Îşi depuse în poale geanta enormă şi celebră în tot oraşul. Gâfâi apă- sându-şi sânul abondent, să-şi restabilească respiraţia. Apoi, intră în miezul chestiunei fără nici un preambul:

— După cum văd că ti uiţi la dânsul, doctore, întăleg că ti-o pus în curent cu tătâ isprava. Ei, acu pi undi scoatim cămeşa?

Doctorul se gândi că într'adevăr, pentru coana Aglăiţa Costăchescu, scoaterea cămăşii trebuie să însemne o operaţie foarte difi- cilă. Îndepărtă imaginea frivolă. Strânse din umeri:

— Nu ştiu madam Costăchescu, ce amestec pot să am eu în asemenea poveste...

— Stai domol-stai domol! îl opri tanti Aglăiţa. Mai întâi nu mă lua cu „madam Costăchescu". O viaţă întreagă mi-ai spus coană A- glăită... Ti poftesc să-mi rămâi tot la coana Aglăiţa! Tactica asta o cunosc, că nu-s di az, di ieri. Puniţi distanţa cu „madam" şi cu „mâ rog dumneavoastră" şi cu „onoratâ doamnă", numa când îi vorba sâ ni refuzaţi ceva. Cu mini nu mergi, doctore! Aşteaptă o lecuţă şi ai sâ ti convingi.

Spunând, deschise larg gura sacului de piele şi scotoci să des-copere ceva înlăuntru. Poate un argument decisiv.

Nu căuta decât tabacherea. Se pregăti să răsucească o ţigară, din tutun care nu părea să fie de calitatea întâi.

Sandu Negoianu se repezi să-i ofere pachetul lui de ţigarete Specialitate. Tanti Aglăiţa îl lipi pe scaun cu privirea:

— Dumneata să stai liniştit!

Omul chel se împuţină, trase burta în speranţa să devină invizibil şi stătu liniştit.

După ce aprinse şi slobozi pe nări un fum gros de locomotivă Aglăiţa Costăchescu se întoarse spre doctor să preîntâmpine o do- jană pe care i-o ghicea pe buze:

— Nu ti uita aşa că am luat iar naravu duhănitului. Di cinci ani, nu ţi-am calcat porunca. Azi după amiază am pus întâia oară ţigara în gură. Asta numa din pricina dumnealui...

„Dumnealui" se condensă pe scaun, redus la ultima expresie. Tanti Aglăiţa, urmă:

— Din pricina dumnealui, cum ţi-o spun. Când i-am auzit di ispravă, sâ-mi ies din minţi nu alta. Nu pentru ce-ar merita să tragă, el!... Pentru biata Cleopatra, pentru şcoală, pentru sarmana fată... M'am învârtit încoace şi încolo, că nu-mi găseam astâmpăr locului, până ci-am pus în plisc ţâgara. Am luat di la bucătăreasă. Asta-i ta- bacherea bucătăresei. Şi am fumat o ţâgară, şi am fumat două, şi am fumat trii — şi după aceia m'am potolit. Am început a mă lumina la minte...

Sandu Negoianu înaintase spre marginea scaunului, lungise gâtul, gata să întrebe, nerăbdător să primească lumina tanti Aglăiţei.

Aglăiţa Costăchescu, deschise brusc gura sacului de piele, pri- vind în acelaş timp încruntată la omul chel care uitase recomandaţia să stea liniştit. Sandu Negoianu se retrase cu încetul, micşorându-se, împuţinându-se, retractându-se, condensându-se; poate înfricoşat la ideia că tanti Aglăiţa îl va înşfăca de gât să-l arunce în fundul tur- bincei. Nu svârli decât tabacherea, dela înălţime, în fund, unde se ciocni sonor cu alte obiecte de metal, chei, cutii şi capace. Apoi închise gura sacului cu un clănţănit de sipet, îl aşează pe genunchi desmierdându-l cu mâna matern, şi se răsuci cu scaun cu tot, spre doctor:

— Aştept doctore, să mă întrebi cam ce m'o luminat mintea me di fimee...

— Coană Aglăiţa, sunt gata s'ascult.

— Aşa mai vii di-acasă. Pentru mini îi lucru limpede. Fata n'are nici o vină. Cleopatra nici o vină. Şcoala nici o vină. Vina o are numai dumnealui, care după ci că-i o rablă bătrână, după ci că trăeşte, pot spuni, numai pi spinarea bietii Cleopatra, că din avocătura lui o ştim cu toţii câti parali face; apoi se mai apucă şi di istorii, di ni-o bagat pi tăţi, cu şcoală cu tăt, în gura târgului. Aista-i faptu. Să-l mai judecăm? Judece-l Domnul! În locul Cleopatrii să fiu, l-aş trimite să moară spânzurat în altă parte... Deocamdată, faptu rămâne. Şi faptu să'ntoarce asupra noastră. Pentru al di jupân Sănducu Negoianu — ci-am avut şî ci-am pierdut? Puni căciula pi-o urechi, şî cum n'are să moară di subţîime di obraz, n'are să moară nici di ci-o spune şî ci-o crede lumea. Ci s'alege însă di noi? Di fetiţă; că nu-i vinovată cu nimica? Di Cleopatra; că nu-i vinovată cu nimica? Di noi, tătă şcoala, cu profisoare şi eleve; că nu sântem vinovate cu nimica?...

— Bine, coană Aglăiţă, eu tot nu ghicesc unde vrei s'ajungi. Suntem de aceiaşi părere. Există un singur vinovat. Întrucât fapta se răsfrânge şi asupra celor care n'au nici o vină? Nu numai că n'au nici o vină, dar sunt şi victime, numai victime...

Tanti Aglăiţa micşoră ochii. Privirea îi deveni deodată foarte fină, în contrast cu făptura ei enormă şi vocabularul care nu se deosibea prea mult, de al bucătăresei de unde împrumutase tabacherea cu tu- tun calitatea a treia.

— Doctore, îti spun drept, că mă faci să-mi pierd iluziile dispre diştăptăciunea barbaţilor.

— Mulţumesc, coană Aglăiţa.

— Nici on mulţămesc! Aşa am gândit şi eu la început. Numai câ eu aveam o scuză. Gândeam cu mintea me proastă, di fimee. Pi urmă, ţâgara mi-a dat o judecată mai bărbătească.

— Concluzia: să mă apuc neapărat de fumat?

— Lasă glumile, doctore, că nu-i vreme di glumit. Cele ce-ti spun eu, ai sâ vezi câ au on rost... Să mă întorc la chestie. Îti aduci aminte di Costică Bărbăceanu?

— Parcă... Cel cu...

— Tocmai. „Cel cu”... Aicea vroiam să ti-aduc. Ai spus îndată: „cel cu”... Vasăzică, şi dumneata cunoşti povestea? Să ţi-o mai împrospătez eu în câteva cuvinte. Acest Costică Bărbăceanu, slujbaş mărunt pi la Primărie, pleacă într’o zi după nişte daraveli la Bucu- reşti. Om di ispravă. Cinstit, să-i leşi on milion pi mânâ, pi ninuma- rate. Acolo, la Bucureşti, într’on tramvai, on pungaş dă să-i fure ceasul. Nu numai că dă, dară şi apucă să-l fure. Prinde omu di veste. Să repede sâ-l apuce pe hot. Hoţu svârle ceasul afară, pi geam. Să în- cepe o încăirare. Se amestică şi alti călători din tramvai în vălmă- şală, hotu strigă el: „Puneţi mâna pe hot!” Şi până una alta, să face nevăzut. Acuma, lumea să împărţise în două tabere. Unii ziceau ca lui Costică Bărbăceanu i-o furat un pungaş ceasul. Alţii spuneau că el o furat ceasul unuia. Înţălegi: „I s’o furat on ceas? O furat on ceas?”. Să’ntâmplase cu el on lucru necurat! O chestie!... La co- misie, toată istoria s’o lămurit. Dară bietu Costică Băibăceanu o pur- tat ponosu tătâ viaţa... Când s’o întors înapoi — povestea ajunsese înainte în gazete — o prins să explice unuia şi altuia, cum s’o întâmplat. O povestea, di începuse lumea să se sature. Cum îl ştiau om cinstit, nimeni nu se mai îndoia cine fusele vinovatul. Dar di la o vreme atâta stăruinţă să lămurească on lucru limpede ca lumina zîlii, o dat di gândit unora: „Dacă într’adivăr Costică Bărbăceanu?... Mai ştii ci s’ascunde în om?...” Şi-au pornit, unii mai în glumă, alţii mai în sărios, să-l întrebe cum dădeau ochii: „Ei, Costică, ia spune- ce- o fost cu ceasul din tramvai?..” Azi aşa, mâine aşa... Când ai vinit dumneata în târgu ista, doctore, mulţi din cei mai tineri nu ştiau bine — i s’o furat lui Costică Bărbăceanu on ceas, ori o furat el on ceas? în orice caz, fusese cu el o istorie necurată cu on ceas... Chiar dumneata, ai observat ci răpide ai întrebat? „Care? Cel cu...” Acuma, nădăjduesc că ai înţăles unde vreu eu

să bat. Dacă să'ntinde povestea, într'o lună, n'are să mai ştie nimeni care şi cu ce-o fost vinovat. Dumnealui? Domnu Sănducu Negoianu? Aş vre să se oprească numa aici. L'aş lua eu di ceafă, să-l duc în mijlocul târgului şi să-l predau lumii: Poftiţi! Aista-i! Faceţi borş cu dânsul!... Jupoitî-i pielea. Datri foc, cum dau foc americanii negrilor, când îi prind în situaţia dumnealui... Din nenorocire, lumea alta aşteaptă. Într'o lună, n'are să fie numai el vinovatul. Are să fie mai întâi biata copilă. Alina Gabor. Au şi înce- put să o scoată vinovată. Are să fie Cleopatra. Au să fie cutare dintre profisoare. Cutare dintre eleve. Tătâ şcoala... Un scandal cum nu s'o mai pomenit. Îl văd, cum ti văd... Eşti di aceiaşi părere?

— Poate...

— Nu poate. Sigur! Îmi cunosc târgul. Îmi cunosc oamenii. Şî numai di aceia, mă vezi pi mine, alături di-un tacâm ca jupânul Sănducu, să ti prind la strâmtoare şî să ti sâlesc să ni vii într'ajutor.

— Din ce în ce mai ciudat! declară doctorul, ridicându-se şi răsucind butonul electricei să facă lumină, fiindcă întunericul înserării înaintase din unghere.

— Din ce în ce mai ciudat! repetă, luându-şi locul şi adresându-se numai tanti Aglăitei. Sunt aproape două ceasuri, de când ascult toate acestea şi tot n'am ajuns să ştiu ce rol pot juca eu în această mizerie.

— Am să-ţi explic şî asta, doctore. Răspunde-mi mai înainte, la cele ce te'ntreb eu. Eşti di acord că Alina Gabor trebuieşte cruţată?

— Nici vorbă...

— Perfect. Eşti di acord că tot aşa trebuieşte cruţată Cleopatra?

— Mnda!...

— Nu aşa, cu jumătate di gură... Răspunde răspicat. Gândeşte-te la viaţa ei. Tătâ viaţa, o fost pentru târgu ista on model di cinste, di dreptate, di ci vrei, mă rog... Merită să ajungă în gura lumii?

— Nu.

— Aşa ti vreu, doctore! Deci merită şi dânsa să fie cruţată... Să trecem mai departe... Şcoala, profisoarele dela „Elena Doamna", elevele dela „Elena Doamna", merită toate ocara şi batjocora care le-aşteaptă?... Adă-ţi aminte, doctore, povestea

lui Costică Bărbăceanu... „Cel cu”... „I s’o furat on ceas? O furat on ceas?...” Asta ni-aşteaptă şi pi noi... Meritǎm? O şcoală despre care n’o avut nimeni di spus dicât cuvinte di laudă. Nimini. Nici părinţi, nici eleve, nici inspectori... O şcoală undi-am îngrijit di învăţătura şi di soarta elevelor, ca di a copilelor noastre... Meritǎm?

— Nu zic...

— Lasă-mă doctore, te rog, cu răspunsurile în doi peri... Ti cu- nosc di triizăci di ani, di când ai vinit aici. Uită-te în ochii mii, şi răspunde-mi ca la o prietenă veche: da? Sau nu? Merit eu, meri- tăm noi asta?

— Nu! cedă biruit doctorul, cu un început de surâs.

— Asta vroiam să ştiu. Acuma fii cavaler ca atunci când ti-am cunoscut, cu vre’o triizăci di ani în urmă, oferă-mi on chibrit şi să videm împreună ci-avem di făcut.

Doctorul oferi flacăra chibritului. Reveni la scaunul lui şi aşteptă, cu degetele mâinilor înverigate pe genunchi.

Sandu Negoianu se lemnificase complect. Părea că nici nu mai respiră. Se încorporase mobilelor din cabinet. Ceilalţi doi, îi ignorau demult prezenţa. Şi ciudat, precum este sufletul omenesc, din această pricină Sandu Negoianu se simţea adânc ofensat. Adică n’avea şi el drept la o părere? Nu merita să fie şi el consultat?

Aglăiţa Costăchescu slobozi un nor de fum pe dublul horn al nărilor şi se plecă spre doctor. Pe doctor îl lovi tusea. Tanti Aglăiţa alungă fumul cu mâna făcută lopată şi grăi cu un glas mai scăzut, confidential:

— Acuma am ajuns la partea undi intervine rolul dumitale. După cât ştiu doctore, eşti singurul om din târg care-ai intrat încă di acum şăsă ani în casa Alinei Gabor. O crescut, pot spune sub ochii dumi- tale. Ezact?

— Exact...

— Ai asupra ei influenţă. Sunt sigură că nu ţi-ar ieşi din cuvânt. Cum nu are pi nimini din familie, di cât pi zăludul di Stroe Bârlă- deanu, nu mă îndoesc că ti socoate ca pe-un fel di părinte, di moş, di bunic... Ai fost bun cu maica-sa. Ai fost bun cu dânsa... Nu trebuie să mi-o spui. Nici nu puteai să fii altfel. O ştie tăt târgu...

— Să trecem...

— Trecem, n’avé grijă. N’am vinit să-ţi fac complimente. Ai asupra ei influenţă. Ai tot interesul s’o aperi di scornelile lumii. Îi vrei binele. Ezact?

— Exact...

— Se întâmplă doctore, că binele pi care i-l vrei Alinei Gabor, coincide cu binele pe care vrând-nevrând, trebuieşte să ni-l faci şi nouă: Cleopatrei Negoianu, profesoarelor, elevelor, liceului Elena Doamna. Ti rog să mă urmăreşti cu atenţie, şi să nu mă întrerupi, până ce nu sfârşesc eu. O întâmplare ca aceia care circulă acuma în târg, pi socoteala Alinei Gabor, nu poate dicât să-i strice... Adă-ţi aminte povestea cu ceasul lui Costică Bărbăceanu. O fost vinovată? n’o fost vinovată? — lumea nu vre să ştie. Vorbeşte, că di asta are gură. Şi vorbeşte urât. Pun o situaţie mai gravă. Pentru dânsa şi pentru tacâmu di domnu Sănducu Negoianu. Să presupun că ar fi mers mai diparte. Era capabil, câtu-i di netrebnic!... Crezi că păcatul l-ar fi ispăşit numai el?... Judecata lumii e curioasă. O bestie care violează o fată e condamnată şi intră în puşcărie. Dară fata rămâne „desonorată, necinstită”... Ţi-o spune chiar cuvântul, care înfăţişează judecata oamenilor. Din fericire, nu-i cazul Alinei Gabor... Scena care a avut loc la şcoală, fata fugind pi scări, apariţia Cleopatrei cu degi- tul „Justiţiei urmărind crima”, strigătul acela „creatură, creatură!” — pe care l-a auzit tăti fetele; au tost distul ca să umple târgul... Nu-ţi mai spun ci vorbeşte. Ţi li’nchipuieşti şi ai să li-auzi. Orcâte-ar trece asupra lui jupân Sandu Negoianu, jumătate se’ntorc asupra Ali- nei Gabor... Ca s’o cruţi pi dânsa, şi indirect, pi Cleopatra, pi noi, tătâ şcoala, este destul să intervii dumneata. Să-i vorbeşti Alinei Gabor. Să-i vorbeşti în numele dumitale. Să-i vorbeşti şi în numele meu. Eu deocamdată nu mă pot duce să-i propun aşa ceva. Nu-mi îngăduie calitatea mea de profisoară. Mă fac că nu ştiu, n’am văzut, n’am auzit. Îi propui să lese să aranjăm noi chestiunea. Dumneata doctore, eu, celelalte profesoare — pi Cleopatra o scoatem din cauză. Şi aranjamentul nostru e foarte simplu. N’a fost nici vorbă di Sandu Negoianu. Nici nu era acasă... Alina Gabor s’o prezintat la directoare. Nervi, singurătate, criză di vârstă.. Din sănin, o răspuns directoarei o impertinenţă. Nu importă ce. Găsim noi. Şi pentru Cleopatra acelaş lucru. Nervi, abia întoarsă din Sanatoriu... O luat lucrul pre în grav. I s’o părut că în lipsa ei s’o dezorganizat disciplina

şcolii. De-aici, tătă exagerarea cu degetul Justiţiei şi cu strigătul pi scări... Dai on certificat medical fetii. Îi acordăm două-trei săptămâni di odihnă, să-şi caute di sănătate... Când asta are să pornea- scă dila dumneata, nimini n'are să mai cuteze a se îndoi. Dumneata pi dioparte; eu pi di alta. În trii zîle, îi reducem pi toţi la muţenie. Am salvat pi Alina Gabor, pi Cleopatra, pi noi, şcoala — îmi pari rău din tătă inima că profită di această amnistie şi jupânul Sănducu... Despre dânsul, însă răspund eu, că are s'o plătească cu vârf şi în- desat. Spune că ni-am înţăles, doctore şi bate palma.

Doctorul îşi vârî precaut, amândouă mâinile în buzunări. Spuse, ridicându-se de pe scaun:

— Dar, doamnă Costăchescu, ceia ce-mi propui dumneata, e monstruos, e imoral... Cum? O copilă singură pe lume... E adevărat cum ai spus, dumneata. A crescut sub ochii mei. Ştiu mai bine decât oricine- altul, cum au trăit femeile acestea singure şi părăsite în oraşul acesta... Cu un eroism şi cu o discreţie, care nu e pentru zilele noastre. Şi pe această copilă, tot pe dânsa s'o găsim vinovată? Fiindcă e singură! Fiindcă nu e nimeni s'o apere? Doamnă Costăchescu, nici dumneata, nici eu, nu putem săvârşi această monstruozitate. Nici doamna Cleopatra Negoianu, nu poate să accepte... Înţeleg, lumea cealaltă, e gata la orice târg, ca să se salveze pe ea. Dar noi, doamnă Costăchescu? Noi care ne credem ceva mai de ispravă decât ceilalţi?...

— Doctore, ti rog să aprinzi o tâgară, măcar că nu eşti fumător... Să aprinzi şi să judeci bărbăteşte. Cele ci li spui, li-am gândit şi mi li-am spus şi eu. Pi urmă, cum credeam câ ti-am convins, am jude- cat nu după sufletul meu, ci după judecata lumii. Perfect. Lăsăm lucrurile unde sunt şi aşteptăm. O spală cineva pe Alina Gabor de scornelile lumii? Nici eu, nici dumneata, nici o sută di ape... Viaţa, lumea e aşa făcută doctore, că de multe ori ca să aperi binele şi dreptatea, trebuie să faci apel la minciuă şi la făţărnicie. Dumneata o aperi pe Alina Gabor?... Să vedem cum are sâ-ti mulţumească ea, după o lună ori două... Crezi că eu n'am venit aici s'o apăr? Am venit să apăr şi să acopăr crezi, o rablă ca acest Sănducu Negoianu?... Doctore, să lăsăm să treacă o noapte, să te gândeşti mai bine. Nu la cinstea şi la dreptatea dumitale. La lume. La judecata lumii. La strâmbătatea lumii. Noi lucrăm cu

asta, nu cu abstracţii, doctore... Mi-ai vorbit până acum, ezact ca biata Cleopatra. Di la dânsa vin. Şi ea tot aşa. Nu, că nici nu vrea s'audă. Dimisie din directorat, dimisie din învăţământ. Să se ascundă undeva, în fundul pământului... „Ho! zic, că doar nu eşti copilă. Eşti femee în toată firea..." Şi i-am demonstrat ei, ceia ce-am încercat să-ţi demonstrez dumitale. Cu mai mult succes, fiindcă dânsa o plecat capul în pământ şi n'o mai spus nu, când am vestit-o că dela ea, vin la dumneata...

— Cu alte cuvinte, doamna Cleopatra Negoianu a acceptat?

— Da! cu alte cuvinte, doamna Cleopatra Negoianu o acceptat... Nu pentru ea. Ea îi deasupra oricăror socoteli mărunte. O acceptat, fiindcă la mijloc îi reputaţia Alinei Gabor, a noastră, a şcolii. S'o bi- ruit pi dânsa, ca să-şi apere ceiace-o săvârşit şi ceia în ce-o crezut o viaţă întreagă... Dumneata doctore, faci cum crezi. Lăs să lucreze în dumneata, judecata me di fimee până mâini dimineaţă. Am să trec şi ai să-mi spui ci-ai hotărât.

Aglăiţa Costăchescu, apucă geanta şi se ridică în picioarele groase, cât picioarele podului Carol I.

— Ce mai stai? Scoală! se adresă lui Sandu Negoianu, lemnificat pe scaun.

Sandu Negoianu se supuse, docil

Doctorul socoti că a sosit momentul, să spună ceiace tăcuse tot timpul.

— S'a gândit cineva, să treacă pe la Alina Gabor, acasă? Pe la adevărata, unica, nevinovata, victimă?

— Nu! recunoscu cu o uşoră remuşcare, tanti Aglăiţa. În orice caz, eu n'am fost. On moment mi-o venit ideia. Dar nu puteam s'o pun în aplicare... Atât mai trebuia. După scandal, să mă mai vadă lumea căutând-o acasă... Ar fi însemnat să lărgesc vadul născocirilor...

— Atunci, doamnă Costăchescu, pot să-ţi servesc eu o noutate... Fiindcă e vorba de „născociri"... Născocirea dumitalle cu presupusa boală, certificat, două-trei săptămâni de odihnă; născocirea aceasta e mult mai aproape de adevăr, decât ai crezut-o...

— E rândul meu să nu pricep, doctore...

— Şi totuşi e foarte simplu. Scandalos, monstruos de simplu... Când m'a găsit aci Sandu Negoianu, veneam de acolo. Nu mă duse- sem din proprie iniţiativă. Nici nu ştiam ce s'a

întâmplat la liceul dumneavoastră, model. Abia mă întorsesem din judeţ... M'am dus fiindcă m'a chemat servitoarea... Am găsit-o jos, căzută în nesimţire, în mijlocul casei.

— Nu să poate!

— Totuşi se poate. Fiindcă am văzut cu ochii mei, am ridicat-o cu mâinile mele... Am crezut ceva mai grav. Simplă congestie cerebrală... Nu pricepeam dece. Am priceput mai târziu, dela dumneavoastră, de unde comoţia. Atâtea emoţii, toată înverşunarea aceasta a tuturor, pe o vietate firavă ca dânsa — toată, toate, într'o singură zi...

— Trebuie numaidecât să mă duc acolo. Asta-i ceva care-mi depăşeşte închipuirea. Biata copilă! Biata copilă!

Aglăiţa Costăchescu pornise spre uşă, pregătindu-se să traver- seze deschizătura îngustă, pieziş.

— Nu e nevoie, madam Costăchescu, o opri doctorul. Nu e nevoie. Şi poate nici n'ar fi bine acum. Am să trec eu peste o jumătate de oră.

— Dar îi singură biata copilă, doctore! Cine stă cu dânsa? Cine, să-i deie on pahar di apă, s'o'nvăleascâ, să'ngrijească di dânsa, doctore?

— Am făcut eu toate cele necesare, coană Aglăiţa. Iar în afară de servitoare, s'a mai găsit cineva. S'a oferit cineva s'o vegheze. O profesoară, de-a dumneavoastră...

— Cine?... Netta Grigoriu, desigur. Ea se interesase încă di azi
dimineaţă. Chiar mă miram. Zîc: „Ce-o pălit-o?". Întâia oară bagă şi dânsa de samă că o elevă-i făptură omenească. Bravo ei! M'aşteptam...

— Dar nu e vorba de doamna Grigoriu. Alta. O profesoară înaltă care n'aduce nici pe departe, nici cu doamna Grigoriu, nici cu Venus... E vorba despre profesoara venită în locul domnişoarei Ţuţu Mustea.

Tanti Aglăiţa scăpă geanta din mână, electrocutată de stupefacţie.

— Papalugo proboscidiensis? rosti cu uimire, uitând să se aplece şi să-şi ridice sacul cu chei, cutii de tablă şi alte obiecte sonore.

— Aşa aud că i-ar fi spunând lumea! confirmă doctorul.

Pe urmă, galant, ridică el geanta şi o oferi doamnei Costăchescu.

Tanti Aglăiţa gesticulă cu geanta transformată în scut:

— Doamne apără şi păzeşte! Dar n'ai să mă faci să cred asta doctore, nici dacă mi-i pica cu ceară! Papalugo la căpătâiul Alinei? Atuncea s'o'ntors lumea pi dos. Atuncea nu te mai miri di nimica pi lume. Atuncea-i zîua minunilor, oameni buni!...

Doctorul, neiniţiat în tainele şi prigoanele ce alimentau cronica liceului „Elena Doamna", nu găsea nimic anormal în această lăudabilă, asistenţă, pe care atât de spontan o acordase o profesoară unei eleve, singură pe lume, nefericită şi bolnavă.

— Eu nu văd nici o minune! spuse. Iar dacă azi, e ziua minunilor, după cum îţi pare matale coană Aglăiţă, în orice caz, e ziua minunilor proaste... Cum poate s'o recunoască şi onorabilul Sandu Negoianu.

Aglăiţa Costăchescu nu luă însă seama la toate acestea. Urmărea alt gând. Rosti, numai ca pentru dânsa:

— Vasăzică, Alina Gabor...

Nu sfârşi. Dar nici doctorul, nici Sandu Negoianu, n'aveau nevoie să audă sfârşitul, ca să înţeleagă care-a fost gândul: „Vasăzică Alina Gabor, are într'adevăr nevoie de două-trei săptămâni de odihnă... E bolnavă. Şi tocmai după un atac de congestie cerebrală. Nici nu mai este nevoie de o născocire. Viaţa poartă de grijă, să rezolve ea, ceiace nu vor sau nu pot să deslege oamenii".

— Atunci, eu tot trec mâine pi la dumneata, doctore dragă! vesti tanti Aglăiţa, cu o vădită uşurare în glas.

— Pe la mine, fie. Dar mai bine, n'ar strica să treci pela Alina Gabor.

— Dispre asta, nici nu mai încapi vorbă!

Se întoarse din uşă, cu ochii din nou micşoraţi într'o privire fină, care contrasta cu greoaia sa făptură. Ridicând geanta cu amândouă mâinele, într'un zuruit de chei şi de cutii de tablă, o făcu scut piep- tului enorm:

— Ţî-am priceput gându, doctore, din ochi. Şî m'o lovit tocm'aici,
în inimă... Nu-nu! Nu ti apara... Ce-ai zis?... „Iaca şi fimeia asta pi care o ştiam di ispravă cum să dă după păr şî să face tovarăşă cu on Sandu Negoianu oarecare..." Ai gâcit, că nam privit ca o mare nino- rucire, boala sărmanei Alina Gabor. O căzut la timp. Şî m'am prins îndată să folosesc împrejurarea. Spune că n'ai gândit, că n'ai văzut, asta?...

— Aş minţi, dac’aş spune-o! rosti doctorul cu tristeţe.

— Vezi, chiar glasu-i destul ca să’nţăleg! Aşa dară, pentru atâta lucru, mă osândeşti şi mi-ai pus cruce?... Ei, asta n’o vreu, dragă doctore. Deosebirea între mine şi dumneata, este că eu văd lucrurile aşa cum sânt şi caut să le folosesc aşa cum sânt. Dumneata le vezi aşa cum ar trebui să fie. Fiindcă Domnul nu le lasă însă pi lume cum ar trebui să fie; măcar să scoatem ceiace-i bun şi de folos, chiar din rău...

— Cam elastică morală, coană Aglăiţă.

— Elastică? Ia dă-mi voie oleacă, doctore...

Se îndreptă spre bustul lui Mihalache Cogălniceanu. O prezenţă neaşteptată într’un cabinet medical, alături de dulapurile cu medicamente şi unelte hirurgicale, lângă masa nichelată de operaţii şi făcând faţă cu bustul lui Hippocrate. Dar Mihalache Cogălniceanu era o veche admiraţie, o adevărată slăbiciune a doctorului, care se întâmpla să-i fie şi îndepărtată rubedenie.

Tanti Aglăiţa puse o mână atât de viguroasă pe umărul de bronz al cărturarului şi omului politic moldovan, încât bustul se clătină pe soclu.

— Dă-mi voie, oleacă! repetă. Nu-i aşa că ţi-o rămas acest Mihalache Cogălniceanu, tot vechea dumitale patimă? Slăbit-a dragostea pentru dânsul?

— Nu, coană Aglăiţă! mărturisi doctorul, nedumerit. Mă ştii. Eu sunt o dihanie statornică.

— Aşa dară, dragă doctore, îl iubeşti, îl admiri, cum o fost. Cum l-o lăsat Dumnezeu. Cu toate cele bune ale lui: cele bune şi cele răle. Atuncea cu atâta mai rău dacă nu mă’nţălegi... Mă rog, ce cunoaştem noi despre boer Mihalache?... Ce-am învăţat dela şcoală? Ce-mi în- văţ şi eu elevele? Pentru ce l-ai luat la inimă?... Am să-ţi răspund tot eu. Pentru aspiraţiile lui, pentru ce-a isbutit să facă bun, pentru ce-a vrut să facă şi ar mai fi făcut poate. Pentru ce-o fost bun în el. Pentru ceiace-o vrut şi o crezut că este... Şi adică, dumneata, n’ai auzit şi despre celălalt Mihalache Cogălniceanu? Cel mueratec, cel mâncău şi băutor, cel cartofor; cel dator vândut; cel care storcea napoleonii lui Ion Brătianu bătrânul. Cel care nu se dădea înlături când era la strâmtoare, şi dela tocmeli urâte, ca samsarul cel de pe urmă. Nu-mi spune că nu-l cunoşti şi pe acesta. Nu vroia să fie aşa, dară era. N’am vrea să ne

amintim că a mai fost şi acela; dară a fost. Doi oameni deosibiti, ca dela cer la pământ... Nu i-o putut dispărţi viaţa. Făceau un singur trup şi un singur suflet. Bun şi rău, bunul amestecat în rău... Noi îi putem despărţi acuma, când păcateie îi sunt demult iertate. Lepădăm răul. Închidem ochii la ce-a fost slab şi păcătos. Şi ne oprim numai bunul. Aista-i tot secretul, doctore dragă! Să alegi bunul din rău, să foloseşti bunul din rău... Acuma, n'ai decât să rămâi cu Mihalache Cogălniceanu al dumitale şi să mă judecaţi împreună, dacă am ori nu o morală foarte elastică... Haide, boier Sănducule, că ne-o prins noaptea şi după apucăturile pe care văd că le dai pe faţă la bătrâneţe, am început să mă tem a'nopta cu al de dumneata...

Sandu Negoianu evită să întindă mâna doctorului, ca să nu rămână cu ea în gol.

Îngâimă vag:

— La revedere, doctore!

Şi trecu pragul repede, aşteptându-se poate să-l expulzeze tanti Aglăiţa pe uşe, cu un picior aplicat în spate, ca în ieşirile clowneşti.

Doamna Costăchescu îşi făcu loc anevoie printre canaturile strâm-te. Paşii se auziră depărtându-se pe lespezile de piatră până în stradă, apoi pe asfaltul trotoarului, sonor în noaptea albastră şi limpezită de ploaie.

În urma lor, rămas singur, doctorul îşi lepădă ochelarii pe birou cu o mişcare automată, bătrână şi ostenită.

Îşi cuprinse fruntea osoasă în palme. Îşi astupă ochii şi căută să citească limpede în el. Pătrunsese o îndoială. Îşi făcea loc. „Lucra" — cum prevestise doamna Aglăiţa Costăchescu. Într'adevăr, cine nu ştie că de cele mai adeseori, binele şi dreptatea nu pot fi apărate decât cu minciună şi făţărnicie?

Când ridică palmele de pe frunte şi de pe ochi, cutele mărunte din obrazul bătrân, erau crispate de-o suferinţă lăuntrică.

Poate de-o mare scârbire pentru viaţă; sau poate numai de oste-neala încă a unei zile, cu urâţeniile, tristetele şi cicatricele dintotdea- una; o zi care pentru el nici nu sfârşise.

———————

Cartea a doua

CAPITOLUL I

Se poate muri în mai multe chipuri

O adiere molatecă înfiora perdeaua.

Pânza cristalină se rotunzi în tremur. Dedesubt, s'ar fi spus că palpită voluptuos un sân de femee. Încă nevăzută femeia. Dar gata să prindă acuşi contur şi volum din lumea ei invizibilă, aşa cum se materializează ondulările ectoplasmei în încarnări.

Nu era însă decât zefirul primăverii. Răsufletul dimineţei şi nimic altceva.

Alina lăsă cartea pe genunchi. Trase perdeaua în lături să elibereze privirea.

Cerul se desveli. Cer albastru-lichid, de acuarelă. Năvăli mierea luminei, cu jilave parfumuri de flori.

Convalescenta din jâlt primi pe obraz desmierdarea prăfirată a razelor moi. Dar nu surâse cum surâd convalescenţii întorşi la viaţă. Privi cu ochi cenuşii şi mocniţi, minunea zădarnică de-afară.

Era o dimineaţă de Paşte, când chiar fiarele codrilor par că s'au îmblânzit.

În jâlţul Elenei Gabor, dela fereastră, se întorcea la viaţă neîn- blânzită, Alina Gabor.

La miezul nopţii au sunat clopotele de înviere. Gravă chemare de bronz, la pace şi la iertare şi la iubire şi la speranţă, în noaptea cu stele înalte clipind pe cerul de stânjinel. Au mai sunat şi adineori chemările, pentru a doua slujbă a învierii.

Nici astă noapte în patul singur din întuneric, nici acum în foto-
liul de la fereastră, chemarea blândă n'a tremurat lacrimi în genele lungi ale convalescentei.

Era o convalescentă stranie. Mai moartă decât ar fi murit. Fiindcă din moarte se întorsese desvăţată pentru totdeauna să mai surâdă primăverii, soarelui, florilor, dimineţii, miresmelor vegetale plutind legănate de vânt.

Era o convalescentă stranie, mai moartă decât ar fi murit.

Mirosul florilor îi părea muced. Cerul coclit. Soarele putred. Primăvara sinistră, ca un peisagiu carbonizat. Totul hidos şi fără spe- ranţă. Toate luminile stinse.

Cât timp a zăcut cu capul în perne, din ungherele negre înaintau arătări spectrale, târându-se, svârcolindu-se, prelingându-se, înodân- du-se, urcându-i patul, strivindu-i pieptul, înâbuşindu-i răsuflarea. Arătări pline de spaimă, cu chipuri schimbătoare. Când vipere cu limbi ascutite. Când scârbavnice jivine cu trupuri dospite şi cu obrazul bălos al lui Sandu Negoianu. Când reci schelete amenințând-o cu degetul osos, pe umeri, cu craniul doamnei Cleopatra Negoianu, Când o namilă umplând toată încăperea, înfăşurându-i cu trompa vâscoasă şi moale trupul, cum striveşte şarpele în strânsoare madularele antilopei fragile. Când liceanul cu pieliţa violetă, sublocotenentul cu zângăt de pinteni. Titi, Titişor al Mariettei Dobrescu şuerându-i în urechi o invitare murdară. Şi încă mai plin de spaimă. Uneori din arătările acestea to- pite, amestecate, confundate, se alegea o umbră bună şi blândă, alungând duhurile besnei. Recunoştea chipul, Tanti Aglăiţa, doctorul cu ochii osteniţi de câte-au văzut, unchiul Stroe... Întindea braţele în delir, să-i cheme, să vină, s'o apere. Oroare! Capetele apropiate şi plecate asupră-i, nu mai erau ale lor. Rânjeau deasupra, buzele băloase ale lui Sandu Negoianu, dinţii ascuţiţi ai Musticei, şuerul viperilor veninoase. Şi în spasm de înfricoşare, cu mâini crispate, respingea arătările.

Atunci, în noaptea delirului, se înălţa glasul Elenei Gabor, aşa cum cuvânta ea în torpoarea de paralitică, aşa cum au rămas cuvintele pitulate în unghere, absorbite în pereţi şi cum se deşteptau, revenind. Glasul acela intolerabil, din lumea de dincolo! „Alino, îi vezi cum se apropie?... Păzeşte, Alino... Vor să te înăbuşe. Au adus flori... În florile lor e veninul lor... Cu mine

au isprăvit. Acum pe tine te caută, Alino... M'asculţi, tu?... Nu-i ierta, Alino!... Nu ierta pe nimeni... Stri- veşte-le ţeasta sub călcâie, Alino, la toţi şi la toate... Nimeni nu merită să fie cruţat... Au omorât soarele, Alino. Frumuseţea lumii, Alino. Au ucis bucuria vieţii, Alino... Îi auzi cum vin? Îi vezi cum se târăsc?... Nu le da ascultare. Toţi trebuie să plătească pentru toate. Toate pentru toţi... Vamp, tu ştii ce înseamnă aceasta, Alino? Tu ştii care e da- toria de Vamp?... Aştept dela tine... Alino, tu ai jurat..."

Poate au trecut dimineţi şi zile şi nopţi. Poate a trecut numai o singură zi, o dimineaţă şi o singură noapte.

Alina Gabor nu ştie. Timpul a fost şters pentru ea. Din lunecarea dulce, brusc întreruptă, a căzut într'o besnă unde s'a svârcolit luptând cu aceste vedenii, cu aceste chemări. Până când au început să se risipească. Acum nu mai sunt. S'au şters. Dar Alina Gabor, nu mai e ea.

Alta, streină, în jâlţul de convalescentă, priveşte cu ochi duşmă- noşi cerul albastru, florile grădinei, soarele blând al dimineţei de Paşti.

Jurământul de pe mormânt l-a uitat. Boala i-a lăsat un gol în amintire. Nici n'ar fi avut nevoie să-şi amintească. A fost un jurământ copilăros, din cele pe care adolescenţa le făgăduieşte viitorului într'un ceas de desnădejde sau de desgust, ca să se lepede a doua zi de ele. Ca să-şi râdă mai târziu de ele. Cine nu poartă cu dânsul prin viaţă, mormântul unui asemenea jurământ? Alina Gabor şi-ar fi luat a doua zi sub brat, geanta de şcolăriţă, şi-ar fi parcurs mai departe drumul la şcoală şi îndărăt, ruşinată poate de nebunia de-o zi când a declarat războiu universului.

Alina Gabor de-atunci.

Dar din patul bolnavei în jâltul convalescentei, se ridicase altă Alina Gabor.

Aceasta n'avea nevoie de nici un jurământ. Şi-l luase asupră-şi un demon vrăjmaş din ea; strecurat tiptil când luptase cu arătările şi chemările din delir. Îşi făcuse loc demonul acela, se instalase, alungase tot ce-a rămas din cealaltă Alina Gabor. Iar acum, în carnea ei, în fiinţa ei, trăia o putere streină şi îndârjită, duşmană cu tot universul.

Boala cunoaşte asemenea crude minuni. Medicii semnează certificate de vindecare. Înscriu o isbândă. Nu observă că se

îmbolnăvise un om şi că s'a ridicat din pat altul, care nu mai păstrează decât înfăţişarea exterioară a celuilalt.

Astfel, jurământul copilăros, pactul cu duhurile răzbunătoare şi rele, căpătase altă fiinţă. Se identificase, se încorporase cu altă fiinţă.

Alina Gabor din jâlţul dela fereastră, împreunase pe genunchi, mâini slabe şi lungi de convalescentă. Avea obraz străveziu de convalescentă. Sub ochi cearcăne violete, de convalescentă.

În capotul roz-pal de flanelă moale înfăşurat pe sânii nubili, cu gâtul încovoiat ca vrejul unei flori ce se închide ostenită seara, arăta într'adevăr unei asemenea flori peste care este destul o suflare uşoară ca să se scuture.

Dar sub această firavă aparenţă, dormita acum un duh învrăjbit al tuturor devastărilor, cum piroteşte moartea în praful închis în capsula de alamă a cartuşelor încărcate. Şi tot aşa, ca elementele destructive care n'au conştiinţa binelui şi a răului, nu ştiu dacă sunt bune sau rele, nu-şi cunosc puterea teribilă şi se deslănţuesc exterminând cu a- ceiaşi egală indiferenţă ceiace este bun şi ceeace este rău în cale; tot aşa aştepta în torpoare, să-şi împlinească noul destin. Un dăngăt de clopot slăvea învierile primăverii, în aerul transparent şi sonor, de cleştar. Se întorceau pe stradă copii în straie curate, bătrâni cu părul alb pieptănat, gospodine care-au uitat pentru o zi grijile cele urâte şi triste; pe toate feţele se destindea o înseninare.

— Cristos a înviat!

Cu această întâmpinare se împăcau chiar duşmanii de eri.

— Adevărat a înviat! răsuna voios răspunsul, poate în amăgi- rea că împăcarea va fi pentru totdeauna.

— Cristos a înviat!

— Adevărat a înviat!

Glasurile erau mai clare. Ochii mai buni. Chipurile omeneşti mai desanimalizate. Şi toţi păşeau mai elastic, ca spre o mare bucurie, la casele proaspăt spoite, la mesele cu feţe de zăpadă, la cozonacii cu miezul pufos şi la ouăle savant încondeiate spre admiraţia şi orgo- liul copiilor.

Peste oraşul unde dospeau uri şi pisme şi deşertăciuni şi suferinţe şi vrăjmăşii mărunte, trecuse boarea diafană a dimineţei să mături miasmele. Fluturase steag nevăzut de pace. Minunea era cu putinţă măcar pentru o zi.

Numai în jâlţul dela fereastră, din morţi înviase o moartă mai moartă decât ar fi murit.

— Duduie Alino...

Convalescenta nici nu tresări la chemare.

— Duduie Alino, tare nu-mi place mie când te văd pe mata aşa... Staaai nemişcată locului, parcă eşti coana Lenuţa, Dumnezeu s'o ierte!... Mai veseleşte-te oleacă de mândreţea de-afară, duduie Alino... De ce nu vrei să scoatem scaunu'n grădină? Te mai încălzeşte cel soare, că taaare-o mai îngheţat inima'n mata, ca într'un puişor pricăjit şi rămas de mama lui singur în cuib... Hai, duduie Alină, fă-te a zâmbi oleacă şi a te bucura...

Alina Gabor privi în gol cu ochii neînsufleţiţi ai statuelor.

Slujnica bătrână şi cu mintea cam slabă, ghicise mai mult cu instinctul obscur decât cu priceperea, ce departe de viaţa cea caldă e copila din jâlt. De astăzi dimineaţă îi dădea târcoale, cercând s'o ispitească la bucuriile simple ale tuturor. Venise să se mândrească cu cozonacii înalţi, cum abia îi mai putuse scoate pe gura cuptorului. Alina plimbase peste ei o privire inertă. Venise cu farfuria de ouă încondeiate sub şervet:

— Duduie Alină, pentru mata m'am canonit eu toată noaptea de- alaltăeri, doar-doar de m'oi apropia de meşteşugul bietei coanei Le- nuta... Parcă te vedeam cu rochiţa scurtă, când erai numai atâtica şi băteai din mânuţe: „Măicuţă dragă, aista-mi place mia!... Pe aista să mi-l dai mia!" Ia'n te uită mata şi mai spune că nu seamănă cu încondeieturile de-atunci? Mai ţii mata minte? O aud pe coana Le- nuta: „Vezi tu Alino-mamă, aista se chiamă „drumul pierdut".

Alina privise acum cu ochi mocniţi „drumul pierdut".

Atâtea drumuri sunt pierdute pe lume!

— Poate vrei mata, un pahar cu lapte?

— Nu...

— Poate, o linguriţă de şerbet cu apă proaspătă?

— Nici...

— Poate vrei mata...

— Nu vreau nimic, înţelege-mă! Nimic, nimic. Lasă-mă în pace! Du-te!

Cuvintele sunaseră aspre, răstite, cum nu le mai auzise slujnica bătrână din gura copilei pe care o crescuse în braţe.

Dar nu se dădu plecată. Îşi căută de lucru, fiindcă avea ideile ei. Nu se minunase chiar doctorul cel a toate ştiutor de această schim- bare? Una era când a căzut la pat şi alta s'a ridicat. Numai că în-văţătura doctorului din cărţi, se opreşte la ce spun cărţile. Iar cărţile lui nu pomenesc nimica despre puterea dedeochiului şi despre desle- garea dedeochiului.

Baba Maria mormăia singură un descântec, prefăcându-se a orân- dui ramele de pe masă, pernele de pe divan, scoarţele de pe jos:

— „Fugi deochi dintre ochi, că te-ajunge, te soseşte şi amar te pedepseşte, mânia dumnezeiască, cu sabie de foc cerească. Să te duci, să piei, cum pier negurile când bat vânturile, cum piere roua la soare, cum piere spuma la mare..."

— N'ai plecat, Mario?

— Îndată, duduie Alino. Îndată, mă duc.

— „De-a fi Alina deochiată de fată mare; să-i crape ţâţele, să-i
curgă sângele, ibovnicu să-şi urască, buzele să-i plesnească. (Asta-i pentru fetişoara ceia care tot a venit pe aici de când a căzut duduia Alina la pat, de-i zice Leonora Luca! — gândi baba Maria). De-a fi deochiată de femeie măritată să-i crape ţâţele, să-i curgă laptele, să-i moară copilul de foame şi s'o urască bărbatul. (Asta-i pentru cucoana Directoare şi pentru căpităneasa care m'a lăsat cu tablaua de ceaiu în prag!) De-a fi deochiată de bărbat neînsurat: să-i crăpe mâini'e, să-i curgă sângele, ibovnica să-l urască, ochii să-i plesnească. (Asta-i pentru mucosul cel cu uniformă de ilev care roade trotuarul din faţa casei şi pentru sublocotenentul cel cu cravaşă şi pentru domnul Titişor care-a încercat să-mi pună în palmă neruşinatul o scrisoare şi un bacşiş!) De-a fi deochiată de fete mărunţele şi băieţi mărunţei: să le crăpe călcâele, să le curgă sângele, să nu mai deoache fetele. (Asta-i pentru toate plodurile târgului, câte- au scornit că duduia Alina sea- mănă bucăţică ruptă cu o madamă din cele care joacă pe pânză!) Sai deochi dintre ochi, din faţa obrazului, din măduva osului, din ochi, dintre ochi, dintre gene şi sprincene, să te duci, să te tot duci, unde popa nu toacă, unde fata nu joacă, unde cocoşii nu cântă, unde calul nu ne- cheză, unde mâţa nu miaună; să te duci la fata lui Ler împăratu, că ţi-a pus masă întinsă, cu făclii aprinse..."

— Mario, pleacă odată!...

— Acuma m'am dus, duduie Alină...

Şi continuă:

— „... cu pahare pline, şi mâncări de cele bune, şi pe Alina s'o laşi curată, luminată, de boală uşurată, cum Maica Precista a lăsat'o, cum e aurul de curat, ca soarele din senin, amin!"

Baba Maria făcu semnul crucii spre jâltul Alinei, apoi cu sufletul uşurat se îndreptă spre uşă. Nu simţise asupră-i privirea sfredelitoare şi rea, pe care de altfel, nici n'ar fi recunoscut-o.

— Mario, ia vino îndărăt puţin...

— Îndată, duduiţă dragă... Ce pofteşti mata?

Ochii spălăciţi se luminaseră; sbârciturile mărunte ale obrazului se învăluraseră încă mai mult într'un început de surâs bucuros. Nu-şi închi-puise nici ea că puterea descântecului avea să se arate atât de repede. Glasul Alinei îi păruse schimbat, bun; glasul moale al copiliţei pe care o ţinuse în braţe.

— Câţi ani ai tu Mario, de când eşti la noi? întrebă Alina.

Bătrâna îşi duse degetele slăbănoage la gură şi închise ochii, în-cordându-şi amintirea să poată socoti:

— Să tot fie ca la vre'o douăzeci de ani, duduie Alino. Douăzeci
trecuţi, că eram slugă veche, de doi ani, când ai venit mata pe lume...

— Şi mai înainte spunea măicuţa, că al slujit tot în familia noastră. Câţi ani?

— La cucoana mare la Ieşi, înainte de-a se prăpădi. Tot ca la vre'o douăzeci de ani. Iaca, socoteala asta nu mi-o dat în cap s'o fac până acuma, duduie Alino! Patruzeci de ani, de când tot pe lângă casele dumneavoastră am trăit!... Pe coana Lenuţa am văzut-o crescând. Am urmat-o la gospodăria dumisale. Am văzut-o necăjindu-se şi plângând, fiindcă Dumnezeu să mă ierte, că vorbesc aşa despre-un odihnit de mult întru Domnul — dară conu Jănică nu merita asemenea femee. Prea o mai chinuit-o şi prea o mai lăsat-o singură... Pe urmă s'o dus şi el, s'o stins şi coana Lenuta... Eu am rămas ca un câine credincios...

— Şi ai fost mulţumită întotdeauna la noi? continuă interogatorul Alina, cu o blândeţe perfidă.

— Cu aşa stăpâni, vezi şi mata duduie, că nici n'am băgat de sea-mă când au trecut anii!

Alina privi printre gene bătrâna în straie curate de Paşti: fustă creaţă, cămaşă albă cu fluturi, ghete înalte cu vârful de

„glanţ” şi cu potcoave de alamă. După patruzeci de ani, baba Maria rămăsese fidelă portului din satul ei, cum venise să se tocmească fetişcană abia ieşită la horă.

— Ceva ai pus de-oparte Mario, după patruzeci de ani de slugărit?

— De ce mă mai întrebi mata duduie Alino, că doară ştii!... Ba i-am dat banii lui frate-meu să-şi plătească pământul. Ba am ajutat-o pe soră-mea să-şi facă şi dânsa un bordeiu de casă, când s’o măritat. Aceste, în anii dela început. Pe urmă au început să vină nepoţii... Mă tocmisem, zic: în doi-trei ani să-mi fac şi eu oleacă de zestre şi să mă aciuiez la casă de gospodar. Dac’am văzut că pot trăi şi aşa, mi-am spus că aveţi să mă păstraţi până ce m’o strânge Dumnezeu... Şi m’am mulţămit să fiu de ajutor altora... La ce s’adun eu? Pentru mine deacuma, sapa şl lopata. Asta o spuneam şi lui nepotu-meu Gli- gore, când o venit astăvară să-mi ceară chipurilea un împrumut, să-şi mărite şi el fata... Că acuma şi nepoţii mei de soră şi de frate, au fete de măritat. I-am dat. I-am adus coanei Lenuţa bisacteaua dumisale pe genunchi, o scos banii şi m’o socotit pe trei ani. Acolo punea dumneaei leafa mea laoparte, lună cu lună. Mi-a dat şi i-am dat. Mă întreba chiar, coana Lenuţa: „Bine Mario, tu nu ţii nici o socoteală? Nu iei nici o chitanţă ceva când dai în dreapta şi’n stânga?” Am răspuns: „Parcă mata ai luat chitanţe, când ai plătit angaralele de pe urma lui conu Jănică, fie-i iertate pacatele că de păcătuit a păcătuit destul!...” Şi n’a mai zis nimic. Ce să mai zică?...

— Aşa dar în afară de leafa de astăvară până acum, nu mai ai nimic, nimic, Mario?

— Că nici aceia n’o am întreagă. N’am luat eu pe cinci luni, să împlinesc banii altui nepot, pentru cal, de face armata la călăraşi cu schimbul?...

Alina Gabor păru că meditează o hotărâre — desigur bună şi blândă, după cum o arăta chipul înseninat, cu o uşoară îmbujorare de viaţă în obraz. Bătrâna o privea cu ochi de câine credincios. Nu-şi putu stăpâni întrebarea care-i stătea pe buze:

— Şi de ce mă întrebi mata, toate aieste, duduie Alino?

— Te întreb, Mario, fiindcă avem să ne despărţim. Nu mai am nevoie de tine...

— Ce spui mata, duduie dragă? Cum îţi vine matale să te gân- deşti la aşa ceva?

Baba Maria nu-şi credea auzului. Se rezemase cu mâna de masă.

— Nu mai am nevoie de tine! repetă Alina. Peste cincisprezece zile, îţi dau drumul... N'am nevoie, fiindcă nu vreau să am în casă stăpân. Ţi-am spus adineori să mă leşi singură, să pleci. Tu faci cum ştii. Eu nu sunt mama.

Într'adevăr, Alina nu mai avea nimic din blândeţea şi din privirea Elenei Gabor. Cele din urmă cuvinte le rostise cu o bucurie crudă, streină poate de cealaltă Alina Gabor care a fost, dar cu o bucurie întreagă cum nu mai cunoscuse. Şi tot cu aceiaşi satisfacţie crudă, privea la bătrâna împleticită lângă masă, în straele ei curate de sărbătoare.

— Asta nu-i o glumă ca pentru asemenea zi, duduiţă Alino! o dojeni cu blândeţe sluga.

— Nici nu glumesc şi nici n'am poftă să stau de vorbă. Am hotărât! Nu mai am nimic să-ţi spun. Acum, te rog să mă leşi singură!

Sluga bătrână vru să se apropie să mai spună ceva, să ceară o explicaţie pe care n'o găsea mintea ei slabă şi ostenită. Dar ochii Alinei o ţintuiră pe loc. Nu mai văzuse niciodată asemenea privire. Era ca o privire dintr'o lume de dincolo, cu o voluptate a răului, feroce şi triumfătoare. Alina Gabor îşi încerca puterile. Se dovedeau mai tari decât le crezuse, tocmai fiindcă îi îngăduiau să meargă până la capăt într'o cruzime inutilă, nedreaptă şi absurdă. O înfioră delicios puterea aceasta nouă, care îi galvanizase trupul istovit de boală. Se ridică singură din jâlţ. Nu se mai clătina. N'avea nevoie să se mai sprijine. Avea nevoie numai să cerceteze de mai aproape spasmul sbârciturilor de pe obrazul babei Maria în începutul de plâns care nu se elibera, fiindcă, lacrimile bătrânei demult erau sleite. Aşa dar există într'adevăr şi o voluptate a răului? A împărţi în jurul tău durere, nedreptate, desnă- dejde, panică, plâns, poate fi o putere? Până acum se aflase de cea- laltă parte, a celor pentru care lotul vieţii e durerea, nedreptatea, des- nădejdea şi plânsul. Ce arzătoare plăcere, să te simţi deodată, dincoace! Ochii spălăciţi ai bătrânei, implorau mila. Un cuvânt care să curme joaca sălbatecă.

Alina Gabor o privi de sus, mai naltă, cu umerii îndreptaţi, cu o cută proaspătă de neîndurare, între sprincenele subţiate şi arcuite spre frunte:

— Ce mai aştepţi? Am spus că vreau să fiu singură. Mi se pare că eu sunt stăpână aici! Nu?

— Duduie Alină, gemu baba Maria, plecându-se să-i sărute mâna. Duduie Alină, e păcat într'o zi ca asta... E păcat...

— Pentru mine nu există nici un fel de păcat. Haide, curăţă locul înaintea mea...

Sluga plecă să se căineze singură în bucătărie, printre cozonacii şi ouăle roşii, pregătite pentru sărbătoarea cea mare a înfrăţirii şi a iertărilor şi a tuturor învierilor.

Alina Gabor rămase în faţa oglinzii, să-şi plivească sprincene demonice de Vamp. Fredona voioasă. Începea să trăiască. Viaţa mai avea pentru ce fi trăită.

Aşa o găsiră; doctorul, tanti-Aglăiţa şi Papalugo-proboscidiensis. Se înţeleseseră din ajun să-şi dea cu toţii o jumătate de ceas din a- ceastă zi, copilei orfane, singură şi abia ridicată din pat, după boală. Aproape două săptămâni făcuseră cu schimbul la căpătâiu. Se aştep- tau s'o găsească în jâlţul dela fereastră, cerând soarelui căldură şi înviorare, cum se desmorţesc gâzele după o noapte de brumă. Alina Gabor îi întâmpină în prag, cu o siguranţă de gazdă mult încercată, care îndată îi nedumeri

— Hristos a înviat, Alino, copilă! făcu începutul, tanti Aglăiţa.

— Cam exagerezi, duduie Alino! o mustră doctorul. Ţi-am spus să mai stai liniştită măcar câteva zile...

— M'am gândit să-ţi aduc câteva flori, Gabor! rosti şi Papalugo proboscidiensis, căutând din ochi un vas pentru ele.

Alina Gabor i le luă din mână şi le svârli nepăsătoare pe masă, fără să arate nici un fel de încântare pentru această delicată atenţie a profesoarei. Se întoarse spre doctor, şi la dojana lui, replică ridi- când sprincenile cu o mirare batjocoritoare:

— Exagerez, domnule doctor? Nu-i nici o mirare. Am învăţat să exagerez dela alţii... Dela dumneavoastră, de exemplu.

— Ce vrei să spui, copilă? întrebă tanti Aglăiţa, aşezându-se pe scaun şi punându-şi geanta burduhoasă pe genunchi. Despre ci fel de exagerare îi vorba? Cu ci oare am exagerat noi?

— Cu mine, doamnă Costăchescu. Odată când mi-aţi atribuit ceia ce nu meritam. Ştie ceva despre aceasta domnişoara de

română... Şi altădată, aţi exagerat acum, decând sunt bolnavă... V'a apucat mila.. Prea târziu, doamnă Costăchescu.

Tanti Aglăiţa, doctorul şi Papalugo proboscidiensis se priviră cu mirare, cu nelinişte şi cu oarecare nemulţumire. Faţă de gândul bun cu care veniseră, socoteau că li se cuvine altă primire.

Alina Gabor surâse scuturând cârliontii blonzi. Se instală în jâlt, picior peste picior, fără să-şi învelească pulpele goale sub pulpana capotului. Tanti Aglăiţa se uită cu desaprobare. Surâsul Alinei se pre- făcu în râs deplin.

— Văd că nu găsiţi nimic de spus! Ceiace înseamnă că am dreptate!...

Dădu capul pe ceafă şi încrucişa braţele pe sâni, rotind privirea ironică la toţi trei.

— Alino, copilă, eu cred că mai ai nevoie di vacanţă, două-trii săptămâni! constată tanti Aglăiţa. Ce zici doctore? Văd o stare di nervi, care nu-mi place.

Doctorul vru să intervină. Dar Alina nu-i lasă cuvântul. Spuse, jucând neglijent pantoful în vârful degetelor de la piciorul ridicat; părând atentă numai la această joacă:

— Nici nu e vorba aci, doamnă Costăchescu, de ce vă place şi de ce nu vă place... Cât am fost eleva dumneavoastră, da... Mi se pare că am căutat să fac ce vă place. Acum a venit vremea să fac şi ce-mi place mie. E simplu. Nu?

Doamna Aglăiţa Costăchescu strecură o privire furişă de înţele- gere doctorului: „Aveai dreptate... Boala i-a lăsat ceva la cap".

Alina râse din nou, fără nici o reţinere:

— Nu vă mai uitaţi la domnul doctor, doamnă Costăchescu. Am înţeles privirea... Boala nu mi-a lăsat nimic la cap. M'a deşteptat. Şi a făcut să-mi crească unghii. Priviţi ce unghii, doamnă...

Întinse amândouă mâinile subţiri, cu unghiile lungi şi ascuţite.

— Mi-a dat unghii şi acuma învăţ să sgârii.

Tanti Aglăiţa se ridică de pe scaun şi părăsindu-şi geanta să-i rezerve locul ca în compartimentele de tren, veni lângă Alina Gabor. Îi cuprinse tâmplele în palmele ei late şi asudate:

— Copilă-copilă! Întăleg ci să pitrece în sufletu tău... Ai fost on copil chinuit. Ai rămas sângură. Viaţa o muşcat din tini prea divreme... Dară să mulţămeşti Domnului că toate au trecut. După cum ni vezi în jurul tău şi după cum ai mai văzut că au sărit şi alţii — colegele tale, doamna Directoare — poţi spune că toate au sfârşit cu bine. Şi poţi spune că mai este pe lume înţelegere şi blândeţe...

Alina Gabor îşi desprinse fruntea din palmele tanti-Aglăitei ca de sub o atingere silnică. Cu privirea micşorată printre gene, o mă- sură din tălpi până în creştet. Şi întrebă cu răceală:

— De ce nu staţi jos, doamnă Costăchescu? E un scaun vechiu, dar solid.

Papalugo proboscidiensis îşi pipăi nasul violet ca moţul curcanu-lui. Simţea crescând în ea o îndreptăţită indignare. Alergase emoţio-nată când a aflat despre boala Alinei Gabor. Venise mânată şi de o mustrare. Aproape două săptămâni îi veghiase la căpătâiu, făcând schimb cu doamna Costăchescu şi cu vre-o câteva eleve. Cu o înverşunare care uimise colegele din cancelarie, luptase să-şi răscumpere prigoana asupra acestei copile, în care văzuse o victimă a ei şi a altora. Se depăşise pe ea însăşi. Se simţea mai umanizată. Chiar notele din catalog, făcuseră un salt de două puncte. Iar impertinenţa Alinei Gabor, îi dovedea că dreptate a avut atunci, nu acum. Atunci când o socotit-o o copilandră cutezătoare, cu privirea şi mutra con-fecţionată după modelul eroinelor sfruntate de film. Papalugo proboscidiensis regretă cele două săptămâni. Se hotărî îndată după sfâr-şitul vacantei, să coboare notele din catalog la vechiul nivel. Şi se miră cum s'a lăsat înşelată atât de uşor.

Nu mai mai avea ce căuta aci. Se ridică:

— Mie să-mi daţi voie să plec... Gabor Alina, înainte de plecare, ţin însă...

Tanti Aglăiţa îi reteză vorba, agitându-se pe scaun atât cât îi permitea rochia nouă, de sărbătoare, care o strângea subsuori:

— Ce fel de vorbă-i asta, soro? Unde pleci? Cu noi ai venit, cu noi ai să pleci.

Apoi, întorcându-se spre Alina, cu glasul blând:

— Copila me, văd o neînţelegere şi o nervozitate, care mie îmi place, să le dau pe socoteala bolii... Am venit tustrei, fiindcă aşa am crezut de datoria noastră. Ne-am lăsat casa, neamurile şi prietenii pentru un ceas, fiindcă te-am ştiut singură într'o zi ca

aceasta. După cum te aud vorbind şi te văd purtându-te, aş avea drept să spun că rău am făcut. N'o spun. Mai digrabă te compătimesc... Vai de fiinţele care fierb în ele. Eu nu te văd aşa copilă... Are să-ţi treacă, şi ai să vii singură să ne-o spui...

— Adică să-mi cer iertare?

— Şi asta. Di ce nu?

Alina Gabor hohoti, cu râsul ei nou şi strein:

— Haha! Şi asta! De ce nu? Aşa dar eu să-mi cer iertare? Probabil să merg şi să cad în genunchi, înaintea domnului Alexandru Negoianu, ca să mă ierte, pe mine, nu? Să cad în genunchi înaintea doamnei Cleopatra Negoianu, ca să-mi cer iertare, eu, nu?... Ce sim- plă e viaţa, doamnă Costăchescu!... Înainte de a-mi cere atâtea ier- tări la atâţia, ţin să vă spun doamnă Costăchescu, că am înaintat o plângere la Minister. Am cerut anchetă. Ca să se dovedească de ce şi cine are de implorat vre-o iertare.

Minţea. Nu înaintase nici o petiţie şi nu ceruse nici o anchetă. Dar se gândise în aceiaşi clipă că va face-o neapărat, mâine, acuşi chiar, după ce vor pleca toţi.

Geanta doamnei Aglăiţa Costăchescu lunecă de pe genunchi. Exclamă cu o neîncredere aproape rugătoare:

— N'ai făcut asta, Alina!... N'ai putut tu să ne faci asta!...

— De ce nu?

Alina Gabor îşi privea unghiile, poate ca să măsoare cât au crescut.

— De ce nu? repetă întrebarea, ridicând ochii şi uitându-se pe rând, la doamna Aglăiţa Costăchescu şi la doctor. Nu aveam dreptul s'o fac? O „creatură" e capabilă de orice. O ştie sper, acum, şi doamna Cleopatra Negoianu.

— Dar duduie Alino, interveni doctorul, mi-ai promis că leşi chestiunea aceasta pe seama noastră...

Alina întinse unghiile sub ochii doctorului, ca să le vadă şi el cât de lungi şi ascuţite au crescut.

— Am promis? Aţi vrut să-mi smulgeţi promisiunea. N'am spus nici da, nici nu. Şi m'am hotărât să răspund: nu! Cu atâta mai mult, nu, cu cât am văzut cu părere de rău domnule doctor, că nici pe dumneata, nici pe doamna Costăchescu, nu v'au adus aci două săptămâni mila de mine... Am fost atâta de proastă un moment s'o cred. Am înţeles însă că aveaţi de apărat altceva... Evident. Alina Gabor e slabă,

e singură pe lume, nu s'a făcut vinovată cu nimic... Până acum două, săptămâni n'a strivit o furnică sub talpă. Logic e ca ea să plătească. Aşa e domnule, doctor? Aşa e doamnă Costăchescu?...

— Dar, Alino... 1

— Dar, duduie Alino...

Alina Gabor nu voi să asculte nici spusele doctorului, nici ale tanti Aglăitei. Continuă:

— Numai că v'aţi înşelat. Alina Gabor nu e atât de slabă, cum o credeţi. Nici atât de proastă...

Doctorul îşi muşca buzele. Doamna Aglăiţa Costăchescu transpi-rase şi nu găsea batista. Papalugo proboscidiensis îşi lungise nasul violet între degete, încât dacă i-ar fi dat drumul deodată, ar fi plesnit poate ca elasticul de jartiere.

La orice s'ar fi aşteptat toţi, în afară de această rezistentă. Doc- torul semnase un certificat, după inspiraţia doamnei Aglăiţa Costăchescu. Amândoi, timp de două săptămâni, isbutiseră să potolească în oraş toate svonurile şi să reducă episodul teatral, cu degetul doamnei Cleopatra Negoianu urmărind crima pe scările locuinţei directoriale, la un dublu acces de nervi: al unei şcolăriţe cu sănătatea sdruncinată de nenorociri familiare şi a unei directoare cu sănătatea sdruncinată de surmenajul excesiv şi notoriu. Iar cum medicul era un fel de providenţă a sărmanilor şi doamna Aglăiţa Costăchescu, alta; cum se bucurau de o neştirbită reputaţie de cinste şi de cumsecădenie, versiunea lor căpătase îndată deplină crezare. Adevărul rămăsese închis între cinci oameni. Îl socotiseră, măcar patru din ei, pecetluit pentru totdeauna.

Şi deodată înverşunarea neaşteptată a acestei copilandre, răsturna tot ce-au clădit pe fragile temelii în nisip — mai mult încă: îi divulgau complici la o mârşavă măsluire a faptului hidos, aliaţii lui Săndel Negoianu, călăii unei victime fără apărare.

O anchetă, însemna isbucnirea scandalului cu proporţii crescute. Acum, n'avea să mai zdruncine numai faima binemeritată a doamnei Cleopatra Negoianu, a liceului Elena Doamna, a profesoarelor cu atât de maternă solicitudine pentru soarta şcolăriţelor; victime solidari- zate din senin sub aceiaşi pestilenţială împroşcare a lacomei curiozităţi şi a oprobiului. Avea să stigmatizeze fără putinţă de iertare, doi oameni care toată viaţa au săvârşit numai binele: au slujit numai adevărul.

Târgul îi cunoscuse aşa. Îi crezuse aşa. Îi respectase aşa. O brutală demascare ar fi venit să-i arate ceiace n'au fost, dar nu mai permitea nici o subtilă explicare: două ipocrizii coalizate să se năpustească asupra unei sărmane copile.

Judecata cu care doamna Aglăiţa Costăchescu biruise rezistenta doctorului, se întorcea asupra amândoror. Caşi Costică Bărbăceanu, după faimoasa pătăranie de pe vremuri, aveau să poarte toată viaţa un ponos nemeritat. „A furat un ceas? I s'a furat un ceas?" În orice caz, rămâneau amestecaţi într'o chestiune urâtă şi turbure.

— Alino-copilă, n'aş fi crezut aceasta de la tine! suspină tanti Aglăiţa.

— Nici eu dela dumneavoastră, doamnă dirigintă şi domnule doctor! răspunse prompt Alina.

— Aş dori, duduie Alină, să-ţi explic, reluă doctorul. Totul a fost ca să te cruţăm de curiozitatea odioasă a lumei... Crede un om bătrân, care nu s'a făcut în viaţă vinovat de nici o faptă urâtă... Un om cu o tristă experienţă, duduie Alino. Ca să aperi dreptatea şi binele, e ne- voie adesea să apelezi la minciună şi la făţărnicie... Noi am vrut să te apărăm...

— Pe mine? Ciudată apărare!... Poate pe doamna Cleopatra Negoianu vrei să spui, domnule doctor. Poate pe domnul Alexandru Negoianu.

— Şi pe aceştia. Trebuie să recunosc.

— Ceiace era de demonstrat, domnule doctor. Şi nu m'ar sur-prinde să aştepţi dela mine recunoştinţă, domnule doctor... Pentru un om care se oferise cu atâta generozitate să-mi slujească de ocrotitor şi părinte, nici nu se putea o mai deplină confirmare a acestor foarte, foarte mărinimoase intenţii... De acolo, de sus, unde e mama, dacă le vede acestea toate, domnule doctor, sunt sigură că te binecuvintează... Când a închis ochii, ultimile cuvinte au fost pentru dumneata; nu? Rugându-te să-mi porţi grija, să ai milă de o vietate singură pe lume, ca mine... Cred că sufletul ei e liniştit acum. M'a lăsat pe mâini bune, domnule doctor!...

„Ciudat! — constată tanti Aglăiţa — agresivitatea aceasta a fă- cut-o mai inteligentă. Inteligentă şi elocventă. Nu mai recunosc fetiţa molâie şi timidă, din banca de mijloc, cu note mijlocii..."

„Ciudat! — gândi doctorul — cea mai bună intenţie e mult mai greu de explicat şi de justificat ca o faptă rea. Acum abia, după o viaţă întreagă, îmi dau seamă, de ce inocenţii se apără mult mai stângaci decât adevăraţii criminali şi ce ce au existat de când e lumea atâtea erori judiciare...”

„Ciudat! — descoperi Papalugo proboscidiensis torturându-şi a-
pendicele olfactiv — pe cât de nesuferită mi-a redevenit copiliţa aceasta, pe atât trebuie să recunosc că toate aparenţele sunt în favoarea ei. Are dreptate, are dreptate... E scandalos în ce cumpănă strâmbă, atârnă mai greu în totdeauna dreptatea...”

Alina Gabor încrucişase braţele din nou pe piept şi cu un surâs răutăcios, savura panica din ochii doctorului şi ai doamnei Aglăiţa Costăchescu.

Iar puterea nouă şi crudă din ea, avea de ce să fie satisfăcută. Tanti Aglăiţa îşi lăsase ginerii, nurorile şi nepoţii acasă, aşteptând-o cu masa întinsă, cum se cuvine să fie prăznuită o asemenea zi într’o familie cuvioasă. Îşi adunase ca o cloşcă puii împrejur. În fiecare primăvară, sărbătoarea aceasta a Paştelor, însemna pentru dânsa o justă recompensă a unei vieţi de trudă şi de ispravă. Se rupsese pentru un ceas, de toţi şi de atmosfera înseninată de-acasă, să dăruiască puţină blândeţe unei orfane pe care o adoptase în inima ei. Toată lumina se împâclise deodată. Îi păru totul inutil şi respingător. Nepoţii în straele noui, întrecerea lor să ciocnească ouăle cu bunicuţa, darurile pe care le pregătise. Nu era decât o răufăcătoare bătrână: complicea lui Săn- del Negoianu. Peste câteva zile tot târgul va cunoaşte-o aceasta, şi în toţi ochii trecătorilor câţi îşi scot pălăria până la pământ pe stradă, de la prefect până la calfele „Frizeriei Moderne” va citi aceiaşi batjocoritoare întrebare: „Aşa dar şi dumneata?...”

Doctorul era invitat la prieteni vechi, ca un burlac bătrân ce se afla, fără familie apropiată, împărtăşindu-şi agoniseala şi sufletul între câţiva nepoţi crescuţi la învăţătură pe cheltuiala lui şi între nevoiaşii târgului, care-i băteau la uşă nu numai pentru ca să-i ceară tămădui- rea bolilor trupeşti. La prietenii aceştia îşi avea locul de cinste, în capul mesei. Toţi îl înconjurau cu respect; se întreceau să-i ghicească din ochi dorinţele; tăceau când lua el cuvântul. Nu odată apelaseră la dânsul ca la un ultim şi definitiv arbitru, în gâlcevi de familie, în învrăjbiri

politice care depăşeau măsura. Mâine toţi vor şti că a sem- nat un certificat mincinos, pentru a acoperi mârşavnica faptă a unei haimanale nărăvite ca Săndel Negoianu. Şi în orice caz, faţă de jupân Sănducu, va apărea tuturor o canalie încă mai ipocrită, fiindcă acela cel puţin nu-şi ascunde purtările şi nu încearcă să le scuze, pretinzând că „omul e nevoit să recurgă adesea la minciună şi la făţărnicie, pentru a apăra dreptatea şi binele”.

— Nu mai rămâne decât să-i trimitem o depeşă lui Stroe Bârlă- deanu! se acăţă tanti Aglăiţa de o ultimă speranţă. Să vedem ce-are să spună şi el.

Alina Gabor, surâdea, admirându-şi unghiile.

— Depeşaţi, dacă n’aveti ceva mai bun de făcut. Deşi, aş fi şi eu curioasă să-l aud interesându-se de altceva, în afară de irigaţiile, canalizările şi electrificările lui.

— Haidem, doctore! Copila asta şi-a pus în gând să ne scoată duhul din noi...

— Dece, doamnă dirigintă? se apără Alina Gabor, micşorându-şi privirea ironică printre gene. Ca să scoţi sufletul cuiva, trebuie să-l fi avut mai întâi. Eu nu fac altceva decât să mă apăr... Aşa cum mă aflu, singură şi cu puterile mele puţine.

Din uşă, doamna Aglăiţa Costăchescu se mai întoarse, gesticulând cu geanta de piele, atât cât îi îngăduia bluza strâmtă subsori.

— Asta n’am s’o uit niciodată, Gabor Alina.

— Nici eu, doamnă.

— Mi se întâmplă întâia şi ultima oară...

— Şi mie, doamnă, tot aşa mi se întâmplă întâia şi ultima oară...

Papalugo proboscidiensis, vru să adaoge un cuvânt decisiv. Nu-l găsi. Se mulţumi să păşească demn, pipăindu-şi trompa violacee de unde refuza să ţâşnească un citat celebru.

— Petrecere frumoasă! le ură Alina din urmă.

— Zău, doctore, Dumnezeu să mă ierte că vorbesc într’o zi ca asta, de Paşti. Dar aş pune mâna pe cruce, că o intrat un demon în ea!... mărturisi pe stradă, tanti Aglăiţa, făcându-şi vânt cu geanta să-şi sbicească sudoarea de pe obraz.

Doctorul nu răspunse. Se gârbovise încă mai tare. Toată lumina soarelui era păinjenită şi cenuşie.

CAPITOLUL II

Alb şi negru

Stroe Bârlădeanu răspunse telegramelor cum era de aşteptat:

„Sosesc în curând. Obţineţi amânarea”.
STROE

În iremediabila sa confuzie, înţelesese fără îndoială că e vorba despre vre-un proces cu unul din numeroşii creditori, grăbiţi să-l despoaie de ultimile porţiuni de pământ

— La un asemenea zevzec, „în curând” poate să însemneze peste o lună sau un an! se căina doamna Aglăiţa Costăchescu, înfăţişându-se la doctor cu telegrama în mână.

Doctorul scoase altă telegramă din buzunar şi o întinse fără nici o explicaţie.

Doamna Aglăiţa Costăchescu, citi:

„Răspundeţi când înmormântarea. Preferabil fixaţi aceiaşi zi procesul. Timpul preţios”.

STROE

— E nebun complect! gemu, tanti Aglăiţa. Trebuie băgat numai decât la balamuc.

Doctorul se apără ca de-un roiu de viespi:

— Ba, mă rog! Nu m’aş mai amesteca în ruptul capului... Mi-e destul. Şi, pe urmă, în orice caz e un nebun care nu face nici un rău nimănui. Pe când cuminţii şi chibzuiţii, ai cam văzut coană Aglăiţă,
unde ajung cu generoasele lor intenţii şi cu înteleapta lor chibzuinţă.

Doamna Costăchescu înghiţi imputarea ca o găluscă, cu noduri. Confiscă telegrama şi o depozită în turbinca sa celebră, printre chei, cutii şi degetare.

— Ei, ce ne facem? întrebă.

— Aşteptăm...

Răspunsul resignat al doctorului, îi păru o capitulare prea laşă şi prea grăbită.

— Eu mai dau o telegramă. Iar dacă nu vine în două zile, mă duc eu acasă să-l aduc pachet.

Coana Aglăiţa întinsese un brat de atlet în spaţiu, susţinând suspendat de un guler imaginar un Stroe Bârlădeanu invizibil. Mişcare elocventă, dovedind cum l’ar înşfăca ea pachet, să-l predea poate di-rect unei case de sănătate. De patru zile nu-şi mai găsea odihnă. Cheltuia atâta energie, câtă n’ar fi produs niciodată, niciuna din turbinele lui Stroe Bârlădeanu.

— Mă duc să mai încerc la Cleopatra! anunţă. Dacă aş convin- ge-o să renunţe zăce minuti la amor-propriu şi să meargă dânsa personal la încăpăţînata ceia di copilă, sânt sigură că toată povestea s’ar isprăvi.

Doctorul strânse din umeri, lăsând evenimentele să se desfăşoare după logica lor. Doamna Costăchescu porni gâfâind pe trotuarele care se încovoiau sub paşi, să opună ea singură, pieptul opulent destinului.

Spre surpriza tuturor însă, Stroe Bârlădeanu sosi chiar a doua zi.

Debarcă dintr'un docar preistoric, cu un geamantan nu mai puţin vrednic de muzeele arheologice, în care peste halat, papuci şi calota neagră, trântise un vraf de memorii, dosare, planuri şi proiecte.

Peste noapte se lămurise şi găsise îndestul de nostimă încurcă- tura cu telegramele. Le amestecase în sertar. Răspunsese la telegrama de astăiarnă, care vestea moartea Elenei Gabor şi îl chema la înmormântare. Îşi adusese aminte după ce-a dat drumul răspunsului, nu numai că a fost la înmormântare, dar că de atunci, de două ori a mai venit în oraş: odată pentru a prelua dela tribunal nişte socoteli de tu- telă ale minorei Alina Gabor, a doua oară când Alina căzuse bolnavă. După această scurtă străfulgerare de lumină, noţiunea timpului, a spaţiului şi a oamenilor, se eclipsase din nou. Pe drum se întrebase fără să găsească răspuns, ce caută el în docar, în loc să stea la datorie, la planurile şi proectele care nu mai îngăduiau întârziere.

De trei ori, dăduse poruncă vizitiului:

— Întoarce! Hai acasă. Nastasă!

Vizitiul deprins cu asemenea stăpân, dăduse biciu cailor, mânând mai departe:

— Bine, coane Stroe. Lasă că întoarcem noi... N'avea mata grijă, tot acasă avem s'ajungem. Mai bine, bagă mata de seamă să nu cadă Ursuleţ. Mai suflă?

Stroe Bârlădeanu pipăise docil, în sac.

— Suflă!

— Ei, atuncea-i bine! îl asigurase vizitiul.

Iar Stroe Bârlădeanu se înseninase şi el, dacă sluga îi garanta după aceste indicii misterioase că „atuncea-i bun!"

Ursuleţ era un căţălandru de stână, cenuşiu, flocos, cu ochii încă apoşi şi mirosind a zăr. Fiu incestuos al celor doi câini: Nevăstuica şi Dolofan, care vara trecută ţinuseră tovărăşie Alinei Gabor în plimbările ei prin fâneţe, lanuri şi poeni, fusese

băgat întrun sac şi era transportat astfel în oraş, după ideia vizitiului:

— Să-l ducem în chip de dar duduiei Alina, ca să nu se mai simtă aşa de singură. Un câne, se chiamă că tot e un suflet pe lângă om...

Alina Gabor lăsase amintiri bune pe unde trecuse, în timpul verii. Vizitiul nu se oprise numai la gândul să-i aducă plocon o odraslă a celor doi tovarăşi nedespărţiţi de hoinăreală. După un obiceiu al casei căzut în desuetudine din vremea când Stroe Bârlădeanu în preocupa- rea lui să schimbe faţa planetei prin sisteme de drenajuri, irigaţii şi electrificări, uitase de celelalte realităţi terestre; Nastase purtase el grijă să nu vină cu mâna goală. În alt sac dela picioarele lui, aducea pentru orfană un caş dulce învelit în frunză lată de brusture, urdă şi brânză de vaci, o oală cu smântână — iar în lădiţa din spatele doca-rului câteva perechi de pui.

Pe toate le descărcă, predându-le babei Maria cu o precauţie exagerată, ca şi cum ar fi mânuit gingaşe juvaeruri.

Înţelese după chipul întunecat al bătrânei, că nu se petrec lucruri bune şi depunându-i oala cu smântână în braţe, întrebă:

— Dară ce se mai tâmplă, mătuşa Mario? De două zile tot bat telegramele...

Baba Maria înălţă ochii la cer, arătând aşa că priceperea ei e prea puţină ca să poată lămuri ce „se tâmplă”, iar vorbele prea cu slabe puteri.

— Apoi că chiar, conu Stroe de nu le-ar descurca atuncea! rosti cu scepticism, în loc de concluzie, Nastase vizitiul.

Stroe Bârlădeanu târâse cu el valiza antideluviană. Conţinea lu-
cruri prea preţioase ca să le încredinţeze altui purtător.

Alina îl întâmpină în portiţă şi îşi oferi fruntea sărutului. Era singura făptură pe lume acest unchiu absent şi distrat, împotriva că- ruia demonul rău lăuntric n’avea nici o putere.

— Am primit nişte telegrame... anunţă Stroe Bârlădeanu.

— Ştiu, unchiule...

— Şi cine-s ăia care mă chiamă? De’ ce mă chiamă? Eu n’am timp, fetiţo...

Spunea „fetiţo”, fiindcă din nou uitase cum se numeşte nepoata, întrebase, şi nu mai avea curiozitatea să afle cine îl chiamă şi de ce îl chiamă.

— Ţi-am adus un căţel... Nu ştiu cum îi spune... Un căţel dela cei doi câini de acasă, nu ştiu cum le spune, cu care te jucai tu a- cuma cinci ani...

— Astăvară, unchiule! Astăvară! rectifică, Alina Gabor.

Şi începu să bată voioasă din palme, când din sac Nastase îi prezintă căţălandrul flocos şi ameţit de lumină.

— Îl chiamă Ursuleţ! complectă informaţiile vizitiul, bucurându-se de bucuria Alinei. Are să fie un câne grozăvit... Îi negru ca fun-dul ceaunului în cerul gurei. Ia'n te uită mata! Aista are să te pă- zească pe mata, mai aman ca pe Ileana Cosânzeana din poveste...

Nastase deschise gura lui Ursuleţ să dovedească spusele. În cerul umed şi tigrat al gurei, se vedeau într'adevăr pete negre, de sala-mandră. Căţelul strănută, începu să mârâie, dădu un lătrat subţire şi stângaciu, de june debutant în cariera de Cerber.

Alina îl duse în poalele şortului, în casă.

— Numai că-i cam puricos, duduie Linuţo! avertiză vizitiul din urmă.

— Miroşi a lapte urâtule!... constată Alina, fără să ia în seamă insinuările lui Năstase.

În odaie îl rostogoli din sorţ, pe divan. Ursuleţ se scutură, inspectă cu ochi apoşi încăperea streină. Privi distanţa de la marginea diva- nului până jos, cu prudenţă, ca de pe muchia unui teribil abis. Apoi îşi luă curaj, îşi făcu un vânt disproporţionat cu înătimea de două palme, căzu în bot, lătră şi porni să inspecteze mai sigur fiecare co- tlon, prin procedee olfactive, explorând cu botul dedesubtul scau- nelor şi dulapului. Se căţără în două labe la oglinda şifonierei. Întâi păru împietrit de stupoare la apariţia altui Ursuleţ, dincolo de geamul de sticlă. Îl mirosi. Se mirosiră bot în bot. Celălalt avea un bot rece şi fără nici un fel de miros. Această singularizare îl contrarie cumplit. Începu să latre mânios, repezindu-se şi căţărându-se cu labele, căzând şi iar ridicându-se, să treacă numai decât dincolo de obstacolul verti- cal şi transparent, unde celălalt Ursuleţ se agita tot aşa de indignat, dar cu un lătrat ciudat, fără glas, de mut.

Alina Gabor îi privea cu braţele încrucişate pe piept, surâzând, cu ochii îmbunaţi, eliberată o clipă de prezentul ostil şi chinuitor. De la apariţia docarului hârbuit, cu gloabele

fantomatice, cu Stroe Bâr- lădeanu plutind în aceiaşi lume a lui fantasmagorică, cu Năstase vizi-tiul care o învăţase diferite procedee ingenioase de pescuit, cu acest căţălandru mirosind a stână şi a câmp; tot ce era urât în afară şi rău în ea, se stersese ca aburul de pe un geam când porţi deasupra batista şi limpezeşti lumina. Retrăia existenţa de astăvară. Singura oază de fericire deplină din viaţa ei, când trăise direct, ca un animal tânăr şi liber scăpat din cuşcă, adulmecând cu nările lărgite toate chemările orizontului. O înviora amintirea băii gheţoase, din pârâul prefirat pe prunduri în fundul livezii. Numai suvenirul acestei ape, a fost destul ca să-i spele tot ce viaţa târgului i-a spurcat trupul şi su-fletul. Se simţi purificată, uşoară, cu sângele pulsând viu în artere, cum ieşea din pârâu în dimineţile de atunci. Auzi parcă scârtâitul do-mol al carelor, mugetele blânde — îi năvăli în nări mirosul fâneţelor coapte. Acolo dacă s'ar mai întoarce; numai acolo, va mai afla tot ce-a fost pierdut.

Cu un elan de înduioşare pentru ea, pentru moşneagul inofensiv, exploatat şi jefuit de vechili, de creditori şi de avocaţi, pentru tot ce viaţa mai ascunde bun şi desinteresat şi încă pur, veni la Stroe Bâr- lădeanu, îi puse mâinile subţiri pe umeri:

— Unchiule, nu e aşa că ai venit să mă iei cu tine?... Ia-mă cu tine, unchiule... Nu mai pot trăi aici. Tu nu-ţi închipui... Uite, strâng repede bagajele, încui tot... Merg cu tine. Aş vrea să umblu desculţă, să mă fac o ţărancă... Să nu mai ştiu nimic... Haide, spune unchiule că pentru asta ai venit...

Alina plecase fruntea pe pieptul maniacului bătrân. Asprimea sto-fei îi făcea bine. Şi mirosul vechiu, de haină închisă în naftalină.

Stroe Bârlădeanu îi desprinse încet mâinile şi o sărută pe frunte:

— Bine Eleno, fie cum vrei tu...

— Alino, unchiule. Pe mama o chema Elena.

— N'are nici o importantă. Alina-Elena, ce importantă au aceste amănunte?..

— Atunci să strâng bagajele?

Alina se răsucise pe călcâie, gata să-şi arunce câteva lenjuri în-
tr'o valiză, s'o svârle în docar şi să pornească atunci chiar, în cinci minute.

Stroe Bârlădeanu o opri:

— Mai stai, fetiţo!... Avem timp. Deocamdată uitam... Mi se pare că mă aşteaptă un proces...

Îşi amintea Stroe Bârlădeanu; dar îşi amintea prea târziu. Proce- sul se terminase încă înainte de sărbătorile Paştelor. Şi nu la Tribu- nalul din oraş, unde de demult creditorii câştigaseră toate termenele, ci se încheiase şi la Bucureşti, la Casaţie, în ultima instanţă. Hotă- rârea definitivă îl scotea de pe pământul şi din conacul care nu-i mai aparţineau demult. Era doar chestiune de câteva zile, până când proaspeţii stăpâni cu sentinţa de evacuare şi cu portăreii, se vor înfăţişa pentru intrarea în posesie. Acestea toate, Stroe Bârlădeanu câteodată părea că le ştie, câteodată părea că le-a uitat definitiv. Mult mai ar- zatoare şi de imediată urgenţă, era problema electrificărilor. Ţara numai putea aştepta. Pregătise un nou memoriu; îl adusese aci, în gea- mandan, ca să-l revadă o ultimă oară, să adaoge ultimile modificări, să-l dea la transcris şi să-l expedieze la o nouă serie de miniştri, secretari şi subsecretari de stat, căci din nou guvernul se schimbase. Excelenţele treceau: memoriile lui Stroe Bârlădeanu rămâneau.

— Deocamdată avem de lucru, fetiţo! declară frecându-şi mâinile cu nerăbdare. Te rog să-mi faci loc, aci într'o cameră, ca să pun oarecare chestiuni la punct.

— Atunci plecăm mâine? poimâine? întrebă Alina, frângându-şi şi ea mâinele, dar muncită de altă nerăbdare. Nu e aşa, unchiule? poimâine cel mai târziu...

— Ah! tinereţe-tinerete! Dar ce importanţă are o zi, o săptă- mână, o lună sau un an?... Mai bine arată-mi camera...

Alina deschise uşa dela odaia ei de şcolăriţă, cu orânduiala exemplară pe care o admirase odinioară doctorul, când venea să măsoare cât a mai înaintat moartea în trupul Elenei Gabor.

— Uite, unchiule... Aci masa de scris, dincoace patul; poţi lucra până noaptea târziu. E o tăcere! Şi vezi? — bate lumina cum scrie la carte.

— Perfect! Admirabil... Numai te rog scoate-mi de aici din perete calendarul... Eu, dragă Adino...

— Alina, unchiule. Alina! îl corectă Alina cu blândeţe.

— Bine, Alina, fie!... Eu dragă Alino, nu pot suporta tirania calendarului. Altfel, cum crezi că m'aş împăca cu ideia?... Am lucrat cinci- sprezece ani. Totul era gata, pe planul României noastre... Şi deodată vine ticăloşia de război. România mare.

Se schimbă toată harta... Proectele mele nu mai fac două parale. Totul e de luat de la început, pe alt plan, pe alte dimensiuni. Alţi zece ani muncă... Dar nu regret. România asta mare, îmi place. Intră perfect în sistemul meu... Ia priveşte şi tu...

Alina desprinse calendarul din perete. Rămăsese însă harta, prinsă cu ţinte. Stroe Bârlădeanu îmbrăţişă cu o privire înduioşată această Românie care devenise mare, numai ca să încapă întreagă în sistemul său de irigaţii, drenajii, barajii, aqueducte, electrificări.

— Ia priveşte şi tu, fetiţo... Nu e admirabil? S'ar spune că toată România e o roată, cu spiţele şi cu obesile făcute din râuri. Poate exista ceva mai perfect ca sistem hidrografic? Aci sunt milioane, zeci de milioane de cai putere... O forţă hidraulică echivalând cu milioane de tone de păcură... Iar tot secretul, stă aci, în dosarele şi memoriile acestea... Numai încă putină răbdare, fetiţa mea.

Alina surâse, strângând din umeri. Întru cât privea electrificarea României mari, avea toată răbdarea. Mania acestui copil bătrân şi dezarmat, răsturna rolurile. După lege şi vârstă, Stroe Bârlădeanu devenise protectorul ei firesc şi unic. Acum simţea ea pentru dânsul, o îngăduială protectoare, ca pentru un infirm inofensiv şi fără apărare. Îi ajută să orânduiască planurile şi dosarele scoase din geamandan. Stroe Bârlădeanu îşi pregăti papucii, halatul, calota de mătase neagră.

— Presimt că am să lucrez cu spor, anunţă. Mi-au venit câteva idei de rectificat, pe drum...

Îşi aminti, într'o scurtă şi alarmata revenire la realitate:

— Numai de aş termina mai repede cu indivizii care m'au chemat telegrafic... Cine sunt, în definitiv? Ce vor dela mine?

— Ai să vezi, unchiule... Nu e nimic care să merite atâta timp pierdut... Sfârşim în cinci minute. Nu mai am nimic, cu nimeni. Nu mai vreau nimic, dela nimeni. Fac ce vor dânşii, cedez, numai să plecăm mai repede, unchiule... Mă înăbuş aci.

Alt om, cu altă atenţie şi judecată ar fi găsit cuvintele Alinei Ga- bor, cel puţin ciudate. Despre ce sfârşit, despre ce fel de cedare era vorba? Tot atâtea obscure enigme. Dar Stroe Bârlădeanu uitase ce-a întrebat, după cum nu ascultase nici răspunsul. Revenit în confuzia dintotdeauna ca în adevărata sa

patrie, nu mai exista decât pentru proectele şi planurile lui. Respinse cu palma osoasă, realitatea imediată şi măruntă:

— Să lăsăm toate prostiile acestea, fetiţo... Acum, dacă se poate să-mi dai o cafea mare, tare şi amară, nu mai doresc nimic.

Odată cu cafeaua, îşi făcură însă apariţia şi oaspeţii pe care nu-i aştepta. Doamna Aglăiţa Costăchescu şi doctorul, informaţi despre sosirea lui, prin acea misterioasă şi rapidă organizaţie de contraspionaj mutual care transmite evenimentele în orăşelele de provincie, cum se lăţesc cercurile de apă, când când ai aruncat o piatră în baltă.

— Ai să ne leşi on moment singuri, numai cu boier Stroe? glăsui cu autoritate tanti Aglăiţa către Alina Gabor.

— Nu văd de ce...

Şi Alina se instală pe scaun, hotărâtă să nu părăsească terenul, încrucişând braţele şi surâzând răutăcios, posedată din nou de duhul vrăjmaş care o clipă, o părăsise.

Doamna Aglăiţa Costăchescu îşi încruntă privirea. Vru să rostea- sca un cuvânt aspru şi greu, ca să amintescă Alinei Gabor distanţa dintre o profesoară şi elevă. Doctorul o imploră din ochi. Stroe Bârlădeanu, care îşi îmbrăcase halatul, papucii şi calota neagră, ca o uniformă indispensabilă de lucru şi apucase să se aşeze la masa cu dosare, planuri şi memorii, ridică ochelarii pe frunte, privind cu inocentă nedumerire la aceşti mosafiri neinvitaţi, veniţi să-i fure un timp atât de preţios: întrebă naiv şi binevoitor, grăbit să termine şi să se întoarcă la milioanele lui de cai putere:

— Sunteţi din consiliul de familie? Sau sunteţi pentru proces?

— Nici una, nici alta, boier Stroe! luă cuvântul tanti Aglăiţa. Dar pot spune că sântem cam pe aproape... Fiindcă această copilă are în- tr'adevăr nevoie de un consiliu de familie, şi fiindcă aşa cum o vezi, o găsit de cuviinţă să ne facă dânsa on proces... Să-i zicem: on proces de intenţii...

— Îmi pare ceva foarte curios... rosti cu indiferentă Stroe Bârlădeanu, privind peste capetele celor doi, harta României din perete, cu spiţele ei albastre de râuri. Îmi pare ceva foarte curios, doamnă...

— Spune-mi coană Aglăiţă, boier Stroe. Mă cunoşti doar di treizeci di ani... Di când erai on bărbat în toată firea şi nu te apucase pa-tima electrificărilor. Dacă-ţi mai aduci bine aminte,

pe-atunci eram prieteni foarte buni. În numele acestei prietenii vechi, am venit să-ţi vorbim. Eu şi doctorul.

Stroe Bârlădeanu păru că atunci a luat act de prezenţa doctorului, deşi îi strânsese mâna la intrare. Din ceaţa turbure a amintirilor, se limpezi un moment uitat: o discuţie veche de acum zece-doisprezece ani. Se întoarse către el, cu o privire triumfătoare:

— Bine că te văd, doctore... Îmi spuneai mai deunăzi (cei zece- doisprezece ani, îi păreau „deunăzi”), că socoteala mea e bună pe hârtie, dar nu are să reziste realităţii. Dă-mi voie... Fiecare litru de apă care cade dela înălţime de un metru, efectuiază un travaliu de un kilogrametru. Şi puterea unui cal-vapor reprezintă 75 kilogrametri pe secundă.

Ca să evaluezi în cai vapori energia pe care o poate furniza un curs de apă, ajunge aşa dar să înmulţim înălţimea căderii exprimată în metri cu debitul în litri pe secundă şi să împărţim produsul prin 75... Aceasta ca regulă pe hârtie... Acum, să ne întoarcem puţin pe teren şi am să-ţi dovedesc că numai în Carpaţii noştri, capitalul hidraulic depăşeşte 3 milioane cai-vapori utilizabili... Îţi imaginezi dumneata ce însemnează aceasta?... O consumaţie de 17 milioane tone cărbuni. Munca anuală a 60 mii mineri, câţi ar trebui să muncească dela zi la zi pentru extragerea cărbunelui. O energie inepuizabilă. O energie transportabilă. Toate trenurile electrificate, oraşele luminate, uzinele... Dar ce vă spun eu onorată comisiune? Uitaţi-vă! Am datele aci... Am socotelile exacte... Toate versantele calculate. Debitul de iarnă şi de vară al fiecărui râu, în diferite puncte ale parcursului... Diferenţele de nivel. Am fixat punctele pentru baragii, pentru aqueducte, pentru bazenele de decantaţiune. Totul e pus la punct, onorată comisiune, în afară de mici modificări în ansamblu... Vă rog să-mi daţi voie...

Stroe Bârlădeanu transportat de imaginaţie în faţa unei comisiuni după care alerga de treizeci de ani, răsfoi memoriile de pe masă cu o febrilitate care făcea să-i tremure mâinele.

Doamna Aglăiţa Costăchescu şi doctorul schimbară priviri consternate.

Alina Gabor, cu braţele pe piept, surâdea cu răutăcioasă satis- facţie. Era atât de vădită absenţa de pe planetă a omului chemat să devină complice cu doamna Aglăiţa Costăchescu şi

cu doctorul, încât amândoi se simţiră umiliţi şi ruşinaţi. Ca şi cum s'ar fi întovărăşit să jefuiască un cadavru, să smulgă semnătură unui scăpat din ospiciu. Iar doctorul nu-şi putu alunga gândul, că sub monomania bătrânului Stroe Bârlădeanu, se ascundea totuşi o realitate logică şi practicabilă — ceiace poate peste zece ori douăzeci de ani, vor prezintă în altfel de memoriu, cu altfel de date dar cu aceiaşi argumentaţie, experţii cine ştie cărei societăţi americane oferindu-se să electrifice ţara cu acelaş sistem de baragii, aqueducte, turbine şi bazene de decantaţiune.

— Vă rog să-mi îngăduiţi să vă citesc această recapitulare...

Stroe Bârlădeanu desfăcu o foaie parcelată în grupuri şi coloane de cifre, ca planul minuscul al unei pepiniere. Cobori ochelarii şi înainte de a începe lectura, privi spre auditoriu. Onorata comisiune se volatilizase. Rămăsese pe scaun numai o doamnă grasă pe care o cunoştea parcă de undeva, cu o geantă enormă pe genunchi; un bătrân slab şi aşezat jenat pe marginea altui scaun; nepoata aceasta al cărei nume iarăşi l-a uitat. Deprins cu asemenea fantasmagorice apariţiuni, dis- pariţiuni şi metamorfoze, Stroe Bârlădeanu nu arătă nici o surpriză. Împături coala tărcată de cifre la loc, o închise în scoarţa de dosar şi amână expunerea, până la apariţia altei onorate comisiuni.

Se întoarse spre doamna voluminoasă, spre companionul său stingherit pe marginea scaunului şi întreabă cu, nevinovată bunăvoinţă:

— Sunteti pentru proces, nu e asa?... Am făcut o regretabilă confuzie.

Alina Gabor socoti că supliciul a durat destul. Era deplin răzbu-nată. Cu braţele încrucişate pe piept, privind printre gene la cei doi oaspeţi umiliţi şi jenaţi, răspunse ea pentru dânşii, cu surâsul muş- cător:

— Unchiule Stroe, dumnealor au venit într'adevăr pentru un pro- ces... Să-i zicem un proces de conştiinţă. Nu e aşa, doamnă dirigintă? Nu e aşa, domnule doctor? Procesul s'a judecat... Nu e aşa, doamnă dirigintă şi domnule doctor?... Acum, ca să terminăm această come- die, află domnule doctor şi doamnă dirigintă, că l'aţi purtat de prisos pe drumuri, pe unchiul Stroe... Are să mă ierte. L'aţi purtat de prisos, fiindcă n'avea ce să mă convingă... N'am ce reclamaţie să retrag de la minister. N'a

fost nici un fel de reclamaţie. N'am cerut nici un fel de anchetă...

— Aşa dar ai minţit, Gabor! se răsuci scandalizată tanti Aglăiţa, pe scaunul care trosni din încheeturi sub greutate. Ai minţit şi ne leşi să ne frământăm de atâtea zile!

— Îmi face impresia că acum regretaţi, doamnă dirigintă, că n'am făcut o reclamaţie, ca să aveţi într'adevăr pentru ce vă frământa...

— Nu spun asta, dragă Gabor. Dar ai minţit...

— Şi dumneavoastră nu? doamnă dirigintă? nu, domnule doctor?

— Noi am minţit, copilă, ca să spun aşa, în caz de forţă majoră. Din caritate... Pentru tine, pentru a salva alţi vinovaţi. Tu ai amintit din perversiune. Asta-l perversiune curată...

— Atunci nu-mi rămâne decât să fac reclamaţia. Să cer ancheta. Îmi pare bine că e şi unchiul Stroe aci. Are s'o semneze şi el. În orice caz, după lege mi-e tutor, şi are căderea s'o facă.

Alina Gabor îşi admira unghiile crescute, pe urmă ridică genele

spre doamna Aglăiţa Costăchescu şi spre doctorul de mult redus la tăcere pasivă.

— Di ci-ai făcut asta, copilă? întrebă mustrător tanti Aglăiţa. E o joacă prea crudă... Nu ţi-o fost milă di biata doamna directoare? I-o ieşit peri albi... Nu ţi-o fost milă di mini, di doctor?... O copilă, care s'a jucat cu noi, ca mâţa cu şoarecii...

— Doamnă dirigintă, puteam să fac altfel. O ştiţi prea bine. Eram în dreptul meu. Am şi început să scriu plângerea. Există undeva, într'un sertar, întreruptă la jumătate... Ceva m'a oprit. Dar nu m'a putut opri şi dela această perversiune, cum o numiţi, doamnă. Am ţinut să vă văd puţin şi pe dumneavoastră, cunoscând ce înseamnă o nedreptate căzută din senin, o vină de care nu te poţi apăra... E caşi- cum aş fi trimis reclamaţia. Caşicum şi-ar fi făcut efectul. Îmi ajunge. Anunţaţi vă rog, pe doamna Cleopatra Negoianu că n'am înaintat nici o plângere, că nu va sosi nici o anchetă. Poate fi liniştită. Creatura n'are să-i mai apară în ochi... De această tortură, m'am hotărât s'o scutesc.

— Ci vrei să spui, copila me?

— Vă puteţi închipui oare pe doamna Cleopatra Negoianu, plecând privirea jenată înaintea unei eleve? Virtutea umilită de o creatură? Am înţeles că această monstruozitate, nu poate fi tolerată. De aceia plec...

— Cum asta, dragă Alină? Undi să pleci? Dici să pleci?

— O soluţie foarte simplă. Aproape soluţia dumneavoastră, doamnă dirigintă. Adică mai mult decât soluţia dumneavoastră. Plec. Mă retrag din şcoală...

— Asta nu se poate, copilă...

— Ba se poate, doamnă Costăchescu! întrerupse Alina cu autoritate. Domnul doctor mi-a mai dat un certificat pe care nu i-l ceru- sem. Îmi poate da şi unul pe care acuma i-l cer. Un certificat de boală, pe baza căruia să am drept la examene. Aşa se închee toată povestea. Liceul Elena Doamna, scapă de o creatură care a adus atâta turburare şi a aruncat atâta discredit, asupra elevelor, corpului profesoral, doamnei directoare şi aşa mai departe... Unchiul Stroe mă ia la dânsul, la ţară. Nu e aşa, unchiule?...

Stroe Bârlădeanu nu ascultase nici un cuvânt. Observase un lapsus în calculele sale. În creerul mişunând de ingenioase soluţii, germinase o idee nouă. Şi plecat pe hârtie, aşternea repede coloane de cifre după coloane, semne misterioase peste semne misterioase, transportat cu totul în universul electrificărilor şi drenagiilor

— Unchiule, nu este aşa? stărui Alina Gabor.

— Evident, evident! răspunse fără să ridice ochii. Şi făcu semn cu mâna, că toate aceste nimicuri, nu merită o atât de lungă discuţie şi nu îndreptăţesc pe nimeni să-l sustragă dela o operă, de care de- pinde electrificarea României mari. Cu un creion roşu, uni coloane de cifre sub acolade. Cu altul, albastru, anulă acoladele vechi.

Doctorul se ridică, gârbov şi cu mersul nesigur. Puse palma slă- Dănoagă pe umărul Alinei:

— Îţi mulţumesc... Dar nu meritam aceasta...

— Te rog să mă ierţi, domnule doctor! ridică ochii Alina.

Ochi luminoşi şi îmbunaţi:

— ...să mă ierţi şi dumneata, doamnă dirigintă. A fost o putere mai tare decât mine.

— Aşa am spus şi eu, copila mé! recunoscu tanti Aglăiţa. A fost, a trecut. Lasă-mă să te sărut pe frunte. Te înţăleg. N'ai meritat nici tu. N'am meritat însă nici noi...

Doamna Aglăiţa Costăchescu depuse un sărut umed şi sonor pe fruntea Alinei. Stroe Bârlădeanu tiştui enervat. Nu pricepea de ce-au complotat oamenii aceştia să-l turbure dela îndeplinirea misiunei sale, care n'aşteaptă.

— Aş dori să te mai văd...

Alina duse degetul la buze. Îi petrecu în vârful degetelor.

Se deşteptau toţi după un vis rău. Alina observă cât de părăsită i-a fost grădina, cu ierburi neplivite în straturi, cu trandafirii nere- tezaţi. Un timp îşi găsi de joacă cu Ursuleţ, căţălandrul flocos, miro-sind a zăr. Apoi îşi aminti. Năvăli bucuroasă în bucătărie. Sgudui slu- ga bătrână de umeri:

— Mario, pregăteşte-mi schimburile de drum. Ai să speli toată noaptea... Şi să ştii!.. Am făcut pace. Rămâi aci, să păzeşti casa... Rămâi până ce ai să ieşi la pensie...

— Am înţeles că veniţi iar la noi, duduie Alină! rosti Năstase, do- vedindu-se subtil psicolog. Asta chiar o vorbeam eu cu mătuşa Maria. Tânjăsc cele crânguri după mata. Numai să nu uităm cârlige de undiţi şi şfară pentru crâsnice.

Lumina intrase în casă. Juca în ochi. În ochii Alinei; în ochii ba- bei Maria care nu mai puteau lăcrima de bucurie cum nu ştiuseră să plângă nici de desnădăjduire; în ochii vizitiului cu sprincene stufoase şi cu labe de urs.

— Mergi şi tu îndărăt, onorabile! se plecă Alina la căţelul cu
blana fumurie, să-l rostogolească în praf şi să-l tragă de urechi. Nu ţi-a fost dat să te faci târgoveţ. Nu-i oraşul de noi, domnule Ursu- lescule!...

În vremea aceasta, tanti Aglăiţa alerga asudată, bălăngănind gean- ta cu chei şi cutii, urca gâfâind scările să ducă veste doamnei Cleo- patra Negoianu. Directoarea liceului Elena Doamna, în trei săptămâni luase o înfăţişare fantomatică. Devenise într'adevăr, cum o zugrăvea Săndel Negoianu: o Genovevă de Brabant, o Barbară Ubric, ceva încă mai chinuit şi mai înfricoşător şi mai înduioşător decât ele — spectrul lor. Tanti Aglăiţa închise uşa. După două ceasuri de luptă eroică, eşi

svântându-şi râurile de năduşală cu batista, dar păşea zăngănind în cadenţă triumfală conţinutul sonor al turbincei.

Biruise şi această ultimă rezistentă. Avea însfârşit drept la linişte şi la odihnă. Minţise, înşelase, se tocmise, năpăstuise o nevinovată, luase apărarea unui neruşinat nărăvit devenise complice cu dânsul, îl târâse pe doctor într'o aventură care-i gârbovise umerii. Mai mult încă: în înverşunarea ei, într'o anumită clipă, uitase că Alina Gabor e victima cel puţin aparent sacrificată şi îndreptăţită să se apere cu orice mijloace. Văzuse în ea numai o copilandră încăpăţânată, un obstacol, o încarnaţie a perversiunei. Rostise cuvinte grele şi nedrepte. Îşi primejduise reputaţia, pe care n'o căutase, dar îi venise ca o justă recompensă după o viaţă întreagă de omenie. Se încurcase în firele în-tinse de ea, îndemnată de acea solidaritate instinctivă a câtorva su- flete de ispravă, care se aleg singure într'un oraş, se caută şi îşi sări într'ajutor, când sunt ameninţate de conspiraţia împrejurărilor să cadă pradă batjocurei publice, să plătească ele pentru adevăraţii răspun-zători. Ar fi putut să rămână laoparte. Cu doamna Cleopatra Negoianu n'o lega nici o strânsă prietenie; firea uscată şi rece a directoarei nu îngăduia asemenea apropiere. Ba în primele zile, când izbucnise scan-dalul, unii şi alţii, îi suflaseră în ureche că e destinată să preia succesiu-nea doamnei Cleopatra Negoianu la conducerea liceului Elena Doam-na. A fost destul atât, ca s'o îndârjească în ceiace socotea îndeplinirea unei datorii. Şi mai greu decât lacoma curiozitate a mulţimii ahtiată de scandaluri, decât cazurile de conştiinţă ale doctorului şi decât neprevăzuta rezistenţă a Alinei Gabor; mai greu i-a fost să domesticească intransigenţa Cleopatrei Negoianu. Însfârşit încheiase cu toate. „În astăseară fac baie şi îmi tai bătăturile!" — îşi făgăduia această dublă voluptate, ca o binemeritată sărbătorire a victoriei finale, ase-meni veteranilor eliberaţi la vatră după o campanie glorioasă. Intră pe poarta cea mare a casei, strigând de departe:

— Ileano! Maftei! pregătiţi focul la baie!...

— Vă aşteaptă domnul doctor! anunţă Ileana. De-un ceas aşteap- tă. L'am poftit în salonaş.

— Ce e doctore? întrebă voioasă, svârlind pe canapea geanta cu chei şi cutii. Cred că n'ai mai venit să cobeşti iară! Slavă Domnu- lui, di trii săptămâni nu ti-am auzit decât oftând şi

căinându-te ca o bocitoare... Ci s'o mai ivit? După cum ti-arată figura, nu mă cauţi să-mi vesteşti că ai câştigat lotul cel mare...

— Tocmai. Viu iarăşi cu o veste proastă.

— Ei, dă-i drumul. Nu mă perpeli.

Coana Aglăiţa îl privea cu un surâs binevoitor şi protector, din care nu lipsea şi o uşoară ironie. Nu putea crede în nici un fel de veste proastă. În trei săptămâni, doctorul ajunsese să se teamă şi de umbra lui.

— O veste proastă, despre Stroe Bârlădeanu... Am aflat-o acum... Ai auzit ce spunea Alina Gabor. Pleacă la el, la moşie, la ceia ce i-a mai rămas din moşie. Ei bine, lui Stroe Bârlădeanu nu i-a mai rămas din moşie nici o bucată de pământ cât faţa aceasta de masă. Vanghelie Balasopol are hotărâre de punere în stăpânire. În trei zile îl execută cu portărei. Nu i-au mai lăsat nimic, conac, grajduri, livadă — nici un vreasc de foc...

— Sărmana copilă... Alerg iar la dânşii! se ridică tanti Aglăiţa, apucându-şi geanta, gata s'o pornească la drum, ca o replică feminină şi exagerat de corpolentă, a jidovului rătăcitor.

— Încă n'am terminat, stărui doctorul. Cine crezi că a fost avocatul lui Vanghelie Balasopol?

— Tase Constantinescu, Stârcu... Grümberg... Ştiu eu? Cam aiştea au luat în antrepriză toţi creditorii lui Stroe Bârlădeanu, speculând faptul că înfundat în electrificările şi irigaţiile lui, habar n'avea di termene şi pierde dreptul la apeluri şi la recurs. Asta-i povestea pi care-o ştie tăt târgu...

— De data aceasta, avocatul care a manevrat, nu e nici Tase Constantinescu, nici Stârcu, nici Grümberg, coană Aglăiţa. E omul nostru. Onorabilul nostru Sănducu Negoianu...

Doamna Aglăiţa Costăchescu scăpă geanta din mână. Din turbincă se risipiră cutii rotunde de tablă şi degetare, fugind vii spre toate ungherele.

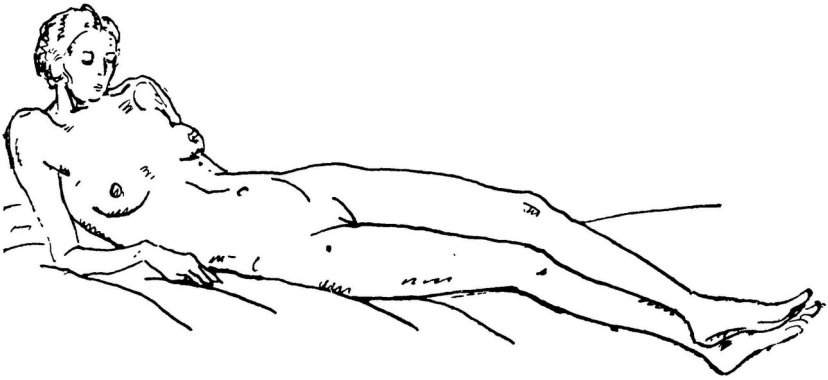

CAPITOLUL III

Castorul

Stroe Bârlădeanu nu arătă nici mirare, nici indignare, când află că n'are de ce se mai întoarce la un conac care nu mai erai al lui.

Chemă pe Năstase şi dădu câteva porunci, într'un straniu amestec de luciditate şi de absurde năluciri.

— Ţine cheile, Nastasă. Sunt toate?

— Sânt, boierule...

— Este şi cea a ladului?

Nastase se scărpină în creştet şi recunoscu, nu fără oarecare re- gret, că aceia a ladului lipseşte, fiindcă o tine la el, Scaraoţchi, tarto- rul cel mare:

— Altfel, boierule, m'aş bucura şi eu să am aicea pe verigă, cheia dela poarta ladului. Cam ştiu pe cine aş închide, să-i fiarbă ciolanele în cazanul cu smoală, până la judecata cea din urmă.

— Nu face nimic! îl consolă Stroe Bârlădeanu. Bine că sunt toate cheile de-acasă. Te duci şi deschizi. Ai să-mi încarci cărţile în lăzi, una câte una, raft cu raft. Tot aşa pui în lăzi hârtiile mele din birou. Vezi să nu le-amesteci. Pui într'o căruţă şi biroul. Vezi să nu-l sgârii. Strângi hârtiile de pe pereţi... M'ai înţeles?

— 'ţeles, boierule...

— Ai să porneşti cu toate într'acoace... Cheile să le predai domnului Vanghelie Balasopol... Iară docarul cu tot cu hamuri şi cai, să-ţi rămână ţie...

— Asta nu se poate, coane Stroe.

— Eu nu sunt Stroe! Nu există nici un fel de Stroe! destăinui cu un ton confidenţial, Stroe Bârlădeanu. Eu sunt Castorul!

Nastase nu ştia ce e acela un castor. Dar cum era învăţat cu fantasmagoriile stăpânului, acceptă şi această metamorfoză, fără prea mare minunare:

— Îţi hi hiind şi Castor, boierule!... Dară eu dogaru şi caii, nu pot pentru ca să-i primesc dela mata. Eu nu's domnu Vanghelie, să mă lăcomesc dela slăbiciunea de suflet a altuia. Calic şi curat... Trebue să ştiţi boierule, că vă mai datoresc simbria pe patru luni înainte, cum am cerut-o şi mi-aţi dat-o săptămânile trecute, înaintea Sfintelor Paşti. N'am de unde s'o dau înapoi... Am s'o plătesc în ouă şi pui, în brânză şi smântână, de câte ori oiu veni la târg, să le-aduc la duduia Alina...

— N'am nevoie de brânză şi ouă... Eu sunt Castorul!... Cu această fermă convingere, Stroe Bârlădeanu se închise în camera Alinei, să-şi revadă o ultimă oară memoriul, înainte de a-l înainta înaltelor personagii din guvern.

Când ieşi, era Castor definitiv şi irevocabil. Aşa chiar îşi semnase proectele de drenagii şi irigaţii, ca să înlăture orice confuzie.

Explică doctorului, cu logica perfectă a nebuniei, cum era el de-mult castor şi nu ştia; de ce era el castor şi nu putea fi altceva.

— Este sau nu adevărat, că aceste animale lacustre au contribuit adeseori la schimbarea sistemului hidrografic?

— Este! recunoscu doctorul.

— Este adevărat sau nu, că ridicând baragii, construind diguri, au abătut cursul râurilor şi au creiat lacuri acolo unde mai înainte era pământ uscat ca în palmă?

— Este! recunoscu doctorul.

— Este adevărat sau nu, că au fost primii ingineri care-au ştiut să folosească regiunile inundabile, încă înainte de egiptenii Nilului?

— Este! recunoscu doctorul.

— Este adevărat că din ţara Românească, abia de acum vreo trei sute de ani s'a stins neamul castorilor?

— Este! recunoscu doctorul.

— Ba nu este! zâmbi cu blândeţe Stroe Bârlădeanu, bucuros că l-a prins cu o afirmaţie profund eronată. Nu este adevărat,

doctore, fiindcă neamul castorilor nu s'a stins. Ultimul castor surt eu. Pre- cum mă vezi.

Şi ca să dovedească temeinicia acestor spuse, Stroe Bârlădeanu se lăsă în patru labe, începu să latre trist ca adevăraţii castori când îşi chiamă tovarăşii în crepusculele umede de pe lacuri şi se repezi să roadă cu dinţii picioarele scaunelor, pentru ca din acest material lemnos să construiască baragiile şi digurile care vor modifica total sistemul hidrografic al României mari.

Stroe Bârlădeanu, ultimul castor, a fost transportat la ospiciu, fără să opună nici o rezistenţă. Acolo, începând chiar de a doua zi, trecu însfârşit la practică, după treizeci de ani de teorie...

În fundul grădinei, se prelungia o ată subţire de apă, albăstrită de sineala şi de săpunul spălătoriei. Stroe Bârlădeanu o transformă într'o mocirlă cu diguri şi beţe de lut, inaugurând astfel prima etapă — nucleul vastului regim de irigaţii şi de baragii, menit să revoluţioneze harta României.

Operaţia stârni interesul, admiraţia şi entuziasmul câtorva tovarăşi de azil, fără metamorfoze precise, oscilând până atunci între reîncarnările lui Buda şi Napoleon Bonaparte, şezutul de sticlă şi sticletele închis în cutia craniului. Ultimul castor, îi ajută să-şi descopere adevărata vocaţie.

Unul se oferi să finanţeze întreprinderea, emiţând acţiuni tăiate cu foarfeca din ziare vechi şi cotate fabulos la bursa balamucului. Altul întemee un nou partid politic, al castorilor, cerând de urgenţă guvernarea pentru a salva ţara de criza economică şi financiară, într'un manifest, care de altfel, nu se deosibea prea mult nici ca făgăduieli, nici ca argumentaţie, de manifestele şi de programele celorlalte partide. Al treilea, începu un poem în patruzeci şi opt de cânturi, pentru a slăvi epocalul eveniment. Nici odată şi nicăieri, Stroe Bârlădeanu nu întâlnise atâta înţelegere şi nu se simţise mai fericit.

Alina Gabor rămase încă mai singură pe lume de cum a fost. O clipă viaţa îi întinsese punte amăgitoare de întoarcere, să se regăsească, departe de ostilitatea universului. Puntea să năruise înainte de a fi călcat primul pas. În casa invadată de tratatele, hărţile, dosarele, gra- ficile, memoriile şi compasurile lui Stroe Bârlădeanu, cărate de Năstase, nu mai spera nimic. Noaptea, se însufleţeau din ungherele negre, arătările care o chinuiseră pe

Elena Gabor, în scaunul ei de paralizată. Creşteau să-i înăbuşe respiraţia. Şi Alina se trezea cu tâmplele umede, cu ochii lărgiţi de spaimă în besnă, cu glasul moarţei în urechi: „...Îi vezi Alino, îi simţi, îi auzi? Păzeşte-te de ei... Nu ierta pe nimeni... Tu ştii care e datoria ta de Vamp!... Striveşte-i sub călcâiu... Pe toţi şi pe toate... Nu merită îndurare, nici unul, Alino, nici una”...

Alina Gabor o ştia acum aceasta. Aştepta. Se pregătea. Comandă
dela o librărie bucureşteană o carte, cu fotografia ei pe copertă şi cu titlul: Greta Garbo. Citi chiar dela prima pagină.

GRETA LURIZA GUSTAFSON, NUMITA GRETA GARBO:

Profesiune: actrită.
Talie: 5 ft. 6 cn.
Greutate: 125 lbs.
Păr: auriu. ,
Ochii: albaştri.
Născută: Stockolm, Suedia, în 1906.
Tată: fără profesie:
Mamă: fără profesie.
Educaţie: Stockholm.
Viaţă: N’a făcut niciodată teatru.

Experienţă: a frecventat cursurile şcolii dramatice din Stockholm. Primul său film a fost Goesta Berling, în care a interpretat primul rol feminin, în 1922, sub direcţia lui Mauritz Stiller, pentru Swedisch Film Industry Inc. la Stockholm.

Gusturi particulare: niciunul.
Culoare preferată: niciuna.
Căsătorii: niciuna.
Animale: niciunul.
Reşedinţă: Santa Monica, la Miramar Hotel.

Şi tot acolo, citi, această spovedanie scrisă chiar de mâna Gretei Luriza Gustafson:

„Copilăria mea a fost cenuşie şi deşartă. Am păstrat o amintire care simbolizează minunat tristeţea şi goliciunea ei. O nesfârşită seară de iarnă: tatăl familiei înşiră cifre pe marginea unei gazete; mama cât- peşte sdrentele copiilor şi oftează; copii vorbesc cu glasul scăzut sau privesc în tăcere poze. Înaintea uşii, în jurul ghetelor şi galoşilor, se lăţesc petele de umezeală.

Afară, cade zăpada. Un fel de prezenţă fără nume apasă pe umerii tuturor povara unei ameninţări obscure: al sufletul neliniştit. Vântul, care geme, dă glas tristeţei noastre. S'ar spune că această seară n'are să sfârşească nici odată, sau mai degrabă, că am trăit-o de o sută de ori, de o mie de ori şi că o vom trăi-o la inter-vale regulate, la nesfârşit, ca prisonierii care nu vor schimba de celulă neciodată.

— „Joacă-te! spunea mama copilei, îngrijorată că o vede mereu în acelaş loc neclintită, tăcută şi melancolică".

„Dar copila nu ştia să se joace''...

Cu cartea pe genunchi, Alina Gabor uita să întoarcă paginile a zecea oară parcuse.

Ridica genele lungi, să privească afară un sfârşit de primăvară inutilă. Trandafirii desprinzându-şi catifeaua roşie pe nisipul potecii; albinele toropite de parfum, somnolând în cupa florilor încărcate de miere şi polen; mătasea albastră pală a cerului; toate erau inutile.

„Dar copila nu ştia să se joace".

Nu ştiuse să se joace copila Greta Luriza Gustafson, cum nu ştiuse să se joace copila Alina Gabor. Însă închipuirea nu se mai mulţumea acum numai cu aceste asemănări de destin. Cealaltă, Greta Luriza, la ţărmul vinetei mări nordice, în portul scufundat în ceaţă bolnavă şi opacă, suspina după vapoarele care se topeau fantomatic pornind spre oceane însorite şi peisagii tropicale, spre lagunele de coraliu cu egrete de cocotieri. Aci, colinele închideau orizontul cu un zid mărginit: copila Alina Gabor nu ştiuse să viseze o altfel de lume nostalgică şi luminoasă, fiindcă nici nu-i bănuise vreodată existenta. Dar, peste amândouă copilăriile apăsase aceiaşi mocneală înăbuşitoare din casă, aceiaşi adversitate a lumei de afară. Cât de bine îi înţelegea gemătul de desnădejde şi setea de evadare! „S'ar fi spus că această seară nu va mai sfârşi niciodată, sau mai bine, că a mai fost trăită de o sută de ori, de o mie de ori, şi că vom mai trăi-o la intervale regulate, la nesfârşit, ca prisohierii care nu vor schimba de celulă nicio dată..." Greta Luriza Gustafson, ea evadase din celulă. Şi ca să păşească pe ce drumuri înalte! Alina Gabor nu ceruse vieţii atât. Evadarea ei o întrevăzuse umilă şi simplă: un conac ruinat, o livadă în paragină, fânete şi crânguri, pârâul scăldătorii gheţoase de

dimineaţă. Nu-i fusese îngăduit nici atât. Se închisese şi această poartă de evadare.

Cobora ochii pe foile cărţii:

— „Ura îmi este străină. Nu sunt făcută decât pentru iubire!...

„Şi într'adevăr, nu există mai mare eroare ca această permanentă confundare a Gretei Garbo, femeia, cu Greta Garbo, artista; eroina fatală a filmelor, pasiunea destructivă care trece prin vieţile altora ca un ciclon devastator. În existenta ei de toată ziua, Greta Garbo nu păstrează nimic din rolul de Vamp pe care i l-au creiat şi impus autorii de scenarii şi regisorii din Hollywood. Nimic mai puţin Vamp. O făptură discretă, sentimentală, simplă şi melancolică. Contrastul acesta îi adaugă încă un nimb de mister"...

— Ura îmi este străină!

Cât de uşor îi era să spună, fetei din Stockholm, Gretei Luriza Gustafson, acum după ce viaţa se îmblânzise cu dânsa, fusese mai darnică decât a visat! Îi este streină ura? Dar de ce-ar urî, pe cine ar avea să urască? Pe când pentru Alina Gabor totul a conspirat ca s'o înnece mai afund... I-au furat tot, i-au ucis tot, i-au călcat sufletul în picioare. Pentru ea nu mai există de-acum altă evadare. O viaţă identificată cu rolul plăsmuit de autorii scenariilor şi manevrat de re- gisori. O forţă inflexibilă, semănând în jurul ei jale, ruinare şi catastrofe; descinzând din ficţiune în lumea cea de aevea. Pentru această misiune, chipul Gretei Garbo, ochii ei, genele ei, mersul ei, magnetismul ei, misterul ei, sunt arme îndestule şi sunt arme teribile. Dar târgul acesta e un univers prea îngust, ca să le încerce aci. Alina Gabor ştia, voia, altă evadare.

Ursuleţ, căţelul fumuriu şi flocos, îi sgrepţăna cu laba piciorul.

Alina îl alungă, fără să întoarcă ochii la el. Nu scria oare în fişa Gretei Garbo: „Animale preferate: niciunul"? Nici un animal preferat, nici o culoare, nici un prieten, nici o pasiune, nici o slăbiciune. Ca să fii tare, trebuie să fii sterp, închis şovăelilor şi înduioşărilor. Şi Alina Gabor avea nevoie să fie tare, lucidă, neîndurată; nu pentru un rol, ci pentru o viaţă întreagă de om.

O săptămână, cât timp la cinematograful IMPERIAL PALACE a rulat filmul „Carnea şi Diavolul", n'a lipsit dela nici o reprezentaţie. Cunoaşte acum fiecare gest, fiecare mlădiere de trup, fiecare privire pe sub gene care turbură şi împinge la

nebunie şi la ruină şi la moarte; le recunoaşte — s'a recunoscut în ele. A învătat de-acolo, puterea care se afla latentă în ea. Iar în spetezele cuierului din dulap, atârnă acum rochiile Gretei Garbo, cusute de mâna Alinei. Sunt alte arme şi acelea. Le adună cât mai multe. Vor alcătui panoplia ei în vânătoarea cea mare din jungla omenească. Şi demonul care se potolise s'a deşteptat în ea, a crescut în ea, scrâşneşte în ea. Dar nu ca să-şi măsoare puterile într'un univers atât de îngust, cum e un târg ca acesta. Îi trebueşte un orizont mai vast, o junglă mai populată.

Într'o seară, Alina Gabor a dispărut din oraş.

CAPITOLUL IV

Miţi, Piţi şi Ion

În ziua când s'a mutat turna cu găleata. Aşa că Alina Gabor n'a putut prinde de veste cam cine-i sunt vecinii. Abia după trei zile, când s'a desvelit din nori cerul înalt şi s'au sbicit trotuarele, au început a ieşi la iveală ca acele gâze învrâstate negru şi roşu, numite de popor „Vacile Domnului", pe care le-a strivit ea sub picior, astăpri- măvară, când s'a întors din cimitir.

Mai întâi, a fost la primul etaj, o domnişoară trecută, cu părul oxigenat foarte, aproape alb şi încreţit mărunt ca frizura de lână decolorată a păpuşelor. Dimineaţa când îşi întinde în soare pernele la fereastră, îi vede cosiţa de Margaretă quadragenară, prinsă în cârlige de hârtie şi un sân subţire şi moale, pe care şi-l ascunde plecând ochii candid, cu mâna dusă la piept, într'un gest de prima- donă rănită.

Dela al doilea etaj, coboară la ceas fix, un domn bătrân cu ghetele lustruite oglindă, cu mânuşi cenuşii şi cu hainele de şeviot negru, periate până la ultimul fir de praf. E desigur pensionar. Fost consilier la Casaţie sau director de minister. Alina Gabor îl vede aşteptând tramvaiul de Şosea, după ce şi-a cumpărat gazeta la chioşcul din colţ. Are acolo fără îndoială o bancă a „lui'' unde îşi citeşte ziarul cu dea- mănuntul, până la anunţurile de morţi de sub cruciuliţele negre şi până la întâmplările din Calafat. După ce sfârşeşte, îl aşează alături cu bastonul întins dealungul băncii. Poate dormitează în lumina blândă a soarelui. Poate priveşte copiii jucându-se în trap săltat, de-a caii: aşa cum va fi avut şi el cândva copii sau cum are poate undeva nepoţi.

Amândoi vecinii aceştia ocupă un loc puţin şi neînsemnat în toată curtea. Se strecoară pe dinaintea ochilor nebăgaţi în seamă. Aproape nici nu îngăduiesc gândul că au avut şi că mai au o viaţă a lor, că aşteaptă ceva, că-i mai aşteaptă cineva. Par automate ostenite, de pâslă, mişcându-se încet şi tăcut, cu ceasornicile dinlăuntru uitate neîntoarse şi gata să se oprească dintr'o clipă în alta.

Dacă Alina Gabor le-a observat, e numai fiindcă ochii ei proaspeţi de provincială, înregistrau fără voie, avid, toate amănuntele noului său univers: Capitala. Îşi făcea încă ucenicia. Pipăia terenul: explora, înainte de a păşi în vâltoare.

Toată curtea o umplea însă de larmă, familia domnului colonel, dela parter. Aceia nu călcau prin viaţă în vârful picioarelor.

Uşile trântite bubuiau în toată clădirea, cutremurau zidurile din temelii până în mansardă. Glasul doamnei colonel se aude ţipând ascuţit, de cu dimineaţă, de când cere apă caldă... Dacă la ora două sau trei, în timpul nopţii, se aud pumnii trântind în uşă, soneria tîrîind brusc şi un glas isbucnind ca o comandă, în plin câmp de exerciţii: „Ioane! Varlaam! Mariţo! Boilor”! — acuma ştie şi Alina, că e glasul domnului colonel care se întoarce dela Club.

Pe urmă, tot din această regiune porneşte explodând neaşteptat, după amiază, pianul. Vertiginos se deslăntue cel mai turbat repertoriu: Tango, Shimmy, Fox-Trot; argentiene, negre, havaiene, mexicane, englezeşti, papuaşe, cafre sau cambodgiene. Înaintea ochilor încep să dănţuiască siluete de negri hilari, isbind în ţimbale, tropăind din călcâie, aruncând acrobatic baghetele, pocnind din răsputeri să spargă pielea întinsă a tobelor; să sfarme în ţăndări metalul clopoţeilor. Alina îl vede, îl recunoaşte: sunt personagiile animate şi sonore dintr’un album de Sem, pe care l-a cumpărat şi îl are pe masă, la căpătâiu. Căci şi lecturile ei, înseamnă acum o altfel de pregătire. Pe dânsa, muzica aceasta n’o supără. Dimpotrivă, e o muzică gratuită, slujindu-i să-şi complecteze lecţiile de dans. Pentru ceilalţi vecini însă, e un adevărat noroc că familia domnului colonel n’a fost binecuvântată de mana ce-rului şi cu prunci: băieţi care să înveţe flautul sau vioara, fete care să ia lecţii de dans cu prietenii fără profesor dar cu patefon.

Aşa, toată gospodăria de jos, se limitează la d. şi d-na colonel, la cele două ordonanţe Ion şi Varlam, la Mariţa, fata din casă (pe care Alina a văzut de sus, cum o ciupesc succesiv, de sfârcul sânului, la diferite ore din zi şi din seară, în ordine, după grad şi vechime, d. colonel, Ion şi Varlam). Iar pentru încheere, se complectează cu Miţi şi cu Piţi.

La început, i s’a părut Alinei că Miţi şi Piţi seamănă într’atâta unul cu altul, încât n’are să ajungă să-i deosibească niciodată. Pe urmă a observat că se află în mare eroare. Deosibirea era ca dela cer la pământ. Miţi poartă întotdeauna o funtă bleu-ciel la sgardă; iar Piţi una roşie. Miţi are zurgălău galben de alamă; iar Piţi n’are. Miţi e de sex femenin, iar Piţi e domn — „ştrengarul

mămiţichii” — cum îl alintă doamna colonel. Şi amândoi drăguţi, şi lătrând la trecători şi sărind pe picioarele subţiri şi sgrepţănând cu labele la uşă şi lingân- du-se la bot şi aiurea, drăgălaşi să împingă un neurastenic la gânduri asasine.

Miţi e o natură melancolică. Se soreşte toată ziua cu ochii între- deschişi pe treptele scărilor, întinsă pe preş. Poate a atins şi vârsta când se trăeşte din suvenirul trecutului. Priveşte trecătorii cu dispreţ patrician. Mârâie numai cu colţul gurei şi îşi aşează capul pe labe, la loc, întoarsă la reveriile ei canine.

Piţi e fără îndoială mult mai june şi e stăpânit de toate păcatele sexului său: afemeiat şi uşuratec. Cum scapă o ia razna, face curse cu tramvaiul fără bilet, iscodeşte în toate curţile vecine, se întoarce cu amici murdari şi flocoşi; adevăraţi proletari ai rasei, prost crescuţi şi învrăjmăşiţi cu dreptul de proprietate, de oarece înşfacă adesea din bucătărie muşchiul de pe trunchiu şi o tulesc spre cheiul Dâmboviţei, unde-şi au instalată ospătăria sub cerul liber, cu complicitatea condam- nabilă a lui Piţi.

Nu odată, Piţi apare în situaţii încă mai compromiţătoare şi desono- rante. Astfel, se amestecă în cete drăgăstoase de câini, dând târcoale unei perechi în tandreţe, amestecat fără demnitate în vulgul cel fără sgardă, nespălat şi vagabond. Părul alb-spumă şi funta roşie, se deo- sibesc de departe în tribul cenuşiu şi prăfos, ca un pieptar scrobit de cămaşă sub frac şi cordonul legiunei de onoare, într’o cârciumă de precupeţi, sub hale. El singur o simţea aceasta, dar întotdeauna prea târziu, fiindcă după asemenea aventuri se întorcea ruşinat, cu restul de coadă plecat pocăit între picioare.

Pentru supravegherea acestui Piţi mai mult, se pare că a fost adus Ion dela cazarmă.

E un flăcău cu pumnii tari, incomodat de dimensiunile lor, ca două geamandanaşe ieşite direct de sub mânecă. Calcă în bocanci, cum ar călca pe vârfuri de cuie. Se răsuceşte stângaciu în hainele groase de postav; cât poate, când stăpânii lipsesc de acasă, se eliberează de supliciul lor; umblă în cămaşe şi în ismene prin curte, păşeşte cu o vizibilă voluptate cu tălpile desculţe pe asfaltul încins.

De dimineaţă, doamna colonel sloboade gingaşele vietăţi în antret, iar Ion intră în funcţiune. La ceasul nouă aduce un blid cu cafea cu lapte şi miez de jimblă. Datoria lui e să-l împiedice pe

Piţi să înfulice prea lacom şi să îndemne cu delicate încurajări pe Miţi să guste cât de cât din zeama turbure, dacă în capriciile ei face nazuri. După ce câinii au sfârşit, îşi ia şi el sfertul de pâine din raţia dela cazarmă, şi rezemat de zid, îmbucă pe îndelete, făcând ochii mari când miezul pământiu şi cleios lunecă anevoie pe gât. Apoi îi trage din tinicheaua priponită cu lanţ la robinet, o cană întreagă de apă limpede şi aşteaptă să treacă ziua.

Câteodată se ascunde să citească o scrisoare cu hârtia roasă la muchiile unde-a fost împăturită. O scrisoare de-acasă, pe care o silabiseşte ca un copil greu de cap, măcar că o ştie pe derost. Veştile s'au învechit. Îi par noui, fiindcă la fiecare silabisire, îi deşteaptă înaintea ochilor o privelişte aevea: fratele dela plug, sora dela strânsul fânului, boii care-au zăcut de gură, mezinul care argăteşte la popă; seara, când toţi cad răpuşi de somn pe laviţă, jos, în tindă, pe prispă, pe cup- tor... Toţi răpuşi de somn şi de osteneală. Numai el, cel mai sdravăn şi în puterea muncii, stă cu braţele crucişe, degeaba, şi aşteaptă să i se scurgă ceasurile. Numără zilele după numărătoarea dela cazarmă: „mai am atâtea pâini''.

De sus, dela fereastră, Alina-l surprinde uneori când se crede neobservat, aruncând priviri de asasin celor doi căţei cu picioare de paing.

— Ioane! N'auzi, tontule: Ce face Piţi?

Ion tresare. Capul coniţei e la geam, cu pudra proaspăt muruită pe fată. Are roşul de buze în mână şi aşa, dela oglindă, şi-a adus a- minte şi a prins-o îngrijorarea.

— Ce face Piţi, tontule! N'auzi, să răspunzi?

— I-aici coniţă. N'aveti nici o grijă... Doarme săracu de el, pe priş... (şi mai încet, pentru el)... dormire-ar până l-oi scula eu.

Ion spune priş în loc de preş, lambă, cinimilitograf, berjă, dom'car- dist şi anunţă că a venit un cosimioner. Pe ceilalţi muritori, în afară de cei care poartă uniformă şi deci fac parte dintr'o ierarhie foarte complicată, dar precisă, Ion îi împarte în două categorii:

— A venit un ţivil! înseamnă că aşteaptă afară, la sonerie, un domn care după calitatea straielor, are drept la o relativă consideraţie — atâta bineînţeles, câtă poate, merita un civil.

— E un individ! asta înseamnă că e jupânul cu haine vechi, un cerşitor, încasatorul dela electrică, cel cu taxa pentru gunoi;

însfârşit indivizi pentru care nici d. colonel nu se află îndeobşte acasă.

În zilele de lucru, Ion iese pe stradă între 11 şi 12, să plimbe căţeii. Duminica orariul e schimbat şi mai lung. Are toată după amiaza. Pleacă dela două şi se întoarce la şase, alteori la şapte.

Pe Piţi îl poartă legat cu'n lănţug de sgardă. Miţi merge singură şi liberă. E cuminte şi n'are apucături vagabonde. Drumul e până dincolo de cheiu, pe străzi depărtate şi ocolite. E drum cu multe popasuri.

La capătul podului, Ion se reazămă pe parapetul de piatră şi pri-veşte apa cafenie. Trec pe apa uleioasă bucăţi de hârtie, cutii, scânduri pătate de păcură, câte-o mortăciune. Cerul se vede înlăuntru întunecat şi aproape, atât de aproape că Ion ridică în sus capul să vadă dacă nu-l poate ajunge cu mâna. Cerul lui de-acasă e altfel. E altul. Înalt ca o boltă de cleştar şi cumu-i cleştarul de limpede. Aci îl brăzdează dâre de fum şi oricât de senin ar fi, iar soarele oricât de strălucitor, apasă o pâclă sură aşa cum e toamna deasupra miriştilor.

Ion s'apleacă şi scuipă în cerul din apă, un scuipat lat şi alb, care cade sonor şi face cercuri mari.

Da să plece. Dar Piţi acum s'a aşezat să-şi facă afacerile. Trebuie să-l ţină de lanţ şi s'aştepte. Un soldat din celălalt capăt al podului, un necunoscut cu o cutie de pălării în mână, îi face semn vesel:

— Bravo, camarade! La mai mare... Asta-i semn de noroc... Are să-ţi meargă bine la gagică'n iaz'noapte!

Lui Ion îi e ruşine. Îi vine să tragă odată de lanţ să învârtă javra de două ori roată, cum făcea cu pietrele din praştie când era un plod besmetic, şi să-i dea drumul, cine ştie unde, pe gârlă.

Piţi a sfârşit şi se întoarce să miroase. Miroasă şi Miţi. Se întorc şi miroase pe urmă amândoi. E ca un consult, ori ca ritul unui cult.

Ion merge singur. N'are nici-o grabă. Dacă ajunge acasă n'are ce face, şi Dumineca e lungă. Nesfârşită. Se opreşte la vitrine. Admiră obiecte a căror întrebuinţare nu şi-o poate închipui întotdeauna. Tu- buri de sticlă, cutii roşii şi verzi pecetluite, un fel de papuci căptuşiţi cu blană albă, femei de ceară cu părul încârlionţat şi cu buzele roşii ca ale coniţei. Iacă şi o cravaşă cu ţicnal de argint ca a lui dom căpi- tan

Leonardescu Muţu! Şi un maţ de gumă ca acela dela ulciorul de sticlă al coniţei, pe care-l tine închis în dulap. Niciodată na priceput ce-o fi făcând coniţa cu el, când cere apă caldă şi se încuie în odaia de baie, după ce-a plecat dom căpitan Leonardescu Muţu! La capătul moţului, e aşa, cu un fel de ţigaretă de sticlă. Viaţa târgoveţilor şi sculele lor, îi apar misterioase, pline de complicaţii, absurde.

Piţi îl smunceşte de lanţ. Se repede glonţ cu nasul la o căteluşă neagră, cu un surtucaş cafeniu cu dungă verde pe margini şi un buzu- năraş mic, din care iese un colt de batistă. „Îi îmbracă dom'le taman ca pe oameni''! Reflecţia lui Ion se pierde în singurătatea în care se află, aşa într'o mişuneală de opt sute de mii de oameni. N'are cui împărtăşi gândurile. De aceia şi-le spune sie-şi cu glas tare.

Căţeluşa e cu o cucoană în rochie străvezie, de i se văd pulpele pe dedesupt. Ion gândeşte cu glas tare, că mai îmbrăcată e căţeluşa decât stăpâna. Dar ce ochi care te moaie dela genunchi, când pri- vesc! Ochi mari, de-un vioriu închis, ca prunele când sunt brumate. Aşa ochi să-ţi meargă la inimă, mai are numai chiriaşa cea nouă dela catul al doilea, femeiuşcă despre care spunea coniţa că samănă cu o actriţă dela cimilitograf. Asta-i şi părerea lui dom'căpitan Leonardescu Muţu. A auzit-o cu urechile lui dela fereastră, când o spunea doamnei colonel şi doamna colonel s'a otârât deodată: „Te rog Muţule! Mi se pare căă... „I se pare că? Ce poate să i se pară? Dacă e pe aceia, mai în drept ar fi să-l certe, şi să-i se pară şi să şi-l păzească, duduia Mustica... Dat gândurilor, Ion se lasă tras de hăţul lui Piţi. Iar Piţi e tras de mirosul căţeluşei.

— Lola! Mais t'es dégoutante avec...

Lola ascultă şi se apropie de stăpână, cu o ipocrită cuminţenie.

Însă de departe, mai întoarce din când în când botişorul, iar Piţi se svârcoleşte să rupă lanţul nu alta. „Ca oamenii, dom'le şi câinii, drept ca oamenii''! — gândeşte Ion, făcând asemuire între ceiace are el acuma sub ochi şi ceiace vede, ceiace mai ales pricepe el, că se petrece între doamna colonel şi dom'căpitan Leonardescu Muţu, între dom'căpitan Leonardescu Muţu şi femeiuşca dela catul al doilea, între dom'colonel şi Mariţa... Gândeşte, şi îi vine să dea drumul lui Piţi, numai aşa, ca să vadă ce-are să facă doamna cu Lola cea cu buzunăraş şi

batistuţă. Piţi îi pare un fel de erou în lumea lui câinească, aşa ceva ca dom'căpitan Leonardescu Muţu, între cele trei coniţe mai mult sau mai puţin ale lui: duduia Mustica, doamna colonel, fâşteanca dela catul al doilea.

Acum au ajuns acasă. Miţi şi-a luat locul pe preş. Închide ochii.

Dormitează. Suspină prin somn. Piţi, eliberat din lăntug, scotoceşte prin curte, adulmecă ulucele, e nervos. Întocmai ca dom'căptan Leonardescu Muţu, când a ridicat ochii la etajul doi şi a văzut că nu s'a clătinat perdeaua, să-i facă semn o mână albă. Un semn pe care-l pândesc două perechi de ochi dela alte două ferestre: de jos dela odaia d-nei colonel, de alături, dela odaia duduiei Mustica...

Ion s'a rezemat de zid. Cu mâinele de-alungul trupului, priveşte în stradă. Trec tramvaie încărcate de lume. Silabiseşte cuvintele scrise pe tăblii: Şoseaua Kiselef, Obor, Halele Centrale, Grădina Icoanei, Gara de Nord, Labirint...

Unde forfoteşte atâta lume? De unde vin toţi? Unde se duc toţi? Un soldat pe-o scară cu'n sufertaş alb. Copii cu uniforme de şcoală. Slugi: rândaşi şi fete din casă, tinându-se de mână. Alţi soldaţi în permisie de Duminecă, bălăbănindu-şi mersul fără ţintă. Şi iarăşi femei şi copii; alţii şi altele. Un om beat trece clătinându-se pe lângă ziduri, vorbeşte singur. Mormăie pentru el un cântec. Sughiţe. Dar se înverşunează să continue printre sughiţuri:

„Calul bălan (hec!) calul bălan,
„Cu şeaua veerdeee..."

Se supără brusc pre sine, pentru oarecare grave erori din textul cântecului, mustrându-se cu asprime, în monolog:

— Stai, neică. Unde-ai (hec!) luat-o? Iar te-ai beţivănit? de unde-mi scoţi, dumneata (hec!) „şeauaa verdeee"... Unde-ai văzut şea verde?... Te poftesc (hec!) s'o iai dela capăt!

Şi o ia dela capăt, după cuvenita restabilire a textului:

„Calul bălan, calul bălan,
„Şoseauaaa-i verdee..."

Începe a se aprinde luminile.

Un om negru cu o flacăre în vârful prăjinei, trece dela un felinar la altul. În urma lui clipesc lămpile, cu o lumină putredă, verzuie. Soarele a scăpătat de tot. Coboară noapte

grea de fum şi de mirosuri: abia pătrunsă câteodată de un fior de vânturi de departe, din câmp şi umede zăvoaie.

Un automobil ţâşneşte dintr'un colt, cu două săbii incandescente spintecând întunericul şi guiţând hărţăgos la trecători.

Ion stă cu mâinele spânzurate de-alungul trupului, rezemat de peretele aspru şi grunsuros, care-i sgârie tâmpla.

Acolo, la ei, s'au întors vitele. Sună tălăngi în colb. Joiana freacă stâlpul porţii cu coarnele şi mugeşte să-i deschidă cineva.

S'o fi măritat Mărina?

— Ioane! Fire-ai al dracului, tontule! Vezi că iar a scăpat Piţişor!...

Într'o zi, Ion a devenit şi spion. Din ordin superior. S'a achitat destul de onorabil, deşi n'a urmat nici o şcoală de detectivi privaţi, n'a văzut nici un film cu Harry Piel n'a citit nici un roman de Edgard Wallace.

— Ai înţeles, tontule? l-a întrebat, coniţa.

— 'teles, să trăiţi!

— Atunci, repetă ce ţi-am spus şi cum ai să faci.

Tontul repetă.

Repetă numai cu aproximaţie, căci coniţa fu nevoită să-i recapituleze, ca să-i bage bine în cap:

— Nu aşa... Când îl vezi pe domnul căpitan Leonardescu urcând scările, aştepţi. Aştepţi aşa, ca la cinci, zece minute. Pe urmă, urci şi tu scările şi baţi la uşă la strâmbătura aia, ştii?... Mai bine chiar, nici să nu baţi în uşă. Îl faci pe prostul şi dai busna... M'ai înţeles?

— 'teles, să trăiţi! confirmă tontul, căruia nu-i era greu să-l facă pe prostul.

Coniţa, urmă:

— Aşa dar, îl faci pe prostul. Intri fără să baţi. Te prefaci foarte speriat. Întrebi: „Domnişoară, n'ai văzut mata pe Piţi? L-am scăpat pe Piţişor şi mă omoară domnul colonel! M'am gândit că poate s'a ascuns la dumneavoastră, că v'am văzut mângâindu-l de vre'o câteva ori!..." Ai înţeles, tontule?

Tontul înţelesese şi aceasta.

— Bine! îl recompensă coniţa, cu această notă de încurajare. Cât timp vorbeşti, iscodeşti cu ochii în dreapta şi'n stânga, să vezi dacă domnul căpitan Leonardescu Muţu, nu-i cumva acolo...

Cuprinsă de un scrupul târziu, coniţa inventă o mizeră explicaţie pe care tontul o înregistră sub beneficiu de inventar, rămânând la părerea lui, care nu mai avea nevoie de nici o explicaţie.

— Înţelegi, Ioane... Vezi dacă, domnul căpitan a urcat acolo sau a intrat acasă la dumnealui... Vreau să ştiu asta, fiindcă am pus un rămă- şag cu domnul colonel. Dar ascultă, tontule! Uită-te'n ochii mei. Să nu afle nici domnul colonel, nici Varlaam, nici Mariţa; nimeni, că te ia mama dracului. Întâi vreau să ţin secret... Acuma mişcă şi să te pre- zinţi cu raportul... Iară raportul ai să mi-l dai mie, numai între patru ochi. Încolo, oricine te'ntreabă: nu ştiu, n'am văzut, şi n'am auzit. Hai! Stânga'n prejur!...

Ion făcu stânga împrejur, şi înainte de a executa ordinul, cea din-
tâi grijă i-a fost să împărtăşească importanta sa misiune, lui Varlaam şi Mariţei.

La prima experienţă, ca orice debutant, o scrânti. Pândise într'adevăr până ce-a trecut domnul căpitan Leonardescu Muţu, a aşteptat cinci minute jos, a urcat şi el, a dat busna în camera Alinei Gabor, fără să bată în uşă. Executase perfect, programul doamnei colonel, îşi prefăcuse din vreme chipul, ca să pară speriat nevoie mare de alarmanta dispariţie a lui Piţi. Dar neglijase un singur amănunt, mărunt în aparenţă şi de o importanţă capitală de fapt.

Uitase — adică nici nu se gândise — să-l închidă mai întâi la loc sigur pe Piţi.

Astfel, abia intrase cu mutra lui spăimântată, recitând pe neră-suflate lecţia:

— Domnişoară, nu l-ai văzut mata cumva pe Piţisor al nostru?... L-am pierdut şi mă ucide dom' colonel.

Abia rostise cele dintâi cuvinte; n'avu când să le termine. În aceiaşi clipă, Piţi care urcase scările în urma lui, îi ţâşni printre picioare, apărând în cameră, triumfal, agitat şi demonic, gudurându-se în jurul lui, fugind la Alina, întorcându-se iarăşi la el.

Ion privi la apariţie, cu un aer de perfectă abrutizare, care ar fi stârnit entuziasmul unui pictor în căutare de model pentru un tablou reprezintând stupefacţia.

— De unde-ai ieşit, dimone? avu tăria Ion, să mai îngăimeze o întrebare.

O întrebare de altfel inutilă, fiindcă Piţi tot n'avea cum să-i răspundă; sau o întrebare riscată, căci dacă ar fi putut răspunde ar fi fost încă mai rău. L-ar fi denuntat pur şi simplu că până acum cinci minute se aflau împreună în bucătărie, unde Varlaam şi Mariţa, făceau mare haz de noua carieră a lui Ion, ridicat la rangul de detectiv pri- vat: „primeşte orice urmăriri dificile, în materie de căsnicii, divorsuri, moşteniri, etc.; discreţie absolută''.

Piţi n'avea glas. Nu răspunse. Se manifestă, ţupăind pe picioarele de paing, cu o frenezie demnă de o cauză mai bună.

Ion socoti oportun, să adoge o explicaţie suplimentară:

— Pe el îl căutam, domnişoară. Pierise, Dumnezeu ştie unde, şi mi-am zis şi eu, ca prostul... Zic: Numai că-i sus, la duduita ceia cu părul bălan. Pe dânsa am văzut-o eu de vre'o câteva ori desmierdându-l.

Alina Gabor, în kitnono albastru de mătase japoneză, cu berze şi cu cratere de vulcani imprimate în ţesătură, lăsase cartea pe genunchi şi rosti cu oarecare uimire:

— L-am desmierdat, eu? Nu-mi aduc aminte. Nu desmierd niciodată, nici câini, nici pisici...

Era consecventă. Se conforma într'adevăr, fişei emise de M. G. M., pentru Greta Garbo: „animale preferate — nici unul!"

Ion, nu ştia ce e acea o gafă. Dar îşi dădu socoteală că a făcut o gafă. O drese cu glas tare, scărpinându-se în creştetul tuns chilug, cu maşina numărul 000:

— Văd eu c'am scrântit-o... Poate nu v'am văzut jucându-vă cu el şi alintându-l... Mi s'o părut. Numai că mi s'o părut...

După care mărturisire, coti ochii iscodind cu deamănuntul fiecare ungner al camerei, să constate dacă domnul căpitan Leonardescu Muţu, nu se află cumva ascuns după cuier, sub lavoar, între ferestre... Nu se afla nicăeri. Răsuflă uşurat. Se achitase de misiune. Alergă la doamna colonel şi dădu raportul, între patru ochi:

— Nu era nici picior, de dom' căpitan, coniţă... S'o oprit la dumnealui; altfel, îl vedeam eu, că m'am uitat în odaie, bucăţică cu bucăţică...

— Şi strâmbătura aia, ce făcea? întrebă doamna colonel.

— Ce să facă, coniţă?... Stătea în camizol şi cetea o carte.

— Singură?

— Singură, vai de capul ei, coniţă!

— Nu te-am întrebat, asta... N'are nevoie s'o plângi tu că-i singură ori nu... Acum, înţelegi, tontule? Mâine din nou, intri la serviciu...

— Intru coniţă, de ce să nu intru?...

A doua zi Ion se execută, şi a treia zi, şi vreme de-o săptămână. Folosind însă prima experienţă, avea acum grijă să-l închidă în prealabil pe Piţişor, în cameră sau în closet. Câinele se sbătea, lătra, scheuna, sgrepţăna în uşă. Cu inima împietrită, Ion nu lua seamă la aceste suspine după libertate; el alerga la datorie, dădea busna în camera Alinei Gabor, fără să bată în uşă, întreba cu înfăţişare aiurită dacă nu cumva s'a ascuns Piţişor sub pat ori sub jâlt, pe urmă co- bora să prezinte raportul doamnei colonel.

Câteodată în odaie la „strâmbătură'', se afla într'adevăr şi domnul căpitan Leonardescu Muţu, câteodată nu. Odată, l-a găsit ţinând mâna „strâmbăturei" în mâinele lui şi desmierdând-o... Altădată era la fereastră, cu spatele întors, în picioare — supărat, fără îndoială.

Într'o bună zi, l-a luat din scurt:

— Ia ascultă, măăă crocodilule! Ştii că ai devenit un tip formidabil? Cum intri fără să baţi, în casele oamenilor?... Aceasta e ceva fenomenal!... S'a pierdut? Nu-l găseşti? Ia taci, un moment!

Domnul căpitan Leonardescu Muţu, Alina Gabor şi Ion, tăcură în- tr'adevăr, să asculte. Se auzea de jos, din closet sau din cămară, sche- lălăiturile ascuţite şi jalnice ale lui Piţi, umplând toată casa până la mansardă.

— Îl auzi, mastodontule?

— Da, să trăiţi, dom'le căpitan!

— Atunci ce-l cauţi aci, mă tâmpitule? Dispari din ochi mei şi să nu te mai prind p'aci, că ai deaface cu mine.

Şi întorcându-se, spre Alina Gabor, în chip de concluzie:

— E extraordinar, tipul! încă nu mi-a fost dat să văd până acum o bestie mai fenomenală!

Ion coborî la doamna colonel, demoralizat şi cu conştiinţa pervertită. Se prezintă cu un raport care nu mai corespundea defel adevărului. Nu pomeni nimic despre afirmaţiile domnului căpitan Leonardescu Muţu, că n'ar mai fi văzut până acum un

timp mai formidabil şi o bestie mai fenomenală. Nici despre interdicţia să mai calce pe viitor pragul „strâmbăturei”. Spuse pur şi simplu, că nu se afla nimeni în cameră. „Strâmbătura” cetea... „O carte cu poze” — adăogă, ca să facă povestea mai verosimilă, prin introducerea unor amănunte pe care nu i le cerea nimeni. Şi adoptă acest sistem al rapoartelor imaginare, fără să se mai ostenească a urca scările şi a viola în acelaş timp, domici- liile şi garanţiile constituţionale. Astfel, Ion intră în legalitate.

Întâlnirea Alinei Gabor şi a căpitanului Leonardescu Muţu din aviaţia militară, a fost încă un capriciu al hazardului.

Alina, închiriase camera după un anunţ din mica publicitate. Abia după trei zile, când contenise ploaia, şi-a cunoscut vecinii: domnişoara quadrageneră cu părul oxigenat, pensionarul cu mişcări lente de automat, doamna şi domnul colonel dela parter, cu Miţi, Piţi şi Ion. Mai rămăsese un apartament dela primul etaj, unde prezenţa altei ordonanţe, indica alt locatar cu grad în oastea română. Un locatar invi- sibil.

Într’o după-amiază, ea cobora scările, locatarul urca.

— E ceva formidabil! exclamă ofiţerul oprindu-se şi lipindu-se de zid. Domnişoara Greta Garbo! Ce surpriză fenomenală!

Chiar fără să-i fi văzut chipul, după hiperbolicele calificative care transformau universul în formidabile surprize fenomenale, Alina Ga-bor tot ar fi ştiut ce surpriză fomidabilă i-a scos destinul în cale.

A întins mâna. Căpitanul Leonardescu Muţu a sărutat-o galant, scoţându-şi chipiul. Au întârziat vorbind, cinci minute.

— Aşa dar suntem vecini! s’a bucurat căpitanul. Inimaginabil şi catastrofal!

Alina Gabor, a văzut în această întâlnire un semn al providenţei. Dela început, noua viaţă pentru care venise aci, îi netezea drumurile, îi deschidea o portiţă pe care n’o prevăzuse. În ceasurile ei grele, de singurătate şi de desnădejde, Mustica o părăsise fără milă, se lepădase de dânsa fiindcă o muşcase vipera geloziei. Avea prilej să plătească aceasta. S’o plătească deplin şi crunt. Îşi încerca în acelaş timp pute- rile şi se achita de o datorie veche. Debuta sub auspicii mai norocoase decât îndrăznise să spere. Surâse răutăcios la

despărţire, când a lăsat mâna să întârzie mai mult decât era firesc, sub buzele căpitanului Leo- nardescu Muţu.

— Când mai am extraordinara plăcere să ne mai întâlnim? întrebase căpitanul.

— Oricând... Sunt singură aci.

— Şi ai să-mi permiti odată, în loc să mă opresc la mine, să urc încă un etaj şi să bat la uşă?... Ar fi ceva delicios şi... şi infernal!

— De ce nu?

Căpitanul Leonardescu Muţu îşi aminti un obstacol catastrofal:

— Toate bune... Dar dacă află Ţuţu, nu mai am zi bună. E de-o gelozie extraordinară... Se întâmplă cataclism.

— Ce nevoie este să afle?... Nu are ore de clasă? Nu lipseşte la cursuri?

Când s'au despărtit, căpitanul a intrat acasă fluerând voios. Viaţa îi părea formidabilă. Providenţa fenomenală. Alina Gabor extraordi-nară.

— Ce te-a lovit veselia? îl întrebase Mustica bănuitoare.

— Sunt vesel? Dar nu's vesel de loc! Chiar sunt extraordinar de ambetat!

Şi ca să dovedească se încruntă silindu-se să gândească numai la lucruri triste şi plicticoase: la creditori, la tunica pe care i-a greşit-o croitorul, la doamna colonel de jos care a început să-l ostenească de-o lună încoace, cu formidabilele ei mofturi de femee crampon. Toate i-au posomorât câteva clipe chipul. Dar după cinci minute, s'a trezit din nou plimbându-se prin cameră cu neastâmpăr, fluerând şi oprindu-se în fata oglinzii, să-şi examineze obrazul proaspăt ras, părul retezat impecabil, mijlocul cambrat în tunică.

Ţuţu Moustique, îl urmărea printre gene, cu săgetări ascuţite în inimă. Cunoştea prea bine ce înseamnă neastâmpărul acesta. Ştia de unde vine. Mai rămânea să cunoască pricina cea adevărată. Materiali- zarea suferinţei, într'o făptură în carne şi oase, care din nou i l-a smuls. N'a fost greu s'o afle şi aceasta. După două zile, s'a încrucişat şi ea pe scări, cu Alina.

Alina Gabor a vrut să, treacă, întorcând capul. A oprit-o, cu oarecare bucurie la început, amintindu-şi că se simte vinovată faţă de dânsa şi încântată că a găsit prilejul să se explice şi să repare:

— Bună ziua, Gabor! Ce cauţi pe-aci?

— Aci locuiesc! răspunse Alina Gabor sec, abia atingând mâna întinsă.

— Cum? Te-ai făcut bucureşteancă?

— Precum se vede...

— Ai lăsat şcoala? Ce faci aci?...

— Deocamdată încă nimic. Am să mă înscriu la Conservator, la toamnă.

Ţuţu Moustique, o măsură din tălpi până'n creştet, cu o presim- ţire deodată crescută în ea, chinuitoare şi intolerabilă.

Era într'adevăr „formidabilă'' copilandra aceasta, în „fenomenala" ei asemănare cu Greta Garbo. Aşa i se prezintă în cuget constatarea, cu catastrofalele calificative hiperbolice ale căpitanului Leonardescu Muţu. Şi atât a fost destul, ca să ştie cum ar fi văzut.

Rosti, fără să-şi precizeze intenţia:

— Mă mir că nu mi-a spus Muţu! Muţu, bărbatu-meu... Desigur că te-a întâlnit.

— Dece: desigur? înlătură Alina răspunsul, substituindu-i o întrebare.

— Credeam... îmi imaginam... însfârşit.

Mustica îşi pierduse obicinuita prezenţă de spirit şi replica volu-bilă. Se fâstâcise în fata unei foste eleve, îngăimând ea cuvintele, ca o elevă codaşă la examene. Alina Gabor savura voluptatea clipei.

Se priviră fără simpatie, surâzându-şi amândouă fals şi crud: două adversare decise să se extermine, ascunzând fiecare la spate, pumnul crispat pe-un mâner de stilet. Şi Ţuţu Moustique nu mai recunoştea nimic din eleva molâie şi impersonală, în această făptură insolentă, care-o înfrunta cu privirea filtrată printre gene, cu capul dat pe spate, cu zâmbetul muşcător. Nu voi să părăsească terenul, ca să nu pară că a capitulat atât de umilitor.

Întrebă:

— Iar pe acolo, ce mai este? Ce mai face Tanti Aglăiţa? Doamna directoare?

Alina Gabor, strânse din umeri:

— Ştiu eu? Nu m'am mai gândit niciodată ce mai pot face... Îmi pare că am plecat de o sută de ani. Îmi pare, când îmi

amintesc, îmi pare, că-i văd printr'un binoclu întors, mici şi îndepărtaţi, mărunţi şi svârcolindu-se ca nişte larve...

— O! O! Gabor... Cum poţi să spui aceasta?

— Sunt altceva, doamnă? Veniţi doar de acolo.

— Aci greşeşti, Gabor... Numai oraşul de provincie e pe dimensiunile omului. Aci, în Bucureşti, de exemplu, omul e pierdut într'un ca-dru prea mare... Adevăratele drame, cele mai misterioase, cele mai secrete, marile pasiuni se nasc şi mor în provincie. Aparenţele în- şeală... Străzi pustii, grădini părăginite, pisici dormind pe stâlpii porţilor, stoluri trase... Ai spune că nu se petrece nimic. Dar tocmai sub această aparenţă de somnolenţă, se desfăşoară drama cea mare, etern omenească, născută din conflictul dintre cel mai neînsemnat eveni- ment şi cea mai nevinovată pasiune şi dintre rigorile tradiţiei... Într'un oraş mare, totul se cheltueşte în afară. Omul devine exhibiţionist. Nu mai are timp să se confrunte cu el însuşi: se pierde, e înghiţit în- tr'o mulţime sgomotoasă şi grăbită, grosolană, anonimă... Oraşul mare se risipeşte în scene de stradă, de cafenea, de săli de spectacole... Aceasta a înteles-o înaintea tuturor, Balzac...

Alina Gabor surâdea cu bărbia înălţată impertinent, măsurându-şi cu privirea micşorată fosta profesoară.

Întrerupse, cu admiraţie batjocoritoare:

— Vorbiţi ca de pe catedră, doamnă! Ar fi o lecţie admirabilă... Păcat că o pierdeţi aci, cu mine, în decorul acesta...

Plimbă ochii pe pereţii vineţi, la scara în spiralã, la uşile dela fie-care etaj, după care se auzeau înlăuntru glasuri, lătrături de câini, clavirul doamnei colonel.

Tuţu Moustique se opri, nemulţumită că a fost surprinsă în fla- grant delict de pedanterie. Tocmai de păreri gata confecţionate, de lecţii recitate, avea oroare.

— Însfârşit...

— Însfârşit, îi luă cuvântul Alina Gabor, se poate întâmpla să vă convingeţi că şi o mare Capitală e un teren potrivit pentru o dramă... Altfel, de unde ar mai povesti ziarele în fiecare zi, la rubrica întâmplărilor din Capitală, câte două-trei sinucideri, câte două-trei drame pasionale, de gelozie?... Probabil că nu sunt inventate...

— N'am vrut să spun aceasta, Gabor... Acum, la revedere. O să reluăm discuţia altădată. Cred că o să ne mai întâlnim.

— O! despre aceasta, sunt sigură, doamnă!

„S’au văzut. Sunt sigură că se întâlnesc undeva. E ceva intole-rabil!” — monologa interior, Ţuţu Moustique, depărtându-se şi tortu- rându-şi mintea să născocească un procedeu infailibil, pentru a stoarce lui Muţu mărturisirea cum, unde şi de câteori s’au văzut.

În apartamentul de jos, doamna colonel îşi răcoreşte la clavir gânduri tot atât de tumultoase. Se apropie de sfârşit cu o frenezie de uragan. Isbeşte cu toate zece degetele un final ciclonic, după care se întinde o tăcere anormală, neliniştitoare, încărcată de ameninţări.

Apoi se înaltă glasul:

— Ioane! N’auzi, tontule? Ia vezi, nu cumva s’a urcat sus, Piţişor?

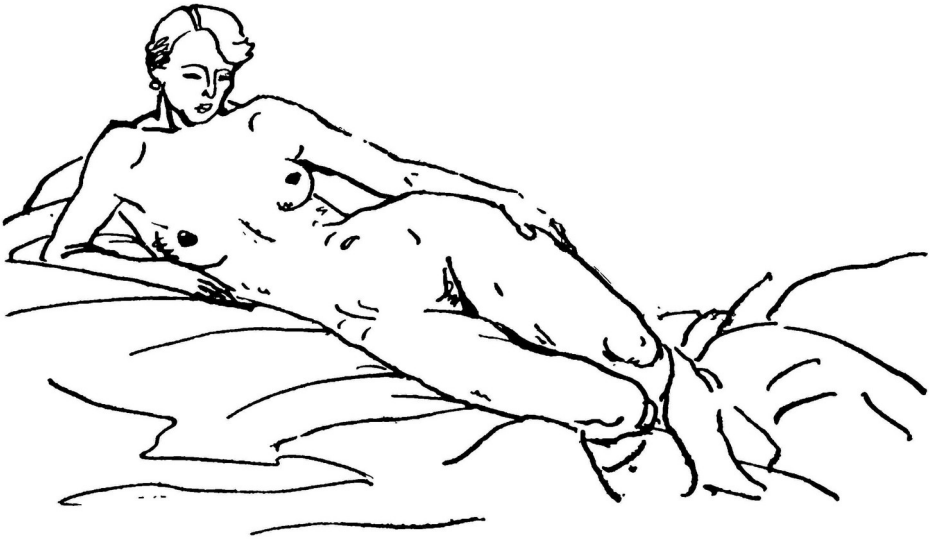

CAPITOLUL V

Intrigă şi amor

— Nu mai merge aşa. E ceva insuportabil, absurd şi terasant!

Căpitanul Leonardescu Muţu, se ridicase depe perna-taburet, îşi scuturase genunchii pantalonilor cu un gest inconştient şi mecanic, aprinse o ţigară şi începu să se plimbe nervos în cameră, între fe- reastră şi uşă, acompaniat de scârtâitul ritmic al ghetelor.

Când trecea prin fata oglinzii, nu se putea abţine să nu arunce o privire celuilalt căpitan Leonardescu Muţu, care-i venea dimpotrivă, circulând în lumea lui de două dimensiuni, cu părul puţin sbârlit, cu tâmplele năduşite, cu obrazul congestionat, cu tunica descheiată la guler.

Se opri să-şi restabilească pieptănătura corect, cu un pieptănaş verde de celuloid, pe care îl purta în buzunarul dela piept. Îşi verifică nasturii. Îşi şterse năduşala tâmplelor cu batista uşor parfumată: „Tabac blond”. Se văzu însfârşit readus la o înfăţişare mai civilizată şi mai conformă demnităţii de om şi de ostaş. Dar în acelaş timp, în oglindă, o vedea şi pe Alina

Gabor, picior peste picior în jâlt, cu mâinele împreunate sub ceafă, urmărindu-i mişcările cu un surâs zeflemist.

Socoti că n'a zugrăvit destul situaţia, declarând-o: „insuportabilă, absurdă şi terasantă".

Se întoarse spre Alina Gabor şi adăogă un diagnostic definitiv:

— E ceva diabolic!

Alina râse cu toţi dinţii. Spuse cu glas inert:

— Eu nu ştiu de ce te tot agiţi. Nu pricep de ce te tot plângi. Nu pricep mai ales ce cauţi aci, dacă nu găseşti decât ceva insuportabil, absurd, terasant şi diabolic...

Muţu Leonardescu veni să se aşeze din nou pe taburet, la picioa- rele Alinei. Ridică ochii pocăiţi, cerându-şi iertare. Încercă să-i prindă mâna. Alina rezistă, încleştându-şi mai strâns degetele sub ceafă.

— Eşti formidabilă! recunoscu Muţu, cu imprudenţa şi explozibila lui sinceritate. Sunt în stare să mor aci, la picioarele tale.

— Mai bine ai svârli ţigarea. Te-am rugat de atâtea ori şi nu eşti în stare nici atât.

Muţu Leonardescu, docil, strivi ţigarea şi se ridică s'o arunce în sobă, fiindcă nu descoperi nici acum, caşi altădată, nici o urmă de scrumieră. (Îşi propusese chiar la cea dintâi ocazie să aducă o scrumieră, a lui). Alina Gabor continua să surâdă cu o sceptică ironie:

— Spui că eşti în stare să mori la picioarele mele.. Nu-ţi cer aşa ceva. Ai fi un cadavru incomod... Mă mulţumeam cu un sacrificiu mai mic. Ţi-am cerut ceva mai puţin. Să mă scuteşti de fumul ţigărilor. Să nu fumezi niciodată. Nici aci la mine, nici nicăiri...

— Dar ştii tu ce înseamnă aceasta pentru un fumător? Cere-i să nu mănânce o săptămână... Să renunţe la orice, laa...

— Nu ştiu ce însemnează aceasta pentru un fumător, îl întrerupse Alina, şi nici nu vreau să ştiu. Nici nu mă interesează... Când fumăto-rul însă vine la picioarele tale să-ţi ofere viaţa, şi tu te mulţumeşti să-i ceri numai renunţarea la o pasiune comună, de al treilea rang, mi se pare că nu e vorba de cine ştie ce sacrificiu, imposibil, formidabil, absurd, catastrofal... Eu simplific lucrurile. Între mine şi ţigară, renunţi aşa dar la mine pentru ţigară... Trag concluzia...

— Mă las, Alino! declară căpitanul Leonardescu Muţu, cu un elan de monarh care schimbă un regat pe-o femee. Ţi-o jur. Uite începând de astăzi, din clipa aceasta, m'am lăsat. Am să dau port-ţiga- retul cu tot cu ţigări ordonanţei... Parcă-l văd ce mutră formidabilă de imbecil are să facă, atunci când s'o pomeni cu coşcogea tabachere de argint marcat.

Căpitanul Leonardescu Muţu se înveselea de pe acum de mutra formidabilă a ordonanţei, când se va vedea proprietarul fenomenalei ta- bacheri de argint marcat. Dar Alina Gabor îi reteză bucuria. Cu glas indolent spuse, aşezându-şi o pernă de mătase sub şold:

— Acum nu mai prezintă nici un interes. E prea târziu. Înţeleg s'o
fi făcut când te-am rugat întâia oară... Văd că aştepţi să-ţi fac o pe- tiţie timbrată.

— Eşti extraordinară! gemu Muţu.

— Ştiu! Extraordinară, fenomenală, diabolică, formidabilă, catastrofală şi mirobolantă... Cunosc vocabularul. Nu l-ai renovat de loc. Dar a început să devină ostenitor...

— Ce vrei să spui?

— Nimic, decât ceiace spun.

— Alino, te rog nu mă chinui! imploră fără nici o demnitate căpitanul Leonardescu Muţu. De-o săptămână, nu te mai înţeleg ce vrei, unde vrei să ajungi... Câteodată cred că mă iubeşti puţin. Că mă laşi cel puţin să te iubesc eu, dacă tu ai inima împietrită. Pe urmă, după cinci minute, îţi baţi joc de mine... Până acum nu şi-a bătut nici o femee joc de mine, niciuna, Alino.

Acest ultim argument, îi păru cel mai convingător. Insistă, cu toată vanitatea succeselor celebre în tot corpul aviaţiei militare. În urma lui femeile cădeau ca spicele de grâu. Iar acum îl juca o copilandră. Era formidabil, fenomenal şi desigur, catastrofal. Un simptom alarmant al declinului.

— Îţi spun, Alino... Nici nu ştii ce fel de femei!

— Îmi imaginez, după eşantionul de jos. Doamna colonel...

— Las'o pe doamna colonel! se lepădă iritat de dânsa, căpitanul Muţu. Aceasta a fost altceva. Caz de forţă majoră. Chestiune de serviciu, ca să spun aşa. A trebuit să mă sacrific, ca să obţin mutarea în garnizoana de-aci... De altfel a fost formidabilă. Ea a intervenit la minister, la direcţie... Trebuie să

ştii că e cumnata ministrului. Aceasta nu-i puţin lucru. Ea ne-a aranjat şi apartamentul... Până treci puntea, dai mâna şi cu dracul... Dar n'am vrut să spun despre dânsa. Altele, Alino. Şi am renunţat la toate, pentru tine, Alino. Dece?

— Mă întreb şi eu? dădu Alina cu indiferentă din umeri.

— Dece? Ca să fac sluj aci la picioarele tale, să-mi neglijez serviciul, să o torturez pe Mustica, să devin caraghios ca un elev de şcoala militară şi tu să-mi recompensezi toate acestea într'un mod infam... Te joci cu mine ca pisica cu şoarecele. Eşti extraordinară... Ce dovadă vrei să-ţi mai dau, că nu mai pot fără tine, că m'ai înebunit? Cere-mi cea mai exorbitantă dovadă şi-o dau pe loc... Alina, eram un om şi acum sunt un nimic. De ce n'ai puţin suflet şi pentru mine?...

În aprinsa-i peroraţie, căpitanul Leonardescu Muţu, fu cuprins de-o adevărată milă pentru propriul său destin.

Din fire era voios, fără grijă, fără complicaţii sufleteşti, fără prea
multe complicaţii cerebrale. Predestinat carierei de sburător avea creer de pasăre — ceiace se ştie că nu atârnă prea greu la cântar. Pentru temeritatea şi supleţea lui acrobatică de pilot, camarazii de escadrilă îl botezaseră „Fiul aerului". Chiar vocabularul lui superlativ şi catastrofic, însemna un alt element de simpatie. Era de trei ori as. Ca aviator, camarad şi amant. Şi din aceste prestigioase înălţimi, de unde nu-l coborâse până acum nici o pană de motor, nici un gol de aer, nici un uragan, „Fiul aerului" aterizase deodată pe puful dela picioa-rele Alinei Gabor, ca un simplu muritor pedestru implorând graţia unei priviri moi ca o catapleazmă. Acasă, cu un etaj mai jos îl aşteptau scene furtunoase cu Mustica, patetice şi udate de lacrimi, cum n'a văzut nici în actul al treilea al dramelor jucate la Naţional. Iar şi mai jos, la parter, când nu putea scăpa de biletele şi apeluri imperioase, în- frunta altfel de scene nu mai puţin furtunoase şi patetice, cum iarăşi nu văzuse nici în actul al treilea, de astădată, al comediilor dela Na-ţional. Era însfârşit ceva formidabil şi catastrofal. Căpitanul Leonardescu Muţu, cu o disperare de sinucigaş, se hotărâse să concureze fără excepţie la toate raidurile viitoare, anunţate şi încă neanunţate: până la Saigon, Capetown, poate chiar traversarea Atlanticului.

Alina Gabor îl privea, chincit incomod la picioarele ei, cu un su- râs uitat pe buze. Fără să gândească bine ce face, îi trecu

degetele prin păr. Căpitanul Muţu se înfioră sub alintarea delicioasă.

— Alino! suspină, prinzându-i mâna şi apropiind-o de buze.

— Ei, ce este Muţule?

— Nu e aşa că tot mă iubeşti?

— Asta nu se ştie... Câteodată îmi pare că da, câteodată îmi pare că nu.

— Trebuie să mă iubeşti! o somă imperativ căpitanul Muţu.

— Obligator?

Alina îi isbucnise de râs în obraz. Căpitanul Leonardescu Muţu, care pierduse de mult orice amor propriu al sexului şi ultima drojdie a demnităţii omeneşti, nu replică aşa cum ar fi făcut-o altădată, altor femei. Cu un jalnic sentiment al inferiorităţii, îngăimă, împleticindu-se în cuvinte:

— Nu e vorba de obligaţie, Alina... încetează cu tonul acesta ironic... Trebuie să mă iubeşti... Nu se poate să nu mă înţelegi... E un chin formidabil... Trăesc o viaţă imposibilă. Nu mai am somn. Iar când adorm, îndată tresar şi ţip, într'un vis rău... Mi se pare că mi-am dat drumul cu paraşuta şi că paraşuta nu s'a deschis... Cad. cad, vertigi- nos şi mortal... Mă trezesc gemând, înainte de a ajunge jos, să nu-mi sfărâm oasele. Tu nu cunoşti senzaţia aceasta... În viaţă o suporţi mai uşor... Prin somn e teribil. Se trezeşte şi Mustica... Mă ia din scurt în loc să mă lese să mă desmeticesc: „Ce tot visezi? Ce tot gemi prin somn?..." Nu mai am curaj să mă uit în ochii ei... Îţi spun drept că mi-e milă.

Alina isbucni din nou în râs, bătând tamburina cu degetele în fruntea căpitanului Muţu.

— De ce râzi? întrebă contrariat Muţu. Nu găsesc nimic de râs...

— Cum să nu râd? Ai o manieră foarte ciudată să mă convingi de dragostea ta formidabilă... Vii să-mi confesezi că ţi-e milă de Mustica... De ce nu-mi ceri să mă duc şi s'o consolez?

— Ah! că nu mă 'nţelegi tu!... Ascultă, Alino, De ce să-ţi ascund? N'am înşelat-o numai odată... Am pe dracul în mine. Cum văd o fe- mee bine, nu pot rezista... Chiar dacă-mi jur că s'a terminat, că m'am cuminţit, nu pot rezista... Dar n'am avut niciodată remuşcări. Erau capricii... Fără nici o urmă. Aveam sentimentul că n'o înşel, că n'am înşelat-o... Cu tine e altceva.

Tu eşti pasiunea cea mare şi adevărată... încă n'am înşelat-o şi mă simt vinovat.

— Încă?

— Desigur: încă! Vin aci, stăm de vorbă, mă laşi să-ţi prind mâna, s'o sărut... De câtevaori am îndrăznit să trec dela mână, la obraz. Oricât ai întors tu capul, tot te-am sărutat. Dar aceasta nu însem- neză că am înşelat-o încă... Şi eu nu mai am curaj să-i privesc în ochi. E ceva intolerabil...

— E ceva mai simplu şi nu pricep de ce te alarmezi... Du-te şi priveşte-i în ochi... Haide, repede! Ia-ţi chipiul şi salută-mă. Chiar îmi faci plăcere. Mă simt obosită şi am nevoie să rămân singură...

Alina întinse braţele într'un gest felin de torpoare, privind spre divan. Căpitanul Leonardescu Muţu, văzu sânii nubili dilatându-se elastic sub mătasea subţire şi colorată, reliefându-şi conturul cu două corniţe agresive; întrevăzu sub mâneca largă a chimonoului, pieliţa albă, fină şi intimă a subratului, o umbră neagră. Le văzu acestea toate şi pe urmă văzu roşu înaintea ochilor. Cu o svâcnire scurtă sări de pe taburet şi o cuprinse în braţe, strivindu-i buzele, ţintuind-o locului, cu genunchiul între genunchi. Niciodată n'a crezut-o atât de viguroasă şl de rapidă. În aceiaşi clipă îi şerpui printre degete şi Alina Gabor fu în picioare, pe jâlt, bombardându-l cu pernele.

Nici nu era măcar indignată. Nici măcar nu l-a pălmuit, nu i-a strigat în faţă neobrăzarea. Mai rău. Încă mai rău. Râdea şi îl bom- barda cu pernele. Ca să fie complect ridicol. Formidabil de ridicol, ca orice bărbat congestionat de dorinţă, cu ochii injectaţi şi cu părul sburlit, dezarmat de râsul trilat al femeii.

Când isprăvi provizia de perne, Alina Gabor se aşează calmată la loc, încrucişându-şi mâinile sub ceafă şi aşezându-şi ceafa pe spătarul jâltului, privindu-l printre gene cu insuportabilul ei surâs de persiflare.

— Unde ţi-ai făcut educaţia amoroasă, căpitane?... Îmi povesteai despre femei nu ştiu cum şi nu ştiu din ce lume... După cum te porţi, îmi pare că ai avut de-aface mai mult cu fetele lor din casă... Proba- bil că tot aşa se comportă şi Ion sau Varlaam cu Mariţa de jos... Sau ordonanţa ta, cu menajera pensionarului dealături.

Căpitanul Leonardescu Muţu tăcea în fata oglinzii, restabilindu-şi coafura.

Se întoarse pocăit, răsucind aţa unui nasture dela tunică întocmai cum fac şcolarii timizi în fata examinatorului sever:

— Te rog să mă ierţi, Alino... A fost ceva în afară de mine... Extravagant şi absurd... Mi-am pierdut minţile. O clipă am fost nebun...

Apoi monologă gesticulând şi plimbându-se prin casă, fără să mai privească la Alina, caşicum i-ar fi uitat prezenţa:

— Nu mai merge aşa... Acesta e un cataclism. Simt că se întâmplă o nenorocire. Mă simt capabil de crimă... Iubire? Aceasta nu e iubire. E catastrofă... Mă întreabă şi băieţii la escadrilă: „Ce ai Muţule? Ce e cu tine Muţule? Te-ai tras la faţă... Ţi s'au dus ochii în fundul capului. Parcă eşti un cotoiu în săptămâna brânzii...” Şi au dreptate. E fenomenal câtă dreptate au... Acasă mă aşteaptă alta... Mă supune Mustica la interogator... Şi mai vine şi cramponul de jos, ca să închee seria... Iată ce ai ajuns dragă Muţule! O mazetă. Cea mai formidabilă mazetă!... Îmi spun când ies de aci: „Gata! S'a terminat. Caută-ţi de treabă. Eşti om însurat. Ai datoriile tale. Aşa ceva e bun pentru un sublocotenent care abia a ieşit din şcoală... Şi încă!..” Iar a doua zi, sunt prezent aci... Fără nici o demnitate, fără nici un amor propriu... Un caraghios... Nu mai merge aşa. S'a terminat.

Spunând, îşi luă chipiul cu un gest smucit şi se apropie de Alina, cu înfăţişarea concentrată şi agresivă a unui om care-a rupt cu tre- cutul degradant. Voia să găsească un cuvânt scurt şi decisiv. Un cu- vânt de despărţire definitivă.

Alina ridică genele lungi şi descoperi privirea albastră, caldă şi parcă întristată.

O privire care-i înecă inima, în care naufragie hotărârea energică
şi irevocabilă. În loc de cuvântul voit, sever şi usturător, căpitanul Leonardescu Muţu, întrebă cu laşitate:

— Mâine pot să trec, dragă Alino?

— Eşti deiicios!... Apleacă-te puţin. Vino să te sărut pe frunte. Eşti mai copil ca un copil.

Lui Muţu Leonardescu nu-i veni să-şi crează auzului. Alina nu numai că nu-l alunga, că nu se apăra ca adineori şi ca întodeauna, sgâriindu-l cu ghiare de pisică, dar îl chema ea acum. Docil înclină fruntea, închizând ochii. Buzele Alinei deabia l-au atins; dar ce fior! Degetele ei abia i-au alintat uşor părul;

dar ce săgetare fierbinte stră- bătându-l până în vârful unghiilor! Vru să-i răspundă, căutându-i gura cu buzele rotunjite ventuză. Alina îi respinse cu moliciune mai dezarmantă ca sgârieturile de unghii şi bombardamentul cu perne:

— Haide-haide! Fii cuminte acum... Altădată.

— Eşti infernală. Alino! suspină Muţu.

— Nu sunt decât o biată fată care fac prostia să te iubesc... Şi care lupt încă cu mine. Aceasta e tot... Puteai să mă înţelegi.

Căpitanul Leonardescu Muţu, văzu palpitându-i divine constelaţii înaintea ochilor. Aşa dar îl iubea! Toate însemnau numai lupta cu ea însăşi. Desigur se temea de consecinţe, se gândea la riscuri.

— Lasă lupta încolo! De ce să lupţi? rosti cu sincer dispreţ pentru toate complicaţiile de conştiinţă. Inima ştie ea mai bine decât noi, ce face... Ce are de făcut. Inima e ceva formidabil...

— Bine-bine! Aceasta avem s'o vedem. Avem timp înaintea noa- tră. Acum te-am rugat să mă leşi. Te aştept mâine...

Muţu Leonardescu sărută alternativ şi lacom amândouă mânuşiţele cuprinse în palme. Se mai întoarse din prag să suspine:

— Are să-mi pară un miliard de milioane de secole până mâine.

Apoi plecă sburând pe scări, cu aripi la picior. „Mă iubeşte! Luptă cu ea. E formidabil! Am să-i cer să se mute în altă parte. Am să caut eu altă casă. Să scăpăm de Mustica şi de poliţia catas- trofei de jos!... Viaţa e sublimă. Totul e sublim, divin şi fenomenal!" Clocotind de această fericire care se exprima în interioare exclamaţii hiperbolice, Muţu Leonardescu intră în casă cu o figură triumfală, caşi cum ar fi adus trofeu cupa raidului Bucureşti-Bombay fără escală. Mustica îl primi, sfredelindu-l inchizitorial cu privirea:

— Ştiu de unde vii. Nu încerca să mă minţi.

— Eşti imposibilă! declară Muţu, căutând să câştige timp.

Apoi, adăogă, apropiindu-se şi încercând să o cuprindă de mijloc, cu o tandreţe vicleană, gata pentru sacrificul suprem:

— Ţuţule, abia acum înţeleg aforismele tale. Ai dreptate. Nu poţi în acelaş timp, să iubeşti pe cineva şi să-l mai faci şi fericit.

Ţuţu Moustique se feri înlături ca de o atingere viperină:

— Nu te apropia... Miroşi a ea. Eşti oribil. Dacă mai calci o sin-gură dată pragul neruşinatei ăleia, să ştii că fac o nenorocire. Nu râde, Muţule! Uită-te în ochi mei şi jură că n'ai să-i mai calci pragul.

— E ceva infernal! gemu căpitanul Muţu, ridicând ochii în tavan şi adresându-se unui auditoriu invizibil.

În vremea aceasta, Alina Gabor, se pregătea să iasă în oraş. În faţa oglinzii îşi pudră obrazul cu precipitarea vârstei care se poate dispensa de o prea lungă staţionare la mesuţa de toaletă. Îmbrăcă o rochie de culoarea piersicei, tăiată după modelul preferat al Gretei Garbo. Strivi buclele blonde sub o pălărioară minusculă. Verifică interiorul poşetei şi coborî scările, cu un mers tot atât de elastic şi voios ca al căpitanului Leonardescu Muţu, înainte de a da ochii cu inamicul din casă.

Ea n'avea de înfruntat deocamdată nici un inamic.

Îşi alcătuise un program zilnic, urmat până acum fără nici o a- batere. Un ceas de plimbare dimineaţa şi unul după amiază. Cel de dimineaţă consacrat parcursului pe Calea Victoriei dela Palatul casei de depuneri până la Piaţa Victoriei, inclusiv staţionarea la vitrine. Cel de după-amiază, consacrat unei metodice explorări a Bucureşti- lor, pe cartiere, pentru a cunoaşte amănunţit viitoarele zone de ope- raţii şi a nu apărea o provincială ignorantă. Pe urmă, până seara, sălile de cinematograf. Intrase la început din simplă curiozitate, ca să-şi alunge urâtul şi sentimentul de singurătate în mijlocul unei mulţimi streine, grăbite şi uluitoare. Îndată deveni o pasiune. Se scufunda în universul bizar, febril şi incoherent al filmelor ca într'o halucinare de stupefiante. Drame, comedii, aventuri fantastice, ţinuturi fabuloase, toate o transportau într'o lume delicioasă şi artificială, unde totul era posibil, devenea firesc şi acceptabil. Nu cunoscuse această evaziune din realitatea cea monotonă şi slută. Dar nu numai pentru această evaziune intra din strada cu duruituri de tramvaiu şi guiţări de clac- soane, în sălile cu întunericul mat, unde pe pânza din fund se deschi-dea deodată un decor de ireală splendoare, inundat de lumină, cu o pereche îmbrăţişată imprudent sub coroana palmată a unui arbore exotic, de după care pândea soţul gelos cu ochi de asasin. Pentru dânsa era o lecţie de fiecare zi. O iniţiere.

Trăită departe de lumea cea reală, muşcată de această lume reală înainte de a-i fi cunoscut o singură blândeţe întreagă, îndârjită să-i ducă războiu, învăţa cum să-şi ascută armele de aci, unde totul îşi avea o logică în ilogic şi unde desnodămintele plăsmuite şi absurde îi păreau totuşi mai puţin absurde şi mai puţin ieşite dintr'o plăsmuire... Desti-nul ei pe care îl suportase pasiv într'un orăşel de provincie se con- funda în această suprarealitate de două ore. Devora viaţa în comprimate. Şi în doze toxice.

Înainte de a fi sărutat vreodată într'o încleştare arzătoare de iubire, preştiu puterea moleşitoare a sărutului care frânge orice rezistenţă a amantului ori îl transformă într'o brută deslănţuită, capa- bilă să se desonoreze, să se lepede de prieteni, să-şi vândă ţara, să ucidă, pentru încă un sărut, unul singur. Preştiu puterea jocului crud şi cochet, prin care inteligenţa, luciditatea, prestigiul, averea, viaţa unui bărbat, se macerează în pastă muiată de carton sub surâsul fe- meii, pe rând lasciv, crispat sau batjocoritor, după cum se oferă sau se smulge în clipa când el întinde braţe desnădăjduite vidului.

Preştiu voluptatea dominaţiei; află că iubirea sufere din pricina trecutului dar moare de anxietatea viitorului; că o cută din obrazul unei femei e adesea o cicatrice; că un bărbat vorbeşte întotdeauna ca despre o femee de stradă numai despre femeia care a refuzat să se culce cu dânsul; că trădarea e odioasă sau delicioasă, după cum tu eşti cel înşelat, sau tu ai înşelat...

Aceste disolvante aforisme, cetite în cărţile ceasurilor de singurătate, acasă, când rămânea visătoare cu volumul deschis pe genunchi, erau acum îndată ilustrate, dramatizate, potentate, în filmele halucinante, dela care ieşea în stradă cu o uşoră ameţeală, ca după acele lichioruri dulci-amărui şi puternice, deşertate în glumă, în aparenţă inofensive, pentru ca peste un sfert de oră să exalte realitatea transfigurând-o, învăluind-o într'o atmosferă irizată şi factice, iar după trei ore să rezerve o deşteptare atroce, cu gura coclită şi măruntaiele torturate de arşiţă.

Dar mai ales, trăia cu o lacomă încordare, cu respiraţia întretă- iată, plăsmuirile unde credea că se regăseşte.

Eroina urmărită cu perseverentă de toate urâţeniile, perfidiile, ipocriziile, laşităţile vieţii; victima predestinată asupra

căreia autorul scenariului, regisorul, ceilalţi actori, chiar elementele oarbe ale na- turei, s'au năpustit cu o sadică voluptate s'o târâie în cele mai chinuitoare peripeţii, s'o împingă în cele mai abjecte căderi, s'o strivea- scă sub lespedea de mormânt a unei fatalităţi implacabile, ca în acele teribile tragedii greceşti unde nici avertismentele oracolului nu pot împiedica urzeala destinului. Şi deodată, victima aceasta, în loc să îngenunche înfrântă şi să se lase strivită, se ridică scuturându-se de trecut şi de adevărata ei fiinţă, capătă suflet nou şi călit, apucă ea armele înveninate care erau s'o doboare şi le intoarce ea împotriva vieţii, reîncarnându-se într'un flagel devastator.

Atunci inima Alinei Gabor, svâcnea să sfarme gratiile coastelor.

Revenea şi a douazi, în aceiaşi sală. Aştepta lacomă, episoadele unde un cămin tihnit şi statornicit pe veşnicie, se ruina sub puterea cea rea a victimei prefăcută în divinitate răzbunătoare. Asista cu unghiile încleştate în braţele scaunului, la căderea treptată a unui a- mant; voios şi superb în primul episod, mişel şi acceptând toate degradările în ultimul.

În obscuritatea opacă, mulţimea spectatorilor fără figuri şi fără nume, se identifica naiv cu soarta acestor nevinovaţi expiatori. Străbătea un fior animal de oroare când încă odată triumfa geniul de- monic. Trecea din bancă în bancă şi din om în om, o rumoare surdă de neastâmpăr. Cei mai simpli dădeau glas indignării. Fluerau sau protestau, cu naivitatea spectatorilor de teatru de odinioară, care aşteptau la ieşirea actorilor intrigantul sau trădătorul, să-l huiduiască sau să-l lovească, uitând că n'are altă vină decât meritul de a fi jucat cu desăvârşită măestrie un rol.

Ura şi revolta aceasta, le sorbea Alina Gabor ca o băutură vindecătoare. Întotdeauna ea se simţea făcând trup şi suflet cu asemenea creaturi, care nu-i păreau nedrepte şi monstruoase, fiindcă ea ştia că au de plătit ceva vieţii, că plătesc ceva vieţii. Pe ele le idolatriza. Ca ele ar fi voit să fie. Una din ele era acum.

Şi păşea în stradă cu mersul elastic, înaintând spre-o realitate care n'avea de ce să se îndepărteze prea mult de plăsmuirile filmelor. Ea mai învăţase ceva. Îşi mai adăogase o putere. Mai câştigase o experienţă. De aceia mersul aerian,

făcea trecătorii să întoarcă pri-virile. Unii se opreau din drum. Recunoşteau în această femee, eroina lor, Greta filmelor patetice şi dureroase — apariţia fluidă şi nepământeană, descinsă printre muritorii de rând.

Porneau după dânsa.

— Greta!

Exclamaţia se oprea aci.

Prestigiul Gretei celei adevărate, reteza îndrăzneala chiar celor deprinşi să pândească la colt de stradă, pentru a svârli femeilor impertinente galante, cu o sfruntare profesională.

— Greta!

Alina Gabor privea peste umăr cu un surâs de dispreţ şi de compătimire; trecea mai departe. Pe dânsa o aştepta deocamdată altă misiune acasă. Avea şi ea de realizat în viaţa cea de aievea, primul ei scenariu.

Nu era timp de pierdut. Viaţa îi părea atât de scurtă, pentru cât avea ea de plătit!

— Greta Garbo!

— Într'adevăr, dacă n'am şti că e undeva la Hollywood şi că nu-şi părăseşte niciodată vila, aş jura că e Greta Garbo în carne şi oase.

Cele două studente, cu seirvietele subsoară, se întoarseră din cale s'o admire şi s'o pismuiască.

— Oricum, prea o plagiază... Figură, pălărie, mers, costum! E o grimă şi o depersonalizare. Abdicarea la tine să intri în alt personagiu...

Vorbise cea mai înaltă, frumuşică şi cu ochii migdalaţi, dar cu toată făptura inexplicabil şi iremediabil antipatică.

— Ba eu m'aş mulţumi şi cu atât. Aş fi foarte încântată să pot intra atât de ajustat într'un personagiu, când personagiul e Greta Garbo! spuse cea mai mică, negricioasă şi cu o figură ingrată, ame- stec de toate tipurile şi de toate trăsurile, cum sunt unele corcituri de câini proletari pe stradă, purtând câte un eşantion din fiecare rasă. Numai priveşte în urma ei!... N'a trecut nimeni pe lângă ea, să nu se întoarcă...

O doamnă voluminoasă şi crepusculară, oxigenată strident, cu ochii bulbucaţi şi cu proeminenţele strânse până la sufocare în chin- gile centurilor, ridicase la nasul violaceu lornionul prins

după gât în lăntug de aur şi privea oprită în loc, barând circulaţia.

Mai departe, un tânăr sclivisit, venind dimpotrivă-i, lărgise ochii, făcuse stânga'nprejur şi călcă pe urma Alinei, lungind pasul. Când ajunse alături rosti ceva, cu surâs seducător, înălţând pălăria cenuşie; dar replica fu desigur atât de descurajantă, încât rămase în urmă şi îşi continuă drumul mototolind mânuşile indignat, pe el, pe trecătoare sau pe Univers.

— Ai văzut? întrebă studenta cu urâţenia simpatică, în ciuda corciturilor ingrate de trăsuri. Fără deosebire... Bărbaţi, femei, nu pot rămâne impasibili... Uite şi la vânzătorul ăla de ziare!...

Un ţigănuş, cu o şapcă prea largă căzută până peste urechi şi cu câteva foi de gazetă sub brat, deschise gura şi nu isbutise să scoată nici un sunet, ca un crap svârlit pe uscat.

Se pregătea să strige: „Ediţia spicială!... Ha hapărut hediţia spicială!"

Ochii întâlniseră apariţia popularizată de film, de afişe, de fotografii. Ţigănuşul îşi împinse cu un bobârnac cascheta pe ceafă şi exclamă de unul singur:

— Haoleo mămulică! Hasta-i Grita!

Şi cu un spirit ingenios, demn de invenţiile reclamei americane, răcni cât îl ţinea gura;

— Ha hapărut spiciala cu sosirea Gritei Garbo în Capitală! Ceriţi spiciala! Grita Garbo în Capitală! Spicialaaa!

— Mai zi ceva! Aceasta, da, numesc şi eu popularitate! rosti copila negricioasă şi slută, condamnată la veşnică obscuritate şi a- nonimat.

— Ai devenit ridicolă! strânse din umeri prietena cu ochii mig- dalaţi şi cu frumuseţea inutilă, insignifiantă şi rece, după care nimeni nu întorcea ochii. Ai devenit tot atât de ridicolă ca maimuţa aia care s'a travestit în Greta Garbo.

— Şi tu invidioasă...

— Te rog!

Prietenele păşiră alături duşmănos, descoperind fiecare amintiri urâte şi răutăcioase despre cealaltă.

Alina Gabor era departe, trecând nepăsătoare şi aeriană prin mulţimea despicată să-i facă loc. Aproape de casă, se opri la o bă- cănie scundă, strâmtă şi tixită ca o cutie de chibrituri.

— Numai un moment, domnişoară! se scuză vânzătoarea pistru-iată şi cu părul roşu, cântărind marfa unui client.

Când sfârşi şi cumpărătorul plecă, nu mai aşteptă să cuvânte Alina Gabor.

— Ca întotdeauna, domnişoară! Nu?... O sută de grame meze- luri. Lămâie. O jumătate franzelă... Astăzi nu luaţi sardele? Am pri- mit un transport proaspăt...

— Fie. Dă-mi şi o cutie de sardele.

Alina numără minuţios restul. Eşi cu pachetul învelit în hârtie vânătă, petrecută până la uşă de vânzătoarea pistruiată, care admira fără nici o rezervă clienta aceasta statornică şi modestă, cumpărând în fiecare seară aceleaşi provizii de midinetă.

— Aţi fost la Capitol? Să vă duceţi la Capitol... Este un film cu Greta...

Alina Gabor făcu semn din cap că ştie şi că a fost la Capitol. După tejghea, vânzătoarea cea pistruiată şi cu părul roşu, scoase o oglindă şi rămase gânditoare şi tristă, uitându-se la rafturile tixite cu cutii de conserve, sticle şi mărfuri vulgare. Totul îi părea strâmt, mic, înăbuşitor, fără speranţă.

„Are dreptate, Sami... Viaţa e pentru unii o închisoare unde eşti pedepsit fiindcă te-ai născut”.

Celula închisorii, cu rafturi, saci de mălai, de sare vânătă, de ma-zăre uscată, cu balanţa de alamă pe tejghea, n’avea pentru dânsa nici o ieşire de evadare. Iar Sami a început să vină tot mai rar. Spune că are acum şi serviciu de noapte la birou. Poate viaţa e o închisoare şi pentru el... Poate a găsit evadarea lui aiurea, lângă altcineva, care n’are părul roşu ca flacăra şi obrazul atât de stropit de pistrui.

— Raşelica, poţi să’nchizi de-acuma! sună în odaia din fundul prăvăliei un glas gras şi somnoros.

— Imediat, mami!

Dar Raşela mai rămase rezemată în uşă, să privească strada unde nu se arăta Sami.

Trecu Ion, ordonanţa colonelului, cu cei doi căţei întorşi de la plimbare. Căpitanul de aviaţie, la braţ cu nevasta, discutând cu a- prindere:

— Eşti formidabilă, Ţuţule! A devenit viaţa imposibilă cu tine... Îţi jur că nici nu m’am gândit... Am ridicat ochii involuntar...

— Involuntar, da! Involuntar, ca să vezi dacă e lumina aprinsă la ea... Dacă e acasă... Crezi că nu-ţi ghicesc fiecare mişcare? Nu-ţi ghicesc gândul?

— O concurezi pe Mafalda. În acest caz trebuie să plăteşti pa- tentă şi să punem anunţ la ziare! încercă să curme discuţia cu o glumă, căpitanul Leonardescu Muţu.

Mustica îşi desprinsese braţul. Mergea acum singură, izolată în obsesia ei, de tot universul.

— Îţi mai vine să glumeşti? Eu nu glumesc. Ai să vezi că eu nu glumesc!

— Eşti fenomenală, absurdă şi eşti o catastrofă! declară Muţu, ridicând a doua oară ochii la fereastra luminată, fără să-şi dea seama.

În dosul perdelei, ca pe-un ecran, se profila umbra mişcătoare a Alinei Gabor.

Apărea şi dispărea; se apropia şi se depărta.

O copilă singură, într'un oraş de trei sferturi de milion de su- flete, într'o cameră mobilată, pregătindu-şi ceaiul la aparatul electric, întinzându-şi masa ei sărăcăcioasă pe un colţ de şervet, cu jumătatea de franzelă şi cu feliile de mezeluri desfăcute din hârtia vânătă de băcănie.

Din stradă, nimic din toate acestea nu se întrevedeau. O umbră proectată pe perdeaua luminoasă, depărtându-se şi apropiindu-se, a- părând şi dispărând: imaterială, inaccesibilă şi misterioasă.

La cealaltă fereastră din curte, căpitanul Leonardescu Muţu înălţă a treia oară ochii.

— Du-te la ea. Cel puţin ai curajul şi lasă-mă aci; du-te la ea! şueră printre dinţi Mustica.

— Eşti imposibilă, Ţuţule!

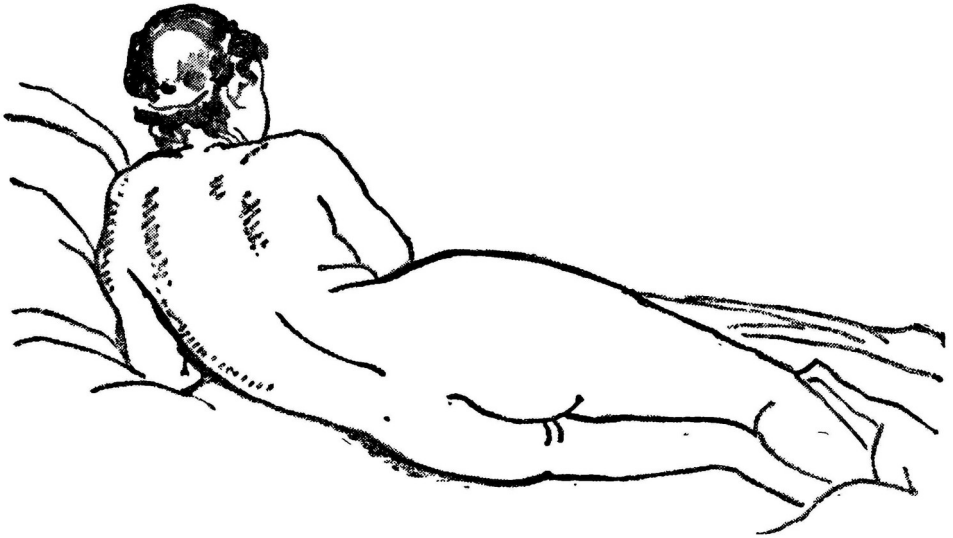

CAPITOLUL VI

42° la umbră

La şase dimineaţa, soarele proaspăt scos dela cuptor, a început să dogorească scăfârliile ultimilor supravieţuitori dela Băneasa.

Dospeşte vinul sub ţeastă. Razele înfig ponciş sârmele răsucite de foc, în frunţile cleios asudate.

Patronul moţăie. Chelnerul moţăie. Moţăie şi scripcarul cu un muc de ţigară defunct, lipit pe buza de jos, şi cu arcuşul muiat, de cocă.

Prin ce minune tot dinamismul planetei s'a adunat în picioarele domnului cu haine albe de doc şi cu pălărie de paiu svârlită pe ceafă?

Tovarăşii pirotesc în faţa paharelor care adineaori erau brumate, iar acum şi-au prefăcut conţinutul într'un lichid clocit, oţeţit şi fila- mentos, ca mustrele laboratoriilor de analiză, secţia genito-urinară. Mâinele se întind somnambulic după pachetul de ţigări şi după cutia de chibrituri, cu o ultimă drojdie de energie.

Se întind şi recad în drum, renunţând.

Unul somnolează cu bărbia în piept, din când în când icnind, ca un vulcan în ajun de erupţie. Pe obrazul asudat şi lucios, se citeşte o mare suferinţă, o scârbă, o istoveală de martir care-a trecut prin toate gamele supliciilor şi nu mai aşteaptă decât o moarte salvatoare. Celălalt cu palma la frunte, cu ochii închişi, bate numai cu degetul mic, imperceptibil, tactul unei muzici interioare, desigur foarte jalnică şi în orice caz foarte monotonă: o melopee din orientul fachirilor imobili.

Amândoi ar dori să se mute alături la umbră. O ştiu şi o vor. Dar nu-şi pot încorda puterile sleite pentru un act atât de temerar.

De aceia par atât de deprimaţi şi scârbiţi.

Numai domnul cu pălăria de paiu, e dârz pentru toţi şi întinerit pentru toţi şi vesel pentru toţi şi frenetic pentru toţi.

Joacă de unul singur, svârle din picioare, bate călcâiele, se răsu-ceşte şi se lasă pe vine, svâcneşte în sus şi îşi repede pălăria pe ceafă cu bobârnace energice, se îndeamnă şi chiuie:

— Haide, mă! Ţine-o, mă! Aşa, mă! Trage-i, mă! Uite-aşa! Uite-aşa!

Demult, între spasmul danţului şi scârţâitul muribund al scripcei, divorţul e definitiv şi total.

Domnul cu pălăria de paiu, se svârcoleşte după un tact propriu şi îndrăcit, vertiginos, pe care nu l-ar putea acompania nici un acro- bat muzical.

A spus-o dela început, privind la lăutar cu desgust:

— Mă brunetule, după mine se poate tine numai Paganini! Eşti tu, Paganini, brunetule?

— Pe mine mă chiamă Cristache! a declarat cu modestie brunetul. Aşa mă ştiţi de zece ani, boierule, că v'am cântat doară de vre'o două-trei sute de ori...

Iar fiindcă nu e Paganini, ci nu mai Cristache, a continuat să cânte ce ştia el şi cum putea el, într'o asemenea dimineaţă de Iulie, cu soarele incandescent.

— Aşa, mă! Trage-i, mă!

Pe şosea trec căruţele lăptăreselor cu bidoane pline. Grăbesc olteni spre piaţă cu grele coşuri în cumpănă. Ţâşnesc vehicule rapide, pe roţi de gumă, înspre Ploieşti. Este o viaţă întreagă care se deş- teaptă odihnită, în straie curate de sărbătoare. Unii se opresc. Aprobă din cap cu admiraţie. Domnul cu haine de doc şi cu pălăria de paiu e cunoscut în partea locului. E domnul Mitică dela Domenii şi e o mică celebritate dela ora şase, în toate aşezămintele de repaos şi de recreaţie duminicală, dintre Băneasa şi Otopeni.

— Trage-i, mă! Aşa, mă! Dă-i pe loc! Tot pe loc, pe loc, pe loc!

Pălăria se mai menţine pe ceafă, printr'un miracol, la cea din ur- mă extremă a legilor de echilibru. Picioarele muşcate de tarantelă, svârl, saltă, svâcnesc, ţes şi bat pe loc: Uite-aşa! Uite-aşa!

— Al dracului dom' Mitică!

Domnul Mitică e măgulit de admiraţia poporului.

Ea îi dă puteri însutite şi îl încurajează la figuri temerare de cazacioc. Întru aceasta a scos o batistă leoarcă de vin şi de sudoare, pe care o flutură ca un apel de naufragiat în jurul unei partenere de dans invizibile. Dansează pe rând; pentru ea şi pentru el. E îndrăzneţ şi rugător, avântat şi desnădăjduit; cuprinde femeia de aier cu braţul rotunjit şi o strânge la piept rotindu-i fustele nevăzute, o svârle şi o reia; tupilat la pământ împroaşcă nori de praf din călcâile demonice; s'a deşirat ca un

vârtej în stepele cu iarba sfârlogită de secetă şi iar bate mărunt cu talpa în creştet, un adversar iluzoriu şi doborât: Uite-aşa! Uite-aşa!

— Al dracului, dom' Mitică!

S'a oprit. Brusc. Fără pricină. Priveşte rotund, un mic univers pe care nu-l recunoaşte.

Soarele s'a urcat pe acoperişul de zinc sclipitor. Deacolo, îi varsă din plin, în obraz, arşiţa palpitând în văpăi de cuptor.

O zi întreagă, zi goală de Duminică, se anunţă cu dogoare mai înfricoşată decât ieri.

Domnul Mitică găseşte situaţia insuportabilă. Isbeşte cu pumnul în masă. Paharele au zăngănit atât de brutal, încât cei doi tovarăşi se deşteaptă tresărind ca la o alarmă de incendiu.

— Mă! În definitiv, cine sunteţi voi, indivizilor?

Cei doi surâd tâmp şi fricos.

Domnul Mitică are dreptate. Nu-i ştie cine sunt, nici cum a ajuns cu dânşii aci.

Aceasta i se întâmplă întotdeauna. A rămas înainte de zori sin- gur, părăsit de prietenii cei adevăraţi, care s'au strecurat tiptil spre casă, spre pat şi neveste. A rămas cu aceşti doi necunoscuţi, dela masa vecină şi fără stare civilă. I-a anexat. Le-a jurat amiciţie eternă. Dar nu ştie cum îi chiamă, iar indivizii n'au nici un haz.

— N'aveti casă? se supără domnul Mitică.

E adevărat. E o idee. Cei doi se privesc cu uimire şi cu dojana. Cum de nu s'au gândit la aceasta? Era nevoie să le-o amintească un strein, un necunoscut?

S'au ridicat deslegaţi de blestemul care-i ţinea pironiţi pe scaun. Scociorăsc în buzunările vestelor, hârtii împăturite şi sleioase, pe care şi le resping reciproc, cu egală indignare, supralicitându-se:

— Fugi d'acilea, monşer! E rândul meu... Plata băiatule!

— Pardon! Dă-mi voie...

— Să ştii că mă supăr. Plata am cerut, ostrologule!

Chelnerul nu se mişcă. Surâde ca un spectator blazat, cu braţele încrucişate pe piept, peste şervet. Ştie că întotdeauna, domnul Mitică plăteşte. E regulă fără excepţie.

Domnul Mitică îşi concediază prietenii necunoscuţi, cu un gest mărinimos de monarh eliberând prizonierii după victorie:

— Acum, marş! Plecaţi la casele voastre!

Cei doi se depărtează cuminţi, fără grabă, spre autobuzul de ti-nichea hârbuită. Nu privesc îndărăt.

— Ce-i spun eu Dorinei? întreabă cleios, cel mai scund, cu mus-taţă ca mătasea de porumb şi cu ochelari atârnaţi în şnur.

— Spui că ai fost cu mine! îl îmbărbătează celălalt. Nu te-am luat pe garanţia mea? Eu am garantat. Eu răspund.

— Atunci e altceva! se bucură miopul. Dacă tu răspunzi, e treaba ta. Mergi şi răspunde. Eu mă duc în cealaltă cameră şi mă culc. Nici nu vreau să ştiu... Ce păţeşti, te priveşte!... (După o pauză). Aş fi curios să ştiu cum ai s'o împaci. Cu Dorina nu-i de glumă. E teribilă la mânie, ţi-o spun.

— Fii fără grijă. Am eu sistemul meu. Ştii că la mine nu merge.

Miopul se opreşte în faţa autobuzului. Îşi priveşte prietenul cu admiraţie, prin ochelarii cu şnur.

— Eşti de-un curaj, monşer! De-un curaj!... Parc'ai luptat la Verdun!... De altfel, la Dealul Porcului, unde ne-am cunoscut, n'a fost un fel de Verdun? Îţi aduci aminte? Trăgeau cu mitraliera: ţac-ţac-ţac- ţac! Şi tu nimic! De atuncea te admir eu... Acuma să te văd cum ai să scapi şi de mitraliera Dorinei!... Vino să te pup!

Prietenii se pupă înduioşaţi. Se lasă şi iar se pupă. Pe urmă se ajută să urce scara autobuzului, unde au găsit două locuri între un plutonier încătărămat şi o precupeaţă cu ouă. Vagonul cu tinicheaua încinsă de arşiţă, purcede în scrâşnet de hârburi.

Domnul cel cu ochelari trimite dela geam un ultim adio, spre masa unde a rămas domnu Mitică dela Domenii.

— Şi ăla e un tip! Ai văzut, dom'le ce energie la el? Pă cinstea mea! Unul ca ăla sau unul ca tine, i-ar trebui Dorinei... S'o văd ce mai face cu mitraliera ei! Eu sunt prea moale... Cu femeia dom'le, nu trebuie să fii delicat. Tiran, asta le trebuie. Un satrap. Pun pariu că dom' Mitică ăla dela Domenii, e un satrap la el acasă!

Dar domnul Mitică nu-şi vede admiratorul şi nu-l aude. Chiar să-l vadă şi să-l audă, puţin i-ar păsa. Nu s'ar osteni să desmintă, că nu e nici un fel de satrap la el acasă, fiindcă n'are faţă de cine să fie satrap. A comandat trei şpriţuri proaspete, pe care le soarbe cu sete din trei înghiţituri, până la fund. A deşertat şi cafeaua amară.

Acum porneşte pe jos, spre inima Capitalei, cu pălăria în mână şi cu gulerul cârpă. El n'are nimănui, nimica de spus. Nu-l aşteaptă o nevastă care trebuie împăcată. N'are de dat nici o socoteală. N'are de tiranizat pe nimeni, nici nu-l tiranizează nimeni. Are înainte numai o zi întreagă şi pustie de Duminecă, fără ore de birou şi fără dosare numerotate. E de aceia omul cel mai nefericit din această dimineaţă cu cerul de sticlă topită.

În celelalte zile, dosarere cu şnur, rapoartele cu cifre şi resoluţiile cu semnături indescifrabile, îl ţin magnetizat cu nasul între file să nu vadă cerul de-afară pe fereastră; îi mocnesc cugetul să nu dorească nimic, să nu-şi amintească nimic. Ridică ochii numai la ceas şi la foile calendarului. La ceas, ca să numere cât de încet se mişcă minutarul până la ora de închidere; la calendar, să numere câte zile mai sunt până la leafă.

În afară de acestea nimic nu mai există, decât aceleaşi sute şi sute de hârtii cu numere de intrare şi de ieşire, slobozite spre toate unghiurile tării şi scrise totuşi ca de una şi aceiaşi mână uscată: „La ordinul D-v Nr.... Având în vedere că... Avem onoare să vă... Urmare adresei dela... Binevoiţi a..."

Pe aleia boltită şi umbroasă, vin dimpotrivă călăreţii care s'au deşteptat înaintea tutulor.

Trec în trap legănat femei cu amazoane negre; în galop svâcnit femei călare bărbăteşte, cu pantaloni strânşi pe genunchi şi cu cismu- liţe în miniatură.

Toate au obrazul proaspăt răcorit de duşul gheţos de-acasă, ochii luminoşi şi odihniţi. Tot aşa trec alte femei, în pas grăbit şi balansat, cu haine subţiri prin care se văd în zare linii unduioase şi rotunde, mobile. Toate trec, râd, îşi vorbesc, se chiamă şi îşi răspund: fru- moase sunt toate şi tinere toate şi toate sunt ale altora.

Domnul Mitică dela Domenii, se gândeşte cum le-ar opri în cale să le vorbească galant, cu o largă şi nobilă reverenţă de paj: „Având în vedere că... Am onoare să... Binevoiţi a... La ordinul Dv., Nr..,". Atât poate gândi. Aceste cuvinte numai îi revin pe buze. Ele constituiesc singurul său vocabular de două decenii. Domnul Mitică scuipă cu scârbă. Îşi priveşte hainele care aseară erau albe, călcate pe dungă, şi noui. Acum a colecţionat pete de vin şi de cafea.

Barba crescută în timpul nopţii, căruntă şi aspră, a pus pe obraz un praf de scrum.

Sunt case vaste de granit, cu ferestre deschise. Se văd înlăuntru mobile grele, lucirea verticală a oglinzilor, biblioteci cu litere de aur gravate în scoarţele de piele. Sunt grădini în care se desfoaie trandafiri de catifea roşie-neagră. Stropitori împroaşcă piepteni de apă în gazonul tuns, în statui de marmoră, în straturi de pansele. Pe porţi de fier date în lături, pornesc automobile încărcate cu femei şi copii spre pădurile răcoroase de departe.

Domnul Mitică dela Domenii, grăbeşte pe lângă toate, fără să le vadă, căci toate sunt ale altora.

De undeva, dintr'un adânc de trecut, se deşteaptă un scâncet numai o clipă, dar numai una.

Când nu era domnu Mitică dela Domenii şi când nu dănţuia de cincizeci şi două de ori pe an, în cincizeci şi două de Duminici inutile, acelaş joc desnădăjduit de unul singur: „Uite-aşa! Tot pe loc!"

Atunci toate puteau să fie ale lui, cum sunt ale altora.

Să înalţe ochii şi să aleagă. Să întindă mâna şi să culeagă.

Era un adolescent cu păr inelat, cu obrazul transparent de fată, cu buze cărnoase să muşte lacom din toate fructele mustuoase ale vieţii. Îl mai vede şi acum, coborând treptele Facultăţii, cu lavaliera fluturând cum prescria pe atunci portul studenţilor care nu se mulţumeau numai cu o diplomă; scriau studii estetice în reviste obscure, rosteau cuvântări focoase la întruniri, clocoteau de aspiraţii tumultoase. Îl vede cobo- rând şi amestecându-se în mulţime, cu mers avântat cum nu era al mulţimii. Un asalt spre toate înălţimile, spre toate îndestulările şi toate fericirile. Unde s'a pierdut oare deodată în gloata cenuşie şi anonimă, înghiţit ca înecaţii într'o vâltoare? Unde-a murit? Când a murit? Unde mai este? Acum toate sunt ale altora. Iar barba crescută în timpul nopţii, căruntă şi aspră, a pus pe obraz un praf murdar de scrum.

Paşii bat pământul aleii într'o cadenţă în care domnul Mitică, recunoaşte silabisind refrenele obsedante: „Având în vedere că... Binevoiţi să... La referatul D-voastră Nr..."

A ajuns la capul Podului. În pavaj flacăra soarelui dogoreşte orbi-tor. O birjă traversează toropită: caii abia clempănesc desarticulat din copite. Domnul Mitică şi-a pus pălăria pe cap, a

scos'o iar, şi cu ea în mână priveşte indecis. De aci, spre dreapta se întind cârciumi cu mititei şi pelin. Le cunoaşte şi e cunoscut.

Dar nu intră aci. Sunt pentru mai târziu. Pentru diseară. Acum se întoarce din nou, pe sub tei, la altă grădină unde e o mare tăcere, cum o caută el la asemenea ceas. O grădină cu mesele aproape întotdeauna pustii aşteptând clienţi care nu vin niciodată, durând printr'un ciudat mister, poate în speranţa unui miracol când toată lumea va da busna atrasă de-o fulgurantă celebritate. Patronul se tânguie, dar nu înce- tează să aştepte minunea. „Era un vad, dom'le Mitică, de nu mai răz-biam cu cinci ajutoare!... Pleca un muşteriu şi intrau trei... Pe urmă, parc'a secat isvoru... Tot unul câte unul, s'au tras, au fugit, s'au risipit, mă ocolesc. Numai dumneata ai rămas credincios şi alţii, vreo doi-trei... Şi se mai rătăceşte câte-o pereche de îndrăgostiţi, câte-un străin din provincie, băieţi tineri de şcoală. Dară eu tot nădăjduesc într'o zi că are să se întâmple minune. Aşteaptă şi ai să vezi"!...

Domnul Mitică dela Domenii este într'adevăr ultimul muşteriu fidel.

Însă nu poposeşte din spirit caritabil. În grădina pustie e tăcere; poate dormi trei-patru ceasuri cu cotul pe masă fără să-l turbure ni-meni. Pe urmă se reface. O costiţă, o baterie şi purcede aiurea, unde e mai mult zgomot şi mai multă veselie disperată, până ce termină şi noaptea cea nesfârşită de Duminecă, să-şi adune rezervă de resemnare şi de îndobitocire pe încă o săptămână.

A intrat şi n'are nevoie să comande.

— Poftiţi acilea, dornnu Mitică! Poftiţi mai la umbră! îl invită patronul, ştergându-şi năduşeala cu poalele şortului albastru. Are să fie căldură mare... Paşidouă la umbră!... Scrie'n gazetă. Poate mai dă Domnul să iasă lumea şi să se mai răcorească la niţică umbră cu'n mişmaş. Băiete, bateria lui dom' Mitică, la masa număru şapte. Mişcă!

Domnul Mitică se mută supus la umbră, la masa numărul şapte. A pus cotul pe scândura tare, bărbia nerasă în palmă şi a adormit instantaneu, nevinovat şi pur ca un prunc

Un roiu de muşte a tăbărât lipicios.

Domnul Mitică le alungă prin somn cu mâna paralizată de mole- şeală, mormăind: „Binevoiţi a cunoaşte că... Referându-ne la circulara noastră numărul”...

Soarele urcă în creştetul cerului.

Patronul, cu ochii lărgiţi ventuze spre poartă aşteaptă clienţii mânaţi de-un delir providential; dând năvală la mesele cu feţe zădarnic întinse în fiecare zi, bătând nerăbdători în pahare şi solniţe, strigând comenzi fabuloase, ciocnind şi benchetuind ca în ospăţul lui Balthazar ultimul rege al Babilonului, când o mână nevăzută a scris cu litere de foc, cuvintele de osândă: Mane, Tekel, Fares.

Nu intră nimeni. Nu scrie nici o mână nevăzută litere misterioase de foc. Tot focul e adunat în înălţimea cerului de unde varsă o dogoare de furnal.

A aţipit şi patronul cu ziarul desfăcut pe genunchi. Foile îi lunecă
dintre degete. S’au împărţit muştele tăbărâte asupra lui dom’ Mitică. Un roiu a aterizat pe chelia încinsă a cârciumarului; circulă în zig-zag, sondează pielea stacojie şi lucioasă, cu frenezia prospectorilor de mine aurifere. Ştafete sboară dela o momâie toropită la cealaltă, să-şi comunice cine ştie ce stranii constatări. E un schimb de echipe, în cadril aerian şi în băzâituri metalice de helice. Poate dezordinea şi capriciul acestei întreţăsări de sboruri, e amăgire numai pentru o pricepere greoaie de om. Poate în lumea lor, a insectelor, se desfăşoară după o metodă organizată, cu distribuţie de roluri şi de răspunderi, cu specialişti şi conducători, urmărind o ţintă hotărâtă — poate o riguroasă inventariere în Universul muştelor, după care un muscoiu misantrop şi pesimist, va emite o „Împătrită rădăcină a raţiunei suficiente“ sau o „Lume ca voinţă şi ca reprezintare”. Aceasta însă cine s’o vadă şi cine s’o cugete? Domnul Mitică dela Domenii a căzut cu obrazul pe masă, cu o mână spânzurată de manechin desarticulat. Patronul răsuflă greu şi trăeşte prin vis, cea mai mare emoţie a vieţii lui, de atâta vreme aşteptată. Muzica aripilor a crescut, s’a dilatat, a luat proporţii fantasmagorice în timpane: s’a prefăcut într’o deslăn- tuire de fanfară militară, pe podiul unei grădini înzecit lărgite, cu sute de mese şi o mie de clienţi. Aleargă o sută de chelneri strigând o sută de comenzi. Nu mai e vin! Lipsesc cinci sute de baterii cu o mie de pahare şi s’au adunat

un milion dejetoane la casă! Alămurile fanfarei acoperă răcnetele din ce în ce mai nerăbdătoare. Ar vrea sa se smulgă şi el de pe scaun, să împartă porunci, să trimită după butoaie şi jumă-tăţi de viţel şi movili de salată, pe frigare să rumenească o sută de pui; un blestem rău l-a ţintuit şi i-a luat glasul. Fără putere, vede cum s'au zăpăcit toţi, şi-au pierdut capul, gonesc cu farfuriile goale, nu ştiu ce să răspundă... A plecat un client. Unul din cei o mie. A plecat gesticulând supărat. „Ce fel de local e acesta? Nu mai serveşte nimeni aci?" Nu trebuie să plece. Ce face chelnerul acela nerod, care-l priveşte cu mâinile încrucişate şi-l lasă să plece? De ce nu găseşte nimic să răspundă?... „Încă un moment. Vă rog un moment. Vă servim imediat!" De ce n'o spune şi râde prosteşte?... Uite. Se întâmplă întocmai ceiace ştia el că are să se întâmple. S'au mai ridicat alţi doi dela altă masă şi alţii, alţii, toţi dela toate mesele... S'au ridicat şi pleacă vociferând: „Ce fel de local e acesta? Nu mai serveşte nimeni aci?...'' A tăcut şi fanfara militară, s'au risipit toţi, împrejmuirea grădinei s'a strâns, s'au împuţinat mesele triste şi goale, numai glasul celor plecaţi se aude din Şosea: „Ce fel de local, e acesta? Nu mai serveşte nimeni aci?

Patronul mai încearcă să se descleşte de pe scaun cu desnădejde,
să-i cheme îndărăt, să prelungească visul de-o viaţă. Se clatină pe scaun, tresare şi se treacă la ochi.

— Formidabil! Ce fel de local e acesta? Ascultă, onorabile, nu serveşte nimeni aci?

— Îndată, dom'le căpitan. Poftiţi aci, dom'le căpitan!

Căpitanul Leonardescu Muţu, priveşte scandalizat la domnul Mi-tică dela Domenii.

— Şi cu crocodilul ăsta ce e? Tot patron? V'aţi asociat la dormit?

— Un client dom'le căpitan! explică patronul, ştergându-şi râurile de năduşeală de pe obraz, cu poalele şortului. Vă rog să-l scuzaţi. E cam obosit. A făcut-o lată azinoapte... E domnu Mitică dela Domenii...

— Să fie sănătos cu toate domeniile lui!

Căpitanul Leonardescu Muţu a întors desgustat spatele lui domnu Mitică dela Domenii, care prin somn îngână: „Având în vedere că... La circulara noastră Nr., revenind, vă amintim că..."

— E fenomenal, tipul! Vorbeşte singur.... E grădină de vară aci sau e grădină zoologică, stimabile?

— Local cu reputaţie veche, dom'le căpitan! îl asigură patronul, impermeabil glumei. Firmă de treizeci de ani...

— Să fie sănătoasă firma şi să nu ne mai plictiseşti cu ea... N'ai un loc mai răcoros?

— Poftiţi înlăuntru, dom'le căpitan. Punem o masă la fereastră... Dăm drumul la ventilator... Aveţi şi răcoare, aveţi şi umbră, aveţi şi privelişte.

— Prea mult vorbeşti, ostrogotule:

— Vă rog, n'am zis nimic...

Cârciumarul s'a lipit de uşă, înclinat servil de spinare, nemaiîn- drăznind să adreseze cuvânt unui muşteriu atât de năzuros şi autoritar.

Căpitanul discută ceva în şoaptă cu femeia care-l însoţeşte. Nu se înţeleg. Femeia vrea să rămână afară. El pledează cu argumentele patronului, pentru masa dinlăuntru:

— N'ai auzit, dragă? Umbră, răcoare, ventilator, privelişte, linişte... Epatant!

Iar după o pauză, ca argument suprem:

— ...şi unde mai pui? Discret! Vezi afară şi nu te vede nimeni.

Tânăra strânge din umeri cu indiferenţă:

— Pentru câtă lume cunosc în Bucureşti, mi-e perfect egal dacă mă vede ori nu mă vede cineva...

Domnul Mitică în vremea aceasta s'a deşteptat, a proptit bărbia în palmă şi a holbat ochii de uimire.

— Greta Garbo! Pe parola mea dacă nu-i Greta Garbo!

Ca să se convingă că nu visează, se scutură, tuşeşte, întinde picioarele sub masă, se ciupeşte de pulpă.

— Greta Garbo, dom'le! Dacă-ţi spun...

Pare scandalizat de scepticismul unui amic invizibil, care ar pretinde că nu e Greta Garbo, că n'are de unde să fie Greta Garbo. Îşi dă socoteală că a vorbit singur şi s'a ruşinat. Dar monologul acesta şi mişcările bizare cu care a încercat să-şi dovedească sie-şi că nu doarme şi că deci nu visează, au biruit rezistenţa Gretei Garbo, mai mult decât toată pledoaria căpitanului Leonardescu Muţu.

— Nu vezi Alino?... Cum putem sta cu un tapir ca ăsta? Vorbeşte singur, dă din mâini, dă din picioare... E fenomenal la câţi li s'a suit căldura la cap, şi câţi au început să prindă muşte...

Au intrat înlăuntru. S'au aşezat la fereastră. Domnul Mitică a rămas afară şi priveşte dezolat şirul de mese goale. Lui nu i s'a urcat căldura la cap şi el n'a început să prindă muşte. De ce-i spun aceasta?... S'ar ridica să meargă la cei doi şi să le-o arate. Nu în cuvinte de indignare. El nu s'a indignat. În cuvinte triste, care merg deadreptul la inimă... Să le arate că tinereţea lor nu le dă drept să-şi bată joc de un om care îmbătrâneşte singur, fără nimeni pe lume, fără să mai spere nimic pe lume, şi care în fiecare Sâmbătă noaptea şi Dumineca întreagă, mai ucide în el ceva mort de mult. Le-ar arăta şi nu se poate să nu înţeleagă aceasta. Poate după ce-a sfârşit, femeia cea tânără, cu ochii şi mersul şi tristeţea Gretei Garbo, i-ar face semn să ia loc alături pe scaun... Şi l-ar asculta, i-ar cere să mai spună. De ce nu? Atâtea lucruri imposibile sunt cu putinţă în viaţă şi atâtea lucruri câte sunt cu putinţă devin imposibile... Dar ce-ar putea să le vorbească?... Cum să le arate ce duce cu el, şase zile pe săptămână la birou şi îndărăt; ce moarte din el mai ucide încăodată, când jucând de unul singur bate cu călcâiul într'un craniu nevăzut de mort: „Uite- aşa! Tot pe loc, tot pe loc"!... Se gândeşte şi nu-i apar alte cuvinte, decât: „Având în vedere că... Binevoiţi să... Referindu-ne la circulara noastră Nr..., vă invităm să..."

Domnul Mitică îşi toarnă în pahar, dozând vinul şi sifonul, deşartă paharul până la fund; umple altul şi tot atât de repede îl goleşte. Ar vrea să mai privească la femeia care a coborât aci din plăsmuirile filmelor. Dar fereastra e sus; se vede mâna ofiţerului mişcându-se cu o ţigară între degete, scuturând scrumul, dispărând din zona privirii ca să revină, într'o înfrigurare nervoasă. Îşi schimbă ochii în altă parte. A găsit în buzunar o hârtie cretată. Un prospect. Rămas desigur dela tovarăşii necunoscuţi de astăzi dimineaţă. Unul din ei nu se tot des- nărtea de o revistă străină. Asemenea prospecte se află numai între foile revistelor streine. Domnul Mitică dela Domenii răsuceşte foaia cretată pe-o faţă şi pe alta. Deoparte e un gheţar alb, pe fund de cer ireal de albastru. De alta, o hartă, cu itinerarii însemnate cu roşu, ca linia arterelor pe-o planşă anatomică. „Voyages en Suisse et en Italie par les plus belles ROUTES DES ALPES. L'Engandine, vers Coire et la haute vallée de l'inn: Davos, Samaden, Saint-Moritz. Pendant les saisons d'été et d'hiver, OBERLAND-EXPRESS ET ENGANDINE-

EXPRESS...” Există aşa ceva? Mai există aşa ceva pe lume? Munţi cu creste de ghiaţă în soarele încropit de Iulie? Domnul Mitică dela Domenii simte un val de vânt boreal svântându-i năduşala de pe obraz. Şi ciudat. Vântul acela deşteaptă un tânăr care murise demult; un tânăr pe care-l cunoaşte. Îl vede coborând treptele Universităţii cu lavaliera fluturând neagră, privind peste capetele mulţimii ca peste-o oştire duşmană ce trebuie cucerită... Îl vede înălţând ochii la cer... El a mai înăltat de-atuncea, vreodată, ochii la cer?... Prospectul i-a căzut din mână. Îl ridică şi rămâne gânditor, cu ochii medusaţi de gheţarii albi, de cerul albastru, de meterezele Dolomiţilor, de liniile însemnate cu cerneală roşie: Thoune, Brienz, Interlaken, Jungfrau... Hotărâri neaşteptate se sbat şi cresc şi îi pun stăpânire pe toată fiinţa. Aceasta e ultima zi când mai bea! S’a sfârşit. De Duminica viitoare se închide în casă.

Citească, doarmă — facă orice! Numai să nu se mai întoarcă aci, nici dincolo, unde-l aşteaptă Cristache lăutarul şi necunoscuţii, întotdeauna alţii cu care sfârşeşte noaptea... Iar peste un an, în cealaltă vară, un om cu părul cărunt dar rotunjit corect, cu obrazul bărbierit proaspăt, într’un costum de ştofă englezească (îl vede costumul acela de voiaj: gri, păros, cu dungi albastre şi negre, cu buzunări aplicate în care să încapă un Baedeker de 500 pagini); un asemenea călător cu înfăţişarea streină cu totul de domnul Mitică dela Domenii, va urca treptele „Expresului de lux trihebdomader permanent: Viena-Inns- bruck-Arlberg”. Va suprima ţigările, va suprima vinul, va suprima lăutarii, necunoscuţii recrutaţi noaptea la masa lui... Atât măcar să-i rămână dintr’o viaţă... Două luni în care a văzut altceva, a trăit altfel, a fost altcineva... Domnul Mitică dela Domenii e atât de încântat de hotărârea eroică, încât deşartă unul după altul trei pahare... E ultima dată. De mâini s’a sfârşit.

În fata ochilor îi joacă priveliştile gheţoase depe prospect.

N’a observat, când a venit la masa de sub fereastră o femee în
haină de doliu, cu vălul negru coborât pe faţă. A venit strecurându-se cu paşi de pâslă pe poteca de lângă împrejmuire, pe aleia de arbuşti tunşi, nu printre mesele din mijloc pe unde a intrat în grădină pere- chea de adineaori. S’a aşezat şi nu-şi găseşte loc pe scaun. Răsuceşte o poşetă

neagră: o deschide şi o închide febril. Pare că ascultă la cei de sus; dar perechea dela fereastră n'a putut s'o vadă nici când a intrat, nici când s'a aşezat aci şi nici n'are cum să-şi închipue că vorbele lor ajung atât de limpede prin geamul deschis.

Le aude glasurile acelea, fără să vrea, şi domnu Mitică dela Domenii...

Glasul bărbatului:

— Înţelegi? O lună fără să te văd, e un supliciu insuportabil...

Glasul femeii:

— De ce pleci atunci? N'ai decât să nu pleci... Rămâi aci... Sau între vilegiatură şi mine, renunţi la mine pentru Sinaia?...

— Cum poţi vorbi aşa? Nu înţelegi, că plec pentru Mustica, nu pentru mine?... Aşa a fost hotărârea de astăiarnă. Mi-am pregătit concediul de-atunci... Nu există nici o posibilitate să mă eschivez. Nu ştii ce infern a devenit casa noastră!... Ceva peste puterile unei imaginaţii. Scene şi scene şi scene! E-o catastrofă. Trăesc în casă cu o catastrofă... O granată gata să exploadeze în fiecare moment... De asta am şi aranjat să ne întâlnim aci.. Nu mai pot urca la tine. M'a ameninţat cu revolverul. Aveam două şi unul a dispărut... E în stare. Îţi spun drept: gelo-zia ia câteodată forme de nebunie curată. Ceva formidabil!

Se auzi râsul uşor al femeii.

— De ce râzi? întrebă glasul bărbatului. Ce găseşti în toate acestea de râs?

— Observ şi mă amuz! rosti femeia. Observ că de când ai venit aci vorbeşti numai şi numai de ea, de gelozia ei de obligaţiile faţă de dânsa.. De mai ştiu eu ce! Nu-mi închipuiam că inspir atâta încredere ca să devin confidenta mizeriilor tale conjugale.

— Eşti imposibilă! explodă glasul bărbatului.

— Vorbeşte mai încet. Nu e nevoe să audă toată Şoseaua...

Glasurile scăzură. Nu se mai auzi decât un murmur, întrerupt de sunetul metalic al tacâmurilor. Domnul Mitică dela Domenii îşi turnă alt pahar şi rezemă prospectul de solniţă, să aibă sub ochi peisagiul alpin.

Femeia în haină de doliu, mototolea mănuşile negre între degete, smulgea nervoasă nasturii, făcea o mişcare să se ridice de pe scaun şi se oprea la jumătatea mişcării. Răsucea un ziar, prefăcându-se că citeşte absorbită câteva minute. Dar ţinea ziarul pe dos. Apuca poşeta neagră, o deschidea, pipăia ceva

înlăuntru, o trecea sub masă, pe genunchi, să-i deşarte acolo conţinutul... Paharul cu lapte bătut rămăsese neatins. Domnul Mitică simţi că ameţeşte de atâta agitare, cum ameţea la Târgul Moşilor când se uita prea mult la leagănele circulare, cu lanţuri sau căişori.

Se întoarse la prospectul lui.

Aţipi din nou, cu bărbia în palmă, cu priveliştea gheţarilor şi a Do- lomiţilor închisă sub pleoape.

Au trecut cinci minute sau un ceas? (N'o va şti niciodată de-acum)!

Domnul Mitică se trezi cu senzaţia că pluteşte ceva neliniştitor în aer.

Femeia în straiu de doliu, cu perdeaua deasă pe obraz, se ridicase pe jumătate, căzu îndărăt pe scaun, iar se înălţă agitând mâinele sub voal. Lui domnu Mitică, bâzâiala aceasta îi aminti o insectă despre care învăţase demult în şcoală Călugăriţa sau Manta religioasă, însfârşit cam aşa ceva se chema: O insectă ciudată care-şi devoră bărbatul deşi când e atacată de alte gâzănii mai mari, împreunează lăbuţele pe piept, părând că se roagă ca o călugăriţă. Aşa le-au adus lor odată, în şcoală, profesorul de zoologie una vie, închisă într'o cutioara cu capacul de sticlă şi aşa bâzâia. Pe atunci era întâiul din clasă şi pe el îl punea dascălul să repete celorlaţi, ce-a explicat din lecţia nouă... Acum voi să-şi aducă aminte cum îl chema pe profesor, cum a repetat el explicaţia despre Călugăriţa sau Manta religioasă... Nimic, nimic nu se mai limpezea din păinjenişul prăfos, coborât peste amintire. Doar aceleaşi cuvinte: „Urmare circulării noastre Nr... Binevoiţi a cunoaşte că... În termenul cel mat scurt vă rugăm să"...

Perechea, dinlăuntru tăcuse.

Se auzeau scaune mişcându-se. Un râs gros bărbătesc.

Pe urmă au apărut amândoi în uşă: tânăra în haina albastră în- cheindu-şi mănuşile, ofiţerul aprinzând ţigarea şi svârlind chibritul.

Începură să coboare cele trei trepte.

Bărbatul oferea braţul.

Atunci femeia cu perdea neagră pe faţă svâcni de pe scaun, ridicând arma oxidată şi începând să tragă dela doi paşi.

Atât avu timp bărbatul în uniformă de aviaţie: să se pună între cele două femei şi să primească el gloanţele în piept, deasupra pangli- celor de decoraţii.

Domnul Mitică dela Domenii se repezi, răsturnând sticla, svârlind cine ştie unde prospectul lui cu priveliştea gheţarilor şi Dolomiţilor. Se repezi n'a ştiut cum, n'a ştiut dece, n'a ştiut cu ce putere şi sprinteneală fulgerătoare. Să smulgă, mai repede, să smulgă jucăria ucigaşă din mâna femeii cu obrazul acoperit.

Femeia îndreptă ţeava asupra lui şi trase, trase, trase, până când cocoşul ţăcăni în gol.

Totul scurt, absurd, inexplicabil şi ireal, aşa cum domnul Mitică nu avu timp să înţeleagă ce se petrece cu dânsul, cu toţi, când a căzut jos ofiţerul în uniformă de aviaţie, când a căzut el la pământ, de ce cerul deodată s'a stins.

Doi bărbaţi lungiţi jos, în balta de sânge. Şi două femei în picioare, privindu-se, nu privind la cei de jos.

Femeia în haina cernită îşi rupse vălul de pe obraz, să aibă privirea liberă şi apăsa înainte pe trăgaciul ţăcănind inutil. Se apropiase păşind peste oamenii trântiţi la pământ, să înfigă celeilalte ţeava în piept; iar după privirea căscată nebuneşte, se vedea bine că nu pricepe prin ce satanică vrajă, cealaltă nu cade, ucisă de-o armă în care nu mai este nici un glonţ...

Cu faţa în sus, alături, cei doi, păreau că au descoperit cu mirare cât de înalt şi de impasibil e cerul.

Nu trecuseră multe ceasuri, decând ofiţerul cu uniformă de aviaţie privise cu scârbă la domnul Mitică dela Domenii, fiindcă dormea cu mâna de cârpă spânzurată, cu obrazul pe faţa de masă. Privise şi îi întorsese spatele, dezgustat. Acum păreau că s'au conciliat. Domnul Mitică era căzut cu ceafa pe genunchiul ofiţerului, iar ofiţerul nu-l respingea cu scârbă.

— Formidabil! ar fi exlamat unul.

Păreau numai amândoi miraţi că se află acolo şi că se află aşa.

— „Avem onoare să... Binevoiţi a cunoaşte că... Urmare ordinului nostru circular Nr..." ar fi îngăimat celălalt, maşinal.

Dar buzele lor nu rosteau nimic. Neclintirea era pentru totdeauna.

Patronul cu uşa zăvorâtă pe dinlăuntru, suna disperat la telefon.

Afară, în balta de sânge de pe nisip, pe capetele întoarse cu fata în sus, roiul de muşte a tăbărât lipicios.

———————

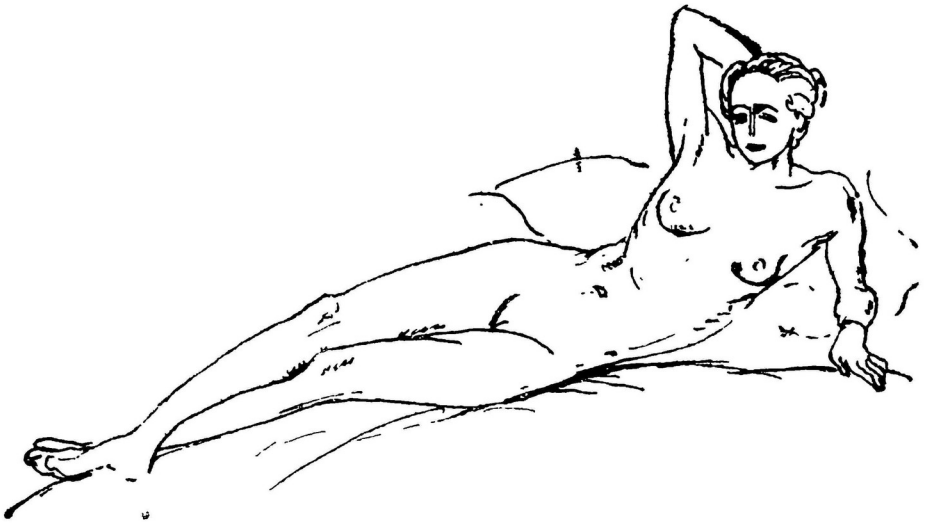

CAPITOLUL VII

Garoafa roşie

— Dragul meu, lumea merge spre prăpastie...

— Las’o să meargă! strânse celălalt din umeri.

— Nu „merge”. Nu m’am exprimat exact. Aleargă! Goneşte! S’ar spune că o fugăreşte un destin din urmă...

— Las’o s’alerge!

— Aşa nu se mai poate discuta, cu indiferenţa şi cu scepticismul tău! rosti cu evidentă scandalizare în glas, Dincă Stoiculescu, poreclit de amici uneori: Dincă Pisălog, alteori: Dincă Leventul.

După caz şi împrejurări:

Dincă Pisălog — îi spuneau toţi atunci când începea să amestece în conversaţia altora mucurile ideilor generale,

culese de ici şi de colo, dela cafenea, din articolele gazetelor şi mai ales din revistele ilustrate române şi străine, unde sinteza activităţii mondiale e prezintată săptămânal într'o sută de fotografii, cu explicaţii de-un rând pentru fiecare poză.

Dincă Leventul — devenea atunci când se înfăţişa seducător, pi- păindu-şi gulerul, cravata, colţul batistei la buzunarul stâng dela pieptul hainei, convins că nu s'a născut încă femeia care să-i reziste.

Era un vlăjgan înalt, adus de umeri, cu extremităţile membrelor prea mari: mâini păroase de cimpanzeu, picioare enorme cât faimoasele încălţări ale lui Charlot. Printr'o ciudată strâmbătate a firei omeneşti, îşi concentra toate preocupările de rafinat dandy, tocmai asupra încălţărilor şi mănuşilor, ca şi cum ar fi vrut să atragă atenţia lumii că labe inferioare şi superioare de asemenea dimensiuni, nu se pot vedea în toată ziua, la orice homo sapiens. Purta mânuşi de nuanţe foarte deschise: pan- tofi fantezişti, cu botul foarte lung sau pătrat, cu pielea de două culori, cu tălpile cusute cu sfoară albă. Când trecea pe calea Victoriei păşind agale ca o barză prin balta cu broaşte, era convins că trecătorii au căzut în extaz admirându-i pantofii, proaspăt scoşi din vitrină, ultima creaţie, cu ultima estravagantă combinaţie, de găuri, găurele şi petece tărcate. Mai avea mărul lui Adam ieşit cartilaginos din guler, pielea obrazului sponginoasă şi nasul ca un bulb violaceu. Ca asemănarea să fie mai mare, natura se îngrijise să prevadă acest bulb olfactiv cu câteva fire ţepoase şi negre, imitând fibrele căpăţinei de ceapă decurând smulsă din pământ şi mai păstrând încă ţărâna aderentă. Acestea toate nu-l împedi- cau, ci dimpotrivă, conspirau în imaginaţia lui Dincă Stoiculescu-Leventul, să-i dea iluzia că e cel puţin tot atât de divin ca divinul Apo- Ion. Îşi tundea perii transformându-i în ghimpi agresivi ca ţepii ursine- lor de mare, iar el continua să surâdă superb şi plin de beatitudine, sexului şi frumos şi slab, predestinat tuturor sucombărilor.

Celălalt, Mihai Tăut, romancier în intenţie şi sceptic de carieră, îl privea cu o sclipire de milă batjocoritoare în surâs.

Avea gura amară şi un început alarmant de chelie, care dincolo de scepticismul lui proclamat la toate cafenelele şi localurile de noapte, constituia o mare suferinţă ascunsă şi un intolerabil sentiment de inferioritate, faţă de restul umanităţii

dotat cu un robust şi generos sistem pilifer. Încolo, inteligenţă tăioasă ca ascuţişul de sabie (poate de sabie puţin cam coclită care învenineză rănile) talent, dezinteresată cama- radiere, loialitate, erudiţie, duh; un cumul de calităţi anulate de o ire-mediabilă lene şi de un incorigibil noctambulism.

În sertarele biroului de-acasă, îl aşteptau douăzeci de romane începute.

Nici un manuscris nu trecuse de pagina douăzeci.

Îşi povestea romanele amicilor, noaptea, la chef, improvizând episoade, amănunte, tipuri, conflicte, cu o facilitate ameţitoare.

— L'ai scris? întrebau toţi entusiasmaţi. Dă-i drumul la tipar... Îţi garantăm noi un succes extraordinar!

Mihai Tăut strângea din umeri. Sceptic, cunoştea ce înseamnă în materie de „succes extraordinar", garanţiile amicilor. Şi mai sceptic, ştia că a doua zi dimineaţa, când se va aşeza la birou, să coboare pe foaia albă, toate tipurile, caracterele, episoadele, peripeţiile, dialogurile pitoreşti şi eroinele pe care le-a făcut să defileze în marş rapid pe sub ochii prietenilor entuziasmaţi, toate se vor volatiliza fără urmă din neant venite şi neantului redate, iar pagina va rămâne goală, cu un singur rând şi acela şters, pe frontiscipiu.

— Aceasta e! reveni Dincă Stoiculescu, reluându-şi rolul de pisălog şi renunţând deocamdată la atributul de „levent", fiindcă în sala restaurantului nu apăruse încă nici o femee demnă de privirile lui. Aceasta e, dragă Mihai! Omenirea aleargă spre abis...

— Şi ce-ţi pasă ţie? Tu ai s'o opreşti? Alerge sănătoasă spre abis! Alergăm şi noi cu dânsa... Atât şi nimic mai mult.

— Ar trebui să scrii un roman! se dădu cu părerea Dincă. Un roman modern de tot, ultramodern, de ultima oră, unde să zugrăveşti cursa omenirei spre abis.

— Aceasta e altceva! prinse ideia din aer, Mihai Tăut. Ar fi o idee...

Cu vertiginoasa lui fantezie dintotdeauna, într'o clipă văzu roma-nul acela ultramodern al „cursei spre abis".

Plăsmui personagiile, decorul, episoadele, viitorul precipitat al acţiunei, un stil sacadat, cu respiraţia întretăiată, cu imagini eliptice, gâfâitor ca însuşi ritmul frenetic al vieţii de după războiu. Ştia prea bine că romanul nu va fi scris niciodată. Ştia prea bine că aşa chiar, nescris şi povestit numai pe măsură ce

ţâşnea din imaginaţia lui fecundată de suggestia unui tovarăş de masă bleg şi anost ca Dincă Pisălog, nu va dura nici în propria sa amintire mai mult de un sfert de oră, până ce altă discuţie descoperindu-i alt aspect vrednic de luareaminte, îl va îndemna să închipuiască pe loc, alt roman, cu alte personagii, alte episoade, alt decor, alt ritm şi alt stil, dar cu o tot atât de precară şi iluzorie existenţă.

Ce importanţă aveau însă asemenea meschine amănunte?

Romanul crescu din creerul lui Mihai Tăut, ca florile din palma fachirilor indieni, care răsar din bobul de sămânţă, dau mugur, frunză, îmbobocesc, înfloresc, se ofilesc şi scutură, înainte de-a apuca să te freci la ochi.

— Un roman crispat, aşa îl văd eu! încheiè visător. Crispat, ca toate figurile oamenilor de astăzi... Sincopat, ca muzica jazzului... Cu viziunea sincronică a planetei: instantaneu în timp şi în spaţiu, ca o undă emisă de-un post radiofonic. Un roman a cărui acţiune durează zece minute, o tranşă de viaţă, dar în aceste zece minute să înre- gistreze toată drama planetei, orizontal, în pitorescul şi diversitatea din spaţii; vertical, în profunzimea dezastrelor interioare, din suflete... De exemplu...

Exemplul sbură de pe buzele amare ale lui Mihai Tăut. Romanul se înălţă uşor ca un balon de săpun, glorios şi irizând în toate culo- rile curcubeului, dar plesnind tot atât de uşor ca un balon de săpun. Când termină, nu mai prezinta pentru dânsul nici un interes. Îşi pierduse caracterul inedit. Se uzase. Îi păru un roman demodat şi mort de bătrâneţe.

— În definitiv, de ce nu mai sosesc, onorabilii noştri? întrebă plictisit. A trecut o jumătate de oră. Suntem la a treia ţuică. Eu aş propune să mâncăm...

— Încă zece minute, să mai aşteptăm zece minute! se opuse Dincă Stoiculescu. Pentru o femee face să mai sacrificăm zece minute. Mai ales pentru o asemenea femee...

Metamorfozat brusc din Dincă Pisălog, în Dincă Leventul, Stoiculescu îşi pipăi cravata, batista dela piept, şi în oglinda din faţă îşi verifică linia impecablă a cărării, părul năclăiat în brilantină, bulbul nasului proaspăt pudrat

— Asemenea femee! strânse cu blazare din umeri, Mihai Tăut. Ce e aceia „o asemenea femeie”? S’ar spune că e vorba de cine ştie ce excepţie! Toate femeile sunt la fel. Nu există excepţii.

— Se vede că n'o cunoşti! protestă Dincă Leventul. Dacă ai cunoaşte-o, n'ai mai vorbi aşa... Nu i-ai văzut fotografia în ziare?

— Nu citesc niciodată ziare...

— Ştiu. Dar de astădată merită să renunţi la dispreţul acesta pen- tru ziare.... Mai întâi, dezbaterile procesului ţi-ar fi dat un admirabil material pentru un roman. Pentru un roman trăit... Pe urmă ai fi aflat că există o femee care seamănă leit cu Greta Garbo... Un caz ciudat. Un fenomen... Şi însfârşit, ai fi cunoscut de ce e capabil Costel al nostru, când studiază serios un proces şi îşi pune tot sufletul într'o pledoarie. A fost ca un semizeu...

— Dacă ai pornit pe panta aceasta, de ce nu eşti generos com-plect? De ce semizeu şi nu zeu complect?

— Nu râde, dragă Mihai. Îţi spun pe onoarea mea. A fost zeu, mai mult ca un zeu... Un succes monstru. Nu s'a mai auzit de pe vremea lui Delavrancea o asemenea pledoarie la juraţi. Şi-a asigurat pe toată viaţa clientelă sigură...

— Şi acum îşi plimbă eroina achitată? Îl recunosc perfect pe Costel al nostru... A achitat-o şi a transformat-o în reclamă vie şi ambulantă...

— Te înşeli şi aci, dragă Mihai. Mă surprinde pentru perspicacitatea ta de romancier.

— S'o mai văd şi asta! pufni Mihai Tăutu, ofensat în amorul său propriu, profesional.

— Te înşeli, complectamente! stărui Dincă Stoiculescu, reluân- du-şi rolul de Pisălog. Nu e clienta lui. Nu se plimbă cu clienta lui. Aci e toată nostimada. A pledat pentru doamna Leonardescu. A achi-tat-o... Să-ţi rezum în câteva cuvinte procesul. Leonardeasca, e fosta nevastă a aviatorului. O profesoară sau aşa ceva. O femee destul de bine, din toate punctele de vedere... Dar geloasă până la absurd. Astă- vară, bănuindu-şi bărbatul că se întâlneşte cu o fostă elevă a ei, o domnişoară Gabor, Greta Garbo în chestiune, se înarmează cu un revolver, se, travesteşte în costum de doliu ca să-şi mascheze faţa sub voal, îi urmăreşte... Îi pândeşte când luau masa la un restaurant dela Şosea. Îi aşteaptă să iasă şi când apar pe scări, scoate revolverul din poşetă şi începe să tragă... Toate gloanţele, în plin... îşi omoară bărbatul, omoară un nenorocit de client care se afla din întâmplare la o masă — un tip care n'avea nici un amestec... Pe urmă se predă... Pe jumătate halucinată.

Nu-şi dădea seamă ce-a făcut, cum a ucis... Cinci minute după ce do- borâse la pământ doi oameni, — bărbatul şi necunoscutul, un pârlit dela Domenii — tot mai trăgea cu arma goală, tac-tac-ţac, în pieptul presupusei amante, Greta Garbo, recte domnişoara Gabor. Credea probabil că browningul e mitralieră cu bandă măcar de cinci sute de cartuşe! La proces toţi martorii, în afară de o oarecare doamnă Colo- nel, depun în favoarea copilei, agravând situaţia acuzatei. O fetiţă modestă, discretă, simpatică. Întru nimic purtarea ei nu îndrep- tăţea gelozia cuiva. N'avea nici o vină. Cel mult vre-un simplu flirt inofensiv. De altfel, aceiaşi concluzie o confirmă şi expertiza medicului. Imaginează-ţi, monşer! Elle est pucelle! Pasăre rară... Ceiace nu-l împiedică pe Costel al nostru să se ridice bătându-se cu pumnul în piept şi s'o zugrăvească juraţilor ca un demon al perversităţii, monstru femenin, vamp şi aşa mai departe... Ce să-ţi spun? A pledat dum- nezeeşte! Ca dovadă că şi-a achitat clienta... Iar după proces, schim- bare de front. Costel al nostru îndrăgostit tocmai de demonul perversităţii, de monstrul femenin... Chiar acolo, pe loc, după pronunţarea verdictului, întoarce spatele clientei şi se prezintă cu pălăria în mână, să ceară scuze martorei pe care o făcuse cu ou şi cu oţet şi pe care o scosese de o sută de ori mai vinovată decât nenorocita de pe banca acuzaţilor. Iată-l aşa dar pe Costel al nostru începând altă pledoarie, de astădată pe compt propriu!... Că nici un moment n'a crezut un cuvânt din toate câte le strigase la bară, bătându-se cu pumnul în piept; că toate au fost invenţiuni caritabile, profesionale, indispensabile, pentru a salva o iresponsabilă dela munca silnică. În fine, că dacă o sin-gură dată i s'ar fi uitat în ochi, mai atent, în loc să-l privească peste umăr, cu zâmbetul ei de dispreţ ironic, ar fi văzut că în chiar de- cursul pledoariei, rugămintea din ochii lui desminţea toate balivernele născocite şi că îşi cerea iertare... Copila surâde foarte amabilă, dar aşa, tot cam peste umăr, îi întinde mâna, îi spune că l-a înţeles foarte bine, ba îl mai şi felicită pentru fuga cu care a apărat fosta-i pro- fesoară... Iar dela proces încoace, Costel al nostru nu se mai desparte de domnişoara Gabor. La teatru, la restaurant, pe stradă, apare me- reu în urma ei ca un căţeluş fidel şi orfan, care şi-a găsit un stăpân... Ea tot aşa îl priveşte şi tot aşa îi surâde, peste umăr... Nu ştii: simte ceva pentru dânsul? Îşi bate joc de dânsul? E o copilă naivă, inca- pabilă de ură şi de

răzbunare? Căci din punctul ei de vedere, Costel n'ar merita decât ură şi răzbunare, după portretul pe care i l-a făcut înaintea juraţilor, şi a trecut după aceia în ziare... Ori e într'adevăr un demon al perversităţii, un monstru femenin, vamp? Tu ce zici de aceasta?

— Nu zic nimic! strânse cu indiferenţă din urmeri, Mihai Tăut.

— Se cunoaşte că n'ai urmărit procesul...

— Nu mă interesează nici un proces... Câtă vreme imaginaţia mea poate născoci o mie de procese de o mie de ori mai senzaţionale decât le fabrică realitatea, ce interes poate prezinta un biet proces banal, cu juraţi cărora le miroase picioarele şi gura, cu pledoariile lui Costel al nostru şi printre ceilalţi eroi, cu o eroină-victimă, ca Greta Garbo a ta, în acelaş timp pucellă şi demon al perversităţii?...

— Se cunoaşte că n'ai văzut-o. E o enigmă şi o femee adorabilă...

— N'ai decât s'o adori în pace şi onor! Cu o singură condiţie: să nu mă mai pisezi.

— Ah! Mihai-Mihai! clătină Dincă Pisălog bulbul nasului cu sinceră dojană amicală. Ce păcat de tine că eşti prea sceptic şi prea blazat... Nu te mai mişcă nimic. Să am eu talentul tău...

— ...ai pisa oamenii şi în scris, nu numai verbal. Cunosc şi m'ar înfricoşa perspectiva... Pentru moment, scumpe Dincă Pisălog, cunoaşte şi tu, că nu mă simt nici sceptic, nici blazat. Sunt numai flămând. Nu mai aştept...

Mihai Tăut făcu semn chelnerului să aducă lista.

Chelnerul începuse să noteze comanda, când Dincă Pisălog dădu

semne de agitare, pipăindu-şi cravata, batista, cărarea; dregându-şi glasul şi bombându-şi ofensiv pieptul coşcovă. După această metamorfoză subită a amicului, Mihai Tăut nu mai avea nevoie să privească spre intrare. Înţelese că a apărut o femee demnă de atenţia şi omagiile lui Dincă Leventul.

— Însfârşit! Ei sunt... Priveşte şi tu! îl îndemnă cu neastâmpăr Dincă Stoiculescu, retrăgându-şi picioarele lungi de sub masă şi pre- gătindu-se să se ridice, pentru a juca rolul amfitrion cu toată distinc- ţia unui veritabil dandy.

Mihai Tăut, ca să-şi manifeste complecta indiferentă, nici nu înălţă ochii de pe lista cu litere mauve. Părea scufundat în

rezolvarea unei singure grave probleme în momentul acela: să se decidă pentru cegă rasol sau pentru şalău rasol?

Dar dela toate mesele restaurantului, capetele se întoarseră spre intrare într'o unanimă mişcare.

Alina Gabor înfruntă privirile fără să clipească. În două săptămâni se învăţase să-şi taie singură pârtie prin această avidă curiozitate a mulţimei. Înaintă printre mese cu paşi balansaţi. În urma ei, avocatul Costel Ioanovici şi poetul Damian, salutau sau răspundeau la saluturi mult mai stânjeniţi. Erau îmbrăcaţi în haine de seară, ca doi oameni decişi să petreacă o noapte întreagă în localuri vesele, cu jazz, şampanie, dansatoare şi sgomotoasă companie.

Dar amândoi aveau figuri sumbre şi meditative.

Păreau devoraţi de aceiaşi pasiune, corosivă, fără speranţă şi mortală.

Dincă Leventul se deşiră de pe scaun, înclinându-se în unghiu de nouăzeci de grade. Alina Gabor acceptă omagiile ca un drept cuvenit, cu un uşor zâmbet de persiflare. Apoi îşi jupoiè mănuşa de pe mână, ca să întindă degetele sub buzele amare ale lui Mihai Tăut. Se aşează şi roti ochii asupra sălii fără nici o timiditate. Privirile aţintite asupra ei, ca tot ce trăia de-o jumătate de an, îi produceau o plă- cere crudă şi sălbatecă, amestecată cu o delicioasă remuşcare.

Mihai Tăut uitase definitiv problema atât de importantă a rasolului de cegă şi a rasolului de şalău. Amar, întrevăzu în oglinda din faţă, cât de agresiv se reflectă luminele candelabrelor în chelia lui rotundă şi lucie. Şi cu un josnic dar irezistibil simţimânt de degradare, se pomeni invidiind abundenţa sistemului pilos a tuturor celorlalţi muritori, începând cu Dincă Stoiculescu. Recapitulă în amintire toate reclamele pomezilor capilare: „La Calvitié na plus d'excuse! Silvikrine fertilise le cuir chevelu! Cet essai ne vous coutera rien! N'envoyez ni timbre ni argent?" Ce l-a oprit să încerce? „Votre cuir chevetu crie famine comme une terre epuisée". Ce l-a oprit să-l hrănească? Stupid, până mai adineori, i se părea că problema cea mai gravă, era să se hotărască între rasolul de cegă şi rasolul de şalău! Imbecil, triplu imbecil!

Aceiaşi oglindă, cu teribila indiferenţă a lucrurilor neînsufleţite, îi trimise acum îndărăt, o figură tot atât de sumbră

şi meditativă ca a avocatului Costel Ioanovici şi a poetului Damian.

Numai Dincă Leventul, fericit şi încântat de sine, cu bulbul lui de nas şi cu mâinile păroase de cimpanzeu, vorbea febril, comanda, se întrerupea să aştepte aprobarea Alinei Gabor, strecura un compliment insinuant şi gras, ca broboanele de năduşală care i-au străbătut pudra prin porii nasului şi ai obrazului spongios.

Cu scârbă îşi aminti cum amicul acesta cu mutră respingătoare, face înfiecare dimineaţă o oră de gimnastică suedeză să combată aci- dul uric. Cum de zece ani îl tolerează cu laşitate să-i otrăvească nop- ţile cu prezenţa anostă. Cum îşi pisează auditoriul cu cancanuri fără început, fără sfârşit şi mai ales fără interes. Cum ciuguleşte anecdote din revistele umorisitice sau le expropriază vecinilor de masă dela Capşa, ca să le repovestească atât de mălăieţ, încât după ce-a terminat nimeni nu râde şi toţi aşteaptă nedumeriţi hazul. Îl măsură asasin, cu sprincenele înălţate şi cu colţurile gurii mai amar coborâte.

Pe urmă îşi dădu seamă din ce adâncuri obscure şi mocirloase de suflet a pornit acest bilanţ, coincidând cu apariţia unei femei într'ade-văr extraordinare la masa lor. Se desgustă de el însuşi. Şi se în- toarse spre Alina Gabor, ferm decis s'o cucerească cu nobleţe, cu armele lui.

Tocmai Stoiculescu, cumulând oficiul de Dincă leventul cu cel de pisălog, secretase un compliment pe care îl socotea pe cât de graţios, pe atât de irezistibil spiritual.

Alina Gabor, învăţase acum că bărbaţilor le place să pari încân- tată de cele mai idioate complimente. De aceia surâdea politicos.

Dincă privi la ceilalţi trei conmeseni, muţi şi funebri, cu aerul triumfal al unui conchistador când simte că s'a clătinat ultima rezis-tenţă a cetăţii asediate.

— Explicam dece amicul nostru Costel, nu se mai poate despărţi un pas de domnişoara. Face exact ca acei criminali, care atraşi de-o forţă misterioasă, dau târcoale locului unde-au comis crima...

În pupilele avocatului Costel Ioanovici, clipi fulgerul livid ce pre- cedează trăznetul.

Dincă surâdea cu perfidie.

Dar Alina desveli de sub genele lungi privirea albastră şi fixând figura sumbră a avocatului, rosti cu molatecă blândeţe:

— Nu ştiu dece mai amintiţi, o poveste pentru mine definitiv încheiată, domnule? Eu l-am absolvit demult, fiindcă l-am înţeles demult...

Avocatul prinse glas şi curaj. Reveni la obsesia lui:

— Nu puteam face altfel. Aveam datoria... Ca să scapi o nefericită de fapte pe care le-a comis în absolută iresponsabilitate, orice mij- loace sunt permise. Oricare. Ştiţi care i-a fost cea dintâi grijă, când a plecat liberă, din sala curţii cu juraţi? S'a dus direct la cimitir, să depună un braţ de flori pe mormântul victimei... Şi de atunci în fie- care zi, împrospătează florile... O asemenea femee nu era criminală... E o victimă şi ea... Iar o victimă, când se îneacă, ai datoria să în- tinzi mâna şi s'o salvezi. Cu orice pret... Domnişoara Alina Gabor m'a înţeles... Nu e aşa. domnişoară?

— Evident... Dar să discutăm altceva mai puţin trist.

Mihai Tăut interveni:

— Şi pe mata domnişoară, te înduioşează femeia care duce flori la mormântul bărbatului?

— Nu uita că în speţă, nu e vorba de mormântul unui soţ oare- care! îl întrerupse Costel Ioanovici, cu toată agresivitatea menită să intimideze adversarii la bară, când ridica incidente din senin. E un caz cu totul special. Nu generaliza...

— Nu generalizez eu. Generalizează viaţa. Dacă ţie îţi pare caz special, acel al femeii presărând flori pe mormântul soţului cu aceiaşi mânuşiţă cu care l-a trimis în infern, dă-mi voie să văd dincolo de speţa ta. Într'un fel s'au altul, orice femee contribuie foarte activ la pacificarea cât mai grăbită a soţului în mormânt. Unele, mai pripite, procedează cu revolverul. Altele, adică majoritatea, mai tenace, operează dela zi la zi... Un asasinat subtil ca otrava indiană... Rezultatul identic şi cu mult mai puţine riscuri.

Apoi, socotind incidentul, închis, Mihai Tăut se întoarse spre Alina Gabor şi continuă:

— Să revenim la cazurile generale, domnişoră. La femeia oricare, ducând flori la mormântul bărbatului, oricare... O face poate din sin-ceră durere şi remuşcare, o zi, două; o lună, două; câte odată un an chiar... Pe urmă într'o bună zi, se pomeneşte rezervând o floare din tot braţul, şi pentru butoniera

amantului... E sfârşitul lamentabil dar fatal, al celor mai inconsolabile dureri... Căci totul osteneşte, se uzează, chiar neconsolarea... Mai ales durerea, remuşcarea şi neconsolarea...

Când sfârşi, nu mai avu nevoie să privească în ochii Alinei Gabor.

În aceiaşi clipă măsurase cât de banale şi nelalocul lor, i-au sunat cuvintele. Ea îi rugase să vorbească despre orice, altceva. El conti-nuase, cu perseverenta în inepţie a lui Dincă Pisălog. „Se vede că neghiobia e contagioasă!" — constată cu desgust. Şi se retranşă în mocnită şi deprimată tăcere, să-şi distileze dispreţul de sine însuşi, cum poetul Damian îşi distila picătură cu picătură, strofele de iremediabil pesimism.

Pe toate chipurile dela mesele restaurantului, unele congestionate, altele placid îndobitocite de torpoarea digestiei, Mihai Tăut descoperi o bestială beatitudine. Niciodată omenirea nu i s'a părut mai hidoasă şi mai vrednică de un cataclism purificator. Numai femeia dela masa lor, era o plăsmuire excepţională a creaţiei, ireal de fragilă şi dureros de inaccesibilă. Cu prodigioasa lui promptitudine, când se afla oriunde în afară de biroul de lucru, imaginä imediat un roman.

Fără să presupună cât de aproape e de realitate, o făcu să se nască într'un depărtat oraş de provincie; o crescu într'o lume medio- cră fără nici o aspiraţie desanimalizată; pret al nefericirilor viitoare, îi atribui o fatală asemănare cu vedeta idolatrizată a ecranului... „Greta Garbo" — se va numi romanul.

Pe acesta neapărat îl va scrie şi îl va dedica Alinei Gabor. Îl vede... Trei sută douăzeci de pagini, tipar dens, cu vignete de Tonitză, bunăoară. Un roman mai adevărat decât unul trăit, fiindcă va fi verosimil, pe când viaţa nu întotdeauna e verosimilă.

Va scrie romanul şi va experimenta un produs împotriva cheliei.

Amândouă începând chiar de mâine dimineaţă. Va inaugura noua existentă trezindu-se mâine dimineaţă la şapte.

Din arcuşul vioristului, notele plângătoare coborau direct la lin- gurică, exact cu senzaţia pantelor vertiginoase din montagnes russes. Dar toate gândurile funebre şi scârbite, erau acum departe de Mihai Tăut. Cine-a văzut vreodată un romancier clocind proecte de sinucidere, când are de dăruit posterităţii un roman neînceput? Iar ca să-şi tortureze criticii

care de douăzeci de ani îl consideră definitiv ratat, incapabil să aştearnă pe hârtie un rând lizibil, va presăra textul cu perle stilistice din autorii vechi şi moderni, pentru a se desfăta răzbunător cu amicii la Capşa, când vreun mare Pontif al literilor române, va cita un hexametru al lui Horatiu sau o metaforă a lui Verlaine ori un aforism al lui Anatole France, drept cea mai evidentă dovadă a ramolismentului precoce şi a blegelei de stil. Mihai Tăut se conci- liase cu universul. Iarna putea să-şi năpustească viscolul în ferestre, cega rasol să fie dealaltăieri, oglinda să-i reflecteze cu sadică perse- verare luciul de fildeş al cheliei, Dincă Stoiculescu să-l torpileze cu anecdotele lui mortale; suferinţele şi sluţeniile vieţii, nu-l mai atin- geau decât de departe, prea slabe ca să pătrundă în el. Surâse viito- rului ca în zilele cele bune.

Dincă insinuă cu superioritatea convivului care până acum a scân- teiat, împrăştiind jerbe de hazuri, calambururi, zeflemele, epigrame acide şi complimente măestru întoarse, în contrast cu amorfa prezenţă a celorlalţi tovarăşi:

— Pun gâtul, că Mihai a „mai făcut'' un roman!...

Mihai Tăut se uită atât de inzistent la nodul din beregata lui Dincă pisălog, încât celălalt îşi pipăi cravata alarmat de ideia catastro- fală că i-a sărit cumva din guler.

— N'am ce face cu gâtul tău! îl linişti romancierul. Dar de data aceasta nu eşti departe de adevăr. Romanul există...

Îşi dădu seamă că încăodată confundă intenţia cu realizarea, dar respinse neplăcuta constatare ca pe-o viespe inoportună, reluând:

— ...romanul există şi se numeşte Greta Garbo. Îl am aci!

Arătă chelia sub care germinase romanul. Şi în aceiaşi clipă regretă gestul imprudent, fiindcă Alina Gabor urmărindu-i indexul, întâlni cu privirea tidva care poate într'adevăr conserva sub un capac de fildeş o viitoare şi probabil nepieritoare operă, dar deocamdată amintea cu o scandaloasă forţă de demonstraţiune, convexitatea perfectă a craniilor „înainte de întrebuinţarea suveranei noastre pomezi fertilizante: feriţi-vă de contrafaceri!"

Svârli titlul provocător, ca să distragă atenţia triplei eroine: a romanului, a dramei din grădina de vară dela Şosea şi a subitei sale pasiuni, contaminate dela ceilalţi tovarăşi de masă:

— Greta Garbo, se numeşte romanul meu, domnişoară. Şi vă e dedicat de pe acum, fiindcă pe asemănarea aceasta, am lăsat fantezia să brodeze o adevărată dramă. Persecuţia unei asemănări. Depersonalizarea printr'o asemănare... Cu puţină imaginaţie, din orice pretext oferit de viaţă, un romancier poate creia viaţă.

— Viaţa are ea singură destulă imaginaţie. Prea multă! afirmă enigmatic, Alina Gabor.

— Admit! acordă romancierul o generoasă concesie, mai degrabă interlocutoarei, decât vieţii.

Şi imediat, o restrânse:

— Admit! Dar imaginaţia vieţii e descusută şi nelogică. E neorganizată şi deci neverosimilă.

— Ce ştii dumneata! Exclamă cu gândurile departe, Alina Gabor.

Gânduri cuprinzând deodată toată viaţa ei de până acum, tot ce era într'adevăr neverosimil, nelogic şi injust. O singură şi inocentă dorinţă întremase pretimpuria indiferenţă a copilandrei dintr'un târg periferic de tară: conacul părăginit al lui Stroe Bârlădeanu, fâneţele unde piciorul se afundă în iarba vie, pârâul din prunduri, alunele crude din pădure, puii de iepure cu urechile catifelate sub degete, prinşi de sece- rători pe hatul lanurilor. Atât de puţin ceruse ea acestei vieţi neverosimile, ilogice şi injuste! Şi iat-o acum la o masă cu necunoscuţi; într'un restaurant sgomotos, înconjurată numai de chipuri necunoscute: cu toate privirile curioase şi încărcate de pofte, târându-se ca larve greţoase pe trupul ei; desfeciorând-o bestial; fiindcă la asemănarea care-o svârlise din anonimat, se adăogase de astăvară senzaţia unui proces pasional, cu fotografii urmărind-o pe stradă, cu reportagii născocite în ziare, cu o mie de ochi întorcându-se după ea când trece. Copila de-atunci cu sângele înviorat dimineaţa în baia gheţoasă, cu buzele sorbind apa proaspătă şi mirosind a muşchiu din ciuturile fântânilor, unde era? unde rămăsese? unde-a murit?

Aci surâde, cum surâd o mie de mii de femei, unor necunoscuţi care-o plictisesc cu neroziile lor, o poftesc şi pe care-i urăşte. Nu poate şti nici unul, cum îi urăşte pe toţi.

— Ce ştii dumneata? preschimbă exclamaţia în întrebare.

— Un romancier trebuie să ştie totul! enunţă Mihai Tăut, satis-făcut de sine şi înglobând în această generoasă satisfacţie

toţi con- fraţii; trecuţi, prezenţi şi viitori. Preştie totul. Şi unde-i lipseşte informaţia, o suplineşte cu intuiţia.

— Bunăoară? îl ispiti Alina, privindu-l ţintă în ochi, cu bărbia sprijinită în pumn.

Mihai Tăut simţi privirea străbătându-l ca un fier înroşit: ce gal- vanizată cutremurare! ce delicios de atroce supliciu!

— Bunăoară, cazul nostru! Până acum un ceas nu ne cunoşteam. Ce importă? De ce-aş avea oare nevoie să recurg la investigaţii de detectiv, ca să adun un dosar de date precise: cine e domnişoara Alina Gabor, de unde vine, care i-a fost viaţa de ieri şi de alaltăieri? Acestea toate sunt bune pentru amicul Costel, pentru procesele şi pledoariile lui! şi încă! Mata ai văzut la ce folosesc asemenea perfecte documentări, cum pot fi măsluite, cât de perfid denaturate! Nu? Amice Costel?...

Costel Ioanovici, mormăi ceva ininteligibil şi duse păhărelul de cointreau la gură, cu un gest de sumbră deprimare, care l-ar fi in- dignat pe Socrate, consumatorul atât de senin al cupei cu decocţie de cucută.

Romancierul continuă cu aprindere:

— Pe când pentru un romancier, cazul se prezintă cu totul alt- fel. Aci intervine intuiţia... Nu este întâia oară când descoperim la un necunoscut ori la o necunoscută, un suflet identic. Te întrebi, în ce epocă a umanităţii am avut oare o mamă unică? Căci am avut o mamă unică. (Alina Gabor privi involuntar la chelia romancierului). A trăit cândva o mamă unică a sufletelor noastre amândouă... Pe urmă, sau o mie de corpuri, ca într'o zi, într'o seară cum este aceasta să se întâlnească, să ne reîntâlnim şi să ne recunoaştem. E atât de greu, domnişoară Alina Gabor? E atât de greu, ca să explic de ce citesc în sufletul matale ca într'o carte deschisă? Citesc într'un alt suflet al meu. În sufletul meu. Sufletul romancierului e proteic. E al lui şi e al tuturor. Aci şi pretutindeni.

— La Capşa şi la Hale! rânji Dincă Stoiculescu, neliniştit de to-tala lui eliminare din discuţie.

I se păru că Mihai Tăut a cucerit terenul, tranşee cu tranşee, în sufletul geamăn al Alinei Gabor. Această situaţie devenea intolerabilă.

— La cârciumele dela Hale cu lăutari şi la casele de rendez-vous! insistă, pentru a atrage atenţia Alinei Gabor, cu ce specimen de depravat are de-aface.

Mihai Tăut ingnoră cu profund dispreţ întreruperea.

Degustă licoarea dulce şi alcoolică din fundul păhărelului, cu savanta lui competinţă de expert în materie; făcu semn mut chelnerului să-l umple la loc.

Măturând cu latul palmei prezenţa celorlalţi concurenţi, reduşi la tăcere în conştienta jalnicei lor sterilităţi, continuând, se adresă numai Alinei Gabor:

— În aceste condiţii, ce rost are „documentul de viaţă?" Eu cu-nosc viaţa matale, mai bine decât o cunoşti singură, domnişoară. O simt. O presimt. Unui romancier nimic nu-i poate fi ascuns. Vede dincolo de aparenţele înşelătoare... Vrei s'o dovedesc? De exemplu, muritorii ceilalţi, cu judecata lor mărginită, văd aci, la masa noastră, o făptură flatată de asemănarea cu una din cele mai adorate femei ale timpului. Eu văd altceva. Realitatea cea reală... Văd un suflet care caută alt suflet... Mărturiseşte dacă nu este aşa?... Un suflet tandru. Un om a cărui frumuseţe şi tinereţe, să nu se rezume în aspectul mincinos al exteriorului animal. Acela e mincinos şi vremelnic. Mata aspiri

la altceva... Un om înţelegător, destul de decepţionat de mediocritatea vieţii, pentru ca într'un sentiment să nu pună numai egoism şi aviditate... Să pună delicată nuanţă de ocrotire. Să te apere cu experienţa lui matură, de experienţele care te pândesc ca aceste o sută de pe- rechi de ochi, ţintite cu bestială lăcomie de când ai intrat aci... Un om rar, cum se găseşte unul la o mie, unul la zece mii; nu un şarlesto- nist sclivisit şi gol de orice conţinut sufletesc.

— Şi dacă se poate să aibă şi putină chelie! complectă Dincă leventul, devenit Dincă perfidul, ghicind cu o intuiţie surprinzătoare din partea lui, al cui portret îl zugrăveşte Mihai Tăut. Putină chelie, gu- lerul neschimbat de trei zile, hainele pătate de sos, unghiile netăiate de-o lună...

Mihai Tăut îşi ascunse unghiile. Era singurul detaliu al persoanei sale pe care-l putea face invizibil, într'o confruntare cu flatatul autoportret de adineori. Chelia, gulerul de trei zile, petele de pe haină — rămâneau. N'aveau cum să dispară sub masă sau sub şervet.

Dincă Perfidul, triumfa, scotându-şi în evidenţă coşcova pieptului şi umerii lălâi, dar în costum impecabil croit; cravata

ultimul model dela Barclay, cărarea năclăiată în brilantină, unghiile manichiurate, coltul batistei de linon de olandă, bulbul nasului cu rădăcinile aderente proaspăt şi ghimpos retezate.

Cartilagiul beregatei se înălţase pe măsura exultării, ca mercurul termometrului când indică maximum pe linioarele gradelor.

Ca să încununeze această evidentă superioritate, Dincă Leven- tul făcu un gest de Mare-Duce, la care toţi ceilalţi dela masă s'au gân-dit în aceiaşi clipă, dar în aceiaşi clipă paralizaţi de discreţie şi de jena efectului spectaculos, l-au înmormântat în cimitirul intenţiilor nerealizate. Trecea dela o masă la alta, Maria Ţiganca, plimbând ca în fiecare noapte din local in local, coşul cu flori: garoafe albe şi roşii. Dincă întinse braţele lungi; avantajat de interminabilele degete de quadruman cuprinse dintr'o singură dată tot conţinutul coşului şi îl oferi galant Alinei Gabor. Apoi negligent, svârli câteva bancnote mototolite în panerul deşert. Trei perechi de ochi s'au întâlnit în aceiaşi imputare reciprocă: ai romancierului, ai poetului şi ai avocatului. „De ce ne-am ratat noaptea cu prezenţa acestui imbecil?'' Dincă su- râdea suav.

Atunci fantezia inepuizabilă a romancierului, născoci o revanşa pe aceiaşi măsură perfidă. „Stai nenişorule, că te operez eu!" — îl avertiză cu privirea apăsată. „Staţi, dragii mei, că îl operez eu!" — îi asigură pe ceilalţi doi, cu o privire complice. Dincă leventul, pisălogul şi perfidul, continua să surâdă senin.

— Am un capitol, începu Mihai Tăut, dregându-şi glasul, am un capitol în romanul meu, domnişoară, care cred că o să vă pară curios. Chiar aş dori să aflu părerea. Îmi permiţi să te plictisesc zece minute?

— Poftim!... strânse cu indolentă din umeri, Alina Gabor.

— Eroina mea, victimă a asemănării cu Greta Garbo, într'un anumit moment mai are posibilitatea să se împace cu viaţa... O iubire. I se oferă o iubire mare şi rară; una din acele iubiri care schimbă un destin şi luminează o viaţă... Dar fatalitatea pândeşte. Încă odată îi răpeşte ultima punte spre ostrovul minunat al miragiilor...

— Ţî-tî-tî! Ce stil superb! „Ostrovul minunat al miragiilor!"... întrerupse Dincă Stoiculescu, imitând întonaţia romancierului.

Mihai Tăut, îl privi cu milă, savurând dinainte revanşa. „Aşteaptă un moment! Râde mai bine, cel ce râde la urmă”.

Continuă, considerând întreruperea nulă şi neavenită.

— Aşa dar eroina mea, din lipsă de experienţă a vieţii, din osteneală de viaţă, din fatalitate mai ales, trece indiferentă pe lângă a- ceastă mare iubire... Şi cedează, tocmai singurului individ de pe lume căruia n’ar fi trebuit cu nici un pret să-i cedeze. Aci e nevoie să vă prezint sumar individul.

Romancierul îndepărtă puţin scaunul, se rezemă de spătar, cu capul plecat pe ceafă şi uitându-se cu ochii micşoraţi la Dincă Stoicu- lescu începu să-l inventarieze amănunţit:

— Un exemplar care să te desguste pentru totdeauna de speţa umană. O frunte îngustă şi teşită, un nas proeminent ca un bulb, o bărbie fugind îndărăt. Toate alcătuind un profil care se înscrie perfect într’un unghiu de treizeci de grade, caracteristic după cum se ştie în regnul animal subdiviziunei peştilor şi în specia umană, cretinilor. Clăpăug şi lălău. cu membrele inferioare şi superioare depăşind dimensiunile normale, cu ochi de ştiucă fiartă şi cu pielea obrazului spongioasă, ca dosul unei tălpi vechi desprinse din cuie, se crede irezistibil... De aceia se îmbracă după ultimul jurnal, asediază femeile cu complimente de-o crispantă banalitate... E însfârşit ţinta de glume a amicilor şi teroarea sexului slab. Prin ce mister, eroina mea, îi cedează, nu importă... E prea complicat s’o spun în câteva cuvinte... Destul că-i cedează. Şi destul atât ca să rămână desgustată de bărbat, de iubire, de umanitate, de sine, pentru totdeauna... De aci începe drama cea mare... Orice va mai întâlni de-acum în viaţă, pe oricine: cea mai mare pasiune, cel mai frumos bărbat, cea mai sclipitoare inteligenţă, cel mai nobil devotament — toate şi toţi o vor scârbi-o deopotrivă. Toate şi toţi vor purta stigmatul atingerii respingătoare de amfibie. Nimic n’are să-i mai pară curat, simplu, nobil, frumos... Toată omenirea pentru totdeauna desfigurată; gustul coclit din gură, des- gustul de ea şi de viaţă... Va târî până la bătrâneţe stigmatul acela. Între ea şi lumina soarelui, între ea şi frumuseţea vieţii — rămâne ridicat un obstacol permanent. În sărutul omului pe care mai târziu poate îl va iubi într’adevăr, va recunoaşte sărutul umed şi vâscos al individului nostru. Şi va întoarce capul să ascundă buzele... E o moarte din viaţă... Cea mai teribilă moarte...

Trandafirul în care s'a cuibărit o omidă. Mărul în care a intrat un vierme. Frumuseţea pângărită, puritatea spurcată... Aceasta e drama cu care se închee viaţa eroinei mele... A doua parte a dramei... Nu e interesant? Mai ales nu e verosimil? Nu e o previziune a realităţii?

— Poate! răspunse gânditoare, Alina Gabor.

Răsucea coada unei garoafe între degete şi privea în gol, cu o imperceptibilă cută între sprincenele arcuite şi subţiate cu cimbistra.

— Desigur! foarte interesant! Admirabil! aprobă Dincă Leventul, hohotind atât de înveselit, încât nodul cartilaginos din bere- gată se urca şi cobora convulsinat, ca o stranie vietate sbătându-se să scape afară la aer.

Nici un moment nu se recunoscuse în portretul zugrăvit de romancier. Era prea sigur pe farmecele persoanei sale fizice, pe inteligenta, gustul, fineţea şi irezistibilele farmece ale fiinţei sale spirituale, ca măcar pe departe să admită o cât de vagă asemănare cu hâda creatură plăsmuită — credea el — de fantezia lui Mihai Tăut. Dimpotrivă, se înveselea că printr'o inexplicabilă aberaţie, printr'o infirmitate a instinctului de conservare, furat de propria lui imaginaţie, romancierul şi-a tăiat singur craca de sub picioare. A creiat un tip, în care toţi cei dela masă, cu Alina Gabor în cap, l-au recunoscut fără îndoială pe Mihai Tăut în persoană. Că l-a travestit în costum cu pretenţii de elegantă, că i-a atribuit pretenţii de seducător, a fost parcă înadins, tocmai ca Alina Gabor să observe că aspectul romancierului e încă mai mizer, cu petele de pe pieptii hainei şi cu chelia lui, cu obrazul nebărbierit de două zile şi cu gulerul lui neschimbat de trei.

— Admirabil! îmi vine să te pup. dragă Mihai! stărui cu perfidie, după ce-şi potoli râsul şi îşi şterse sudoarea de pe frunte cu batista parfumată. Nu e aşa, domnişoară Gabor, că e o invenţie minunată. de adevărat romancier?

— Poate! repetă Alina Gabor, smulgând una câte una petalele
garoafei albe şi mototolindu-le până ce le reduse la un cocoloş care nu mai amintea nimic din frumuseţea florii proaspete de adineori.

— Aceasta îmi aminteşte, ceva! continuă Dincă Pisălog. Am citit o teorie foarte apropiată de ideia lui Mihai. Strămutată

desigur pe alt teren... Dar în alt domeniu, justificând aceiaşi concluzie. E un principiu de telegonie. Amprenta primei iubiri. O cunosc prea bine crescătorii de cai de rasă şi s'a verificat adesea şi la oameni... O fe- mee văduvă prin deces, zece ani după ce i-a murit bărbatul, se re-mărită, îşi iubeşte noul soţ mult mai profund decât l-a iubit pe primul... Are copii. Şi aci intervine misterul naturei. Nu odată se întâmplă că aceşti copii să samene cu primul soţ, mort demult... A lăsat o urmă prima emoţie şi prima iubire, pe care nimica n'o mai poate şterge. Dacă aceasta se manifestă atât de precis, într'un domeniu uşor de verificat, ca ereditatea, cu atât mai natural e să se manifeste în do-meniul emoţional şi sentimental... Există şi o amprentă sufletească... Mihai Tăut are mai multă dreptate decât poate îşi închipuie... Are previziunea realităţii... Darul de căpetenie al romancierului. Scrie roma-nul, Mihai! Eu am să fiu cel dintâi cititor...

Mihai Tăut, îl privea uluit de atâta imbecilitate. Dincă leventul, pisălogul şi perfidul, depăşea tot ce-au crezut ei de zece ani despre acest anost tovarăş de noctambulism. Se depăşea.

Întoarse ochii la Alina Gabor, să-i citească aprobarea complice.

Dar Alina Gabor era absentă dela masa lor, cu gândurile foarte departe. După lichiorurile tari cu care nu era obicinuită, vedea sala, mesele, chelnerii, oglinzile, jucând imprecis intr'o ceată turbure, ca prin ochelari prea puternici sau prin peretele de sticlă al unui aqua-rium.

O hotărâre creştea în ea, absurdă şi totuşi de-o inflexibilă logică.

Avea dreptate romancierul Mihai Tăut, cu a sa previziune a realităţii.

Era încă slabă; pentru misiunea vindicativă şi expiatorie pe care şi-o luase asupră-şi, Alina Gabor se simţea încă slabă. Nimic n'o atrăsese spre căpitanul Muţu Leonardescu, decât o datorie a ei veche şi rea faţă de Mustica. Cu o fermitate crudă şl răzbunătoare, vroise să-i plătească indiferenţa egoistă, din ceasul când o copilă desnă- dăjduită de conjuraţia micului univers ostil şi meschin dintr'un orăşel de provincie, o aştepta ca pe-o consolatoare providenţă. O aşteptase cu flori de liliac pe toate mesele din casă; i-ar fi întins mâinele în gest de

implorare şi de recunoştinţă, în grădiniţa ei cu trandafiri. Era atât de singură şi cu sufletul atât de dureros, ca o rană!

Iar Mustica se prefăcuse deodată într'o fiară apărându-şi feroce masculul. O lăsase mai singură, în grădina mai pustie, cu braţele în-tinse după încă o amăgire. Aceasta trebuia odată plătită, cum îşi jurase că va plăti vieţii tot, din ceasul acela înainte.

Când hazardul i-a venit într'ajutor şi s'a pomenit în aceiaşi casă cu dânşii, a văzut un semn al destinului. A fost o simplă joacă; de- sigur crudă, dar numai joacă. Îşi încerca unghiile cum învaţă puii de pisică să scoată ghiarele şi să sgârie. Îi era destul să ştie că sufere Mustica. Nici o clipă n'a întrevăzut mai departe. Tot ce-a fost, s'a petrecut atât de neaşteptat şi de ireal!... Omul întins jos, cu pieptul ciuruit de gloanţe, necunoscutul căzut alături, femeia cu dinţii încleş-taţi şi cu ochii nebuni, descărcându-i halucinată ţeava goală a revolverului apăsată în sânul ei!... În spaima cutremurată a întâmplării, s'a amestecat, e adevărat, o voluptate mostruoasă pe care n'a bănuit-o şi n'o poate uita. Se deşteptase în ea o fiinţă necunoscută şi sălbatecă — savurând clipa. Chiar remuşcarea i-a părut delicioasă.

Tot aşa îşi închipuie că au avut ceva de plătit vieţii şi că au plătit, femeile-călăi ale Sovietelor, când în garajele de execuţie puneau singure mâna pe armă şi făceau exerciţii de tir în piepturi vii. Tot aşa înţelege voluptatea acelei femei din timpul războiului franco-german dela 1870, despre care a citit undeva, că pentru a-şi răzbuna pe ofi- ţerii nemţi după ce i-au ucis iubitul şi i-au violat surorile, copile, şi-a inoculat o boală urâtă şi omorâtoare, s'a dat tuturor, ca să le trans- mită putreziciunea până în măduva oaselor. Le înţelege pe toate. Nu-mai ea e în măsură să le înţeleagă.

Dar se simte încă slabă. Nu e îndestul de pregătită şi de tare; nu e îndestul de imunizată. Când trecea mâna prin părul lui Muţu Leonardescu, o făcea cu rece şi cochetă premeditare comandată poate şi de un obscur instinct femeesc, dar mai ales învăţată din dramele cinematografice devorate până la intoxicare

De acolo, credea că a învăţat cu aplicaţia unei eleve sârguincioase, prin ce artificii, de ingenuitate, de frivole capricii, de nestatornicie alternată cu aparenţa unei pasiuni stăpânite, o femee va ţine întotdea-una bărbatul lângă ea. Cum poate să-i

dea iluzia unei lupte cu nesiguranţa din tine însuţi, care mâine se va transforma, dece nu? într'o mare iubire.

Atâtea filme, atâtea eroine celebre ale ecranului, îi complectaseră lecţia zi de zi, seară de seară!...

Socotise că de-acum înainte, va fi o joacă inofensivă, să strămute în viaţa cea reală, rolul de vamp şi de femee fatală, imaginat, dozat, combinat după scenariul autorului şi sub tiranica supraveghere a regi- sorului, de atâtea vedete din Hollywood. Era însă o joacă primej- dioasă. Primejdioasă pentru ea.

Se văzuse pisică jucându-se cu şoarecele. Ameninţa să se răs- toarne rolurile. Pisica să devină victima şoarecelui.

Căci uneori, mâna trecută prin părul bărbatului chincit la picioa- rele ei, îşi prelungea desmierdarea involuntar. Simţea un fior străbătând-o. Dispărea tot ce-i păruse grotesc în bărbatul acela şi tot ce ar fi însemnat o garanţie a glacialei luciditâţi până la sfârşit. Uita exclamaţiile lui explozibile: Formidabil, fenomenal, sublim, superb şi catastrofal! Rămânea numai un om aşezat umil la picioare: brav, tânăr, frumos, svelt — şi îndrăgostit. Umil şi biruit, fiindcă o iubea altfel decum iubise alte femei. Umanizat şi înobilat prin această iubire. Un bărbat spre care o putere lăuntrică, un magnetism animal mai tare ca voinţa ei, o îndemna câte odată să întindă buzele şi să aştepte să- rutul cu înfiorare.

Aceasta era. Sa temut până acum să şi-o mărturisească. Dar a- ceasta era.

Se credea tare şi suveran comandându-şi cărnei şi nervilor. Un monstru de forţă răufăcătoare.

Era numai o copilă singură şi nefericită, însetată de o alintare bună a vieţii care nu-i dăduse până acum decât suferinţă, desamăgire, ură şi tristeţe... N'a ştiut nici odată omul supus aşezat la picioarele jâltului, ce pradă desarmată i s'ar fi oferit, dacă ar fi surprins mo-mentul când într'adevăr toată voinţa şovăia ostenită. N'au coincidat clipele ei de şovăire, cu clipele lui de îndrăzneală. Aceasta a fost tot... Şi aceasta mai durează şi acum. Câte odată privirea avocatului Costel Ioanovici, implorând iertare, îi biruise surâsul artificial, zeflemist şi indiferent. E un bărbat după care femeile întorc capul pe stradă. Cine ştie dacă mâine sau peste un ceas, va mai fi atât de tare, să-i râdă batjocoritor când îi va cuprinde braţul? Cine ştie

dacă nu va cădea moale, în braţele lui, ea care are atâta nevoie de altceva blând şi cald, într'o viaţă atât de singură şi de vrăjmaşă? Şi ochii poetului Damian... Atâta tristeţe în ochii aceia! Poate e un suflet geamăn cu al ei — aşa cum spunea romancierul cel chel, mai adineori... Atâtea ispite o înconjoară!... Ca să fie tare, să rămână lu- cidă şi inflexibilă până la sfârşit, ca să plătească vieţii cum merită viaţa să fie plătită, după tot ce i-a dat crunt şi fără nici o îndurare până acum, mai are nevoie de o imunizare...

Desgustul fizic de buzele unui bărbat, l-a mai simţit. Sărutul bă-
los al lui Săndel Negoianu, duhnind a băutură fermentată şi a usturoiu. Singurul sărut care i-a găsit buzele... L-a uitat. Îi pare foarte departe: amintirea unui vis rău.... A fost o imunizare, dar de prea scurtă durată...

Mâine poate nu va mai exista, când buzele căutându-i buzele, vor fi tinere, proaspete şi ale unui altfel de bărbat, spre care o va împinge o chemare necunoscută din ea. Şi atunci va deveni o sclavă ca ori- care altă femee. O sclavă a unui bărbat iubit... Are dreptate roman-cierul cel chel cu previziunea realităţii.

Dreptate nu cum o înţelege el, ci cum o ştie ea...

Ca să rămână pentru totdeauna puternică, există un singur preţ. Tocmai desgustul definitiv de iubire, imunizarea totală, prin scârba de primul bărbat care se va pune pentru totdeauna între dânsa şi orice îmbrăţişare, a oricui. Un bărbat aşa cum l-a zugrăvit Mihai Tăut — aşa cum e omul din faţa ei, cu mâinile lungi şi păroase, cu surâsul lui încântat de imbecilă superioritate, cu nasul ca un bulb, cu fruntea teşită, cu ochii de ştiucă fiartă...

După acela nu va mai exista nimeni. Nu poate să mai existe nimeni.

Repulzia va fi atât de desăvârşită, încât nu va mai tresări sub nici o desmierdare, n'o va mai înfiora nici un sărut, nu va mai su-comba nici unei chemări a inimei sau a cărnei... Ea singură: tare, răs- bunătoare — aşa cum s'a vrut!

Întoarse ochii spre Dincă Stoiculescu, desvelind privirea albastră de sub genele lungi.

Dincă surâse seducător.

O clipă Alinei Gabor îi tu milă de dânsa; de hotărârea crudă cu ea. Dar ca să fii crudă cu alţii, trebuie să începi prin a fi crudă cu tine.

Restaurantul se golise.

Orchestra cânta numai pentru câteva mese de întârziaţi. Vioristul coborâse de pe estradă. Din arcuş plângea o melodie sfâşietoare, ca ultimul cânt trist al unui popor care-a murit de mult, presimţind că avea să moară.

Alina Gabor înălţă ochii în tavan, să-şi stăpânească lacrimile.

Se scutură şi dădu semnalul de plecare.

— Îmi daţi voie? spuse.

Alese cinci garoafe. Două roşii, trei albe. Una roşie o înfipse în deschizătura rochiei la piept, cu coada între sâni. Se înfioră la atin-gerea rece. Dar pedunculul florii sorbi îndată căldura din căldura trupului ei şi Alina nu mai simţi atingerea.

Pe urmă acoperi corolele celorlalte garoafe în cupa palmelor, lă-sând numai cozile libere.

— Alegeţi fiecare...

Era o joacă. Îşi juca viaţa într'o joacă mai crudă chiar decât viaţa. Dar surâdea, cu ochii umezi.

Mai nădăjduia ceva. Mai lăsase hazardului o şansă, să decidă.

Ceilalţi traseră câte o floare, fără să priceapă sensul acestei capricioase născociri.

Poetul Damian răsuci floarea albă între degete...

— Dece, albă? Dece, albă? îl mustră dureros privirea Alinei. Prostule, dece albă?

Pe urmă, prinse cu mâna ei la butonieră, florile fiecăruia pe rând. Aşa cum hotărâse sorţul întărind hotărârea Alinei: la butoniera lui Dincă Stoiculescu garoafa roşie, celorlalţi garoafele albe.

La ieşire, pe trepte, în ninsoarea albă, respiră adânc. Apoi apucă braţul lui Dincă Stoiculescu, cu o bruscă energie:

— Mă conduci acasă... Nu este asa?

Dincă întoarse privirea triumfătoare spre cei trei, rămaşi pe scări.

El găsea totul firesc, legitim; căci doar nu se ştia irezistibil de eri-de alaltăeri. Le făcu un semn ironic de adio. Deschise uşa automobilului, sprijini braţul Alinei ajutând-o să se urce. Urcă şi el, lungin- du-şi picioarele ciolănoase şi tolănindu-se pe pernele elastice, cu un râs gutural de satisfactie

— Ai văzut mutrele lor, Alino?

Alina Gabor nu auzi. Astfel, n'avu cum să observe că îi spunea de pe acum pe nume, familiar, ca să marcheze un început de luare în posesiune.

Ea nu auzia nimic. Privea pe geamul automobilului, ninsoarea albă, danţul fulgilor în luminele becurilor, străzile necunoscute şi misterioase în ceasul acela târziu după miezul nopţii.

Nu răspunse la întrebarea bărbatului când îi propuse să meargă acasă la el, ca să-i arate o colecţie de cărţi rare, cu stampe. Strânse din umeri. Îi era indiferent; orice, oriunde, oricum. Numai ochii şi-i ascundea, înecaţi în lacrimi.

Laba păroasă îi înconjură mijlocul. Nu rezistă. Gura îi căuta bu-zele. Încleştă dinţii şi nu întoarse capul.

Aşa urcă scările cu paşi de somnambulă.

Aşa intră în vestibulul casei necunoscute, în vreme ce bărbatul răsucea butoanele electrice, aprindea un rând de becuri, întorcea pri- virea cu grijă îndărăt, să se asigure dacă a stins becul de-afară, de deasupra uşei.

Dincă Leventul, răscumpăra cu asemenea economii meschine, prodigalitatea din compania amicilor şi femeilor; gesturile de arhiduce risipelnic, oferind cu superbie coşul întreg de garoafe şi trandafiri unei comesene, generozitatea de mecenat, cu care plătea notele la restau-rant, inclusiv bacşişurile, fără să arunce măcar o distrată privire la coloana cifrelor. Acasă, cum păşea pragul, devenea sgârcit la lumină, cerceta până la centimă socotelile servitoarei, se uita iritat când un mosafir, scutura neglijent scrumul ţigării pe covor, sau din nebăgare de seamă, călca alături, ameninţând să sgârie parchetul lustruit oglindă.

„Iar a uitat Iulişca, lumina aprinsă la bucătărie!... Se vedea din stradă... Am s'o dau afară. S'a pus pe atât, să mă sărăcească!" — ronţăia gândul lui, stăpânit de irezistibila manie de avar meticulos, deşi se silea să surâdă seducător pradei.

Dar Alina nu-l vedea. Nu observa această mizeră metamorfoză. Ea căzu pe cel dintâi scaun, cu mâinile pe genunchi, ca o săracă în sala de aşteptare a unei clinici.

Dincă Stoiculescu, îşi acăţase paltonul în cuierul din vestibul, închise uşa, după ce stinse luminile din celelalte camere, începu să des- chee nasturii dela blana Alinei, metodic, fără nici o grabă. Îşi plimbă buzele pe gâtul ei, pe obraz, pe gură, lăsând o

urmă umedă de melc. Alina aştepta pasivă. Nu tresări şi nu încercă să se smulgă, aşa cum se sbătuse sub sărutul lui Săndel Negoianu, tot atât de respingător.

Dincă îşi dădu socoteală că-şi şifonează dunga pantalonilor.

Spuse, cu o firească siguranţă:

— Te rog să mă ierţi un moment... Până ce reviu, fă-te comodă...

Trecu în camera de-alături. Prin uşa întredeschisă, Alina auzi şuroitul unui robinet. Apoi dură tăcere. Bâzâitul unui pulverizator. Sunet de cristale atinse. Când se întoarse, Dincă era îmbrăcat într'o pijama de mătase, cu pătrate galbene şi negre, cu papuci enormi în picioarele enorme. El se făcuse „comod".

— Cum, tot aşa? Aşa ne-a fost vorba?

Alina rămăsese neclintită pe scaun, cu mâinile pe genunchi. Nu opuse nici o împotrivire, când braţele lungi şi păroase, de cimpanzeu, o înălţară purtând-o spre patul cu aşternutul desfăcut. Nici măcar nu închise ochii, ca să nu vadă faţa congestionată, plecată de-asupra ei, frunţii umflate, cu obrazul spongios, cu nasul în formă de bulb... Ea trebuia să vadă, să-i rămână întipărită în amintire noaptea aceasta cu toate amănuntele hidoase — întipărite în minte şi în simţuri...

— Am ştiut dela început că mă iubeşti! o asigură Dincă... Am ştiut dela început că ai să vii... Şi iarăşi îi morfoli buzele într'un sărut înăbuşitor.

Labele lunecau cu încetineală precaută pe fusul picioarelor, înain-tau pe ciorapii de mătase cu savanta şi recea răbdare a reptilelor...

Un pendul, undeva, într'o cameră de alături, începu să bată cu o grava melancolie metalică, în singurătatea nopţii.

Alina numără, în gând: „Unu... două... trei... patru... cinci..."

Cinci ore!

Şi afară, ninsoarea prefăcută în viscol, isbea în ferestre, asalta acoperişuri de tablă, sgâlţâia o firmă desprinsă.

Cinci ore, după miezul nopţii. Toţi dorm. În afară de sbaterea viscolului, nu se aude un clacson de automobil, nici un trecător, nici un semnal de vardist. Toţi dorm în culcuşuri calde, poate visează, măcar în vis trăesc altfel de viaţă, altă viaţă... Ea cu ochii deschişi, privind în florile zugrăvelii din tavan, aşteaptă să i

se usuce lacrimile care-au curs şuroaie, deoparte şi de alta a obrazului, pe pernă.

Toţi dorm, în această noapte irevocabilă, caşicum nimic nu s’ar fi întâmplat. Doarme şi Dincă Leventul

Doarme răpus, cu obrazul spongios asudat, în pijamaua lui cu pătrate galbene şi negre, desfăcută pe pieptul păros, cu o mână spânzurată: labă păroasă de cimpanzeu.

Doarme şi sforăie. Pe-o singură nară, a nasului bulbos.

Obrazul lui e asudat, părul ud pe tâmple. Trăsăturile destinse, arată o mare şi extenuată mulţumire, chiar prin somn. Mai mare şi mai totală, de cât i-o cunosc toţi amicii lui Dincă Leventul. Doarme şi sforăie — acum pe cealaltă nară. S’a întors pe-o coastă, cu spatele la femeia de-alături.

Alina se ridică, păşind peste el. Îşi îmbracă rochia svârlită jos. Paltonul, pălăria...

Aşa! Totul e în ordine.

S’a mai întors din uşă o singură dată.

Omul sforăie. A lunecat planoma pe jumătate. În aşternutul alb, petalele garoafei mototolite, au lăsat pete roşii

Alina a deschis uşa, a coborât scările.

În stradă, în întunericul pustiu şi ostil, viscolul o întâmpină cu ghiare gheţoase.

Cartea a treia

CAPITOLUL I

Ricordo di Venezia

— Aoel! Sia di lungo! Sia stali!

Strigătul gondolierului se prelungeşte în ecou lugubru, din zid umed în zid umed.

Canalele s'au îngustat. Noaptea a înaintat misterioasă, într'o Veneţie romantică, redând palatelor vechea lor grandoare, solemnă şi mută.

Clipotitul vâslelor în apa neagră, nu e de pe această lume.

— Aoel! Sia di lungo! Sia stali!

Alături a lunecat incrucişindu-se, rigidă ca rigla şi totuşi suplă ca un tipar, altă gondolă, cu perdele felzei ridicate.

Alina Gabor a întrevăzut înlăuntru, în lumina sanghinolentă a fanarului de-o clipă, două capete apropiate, două guri devorându-se lacom, două trupuri încleştate. Două capete, două trupuri, două guri tinere.

De obrazul ei s'a lipit un obraz care nu e tânăr, mâna ei e încleştată de o mână care nu e tânără, iar gura lui Leonte Stăncescu, miroase a scorţişoară şi a farmacie, fiindcă după amiază din nou a
trecut pe la dentist şi până mai adineaori s'a văetat de nevralgie.

Dar Alina nu întoarce capul. Nu-şi descleaştă degetele.

Îi este indiferent ce se întâmplă cu trupul ei. Suportă pasivă a- tingerea. E cu ochii, cu gândul, cu sufletul, în altă parte.

Între două candele roşcate, a apărut o madonă sub gratii; rămâne în urmă. De pe trepte negre, ochii pisicilor scânteiază fosforic. Fa- narul plimbă fugacea tremurare a luminei pe lespezi cu muşchiu milenar, pe scări tocite şi leproase, pe faţadele ogivale şi maure, pe colonetele fragile, îndată scufundate în întunericul opac.

Acestea numai le vede Alina Gabor, indiferentă, imunizată, la strângerea gâfâitoare a omului dealături.

Aşteaptă să se deschidă un balcon cu făclii şi lampioane de hârtie; să răsară într'o fereastră o fantomă tragică, după tradiţia cărţilor ci- tite, a pieselor auzite, a filmelor văzute. În fiecare fund de canal, scheletele a zece cadavre; în fiecare casă o dramă rapidă de gelozie, sub fiecare pod un cap retezat.

De-o săptămână aşteaptă să se întâmple ceva în oraşul acesta cu străzile lichide, cu atâtea trape inutile, atâtea unghere mincinos dramatice, pline de întuneric şi de tăcere — unde nu se întâmplă nimic, de-o săptămână nu se întâmplă nimic.

Un oraş care-a minţit-o.

Un oraş ca oricare altul: cu jazz şi coctailuri, cu lume interlopă la Florian şi la Quadri, la Danieli şi la Cavalleto; nemţi cu pălăriuţe verzi, englezi cu dinţi de cal, turişti cu şalvarii căzuţi în vine, scriind cărţi poştale ilustrate, fotografiindu-se cu porumbei pe umeri şi pe mâini, în piaţa San-Marco, pentru albumurile familiei.

Seara, decolteurile femeilor desvelesc la încheetura claviculelor, cu toate colierele de perle cât mazărea, solniţe de-o jalnică anatomie. Iar la teatrul Fenice, proaspeţii milionari din cele patru unghere ale planetei, se mişcă incomodaţi în smockinguri, ca servitorii îmbrăcaţi cu hainele stăpânilor. Pe lângă dânşii, chelnerii în fracurile lor uzate dar purtate cu o firească elegantă, par adevăraţii strănepoţi ai dogilor, travestiţi în slugi şi inversând rolurile, pentru o singură noapte de carnaval.

Cât de altfel se anunţase Veneţia, acum o săptămână, când sosea cu steamerul dela Triest!

Din ceaţă se estompase cetatea ireală, cu clopotniţe şi turnuri, cu graţioasa campanilă profilată pe cer, într'o splendoare orientală de miragiu. Era într'adevăr Veneţia curtizană a veacului al optăspreze- cilea, aşa cum a întrevăzut-o în cărţile citite înadins, înainte de a porni într'acoace. Veneţia lui Casanova, paradisul tuturor aventurierilor, cu baluri mascate, lampioane pe apă, răpiri de călugăriţe, carnavaluri şi desmăţ voluptuos. Abia a descins pe Riva degli Schiavoni, printre autoscafele înşirate sub tăblii cu inscripţia orariilor şi tarifelor, iar Veneţia aceia s'a năruit.

Acum o caută pe canalele strâmte, după ce soarele a asfinţit.

— Nu-ţi este rece? Nu vrei să ne întoarcem? propune Leonte Stăncescu.

— De fel. Mergem înainte!...

Alina a simţit o imperceptibilă impacienţă în mâna bărbatului.

A început să-l cunoască; pe el, şi pe alţii, şi pe toţi. A început să-i citească egoismul ipocrit, sub această aparenţă de generoasă solicitudine. Întreabă: „Nu ţi-este frig?" — fiindcă pe

dânsul, l-a scutu- rat un fior şi se teme să nu-l apuce din nou nevralgia. Întreabă: „Nu te simţi obosită?” — fiindcă lui nu-i mai face nici o plăcere plimbarea aceasta prea lungă prin canalele lugubre; fiindcă el ar vrea să se vadă mai repede instalat la restaurantul luminos şi cald, cu două duzini de stridii în faţă şi cu satisfacţia vanitoasă că toţi ochii, fără excepţie, se întorc cu pizmă la dânsul şi cu admiraţie la femeia dela masa lui.

A învăţat să-i cunoască laşitatea făţarnică. Simte o nouă tărie în această armă pe care el o ignoră. El, şi toţi ceilalţi. Căci deţii încă o armă, atunci când un bărbat te socoate naivă şi credulă, iar tu îi citeşti precis în intenţiile nemărturisite, te joci cu ele, păstrând înfăţişarea celei mai inocente şi capricioase femeiuşti, cu creer mai mic ca jumătatea de nucă.

Gura lui Leonte Stăncescu, s’a apropiat cu mirosul medicinal, să-i caute buzele.

Alina a întors capul. N’o desgustă sărutul. Îi este acum tot una. L-a întors, fiindcă e şi aceasta o tortură savantă. Să pară că te-ai ofe- rit şi să te refuzi; să luneci printre degete, cum se strecoară gondola neagră prin canaletele cele mai strâmte.

— Aoel! Sia di lungo! Sia stali!

Bărbatul se consolează, aprinzând o havană şi svârlind chibritul de ceară care se stinge sfârâind în apa neagră.

— Am să-i spun să oprească. La cel dintâi Campi oprim!...

— De ce? întreabă Leonte Stăncescu nedumerit, după ce-a tras fumul ţigării cu nesaţ până în adâncul plămânilor. De ce să oprim?

— Ca să te dai jos... răspunde Alina.

— Cum să mă dau jos? Ce să caut? N’am pentru ce să mă dau jos...

— Să te dai jos, şi să-ţi poţi fuma ţigarea în linişte! Ţi-am spus de atâtea ori, că nu pot suporta mirosul de havană...

Leonte Stăncescu, oftează, svârle havana după chibrit, în apa canalului. Gondolierul, dela spate, priveşte cu regret la bunătatea de ţigare, cum se balansează aproape întreagă, în reflexele lichide ale felinarului. Leonte Stăncescu se abţine să privească, dar regretul lui nu e mai mic. O ţigară de cinci lire! Şi tocmai când abia se pregătea să tragă al treilea fum!

— Trebuie să scriu acasă în astăseară! îşi aduse aminte, reflectând cu glas tare. Ce-o să spună, ce-o să creadă, Amelia?

I-am spus că mă opresc numai pentru câteva ore; stau aci de-o săptămână... Ea mă crede la Paris, şi eu?... eu?...

— N'ai decât să te urci în primul tren. Este unul mâine dimineaţă, la opt... Ba uitam; ai altul mai bun, chiar în astănoapte, la douăsprezece... te petrec la gară. Îţi flutur batista în urmă: A revedercio!

— De ce vorbeşti aşa, Alina?

— Dacă văd că te-a cuprins dorul de Amelia ta... Câţi ani are? întrebă cu perfidă cruzime.

— Alino, te-am rugat să nu vorbeşti niciodată aşa despre Amelia.

— Evident. Ea reprezintă siguranţa, cataplesmele, ceaiul de tei şi de muşeţel. Eu sunt aventura!... Îmi faci chiar plăcere să pleci. Nici nu ai de ce mai sta. Te asigur.

— Alino!... Dar ce înseamnă aceasta?... N'am spus nimic... Nu m'am gândit la nimic...

Glasul lui Leonte Stăncescu, devenise rugător bâlbâindu-se. Mâna căuta mâna femeii. Alina încrucişă braţele pe piept; se mută pe bancheta de-alături şi privi nepăsătoare zidurile şi sottoporticele negre.

— Alino...

— Te-am rugat: Taci! Spun să oprească şi mă dau jos.

Bărbatul îşi înăbuşi suspinul.

De-o lună dura aceasta. Douăzeci de zile la Bucureşti, de când a cunoscut-o. Zece zile, de când au plecat împreună. El, pretextând un voiaj de interese politice în străinătate: la Roma, la Paris, la Londra... Ea, impunându-i toate capriciile, dela Triest, decând a născocit ideia absurdă, să renunţe la cabinele de Simplon şi să continuie drumul pe apă, cum veneau cei vechi la adevărata Veneţie, ca să nu treacă pe la Mestre, printre docuri, uzine, cisterne de petrol, prin laguna coclită şi să coboare într'o gară cu fum de catran. De-atunci mereu speră un „mâine", aşteaptă un „mâine"... Când crede că s'a apropiat însfârşit ceasul, îi lunecă şerpuit printre degete. E un supliciu nou şi insuportabil,
pentru un om de cincizeci de ani... N'a înşelat-o niciodată pe Amelia. Nici în gând chiar — infidelitatea laşilor. Îi datoreşte prea mult. Onoarea, toată cariera, poate viaţa...

Respinse amintirea... După douăzeci şi cinci de ani, deodată se deşteptase dureroasă şi vie... Numai ea îl salvase; ea, şi

celălalt, omul care-a tăcut, s'a sacrificat el, a plătit el cu onoarea, cariera şi poate viaţa — a dispărut şi n'a mai dat nici un semn. Mai trăeşte? Îl uitase, isbutise să-l şteargă din toate gândurile; printr'o tacită înţelegere, nici el, nici Amelia, nu mai pomeneau nimic, nu-i rosteau numele, ocoleau tot ce-ar fi putut să resusciteze o cât de vagă împrejurare unde sau aflat cândva, tustrei... înainte. Înainte de ceasul când celălalt, fără nici o vină, din simplu, poate din orgolios eroism, a mers cu fruntea sus, să ispăşească el pentru Leonte Stăncescu... Îl îngropase. Îi îngropase nu-mele, amintirea; nici n'ar mai fi putut să-i reconstituie faţa, glasul, fruntea înaltă şi boltită, ochii, privirea lui scăpărând de loială şi de mândră încredere, atunci când totul îl îndreptăţea să dorească, să vrea şi să aibă totul dela viaţă. Uitase, isbutise să suprime şi amintirea celeilalte priviri. Încărcată de scârbă, de milă şi de muşcătoare batjocură, în clipa ultimei lor despărţiri. Atât a fost atunci între dânşii. Privirea lui Eliazar... Destul ca el să plece ochii în pământ. Pe urmă uşa trântită, paşii care s'au depărtat... A crezut că nu va mai ridica ochii să privească drept în ochii cuiva toată viaţa... Şi încetul cu încetul, s'a învătat să-i ridice. Să înfrunte alte priviri... Cine putea să ştie? În orgoliul lui, Eliazar tăcuse, dispăruse. Taina rămăsese între ei trei: Amelia, Eliazar şi el... Cine-ar fi putut mai târziu, cine-ar putea astăzi, să lămurească adevărul? Cine şi-ar putea imagina vre'odată, că Leonte Stăncescu, de trei ori ministru, şi-a început viaţa cu un falş, cu o ticăloşie meschină şi absurdă, pe care legea şi oamenii nu le iartă nici-odată? Cine şi-ar imagina că s'a oferit atunci să plătească, în faţa legilor şi oamenilor, prietenul lui cel mai bun, luând asupră-şi o faptă pe care n'o săvârşise? Şi cine-ar mai şti apoi, că la întâlnirea lor, când prietenul îşi sfârşise osânda pentru un delict al altuia, ocolit de toţi, cu viaţa sfărâmată, Leonte Stăncescu şi Amelia Stăncescu, l-au primit în picioare, cu atâta jenă ca pe un autentic răufăcător abia eliberat din temniţă, încât celă- alt a început şi el să se îndoiască, dacă mai era nevinovat sau nu? Orgoliul nemărginit al lui Eliazar, l-a făcut să le întoarcă spatele. O singură privire — pe urmă le-a întors spatele. Şi atât! Aceasta a fost tot. Poveste neştiută de nimeni.

Iar acum, pe neaşteptate, fără nici o pricină, de când se află aci, amintirea s'a deşteptat, revine mereu, simte plutind în aer o

ameninţare obscură, îl încearcă o neliniște: necontenit, numele lui, privirea lui, uşa trântită, paşii depărtându-se... S’ar spune, un strigoiu care a început să se răsucească în mormânt.

A două oară, respinse amintirea.

Încolo, cu strigoii!

Desigur numai atmosfera morbidă de-aci e de vină, canalele ne- gre şi zidurile mucede, strigătul acesta lugubru al gondolierilor.

Poate şi remuşcarea. Nu pentru celălalt. Pentru Amelia. L-a ajutat atunci. Numai ea l-a ajutat. Numai prin ea, poate numai prin ea, Eliazar a mers cu piept deschis la o asemenea nebunească jertfire de sine, pe care în orgoliul lui, o numea eroism, sacrificiu. Amelia l-a salvat, i-a fost neclintită şi fidelă tovarăşă douăzeci şi cinci de ani, i-a stat sprijin şi sfat în tot drumul străbătut de atunci. Au împărtăşit amândoi îndoe- lile şi vrăjmăşiile începuturilor. Au tremurat amândoi în primii ani, după plecarea lui Eliazar, la gândul că poate răsări în fiecare clipă, în prag, cu râsul acela arogant, cu privirea aceia de-o intolerabilă compătimire, ironie şi scârbă: ,,Iată-mă-s! M’am întors. Avem o socoteală veche... Haha! Credeaţi că aţi isprăvit atât de repede cu mine? Ar fi prea comodă viaţa”... Au tremurat la gândul acela, fără să şi-l mărturisească unul altuia. Şi-l ghiceau din ochi. El o înţelegea după gestul de ocrotire matern, cu care îşi strângea deodată copii, seara, în jurul ei, privind furiş pe uşă, caşi cum auzul fin ar fi surprins apro- pierea unor paşi neauziţi de nimeni altcineva... Şi somnul ei chinuit de gemete şi de arătări, din vremea aceia! De unde a adunat atâta tărie, ca tot ea să-l îmbărbăteze, tot ea să-l ajute să uite?... Copiii au crescut mari, cariera politică a lui Leonte Stăncescu, de trei ori ministru, de două ori preşedinte al Camerei, e una din cele mai strălucite pe care le-a cunoscut politica românească într’o jumătate de veac. Nimic n’ar fi fost cu putinţă fără Amelia... Iar el, în loc de recunoştinţă, de fidelă statornicie; deodată, după ce-a trecut de vârsta tuturor nebu- niilor, se află acum într’o gondolă, la Veneţia, gata s’o înşele, gata să-şi dea jumătate din viaţă, din avere, din carieră, numai ca s’o poată înşela... Ar fi făcut-o de mult. Nici n’a dorit altceva, nici nu l-ar fi putut opri ceva; dacă nu se lovea mereu, de-o lună, de râsul copilei acesteia, — înger sau demon?

— Aoel! Sia di lungo! Sia stali!

Se cutremură.

Frigul, umezeala aceasta! Numai de frig şi de umezeală s'a cutremurat. Nopţile Veneţiei, sunt atât de perfide!

— Alino! Te rog, hai să ne întoarcem...

Cine-ar fi cunoscut în implorarea miloagă, glasul autoritar şi sever, al ministrului Leonte Stăncescu, al preşedintelui de Cameră, Leonte Stăncescu? Când unul concedia în biroul vast şi solemn, cu simplă mişcare de mână, solicitatorii prea ostenitori? Când celălalt, domina desbaterile cele mai furtunoase, cu o simplă chemare la ordine? Acum era numai glasul milog, al unui om trecut de cincizeci de ani, cerând graţia unei femeiuşti capricioase; pe care o adoră poate tocmai fiindcă e atât de capricioasă şi fiindcă înfăţişează misterul atât de delicios al nesiguranţei, al necunoscutului, al neaşteptatului.

Alina părea că n'a auzit.

— Alino! Hai să ne întoarcem, te rog... repetă bărbatul. E târziu, şi cu măseaua mea, mă aşteaptă iarăşi o noapte de insomnie.

— Poftim! Dă ordin dacă vrei. Sfârşeşte!

Alina cedase, nu fiindcă o îmblânzise glasul rugător, nici fiindcă de data aceasta, Leonte Stăncescu nu mai invocase făţarnica îngri- jorare pentru sănătatea ei, mărturisind deadreptul de ce vrea să se afle mai repede la adăpost şi la căldură: măseaua, nevralgia, teama de insomnie...

Cedase, fiindcă era şi ea cu gândul în altă parte.

O persecuta şi pe dânsa un gând. Simţea şi ea în juru-i ceva neliniştitor. Nu o ameninţare. Altceva. Ca o aşteptare... Ca o tiranie hipnotică... Doi ochi cu reflexe cenuşii, metalice, fixând-o stăruitor.

Unde i-a văzut? O chiamă parcă, au magnetizat-o; poruncesc.

Doi ochi reci, fără sclipire, cum sunt ochii şarpelui când ţintuesc o pasăre şi nu-i mai îngăduie nici o slabă palpitare de aripi, cea mai timidă încercare de a rupe vraja rea a fluidului.

Dar unde i-a văzut ochii aceştia?

De ce simte, de unde simte, apăsarea lor de câteva zile, pretutindeni, unde se află? Alaltăieri, când trecea pe sub galeriile Procu- raţiilor. Eri dimineaţă, la Santa Maria della Salute. Eri după amiază, când se oprise la o vitrină din Mercerie. Şi acum câteva ore, când îşi aştepta cupa cu gelati, la Florian...

A devenit obsedantă. O privire pe care o simţi asupra ta fără să ştii de unde vine; doi ochi pe care îi cunoşti fără să-i fi văzut.

Poate a fost numai o încrucişare întâmplătoare şi scurtă de pri- viri; a trecut atunci peste ea distrată, memoria a înregistrat şi a reţinut ochii metalici şi reci... Numai aceasta poate să fie.

— Aoel! Sia di lungo! Sia stali!

Ecoul a răsunat atât de lugubru, răspunzând din besna umedă şi misterioasă, încât s'a cutremurat şi Alina.

Mai repede, mai repede la lumină, la rumoarea cât de vulgară a mulţimei şi a orchestrelor, oriunde, ori cu cine alături, numai să iasă din labirintul acesta lichid!

A respirat cu uşurare, când gondola a cotit legănându-se pe în-gustul Rio dintre Palatul Ducal şi zidurile temniţei. Era tot atât de păcurie apa. Faimoasele Piombi de sus, unde odinioară se răscoceau torturaţi de sete încarceraţii Dogilor şi ai Inchiziţiei sub acoperişurile dogoritoare de plumb; răsuflătorile mai sinistrelor Pozzi, unde putrezeau sub nivelul apei, osândiţii uitaţi, unde se aflau încăperile chinurilor savante şi ale execuţiilor tăinuite, nu însemnau o vecinătate reconfortantă. O clipă Alina crezu că a găsit. Da! Aceasta era. Ochii, aceştia erau. Ochi de inchizitor şi ochi de călău!... Dar gândul s'a risipit îndată. Căci dincolo, sub Puntea Suspinelor, profilată pe cerul vast înstelat, sclipeau luminile depe Canale di San Marco şi depe Riva degli Schiavo-ni. Luminile, mulţimea, cântecele — veacul! O întoarcere dintr'o peşte-ră a timpului, dintr'un vis înăbuşitor şi rău.

Sări sprintenă pe lespezile de piatră. Întinse ea mâna lui Leonte Stăncescu; ea îi cuprinse braţul când traversară Piaţa San-Marco până la Quadri.

Intră fără să plece intimidată ochii, sub atâtea priviri. Se învăţase acum cu omagiul acesta întâmpinând-o oriunde, urmărind-o oriunde. Mulţi turişti o socoteau într'adevăr Greta Garbo, călătorind incognito. Ziua, aparatele fotografice se îndreptau spre ea, îndată ce cobora scă-rile hotelului Danieli. Câţiva reporteri, se înfăţişară cerându-i graţia unui interwiev. Hohotul ei de râs şi refuzul de a răspunde întrebărilor, fu interpretat ca o dovadă mai mult a acestui strict icognito. Era Greta Garbo! Nu mai încăpea nici o îndoială. O anunţase pe trei

coloane, Il Gazzettino, sub titlul bombastic: Ilustrissima stea a ecranului în lagunele Veneţiei”...

Alina Greta Luriza Gabor Gustafson Garbo, strânsese resignată din umeri şi se lăsa admirată.

Orchestra tânguia o arie languroasă de Verdi. Leonte Stăncescu, în fata duzinelor de stridii şi a buteliei de şampanie pusă la frapieră, îşi regăsise siguranţa firească şi solemnă. Ceva din adoraţia atâtor priviri, îi revenea şi lui.

Întotdeauna, de îndată ce păşea graniţa, căderea în marele anonimat îi părea o ofensă personală. În ţară, nu se urca într’un tren, nu cobora într’un oraş, nu trecea în automobil o sută de metri pe calea Victoriei, să nu-l întâmpine zece saluturi... Popularitatea era retezată scurt la frontieră, în afară de împrejurările numărate, când ministru, pleca să reprezinte guvernul la vre’una din numeroasele conferinţe, insoţit de alaiul secretarilor şi experţilor. Altfel, simplu călător, rămânea un ne-cunoscut oarecare dintr’o mie; ghiontit de alţi necunoscuţi, cu taxiul ocupat de alţii sub nas, cu privirile trecând nepăsătoare peste fiinţa lui, deposedat de prestigiu şi împuţinat. Iar acum, destul să apară la masa unui restaurant, ca să redevină cineva. Leonte Stăncescu, gusta cu acest preţ deliciul celebrităţii; dar ciudat, se simţea flatat ca un adolescent la prima cucerire. Şi era întradevăr un adolescent, el, care nu cunoscuse în viaţă altă femee în afară de Amelia. Oferi cutia de Abdulah deschisă şi flacăra brichetei. Alina aprinse şi nu ascultă cuvintele bărbatului. Cu bărbia sprijinită în degetul mare, cu ţigarea înfiptă într’o ţigaretă de-un sfert de metru — sidef şi platină — privea prin aţele albastre de fum fără să vadă, asculta muzica fără s’o audă. Viaţa îi părea foarte tristă, foarte bizară, foarte absurdă şi totuşi foarte scurtă. Unde mergea? Drumul ei unde mergea? Veneţia ar fi fost alta, lumea aceasta alta, muzica aceasta alta... Şi ea se afla aci, lângă un necunoscut, încă odată, lângă un necunoscut. Da, da. Lumea e frumoasă, dar viaţa e tristă; cerul, muzica, palatete, oraşele, munţii şi mările, bisericile şi tablourile, statele şi copilul oacheş ca un puiu de ţigan, care-a trecut astăzi des- măţat şi cântând cu modulaţii de pasăre liberă pe-un pod arcuit; toate sunt divine, dar viaţa de ce e atât de sfâşietoare? De ce i-au ucis’o?

Deodată simţi privirea.

Se întoarse. Trecu în revistă toate mesele. N'a fost decât o părere. Sunt cincizeci de priviri care n'o slăbesc — de bărbaţi tineri şi de femei, de bătrâni căniţi şi de adolescenţi; priviri de nemţi, de americani de scandinavi, de asiatici, de unguri, de englezi, de spanioli... Ar putea numai după aceste priviri; unele oblice, altele catifelate; unele învăluitoare, altele directe; unele voind, altele implorând — numai după nuanţa lor neînscrisă în niciun paşaport, ar putea să stabilească identitatea turiştilor sosiţi din toate ţinuturile globului ca să se cocoaţe în vârful Campanilei, să se plimbe cu gondola pe Canal Grande, să caşte gura la mozaicurile bazilicei San-Marco şi să asculte o uvertură de Verdi la Quadri. Dar privirea aceia n'o recunoaşte. O simte şi n'o recunoaşte. E în fund, la masa din fund pe jumătate ascunsă după stâlp, un singur om căruia nu i se văd ochii. Nu i se vede nici figura. Citeşte scufun- dat un ziar şi de sigur e miop, fiindcă aproape şi-a astupat obrazul cu foaia băgată în ochi. Un turist nevoiaş după hainele atât de uzate, încât chiar dela distanţă îşi arată mizeria. Sau poate un localnic, cine ştie ce contabil ori arhivar, rătăcit în asemenea lume pestriţă. Desigur un localnic. Titlul ziarului se descifrează de aci: Il Corriere di Venezia...

Leonte Stăncescu a doua oară întrebase ceva; şi a doua oară, Alina răspunsese vag, distrată, cu una din acele politicoase formule de circumstanţă, care nu isbutesc să mascheze desăvârşita neatenţie, indiferentă şi absentă. Împuns de ghimpele geloziei, îi urmări linia ochilor. Alina nu privea, nici la spaniolul cu pielita bronzată şi cu părul negru-albăstriu; nici la scandinavul înalt, cu ochi şi obraz de copil bălan; nici la ofiţerul italian care-şi mutase de două ori locul ca să se pună în evidentă; nici la grecul ori armeanul cu nasul coroiat, cu pă- rul creţ ca blăniţa de astrahan şi cu degetele încărcate de inele... Pri- vea la un individ jerpelit; la cel mai jerpelit individ din tot restauran- tul. Un individ de altfel cu faţa ascunsă de ziarul deschis, încât i se vedea numai o jumătate de frunte şi părul sur. Frunte şi păr de bă- trân. Un bătrân jerpelit.

Respiră. De douăzeci de zile, la Bucureşti, şi de zece zile, aci; aceasta i-a fost mereu teama. Să nu se oprească ochii Alinei mai stăruitor la un bărbat tânăr, svelt, frumos; să nu-l compare involuntar cu dânsul, care-a început să se îngroaşe, se

congestionează îndată după masă, şi care oricât s’ar fi păstrat, e un om trecut de cincizeci de ani.

Alături de Amelia, nu-l încercase niciodată asemenea îngrijorare. Ea reprezintă „siguranţa”. Pe când copilandra aceasta era veşnica incertitudine. O senzaţie nouă, necunoscută, nedemnă pentru un personagiu de importanţa lui — şi totuşi o senzaţie ciudat delicioasă, caşi remuşcarea când îşi aminteşte că Amelia îl crede în clipa aceasta discutând grave probleme de politică europeană cu domni solemni şi plicticoşi; iar el se plimbă cu gondola şi bea şampanie la masă cu cea mai încântătoare femee din Veneţia.

Cu alarma potolită, rosti:

— E într’adevăr scandalos cum nu se simt unii!...

— Ce vrei să spui? întrebă Alina.

— Observam tipul din fundul sălii, la care te uitai... Ai dreptate. Nu spun că mizeria e o ruşine. Dar devine o provocare, o lipsă de gust şi de decenţă, când ţi-o arăţi ostentativ într’un restaurant de lux, ca acesta. Fiecare, la locul lui!... Sunt o sută de restaurante în Veneţia pentru asemenea mutre.

— Poate o fi vre’un nenorocit căruia îi place muzica!

— Aş! Nu vezi că nici n’ascultă?... A venit să citească faptele diverse din gazetă şi să-şi expună hainele rufoase aci... Cunosc asemenea tipuri. Intră înadins în restaurantele luxoase, imagînându-şi cu naivitate că prezenţa lor va turbura bunăvoia şi veselia celorlalţi: „Priviţi-mă! Voi benchetuiţi, vă desfătaţi, dansaţi, râdeţi, glumiţi!... Şi eu sunt aci, reprezentantul mizeriei!” Cunosc! Există şi un romantism al mizeriei...

— Poate o fi vre’un ruinat de războiu... Economiseşte o săptămână, ca să-şi plătească o seară... Să aibă iluzia că trăieşte viaţa pe care-a mai trăit-o... Eu nu văd nimic ostentativ în mizeria lui. De-un sfert de oră nici n’a ridicat ochii de pe foaia gazetei... Pe urmă, cui strică? Pe cine supără?... Un local public e pentru toată lumea!...

Alina luase apărarea necunoscutului din simplu spirit de contradicţie.

Omul n’o mai interesa. Nu după ziarul acela, se puteau afla ochii metalici şi reci, de inchizitor.

Şi întoarse privirea la perechile care dansau.

Leonte Stăncescu, ţinu să aibă cuvântul din urmă:

— În orice caz, promiscuitatea aceasta a început să mă ostenea-scă. Prea s'a amestecat lumea după războiu... Prea nu ştii cu cine dai mâna. Prea te ciocneşti cu tot soiul de tipuri. Nu vorbesc despre individul tău!...

— Al meu?

— În fine, individul la care te uitai. Cel puţin pe acesta îl clasează îmbrăcămintea. Dar ceilalţi? Măcar jumătate din cei dela mesele dimprejur... Ce sunt? Cine sunt? Perfect... Smockinguri, perle, bri-liante; ţigările cele mai scumpe, vinul cel mai de preţ... Câţi însă nu se află aci, fiindcă în tara lor s'au certat cu justiţia?

— Vorbeşti ca un fost ministru de Justiţie... observă Alina, ca să spună ceva.

— Nu, dragă Alino! Nu vorbesc ca un fost şi poate viitor mini- stru de Justiţie ori de altceva. Vorbesc ca un om care cunosc viaţa. Care ştie câţi aventurieri a scos la suprafaţă războiul. Tu nu-ţi ima-ginezi ce lume era înainte; ce stil avea viaţa dinainte de război. Ştiai cu cine dai mâna: cui o întinzi, cine ţi-o întinde. Acum? Priveşte nu- mai în jurul nostru! Beau şampanie... Dar cine ştie cu preţul căror turpitudini, mişelii, compromisuri!

— Ţi-ai greşit cariera! surâse Alina. Erai făcut să predici mo-rala de la un amvon. Şi totuşi te afli aci. Cu mine şi aci!

— Aceasta e altceva. Sunt aci, tocmai fiindcă sunt cu tine. Şi ca să mai dureze aceasta, să mai fiu lângă tine, nu m'aş opri dela nimic. Alino... Dela nimic!

— Chiar dela turpitudini, mişelii, compromisuri?

— Poate... Dar nu e vorba de aşa ceva.

Congestionat, Leonte Stăncescu făcu semn garsonului să umple
cupa de Murano cu şampanie. O deşertă până la fund, ca unul care ştia că n'o plăteşte cu preţul nici unui compromis, a nici unei turpitudini.

— Cred că în astăseară... începu, aprinzând iarăşi o havană de cinci lire.

— Să nu crezi nimic în astăseară, te rog! îi reteză scurt cuvân- tul, Alina. Te rog să nu crezi nimic şi mai ales să nu mă asfixiezi cu ţigări de foi...

— Dar Alino...

— Nici un dar! Vreau să ascult muzica...

Leonte Stăncescu strivi ţigarea de foi în scrumieră, suspinând din adâncul măruntaelor. Aprinse o ţigare subţire şi cu parfum leşinat de tabac oriental, din cutia de Abdulah, apoi voi să mai adaoge ceva. Alina îi făcu semn impacientată cu un singur deget; iar bărbatul fost de trei ori ministru şi de două ori preşedinte al Camerei, se supuse acestui ordin mut, ca un căţeluş dresat. Nu l-ar fi recunoscut nimeni. Dar mai ales nu l-ar fi recunoscut Amelia.

Dansul încetase. Orchestra cânta din nou o melodie italiană, molatecă şi plângătoare.

Fiindcă nu avea permisie să vorbească, Leonte Stăncescu mono-loga interior. „În astăseară...” Aşa începeau toate monologurile lui de zece zile încoace. „În astăseară”... are să rupă pactul cu Alina. Are să intre în camera ei. Are să tragă zăvorul pe dinlăuntru... Nu mai poate dura comedia aceasta. Pactul fusese să aştepte până când Alina singură, va deschide uşa în lături; îl va dori ea, îl va chema ea. Dar fostul delegat la atâtea conferinţe, unde pledase patetic cerând cât mai severe garanţii pentru executarea pactelor odată acceptate, semnate şi irevocabile, îşi descoperea în fiecare zi mai aprige veleităţi revizioniste... „În astăseară”...

În astăseară, ca şi în seara trecută, ca în toate serile câte-au tre- cut, Alina i-a întins mâna din prag, cu un surâs răsfăţat; a închis uşa şi a tras zăvorul.

Leonte Stăncescu a rămas în camera lui, să-şi continue monologul. Până târziu după miezul nopţii, în patul vast şi înalt ca un catafalc, s’a svârcolit chinuit de insomnie, de durerea de dinţi care-l încerca din nou şi de senzaţia apăsătoare, iarăşi revenită, că se pregăteşte ceva, că pluteşte în aer o ameninţare obscură...

— Aoel! Sia di lungo! Sia stali!

În tăcerea mată, desăvârşită şi misterioasă, strigătul gondolieru- lui întârziat sună mai lugubru.

„Aci şi înmormântările se fac în gondolă...” îşi aminti fără nici o pricină, Leonte Stăncescu. Pe urmă, nu-şi mai putu alunga gândul nici prin somn, când reveni transpus în imagină: o gondolă funerară, cu stâlpi şi franjuri argintate, cu coşciugul bătut în ţinte. Iar în coşciug, nu se vedea. Se ştia el. Era el. El; cu faţa în sus, plumbuit de viu, închis în întunericul negru,

înăbuşit, paralizat într’o absurdă şi monstruoasă letargie; voind să strige că nu e adevărat, că e o eroare, că e o crimă... Voind să strige că nu e mort, trăieşte, vrea să trăiască — şi rămânând nemişcat, cu fălcile încleştate, cu glasul mut.

Nimeni nu ştie. Sau nimeni nu vrea să ştie. Toţi se prefac că nu bănuiesc nimic. Că-l cred mort într’adevăr. Un cadavru.

Îl duc. Unde-l duc?

Unde-l duce gondolierul acesta complice cu toţi, care se prefac că nu ştiu nimic? Asemenea crime erau cu putinţă pe vremea inchi-ziţiei, pe vremea dogelui Marino Falieri, a consiliului celor zece; în Veneţia feroce a Piombilor, a Pozzilor, a Punţii suspinelor... Dar în Veneţia de astăzi, cu autoscafi pe Canal Grande şi cu ascensor la hotel, cu telefon pe mesuţa de noapte şi cu orchestră la Florian; cum este oare permis? Cum este oare posibil? Toţi tac, în gondolele care s’au înşirat în procesiune funerară, pe podurile arcuite sub care trece convoiul, pe cheiuri; toţi s’au îngrămădit, privesc şi tac. Toţi sunt complici.

Gondola aceasta neagră, gondolierul acesta negru!... E barca lui Charon. Cum de nu s’a gândit? E barca lui Charon. Barca lui neagră, luntraşul negru, apa neagră a Styxului.

— Hehe! Nu sunt cine mă crezi! rânjeşte luntraşul întorcând faţa. Mă recunoşti acum?

Absurd. E plumbuit într’un sicriu. Cu ochii acoperiţi. Şi totuşi prin capacul opac a văzut perfect faţa luntraşului, a desluşit perfect glasul.

Obrazul lui Eliazar. Râsul lui mândru şi batjocoritor de-atunci, prefăcut într’un rânjet. Şi glasul lui tânăr şi muşcător de-atunci, prefăcut în strigăt lugubru:

— Aeol! Sia di lungo! Sia stali!

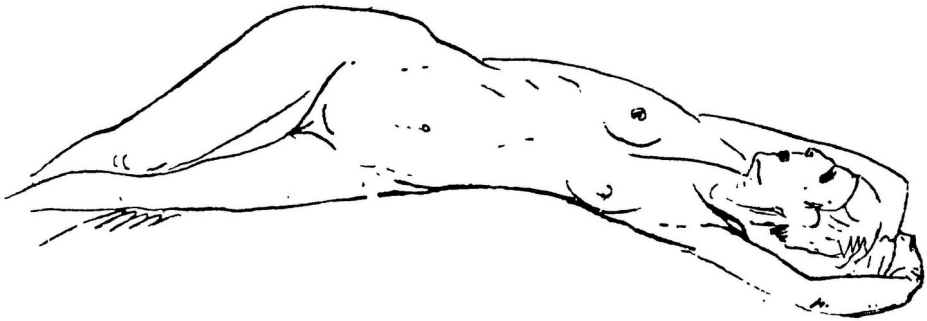

CAPITOLUL II

Astfel vorbi Eliazar...

La Florian, singură la masă, Alina Gabor savura cupa de gelati cu artă de pisică alintată.

În îngheţata de fragi, tăia felii subţiri cu linguriţa plată de argint; felii cât mai subţiri. Zăpada parfumată, roză şi rece, lăsa în cerul gurei o amorţeală delicioasă. De-un sfert de oră prelungea senzaţia. O joacă savantă cu propria ei plăcere.

Porumbeii cenuşii, costumaţi în aceiaşi uniformă de pene, fără o singură abatere dela ţinuta reglementară, se plimbau printre scaune; cu ochii lor identici de aur, cu guşa lor identică de email moarat, cu picioarele lor identice de mărgean. O înconjuraseră. O cunoşteau poate, acum. Alina le aruncă fărimituri de pesmeţi: desfăcu din cornet un pumn de grăunţe. Unul mai îndrăsneţ aterisă direct pe masă, cu foş- net mătăsos de aripi. Unul, şi după aceia altul şi încă unul... Erau atât de prietenoşi şi familiari, privind-o în ochi, rotindu-se, cerând, lovind cu pliscul în farfurioarele de faianţă, — încât Alina descoperi că nu e totul pierdut pe lume. Că măcar făpturile cerului sunt simple, blânde şi fără făţărnicie. Au rămas în puritatea lor dintâi.

— Hehe! Te-amuză cabotinii aceştia, domnişoară Alina Gabor? Domnişoară Greta Garbo?

Alina ridicasă ochii cu o tresărire.

Nu auzise paşii apropiindu-se.

În fata ei se afla un om pe care îl recunoscu îndată. Omul de a- seară, din fundul restaurantului, dela Quadri. Iar necunoscutul o privea cu ochi metalici şi reci; de-o sfredelitoare şi intolerabilă ascuţime. Ochii marelui inchizitor, cum i-a văzut ea în imaginaţie: văd tot, ştiu tot, nu iartă nimic. Cum o urmăreau obsedant de-o săptămână, şi ea nu-şi dădea seamă de unde.

— Hehe! râse omul, trăgând un scaun şi aşezându-se la masă cu simplitate, ca un vechiu cunoscut. Te amuză cabotinii aceştia?... îi crezi simpli şi naturali?... Sunt păsările cele mai cabotine de pe lume... N’ai observat cum fac nazuri întâi, când le întinzi palma cu fărimituri şi cu grăunţe? Vor să-ţi dea iluzia că nu pentru grăunţe şi fărimituri vin, ci pentru tine... N’ai observat cum se prefac că se sperie când lovitura de tun anunţă

ora douăsprezece din amiază?... I-am urmărit pe minutarul ceasornicului. Douăsprezece fără cinci minute, fără două, fără un minut... Toţi lasă grăunţele, îşi scutură aripile, se pregătesc ca trupa de balerine înainte de a intra în scenă... Douăsprezece fix. Bum! lovitura tunului. Două stoluri pornesc cu o spaimă exagerată, se încrucişează, descriu o roată şi revin la grăunţele de unde au plecat. Admirabil jucat ca precizie!... Dar sperietură adevărată; spaimă? Hehe! Se cred şi ei obligaţi să joace un rol de figuranţi, de ochii turiştilor, de hatârul turiştilor, ca să nu se spună că nu-şi plătesc grăunţele. Hai! liberaţi terenul abjecţi cabotini!

Porumbeii se risipiră, caşicum ar fi înţeles porunca necunoscu- tului.

Alina nu-şi putea desprinde privirea din privirea magnetică. Voi să vorbească şi n'avu glas.

Omul râse:

— Hehe! Te scandalizează această impertinenţă, domnişoară Alina Gabor? Te intrighează de unde ştiu cine eşti, de unde vii, de unde ştiu chiar ce-ai lăsat în urmă?... E foarte simplu. De-o săptă- mână suntem cunoştinţe vechi.

— Te rog, domnule!... căpătă însfârşit glas, Alina.

— Nu mă ruga nimic... rosti necunoscutul cu un surâs straniu, în acelaş timp crud şi în acelaş timp trist. Nu mă ruga nimic, fiindcă eu de mult m'am desvăţat să dau ascultare unei rugăminţi, mai ales când rugămintea vine dela o femee.

Vorbind, omul îşi pusese mâna lui cu degete subţiri, lungi şi reci, pe mâna Alinei. Poate fusese o mişcare necugetată, numai ca să o asigure aşa de intenţiile lui pacifice. Poate fusese tocmai un gest de luare în stăpânire.

Alina nu găsi putere să-şi retragă mâna. Aceiaşi paralizare a voin-ţei, care-i sugrumase adineori cuvântul pe buze.

Omul râdea:

— Hehe! Am fost făcuţi să ne întâlnim. Nici nu se putea să nu
ne întâlnim. Dacă te-aş fi căutat o viaţă întreagă, într'o lume întreagă, nu s'ar fi potrivit atât de bine... Nu este aşa Alina Gabor, care ai ceva de plătit vieţii şi lumei? Alina Gabor, care a şi început să plătească vieţii şi lumei?

— Ce vrei să spui? întrebă Alina uimită că necunoscutul acesta, ştia ceiace nu mai ştia nimeni.

— Ce vreau să spun! Hehe! Mă înţelegi prea bine. Ţi-am spus adi- neori că am fost făcuţi să ne întâlnim. Adaog, că suntem făcuţi şi să ne înţelegem. Cine-a avut ceva de plătit doamnei căpitan Leonardescu şi a plătit cum a plătit, nu se poate să nu mă înţeleagă. Cine-a avut ceva de plătit unui oraş întreg coalizat să prigonească o biată copiliţă care nu purta nici o vină alta, decât o nefastă asemănare cu o faimă a Hollywoodului, nu se poate să nu mă'nteleagă Nepoata lui Stroe Bârlădeanu, cel jefuit de cămătari şi de avocaţi, pe urmă băgat la balamuc, nu se poate să nu mă înţeleagă...

— Cine eşti dumneata? îşi smulse mâna Alina, cu spaimă.

— Nu are nici o importantă cine sunt. Chiar dacă ţi-aş rosti numele meu, n'are să-ţi spună nimic. Eşti prea tânără pentru aceasta... Încă nici nu erai născută... Uite! Eliazar![*]) Să presupunem că mă numesc Eliazar! Aşa e că nu rimează cu nimic?... Pe când, dac'ai rosti nu- mele acesta la urechea onorabilului Leonte Stăncescu, hehe! ar fi cu totul altceva... Aş vrea să-i văd atunci mutra. Poate am să i-o văd. Sunt sigur că am să i-o văd... Alina Gabor, misiunile noastre pe lume s'au întâlnit. Lucram până acum izolaţi... Cu puterile împuţinate. Hehe! Unirea face puterea. Ai să vezi ce tari avem să fim împreună! N'ai să regreţi defel. Sunt sigur că nu ne-a încrucişat drumurile numai întâmplarea. Acum nouă zile eram să plec. Toate bagajele împachetate...

Alina, cu privirea o clipă scăpată de sub tiranicul magnetism al ochilor metalici şi reci, măsurase fără să-şi dea seamă, hainele jerpelite ale omului, pălăria pleoştită şi svârlită pe masă.

Necunoscutul îi ghici reflecţia şi începu să râdă fără să arate nici un semn de ofensă:

— Hehe! Nu te uita!... Ţi-am citit întrebarea: „Ce bagaje poate să aibă de împachetat un asemenea vagabond?"... Totuşi am avut. Acestea bunăoară...

Arătă buzunările tixite, cu cărţi, broşuri, hârtii...

— Acestea şi altele... Toate bagajele erau împachetate. Mă pregăteam să plec. Şi înainte de a reţine biletul, am simţit ceva în aer. Se pregătea ceva. Venea spre mine ceva... Trebuie să ştii că am un instinct... Nu m'a dotat naşterea cu un instinct; dar viaţa mea de mai târziu, misiunea mea de-acum, mi-au creiat un instinct, o armă ca pen- tru mine... Nu m'a înşelat niciodată. Nu

[*]) Vezi ***Baletul Mecanic***.

credeam însă să nimeresc, să presimt, atât de bine. Nu mă aşteptam, să-l întâlnesc tocmai aci şi tocmai acum, pe vechiul, pe scumpul meu amic Leonte Stăncescu.

— Cum? Sunteţi amici? întrebă Alina cu neîncredere, amintin- du-şi dispreţul cu care vorbise aseară Leonte Stăncescu despre omul dela Quadri scufundat în lectura ziarului.

Necunoscutul numit Eliazar, râse din nou. Un râs foarte înveselit. S'ar fi spus că n'ar fi existat pe lume ceva care să-i facă atâta plăcere ca această întrebare, trădând o atât de sinceră uimire şi neîncredere.

— Hehe! hehe!

Se opri, cu râsul înecat brusc în gâtlej; cu o încruntare feroce în- tre sprâncene.

Apucă cutia de ţigări a Alinei de pe masă. Citi inscripţia:

— Abdulah? Fie şi Abdulah!

Păru că acordă o concesie acestei mărci de ţigări, acceptându-le fără să i le fi oferit nimeni.

Aprinse o ţigară. Pe urmă băgă cutia în buzunar.

Privi gânditor în fumul albastru, îl despică orizontal cu mâna, cum ar fi decapitat un obstacol invizibil, apoi reveni la ceiace începuse, surâzând crud.

— Ţi se pare curios că un vagabond ca mine se poate pretinde vechiu şi scump prieten, cu un personagiu atât de important şi so- lemn ca onorabilul nostru Leonte Stăncescu?... Totuşi aşa este!... Alina Gabor e mai în măsură ca oricine altcineva, să cunoască stra- niile paradoxe ale vieţii... Sau nu! Să precizez. Am fost un foarte vechiu prietin al onorabilului Leonte Stăncescu. Mai bun şi mai scump, decât orice prietin pe lume... Cu toate că astăzi, decât să mă ştie aci, decât să mă ştie oriunde pe lume, m'ar voi în fundul Canalului Grande, cu un pietroiu legat de gât şi cu faţa îngropată în mâl... Hehe! Nu se ştie mâine cine ar dori mai degrabă să fie cu faţa îngropată în mâlul din fundul Canalului Grande!... Nu se ştie cine ar dori să fie, sau cine poate va fi!

Omul scutură scrumul ţigării, bătu cu o monedă în masă şi chemă plata.

— Te rog! se opuse Alina, apucându-şi poşeta să-şi plătească singură îngheţata.

Omul îi făcu un semn scurt, mut, imperativ, cu palma. Şi

neaşteptat pentru Alina, care învăţase acum să vrea şi să-şi impună voinţa oricui, chiar unui personagiu de importanţa lui Leonte Stăn- cescu; de data aceasta nu cutează nici o împotrivire.

— Acum mergi cu mine!... decise necunoscutul.

— Unde?

Întrebarea Alinei era o acceptare. Nu mai întrebase: dece? Întreba numai: unde?

— Indiferent unde! rosti Eliazar. Bunăoară la Lido... Două ore, trei ore... Nu mai mult. Pentru mine îmi ajunge. Pentru ce am de spus. Pentru ce ai de înţeles. Pentru ce avem amândoi de hotărât. Căci de- acum vom lucra amândoi.

Omul îşi acoperi fruntea înaltă şi boltită cu pălăria lui de vaga- bond. Se ridică. Se ridică şi Alina Gabor. O sută de priviri dela mese, urmăreau meduzate această pereche bizară: Greta Garbo sau numai geamăna Gretei Garbo care făcea senzaţia Veneţiei de opt zile, în com- pania unui asemenea individ.

Necunoscutul roti ochii metalici.

Toate privirile se plecară în pământ, secerate.

— Hehe! hohoti Eliazar. Se numesc oameni, se cred oameni — şi sunt numai nişte moluşte!

Alina Gabor mergea alături, parcă s'ar fi cunoscut decând lumea. După neliniştea, uimirea, spaima dela început, simţea acum o absurdă siguranţă lângă acest om. Toată neîncrederea se risipise. Nu era defel stânjenită de hainele lui jerpelite, de pălăria pleoştită, de înfăţişarea lui de vagabond.

Căci observase că nimeni nu-i înfrunta privirea.

Unde-o oprea, străpungea drept, ca o lance; reteza scurt, ca o secere.

Îndată bărbaţii, femeile, bătrânii, copiii; toţi cei care cu o clipă înainte surâdeau voioşi sau călcau semeţi sau vorbeau cu aprindere; se dădeau la o parte, se opreau din râs şi din vorbă, coborau ochii în pământ şi păşeau mai departe cu umerii copleşiţi de-o ucigaşă povară. Privirea necunoscutului pătrundea într'o zonă tăinuită, dureros şi umilitor senzibilă; scormonea o mizerie până acum lor înşi-le ascunsă, îi confrunta cu ei înşişi; pentru ca deodată să se simtă iremediabil infirmi, irevocabil demascaţi. Cineva văzuse acolo unde nici ei nu cutezau să privească: în ceiace aveau mai hâd, mai trist, mai laş, mai ipocrit, mai fără iertare.

Necunoscutul trecea zâmbind crud, în straele jerpelite, cu pălăria pleoştită, prin poteca despicată înainte-i în mulţimea din Piaţa San- Marco, aşa cum vor fi trecut cândva numai Dogii atotputernici în cea mai glorioasă epocă a atotputernicei Veneţii, de pe vremea lui Dan- dolo şi Contarini şi Steno şi Loredan şi Poscari.

— Poppe! strigă Eliazar.

Zece gondolieri s'au oferit cu gesturi largi şi cu glasuri vocalizate, oferindu-şi nu numai gondola şi serviciile, dar viaţa, inima, toată laguna.

Necunoscutul se aşează în faţa Alinei, lepădă pălăria la picioare şi privi apa, cerul, zarea, zidurile rămânând în urmă, cu ochi mai umanizaţi.

Mătasea cerului era de-un albastru pal, mai pură ca întotdeauna.

Omul vorbi singur:

— De ce-mi imaginam oare că mătasea cerului are să fie mai uzată şi apa canalelor de-un verde mai cadaveric? E aceiaşi Veneţie dintotdeauna. Cu nobleţea ei inalterabilă, în care şi bătrâneţea e cru- ţată de hâzănie, în care şi sărăcia cunoaşte un stil. Numai oamenii o spurcă. Numai noi suntem alţii. Revenim alţii. Acum două săptămâni când am sosit, am coborât din gară cu un fel de teamă... După două- zecişiopt de ani, să te întorci unde ai fost când erai altul, nu înseamnă un voiaj ca oricare... Am simţit ca teama întâlnirii cu o iubită din adolescenţă... O porţi transfigurată cu tine şi deodată îţi răsare înainte aşa cum e într'adevăr, nu cum ai vrut-o. Teama de privirea coagulată, de obrazul păinjenit de cute, de cărnurile moi, de glasul dogit: epavă devastată de toate vânturile... N'a fost nimic. Aceiaşi Veneţie. Hehe! chiar un om ca mine, pariez că un om chiar ca onorabilul Leonte Stăncescu, am regăsit aceiaşi Veneţie. Când ganzerul a lipit gondola cu harponul lui de fier, m'a salutat ca pe-o cunoştinţă veche şi a trecut bacşişul în buzunar cu indiferenţa unui senior ruinat, deprins să nu numere când primeşte, după cum nu număra când plătea... Când am intrat pe Canal Grande, un gondolier care era poate feciorul celui de acum douăzeci şi opt de ani, a început să-mi enumere palatele ridi- când mâna cu acelaş gest de nabab care numindu-le ţi le dăruieşte: Contarini-Fazan, Grimani, Loredan, Balbi, Tizani, Ca d'Oro... Am crezut că haimanaua culcată cu burta la soare în

barca legănată de funie pe Rio San-Biobbe e acelaş copil de atunci; era poate acum estropiatul somnolând rezemat de zid, pe Campo de la Carita... Toate erau, sunt, cum au mai fost... Numai streinul din gondolă nu mai era cine-a fost... Hehe! Observ că vorbesc prea mult... Alina Gabor, ce porţi în suflet de mi-ai inspirat deodată atâta încredere?

— Ai spus'o! vorbi şoptit Alina Gabor, cuvinte parcă de altcineva
şoptite pe buzele ei. Ai spus'o... Poate eram făcuţi să ne întâlnim... să ne înţelegem...

Necunoscutul o privi cu ochii trişti.

— Ce copil eşti... Ce copil eşti!

Mâna streinului îi atinse mâna, cu o uşoară desmierdare, cum Alina Gabor nu mai simţise demult alintând-o, îmbărbătând-o. Fără nimic din tremurul unei pofte. O desmierdare ocrotitoare, fraternă, paternă.

— Ce copil eşti, repetă necunoscutul, ce copil nefericit! Dece nu îngăduie oare viaţa nimic pur, intact? Dece totul trebuie să fie spurcat şi mototolit?... Ai fi meritat să vezi frumuseţile acestea cu alţi ochi... Mie cel puţin mi-a fost îngăduit odată, atunci, demult... Dar pentru o copilă! Dece ferocitatea aceasta să ucidă în ea totul înainte de a fi trăit? Să o prefacă în justiţie răsbunătoare, înainte de a o fi lăsat să guste din blândeţea vieţii?

— De unde ştii? De unde le cunoşti toate acestea? întrebă Alina.

— E aşa de simplu, Alina Gabor! De nicăiri şi de pretutindeni. Era greu? Gazetele din ţară au reprodus pe larg toate peripeţiile dramei de gelozie dela Şosea, toate dezbaterile procesului... Mi-au căzut sub ochi. M'au interesat.

Erau bune, admirabile, pentru o colecţie a mea. Am aflat de-acolo, tot ce se spunea despre Alina Gabor... Dar mai ales am citit printre rânduri, ceiace nu pomeneau cei care-au scris; ceia ce nici nu pre- simţeau cei care-au scris... Eu am ştiut să văd, să fac legături, să reconstitui... Iar când te-am văzut aci, te-am identificat; şi când te-am văzut în tovărăşia onorabilului Leonte Stăncescu ţi-am identi-ficat şi hotărârea, pentru care-ai venit cu el, cum puteai să vii cu altul oricare, din cei puternici ai zilei, din cei care trebuie să plătească... Era greu de înţeles?

De opt zile v'am urmărit pe-amândoi...

— Am simţit privirea, dar nu te-am văzut niciodată... mărturisi Alina

— Eram totuşi la o masă de-alături, ori oprit la un colt de piaţă, ori rezemat în faţa unei vitrine de pe Procuraţii sau din Mercerie. Ce nevoie să mă vezi, când vedeam eu?... Un ziar acoperă atât de natu- ral figura unui miop care citeşte anunţurile mortuare cu atenţie de imbecil! Chiar când miopul se întâmplă să fie puţin cam presbit, cum sunt eu! Hehe! E trucul cel mai banal. Clasic!... Adoptat de toate filmele cu detectivi...

Alina îşi aminti acum, că într'adevăr, de opt zile ochii ei aproape
întotdeauna au întâlnit un ziar desfăcut, acoperind o faţă. Dar ziarele erau atât de diverse, în limbi atât de deosibite, încât întotdeauna a presupus în dosul foii, altă pereche de ochi, de alt turist, din alt ungher al planetei, descifrând cu aviditate ştirile din patrie. Odată Berliner Tageblatt, altădată New-York Times; odată Postlednia Novosti, altădată Politiken; odată Daily Express altădată Luz sau La Voz sau El Debate sau El Sol; Neue Freie Presse sau Times sau O Seculo sau Frankfurter Zeitung... Niciodată un ziar românesc. A trecut cu privirea deasupra, căutând ochii pe caie-i simţea fără să-i vadă. Iar ochii erau aceştia. Întotdeauna aceştia, cenuşii şi reci, sfredelind să-i pătrundă în ascunzişuri de suflet, unde Alina credea că nu va citi niciodată, ni- meni pe lume.

Alina Gabor urmări privirea necunoscutului. Pentru o clipă era alta. Îmblânzită, înduioşată. Umanizată de atâtea frumuseţi plăsmuite în deopotrivă măsură de divinitate şi de oameni: laguna, lidiiile, dunga albastră a orizontului, sclipirea palatelor din cetatea depe ape.

Un vaporetto cu studenţi şi studente, se întorcea spre Bacino, după ce a colindat insulele. Cor melodios, fluturări de batiste:

— Adio Venezia! Adio Veneţia!

Glasuri tinere şi fără melancolie.

Nu era un suspin de despărţire pentru totdeauna. Era o isbucnire tinerească, plină de voioşie şi de încredere; o despărţire de scurtă durată. Plecau îndărăt spre viaţa cea vastă, spre lumea cea vastă. Dar ştiau că vor reveni peste un an ori peste zece; că până atunci vor purta pentru totdeauna cu ei în viaţa banală a veacului, prin gări şi oraşe cu fum, prin

cafenele şi birouri urâte, vor purta suvenirul a- cestei zile şi suvenirul Veneţiei, dulce şi fantomatic, cum în ceasuri deşarte se lămureşte din neguri faţa unei iubite care a rămas departe şi ştii că te-aşteaptă; ştii că nu te-a uitat, că nu vei uita-o.

— Adio Venezia!

Fluturări de mâini şi batiste; vocalizări sonore pe ape.

— Ca dânşii eram... vorbi încet necunoscutul. Ca dânşii venisem din lumea vastă. Ca dânşii am plecat îndărăt spre lumea vastă, flutu-rând batista. Adio Venezia! Hehe! Toate drumurile erau deschise pentru prietenul lui Leonte Stăncescu... Ştiam ca am să revin. Dar nu ştiam cine şi cum!

Lumina bună din ochi se închisese brusc, ca declicul unui aparat fotografic.

Din nou omul plimbă peste ape şi cer, privirea cenuşie care ardea ca un acid toate frumuseţile lumii.

— Hehe! Nu ştiam cum am să revin, nici dece... Dar îmi pare că n'am revenit de prisos. Să ne întoarcem la onorabilul nostru amic. Ştii că Leonte Stăncescu are un băiat la Paris?

— Vag...

— Un băiat admirabil. Un animal admirabil. Talent de pictor. Poate un mare viitor de picior. Un fecior cum nu merita Leonte Stăncescu. Talent, loialitate, bravură... Crescut caşi celelalte odrasle ale doamnei Amelia Stăncescu, în cultul onoarei, în cultul marelui om... Hehe! Aş fi curios să cunosc ce-ar putea spune doamna Amelia Stăncescu atunci când va afla dece marele om se află încă aci: de ce şi cu cine!... Aş fi curios să cunosc ce-ar spune Alexandru — aşa se numeşte fiul marelui om — când va afla cine e într'adevăr marele om, cum a pornit în viaţă, dece atât de auster şi-a crescut odraslele în cul- tul onoarei! E poate o plăcere pe care viaţa ne-a rezervat-o pentru amândoi, Alina Gabor... Hehe! N'o invidiez defel pe doamna Amelia Stăncescu. Nici pe Alexandru Stăncescu. Nici pe Leonte Stăncescu. Hehe!

Rânjetul necunoscutului fu atât de crud, încât Alina Gabor privi peste ape ca să nu-l vadă. Dar omul îi puse mâna rece pe degetele ei:

— Hehe! Lasă marea, lasă cerul... Există şi fără noi. Nu sunt pentru noi... Noi avem aci şi oriunde, altă misiune, Alina Gabor. Pen-tru mine poate sfârşeşte. Pentru Alina Gabor poate deabia

începe... Coborîm acum. Trecem dincolo, pe plajă. Într'o oră ai să ştii tot, ai să înţelegi tot...

Gondola se lipi de ponton.

Au străbătut insula de cealaltă parte, pe plaja încă pustie, în acest început pretimpuriu de sezon. Câţiva copii, câteva guvernante, câţiva turişti singurateci.

Necunoscutul a lepădat pălăria pleoştită pe nisip, a chemat-o pe Alina Gabor alături şi a început să povestească.

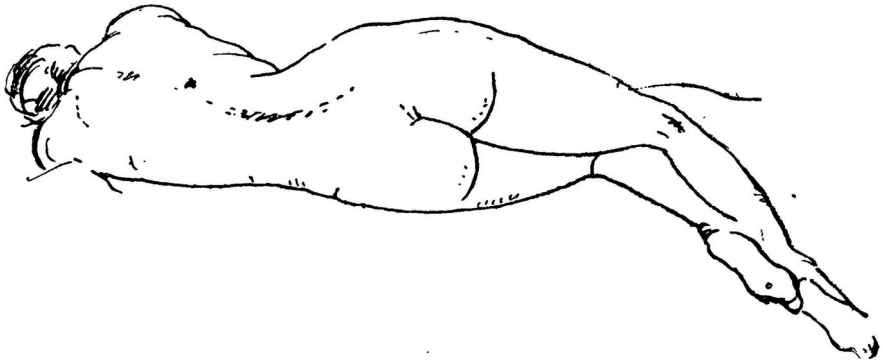

CAPITOLUL III

Bocca di Leone

Târziu, când a sfârşit, a rămas neclintit, cu obrazul dur şi petri- ficat ca însuşi obrazul vieţii.

Privea nemişcat.

Nemişcată privea şi Alina, cenuşa roză a amurgului, laguna îm- pâclită în culori stinse şi vechi. Bărcile de pescari, cu pânze roşii, galbene şi portocalii, pluteau pe muselina ceţii deasupra orizontului. Departe, insulele şi lidiile, înălţau estompate ultimile

metereze ale unor cetăţi scufundate în adâncuri. O ireală tăcere! O ireală frumuseţe.

Numai cei doi oameni, întâlniţi din drumuri atât de îndepărtate, cu obrazul lor dur şi petrificat ca însuşi obrazul vieţii, priveau fără să vadă splendorile inutile.

— Aceasta e tot! îşi repetă încheerea, necunoscutul. Ai văzut alaltăieri, în Palatul Ducal, în sala celor trei inchizitori, faimoasa Bocca di Leone? Acolo îşi depuneau toate canaliile Veneţiei, denunţu- rile anonime. La una adevărată, zece mincinoase... Onorabilul nostru Leonte Stăncescu va primi în astăseară, plocon dela un necunoscut, o copie după această cutie cu surprize. Îţi garantez că va fi o surpriză... În cutie o scrisoare şi mâine alta şi poimâine alta. Nu va rezista mai mult de trei zile. Hehe! Nu vor fi scrisori nici anonime, nici minci-noase!...

Alina prefira printre degete nisipul blond, fără să ridice ochii dela linia orizontului, fără să privească în faţa necunoscutului.

Părea absorbită numai de această desmierdare senzuală a pra- fului catifelat, numai de simfonia cromatică a bărcilor de pescari, cu pânzele lor multicolore profilate pe cerul împâclit în tonuri stinse şi vechi.

Dar necunoscutul îi ghici gândul

Poate fiindcă observase imperceptibila cută dintre sprincene, dovedind că sub aparenta pasivitate a Alinei Gabor încă se dădea o luptă. Poate fiindcă de mult învăţase să pătrundă tăios în conştiinţa altora, înainte chiar de clipa când o turbure îndoială începe să devină o con- ştiinţă.

— Hehe! hohoti, sfredelind-o cu privirea metalică. Ştiu ce nu- ţi place în toate acestea... Întâi, lipsa de eleganţă. Scrisori anonime... Ce poate să fie mai abject şi mai laş, ca o scrisoare anonimă? Just? Mărturiseşte că nu-ţi repugnă aceasta?

— Desigur...

— În al doilea rând îţi par mai puţin interesant acum, decât acum două ore...

— A! Ba nu! protestă sincer Alina.

— Pentru moment nu, să admit! încuviinţă necunoscutul. Dar numai pentru moment. Când ai să rămâi singură, ai să-ţi faci soco- teală că rolul meu e inferior faţă de rolul unei Alina Gabor, plecată în lume să plătească vieţii cu aceiaşi monedă cu care viaţa i-a plătit. Să plătească oricui, fără alegere, cu o egală şi totală indiferenţă... Pe când eu am cu Leonte Stăncescu o

răfuială veche şi personală. Hehe! Eu sfârşesc, de unde Alina Gabor a început... Bunul meu amic Leonte Stăncescu, buna mea amică Amelia Stăncescu, au fost pentru mine ceva mai mult şi mai crud decât doamna căpitan Leonardescu pentru fosta elevă a liceului „Elena Doamna”... Şi totuşi douăzeci şi cinci de ani nu m’am gândit să le-o plătesc lor. Am plătit vieţii... Oricui, tutu-ror, în afară de dânşii... Dacă viaţa mi i-a trimis aci...

Ridică palma uscată şi privi cu ochii cenuşii în creţurile mărunte, caşicum într’adevăr, acolo se aflau reduşi la neantul firelor de nisip: Leonte Stăncescu, Amelia Stăncescu, Alexandru Stăncescu...

Reluă:

— Hehe! Dacă viaţa mi i-a trimis aci, nu pot face tocmai pentru dânşii o excepţie. Ceasul acesta eu nu l-am aşteptat, nu l-am căutat... S’a ales singur. Sunt aci, unde mi i-a trimis viaţa, mâine n’au să mai fie nicăiri... E aşa de simplu! O singură suflare şi nimic mai mult...

Omul suflă în palma dusă plat în fata buzelor, trei fire de nisip invizibile. Erau acolo, acum nu mai sunt. Atât şi nimic mai mult

— Cât despre eleganţa sau neeleganţa scrisorilor anonime, Alina Gabor, nu e vorba despre aceasta... E o joacă... Poate crudă. Desigur crudă. Dar nu e o joacă anonimă. Pentru Amelia Stăncescu, pentru Leonte Stăncescu, sunt mort, dispărut, nu exist. Şi odată cu mine, cel mort şi dispărut; moartă şi dispărută e şi conştiinţa lor. Am să le apar... Strigoiu desigur. Are să li se deştepte şi strigoiul conştiinţei, oricâte les- pezi îi vor fi pus pe piept. Oricâte şi oricât de grele. Numele meu le-ajunge... Cum vezi nu e nimic anonim... Dimpotrivă. Un singur nume, numai numele şi ajunge... Pe urmă?... Nu are nici o importanţă ce se întâmplă pe urmă! E pentru mine numai o simplă curiozitate... O curiozitate savantă, rece, de entomologist care urmăreşte cum procedează furnicile când le-ai răscolit furnicarul; de chimist când urmăreşte în laborator o reacţie a elementelor... Atât şi nimic mai mult. Hehe! Cine ar rezista oare ispitei, să nu vadă cum reacţionează un personagiu atât de solemn şi de important, ca onorabilul Leonte Stăncescu, când se va trezi în faţă, nu cu un strigoi, ci cu doi strigoi? Cu mine şi cu ceiace-a ucis el mişelnic în conştiinţa lui? Cine-ar rezista oare ispitei, să nu vadă cum reacţionează o persoană atât de eroică şi de angelică, aşa cum e doamna Amelia

Stăncescu; atunci când va descoperi că tot eroismul, abnegaţia, sacrificiul de treizeci de ani, toată viaţa pusă în serviciul masculului şi al puilor adunaţi în jurul ei, apăraţi cu ferocitate până la crimă, toate au fost inutile şi şubrede, toate au sburat în vânt la cea dintâi suflare?... Parcă le văd spaima din ochi... Hehe! De când au început morţii să-şi părăsească sicriile ca nişte simple aşternuturi de care s'au săturat? Decând strigoii cutreeră lumea, ziua în amiaza mare, chiar daca le-ai înfipt un ţăruş în inimă?... Hehe! N'aş vrea să fiu în astăseară Leonte Stăncescu, nici peste trei zile Amelia Stăncescu, nici peste o săptămână Alexandru Stăncescu...

— Şi acest Alexandru Stăncescu, dece? întrebă Alina, întorcând însfârşit privirea depe linia fumurie a orizontului, spre faţa dură şi petrificată a omului. Dece? El ce să plătească? Ai spus că e un fe- cior cum nu merita nici Leonte Stăncescu, nici Amelia Stăncescu... Talent, loialitate, bravură!...

— Tocmai! rânji, Eliazar. Tocmai pentru aceasta, trebuie să plătească mai mult şi mai scump. Ce e aceia talent, bravură, loialitate? Ce caută pe lume? Acestea mai întâi trebuiesc exterminate. Ca să rămână viaţa cum e, cum merită; fără excepţii incomode... Hehe! Alina Gabor, credeam că până acum ai învăţat această orânduire atât de simplă. Alexandru Stăncescu?... L-am auzit într'o seară la Paris, în Montparnasse, la Dome. Între trei prieteni... Dela masa de-a- lături l-am auzit... Îi domina. Le trecea înainte cu un cap... Hehe! Un animal admirabil, cum nu merita Leonte Stăncescu. Curaj, deşteptăciune scăpărând cum scânteiază cremenea... E drept, pentru feciorul lui Leonte Stăncescu să existe toate acestea; să triumfe cu toate a- cestea?... De altfel ai să-l cunoşti. Când vom sfârşi aci, ne vom în-toarce la el... Bravură, loialitate, sacrificiu!... Îl aud şl acum. Nu-ţi imaginezi ce straniu sunau cuvintele acestea, tocmai acestea, în gura feciorului lui Leonte Stăncescu! Şi le rostea admirabil, animalul! Credea în ele, animalul! Iar peste toate acestea, numele lui Leonte Stăncescu, şi averea lui Leonte Stăncescu şi un talent din care Leonte Stăncescu nu s'a bucurat în viaţă de-un dram... Hehe! Tocmai de a- ceia, Alina Gabor, trebuie să plătească şi va plăti. Tocmai de aceia când te-am văzut întâia oară, mi-am oprit ochii şi m'am hotărât. De o Alina Gabor aveam nevoie... Mi-a trimis-o viaţa... Pentru ceilalţi?... Pentru Leonte Stăncescu, pentru

Amelia Stăncescu, îmi ajungeam singur. Eu, numele meu, strigoiul meu... Aci eşti supranumerară, figu-rantă, spectatoare... Aci şi acum. Dar pentru mâine şi pentru mai de-parte, o Alina Gabor aşteptam... Pentru mâine şi pentru Alexandru Stăncescu... De astădată nu-mi voi mai strica jucăriile... Ţi-am spus? N'a trecut nici o jumătate de an, de când aveam în mână un trio admirabil, trei păpuşi jucând cum comandam eu... Tot aşa nu le căuta-sem. Tot aşa au venit singure... Angela cu ochi de azur, Guguf şi Bi- bia..*) Erau trei... Şi, hehe! Există o curiozitate stupidă, chiar în oamenii care se socot stăpâni absoluţi pe curiozitatea lor, pe viaţa lor, pe voinţa lor... O curiozitate stupidă, să desfaci jucăriile, să le scoto-ceşti mecanismul interior, să le înlocuieşti piesele — să le strici... Mi-am stricat jucăriile... E o ultimă lecţie pe care mi-a dat-o viaţa. O învăţătură de care credeam că nu mai am nevoie... Angela cu ochi de azur!... Admirabilă jucărie! Hehe! Vor fi recunoscut-o şi medicii, când au întins-o pe masa de autopsie... Îmi lipsea. Vezi cum îţi tri- mite viaţa când ştii să aştepţi? Hehe! Mai ai încă de învătat multe, Alina Gabor. Dela mine ai să mai înveţi încă multe.

Alina Gabor se scutură de-un fior. Vântul lagunelor e umed, după ce soarele a scăpătat.

— Să mergem! se ridică omul. Domnul Leonte Stăncescu, sunt sigur să s'a impacientat, te caută ca un căţeluş orfan, dela Florian la Quadri, dela hotel la restaurant... Sunt sigur că ţi-a intrat în cameră, tremurând să nu descopere că ai plecat pentru totdeauna... A respirat când a aflat rochiile la locul lor în spetezele şifonierei, cutiile de pălării... Hehe! Le ştiu acestea, cum le-aş fi văzut... Ştiu ce va fi diseară, mâine, peste două zile, cum le-aş fi văzut...

Îşi aşează pălăria pleoştită pe fruntea înaltă şi merse alături de Alina, în straele lui de vagabond, dar cu paşii siguri şi semeţi ai unui doge.

Gondolierul îi primi cu gesturi şi vocalizări patetice, de părinte care-şi rătăcise copiii şi i-a regăsit.

Omul încrucişă braţele pe piept după ce se aşeză pe banchetă şi nu mai scoase nici un cuvânt. Nu privea la oraşul depe ape, cu lumi- nile aprinse în înoptarea albastră, apropiindu-se la fiecare ritmică lo- pătare a vâslei.

---

*) Vezi: ***Baletul Mecanic***.

Privea într'acolo numai Alina Gabor, încăodată fermecată de magia crepusculului Veneţian.

Nu mai era zi şi nu era încă noapte.

Palatele, cheiurile, zidurile grădinilor cu verdele crud al viţei revărsat până în ape, piaţeta cu profilul subţire al colonadelor dela Pa-latul dogal; toate se înfăşurau într'un albastru irizat de email, se to-peau, se confundau, se înnecau; dispăreau după colierul becurilor aprinse înainte de întunericul deplin, după lampadarele cu lumina lăptoasă, după lampioanele verzicolore ale bărcilor din Bacino cu inevita- bilele lor coruri, chitare şi mandoline.

O fantasmagorică iluminaţie deasupra apei şi una încă mai fantasmagorică în adânc, în reflexele jucăuşe, în tremurul valurilor mărunte.

Gondole întârziate se apropiau în grabă din toate ungherele lagu-nei. Câte-un autoscafo cu ferestre de cristal, îi ajungea din urmă, venind dela Chioggia, dela Fusina, dela Lido, dela San Lazzaro, dela San Nicoletto. Treceau despicând vertiginos şi barbar apa, lăsau o dâră crestată de spume pe care gondola lor se balansa îndelung.

Noaptea se anunţa superbă.

Sclipeau cele dintâi constelaţii diamantine. În panoplia cerului scutul pal al lunei luci romantic ca o veche stemă a serenissimei ce- tăţi. Încă mai exista ceva frumos şi de-o nobilă grandoare pe lume! Dar dece viaţa era atât de urâtă şi tristă şi scurtă?

— Hehe! îi ghici Eliazar, întrebarea Alinei. Fiindcă întotdeauna mediocritatea şi pizma şi prostia şi sluţenia şi aviditatea, se vor coa- liza instinctiv să suprime din lume ceiace nu este croit pe măsura lor. Ţi-ai imaginat vreodată râma adorând lumina soarelui? Cea mai splendidă floare, pentru omidă e un cuibar sau un aliment. Cea mai gingaşă antilopă, pentru hienă e numai un viitor cadavru. Atât şi ni- mic mai mult! Hehe! Toţi sunt viitoare stârvuri şi nu pot tolera să existe pe lume altceva decât viitoare stârvuri. Nu văd decât aceasta. Nu vor decât aceasta... Hehe! Aceasta le-o putem oferi şi noi, Alina Gabor! Pe-o măsură mai mare ca a lor, Alina Gabor!...

Omul rânji surd, cu braţele încrucişate pe piept, privind în apa neagră acum, caşicum ar fi căutat să desluşească în mâlul chiftit din fund un stârv puterzit, o mie de stârvuri înşirate

alături, ca să infec- teze cu duhoarea lor tot universul, să anuleze parfumul florilor, să spurce apa de-o mincinoasă puritate la suprafaţă.

Când au coborât pe Riva degli Schiavoni, Eliazar lepădă un pumn de lire în mâna gondolierului.

— Grazie Signore! Grazie Serenissime! Graţie Stăpâne! Graţie Duce!

În urma lor, uimit, după ce evaluase dintr'o singură ochire pumnul de lire depăşind de cinci ori cursa până la Lido, gondolierul gesti- cula şi vocaliza mulţumind cu patos streinului în straie jerpelite.

Îl socotea poate un lord deghizat, un prinţ al petrolului sau al oţelului, călătorind în haine de vagabond din cine ştie ce capriciu de îm- buibat neurastenic ori pentru cine ştie ce straniu pariu.

— Graţie Duce! Graţie Duce!

— Basta! porunci scurt Eliazar, întorcând dela distanţă privirea tăioasă.

Gondolierul opri brusc avalanşa de vocale în gâtlej, lăsă să-i cadă braţele paralizate. Într'adevăr numai un principe, un duce, un despot al trusturilor deprins să se joace cu averile şi destinele omeneşti, ştia să privească aşa, să poruncească aşa.

— E inutil să mai mergem împreună, Alina Gabor. Inutil deocamdată să ne vadă onorabilul Leonte Stăncescu împreună. Noapte bună. O să ne revedem...

— Când? întrebă Alina.

— Port eu grijă!

— Unde?..

— Port eu grija!

Alina nu mai avu când să mai întrebe ceva. Omul dispăruse în- ghiţit de mulţime.

La hotel, portarul anunţă că de trei ori a trecut domnul Leonte Stăncescu s'o caute, că părea foarte alarmat, că a rugat-o neapărat să-l aştepte dacă soseşte în lipsa lui. „S'a temut că aţi primit cumva o telegramă să vă cheme în ţară... A întrebat dacă nu v'a căutat cineva cu vre-o ştire din ţară." Alina gândi că Leonte Stăncescu executase exact tot ce prevăzuse Eliazar; că mersese încă mai departe.

În panica lui că Alina va fi plecat pentru totdeauna, pregătise pentru personalul hotelului o explicaţie acceptabilă: telegramă din ţară, cineva căutând-o cu vre-o ştire din ţară...

— Hehe! îi sună râsul crud în urecni.

Era numai o părere a auzului. Dar simţea prezenţa omului necunoscut acum câteva ceasuri, pentru totdeauna legată de ea, inseparabilă şi implacabilă ca destinul.

Aşteptând, răsfoi distrată ziarele din ţară, sosite cu ultimul curier pentru fostul ministru şi preşedinte al Camerei. Leonte Stăncescu nici nu le desfăcuse, deşi ca să le primească mai urgent pe adresa necunoscută de doamna Amelia Stăncescu, apelase la serviciile unui om de încredere. Titlurile late anunţau o apropiată schimbare a guvernului. Audienţe şi consilii de miniştri. Pretutindeni numele lui Leonte Stăncescu revenea în fruntea viitoarelor combinaţii politice posibile. „Leonte Stăncescu aşteptat în ţară. Leonte Stăncescu chemat telegrafic din străinătate. Opoziţia decisă să facă front comun sub condu- cerea lui Leonte Stăncescu...” Nu lipseau nici declaraţiile apocrife ale marelui fruntaş, transmise de un corespondent imaginar din Paris unde toată lumea îl ştiuse plecat.

Alina svârli ziarele. Acum, când ştia ce-a fost, cine este, cum a pornit în viaţă Leonte Stăncescu, îi păru încă mai odioasă minciuna şi ipocrizia şi cruzimea din toate vieţile. Hehe! Rânjetul omului cu haine jerpelite şi cu ochi de inchizitor, îi scrâşnea obsedant în urechi. „Omul întunericului”, — se numise singur. Aceasta voise să fie. Aceasta era. Şi ea, Alina Gabor, — „Femeia întunericului”. Ce căuta aci, copila care nu ceruse vieţii decât îngăduinţa să existe obscură şi feri-citată în simplitatea ei, într’un conac părăginit de ţară, scăldându-se dimineaţa în pârâul gheţos din fundul livezii, cutreerând fâneţele, mâncând din tainul prăşitorilor şi bând apă din ciuturile fântânilor cot la cot cu secerătoarele lanurilor? Ce căuta aci? Ce însemnau toate acestea? Palatul ducal şi îngheţata de la Florian, orchestra dela Quadri şi o mie de ochi urmărind-o extatic. Leonte Stăncescu şi Elia-zar, omul întunericului... Ce însemnau toate acestea? Ce sunt toţi aceşti servi galonaţi cari fac front când intră pe uşa hotelului Danieli: boyul dela Lift care o priveşte cu ochi de copil îndrăgostit şi roşeşte când îi deschide portiera, valeţii cu figurile lor imobile?... Ea s’ar fi mulţumit cu tovărăşia celor doi câini care sburdau alături de dânsa pe hatul lanurilor, cu

căţelandrul flocos de stână, cu crâsnicile şi undi- ţile pregătite de Năstase vizitiul...

Leonte Stăncescu o găsi gânditoare în jâltul holului, cu băibia în pumn.

— Unde-ai dispărut, Alino? Ce-a fost aceasta? Mi-ai dat o emo-ţie, o emoţie...

Bărbatul purta însă pe figură urmele agitării. Îşi şterse năduşala cu batista. Nu mai avea nimic din înfăţişarea severă şi solemnă a marelui om, pe care îl aştepta o ţară întreagă să rezolve criza de gu- vern. Era numai un bărbat trecut de cincizeci de ani, îndrăgostit cum nu cunoscuse pasiune toată viaţa, torturat de-o adolescenţă târzie, alarmat până adineori că poate i-a smuls cineva femeia pentru care lăsase tot, uitase tot; bucuros că a regăsit-o.

— Tu te plimbi, Alino!... Şi eu... eu...

Alina Gabor îl examina cu o rece curiozitate.

Aşa dar adevăratul Leonte Stăncescu pe care nu-l cunoştea ni- meni, stătea în faţa ei! Mai cuteza să surâdă, găsea foarte fireşti şi cuvenite saluturile servile ale valeţilor, respectul mulţimei din ţară, când se dădea în lături să deschidă drum liber marelui om, telegra- mele căutându-l să rezolve o criză, să răstoarne un guvern, să anunţe o eră nouă, să inaugureze un ritm nou.

Leonte Stăncescu se aşezase ostenit în fotoliul larg din faţa Alinei. Acum, după ce panica se potolise, răsuflă uşurat, într'o fericită destindere.

Ca fericirea să-i fie deplină, n'ar mai fi cerut vieţii decât îngă- duinţa să aprindă o ţigară de foi. Dar nu cuteza să spere această graţie dela Alina. Îşi pipăise port-ţigaretul enorm de piele, în buzunar. Oprise gestul la jumătate, renunţând.

— Nici n'am desfăcut ziarele din tară! constată observând vra- ful aruncat pe masă.

Aşa dovedea şi prin această totală renunţare, că nu-l mai inte-resează nimic din viaţa lui cea adevărată, că există aci numai pentru Alina Gabor, că nu mai există pe lume nimic în afară de Alina Gabor.

— Sunt ştiri interesante din ţară... rosti moale Alina, privindu-l printre gene... Se pare că te caută cu telegrame... Vor iarăşi să te facă ministru sau poate prim-ministru... După cum văd, ţara nu mai poate fără tine... Are nevoie de marele om...

Leonte Stăncescu făcu un semn de indiferenţă cu mâna:

— Ţara poate s'aştepte!...

În cuvintele ironice ale Alinei, nu văzuse decât o ispită feminină, să afle dacă într'adevăr a abdicat atât de desăvârşit la ceiace însemna unica lui raţiune de viaţă. Cu nerăbdare ar fi desfăcut foile... Aşa dar încă o criză! Şi se vorbeşte de el pentru preşedinţia consiliului! Îl caută cu telegrame, iar el se află aci... Îl caută desigur Amelia cu telegrame, la Roma, la Londra, la Paris... Ea care întotdeauna veghează să nu scape nici un moment politic, i-a fost întotdeauna sfetnic şi aju-tor. Toţi îl caută îl aşteaptă — şi el se află aci!

Sacrificiul îi păru mai dureros de dulce. Ca să-l facă deplin, până la sfârşit, chemă un valet să ridice gazetele de pe masă şi să le a- runce. Suprima orice ispită. Renunţarea totală.

Valetul culese gazetele. Leonte Stăncescu se uită la ceas alarmat:

— Ora mesei, Alino... Iarăşi nu găsim loc.

— Totuşi n'am rămas niciodată flămânzi.

— Evident... Dar nu-mi place să mă simt cot la cot cu toate specimenele de tipuri... Vreau loc larg, să respir...

— Cunosc! rosti Alina măsurându-l cu o dispreţuitoare ironie, acum când îl ştia cine e. Cunosc. Ai dori să se dea toţi la o parte, să facă loc cu ploconele şi temenele: „Masa cea mai bună pentru domnul Leonte Stăncescu... Luaţi loc, domnule Ministru!... Poftiţi, domnule Preşedinte!..."

— Nu spun asta, Alino. N'am pretenţia aceasta de parvenit. De altfel, cu tine, am ajuns să fiu un fel de anexă a ta... Se dau toţi în lături pentru tine... Oferă locul cel mai bun pentru tine... Pentru Greta Garbo sau pentru geamăna Gretei Garbo...

— Te pot scuti de asemenea situaţie inferioară... Ştii prea bine.

Leonte Stăncescu socoti prudent să schimbe discuţia:

— Unde eşti de părere să mergem în astăseară? La Cavalletto, la Bonvecchiatti, la Ortes, la Lavena?

— Indiferent...

— Mi-e poftă de-o langustă, de-o friptură de porumbel cu sos florentin... Mă laşi pe mine te rog, să fac menuul în astăseară.

— Ştiu! încuviinţă Alina fără nici o intenţie. Ca'să poţi alcătui exact menuul de care trebuie să se ferească un om cu tenul de apoplectic.

Omul cu tenul de apoplectic respinse remarca inoportună. Nu-i plăcea să-şi amintească de avertismentele medicului şi de restricţiile regimului, pe care acasă le respecta cu sfinţenie executat de Amelia Stăncescu. Anunţă confidential şi bucuros:

— Ştii că m'a lăsat nevralgia?...

— Foarte frumos! strânse din umeri Alina cu indiferenţă.

Leonte Stăncescu se simţi orfan. Acasă o nevralgie lua proporţiile
unei drame.

— Numai durerea de măsele te face să înţelegi cât de definitiv condamnat la solitudine e omul. Rămâi izolat în suferinţa ta... Te vaeti. Ceilalţi strâng din umeri. Se silesc să participe, dar nu isbutesc. Pe urmă, când sufere altul, descoperi că şi tu faci la fel... Fiecare su- fere pentru el.

— Totuşi atâţia, atâţia suferă în viaţă pentru alţii! Suferă ceva mai mult, decât o simplă şi vulgară durere de măsele. Nu, domnule Leonte Stăncescu?

Bărbatul cu faţa de apoplectic se încruntă puţin, ca să pătrundă intenţia întrebării atât de directe.

Alina surâdea ironic; dar ce putea şti, ce putea înţelege o copilă? O întrebare inofensivă. O întrebare care i-a răscolit totuşi din nou neliniştea care-l încerca de câteva zile, presentimentul unei obscure a- meninţări.

— Tot ce se poate, aprobă cu nepăsare prefăcută. Lumea e plină de nedreptăţi.

Spunând privi împrejur, cu un fel de instinct animal când simte ameninţarea apropiindu-se. Plutea undeva împrejur. Era ca o prezenţă materială.

— Să mergem! spuse, ridicându-se.

În clipa aceia sosi boyul dela ascensor. Ţinea un pachet în mână. Un pachet învelit în hârtie albă. Surâdea fericit. Înadins rugase un camarad să-i ţină locul la ascensor, pentru a se prezinta el cu pachetul şi pentru a se apropia astfel de Greta Garbo, admiraţia, amorul, divinitatea lui de copil. Era un băieţaş de opt-nouă ani, cu tunică de culoarea purpurei veneţiene, cu nasturii auriţi, cu calota purpurie pe-o sprinceană şi cu ochii de- un negru superb. Prezintase pachetul ca un trofeu şi nu-şi putea desprinde privirea dela Alina Gabor.

— Ce e Domenico? îl întrebă cu simpatie Alina.

— Un pachet. Un pachet şi o scrisoare pentru domnul...

Leonte Stăncescu citi adresa de pe plic cu neîncredere. Socotea că e o eroare. Pe plic însă se afla numele lui, scris de o mână necunoscută.

— Ciudat! rosti, deslipind hârtia.

Alina Gabor îi urmărea mişcările, ochii, figura, cu o crudă şi voluptoasă emoţie. Dar chipul lui Leonte Stăncescu se lumină.

— Citeşte şi tu... îi întinse foaia.

Alina citi: „Mult stimate domnule Leonte Stăncescu, vă rog a permite unui compatriot care vrea să rămână anonim, această modestă încercare de a se achita de o veche datorie de recunoştinţă. Aţi fost cândva binefăcătorul meu. Desigur binefacerea aţi uitat-o... În sufletul meu a rămas însă săpată pentru totdeauna. V'am zărit aci. M'am gân-dit să amintesc că niciodată o binefacere nu poate şi nu trebuie să rămână uitată. E modest semnul meu de recunoştinţă. O copie de pe celebra BOCCA DI LEONE. Modestă dar simbolică, pentru un om care a împărţit şi va mai împărţi, o sper din tot sufletul, dreptatea în ţara sa. Vă urez şi pe viitor, aceiaşi ascensiune glorioasă, pentru fericirea familiei D-voastră şi pentru binele ţării noastre. Un vechiu îndatorat şi admirator"

— Vre'un nenorocit, explică Leonte Stăncescu. Vre'un om necăjit, căruia i-am făcut vre-odată vre'un bine. În orice caz, după scris, stil şi ortografie, un individ de condiţii modeste... Tot e reconfortant gândul că se mai găsesc unii să nu uite o binefacere...

În glasul lui Leonte Stăncescu străbătea o evidentă încântare de sine. Voia să pară indiferent la modestul omagiu al anonimului. Dar în clipa aceia se credea într'adevăr mai bun, mai generos, mai folo- sitor semenilor, decât îi îngăduise toată viaţa cruntul egoism. Nu se gândea defel, că de va fi făcut chiar vreodată vreun bine cuiva, a fost întotdeauna pentru un partizan politic, pentru un interes elec- toral, pentru a-şi cultiva popularitatea. Se vedea bun, milos, apărător al dreptăţii şi al năpăstuiţilor — în absolut. Căci omul se mulţumeşte cu atât de puţin, cu o atât de eftină iluzie, când se judecă pe el!

Alina aştepta decepţionată. În fotoliul de marochin, picior peste picior, cu ceafa rezemată în mâinile subpuse şi cu privirea micşorată între gene, aştepta.

Aceasta a fost tot?

Omul cu privirea de inchizitor şi cu rânjetul crud, hehe! îi păru un Mefisto de buzunar. Desigur s'a intimidat până în ultimul moment. E un ratat şi alt nimic. Un ratat care şi-a dramatizat romantic nepu- tinţa. Hehe! În clipa aceia, Leonte Stăncescu, i-a apărut el tare, fe- roce, de vreme ce el rămânea neclintit la atâtea avertismente, fără nici o presimţire. Poate chiar peripeţiile povestite la Lido, acum câ- teva ore, au fost numai născocirea unui nenorocit torturat de delirul persecuţiei. Hehe! Un Mefisto, de buzunar.

— Acum să vedem ce e şi cu faimoasa Bocca di Leone! spuse Leonte Stăncescu, începând să desfacă pachetul, cu un surâs pe care îl voia de-o sceptică autozeflemisire.

O cutie de bronz. Capacul dintr'o jumătate de cap de leu, cu gura deschisă.

O cercetă pe-o parte şi pe alta, o deschise, o răsuci.

Alina privea la Leonte Stăncescu, Domenico la Alina.

Cutia era goală. Decepţia Alinei crescu.

— O duci în cameră la mine, Domenico!...

Înainte de a depune cutia în mâinile băiatului, mai deschise odată capacul, maşinal, fără nici un motiv.

— Ciudat! exclamă. Adineori nu era nimic. Acum e o hârtie... Uitam că Bocca di Leone a fost pe vremuri o cutie de surprize... Şi încă de ce surprize!

Fără nici o presimţire, cu hârtia împăturită între degete, căută mai întâi să vadă din ce ascunziş secret a putut să apară. Răsuci din nou cutia, ciocăni cu unghia pereţii de bronz, capacul. Nu descoperi nimic.

— Aceasta e nostim... Dealtfel, poate n'am observat bine dela început... Trebuie să fie o hârtie cu preţul dela magazin, sau vre'o reclamă, ceva...

Şi despături foaia aproape fără nici o curiozitate, de mântuială, înainte de a o arunca.

— Hehe!

Râsul sună în urechile Alinei, halucinant de aproape. Hehe!

Leonte Stăncescu aruncă ochii. Erau numai trei cuvinte şi o semnătură.

Aruncă ochii.

Alina îl văzu deodată negru la faţă, ridicând mâinile parcă să se apere de ceva, parcă să se acaţe de ceva.

Negru la faţă, clătinându-se, deschinzând gura să strige şi nesco- ţând glas.

Apoi omul se prăbuşi, cu fruntea în dalele de marmoră, cu trosnet uscat de os.

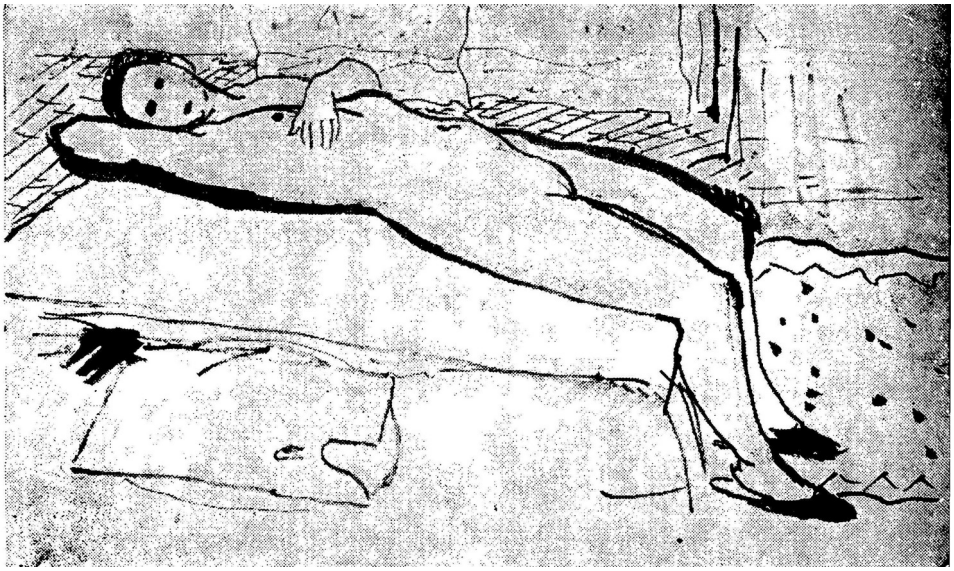

CAPITOLUL IV

Strigoii cheamă alţi strigoi

Alexandru Stăncescu către Emil Damian

Ce să răspund la întrebările tale? Se mai poate răspunde?

Totul e acum deşert, negru şi hâd.

Condoleanţele tale?

Îmi vine să râd.

Aceasta crezi tu că a năruit în mine, tot ce acum o lună era numai lumină, şi încredere în mine, şi încredere în frumuseţile lumii? O moarte de om, poate nărui toate acestea?... Îmi vine să râd, dacă aş mai putea râde. Dar şi râsul meu acum s'a prefăcut în rânjet: e odios şi hâd.

Cum îti închipuieşti tu, că moartea tatei a fost destul pentru a deslănţui desnădejdea din ultima mea scrisoare? N'ai ghicit sub rân- duri altceva, n'ai presimtit altceva?

Moartea o accepţi. E în orânduiala naturei. Durerea unei pierderi ţi se împlântă în inimă ca un cuţit până în prăsele. Dar cuţitul se re-trage singur, treptat, durerea se ogoieşte, rana se cicatrizează. E şi aceasta tot atât de irevocabil ca moartea în orânduiala naturei.

Există însă altfel de moarte, Emil, o altfel de moarte pe care n'o poţi accepta.

Iar tata a murit de asemenea moarte.

Am crescut împreună; am fost mai mult decât fraţi. De aceia mă adresez ţie şi nu altora; nu fratelui meu, nimănui. Ţie. Tu ai să înţelegi ce s'a rupt aci, unde era locul inimei şi unde acum e un mecanism ruginit, fărâmicios, un biet mecanism continuându-şi ronţăitul lui mecanic ca să mai dea o iluzie de viaţă, să mai prelungească o drojdie de viaţă.

Ai să mă înţelegi tu?

E vorba de crima tatei, de minciuna în care am crescut şi am trăit, de odioasa complicitate a mamei, de tot ce-am descoperit înfricoşător şi atroce, ca să blestem un mort, în loc să plâng un mort.

Te-ai mirat că n'am venit în Bucureşti să rămân lângă mama. În cuvintele tale a străbătut dincolo de întrebare şi de mirare, o mustrare. Fiindcă ai fost atât de des în casa noastră; fiindcă ai cunoscut atmos-fera austeră şi toată jertfirea mamei să ne crească pe toţi într'un cult al perfecţiunei umane; fiindcă ai asistat la acestea toate decând eram copii pe băncile şcoiii, ţi s'a părut o inexplicabilă ingratitudine absenţa mea. Inexplicabilă şi monstruoasă.

Pentru ce-a însemnat tata în viaţa noastră, mama în viaţa noastră; pentru numele pe care mi l-au dat, pentru averea pe

care ne-au adu- nat-o, pentru pregătirea cu care ne-au înarmat şi mai ales pentru iu-birea şi devotamentul în care ne-au crescut — meritau, nu e aşa, alt semn de pietate filială decât această monstruoasă absenţă.

Ei bine, să-ţi explic scurt.

Nici nu este nevoe de prea multe cuvinte.

Pentru toată ţara, nu numai pentru noi, Leonte Stăncescu a fost un exemplu de corectitudine, de loialitate, de intransigenţă. O forţă morală. Un om rar... Iar Amelia Stăncescu, o mamă cum se po- meneşte numai în basmele despre mamele celebre. Ei mi-au dat viaţa, numele, pregătirea de viaţă. Lor le datoram tot. De dânşii eram mân-dru. Tot ce era bun în mine, brav în mine, loial în mine — de la dânşii venea. Pentru un om ajuns la douăzecişicinci de ani, asemenea sentimente păreau chiar oarecum puerile. Un fel de romantism al recunoştinţei filiale. Cum ar fi fost însă altfel, când din cea mai fragedă vârstă, de când mi s'a deşteptat conştiinţa, am putut să văd şi să compar, ce înseamnă viaţa dintre pereţii casei noastre şi ce însemna viaţa altora — a celor deafară?

Şi deodată, să descoperi că totul a fost minciună şi făţărnicie! Că totul a fost clădit pe o crimă odioasă! Pe pieptul unui om altfel ucis, mai crud ucis şi mai laş ucis, de cum omoară pe la spate un asasin. Pe pieptul unui om care după această moarte, a continuat să circule cadavru viu, pentru a exista permanentă remuşcare. Iar tata mai pu- tea să râdă! Iar mama mai putea să ne desmierde creştetele şi să ne dea poveţe morale!

Povestea e veche. De douăzecişicinci de ani, aproape de douăzeci- şi şase. Când Leonte Stăncescu era încă un necunoscut. Când eu încă deabia veneam pe lume.

Îi văd. Abia acum îi văd. Pe el şi pe mama.

Toată mediocritatea lor. Un menaj modest. Foarte mari ambiţii. Şi eu pe drum. În casa lor, la masa lor, un prietin. Un prietin, nu ştiu prin ce, nu pot înţelege prin ce, legat de asemena făpturi mediocre. Un om din cu totul altă stofă. Un tânăr căruia îi erau permise toate ambiţiile, fiindcă era pregătit pentru toate înălţările.

Îi văd. Îl văd apărând în mijlocul lor. Ca o pasăre puternică a înălţimilor, coborând într'o curte cu orătănii vulgare.

Leonte Stăncescu săvârşeşte o faptă abjectă. Unul din acele de- licte mizerabile, care nu-şi găsesc nici o justificare, n'au nici măcar calitatea unei cutezanţe, înfruntând orânduelile comune. Un delict ca pe măsura lui. Meschin. Absurd. Inutil. Grav exact atât, cât e destul ca să scoată de sub scutul legilor şi din rândul oamenilor, o epavă a vieţii pentru totdeauna.

Înţelegi? Cariera tatei, numele lui, cuibul lor de soboli, şi eu pe drum...

Atunci s'a înfăţişat prietenul, cel învătat să înfrunte înălţimile. Poate din milă, poate din dispreţ, poate puţin şi din laşitate, neputând rezista la desnădejdea mamei — şi-a luat el fapta asupra lui. A luat-o, a mers cu fruntea sus la judecată, a fost condamnat, a ispăşit. Iar ca totul să fie complect, Leonte Stăncescu a pledat înaintea judecătorilor pentru prepusul vinovat; a pledat aşa încât de atunci şi-a deschis strălucita carieră... Pe urmă după ce şi-a ispăşit osânda, prietenul s'a înfăţişat tot cu fruntea sus... Toţi i-au închis uşa. Şi firește, chiar Leonte Stăncescu şi chiar Amelia Stăncescu, au socotit o asemenea prietenie compromiţătoare.

Acesta a fost tata. Aceasta a fost mama.

Fostul om a plecat în lume. A plecat să rămână fost-om, el care
dintre toţi, fusese adevăratul, singurul om.

L-am văzut. Nu-l pot privi în ochi.

Înţeleg ce-a însemnat toată viaţa lui, ce-a fost ucis în el — mă împinge o pornire să-i încălzesc moartea îngheţată în ochi la pieptul meu şi când ridic privirea, nu-i pot înfrunta ochii şi nu-i pot înfrunta surâsul. Căci mai poate încă surâde — înfricoşătorul surâs!

Aceasta e povestea noastră; deoparte victima, de alta asasinii. Iar eu — copilul asasinilor.

Mai trăesc.

Dar toată lumina e stinsă şi totul hidos.

Previn replica ta: A fost şi aceasta un fel de eroism. O iubire până la crimă pentru progenitura care trebuia cruţată de-un stigmat infamant. Aceasta a fost scuza mamei, explicaţia mamei — căci dela ea am cunoscut totul, în fata sicriului, la Veneţia, înainte de a-l porni plumbuit spre ţară.

Se poate. Dar atunci toate crimele sunt absolvite. Atunci şi uci-gaşul pe la spate e un erou — căci a ucis să prade pentru o mamă, pentru o amantă, pentru un copil.

Îmi scrii că toată ţara a purtat doliul lui Leonte Stăncescu — „ireparabila pierdere!”

Îmi vine să râd — dacă aş mai putea râde.

Dar şi râsul meu s’a prefăcut acum în rânjet, ca râsul omului a- celuia ucis de dânşii.

Un rânjet de strigoiu pornit în lume cu giulgiul în cap.

În ţară nu voi mai veni niciodată. Am cerut încetăţenirea: îmi voi schimba numele.

Dar mă întreb, acum mă întreb, de ce toate acestea? Căci ceiace e mort în mine nu mai poate învia de-acum nici un fel de nume, în nici o patrie.

Paris, Rue d’Auteuil 138

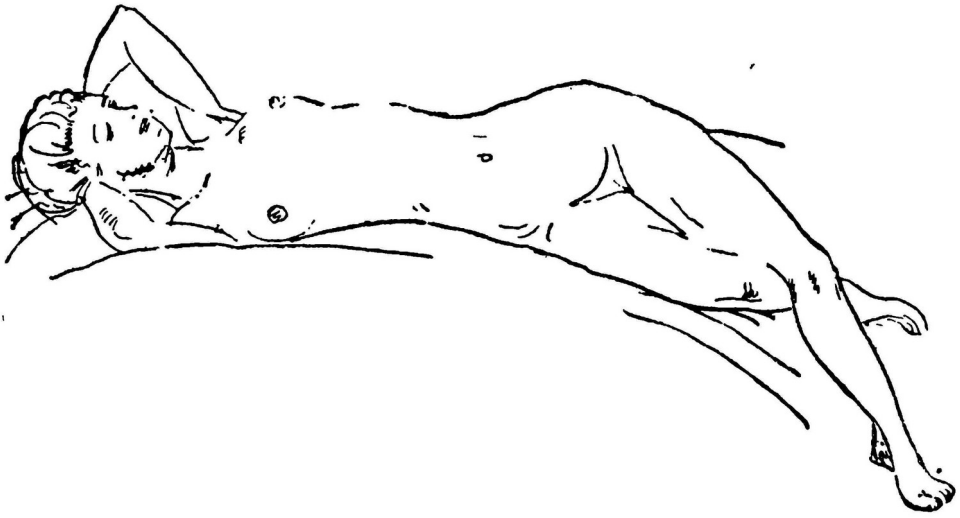

CAPITOLUL V

Omul care pictează ulcere

Eliazar aruncă ţigarea fină de tabac oriental, dela primele două fumuri.

După schima de desgust, care mai dură încă pe obrazul aspru, s'ar fi spus că în loc de aroma blondă şi vag îndulcită cu opiu, a absorbit o doză masivă de gaze asfixiante.

— Ce sunt mizeriile acestea? mormăi, făcând-o pe Alina Gabor direct responsabilă de calitatea produselor confecţionate de toate manufacturile de tutun americano-asiatico-europeano-africane. Ce sunt astea: Abdullah, Kedive, Sultane, Chesterfield, Ariston's, Camel, Tur- mak, Savoia? Cum puteţi fuma asemenea tutun botezat în limonadă, în zeamă de smochine, ceaiu, miere şi toate mişeliile?... Mă mai otră-vea aşa un tip: Dănuţ, bietul Ciufulici al Angelei cu ochi de azur. Un tip atât de amfibiu şi de nehotărât, încât nu era în stare să se fixeze definitiv, nici asupra unei mărci de ţigări...

Se întrerupse să răspundă la salutul unui japonez, scund, cu bre- ton negru-albăstriu retezat pe frunte în franjuri de bebeu, exact deasupra sprincenelor şi a enormilor ochelari înramaţi în baga.

— Foujita! explică Alinei.

Apoi făcu semn garsonului cu ţigări. Din galantarul tixit cu cele mai rare şi mai scumpe mustre ale manufacturilor de tabac americano- asiatico-europeano-africane, alese un pachet de Scaferlatti ordinar, negru şi tare, rezervat clienţilor din vechile contingente.

— Aşa, da! Mai merge! se aprobă pe sine însuşi, răsucind o ţigară groasă de vagmistru. Un caporal şi un scaferlatti te întinereşte cu douăzeci de ani. Când încă nu începuseră femeile să bagatelizeze virila pasiune a fumatului!

Alina surâdea distrată.

Se învăţase acum cu exploziile acestea de permanentă indignare. Sub causticitatea lor numai verbală şi inofensivă, ştia că se ascunde pirotind o răceală calculată, mult mai teribilă. Adoptase un nihilism eftin şi fanfaron, flecar şi sarcastic, înadins pentru a masca o duşmă- nie mult mai neîmblânzită pe oameni şi pe alcătuirile omeneşti; o crudă însetare să vadă totul năruindu-se, tăvălindu-se abject în noroiu, umi- lindu-se laş,

desvăluind mizeriile hâde şi ulcerate, acolo unde nimeni nu vedea decât nobleţe şi puritate. Hehe! Purta prin viaţă o mască de hahaleră, juca un rol intermediar între ratat şi bufon, amuzant şi urzicător, ca mai precis să-şi poată duce la capăt înfricoşata sa mi- siune răzbunătoare.

De aceia Alina îl asculta distrată. Nu vorbea Eliazar cel adevărat. Ea urmărea cu privirea celebrul pictor japonez. Foujita se întorsese şi dânsul de două ori, să admire această soră geamănă a Gretei Garbo. Admirabil model pentru un desen subţire şi fin, în tradiţia estampelor lui Hockusai!

Se instala la o masă în faţă. Dar n'apucă să comande Piconul. Din uşă, trei proaspeţi sosiţi, gesticulară cu semne de bucuroasă surpriză. Tustrei, când au trecut pe dinaintea lui Eliazar, l-au salutat cu egală amiciţie şi au privit la femee cu egală admiraţie.

Eliazar răspunse salutărilor ca un monarh plictisit că nu mai poate voiaja nicăiri icognito. Unul din cei trei, cu mâna retezată, cu mâneca goală şi cu obrazul ars de toate arşiţele şi vânturile lumii, îl întrebă din ochi, de când e aci şi pentru câtă vreme.

— Cendrars! lămuri Eliazar Alinei, după ce răspunse necunoscutului tot din ochi. Cendrars, Picasso şi Derain. Se mai adună din când în când, în amintirea Rotondei şi Cupolei şi Domului de altădată. Cendrars între două voiajuri, venind din Brazilia şi plecând spre Spitberg. Picasso între două schimbări de manieră, de discipoli şi de manifeste. Derain între două expoziţii... Hehe! Sosesc şi dânşii aci, ca nişte strigoi să cutreere locurile unde-au trăit adevărata lor viaţă. Atunci când îşi potoleau foamea cu o cafea-creme şi un corn. Când Modigliani te implora să-i cumperi un tablou cu zece franci şi Utrillo schimba altul pe-un sfert de rom. Acum s'a transformat şi Rotonda; nu se mai găsesc nici ei. Priveşte împrejur! Montparnasse, acesta? Mont-parnassul lui Kisling, lui Juan Gris, Modigliani, Leger, Picabia?... Bâl- ciu pentru americani şi englezi, bâlciul din Montmartre strămutat aci, cu dancingurile lui cu tot, cu lampioane, proiectoare, barman, whisky and soda, caviar, Manhattan, jazz, chips, contrabandişti de cocaină şi eroină, proxeneţi, pederaşti, cotoroanţe fardate şi peşti. Era o bohemă disperată, acum e o junglă!...

Eliazar svârli un nor de fum cătrănit pe nări şi o privire tot atât de cătrănită forfotului omenesc dela mese.

Alina găsea cu toate acestea spectacolul pitoresc.

Poate mai pitoresc chiar decum va fi fost cu zece ori doisprezece ani în urmă, când bohema artistică a Montmartrului, a lui Dorgelès, a lui Pierre Mac-Orlan şi a lui Francis Carco, alungată de invazia turiştilor şi a snobilor, migrase în acest bulevard de sud, paşnic pe-atunci, cu modeste braserii unde se putea trăi o jumătate de zi cu o cafea de 75 centime, pe-o banchetă caldă lângă calorifer, cu toate revistele ilustrate şi avantgardiste ale globului la discreţie, iar la fereastră, cu vasta privelişte a străzii plantată cu salcâmi şi plantani. Atunci se întâlneau numai figuri hirsute, devastate, halucinate; ochi în care sclipea fosforic geniul, foamea şi nebunia; modele tânjind în unghere singuratice; grupuri sgomotoase de reformatori ai omenirei, ai artei, ai ştiinţei, ai religiilor. Diversă în aparenţă, era o lume omogenă prin aspiraţii.

Nebunii sau genii, ori simulanţi ai nebuniei sau ai genialităţii, soseau din toate ungherele planetei să facă anticamera celebrităţii sau a ospiciului. Se cunoşteau, se strigau pe nume, se tutuiau, se admirau, se urau, se dispreţuiau — se împrumutau cu un franc şi semnau în comun un manifest fulgurant către toată elita intelectualo-artistică a celor cinci continente.

Pictau portrete cu un ochiu unic în frunte şi cu picioarele subsuori, chitare cu barbă, flori romboidale, nuduri cubiste şi stranii animale care n’au existat niciodată în arca lui Noe, cu cozile după ceafă şi cu coarnele la copite.

Acum, în faţa Domului, Cupolei şi a Rotondei, staţionau automobile de grand-sport sosite direct dela Dauville sau dela Biaritz, limuzine de opt cilindri şi de un sfert de milion de franci, de unde cobo- rau scandinavi cu faţa roză şi cu părul alb, americani congestionaţi, indieni cu turban, femei în toalete dela Patou şi dela Poiret, pederaşti şi excroci internaţionali, bancheri şi cocainomani, falşificatori de ti- tluri şi foşti preşedinţi de republică sud sau central-americană, în exil; să se amestece cu o voluptate aţâţată printre desmăţaţii cu ochi ins-piraţi şi cu coatele roase, cu vocea stinsă de foame sau de sifilis, cu proecte sublime şi fără pingele. Contrastul şi promiscuitatea subliniau mai precis, distanţa dintre îndestulaţii vieţii de-o zi, cu mediocra şi agresive lor îmbuibare, şi dintre năluciţii care lucrau cu eternitatea în- datorându-se deocamdată chelnerului cu

preţul unei cafele. Domul, Cupola, Rotonda, fuseseră patria lor. Acum erau toleraţi de patroni, numai ca numere curioase de atracţie pentru consumatorii de caviar, Manhattan, Rose, şi cele o sută de alte inedite coctailuri, cu piper, ouă, gudron, iodoform, praf de puşcă şi zeamă de argăseală, servite la taburetele înalte, de Bob la barul Cupolei, de Jim la barul Rotondei, de Sam la barul Domului.

Ultimii supravieţuitori ai bohemei montparnassiene, îşi purtau calicia cu superbie sub ochii turiştilor şi snobilor sosiţi să-i privească. Îi ignorau, cum tigrii de după gratiile cuştilor, se uită indolent peste capetele spectatorilor fără să-i vadă, concentraţi în universul lor, în mizeria orgolioasă a captivităţii lor.

— Din acest punct de vedere, ai dreptate, Alina Gabor! recunoscu Eliazar.

— De unde ştii ce gândeam? întrebă Alina, încăodată surprinsă că atât de limpede îi citise în gând.

— Totul se poate deduce şi deci totul se poate reconstitui! surâse enigmatic, Eliazar.

— Şi totuşi ai dat greş...

Alina nu sfârşi. Dar nu era nevoie să sfârşească. Amândoi avură sub ochi o clipă, cosciugul plumbuit al lui Leonte Stăncescu. Nu aceasta voise Eliazar. În orice caz, nu atât de repede, de simplu şi de inutil. Scomptase o tortură savantă, îndelungă, prelungită măcar trei zile dacă nu trei luni, în care vreme o remuşcare deşteptată, convulsia unei conştiinţe sau cel puţin panica unei imediate primejdii, să răscolească în inima omului cu unghii de fier. Pentru a savura acest spectacol expiator se pregătise Eliazar. Omul căzuse răpus la primul asalt. Îi scăpase.

Eliazar strânse neputincios din umeri.

— Şi totuşi am dat greş! încuviinţă. Fiindcă, recunosc, cu sufletul animalului te poţi juca. E o ecvaţie cu toate necunoscutele în mâna ta... Trupul animalului, fiinţa animalică a animalului îţi scapă... De altfel, accidentul acesta n’are nici o importantă. Totul nu este încă sfârşit. A fost numai un început. Hehe! Am aci în buzunar o carte...

Scoase din buzunarul doldora cu broşuri şi tăieturi de ziare, un volum jerpelit, fără copertă.

— ...O carte puţin cunoscută. O complectare la Malleus malefica-
rum. Controversele magice ale lui Del Rio. Chestionarul şi metodele de tortură inchizitoriale, pentru a stoarce mărturisirile în procesele de vrăjitorii, de erezii, de demonism, magie, blasfem, parjur... Am plătit trei franci, pe cheiu, pentru terfeloaga aceasta. Credeam că voi găsi ceva interesant... Prostii. Numai prostii. Lipsă de inteligenţă şi lipsă de fantezie... În judecata lor grosolană, socoteau că tortura fizică e arma cea mai savantă... Hehe! Nici o mirare că dădeau greş... Ascultă explicaţiile idioate: „Mulţi vrăjitori îndură chinurile cu o mare încăpăţâ- nare, apăraţi de un remediu sau de o vrajă, zisă a taciturniei; care vrajă e compusă dintr'o inimă de copil nebotezat, ucis în chinuri şi pe urmă prefăcut în praf. Acest praf frecat pe trupul vrăjitorului îi dă o tărie tainică şi virtutea tăcerii..." Şi mai departe: „E de reţinut că toţi vrăjitorii privesc în pământ şi că mormăiesc cuvinte neînţelese în timpul când judecătorul le vorbeşte şi călăul îi torturează; ciace dovedeşte că intră în comunicaţie directă cu diavolul pentru a căpăta avizul lui înainte de a răspunde şi tărie pentru a îndura cele mai teribile chi-nuri fără să geamă..." Hehe! Aceasta au găsit faimoşii inchizitori. Tortura trupului... A animalului! Caşicum trupul interesează, animalul interesează... Când atâtea suplicii le steteau la îndemână... Bunăoară acea a speranţei, pe care a găsit-o un literator, cu ceva mai multă şi mai inteligentă fantezie... Tortura speranţei, a iubirei, a umilinţei, a panicei morale, a remuşcării, a ameninţări necunoscută şi suspendată — nu executată... Aveau o gamă nelimitată a imponderabilului... Ei se năpusteau asupra cărnii, să înfigă cuie înroşite, să smulgă unghii, să rupă oase, să scoată ochi, să jupoaie pielea... Hehe! La acestea toate se poate rezista, fără să fi făcut pact cu diavolul lui Del Rio şi Farinacius, al lui Boguet şi al lui Lancre. Pe când la cealaltă tortură, cine poate rezista?... Să dispretuieşti ce-ai iubit; să pismuieşti ce-ai dispreţuit, să urăşti ce-ai adorat... Hehe! Atâtea sunt! Am subliniat, aci...

Scoase altă carte, din celălalt buzunar şi citi două rânduri însem-nate cu unghia:

— Asculţi, Alina Gabor? „Envier des êtres que l'on méprise, il y a dans cette honteuse passion de quoi empoisonner toute une vie"... E ceiace înveninează viaţa a jumătate din omenire, pe

puţin. Şi ei cău- tau tortură fizică: unghii smulse, ouă răscoapte subsuori!...

Eliazar se întrerupse.

Cu degetele uscate care ţineau jumătatea grosolană de ţigare, făcu un gest de renunţare. Inutil să continuie. Ce putea să înţeleagă din toate acestea o femee, o copilă? Destul să rămână o unealtă pasivă şi docilă.

Tot timpul, vorbind, supraveghiase intrarea prin jocul oglinzilor din colt. Părea că nu-l interesează nimic din ce se petrece în sală, la mesele vecine, afară, pe terasa cafenelei şi pe bulevard. Dar ochii cenuşii înregistrau cu ascuţita pătrundere, feroce şi ironică, fiecare mişcare, urmăreau schimbul de saluturi, de priviri; întâlnirile şi despărţirile; cameloţii distribuind la mesele de pe terasă ediţiile gaze- telor de după amiază; automobilele nichelate acostând la marginea trotuarului; americanii întâmpinându-se cu exclamaţii guturale; fe-meile în costume extravagante de pe banchetele din fund; grupul sgo- motos dela masa lui Foujita unde Cendrars cu singura mână validă despica în două pădurile virgine ale Braziliei, povestind peripeţiile ultimului voiaj aventuros. Toate se reflectau în unghiul oglinzilor din colţ, artificial şi straniu, se multiplicau, îşi pierdeau volumul, răstur- nau perspectivele normale, mişcarea din stânga se inversa în dreapta, consumatorii plecând păreau că se apropie; gesturile, atitudinile, în- treg spectacolul sălii, al terasei şi al bulevardului desfăşurat afară, dincolo de ferestrele largi, erau încă mai complexe decât realitatea în lumea factice de dincolo de cristalul oglinzilor. O lume cu alte dimensiuni, alte proporţii, altă spaţialitate, cu existenta iluzorie în fantasmagoria legilor optice.

Eliazar simţea o bolnavă plăcere să citească realitatea în acest joc simetric, să descompună perspectivele falsificate, atitudinile şi mişcările paralel intervertite, să reconstituie din ele adevărata înfă-ţişare a lumei deaievea. Poate fiindcă şi viaţa lui demult răsucită de pe axa firească, dura şi ea în afară de rânduelile realităţii, se proiecta într'o halucinantă prelungire dincolo de ritmul normal, se căuta în acest labirint al artificialelor spaţii, se regăsea acolo. Întocmai cum Leonardo da Vinci îşi păstra însemnările secrete într'un scris pidosnic. dela dreapta spre stânga paginei şi dela sfârşitul la începutul cuvân-tului, tot aşa şi el citea tăinuite semne, altora şi altfel invizibile,

în inversa lume a oglinzilor. Strivi capătul ţigării în scrumieră şi începu să râdă:

— Hehe! Ce-ţi spuneam, Alina Gabor?

Alina întoarse ochii spre uşă.

Eliazar privea prin oglindă.

Într'adevăr, încăodată avea dreptate. Era la aceiaşi masă. Alexan-dru Stăncescu îşi luase ziua bună, spunând că nu se vor mai întâlni niciodată. Nu se împliniseră douăzecişipatru de ore, şi se întorcea să-si calce hotărârea.

Se oprise în uşă să-i caute cu ochii.

Era un tânăr înalt, subţire, cu orbitele anormal cercănate acum, cu obrazul de-o paloare verzuie, cu hainele de-o distinsă corecţie; dar cu toată înfăţişarea purtând semnele unei recente alterări. Un stigmat imperceptibil în ochi, în trăsături, în oboseala sleită a mişcărilor, în indecizia cu care rămăsese în mijlocul intrării. Două femei exagerat fardate, i-au cerut să le facă loc, desigur cu vre'un cuvânt prietenos de glumă, căci după ce-au trecut s'au mai întors să adaoge ceva râ-zând. Alexandru Stăncescu rămase neclintit; nu auzise, nu-i tresări nici un muşchiu pe faţă. Femeile s'au depărtat strângând din umeri. El continua să împiedice trecerea.

Îi văzuse la masa unde au stat eri. Venise să-i caute. Şi acum nu se putea hotârî.

— Hehe!

Rânjind, Eliazar îşi scoase pachetul de tutun şi începu să răsu-ceascâ o nouă ţigare, fără să-şi mute privirea din oglindă. Desfăcuse foiţa, potrivise doza de tutun, răsucea degetele maşinal, cu mişcări absente, cu toată atenţia concentrată la spectacolul din uşă. Nu-l vedea numai pe Alexandru Stăncescu. Se revedea pe el, Eliazar cel de acum douăzecişicinci de ani, când toată lumina soarelui se stinsese şi ceva ireparabil se năruise în tinereţea lui de-atunci. Aceleaşi resorturi rupte. Aceiaşi privire. Acelaş început de scufundare, care în el s'a consumat, astăzi e ciclu închis. Se recunoştea. Citea prin oglindă, pe chipul tânărului din uşă, în sufletul lui de-atunci. Tot întunericul lumii coborât deodată; desgustul care nu se hotărâse încă să fie ură.

— Hehe!

Rânjetul lui Eliazar era pentru omul de-acum, din uşă, şi pentru tânărul de-acum douăzecişicinci de ani.

Cele două femei fardate se întoarseră să-şi reia locul la masa de pe terasă. Din nou i-au cerut lui Alexandru Stăncescu să le elibereze trecerea. Abia atunci poate îşi dădu socoteală că se află acolo, că s'a uitat acolo şi că împiedică drumul. Adună drojdia de energie şi se a- proprie cu un surâs vinovat, stânjenit, ca un surâs de cerşitor implo-rând milă — absurd şi straniu la un asemenea tânăr, cu asemenea port, cu un asemenea nume; la tânărul brav, loial, semeţ, clocotind de viaţă, de încredere şi de tumultoase proiecte, de-acum o lună.

— Hehe! Aşa dar n'ai plecat? îl întâmpină Eliazar, străpungându-l cu ochii metalici şi reci.

— Aşa dar n'am plecat...

Alexandru Stăncescu sărutase degetele Alinei şi aştepta în picioare.

— Ia loc! îl invită Alina Gabor, strângându-se pe banchetă.

Deaproape, începutul de ruinare era mai vizibil. Mătasea cămăşii mototolită, hainele prăfuite, pleoapele roşii, părul netuns, barba de eri. Toate mărturiile unei nopţi de insomnie, petrecută întins în pat, îmbrăcat, cu ochii în tavan sub lumina crudă a becului electric.

— Aşa dar n'am plecat... reluă. Rămân. M'am decis să deschid la iarnă o expoziţie. Mă apuc de lucru.

— Hehe! Dacă ai vrut cumva să ne faci o surpriză, aceasta se poate numi într'adevăr o surpriză!

Eliazar rostise cuvintele cu sinceră uimire. Ştirea era neaşteptată. Răsturna toate prevederile. Eri Alexandru Stăncescu, pe aceiaşi banchetă, demonstrase de ce nu mai poate picta niciodată. El iubise lumi-na, soarele, florile, figurile proaspete, muşchii elastici, vibraţia şi dinamismul vieţii. Tablourile lui radiau acest vulcanic optimism. Universul acela se prăbuşise, se întunecase; ce mai avea să picteze dintr'un soare mort, dintr'un cer muced, dintr'o viziune spectrală populată cu strigoi? Iar astăzi, feciorul lui Leonte Stăncescu îşi lua cuvântul de eri. Ochii lui Eliazar îl pipăiau ca pe-o stofă, să-i afle ce fir rezistent din ţesă- tură i-a scăpat până acum.

— Ai un model pentru început... îl ispiti, întorcând privirea spre Alina Gabor.

— O, nu! Domnişoara Alina Gabor nu e un model pentru mine.

— Mulţumesc! Foarte amabil! surâse Alina cu legitima ofensă a oricărei femei cochete, când un pictor o găseşte cu atâta brutalitate nevrednică de-un portret.

Privirea lui Alexandru Stăncescu, înecată de tristă adoraţie, des- minţea însă spusele buzelor. Nu aceasta era. Îşi cercetă unghiile, ca să nu ridice pleoapele şi să nu se uite în ochii celorlalţi.

— M'am pronunţat greşit... Nu aceasta am vrut să spun.

Observă chelnerul şi comandă:

— Trei whisky.

— Nu beau spirtoase niciodată, se simţi dator să-l avertizeze Eliazar.

— Nici eu... adăogă Alina. În orice caz, nu whisky.

— Nu face nimic. Eu beau. Acum beau! declară Alexandru Stăncescu.

Şi complectă comanda:

— Trei whisky and soda. Un Rose pentru doamna...

Chelnerul transmise:

— Un Rose!... Un! Trois whisky!... Trois!

Când băuturile fură servite, Alexandru Stăncescu deşertă pe nerăsuflate două pahare de whisky şi îl apropie pe al treilea în faţă, ca să-l aibă la îndemână.

Se întoarse spre Alina Gabor şi lămuri ceiace rămăsese nelămurit:

— M'am pronuntat greşit adineori... Nu eşti un model pentru mine, cel de-acum... Dacă ne-am fi întâlnit cu o lună în urmă, cu două, te-aş fi implorat să-mi sacrifici câteva zile... Acum pictez altceva. Altfel!

— Hehe!

Eliazar pricepuse îndată. Nici n'avea nevoie să mai afle, după intonaţia cu care feciorul lui Leonte Stăncescu pronunţase: „Acum pictez altceva, altfel!"

— Acum voi picta ulcere, răni gangrenate, estropiaţi, plăgi sifilitice. erupţii de abcese. Aceasta voi picta! Să umplu lumea cu ele. Să dau lumei ceva după chipul şi asemănarea ei. Să-i dau vieţii ceva după chipul şi asemănarea ei. Hehe!

Acum şi râsul lui scrâşnea în rânjet, ca râsul lui Eliazar. Cu deosebirea că Alexandru Stăncescu deşertă şi al treilea pahar de băutură, pe când Eliazar nu se atingea de alcool, cum nu-l interesau cărţile sau femeile, cum înlăturase orice patimă, în

afară de acea inofensivă a fumatului, pentru a se păstra veşnic lucid şi inflexibil.

Deşertă al treilea pahar, făcu semn chelnerului să-l înlocuiască şi continuă:

— Aceasta am să pictez. Aţi văzut peisagiile lui Utrillo? Străzi goale, case crispate, o lumină lividă... Peisagiu urban de-o spectrală mizerie; tragice numai prin perspectivă, prin culoare, prin atmosferă... Aproape întotdeauna fără un singur om care să complecteze dramatismul cu prezenţa lui... Viziune de alcoolic şi de mizerie. A pictat ce-a văzut, în ceasurile când străzile sunt deşarte şi când le văd aşa, numai vagabonzii şi alcoolicii. L-a ţinut lumea acolo, viaţa acolo. A pictat ce-a văzut. A pictat ce-a trăit. Ce i-a dat viaţa. Eu am să zugrăvesc ce lipseşte din casele lui, dela ferestrele lui, de după grilajurile lui. Omul. Omul aşa cum l-a făcut viaţa. Cum îl vrea viaţa. Ulcere. Răni gangrenate. Estropiaţi. Abcese. Sâni mâncaţi de cancer. Copii cu nasul mâncat de sifilis. Hehe! Va fi o surpriză pentru cronicarii care descoperiseră în mine, pictorul luminei, al soarelui, al naturei exuberante. Aş vrea să le văd mutra lor. Garson, un whisky! Hehe!

— Hehe! rânji Eliazar, ca un ecou al propriului său râs, apărut în gâtlejul, pe buzele altuia. Hehe!

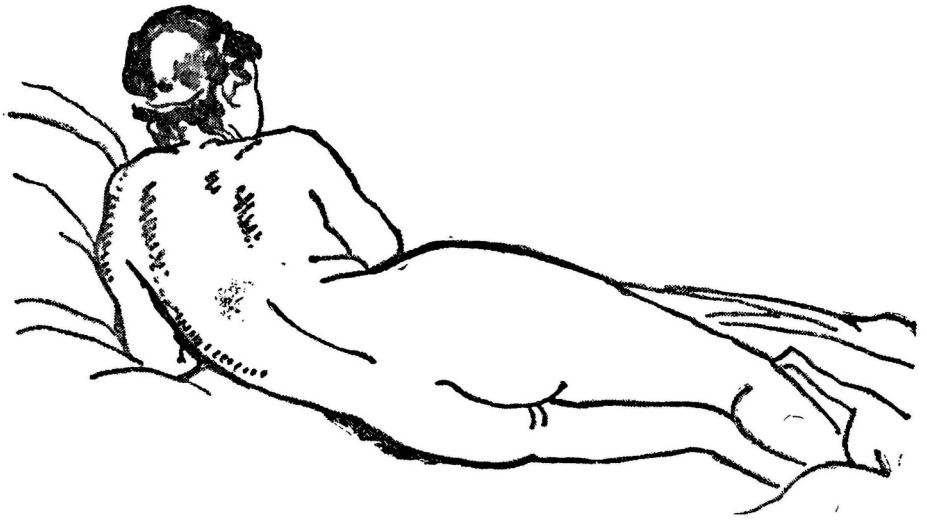

CAPITOLUL VI

— Am descoperit un model admirabil! Superb!

Alexandru Stăncescu anunţase evenimentul, desmorţit din moc- neala scârbită care lăsa să-i treacă pe sub ochi spectacolul vieţii.

Nările subţiri, de-o transparenţă cadaverică, palpitau animate. Îşi trosni degetele cu neastâmpăr. Sătul de lenevie, arăta bucuros că se poate aşterne însfârşit la lucru, nerăbdător să înceapă mai repede.

Eliazar îl examina curios, pieziş, prin oglindă.

— Un model unic! continuă pictorul ulcerelor şi al ororilor de muzeu anatomic. E ceiace căutam de-o lună. De data aceasta natura s'a depăşit!

În ochi lucea o exaltare de posedat.

— Anume, ce? întrebă Alina.

— Inutil s'o spun acuma... Am să vă invit peste două săptămâni la atelier. Vă promit că veţi avea ce vedea... Deocamdată mă duc să-mi complectez provizia de culori. Deşi, hehe! nu de culori aş avea nevoie. Ce sunt acelea culori? Cobalt, ocru, oranje! Pentru pictura mea am nevoie de puroiu închis în tuburi, nu de cobalt, ocru, oranje, carmin!...

De-atunci, Alexandru Stăncescu apare şi dispare misterios.

Dejunează în fugă. Preocupat. Surâde enigmatic. Îşi trozneşte de- getele satisfăcut de-o ispravă încă ignorată de restul lumei. A refuzat să mai dea vreo lămurire. Nici nu mai pomeneşte despre atelier şi despre modelul lui unic, în care natura s'a depăşit. Uită să se bărbierească. Gulerul e mototolit, cravata înodată strâmb, manşetele murdare. Eliazar îi urmăreşte fiecare gest, cu o savantă răceală de experimentator, citind fazele descompunerii pe-un cobaiu inoculat cu o boală teribilă.

Poate cunoaşte, recunoaşte fiecare etapă. A parcurs-o şi el. A trăit-o şi el. O regăseşte. Se regăseşte. Se retrăieşte, mort acum, în moartea altuia.

Când se află toţi trei adunaţi împreună, cu acel atroce simţ al analizei care i-a intrat în sânge, compară destinul fiecăruia, de-o înspăimântătoare identitate. Alina Gabor din depărtatul ei orăşel; feciorul lui Leonte Stăncescu din confortabila siguranţă unde părea că nu-l poate ameninţa niciodată, nici un fel de primejdie; el din vasta lume: — pe toţi, vântul i-a mânat aci, pe

drumuri întortochiate şi străine, deopotrivă de devastaţi. Iar în loc să simtă alături, făcând front comun, alinându-şi pustiirea fără vindecare, se pândesc reciproc, se vor devora reciproc, fiindcă viaţa nu le mai îngăduie nici o blândeţe şi nici o iertare. Aceasta o ştie Eliazar. O aşteaptă, ca unul care demult a uitat ce este aceia blândeţe şi iertare.

— Acum putem merge! propuse într'o după amiază, Alexandru Stăncescu, deşertând ultimul pahar. Fac o pauză de câteva zile, înainte de a începe altceva... Am şi reţinut sala pentru expoziţie. Va fi o surpriză. Încă putină răbdare.

În stradă opri un taxiu. Pe drum lămuri:

— M-am mutat din vechiul atelier. Nu mai era pentru mine. Covoare de Persia, panoplii de arme, vase chinezeşti, paravane japoneze cu incrustaţii de sidef... Hehe! Toate plătite din a cui agoniseală? Cu ce fel de agoniseală? Am lichidat toate acestea! Le-am împachetat şi le-am restituit onorabilei mele familii. Am rămas cu mâinele curate. Libere...

Arătă mâinele. Nu erau prea curate. Purtau pete uscate de văpsea sanghinolentă. Nu erau nici libere; fiindcă altfel, cu invizibile cătuşe, le mai ţinea legate tocmai obsesia acestei eliberări totale de amintirea, de viaţa, de numele, de sângele lui Leonte Stăncescu.

Automobilul se înfundă într'un cartier mărginaş, cu locuinţe vechi, umede, calice, murdare şi lugubre.

— Am ajuns!

Casa era dreptunghiulară, cu pereţii leproşi, cu un bistro la stradă.

Cârciumarul făcu un semn amical din uşă lui Alexandru Stăncescu.

Desigur îl preţuia ca pe-un client statornic şi important. Fără îndoială că îi împrospăta zilnic sus, provizia de butelii. Se osteni să se deplaseze din prag şi ieşi în calea locatarului ducând degetul la caschetă:

— Va căutat un domn şi o doamnă...

— Iarăşi? E extraordinar cum nu poţi scăpa nici aci de...

— Sunt alţii, lămuri cârciumarul. De astădată cred doi streini, după accent. Au aflat adresa dela locuinţa veche din Auteuil. Au vrut să intre şi să aştepte sus. Dar n'am permis, după cum e consemnul. Au spus că trec mai târziu...

— Dragă domnule Julot, dacă se întorc, am toată nădejdea în dumneata că ai să mă descotoroseşti repede-repede de dânşii. Sunt plecat. Lipsesc o săptămână, o lună, un an... Nu sunt acasă pentru nimeni...

— Era o doamnă în vârstă şi un domn tânăr, se simţi dator să adoge informaţii suplimentare cârciumarul. Au ţinut foarte insistent să intre... Îmi pare că nu va fi atât de uşor să-i conving să renunţe...

— Domnule Julot, dumneata când vrei, ştii să te faci ascultat de altfel de oameni, ceva mai greu de convins ca doi vizitatori inofensivi, cu accent strein. Alaltăieri seară ai dovedit-o. Am toată nădejdea în dumneata!...

Cârciumarul, voinic ca un măcelar, părea flatat de întâmplarea la care făcea aluzie Alexandru Stăncescu. Cu două seri înainte, înşfăcase în braţe doi consumatori încăpăţânaţi să mai deşarte o sticlă de vin, după ce trăsese obloanele. Îi înşfăcase şi îi depusese pe trotuar, cu sticla şi cu paharele la nas.

— Am înţeles! spuse. Puteţi să vă urcaţi fără grijă...

— E extraordinar cum nu te lasă să lucrezi în linişte! se plânse Alexandru Stăncescu lipindu-se de perete şi lăsându-şi invitaţii să urce scările înainte. Am lăsat adresa portarului din Auteuil, numai ca să-mi expedieze corespondenţa. De-atunci îmi expediază tot soiul de indivizi cu care nu mai am nimic; foşti amici, imbecili curioşi să afle unde şi de ce am dispărut... Încă putină răbdare şi au să vadă unde şi dece am dispărut... Daţi-mi voie!

Trecu înainte şi deschise uşa.

— Hehe!

Chiar Eliazar nu-şi stăpâni exclamaţia.

În fundul încăperii dreptunghiulare transformată în atelier, pe-un mindir aşternut la pământ, se mişcă din sdrenţe murdare o larvă ome- nească.

O femee — dacă o asemenea creatură se putea numi femee.

Cu ochii bulbucaţi, cu nasul mâncat de plăgi violete, cu o guşă
lucie atârnând peste bluza slinoasă, îi întâmpină cu un grohăit animal. Alături o sticlă deşartă.

Iar ca oroarea să fie completă, cârpele sleite stăteau să plesnească pe-un abdomen enorm dilatat în ultima lună de sarcină.

Scârbavnica arătare mai găsise un monstru pe lume, s'o dorească, să se împerecheze şi să-i facă un copil.

— Mélie! Noua Mona-Liza! o prezintă pictorul ulcerelor din prag, cu un rictus sardonic, cum răsare numai pe buzele sinucigaşilor care-au înghiţit stricnină. Hola! Mélie!

Auzindu-şi numele, făptura articulă alt grohăit gutural. Ridică ochii apoşi după şuviţele murdare de păr spânzurate până în gură. Cerea ceva. Întindea labele ca maimuţele menajeriilor printre gratii, când cerşesc.

— Haide, încetează! Nu te-am uitat... Prinde!

Alexandru Stăncescu îi svârli dela distantă două cornuri aduse în buzunare, dela cafenea. Mélie se repezi în patru labe să le culeagă. Tot deabuşilea se retrase apoi la locul ei, pe mindir, îmbucând hulpav.

— Modelul! şi dincoace...

Fără să mai isprăvească, zugravul ororilor arătă cu un gest rotund peretele.

O duzină de pânze reproducând în douăsprezece variante, acelaş în-fricoşător exemplar al umanităţii. Râzând, rânjind, plângând, dormind, aşteptând, bucurându-se, cerşind, rozând o halcă de carne, păzindu-şi ciolanul. Toate aşternute pe pânză cu o extraordinară vigoare, în culori purulente şi putrede, într'o viziune convulsionată de coşmar.

Era îndeajuns priveliştea lor, ca mintea să refuze îndată amăgirea unei lumi himerice, unde-ar mai exista lumină, graţie, armonie, culori proaspete, parfum de flori fragede, răcoare de ape, senin de cer, ninsoare pură şi rece. Nu mai putea fi decât aceasta. Lumea nu mai era decât aceasta. Umanitatea era aceasta. O întoarcere la bestia dintâi... O îndobitocire fără speranţă şi fără nobleţea adevăratelor bestii, care acelea, ştiu totuşi să păstreze o elastică şi o viguroasă frumuseţe, când se apăra şi când atacă. Aci o degradare târelnică, mizerabilă şi spăimoasă.

— Hehe!

Rânjetul lui Eliazar voia să fie triumfător. Dar sună silit şi fără puterea crudă dintotdeauna. În ochii metalici trecu o umbră împâclită de slăbiciune, de înduioşare, poate de regret.

Aceasta era aşadar misiunea lui Alexandru Stăncescu, tânărul care iubise numai soarele, lumina, nobleţea, puritatea, jocul elegant al muşchilor, armonia formelor; dinamismul vieţii! În această besnă a hrubelor va orbecăi de-acum înainte feciorul Ameliei Stăncescu! Trecea dincolo chiar de ura lui, chiar de răzbunarea lui. „Încep să îmbătrânesc! gândi. Şi bătrâneţea mă face păcătos şi laş. Hehe! Îmi pare că misiunea ta s'a terminat. Te supravieţuieşti, amice!"

De aceia rânji a doua oară, ca să-şi dovedească încă, o ferocitate neşovăelnică. De data aceasta rânji cu toată ascuţita ironie:

— Hehe! Dar e ceva admirabil, tinere! Ai întrecut aşteptările mele. Ceva într'adevăr dantesc, cum merită viaţa, cum merită omenirea!...

Creatura depe mindir isprăvise de îmbucat cornurile. Culesese fări-miturile de jos. Ochise o sticlă într'un ungher. Alta, plină. Cu o viclenie nebănuită la un cuget atât de întunecat, pândi să se afle dacă nu e observată. Îi păru că toţi au altă grijă, privind înfricoşătoarele tablouri.

Făcu o mişcare de încercare. Ceilalţi vorbeau. N'o luau în seamă. Atunci prinse curaj şi începu să se târâie, cu o prudenţă de reptilă, câş- tingând teren cu milimetrul, oprindu-se, lunecând pe labe, strivindu-şi abdomenul monstruos înfăşurat în cârpe.

Socotea că toţi au uitat-o. Dar pictorul atât, aceasta aştepta. Apucase un carton şi schiţa mişcările cu repezi trăsături de cărbune.

— Hehe! rânji el acum cu râsul lui Eliazar. Ce-aveti de spus? E hidoasă? E respingătoare? Totuşi nu face decât ceiace fac toţi, ce facem toţi. Numai că o face pe măsura ei, pe puterile ei, după priceperea ei şi după poftele ei. Încolo? Încolo exact ce se poate vedea oricând, oriunde, la oricine. La Mélie mai direct, mai simplu, mai loial, dacă vreţi... Nu e ceva mai mult, mai viu decât suprarealismul, expresionismul şi toate ismele împreună?... Aştept să-i văd şi copilul. Sper că va fi cel puţin tot atât de superb ca ea... Hehe! Îi văd copilul şi mai ales văd tabloul... „Maternitate" se va numi, Mélie cu larva ei în braţe. Alăptând puiul de creatură... Apărându-l cu un gest sublim... Hehe! Maternitate, se va numi... Exact ceiace se poate vedea oriunde, s'a văzut oricând...

Vorbind, nu scăpa din ochi mişcările guşatei. Cu înfrigurare lăsa să fugă cărbunele pe carton. Schimbă foile.

Melie ajunsese la sticlă. Se năpusti, apucând-o cu amândouă mâinele şi în genunchi, dând-o peste cap, începu să-i gâlgâie continutul.

O clipă se auzi numai borboroseala oribilă a lichidului în gâtlej.

Alexandru Stăncescu notase stenografic scena. Svârli cartoanele şi se întoarse spre Alina Gabor, cu un surâs trist, revenit din altă lume:

— Iată modelul meu... Iată de ce nu mai pot picta altceva, altfel...

Stăteau faţă în faţă, sub privirea metalică a lui Eliazar. Erau amândoi tineri, amândoi de o suplă şi iresistibilă perfecţiune, două exemplar rare, de rasă, înobilând cu prezenţa lor chiar atmosfera odioasei galerii cu monştri. Amândoi altă dată s'ar fi regăsit ca două jumătăţi ale aceluiaşi tot, cum o vrea legenda indiană. Iar viaţa îi svâr- lise cu inimile moarte, cu gustul putred în gură, cu ochii cocliţi — făpturi care au fost, doi ex-oameni.

„Poate încă mai trece fericirea pe lângă dânşii" — gândi Eliazar şi îndată respinse gândul, ca o nevrednică dezertare dela misiunea lui fără îndurare şi fără şovăeli.

Rânji:

— Hehe! Unde-am citit aceasta?... „Ce qu'il y a d'admirable dans le bonheur des autres, c'est que l'on y croit"... Poate adevărata fericire e acolo! (arată spre făptura golind îngenunchiată sticla, cu gâlgâituri de satisfacţie). Poate fericită e dânsa. Numai că noi refuzăm să i-o acordăm, fiindcă voim să-i impunem una după judecăţile şi prejudecăţile noastre...

Alina Gabor şi zugravul ulcerelor îşi desprinseră privirile topite o clipă, cu senzaţia fizică a unei desbrăţişări dureroase. Erau prea morţi ca să-i mai încălzească alinarea unei iubiri depline, deşi iubirile cele mai adânci nasc din două suferinţi care s'au găsit, din două singurătăţi, care s'au ghemuit în ele. Erau prea morţi, prea morţi...

Cretina se târa acum de-abuşilea îndărăt, la mindirul ei. Se târa ca însăşi imaginea vieţii de_o iremediabilă hâzănie care-i adunase aci, din atât de depărtate şi opuse unghere de lume, pe atât de îndepărtate şi streine drumuri, întru'un atât de identic sfârşit.

— Hehe!

Râsul lui Eliazar muri în gâtlej.

Auzise paşi la spate, dincolo de uşa deschisă.

Se întorsese şi rămase cu ochii deodată lărgiţi, cu rânjetul înecat în gâtlej.

În prag se oprise Amelia Stăncescu în haine de doliu.

A recunoscut-o îndată. L-a recunoscut îndată.

Dar ochii Ameliei Leonte Stăncescu au trecut fugitiv peste această prezenţă, oricât i-a fost de neaşteptată, oricât de străpungătoare.

Era mai neaşteptată şi cruntă, înfăţişarea copilului ei.

— Alexandre! Sandi!

Gemuse cutremurată. Înainta să-i cuprindă umerii.

Alexandru Stăncescu se retrase un pas, doi, trei; până când întâlni obstacolul zidului. Rămase cu spatele lipit de perete, cu fruntea plecată, cu privirea sleită, cu mâinele spânzurate.

— Sandi! Ce însemnează aceasta? Ce sunt acestea?

Ajunsese la el. Îi ridicase bărbia să-i scormonească în ochii deşerţi.

Îi culcase capul pe umăr. Se înălţa să-i desmierde părul. Îl scutura să-i deştepte viaţa. Căuta în cadavericul obraz, căldura, lumina şi nobleţea din obrazul copilului ei. Cum au murit? Cum pot să dispară acestea? Îl legăna cu o gingăşie ocrotitoare, cum va fi alinat altădată pe celălalt Sandi, copil, când scâncea pentru un „bobo” inofensiv, când răsfăţat şi ciudos bătea cu picioruţul în pământ, neconsolat că n’a putut prinde sub beretă raza jucăuşă de soare. Îl alina să-i regăsească, să şteargă anii, să-l învie pe acela, să-i trezească pe buze surâsul pur şi împăcat de-atunci.

— Hehe! îi auzi rânjetul

Se înfioră. Nu puteau fi acestea: glasul, râsul, privirea, copilului ei.

— Ce eşti tu acum, Sandi? Cine eşti tu, acum?

Alexandru Stăncescu se desfăcu din strânsoare. Ridică privirea lui de dincolo de lume.

Braţul indică monstruoasa galerie, târâtoarea făptură depe mindir.

De ce-l mai întreba? Nu se vedea prea bine cine este acum, ce este acum? Putea să fie altceva, altcineva? Nu l-a pregătit ea pentru aceasta; nu l-au crescut ei, pentru aceasta?

— Hehe!

Amelia Stăncescu întinse mâinele să respingă înăbuşitoarele vedenii zugrăvite, să se apere de ele.

Din ţoalele spurcate, Melie începu să se mişte şi să circule de-a buşilea.

— Şi aceasta ce este, ce mai este, Sandi? strigă cu spaimă.

— Maternitatea! Hehe! N'o recunoşti??...

A fost un apel inconştient. Cu desnădejdea femeii care apelează la ajutorul unui bărbat când se simte prea slabă în fata unei primejdii necunoscute şi teribile, Amelia Stăncescu se întoarse spre omul unde mai aflase odată ajutor. Implora o explicare. Un cuvânt să deslege blestemul. Apelul se lovi de inhumana privire, metalică şi gheţoasă.

Aşezat în pervazul ferestrei, cu braţele încrucişate pe piept, balansând un picior în gol, omul fuma impasibil.

Tot aşa cum în creerul înnecaţilor, în clipa supremă dintre viaţă şi moarte, se îmbulzesc în vertiginoasă desfăşurare o mie de amintiri, de episoade, de gânduri, de imagini, de regrete, de desnădejdi — tot aşa, Amelia Stăncescu văzu tot, înţelese tot, trăi tot, într'o singură şi intolerabilă clipă. Ştiu însfârşit ce înseamnă prezenţa aceasta. N'o aştepta oare de douăzeci şi cinci de ani? Iar mai tare decât remuşcarea trecutului, birui instinctul obscur dar precis, al ameninţării fără nădejde de scăpare. Nu era o întâmplătoare întâlnire. Toate se legau. Din lumea spectrelor se ivise acum, aci. Cu câteva luni în urmă apăruse la Veneţia. Aşa va răsări de-acum oriunde se pregăteşte o scufundare pentru neamul Stănceştilor. Ştiu însfârşit ce înseamnă prezenţa aceasta. Credito-rul neînduplecat la ceasul scadenţelor.

Îşi astupă obrajii în palme.

Căzu pe marginea unei lăzi de lemn, cu ochii ascunşi.

Svâcni din nou în picoare. Se apropie să-l pipăe. Mai spera poate că e o nălucire a închipuirei... Omul se lăsă pipăit cu un râs surd. Nu era o arătare. Tot ce o înconjura aci, absurd şi atroce; copilul ei cu faţa lividă şi cu ochii morţi, hidoasele plăsmuiri din cadre, jivina târân- du-se în patru labe, strigoiul acesta (revenit din ce Infern?) nu erau în- chipuiri, nu erau arătări de vis rău. Tot ce trăia de câteva luni; tot ce se năruia de când telegrama din Veneţia a chemat-o să ia în primire un cadavru în sicriu plumbuit; tot ce se năruise şi ştia acum că

avea să se mai năruiască, era viaţă aievea, irevocabilă, mai crudă ca visul cel mai chinuitor. Încheiase cu unul. Trecuse altul la rând. Se repezi să facă scut copilului, cu fiinţa ei puţină şi slabă; să-l apere, să-l smulgă blestemului, să se interpună între el şi privirea străpungând ca o lance înveninată, să atragă numai asupră-şi puterea cea rea. Sări înlături zguduită de groază, când Mélie în mersul de-a buşilea o atinse şi încercă să se sgrepţene cu labele de rochie. Toate mişcările incoherente, începute şi întrerupte; sbuciumul nebunesc; lupta cu fantomele nevăzute; privirea lărgită de panică — păreau încă mai sfâşietoare la asemenea femee cu părul albit în câteva luni, în costumul ei cernit; la asemenea femee care douăzeci şi cinci de ani a arătat vieţii numai o figură calmă, măsurată, sigură, imperioasă, ascunzându-şi tortura lăuntrică.

Venise cu un plan îndelung premeditat. Altfel văzuse întâlnirea. Ceruse celui mai bun prieten al lui Sandi, s'o întovărăşească aci. Voia să ascundă celorlalţi copii, ceiace nu trebuiau să afle niciodată. Venise să-şi apere copilul şi să apere memoria lui Leonte Stăncescu. Din cercetările discrete dela hotelul din Veneţia, cunoscuse tot. Leonte Stăn- cescu nu sosise singur. Îl iertase. Îl iertase poate şi fiindcă în carnetul de însemnări, descoperise ciudatele pagini lirice şi adolescente, unde se plângea de indiferenţa şi rezistenţa acelei Aline. Ea îl îndemnase să-şi noteze evenimentele mai importante dela zi la zi, pentru viitoarele memorii, cum se cuvine să lase în urmă un fruntaş atât de proeminent al politicei. Era al şaptelea caet. Şi cu inima strânsă, în ultimile pagini, des-coperise spovedania puerilă şi inutilă. Îl iertase. Arsese foile. Memoria lui să rămână intactă. Descoperise şi hârtia cu cele trei cuvinte şi cu semnătura încărcată de ameninţări. Nu spuneau nimic cuvintele. O iro-nică urare de bună petrecere şi acelaş noroc. Dar semnătura? Dar numele strigoiului? Mai ales de această ameninţare se cuvenea apărată amintirea lui Leonte Stăncescu, pentru a cruţa numele copiilor, pentru a nu scormoni un scandal postum. Îşi imaginase o intenţie inofensivă. Poa-te omul de-atunci îşi semnala existenţa, fiindcă îl întrevăzuse undeva, se afla în mizerie şi solicita o întâlnire ca să apeleze la un ajutor. Nimic mai firesc. Într'un moment de slăbiciune şi de remuşcare, la Veneţia, în faţa sicriului plumbuit, mărturisire lui Sandi acest episod tăinuit o viaţă, apăsând-o de-o viaţă, ca să fie doi pentru

a apăra memoria lui Leonte Stăncescu şi pentru a căuta împreună o reparaţie târzie, dar cât mai complectă.

Îl rugase să cerceteze, să afle unde e omul acela, să-i ofere orice, să-i cumpere, să-i răscumpere viaţa.

Cum a ridicat ochii copilul ei şi cum a privit-o atunci!

Alti ochi, deodată înceţoşaţi, morţi. Ochii lui de-acum, cum au rămas.

A plecat şi a lăsat-o singură. De-atunci singură se sbuciumă ca să se împartă la atâtea ameninţări. Copiii de-acasă, cu întrebările din privirile lor bănuitoare. Teama să nu străbată în mulţimea avidă de senzaţional, svonul că Leonte Stăncescu şi-a găsit sfârşitul la Veneţia în compania unei eroine de Curtea cu juri.

Ameninţare încă mai odioasă, a celuilalt trecut mai îndepărtat, răscolit de curiozitatea cronicarilor, acum când pregătesc monografia marelui om. O coincidenţă suspectă, oarecare aproprieri de date, numele din biletul misterios, reprodus de reportagiile ziarelor italiene. Ca să ţină piept atâtor primejdii s'a svârcolit singură. Părul i-a albit, obrajii s'au scofâlcit, ochii s'au scufundat în orbite. Noaptea geme prin somn. Tresare la fiecare sbârnâială de telefon, deschide scrisorile cu frică, n'are curaj să privească în ochii copiilor, I se pare că sub condoleanţele sau sub tăcerea celor care-o înconjoară, se ascunde când o compătimire ipocrită, când o ameninţare pirotind să irupă mâine, peste un ceas, peste o clipă... Şi dincolo de toate acestea, tăcerea copilului celui mai mare şi mai drag. Tăcerea încărcată de altfel de ameninţări. A înţeles dela prietenul lui nedespărţit de şcoală, că se întâmplă ceva ireparabil cu Sandi. Mai crunt de cum a vestit-o în unica scrisoare, laconică şi îngheţată, când a trimis covoarele şi panopliile de arme şi când a cerut să nu-i poarte nimeni de grijă. S'a urcat în tren cu Emil Damian, s'a rupt de ameninţările imediate de-acasă; a văzut ceasul acesta până la cel mai mărunt amănunt. Iar întrevederea a fost aceasta, aci, sub rânjetul strigoiului cu braţele încrucişate pe piept.

Emil Damian aştepta jos.

Voise să fie singură. Nu se îndoia ca va birui ea, fiindcă iubirea unei mame ştie să răscumpere şi să biruie totul.

S'a strecurat tiptil ca o hoaţă. L-a lăsat pe prietenul lui Sandi în bistro, să ţină cârciumarul de vorbă, s'a prefăcut că pleacă, a

oprit taxiul la colţul străzii şi s’a întors să urce treptele tiptil, ca o hoaţă. Văzuse întâlnirea; îl văzuse căzând cu obrazul la pieptul ei, plângând, li- berându-se, ridicând ochii îmbunaţi şi lăsându-se condus de mână, aşa cum se lăsa purtat când era copil, după o criză de plâns.

Iar toate s’au petrecut sub ochii unor asemenea martori.

Strigoiul dela fereastră. Jivina târându-se în patru labe. Spăimântă- toarele chipuri din perete. Şi femeia cu spatele întors, privind pe geam strada lugubră în bură.

La cine să apeleze? Cine înţelege ce se petrece într’o mamă care începând să-şi piardă copiii pierde tot? (Citise osânda în ochii omului dela fereastră. Ştia acum că-i va pierde pe toţi; că sentinta lor e scrisă şi neînduplecată). Întoarse privirea cu desnădejde. Iarăşi căzu pe cutia de scânduri, cu obrajii în palme.

Făptura în zdrenţe, cu burta umflată, ajunsese la ea, începu să se caţăre, cercă să se ridice în două labe.

Amelia Stăncescu sări cu un ţipăt.

Atunci Eliazar svârli ţigarea şi se desprinse din pervazul ferestrei.

Nu mai avea nimic inhuman în ochi. Numai o privire tristă şi tristă şi tristă.

A două oară, după douăzeci şi cinci de ani, regăsi gestul, repetă cuvântul de-atunci.

Prinse braţul Ameliei Stăncescu, o ridică în picioare. Scoase o batistă, — prin ce minune albă ca zăpada la un asemenea om? Îi şterse lacrimile de pe obraz.

Spuse încet:

— Vino...

Şi îi făcu loc să treacă înainte.

Amelia Stăncescu se supuse întocmai ca atunci.

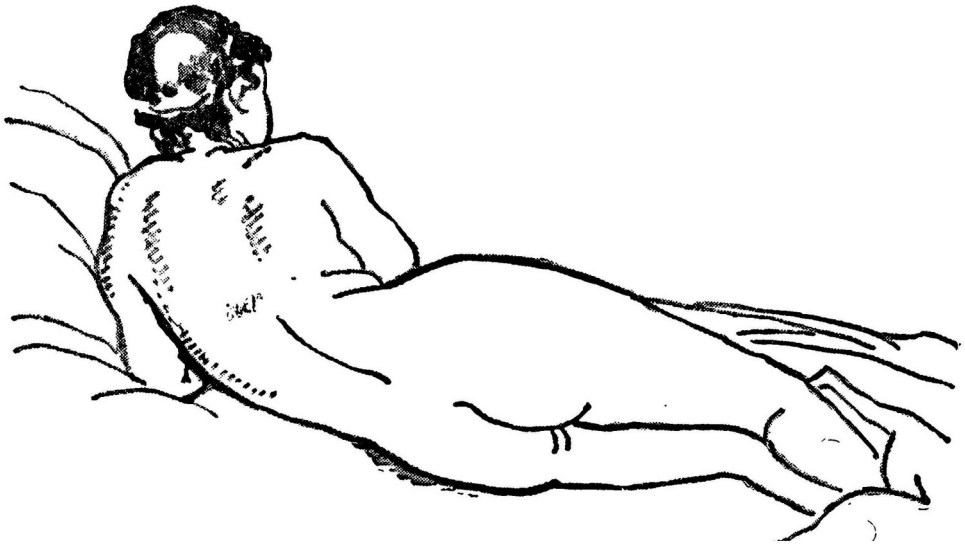

CAPITOLUL VII

Întuneric şi lumină

Flori, flori, numai flori...

În vasele chinezeşti şi japoneze, cu dragoni păzind intrarea misterioaselor temple, cu punţi de bambus peste râuri în miniatură, cu fragile pavilioane şi cu profilul vulcanului Fusi-Yama zugrăvit albastru în smalţul porţelanului.

În simple şi aspre vase de lut.

În enorma cristelniţă de piatră poroasă, piesă de muzeu lucrată de aceiaşi anonimi meşteri ai evului mediu care-au sculptat podoabele catedralelor.

Pretutindeni numai flori.

Flori şi lumină.

Atelierul cel nou părea festiv pavoazat pentru o sărbătoare a lumi- nei, a armoniei, a dulceţei de a trăi o viaţă divină, în care la frumuseţile direct şi din plin dăruite ale naturei, s'au adăogat celelalte frumuseţi şi armonii plăsmuite de mâna răbdurie a omului. O îmbinare, o desăvârşire. Un tot. Aci floarea cu proaspăt parfum şi tot aci vasul crescut din des- mierdarea degetelor creatoare şi împlinit de patina veacurilor. Aci mlă- diţa cu mugurii fragezi, şi tot aci covorul cu delicate îngemănări de culori, brocartul cu vechi şi stinse ghirlănzi de aur, lama armei de Damasc, medalionul filigranat, crepusculul marin din cadră, svelta statuetă de Tanagra.

Alexandru Stăncescu scutură pipa subţire de spumă şi depuse paleta.

— Ai obosit, Alino?

Glasul avea mlădieri de desmierdare.

— O nu! protestă Alina Gabor.

— Ssst!... Iarăşi minţi... Ţi-am simţit pleoapele bătând, ţi-am simţit enervarea din vârful degetelor. Să facem o pauză.

— Cum vrei...

— Ce inert ai consimţit, Alino!... „Cum vrei”... Când ai să fii cum te doresc eu, fără nici un ascunziş, fără nici o rezervă? „Cum vrei”... Parcă-mi acorzi o graţie... Alino...

Alexandru Stăncescu se apropiase s’o cuprindă de umeri şi să-i privească în ochi. Alina nu putu suporta privirea aceasta dreaptă, bună, plină de iubire, înduioşătoare prin aspiraţia aceasta dintotdeauna de a ocroti, de a înlătura tot ce e nesigur, tăinuit, turbure. Plecă genele vinovată. Ea nu mai putea iubi aşa. Nu mai putea iubi nici într’un fel.

Buzele bărbatului îi atinseră tâmpla, au coborât să-i caute gura.

Alina avu o pornire de desnădejde să se acaţe de blândul liman pe care i-l trimitea viaţa. Îi înconjură gâtul cu braţul, se strânse la pieptul lui, îi oferi buzele.

Braţul căzu moale. Buzele rămaseră inerte.

Între dânşii era sărutul lui Săndel Negoianu. al lui Dincă Stoiculescu, al lui Leonte Stăncescu.

Mai încercă să surâdă.

Tristul surâs!

— Haide! La lucru... Iarăşi întârziem!

Îl ameninţă cu degetul, cu o voioşie silită. Totul era acum falş, mincinos, iremediabil: acum când ar fi voit cu toată fiinţa să se regăsească, să regăsească simplitatea şi puritatea copilei dela conacul lui Stroe Bârlădeanu, din baia gheţoasă a dimineţilor de-atunci, din fâneţele jilave de rouă, din crângul unde împărţea alunele crude cu veveriţele crengi- lor. Totul era mort. Copila aceia nu va mai fi niciodată; n’are s’o mai desmorţească nici o căldură a soarelui.

Ea era alta şi nu mai era nimeni.

Încovoie gâtul pe piept cum se resignează morţii florile veştede. În chinul acesta îţi ascundea şi lacrimile din gene.

— Haide! se scutură. Altfel pierdem şi ziua de azi.

Alexandru Stăncescu se întoarse la şevalet, apucă pensulele.

— N'ai vrut să te uiti niciodată la ceiace lucrez eu aci... Ai atât de putină încredere?

Într'adevăr, de-o săptămână de când poza, Alina Gabor nu arătase
nici o curiozitate să vadă ce-a devenit făptura ei pe pânză. Îi era streină şi indiferentă. Totul îi era strein şi indiferent.

— Aştept până ce sfârşeşti! rosti ea să spună ceva. Nu mi-ai povestit tu cât te agasau modelele care la fiecare sfert de oră se ridică să se confrunte cu portretul?... Prefer să aştept. Vreau o surpriză întreagă.

Alexandru Stăncescu micşoră privirea printre gene. Simţea că îi scapă ceva ochilor. Că dincolo de linii, forme şi culori, există ceva in- sezizabil, dureros şi fără speranţă în model, absent cu totul din portretul lui. Întors la viaţă şi la lumină, ochiul lui vedea numai radioasă lumină, culorile lui erau din nou vibraţie, formele lui din nou puritate şi armonie. În această transfigurare vedea el chipul Alinei Gabor. Iar ochiul minţea penelul minţea, culorile minţeau. Exista o imperceptibilă nuanţă, un suflet, care-i scăpa:

El picta un model viu, cu sângele cald sub pielea transparentă, cu privirea catifelată sub genele lungi, cu buzele de încarnată garoafă, cu nimb auriu în jurul frunţii.

Alesese înadins costumul. Îl desenase el. Supraveghiase fiecare tăietură de foarfece, fiecare cusătură. Să lase umerii larg desveliţi, să strângă în tunica de tafta irizată sânii mici, depărtaţi şi nubili, să în- foieze pliurile ca o corolă de misterioasă floare tropicală.

O aşezase în lumină, între pernele moi ale divanului, cu mâinele sprijinite în lături, cu trupul imperceptibil înclinat înainte, într'un început graţios de mişcare.

Aşa se ghicea îndată, că acuşi, peste o clipă, se va ridica suplă şi destinsă din arc, chemată de viaţă, de o sută de ispite ale vieţii. Poate de aleia unui parc invizibil. Poate de pavilionul de dans unde se aude un vals cântat în surdină. Poate de balansul unui leagăn de mătase suspendat într'o creangă de măr înflorit. Poate de terasa cu balustrada de marmoră, sub luna romantică pe-un cer de albastru lichid. Poate pentru sărutul de pe bancă. Poate pentru plimbarea pe peluza verde

între doi ogari ruseşti tot atât de stilizaţi de natură ca rochia irizată, de stil... Poate. Poate atâtea.

El picta un model viu.

Iar modelul îşi pierduse viaţa prin toate arterele deschise.

Vie într'adevăr era numai svelta şi aeriana imagine depe pânză, contemporană romanţelor şi lui Musset.

— E curios... începu Alexandru Stăncescu, depărtându-se doi paşi de şevalet, comparând şi revenind. E tot ce-am făcut eu mai întreg,

mai fără suferinţă. Cântă lumina în mine... Şi curios, ceva lipseşte. Cea adevărată eşti tu de aci? Eşti ceastălaltă?...

Svârli din nou pensulele, paleta. Desbrăcă halatul alb şi rămase în hainele corecte, de stradă, fără nici o urmă din desordinea de acum două săptămâni.

— Nu merge! anunţă. Continuăm mâine, poimâine... Avem o viaţă întreagă înainte.

Spunea cuvintele surâzând, optimist, fără nemulţumire, fără grijă. Din nou surâsul încrezător din totdeauna. De fapt îşi propunea, nu să modifice ceva din portretul terminat, desăvârşit, care îl încânta; ci să modifice modelul, să-l readucă la lumina şi la puritatea şi la transparenta şi la vibraţia de viaţă a plăsmuirei de culori.

Se apropie de Alina cu mersul neşovăelnic, tânăr şi avântat. Trei paşi: o svâcnire. Aşa cum tămăduit, reînvăţase să cucerească totul pieptiş, cum se cuvine să fie asaltată viaţa, şi tot pieptiş, dintr'un sin-gur elan, să dea, când are ceva de oferit vieţii.

O pfinse de vârful degetelor şi o ridică, apropiind-o cu buzele de buze.

Nu era numai un sârut.

Ferbinte ar fi vrut să-i sufle căldură, să-i dea din tinereţea lui tinereţe, din sănătatea lui sănătate.

Sărutul muri în buze de vată.

— Alino, ce se petrece aci?

Atinse cu degetul uşor fruntea bombată.

— Ce se petrece aci?

Atinse cu degetul locul inimei.

— Nimic! Nici eu nu ştiu! fu răspunsul. Nu se petrece nimic. Nu e destui atât? Nimic! Ştii ce însemnează aceasta? Nimic. Un gol...

Degetul stărui deasupra sânului flexibil, unde dincolo de gratiile coastelor, ca într'o cuşcă de unde-a fugit pasărea minunată, în locul inimei se afla un gol, nimicul.

— Are să se întoarcă. N'o auzi venind?

În glasul lui Alexandru Stăncescu era o siguranţă nesdruncinată, aşa cum toate îi păreau acum simple, fireşti şi fără îndoeli.

Alina clătină fruntea rotundă:

— Nu se mai poate întoarce. A murit... Ştii cum mor păsările? Crezi că s'au tocit în aer, că au sburat la cer, că le-a luat cerul la el... Dacă te uiti bine însă în pământ, descoperi scheletul lor alb şi mic... Le-au mâncat furnicile, gândacii şi viermii.

— Alino, dacă te mai aud vorbind aşa...

— Ei, ce se întâmplă atunci?

— Îţi astup gura, uite aşa, aşa, aşa!

Şi apăsă sărutul pe buze.

Dar singur şi-l desprinse încenuşat. Sărutul unei moarte într'adevăr, n'ar fi fost altfel.

O sgudui de amândouă mâinile:

— Alino. Eu cred că vindecarea ta e aci. Să te regăseşti şi să laşi încetul cu încetul, să intre viaţa de-aici, aici.

O atrăgea spre şevalet. Viaţa femeii din pânză şi culoare să-i treacă în sânge. Portretul să restituie fluidă însufleţire modelului.

Alina se smulse.

— Trec după paravan să-mi schimb rochia... Dar te rog, întoarce spatele. Priveşte afară!

Rugăminte de prisos.

Alexandru Stăncescu nu dăduse nici odată vreun semn aţâţat de poftă. Nimic în iubirea lui nu era lacom, brutal, animalic. Nu aşa voia. Nu aceasta voia.

Ceilalţi s'au multumit ori s'ar fi mulţumit cu o amantă, cu un corp chiar pasiv şi inert. El nu-şi căutase o amantă mai mult. Nu se năpustise nesăţios asupră-i. O căuta pentru totdeauna, în faţa vieţii, a legii, a oa- menilor. Cu o adolescentă nerăbdare, a doua zi după întâiul sărut, îi cuprinsese mâna în mâni şi-i lunecase pe deget inel de logodnă. A treia zi inelul nu mai era

pe degetul Alinei. Dar ştia că mâine, poimâine, nu peste mult, va fi.

O înţelege, o simte, îl dezolează pustiul acesta, fiindcă amândoi în aceiaşi lume a morţilor din viaţă s'au întâlnit, cu sângele putred în inimă şi cu lumina stinsă în ochi.

El s'a întors. A înviat. Ea încă mai întârzie.

Se va întoarce mâine, într'o săptămână, într'o lună.

Nimeni nu rămâne pentru totdeauna acolo. Acuma o ştie. Nu se mai teme. Sunt doi cu puteri adunate, s'o resusciteze. El şi Eliazar. Iar dacă puterile lui n'ar merita îndestulă încredere, în tainicul dar vindecător al lui Eliazar nu este îngăduită nici o îndoială. Era omul minunilor rele: omul întunericului. E astăzi omul minunilor bune: omul luminei.

Privirea lui străpungea; acum alină. Rânjetul lui devasta; acum surâsul îmblânzit vindecă.

Din fereastră, aşa cum i-a spus Alina să privească afară, Alexandru contemplă bulevardul luminos, mişuneala mulţimei, platanii cu frun-zele crestate, goana neîntreruptă a automobilelor. E o zi de primăvară care i-a dilatat inima. Mersul femeilor e mai elastic, jos, în stradă. Gesturile trecătorilor mai sprintene, mai aeriane. Simte o mare înduioşare pentru cei care se înfundă în gura de metro, coborând scările, să-şi continuie drumul în galeriile subpământene, când afară e atâta soare şi aerul atât de pur.

Tresări. Mâna Alinei îi cuprinse umărul.

— Ce priveşti atât de atent?

— Mulţimea aceasta care e condamnată să intre sub pământ, pe o asemenea zi. E nedrept, Alino...

— Pentru unii, toată viaţa se petrece ca într'o hrubă de sub pământ... rosti Alina.

Glasul era grav şi trist.

Alexandru se întoarse să-i caute în ochi.

În taiorul cenuşiu, Alina Gabor păstra încă înfăţişarea streină de timp, din costumul de stil de adineori. Părea prea fragilă, de-o imaterială şi inaccesibilă puritate în brutalitatea precipitată a epocei. Poate impresia dura şi din pricina coafurei rămasă cum cerea pieptănătura portretului. Poate şi fiindcă privirea absentă, indolenţa mişcărilor, iremediabila tristeţe din trăsuri, era a unei exilate.

— Ce-aşi dori eu...

Alexandru aşteptă.

Întâia oară auzia cuvântul dorinţă pe buzele ei.

— Ce-ai dori tu... o îndemnă să termine cu un surâs de încura- jare. Ce-am dori noi, poţi să spui. Căci dorinţa ta, ştii prea bine, e şi a mea, e a noastră...

Alina strânse din umeri. N'o mai interesa. Îi păruse că într'adevăr ar mai putea să aibă vre-o dorinţă. Fusese numai o amăgire. Bărbatul căută să-i citească dincolo de osul frunţii, acolo unde gândurile nespuse rămân pentru totdeauna înmormântate.

— Ce-ai dori tu... încercă a doua oară s'o ispitească.

— La ce folos...

Şi Alina se plecă să privească afară, pe bulevard. Din stradă sună stăruitor un clacson de automobil.

— Îmi pare că sunt ei... rosti cu plictiseală.

Într'adevăr, de jos, le făcea semn Eliazar şi Emil Damian.

:::
::::::::

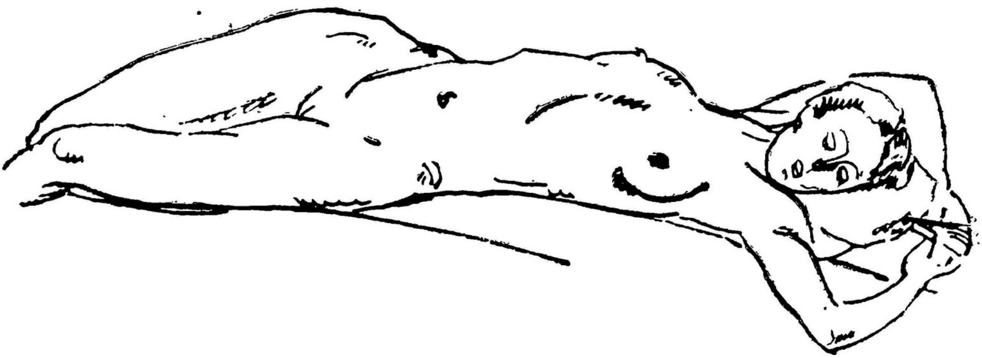

CAPITOLUL VIII

„Sin vos y sin dios y mi"

— Am avut dreptate?

— Da...

— Regreţi aceste două zile?

— O! nu...

— N’ai lăsa toate: oraş, toalete, teatru, pentru un an, pentru mai mulţi, trăiţi undeva într’o casă de ţară, cu livadă, cu o grădină cu flori simple, bujori şi lalele?...

— Desigur...

— Şi încă mai bine... Nu aci unde natura e periată şi pieptănată... Mai departe. Îndărăt, în ţară. Bunăoară un conac vechiu, cu livada părăginită, cu împrejmuirile căzute, cu un pârâu în fâneaţă... Să le învii toate. Să vezi sub ochii tăi cum se primenesc merii bătrâni, cu alţii tineri... Să pui singură semne, unde să se ridice împrejmuire nouă... Să-ţi aducă secerătorii, puii de iepure prinşi de pe haturi şi să-i eliberezi cu mâna ta... Le dai drumul în iarbă şi nu le vine să creadă. Stau întâi ghemuiţi, pe urmă încep să sară caraghios, în zig- zag, până ce nu-i mai vezi...

— De unde le ştii toate? Parcă le-ai fi văzut. Parcă m’ai fi văzut.

— Totul se poate deduce şi reconstitui. Dar nu aceasta importă... Te întreb numai dacă ţi-ar surâde asemenea viaţă?

— De-ar fi cu putinţă!

— Totul e cu putinţă... În două săptămâni, nu mai mult, ai să te convingi că totul e cu putinţă...

— Cum ţi-aş mulţumi! Dacă ai şti ce-ar însemna aceasta pentru mine... Doi ani din viaţă, deodată şterşi... Tot ce-a fost urât şi rău, suprimat fără nici o urmă. Nu e aşa că n’are să mai rămână nici o urmă?

— Pentru aceasta nu trebuie să întrebi, nici să te întrebi. E destul să fii sigură. Siguranţa e în noi.

— Cât despre siguranţa din mine! clătină Alina din fruntea rotundă.

— A, nu! Mai întâi de aci e nevoie să începi. Să spui: vreau! ştiu! sunt sigură! Uită-te în ochii mei şi repetă: vreau, ştiu, sunt sigură!

Alina repetă, docilă, dar surâzând cu neîncredere:

— Vreau! Ştiu... Sunt sigură.

— Pentru început, destul de slab... Însă mâine are să sune mai bine. Iar poimâine are să sune foarte natural.

Eliazar îi prinse mâinile subţiri şi lungi:

— Am făcut legământ. Şi rămâne între noi. Nu e nevoie să-l cunoască deocamdată nimeni. Am telegrafiat în ţară. Nu m’ar

surprinde să găsim la Paris răspunsul. Răspunsul că fostul conac al lui Stroe Bârlădeanu se poate răscumpăra, pentru Alina Gabor...

— Răscumpăra, cu ce? Eu nu am nimic, nu am pe nimeni...

— Te-am rugat să nu întrebi... o dojeni Eliazar cu blândeţe. Aceasta mă priveşte pe mine. Şi te-aş mai ruga ceva încă. Să renunţi la brăţara aceasta...

— Dar e dela Alexandru.

— Ştiu. Nu-ţi cer să renunţi fiindcă e dela Alexandru, ci pentru inscripţia de pe ea...

— Are o inscripţie? întrebă Alina cu mirare, ridicând şi răsucind încheetura mâinei cu brăţara grea de argint încrustat. Nu văd nici o inscripţie.

— Totuşi există una... N'ai observat'o fiindcă e prea vizibilă. Întocmai cum te jucai în şcoală, cu numele din atlasuri. Cele scrise cu litere mai mari erau mai greu de găsit pe hartă, fiindcă ochiul trece peste ele fără să le vadă.

Alina îşi concentra privirea atentă să descifreze presupusul scris printre incrustaţiile podoabei, cu ornamente din încrucişarea epocei castilane şi maure. Nu se desluşea nimic. O desprinse, din resort şi o întoarse între degete pe toate feţele.

— Nu există nici o inscripţie! declară cu toată convingerea. De altfel ar fi văzut-o şi Alexandru...

Eliazar începu să surâdă:

— Aceasta o cred. Dacă ar fi observat-o, ar fi ales altceva. Nu e o deviză ca pentru dânsul cel de acum, nici pentru tine, Alina Gabor...

Luă brăţara în mână şi citi, urmărind cu unghia literile ascunse, împletite, confundate în spiralele încrustaţilor negre:

— Sin vos y sin dios y mi... Fără tine şi fără Dumnezeu şi fără mine. Ce zici? Deviză de cavaler disperat, dinainte de Don Chijotte. De sinucigaş care nu mai are nimic, nici de sperat, nici de pierdut... N'are ce căuta aceasta pe mâna ta, Alina Gabor. Iar amicul Alexandru, nu putea să găsească o mai proastă inspiraţie...

— Dar ai spus singur! protestă Alina. Sunt sigură că n'a obser- vat.

— Cu atât mai mult. Poate nici femeia pentru care a fost făcută întâia oară brăţara, acum câteva sute de ani, n'a ştiut ce testament poartă pe mână...

— Atunci se poate pierde. De exemplu aşa...

Spunând, Alina Gabor svârli brăţara în iarbă.

Astfel consimţea şi ea la viaţă. Arăta cât de streină îi este în asemenea clipă, o atât de totală şi aspră renunţare: „Sin vos y sin dios y mi"... Ridică privirea limpede şi înviorată:

— Nu e mai simplu? Vezi cum te înţeleg? Vezi cum te ascult?

— Constat... rosti Eliazar cu o uşoară ironie în glas, pentru noul său rol. Am început să devin un unchiu de vodevil. Ştii, unchiul providential din ultimul act, apărând să împace toate conflictele, să descurce toate iţele, să anunţe o moştenire şi să-i trimită pe toţi la culcare.

— S'ar spune că regreţi.

— Nu regretăm, decât ceiace n'am făcut în viaţă! declară enigmatic, Eliazar. Acum fugi... Aud vocea lui Alexandru. Şi nu uita pactul nostru: „vreau! ştiu! sunt sigură!"

— Vreau! Ştiu! Sunt sigură! repetă Alina cu voioşie, răsucindu-se în pantofii cu talpă de asbest, fără tocuri, şi pornind sprinten spre chioşcul unde se auzeau glasurile lui Alexandru Stăncescu şi Emil Damian.

Omul rămas singur, se aşează pe lespedea de piatră şi lăsă soarele asfinţitului să-i încălzească obrazul destins. Jos, apa Loarei curgea grasă, puternică şi înceată, sub pletele sălciilor. Era un sfârşit de zi, fără suflare de vânt, cu cerul de-o vastă imobilitate şi cu întinderile scufundate într'o nefirească tăcere. Şoseaua se afla de cealaltă parte a apei, ascunsă după zăvoaele argintii. Tot acolo satul neîsemnat, cu turnul vertical al clopotniţei de biserică. Aci, numai adăpostul singuratec, ferit din calea turiştilor, căutat şi ştiut de Eliazar.

Când sosise la atelierul lui Alexandru Stăncescu, să-i îmbarce pe nevestite într'un automobil închiriat, cu o direcţie necunoscută, nu credea încă să fi ghicit atât de just. Abia şi-a spus hotărârea şi în ochii Alinei Gabor a sclipit o scântee de însufleţire. Era dorinţa nelămurită, pe care începuse s'o pronunţe şi n'o mai sfârşise.

Câteva zile în altă parte, oriunde, departe de zidurile oraşului, de gurile de metro, de duhoarea uleiului ars, într'o primăvară adevărată a câmpurilor.

În aceiaşi noapte au fost aci.

Iar dimineaţa, i-a întâmpinat în pădure chemarea din ocarină a cucului. Isvorul cu tufele de mintă mirosind rece, feregile cu frunze crestate; piatra umedă cu învelişul de muşchiu. Nici o ţipenie. Nici sunetul ritmic al securei. Bondarii catifelaţi dormind în cupa florilor. Menuetul aerian al veveriţelor din creangă în creangă. A fost destul atât.

Acum Alina Gabor seamănă cu portretul rămas în atelierul dela Paris. Alt sânge viu, a desmorţit-o din toropeală, i-a adus lumină în ochi, culoare în obraz.

I se aude până aci, râsul, glasul, un tril de cânt. Ca o ciocârlie ameţită de soare, nu şi-a găsit astâmpăr o clipă. Ea îi trezeşte dimi- neaţa bătându-le în geam. Ea îi cheamă spre altceva nou. Când un ascunziş încă necunoscut din această pădure, unde totuşi nimic nu e nou şi neprevăzut, căci e o pădure aliniată, rărită şi domesticită ca un parc. Când un ostrov din mijlocul Loarei. Când o expediţie cu luntrea, apucând vâslele să lupte cu şuvoiul puternic şi învăluitor, sub perfida aparenţă lenevoasă. Ea îi deşteaptă, îi poartă, îi târâie.

Dar în privirea omului durează încă o nelinişte nelămurită. Schimbarea îi pare provizorie. Presimte o ameninţare suspendată. Şi n'o ştie unde e, de unde pândeşte, cum poate veni. Acum a pierdut siguranţa lucidă, precisă, incisivă, din vremea când regiza în numele duhurilor rele, jucându-se cu resorturile păpuşilor încăpute în mână-i, desfătân- du-se cu svârcolirile lor neputincioase. Era o joacă mult mai uşoară. Găsea un aliat la fiecare pas, în fiecare clipă. Se ofereau complice chiar resorturile lăuntrice ale fantoşelor. Acum la fiecare pas, în fiecare clipă, presimte rezistenta unor puteri vrăjmaşe, ascunse, lunecoase.

Cu obrazul prins în palme, Eliazar privea de pe lespedea de piatră curgerea molatecă a apei, lină la suprafaţă şi învolburată din adâncuri: Loara înnecurilor.

Asfinţitul svârlea solzi de aramă pe unde, prelungi dâre de sânge.

O barcă înainta pe sub arţari, lângă celălalt ţărm, precaut, ferin-

du-se de curenţii mijlocului. Un timp îi urmări mersul anevoios, împotriva apei, până când luntraşul sări pe mal priponind lanţul în stâlp.

Simţi o uşurare.

S’ar fi spus că a participat la încordările pescarului să biruie în răsfor, mersul firesc al fluviului; că şi-a însuşit răsuflarea lui de eliberare, când şi-a şters năduşala de pe obraz, cu mâneca bluzei.

Nu se vede de aci mai mare ca o gânganie cenuşie.

Nu s’a văzut gestul mâinei, pieptul destins. Dar dela distanţă Eliazar a ghicit mişcările gângăniei omeneşti, le-a trăit, şi acum, când pescarul a dispărut după perdeaua vegetală intrând în tunelul de umbră, cu paşii calmi ai omului care şi-a sfârşit treaba de-o zi, îi pismueşte destinul. N’a avut de înfruntat decât rezistenţa elementelor. Pentru o noapte a încheiat armistiţiu. Poate dormi neîntors. Poate aştepta în tihnă o dimineaţă, şi alta, şi altele, care nu ascund nici un fel de surpriză.

Lupta lui Eliazar e însă cu puteri mai fluide, înconjurându-l invizibil, scăpându-i, nelăsându-i nici un răgaz.

Iar el e numai un bătrân ostenit, pe-o lespede de piatră, în vasta lume.

Ura îl ţinuse încordat, vibrând ca o strună de arc.

Arcul se destinsese, misiunea lui era sfârşită — şi poate numai fiindcă se înverşunase să-şi asume alta, străină de tot ce-a trăit douăzecişicinci de ani în viaţă, părea atât de bătrân deodată şi atât de neînsemnat şi atât de inofensiv.

Chiar hainele mizeriei voite, purtate agresiv, însemnaseră pentru dânsul până mai deunăzi o altfel de armură, caşi privirea străpungătoare, caşi râsul pălmuitor. Acum erau straie calice de biet vagabond. Odată cu omul şi-au pierdut prestigiul.

De două săptămâni, Eliazar are simţimântul că se supravieţueşte.

A fost destul să-i apară înainte femeia de acum douăzecişicinci de ani. Umbra ei de-atunci, mai vie decât femeia de-aievea, cu părul alb, cu buzele subţiate, cu ochii stinşi de plâns. Îndată, pe nesimţite, a crezut că redevine şi el omul care-a fost. Dar nici el nu se mai recunoaşte, nici ceilalţi nu-l mai recunosc. E numai o umbră ruinată a omului de-atunci.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă nimic... Ne întoarcem la Paris.

— Nici într'un caz, nu atât de repede! se împotrivi Alexandru Stăncescu. Ce ne alungă de-aci?

Alina aşteptă, întrebând din ochi părerea lui Eliazar, înainte de a da un răspuns.

Nu citi nimic. Eliazar părea că priveşte fără să-i vadă.

— Atunci rămânem două zile, trei, câte vrei... consimţi Alina. Îl închidem pe Emil în cameră şi nu-l primim la masă, dacă nu se pre-zintă în fiecare zi cu un poem de cel puţin o sută de versuri.

— Ai! Ai! se căină cu o mutră mucalită Alexandru, apucându-şi tâmplele cu amândouă mâinile. Ce ne-aşteaptă, ce ne paşte? Nu sun- teţi de idee să renunţăm şi să alegem alt aperitiv? Poemele lui Emil? Vin de chinină... Amer... Nuca vomica!

— Ba nici de fel! protestă Emil Damian. Dimpotrivă. Au început să devină de-o dulceaţă siropoasă, care mă alarmează.

— Aşa se întâmplă întotdeauna cu poeţii fericiţi în iubire... se dădu cu părerea Alexandru Stăncescu. Norocos în iubire, pierdut pen-tru poezie... Numai că n'am putut descoperi până acum muza siropului. L-am pândit să văd dacă nu expediază răvaşe în ţară... Nimic. Trebuie să fie deci pe undeva, pe aproape. Vreo naiadă a Loarei ori vreo nimfă a pădurii.

— Poate e şi mai aproape...

Alina rostise tărăgănat cuvintele. Şi îndată le regretă. O suflare irezistibilă şi rea i le şoptise în ureche. Un duh perfid, nestatornic şi crud, care acum făcea indisolubilă parte cu fiinţa ei. Ocoli privirea lui Alexandru. Simţi apăsând asupră-i, ochii lui Eliazar, deodată atenţi, cu o urmă din vechea lor străpungere.

Când acum două săptămâni s'a aflat faţă în faţă cu Emil Damian, prin înţelegere mută din ochi, amândoi n'au pomenit, nici că s'au cunoscut în Bucureşti şi nici în ce împrejurări. Alexandru l-a prezintat drept cel mai bun prietin. Taina a rămas între dânşii. Era o taină nevinovată. Dar de îndată ce-au ajuns aci, cu toată destinderea şi bucu- ria câmpurilor, a pădurii şi a plimbărilor pe apă, în întoarcerea aceasta la purificata voioşie copilărească, prezenţa poetului tânjind îndrăgostit de atâtea luni, dela atâta distanţă, s'a amestecat în fiecare ceas al lor cu o ispită perversă şi delicioasă. Nu mai era o libertate curată şi întreagă. Nimica nu mai putea fi acum, pur şi deplin. În profunzimi umbrite pirotea cealaltă fiinţă a ei, pe care mai întâi

viaţa, mai pe urmă dânsa singură şi-o făurise, îi intrase în carne, în sânge, în aţele ner- vilor. Adineori râdea, glumea, fredona; se simţea într'adevăr copila din vârful carelor cu trifoiu şi din pârâul scăldătorii în prunduri. Dacă o durere slabă şi nelămurită mai dura, crispându-i uneori glasul şi ofilindu-i râsul, îşi spunea că mai sunt încă firele cusăturii dintr'o rană cicatrizată. Mâine nu vor mai exista nici ele, nici semnul. Acum a înţeles că e altceva. Subsistă altcineva în ea, cu alte desfătări şi altă voluptate, necunoscute copilei care nu mai poate fi.

Totul era în jurul lor strălucire şi sonoritate. Aerul vibra, lumina vibra, vibra sborul gâzelor mărunte.

Cu ochii inundaţi de atâta orbitoare sclipire, încă rnai luminoasă lăuntric decât tot soarele de afară, Alexandru Stăncescu nu observa încruntarea încordată, amară şi grea de presimţiri, care înaintase pe chipul lui Eliazar, petrificându-l din nou, cum petrificată şi amară e masca vieţii.

Când ridica privirea o clipă, orizontul se desfăşura în linii mola- tece şi transparente, colinele păreau mai aproape ca deobiceiu, plopul din faţa lor, scăldat în soarele amiezii, părea că-şi topeşte frunzele metalice, că acuşi vor începe să curgă lichide.

Totul era în jurul lor strălucire şi sonoritate: voie bună, un vis ireal, după lumea cu vedenii spasmodice de unde s'a întors. Cel mai bun prieten, alături. Femeia iubită, alături. Omul care l-a împăcat cu viaţa, alături. Nici o ameninţare. Numai o mare şi arzătoare lumină, aşa cum irizează ca ochiurile de aur din coada păunului pe apa Loarei, aşa cum joacă prin perdeaua de umbră pe obrazul Alinei, pe haina ei albă, în părul ei cu bucle pufoase şi aeriene.

Încă odată numai Eliazar vedea ceiace alţi ochi nu ştiu să desci-freze în jocul amăgitor şi dureros al umbrelor şi al luminilor.

Cum altădată în oglinzi paralele urmărea gesturi simetric inver- sate; în grupul acesta de trei, el întrevedea cu o desnădăjduită ascu-ţime, alte gesturi, alte figuri; alt moment, repetându-se toate ca sub porunca unei fatalităţi de-o monotonă perseverenţă.

Tot aşa se aflau trei.*) Angela cu ochi de azur, în locul Alinei Gabor. Dănuţ, în locul lui Alexandru Stăncescu. Guguf, în locul

*) Vezi ***„Baletul mecanic"***.

lui Emil Damian. Tot aşa trei, mânaţi spre aceiaşi pierzanie. Dar atunci sforile fantoşelor erau în mâna lui. Atunci el era stăpân pe resorturile lăun-trice. Şi atunci se desfăta cu râsul lui crud, hehe! de această pierzanie, spre care alergau precipitat, fiindcă viaţa îi oferea încăodată prilej să-i plătească din plin, cu un rânjet.

Atunci el era despotul lucid şi fără înduplecare.

Acum sfoara fantoşelor îi scăpa din mână.

Ca ucenicul vrăjitorului care-a deslănţuit elementele nefaste şi nu mai găseşte cuvântul magic să le cheme îndărăt îmblânzite, Eliazar
asista la hora lor, fără putere.

Mai exista o singură deslegare.

O descoperise în lipsă de altceva. O ştia fără fineţe, fără imagi-naţie, stângace, de-o jalnică simplitate, pentru agerimea celuilalt Eliazar, când mânuia din întuneric destinele. Dar pierduse legământul cu întunericul, şi acum, în lumină, se aflase deodată singur, cu arme streine şi grosolane, mai sărac şi mai fără putere decum a fost vreodată.

Alina se pregăti să sară în picioare de pe pajiştea unde erau adunaţi roată.

Emil Damian se ridică şi îi intinse mâna s'o ajute.

Poate mâna a strâns prea mult, a întârziat prea lung. Poate nici nu şi-au dat seamă de aceasta.

— Aşa dar anunţăm hangiul că mai rămânem o săptămână! propuse Alexandru Stăncescu.

Alina bătu din palme:

— Minunat! Bravo! Vino să te sărut...

— Plecăm în astăseară! hotărî Eliazar.

— Dar e o nebunie... Ne simţeam atât de bine aci...

— Plecăm în astăseară! repetă Eliazar.

— Păcat! Niciodată n'avem să mai întâlnim ceasurile de-aci...

Părerea de rău sunase sincer în glasul Alinei. Poate în turburea ei fiinţă, nu ştia într'adevăr ce regretă — lumina şi fără de grija de-aci sau primejdioasa şi inconştienta joacă?

— Ai să le găseşti mai plăcute şi mai complecte, la conacul despre care a fost vorba, Alina Gabor! vorbi Eliazar, fără s'o slăbească din ochi. Pentru aceasta plecăm... Un popas de două-trei zile la Paris, până ce isprăvim formalităţile. Ale mele sunt

ceva mai complicate. Pe urmă în tren şi Adio! Sena, Loara şi toată Franţa aceasta de care m'am săturat!

— Are să fie o călătorie admirabilă. Ne oprim în Elveţia. De zece ani visez să văd Elveţia.

Vorbise Emil Damian.

Eliazar se întoarse spre el, punându-i mâna pe umăr:

— Tocmai. Ai ocazia tinere, să vezi Elveţia pe îndelete. Elveţia se poate vizita foarte bine singur şi ai să-mi faci o mare plăcere, dacă ai să pleci înaintea noastră şi dacă ai să ne trimiţi cărţi poştale cu vederi. În ţară...

— Dar nu vreau de loc aceasta... Nu înţeleg! protestă Emil Da-mian nedumerit. A fost vorba să mergem împreună, mergem împreună. Spune tu Alexandre! spune Alino!...

Apela la ajutorul lor.

Eliazar nu le lăsă timp să răspundă:

— Am hotărât. N'am obiceiu să-mi schimb hotărârile.

Parisul îi aştepta cu o seară murdară, de pâclă, de bură măruntă şi de asfixie, ca un posomorât sfârşit de toamnă, căzut brusc şi absurd, printr'o eroare a calendarului, în mijlocul primăverii.

De pe chipurile trecătorilor dispăruse înviorarea, din ochii lor azurul, din mersul lor avântarea elastică.

Din nou păşeau cu frunţile în pământ, într'o procesiune de oameni abandonaţi, fără destinaţie precisă şi fără speranţă.

În lumina agonică a felinarelor apăreau şi dispăreau siluete fantomatice. Femei de fard şi de mătase impermeabilizată. Vagabonzi căutând pe lângă ziduri capete de ţigări. Cameloţi cu gazetele ude şi glasuri răguşite. Taxiuri cu ferestrele aburite.

Iar în sincoparea incandescentă a firmelor şi reclamelor luminoase, ca orin cristalul unui imens aquarium, se perindau umbrele, mii de umbrele, plutind asemeni unor necunoscute şi bizare meduze îndoliate din fauna oceanică a altei planete.

Sub poduri Sena se prelingea sleită şi turbure. Reflexele lampadarelor se înecau putrede într'o apă de mucigai.

Alina se sgribulise în fundul automobilului, cu desnădejdea sfârşiturilor de vacanţă.

Îi sfâşiau crud timpanul grohăiturile autobuzelor, năpustindu-se la viragii printre vehiculele pitice, cu bestială şi nătângă agresivitate de mastodonţi. Sub rotile de gumă se simţea

palpitarea pavajului. În dublele guri ale staţiilor de metro, din nou se încrucişau urcând, scobo- rând, gonind, sobolii Parisului subteran. Din nou duhoarea de benzină, de uleiu ars, de asfalt umed. Din nou tumultul oraşului, clinchenitul paharelor şi al linguriţelor pe terasele de cafenea, din nou, deasupra, cerul roz-murdar, de incendiu.

Simţi genunchiul lui Emil Damian apăsându-i poate numai din întâmplare genunchiul. Dar nu şi-l retrase, deşi braţul îi era strâns încleştat de mâna lui Alexandru.

Căci totul devenea din nou, fals, artificial, perfid şi de-o laşă a- bandonare.

Eliazar i-a semănat în drum, pe rând.

Pe Alina la hotelul ei. Pe Alexandru Stăncescu la noul apartament, cu atelierul unde îl aştepta un portret însorit şi aerian ca vibraţiile primăverii rămasă în urmă, pe valea Loarei. Pe Emil Damian, l-a ru- gat să-şi depună bagajele şi să-l însoţească.

— Avem de vorbit... Credeam să las pe mâine. Dar orice amânare e o deghizare a neputinţei... Îţi place ploaia?

— Relativ. În orice caz, nu o ploaie ca aceasta, de înmormântare.

— Ai să faci totuşi un sacrificiu pentru mine şi ai să-mi ţii tovărăşie un ceas, prin ploaia aceasta, aşa urâtă cum e şi aşa de înmormântare cum e... Mă simt mai în elementul meu, aşa. Un ceas în cartiere necunoscute... Asfaltul ud. Mizeria mai directă... Poate e bine să cunoşti că există şi o poezie a mizeriei. Acum aşteaptă-mă cinci minute, să mă descotorosesc de valiza aceasta şi sunt îndărăt.

Îl părăsi pe terasa unei cafenele mărunte, de stradă laterală.

Emil Damian gustă cafeaua servită de-un chelner cu mâini asu- date. Cafeaua era coclită, cu miros metalic. O împinse înlături, scârbit. În buzunarul hainei, inconştient, degetele jucau brăţara de argint gă- sită în iarbă, cu un ceas înaintea plecării. Brăţara cu inscripţia de el necunoscută: „Sin vos y sin dios y mi”. Degetele pipăiau pe nevăzute ornamentele în spirală, incrustaţiile negre, literile care păreau numai flori stilizate. Un surâs satisfăcut, viclean şi rău, cum nu existase încă pe buzele lui, îi schimbase toată înfăţişarea, sfioasă dintotdeauna şi onestă din totdeauna. Acum îl desfigura o aşteptare lacomă şi crudă. Nu spusese nimănui cum a descoperit-o sclipind în soare. Îşi

făcea numai socoteală de-atunci, cam când ar fi momentul cel mai potrivit, să bată la uşa Alinei Gabor şi să-i prezinte surpriza: „Ghici ce-am adus? Ce-mi dai?...” Şi toate nazurile de circumstanţă. Până când îşi va lua singur, ceiace poate Alina Gabor nici nu mai gândea să-i refuze. Tresări când auzi paşii lui Eliazar. I se păru că a sosit prea repede. Desigur îşi avea locuinţa pe undeva pe aproape. Şi abia atunci îşi dădu seamă că într’adevăr, nici Alina, nici Alexandru, nici el, nu cunoşteau adresa exactă a acestui om enigmatic.

— Mi se pare că te-am oprit de prisos!... rosti Eliazar.

În privirea lui era o mare resignare, în glas o mare oboseală.

— Dece de prisos? întrebă Emil Damian, ridicându-se. Sunt gata să mergem. (Gândea, pipăind brăţara în buzunar: „Cu cât sfârşim mai repede cu atât mai bine! Poate am timp să bat chiar în astă- seară, peste un ceas, la uşa Alinei”).

Şi continuă, surâzând cu o ipocrizie crescută în el, ca o plantă veninoasă:

— Aveai dreptate... Nu-mi dădeam seamă. Îmi place şi mie ploaia. Chiar aşa mocnită şi urâtă! E şi aceasta, un altfel de aspect al Pa- risului.

— Nu e vorba de aspectul Parisului, îl întrerupse cu blândeţe Eliazar. Prevăd însă că discuţia pe care o credeam adineori absolut necesară şi absolut urgentă, e de-acum înainte zadarnică. Altădată, pentru altceva, ştiam să fiu mai prompt... Atunci n’a existat niciodată pentru mine un „prea târziu”...

— Dar nu pricep... Ce s’a întâmplat? Ce-a putut să se întâmple, în cinci minute?

— Nu s’a întâmplat încă nimic. Poate să se întâmple însă peste cinci minute, peste un ceas ori peste o noapte...

Vorbind, Eliazar privea în ploaie, cu ochii micşoraţi, la trotuarul din faţă.

Emil Damian îi urmări privirea.

Acolo, de cealaltă parte a străzii, în bura mucedă, se profila rezemată de stâlpul felinarului, o umbră pătrată şi neclintită. Un om cu braţele încrucişate, cu o caschetă trasă pe ochi. Nu se ascundea. Aştepta.

— Putea să mai întârzie o săptămână animalul!...

În exclamaţia lui Eliazar, era regret, neputinţă, renunţare.

Puse mâna slabă pe umărul lui Emil Damian:

— Tinere, soarta a decis să ne despărţim. Cu un ceas prea devreme... Voiam să te opresc dela ceiace am săvârşit eu o jumătate de viaţă, hehe! cu alt suflet şi cu altă minte aci...

Îşi atinse osul frunţii cu degetul. Urmă:

— Se vede însă că nu trebuia, n'aveam dreptul să trec la inamic. Altfel, acum două sau trei săptămâni, aşi fi găsit eu ceva aci (iarăşi atinse osul frunţii cu degetul) să neutralizez animalul nostru măcar pentru o bucată de timp... Acuma e prea târziu. Îţi urez noapte bună. Şi fiindcă e foarte, foarte probabil să nu ne mai vedem niciodată, te-aş ruga să transmiţi doamnei Amelia Stăncescu părerea de rău că am vrut să săvârşesc totul, aşa cum am făgăduit, şi că n'am săvârsit ni- mic, fiindcă... fiindcă...

Privi spre umbra pătrată din pâcla ploii şi a nopţii.

— ...fiindcă exista şi pentru mine o scadenţă pe care o uitasem.

Lărgi braţele cu un gest de bătrân fără putere.

Apoi se întoarse şi plecă în ceaţă.

Umbra se desprinse din stâlpul felinarului şi îi călcă pe urme, pas cu pas, până ce întunericul îi înghiţi pe amândoi.

Emil Damian strânse din umeri.

O clină se gândi să-i urmărească. Dar brăţara din buzunarul hai- nei îi aminti că are ceva mai bun şi mai urgent de îndeplinit.

Două zile, Alexandru Stăncescu, scormoni tot Parisul să afle unde-au putut dispare prietenii intraţi pe nevestite, în pământ.

Nicăiri, nici o urmă.

Căzu istovit pe scaunul unei cafenele, pe bulevard, privind cu ochi goi mişuneala mulţimii într'o seară cu adiere diafană de vânt. Sfârşea o zi superbă, cu cerul spălat de ploaie, cu văzduhul răcorit, cu frun- zele platanilor încă purtând cercei de picuri, cu mersul trecătorilor iarăşi aerian şi elastic.

Mai nădăjduia. Ce? Nu ştia lămurit. Dar mai nădăjduia. Bănuia o misterioasă şi providenţială intervenţie a lui Eliazar. Vre-un plan de-al lui, vre-un remediu de-al lui, vre'o născocire menită să-i restituie o Alină cu desăvârşire tămăduită de toate muşcăturile necicatrizate ale vieţii. Şi-i imagina pe tustrei poate pregătindu-i o surpriză. Poate plecaţi să ia în stăpânire acel paradisiac conac despre care vag pomenise odată Eliazar în faţa lui, vorbind cu Alina. Poate altceva. Speranţa se acăţa absurd de cele mai absurde ipoteze. Îşi aminti că

n’a consultat lista de pasageri a Cidnei. Cu avionul la Bucureşti e o zi de drum, una acolo, una îndărăt. Nici o mirare să nu se trezească cu dânşii în astăseară chiar, pufnindu-i în nas; „Ei, ce-ai crezut? Ce ţi-ai închipuit? Haide. Pregăteşte-ţi bagajele! Mâine plecăm. În astă noapte, la două jumătate plecăm!... Repede-repede!”

Cumpără ziarele de seară şi ceru socoteala chelnerului. Îi va aş-tepta acasă. Presimte că în astăseară sosesc.

Aşteptând restul, îşi aruncă ochii pe prima pagină. Iar ochii se opriră cu spaimă, la aceste rânduri:

Eliazar omul misterios

„În legătură cu odioasa crimă de alaltăseară, din Rue Laveuve 12, suntem în măsură să redăm astăzi câteva amănunte senzaţionale după mărturisirile asasinului. Criminalul, a cărui stare civilă n’a fost stabi- lită precis, e un vechiu client al justiţiei. Acum doi ani, Curtea cu juri a Alpilor maritimi, l-a condamnat la 20 ani muncă silnică şi depor- tare în Guyana, pentru o crimă săvârşită în condiţiuni aproape iden-tice. A fost condamnat şi a plecat să-şi execute pedeapsa, sub numele falş, din actele plăsmuite, căci nici până acum justiţia nu i-a putut afla adevărata identitate. De asemeni nu s’a putut stabili prin ce mij- loace a isbutit să evadeze şi cum a intrat iarăşi în Franţa. După de- claraţiile sale evadarea îndelung premeditată, n’a avut alt scop decât să regăsească victima — un vechiu complice după cum pretinde — şi să o suprime, pentru a lichida astfel o veche datorie de răsbunare.

Aspectul înfiorător al victimei Eliazar R., dovedeşte cu prisosin- ţă că doi ani de Guyana n’au îmblânzit nimic din ferocitatea acestui criminal recidivist. Într’adevăr, după cum cititorii au ocazia să con- state din alăturatele fotografii luate la locul crimei, victima a pri- mit trei lovituri de ciocan în frunte. Osul craniului e complect sfărâ- mat şi scufundat în creer. Ochii săriţi din orbite. La confruntarea cu cadavrul, asasinul n’a arătat cel mai mic semn de emoţie. A scuipat lovind cadavrul cu piciorul şi menţinând, că un asemenea om, nu me- rita altfel, de moarte.

E curios, că nici până acum, ancheta n’a putut stabili identitatea victimei, tot aşa cum nu a isbutit să stabilească starea civilă a crimi- nalului. Eliazar R., a fost o figură foarte cunoscută în cele mai diverse cercuri, fără ca nimeni să fi ştiut vreodată de unde vine şi care îi sunt mijloacele de existenţă. De o rară inteligenţă şi de o erudiţie care făcea deliciul bohemei din Montparnasse pe care o frecventase pe vremuri asiduu, se pare că ducea paralel o viaţă secretă, dispărând periodic în compania unor amici suspecţi, poate într’adevăr complici, cum pretinde criminalul evadat din Guyana. În orice caz, chiar actul de cetăţenie română aflat asupra sa, sa dovedit plăsmuit. În aceste condiţii să pare că ne aflăm în faţa unei răfueli, între o bandă de aventurieri, ca atâtea câte abuzează de ospitalitatea Franţei”.

Alexandru Stăncescu, ridică ochi halucinaţi.

Iar fiindcă atât nu era destul, privirea lui se lovi în mulţimea străzii, de alte două priviri. Alina Gabor şi Emil Damian, treceau la brat surâzând extatic soarelui de amurg care le bătea în faţă. Amân- doi i-au întâlnit privirea. Amândoi au coborât-o în pământ. Dar au trecut fără să-şi desprindă braţul. Şi când Alexandru a sărit de pe scaun, să-i ajungă, şirul de automobile, mulţimea, tot tumultul străzii, s’au pus deacurmezisul şi în aceiaşi clipă îi pierdu din vedere.

E P I L O G

Suedezul era înalt şi osos. Obrazul trandafiriu şi ochii de-un alba- stru transparent, pueril şi inocent, contrastau cu părul total alb şi cu viaţa aventuroasă de corsar al Bursei şi al finanţelor de unde sosise.

Valonul avea un cap sferic, de brânză de Olanda, ornată în glumă cu o pereche stufoasă de sprincene, ochelari de cel mai exagerat ca-libru şi o inseparabilă pipă rumegând fără întrerupere, cu monotonia unui vulcan cuminţit, renunţând la năbădăile erupţiilor catastrofale, decorativ şi inofensiv. De altfel, îşi manifestase prezenţa numai cu întrebări şi răspunsuri monosilabice, în scurtul întretimp când îşi golea, pipa de scrum, o curăţa cu lamele, cuţitul, linguriţa şi burghiul unui instrument complicat ca trusa jugănarilor, o îndopa din nou cu tutun gras, mirosind a miere, smochine şi ceaiu.

Italianul, dimpotrivă, îşi schimba cu mobilitate neliniştitoare, aproape suspectă, masca severă şi ermetică de proconsul, cu o mutră de comedian mucalit, când începea să povestească mai mult pentru el decât pentru comeseni, o aventură nostimă, care i s'a întâmplat întotdeauna numai lui, după cum o puteau confirma o sumă de martori cu nume celebre în cluburi, câmpuri de cursă, staţiuni climaterico-balneare, plaje şi centre sportive — martorii din nefericire aflându-se în acea clipă absenţi, la o distanţă de câteva sute sau mii de chilometri. Îşi îngroşa sau îşi scădea glasul după cum cerea reproducerea exactă a dialogurilor, îşi transforma chipul după cum vor fi fost figurile personagiilor care-au jucat un rol important în peripeţiile întâmplării: pe rând devenea general pensionar, şofeur, jockeu, damă de caritate, portar de hotel, compozitor, conte, însoţitor de vagon de dormit, ac-triţă, sergent de stradă, şampion de box, Mussolini sau Ema Grama-tica. Pe urmă, când sfârşea, întors din acest voiai metempsicozic ca să reintre în propria sa piele, îşi relua trăsurile aspre şi ermetice de proconsul, privindu-şi tovarăşii de masă, cu un fel de mirare arogantă şi dispreţuitoare, caşicum s'ar fi întrebat ce pot dânşii pricepe dintr'o asemenea existenţă.

Într'adevăr nu pricepeau nimic

Căci într'adevăr amândoi veneau din capete cu totul opuse de lume. Olandezul dela plantaţiile lui de cauciuc din insulele Malaeziei. Scandinavul dela consilii de administraţie, birouri directoriale de bănci, cu două telefoane alături, tablou de sonerii, dactilografe, stenografe şi secretare, dosare, cifre şi coloane statistice.

Italianul venea de nicăeri şi de pretutindeni.

El reprezintă o spumă trecătoare şi nestatornică, fără consistenţă. Sau poate, numai recolta spuma nestatornică şi trecătoare, apărând cu instinct precis, acolo unde oameni cu îndeletniciri grave şi program cotidian de robi ai întreprinderilor pe care credeau că le conduc şi de fapt le dictau ele tiranic fiecare minut al vieţii, îşi acordau o iluzorie evadare de-o zi ori de-o săptămână. Atunci răsărea din pământ. Lua el frânele. Alegea el restaurantul de zi sau de noapte. Furniza el un maximum de desfătări într'un minimum de timp. Comanda, organiza, nu admitea nici o rezistenţă, la nevoie se transforma în companion a- muzant ca să însufleţească un dejun somnolent, tutuia toţi şefii mari- lor restaurante din douăzeci de localităţi, giranţii a douăzeci de Pala- suri, cunoştea specialitatea fiecărui bucătar, recolta cea mai bună a fiecărei pivniţe de şampanie. Pe urmă tovarăşii de-o săptămână dispăreau, recunoscători şi uzaţi, să-şi refacă rinichii şi ficatul cu un regim de apă de Vichy; recolta alţii, pilota alţii. Toţi treceau. El rămânea factor permanent şi comun.

— Cafele şi lichioruri! comandă fără să consulte comesenii.

Apoi se întoarse spre Alina Gabor:

— ...şi după aceia mergem la curse. Cum am decis de eri.

Nu fusese vorba nici eri, nici alaltăeri, niciodată, despre nici un fel de curse.

Dar Alina nu se împotrivi.

Acum lăsa şi dânsa pe alţii, să voiască şi să hotărască în locul ei. Îi era totul cu desăvârşire indiferent.

Plutea şi ea ca o spumă trecătoare şi nestatornică, după cum o împingeau vânturile şi o târau apele. Aci sau aiurea. Ce mai putea fi nou sau bun?

Surâdea fiindcă trebuia să surâdă, răspundea fiindcă trebuia să îăspundă.

Aceasta a ajuns. Aceasta este.

O femee de restaurant, de spectacole, de curse, de torpedo 75 cai putere, de holul palasurilor internaţionale, de rapid şi de pachebot de lux; o floare exotică şi decorativă la masa unor trecători, în auto-mobilul unor trecători, în vila de sezon a unor trecători, în desfătările unor trecători. Chiar la misiunea ei răsbunătoare a renunţat. Prea slabe s'au dovedit puterile. Acum seamănă răul în juru-i, ruină, făţărnicie, minciună, desnădejde şi deslănţuire de lacome patimi, le sea-mănă fără să vrea, fiindcă răul subsistă şi macină în ea mai întâi, ca veninul din trupul scorpiei care şi-a înfipt singură acul cozii când e împresurată de-un cerc de foc. Moartea lui Eliazar, i-a retezat orice punte de întoarcere. După o săptămână Emil Damian i s'a părut plicticos, monoton şi respingător, pe buze cu răsuflarea lui Săndel Ne- goianu, a lui Dincă Stoiculescu, a lui Leonte Stăncescu, cu toate răsufletele care-au spurcat-o. A rămas singură. Cutreeră singură, purtată de vânturi şi de întâmplare, căutând căldură pe buze care îndată se răcesc şi capătă îmbăloşare de melc. De două ori viaţa i-a mai adus iarăşi în faţă pe Alexandru Stăncescu. Un Alexandru Stăncescu cum l-a cunoscut la Dome şi la Cupolă şi la Rotondă, în ceasurile de devastare, când zugrăvea ulcere. După ochi, după port, după rânjetul sardonic, e sigură că iarăşi pictează ulcere şi vedenii de spaimă, undeva, într'un atelier sinistru, cu Mélie sau altă Mélie, pe-un mindir, în ungher.

De două ori i-a răsărit în faţă, de amândouă ori i s'a părut că vrea să se apropie şi să-i vorbească şi de amândouă ori i-a despărţit o tălăzuire de lume: Alexandru Stăncescu s'a depărtat gesticulând singur, printre trecători întorcând capul să privească omul netuns, cu barba ghimpoasă, cu ochii sleiţi şi cu mâinele unse de văpsea uscată; roşie ca sângele, verzuie ca puroiul, albastră ca musca de cadavru.

L-a aşteptat, dar el se depărtase gesticulând.

Şi acum e aci. Mâine va fi — unde?

Umbra adâncită din privire e de-o magnetică fascinare, cu atrac- ţia iresistibilă a plantelor carnivore, care captează gâzele să le în- chidă în sicriu de corole, în putreziciunea de unde-şi hrănesc viaţa şi splendoarea.

Acum e aci. Mâine va fi — unde?

Îi este cu totul indiferent.

Priveşte fără să vadă. Ascultă fără să audă. Răspunde somnam- bulic cuvinte streine de ea. Iar această absenţă, e încă un farmec, o întrebare, un necunoscut, o ispită, o chemare mai mult. I-o mărturi- sesc toţi ochii implorându-i graţia unei curiozităţi deşteptate, adoraţia mută şi fără speranţă, peste care-şi plimbă nepăsarea indolentă. I-o mărturisesc, chiar ochii acestor trei tovarăşi de masă, întotdeauna trei, chiar când sunt alţii. Din lumi atât de îndepărtate sosiţi, cu atât de streine vieţi şi atât de neasemănate firi, se află aci pentru dânsa, bizuindu-se fiecare pe alte puteri, să-i smulgă mai mult decât un trup care se dă fără să dea nimic. Alberto, cu prestigiul lui de seducător al holurilor de Palace, Cristian Bergström cu milioanele şi Lincolnul dela scară, Van Ijssel cu pasiunea lui concentrată şi taciturnă, dos- pită în solitudinea plantaţiilor din celălalt emisfer, în patria Amockului.

Un semn numai şi poate s'ar extermina, s'ar ruina, ar săvârşi ceva încă nesăvârşit, dumnezeesc sau demonic, blând sau crud, grandios sau abject, orice s'ar învrednici să tresară o scântee de animaţie şi de căldură în privirea inertă.

Van Ijssel scoase pipa dintre dinţi şi rosti în sabirul său olan- dezo-englezo-germano-malaez, o hotărâre subită care nu interesa pe nimeni:

— Mă întorc definitiv în Europa. Vând plantaţiile...

— Cât? întrebă maşinal, din puterea obiceiului, Cristian Bergström.

Şi îndată îşi retrase întrebarea fără senz pentru el:

— De altfel nu cumpără nimeni. Pentru criza cauciucului e tot atât de proastă afacere şi dacă vinzi şi dacă vrei să cumneri.

— Aceasta-mi aminteşte ce-mi spunea acum două luni, la masa din faţă, lord Herbert Ladford... începu Alberto, încrustându-şi monoclul sub arcada sprincenei.

Apoi pe loc, improviză cu volubilă fantezie o conversaţie care n'a existat niciodată, sau poate a existat la masa din faţă cu oricine altcineva în afară de lord Ladford sau poate a existat într'adevăr cu lord Ladford, dar nu la masa din faţă, nici la „Le Relais de la Belle Aurore", nici acum două luni, căci între realitate şi plăsmuirile închipuirii sale, Alberto făcea o iremediabilă confuzie, iar întâmplarea cea mai simplă şi

autentică, nu preţuia pentru dânsul nici un blid de spaghetti, dacă n’o orna cu arabescurile fanteziei celei mai galopante.

— Lord Herbert Ladford e în cauciucuri? întrerupse Van Ijssel.

— Nici de cum. Ce să caute în afaceri de cauciucuri? Domenii în Scotia... Mine de cărbuni în Derbyshire şi Nothinghamshire! lă- muri Alberto, oarecum ofensat la presupunerea că lord Herbert Lad-ford s’ar putea ocupa cu afaceri de cauciucuri şi începând imediat să descrie domeniile din Scoţia şi minele de cărbuni din Nothing- hamshire şi Derbyshire, care poate existau, poate nu existau, poate erau aşa cum le evoca el, poate nu erau nici într’un fel.

Van Ijssel se desinteresă complect de cele ce va fi spus lordul Ladford, de vreme ce „nu e în cauciucuri’’. Îşi scutură pipa, o îndopă şi învăluit în fum, continuă să tacă şi să nu asculte, privind cu ochii de porţelan profilul Alinei.

Restaurantul începea să se golească. Bicard, le maitre de relais, propuse o fină Napoleon. Alina îşi socotea în amintire câte mese au sfârşit la fel, cu o dezesperantă monotonie, în câte restaurante, cu câţi conmeseni şi câţi maeştri de ceremonii propunând o fină Napo-leon. În totdeauna o fină Napoleon, încât s’ar fi spus că toate răs- boaele, expediţiile, conchetele şi toţi grenadirii Împăratului au fost tot atâtea mituri. Contemporanii şi compatrioţii săi n’aveau când şi cum să fie prezenţi la Marengo, la Austerlitz, Smolensk, Moscova, Waterloo, n’aveau ce căuta, aveau altă treabă; fabricau coniac pen- tru Alberto, Cristiau Bergström, Van Ijssel şi alţii o mie de mii ca dânşii, câţi de-o sută de ani îşi închee mesele aspirând parfumul încălzit în palme al inepuizabilei fine Napoleon. După ce degusta alcoolul de pe fundul paharului enorm, totul îi păru încă mai factice şi totuşi mai fără scăpare. Reală era numai viaţa aceasta artificială; reală şi despotică. Ireală şi inaccesibilă, rămânea numai viaţa copilandrei cu undiţa întocmită de Nastase vizitiul, cu priceperea lui primitivă şi cu mâinile lui grosolane şi păroase. Mai este undeva un pârâu în prunduri, mai sunt ciuture de fântâni, deasupra cărora când te apleci, se vede înecat în apa neagră, o bucată de cer, o bucată de nor, şi obrazul tău înviat din tremurul mărunt al oglinzii lichide? Pe ce loc pierdut de pe hartă, se află invizibile, de nu pot fi împunse nici cu un vârf de ac?

Alberto se opri deodată, consultând ceasul cu o alarmă de catastrofă:

— Pe Madona mea, vorbim, vorbim! Şi nici nu prindem de veste că pierdem ora curselor. Aşa mi se întâmplă întotdeauna, când bunul meu amic, hazardul, îmi trimite favoarea unei companii atât de antrenante!...

El vorbise tot timpul. El povestise peripeţii întâmplate. El zugră-vise locuri văzute şi nevăzute. Nu tăcuse o clipă, întrebând şi răspunzând singur când nu-l întreba nimeni. Dar ceilalţi nu sau arătat de fel surprinşi, la descoperirea că numai serpantinele vervei lor volubile o capturaseră pe Alina.

Cu gest de magnat Alberto scoase port-biletul gol, gata să plă-tească nota cu colţul îndoit pe tipsie. Protestă când ceilalţi l-au împiedicat. Consimţi cu dezarmată resemnare, iar la sfârşit, consternat, nu găsi mărunţiş să svârle picolului. În schimb îşi complectă provizia de ţigări de foi, din cutia lui Van Ijssel.

Se urcă în automobilul lui Bergström, lângă şofeur, să indice el calea cea mai scurtă. La coborît, oferi el mâna Alinei, cu supleţea surâzătoare a unui conducător de cotillon care execută o figură de dans. Cu aceiaşi graţie o restitui apoi celor doi parteneri. Odată misiunea sfârşită, îşi suprimă surâsul acum prisoselnic de pe buze, în nelinişti- toarea mobilitate a figurii contrastând atât de ciudat cu neclintirea placidă din chipul scandinavului şi al olandezului. Păru foarte distrat. Numai ca din întâmplare, datorită acestei eclipse a atenţiei, atrase grupul spre ghişeele pariurilor mutuale, în loc să se îndrepte direct spre tribune. Mototoli un program, apărut Dumnezeu ştie de unde, între degete. Clătină sceptic, din cap:

— Nu-mi inspiră nici o încredere, nici Tourbillon, nici Ksar, nici Durban, nici Tracktir, Indus şi Konsor... Numai Belfegor e în formă. Nu e aşa că numai pe Belfegor pariezi?

O întrebă pe Alina. Dar se opri la trei paşi de ghişeuri, chinuin- du-se să aprindă ţigarea de foi din provizia lui Van Ijssel cu bricheta defectată de-odată, refuzând să scapere flacără, în vreme ce Ijssel şi Bergström se întreceau la casă, să acapareze ca la Bursă un pachet cât mai impresionant de acţiuni Belfegor.

Alina nu ştiu ce să facă cu atâtea tichete în mână.

— Dă-mi voie să le păstrez eu, dacă te incomodează! se oferi Alberto, escamotându-le tot ca într'o continuare a figurilor de cotillon.

Iar aceasta, fireşte îi aminti îndată o întâmplare dela Maison-Laffitte, cu Maria del Pilar Arnal, pe care nu se putea să n'o povestească.

N'ajunse la jumătatea istorisirei.

Se îndreptau spre tribune, străbătând mulţimea în proaspete toa- lete de toamnă, stofe de ţesături inedite, mantouri şi feutruri antici- pând revistele de modă, vulpi argintii şi albastre; toate senzaţionalele creaţii ale caselor din Rue de la Paix, Champs-Elisées, Rue la Boëtie şi Rue san Faubourg St.-Honoré, pentru această inaugurare de sezon, după ce s'au golit plajele dela Biarritz, Deauville, Dinard şi după ce s'au întors invitaţii castelurilor din Sologne şi valea Loarei. Era o lume deosebită de acea a tuturor după-amiezilor de curse. Un soare oblic transfigura chipurile pudrate cu lumină aurie, mulţimea reînvă- ţase de undeva un stil: glasurile sunau fără brutalitate, râsetele fără vulgaritate: — o după amiază rară, amintind nostalgic poezia şi blândeţea şi dulceaţa de-a trăi a ultimilor ani dinaintea războiului. Şi cu toate acestea, Alberto observă un freamăt nefiresc, ca o vrajă deodată curmată, în asemenea lume până mai adineori numai nobleţe, discreţie şi măsură. Bărbaţii, dar mai cu seamă femeile, se chemau, se inter-pelau, se opreau, se întorceau: priveau cu înfrigurare când într'o parte, când în alta. Când înspre grupul lor, când spre tribune. Înţelese că a- paritia lor a deslănţuit curiozitatea atât de grosolan nestăpânită. Nu li se întâmpla aceasta întâia oară, când treceau prin Paris în tovărăşia Alinei Gabor, păşeau într'un restaurant, intrau într'o loje de teatru, coborau dintr'un automobil. Dar dincolo, spre tribune? Cu cine-şi disputa Alina Gabor, intrarea senzaţională?

Renunţă la povestirea începută, ascuţindu-şi privirea sub lentila monoclului, să vadă dincolo de perdeaua fină şi irizată de praf în soare, ce-au putut descoperi ochii celorlalţi la tribună.

— E ea...

— Imposibil!

— E Greta...

— E cealaltă! Observă mersul, observa genele!

Exclamaţiile le tăiau drumul, îi urmăreau în alaiu, deodată sgo-motos, nerăbdător, lacom, sălbătăcit: mulţimea arenelor, circurilor şi hipodromurilor.

— E extraordinar! înţelese Alberto, însfârşit. Pe Sfânta Madona, e cea mai extraordinară întâmplare la care m'aş fi aşteptat! Cine-ţi imaginezi că e sus? se adresă Alinei Gabor.

Alina strânse imperceptibil din buze şi din umeri. Totul îi era indiferent!

— Cine credeţi că e sus? se răsuci Alberto, spre ceilalţi doi, re- petând întrebarea.

Dar scandinavului şi olandezului, le era tot atât de indiferent ca şi Alinei Gabor, cine putea să se afle sus în tribune. Atunci exasperat de asemenea opacă rezistenţă la capriciile hazardului care depăşeau chiar cele mai fantasmagorice ale lui născociri, Alberto îşi scoase monoclul şi exclamă triumfător:

— Pe Madona! Ce ochi aveţi? E Greta Garbo, scumpii mei!... Priviţi colo, în loja din stânga, cealaltă Greta Garbo!

Privea într'acolo şi mulţimea, înălţându-se în vârful picioarelor, potrivindu-şi binoclurile, îmbulzindu-se să-şi facă loc, comparând şi întrebându-se cu pasionată nedumerire.

Era cea de sus? Era cea de jos? Alina Gabor cu mersul ei indo- lent, cu privirea lâncedă şi cu iremediabila tristeţe din surâs, era mai în rolul Gretei Garbo, decât Greta Garbo cea adevărată. Majoritatea optă pentru dânsa. Cealaltă, desigur nu putea fi decât o copie.

— Se întâmplă bine! rosti flegmatic Cristian Bergström. Pe Greta
Luriza Gustafson o cunosc decând debuta cu Mauritz Stiller. Nimic prea interesant... Sau poate era atunci numai o copilă timidă.

Alberto se agită cu instinctul lui de neostenit regizor al evenimentelor, din care să mai poată reţine o cunoştinţă celebră şi o istorisire cum nu s'a învrednicit să-i plăsmuiască nici efervescenta lui imagi- naţie. Îşi înfipse monoclul. Lua conducerea. Deschidea drum. Ruga mulţimea să se dea înlături. Surâdea în treacăt aparatelor fotografice. Dar nu fu nevoie de nici un fel de regizor. Întâmplarea il slujea până la sfârşit, mai bine decât nădăjduise. Lojile erau vecine. Când Alina Gabor şi-a luat locul pe scaun, cot la cot cu Greta Garbo, rumoarea

mulţimei crescu în aclamaţii, aplauze şi fluturări de batiste. Toţi socoteau acum că e vorba de o punere în scenă dinainte pregătiă: poate o nouă născocire de publicitate senzaţională în nota cea mai ingenios americană, poate filmarea unui episod dintr'un scenariu păstrat secret şi culminând în acest tablou final înadins ales ca un just omagiu cuve-nit Parisului. Ochii se întoarseră să caute operatorii şi aparatele de înregistrare. Unii credeau că recunosc în tovarăşul Gretei Garbo pe Lewis Stone. Cei mai mulţi îl recunoşteau în Cristian Bergström. Alberto deveni Nils Asther. Van Jissel trecu drept o nouă stea, încă nereperată pe firmamentul Hollywoodului.

Reporterii alergară la cabinele telefonice să retină două coloane în ediţiile de noapte.

Cristian Bergström salută, Greta Luriza Gustafson îl recunoscu, îi răspunse cu bucuroasă prietenie, îi făcu semn să-şi ceară iertare câteva clipe şi să treacă în loja ei, poate şi fiindcă îi amintea anii când începătoare obscură juca la Stockholm Femeia Mării şi Goesta Berling, poate mai ales fiindcă voi îndată să afle cine este această misterioasă geamănă plimbând prin viaţă o mască mai tragică decât a Anei Chris-tie, a Suzanei Lennox, a atâtor personagii care pentru dânsa au fost numai roluri. Suedezul înaintă glacial, duse mâna Gretei la buze ceremonios. Cei care se mai îndoiseră până acum, cedară convinşi. Netăgăduit executau un scenariu. Numai absenţa operatorilor rămânea inexplicabilă. Şi greu de afirmat era doar, care din aceste două Grete Garbo, e cea unică şi adevărată.

Erau îmbrăcate în haine de toamnă, aproape identice, cu o slabă nuanţă de culoare. Un cenuşiu mai închis, altul mai deschis, aceiaşi pereche de vulpi argintii, acelaş păr inelat sub borurile pălăriei minuscule, aceiaşi culoare a ochilor desvelită de sub genele lungi; dar cu cât privirea uneia e mai tristă şi cu cât surâsul ei mai desprins de viaţă!

Hotărât, numai ultima sosită putea fi Greta cea adevărată a fil- melor şi a scufundărilor şi a destinelor de-o sfâşietoare singurătate. Cealaltă, care vorbea, era prea vie, râdea prea sănătos, privea prea limpede în ochi, punea o prea firească spontaneitate, într'un rol mai prejos de creaţiile veritabilei Greta Garbo. Sau poate aşa cerea scenariul, plăsmuit pe cine ştie ce fatală asemănare, în tradiţia Curierului din Lyon.

Cu atenţia încordată, mulţimea nu scăpa nici un gest, nici un schimb de priviri şi de cuvinte. Uitaseră toţi că au sosit să parieze pentru Tourbilon, Ksar, Durban, Konsor şi Belfegor. Dacă ar fi sunat semnalul de începerea curselor, s'ar fi înălţat un vacarm de proteste. Toată atenţia pasionată era încleştată aci, la cele două loji vecine.

Cristian Bergström reveni cu paşii lui desarticulaţi de cocostârc şi rosti flegmatic:

— Te învită. Vrea să te cunoască.

Alberto se agită cu gesturi laigi, deplasând scaune şi deschizând loc.

„Ce rol? Ce scenariu poate fi?" — îşi trudeau închipuirea spectatorii, când văzură cele două Grete Garbo întinzându-şi mâinile şi aşezându-se alături.

Şi mai ales ce-şi pot spune? Ce stranie întâlnire şi întru ce sfârşit a născocit autorul scenariului acest neverosimil episod?

Cele două femei nu jucau nici un rol. Nici unul. Cu simplitate şi cu un fel de ocrotitoare blândeţe, Greta Garbo citise prin oglinda ochilor în sufletul Alinei Gabor, fiindcă acelaş unic instinct care-i dicta identificarea rolurilor, îi îngăduia să pătrundă şi din afară înlăuntru într'o devastare feminină ce nu mai era un rol, ci viaţă.

— Privirea aceasta, spuse, nu e permis s'o porţi prin viaţă. Surâ- sul acesta, e bun pentru Ana Cristie, pentru Suzana Lennox. Dar după ce rolul s'a terminat: uite ce superbă toamnă! Ce dulce cer! Îmi erţi indiscreţia? Am impresia că-ţi sunt o soră mai mare, că am trăit tot, ştiu tot — şi această mă autorizează să-ţi vorbesc ca unei surori mai mici. Te supără?

— Nimic nu mă supără...

— Ştiu! surâse, Greta Garbo. Nimic nu te supără, nimic nu te bucură, nimic nu te animează. Dar acestea sunt roluri, roluri, sora mea mică. Viaţa nu permite aceasta... Ce este aci, ce s'a întâmplat aci? atinse uşor cu degetul înmănuşat sânul elastic sub care pasărea inimei murise.

Alina ridică mâna cu brăţara de argint şi în loc de răspuns, citi inscripţia ascunsă în ornamentele de email negru:

— Sin vos y sin dios y mi!

— Ce oroare! Asemenea orori nu sunt îngăduite să fie gravate nici aci (atinse brăţara) nici aci, (atinse locul inimei),

nici aci, (atinse fruntea, cu acelaş gest al lui Alexandru Stăncescu, de odinioară). A- vem să mergem împreună, să ne oprm pe-un pod al Senei şi o să a- runcăm oroarea această în apă. Nu este aşa?

— Cât de absurd şi de imposibil o să se pară, sunt sigură că are s'o găsească cineva, are să mi-o aducă a doua zi şi are să-şi reia locul la mână.

— Dar aceasta e literatură, e teatru, e film... Viaţa e mai simplă, sora mea mică. Mai simplă, mai directă şi mai umană. Nu, Cristian Bergström? Îţi aminteşti eleva de Conservator de acum zece ani, la Stockholm? Aşa i se părea viaţa, un rău iremediabil... Pe urmă, a- ceasta a sublimat-o în artă, s'a eliberat, o lasă rolurilor...

Greta Garbo, privi un moment în gol, gânditoare. Apoi se întoarse surâzând voios spre Alina, prinzându-i mâinele într'adevăr ca o soră mai mare:

— Mi se pare că am găsit remediul. Un rol, zece, douăzeci de roluri... Remediul e acesta... Te reţine ceva aci?

Alina invocă mărturia inscripţiei de pe brăţară: Sin vos y sin dios y mi!

— Nu aceasta. Soarta acesteia am decis-o. În fundul Senei, de unde te asigur că n'are să ţi-o mai aducă nimeni. Altceva? Nu te reţine altceva?...

Mâna Alinei, deschisă, indică mut nimicul.

— Cu atâta mai mult. Mergi cu mine... Eu m'am săturat de roluri, roluri, roluri... Poate mă chiamă şi pe mine viaţa... Dar ecranul nu vrea să renunţe la o Greta Garbo. Sunt prizoniera ei. Prizoniera mea... O altă Greta, o nouă Greta... Nici nu are să se observe substituirea. Iar când are să se observe, ai să fii acceptată pentru totdeauna.. Atunci are să mi se descopere, că nu eu eram cea adevărată, ci numai o imperfectă precursoare. Publicul are ciudăţenii de acestea... Noi le numim ingratitudine... Dar sunt numai ciudăţenii. Acceptat? Telefonăm să reţină cabină la vapor..! Peste trei zile salutăm Europa, peste trei luni ai să descoperi că rolul de eliberează de aceasta de-aci, de-aci şi de aci.

Degetul mănuşii trecu în revistă pe rând; brăţara, locul inimei şi osul rotund al frunţii.

— Acceptat? stărui Greta Garbo.

— Poate..., rosti visătoare Alina.

— Poate, este un cuvânt care nu are ce căuta în vocabularul nostru. Nu există poate. Există numai: sigur! da! nu!

Alina Gabor micşoră ochii, rezemată de spătarul scaunului, privind o viaţă îndărăt, înainte.

— Ei, sora mea mică? Aşa dar: Acceptat!

Se întoarse spre tovarăşul care scoase carnetul şi însemnă nu- mele vaporului şi data plecării, cabina alături de a Gretei Garbo.

— Dar n'am făcut nici o şcoală. N'am învăţat nimic... se împotrivi Alina.

— Cu ochii aceştia, cu figura aceasta, cu glasul acesta... inter- veni Alberto, bucuros că poate însfârşit plasa un dublu compliment. De ce şcoală mai este oare nevoie?

— Mulţumesc. Foarte gentil! surâse ironic Greta Garbo.

Dar se opri din surâs. Printre scaune, venea spre loja lor, un ins nebărbierit, pletos, cu ochii sticloşi, cu mersul dezordonat şi cu straele îmbâcsite de praf. Îşi făcea loc cu coatele prin mulţimea care-i deschidea drum, fiindcă socotea că joacă şi el un rol, că participă la misteriosul scenariu. Toţi se ridicau în urma lui, să afle însfârşit ce-a putut născoci fantezia autorului.

Alina îl privi venind, neclintită pe scaun, cu obrazul mort.

— Hehe!

Omul ajunse în faţa lor. Ceilalţi aşteptau. El ezită. Ezită, fiindcă o clipă, buimac nu ştiu într'adevăr, care e Alina Gabor şi care e Greta Garbo. Când o recunoscu pe cea căutată, se opri rânjind:

— Hehe! Nu mai pictez ulcere. Acum sculptez ulcere. Sculptez ulcere! Sculptez ulcere!

Nimeni nu-l oprea. Nimeni nu înţelegea încă rolul.

Mâna omului se încurcă în buzunarul hainei. Însfârşit isbuti să scoată sticla. O scoase şi îi svârli conţinutul arzător în ochii, în obra- zul Alinei Gabor, care neclintită, nici nu ridică mâna să-şi apere lumina. Numai ţipătul fu întreg. Şi rânjetul lui Alexandru:

— Hehe! Eu sculptez ulcere! Acum sculptez ulcere!

Mulţimea îi aclamă, fiindcă totul a fost jucat admirabil.

— SFÂRŞIT —

„TIMPUL" S. A. R.
INSTITUT DE ARTE
GRAFICE ŞI EDITURA
BUCUREŞTI
STR. CONST. MILLE 15

COPERTA TIPOGRAFIA MARVAN

A 14-a MIE